

LES CARTULAIRES

DE LA

PRÉVÔTÉ DE SAINT-MARTIN

A YPRES

PRÉCÉDÉS D'UNE ESQUISSE HISTORIQUE SUR LA PRÉVÔTÉ

PAR

E. FEYS

CHEVALIER DE L'ORDRE DE LÉOPOLD, DOCTEUR EN PHILOSOPHIE ET LETTRES, MEMBRE CORRESPONDANT DE L'ACADÉMIE HÉRALDIQUE ITALIENNE DE PISE, PROFESSEUR HONORAIRE D'ATHÉNÉE

ET

A. NELIS

PROFESSEUR A L'ATHÉNÉE ROYAL DE BRUGES

TOME II

II. — LES CARTULAIRES DE SAINT-MARTIN

1364-1543.

BRUGES

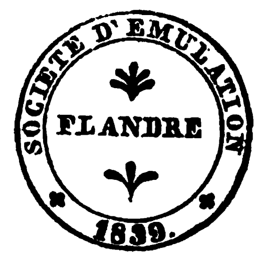
IMPRIMERIE A. DE ZUTTERE-VAN KERSSCHAVER, VAL DES ROSES

1881

LES
TROIS CARTULAIRES
DE LA
PRÉVÔTÉ OU ABBAYE
DE
SAINT-MARTIN
A YPRES

TOME SECOND.

☞ L'ouvrage sera complété, sur l'année 1882, par un fascicule contenant : Le titre définitif; l'introduction; la table des chartes; la table des noms de lieux et de personnes; un vocabulaire des mots difficiles; les gravures, etc.

BRUGES
AIMÉ DE ZUTTERE-VAN KERSSCHAVER
IMPRIMEUR-ÉDITEUR
1881.

LES CARTULAIRES

DE LA PRÉVÔTÉ DE SAINT-MARTIN

A YPRES.

maken, diere de vorseide mijn here de profst of heift, alzoos zij zeggen. In orconsceipen van deisen dinghen so hebben wij scepenen voornomd deise presente lettre beseighelt met onzen propren zeghelen uuthanghende. Dit was ghedaen in tjaer ons Heren M. CCC. vive ende zestich, den XXVI°. dagh in septembre.

Registr. Novum, fol. 140.

573.

Quod dominus Petrus de Maets emit hereditarie erga Gerardum de sancto Quintino et uxorem ejus v. mensuras cum dimidia et xlviij. virgas terre, jacentes in parrochia de Brillo.

1366. Wij Lammekin van Rosebeke, Jehan van Kemle, Roegier Boutin, Jehan van
10 Juillet. der Veste en Michiel Queke, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene tallen den gonnen die deise presente lettre zullen zien of horen leisen, dat der Pieter de Maets, poortre in Ypre, heift ghecocht ende ghecreighen ervelike, tzinen bouf ende tzijns hoirs bouf, jeghen Gherarde van sinte Quintins ende joncvrauwe Griele zinen wive, poorters in Ypre, vive ymeiten ende een half ende achte ende viertich roeden lands, litel min of meer, ligghende onder minen here van Vlaendren binnen den Yperschen ambochte, in de prochie van den Briele, in diverschen parceelen, dats te weitene twee ymeite ende achte roeden lands, litel min of meer, ligghende tusschen den lande mijns heren sprosts van sinte Martins van Ypre an beden ziden; item onderhalf ymet ende twintich roeden lands, litel min of meer, ligghende tusschen svorseids prosts lande van sinte Martins an beden ziden; item twee ymeite ende twintich roeden lands, litel min of meer, ligghende tusschen den lande svorseids Gheraerds van sinte Quintins of ene zide, ende den lande mijns heren sprofsts van sinte Martins vornomd of ander zide. Van den welken cope de vorseide vercopers houden hemlieden wel vernought ende vulbetaelt ende lijen vulgouden, ende hebbent quite ghescouden ende halm ende ghifte gheworpen den vorseiden copere wel ende wettelike, naer costumen ende usaigen van den Yperschen ambochte, ende hebbens hem ghewedt ende belooft inwaersceip zonder calaenge sieghen allen lieden, behouden sheren chens utegaende. In orconsceipen van desen dinghen zo hebben wij scepenen vornomd deise presente lettre beseigheld met onzen propren zeghelen uuthanghende. Dit was ghedaen in tjaer ons Heren M. CCC. zesse ende zestich, den tiensten dagh in hoymaendt.

Registr. Novum, fol. 142.

—

574.

De xviij. mensuris terre minus uno quartario, jacentibus in parrochia de Hoghestade, datis ad censam perpetuam pro xv. libris par.

Wij Ghiselin de Crane, Pieter van den Kelnare, Boudin van Ysenberghe, Jehan de Matter ende Jaquemijn de Boye, scepene ende coeriers van Veurnambocht, doen te wetene allen lieden, dat Ydoor van den Brouke ende joncvrauwe Marie, zijn wijf, camen voor ons ende gaven up wel ende wettelike met halme ende met ghiften Jhan Minnen, poorter in Ypre, achtiene iemeten lands, een vierendeel min, litel min of meer, ghelast met neghen pond parisise siaers erveliker renten, ligghende in de prochie van Hoghestade, in diverschen sticken: dats te wetene vijf iemeite oostwaerd over de dreive daer Ydoor vorseid nu wonende es; voord viere iemeite, een vierendeel min, bezuder strate jeghen de vorseide dreive; voerd drie iemeiten ende een half bet zuud over Poits hofstede, ende zes iemeite zuud waerd over aan der strate daer Ydoor voorseid nu wonende es, streckende tote Franchoys Vischs. Twelke land vorseid Jhan Minne vorseid drough weder up wel ende wettelike met halme ende met ghiften Ydore ende joncfrauwe Marien, zinen wive vorseid, ende haerleder hoire, omme vichtiene pond parisise siaers eweliker renten, den groten tournoyse over twalef peneghe parisise of andre munte int avenant, te gheldene Jhan Minnen vorseid ende zinen hoire ten tween payementen in tjaer, dats te wetene deene helt te medewintere nu eerst commende, ende dander helt te sinte Jhans messe daer naer volghende, ende alzo voord elcs jaers ten payement daghen vorseid ewelike ghedurende. Ende ware ooc dat zake dat men dese vorseide ewelike rente niet ne goude elcx jaers ten paiement daghen vorseid, alzoot vorseid es, ende teen payement achterhaelde onvulgouden, zo hadde Jhan Minne vorseid of zijn hoir macht hand te slaen an al dit vorseid land, ende notent ende plotent, zonder de principale rente yet te minderne, toter tijd dat men zal hebben jeheiven scadeloos alle payementen van verledenen daghen van deser vorseide eweliker renten; ende beloveden ze hem te warandeerne naer wetten van den lande. Ende es te wetene dat Jehan Minne vorseid commen es in dese vorseide ewelike rente als bi rechter naerhede diere hem of wettelike ghekennet was van Jhan den Amman, die de vorseide ewelike rente eerst hadde ghecocht. In orconscepen van desen dinghen hebben wij scepene ende coeriers vorseid onze zeghelen jehanghen aan dese lettre, die was iemaect int jaer ons Heren dusentich drie hondert zesse ende zestich, up den vive ende twintichsten dagh van den ouste.

1366. 25 Août.

Registr. Novum, fol. 11.

575.

Quod Katherina, relicta Francisci Baqueraed, acquisivit hereditarie erga Michaelem de le Capele et ejus uxorem medietatem unius domus cum appertinenciis, situatam in vico Butyri versus zuud.

1366-67. 10 Janvier. Nous eschevin d'Ypre faisons savoir à tous que Katheline, vesve François Baqueraed, bourgoyse d'Ypre, a achatée et acquise pour li et ses hoirs hiritablement, encontre Michiel de le Capele et Marie se femme, bourgoys d'Ypre, le moitiet d'une maison, del hiritage desoubs et de tout ce que y afiert, tenans en terre à fer et à clau, estant et gissant en le rue du Bure vers zuud, entre le maison Eustaes Sanders d'une part, et le maison Nicole Hannoen sur une commune paroit et une commune gotiere desuere d'aultre part, estendant l'yritage par ariere jusques al hiretage Piere de Winnizele; dont li dit venduer se tienent bien appaiet, et guerp en ont fait à le avant dite Katheline bien et à loy, seloncq les us et costumes de le ville d'Ypre, et li doivent garandir de toutes calaignes envers tous, parmi trente et siis solz parisis rente heritable par an, yssant hors de toute le maison et appertenances dessusdites. En quel memoire et muniment nous avons ceste chartre saellée du sael de le ville d'Ypre. En tesmoignage de ces eschevins, Nicole Belle, Lambert de Lo, Jhan Godscalc, Lambert Celienzone et Jaqueme Wydoen. Fait l'an de grace mil troiscens siixante et siis, le disime jour du mois de jenvier.

Registr. Novum, fol. 200.

576.

Quod Eustacius de Bets acquisivit hereditarie erga Henricum Rugghinvoet et ejus uxorem xliiij. cum dimidia virgas terre, jacentes in parrochia de Boesinghe.

1366-67. 18 Février. Wij Pieter Hauwel, Jehan van der Douvye, Roegier van Paschendale, Diederic Wankard ende Boudin van Holbeike, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene tallen den gonen die deise presente lettre zullen zien of horen leisen, dat Stassin de Bets, poortere in Ypre, heift ghecocht ende ghecreghen ervelike, tsinen bouf ende tsijus hoirs bouf, ieghen Henric Rugghinvoete ende joncvrauwe Marie zinen wive, poorters in Ypre, viere ende viertich ende ene halve roeden lands, litel min of meer, onder halve roede wijd, streckende oost ende west, ligghende onder minen here van Vlaendren bin den Yperschen ambochte, in de prochie van Boesinghe, tusschen den lande svorseids Henrijcs Rugghinvoet an de noordzide, ende den lande Lambrecht Perbooms an de zuudzide. Ende es te weitene dat de vorseide Stassin ende zijn hoir, jof de gone die cause hebben zullen van den hove dat wilen was Jehans Wals, die men heet Scaeche, scoudigh zijn te hebbene ewelike ende ervelike haren

vryen wecht in de dreive van der Zwanebrigghe, streckende tote sgraven strate, up de zelve vryheide diere de vorseide Henrijc Rugghinvoet in heift. Van den welken cope de vorseide vercopers houden hemlieden wel vernought ende betaelt ende lijen vulgolden, ende hebbent quite ghescouden ende halm ende ghifte ghewoorpen den vorseide copere wel ende wettelike, naer costumen ende usaigen van den Yperschen ambochte, ende hebbens hem ghewedt ende belooft inwaersceip zonder calaenge jeghen allen lieden quite land omme quite gheld, behouden sheren chens ute gaende. In orconsceipen van deisen dinghen zo hebben wij scepenen voornomd deise presente lettre beseighelt met onzen propren zeighelen uuthanghende. Dit was ghedaen in tjaer ons Heren M. CCC. zesse ende zestich, den XVIII. dagh in sporkele.

Registr. Novum, fol. 144.

577.

De quadam discordia habita inter ecclesiam Yprensem et Johannem Battin et uxorem ejus, supra decimam quam habere nitebamur in feodo eorumdem in Langhemaerc; tandem legaliter decisum est, sicut littera facit mensionem.

Wij Jehan van der Veste, Boudin van Holbeike, Roegier Boutin, Willem van Kemle, Jehan van Kemle, Jehan van der Douvie ende Pieter Hauweel, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene tallen den gonen die dese presente lettre zullen zien of horen leisen, dat ute dien dat een ghescil gheweist heift tusschen minen here den prost van sinte Martins van Ypre ende zinen convente of ene zide, ende Jehan Battin ende joncvrauwe Katheline wedewe Boudins Scelewen was, zinen wetteliken wive, of ander zide, als van eenen leengoede, twelke de vorseide joncvrauwe Katheline houdende es in leene ende in mansceipe van minen here van Vlaendren, ligghende bin der prochie van Langhemarc, van den welken leengoede mijn here de prost ende zijn convent zegghen dat zij scoudigh zijn te hebbene vulle tiende, ten welken de vorseide Jhan Batte ende joncvrauwe Katheline zijn wijf verandwoordende zijn, zegghende dat tvorseide leen nemmeer sculdigh es van tiende dan den drie ende dertichsten scoof, omme twelke ghescil vorseid te goeden acorde te bringhene, ende omme alle de zaken wel te gronde te slane watter bi rechte af scoudigh ware te zine, zo verre wasser toe gesproken bi goeden lieden, dies hem omme pays ende acoord onderwonden hebben, datter bi den here ende bi der wet van Yperambocht toe verchiert waren ende ghestelt scepenen van Yperambocht, dats te wetene Jhan van der Veste, Diederijc Wankard ende Roegier Boutin, omme te hoorne ende te examineirne de ouderinghe ende de goede lieden van den ghebuerte, diere af weiten te sprekene; in de welke drie personen vornomd hem al wettelike verbonden voor den here ende voor de wet beede de vorseide partien up hemleiden ende up al thare, omme te houdene goed vast ende ghestade ten eweliken daghen, over hemleiden ende over hare nacommers,

1366-67.
18 Mars.

al tgone datter de vorseide drie ghenoomde personen af ordineren ende wijsen zouden; de welke vinders voornoomd hebben alle drie te gadre gheweist, ende hebben ghehoord spreiken veile goeder lieden ende ouderinghen werdigh van den trauwen, die van den zaken wisten te sprekene, up twelke zij ghetermineirt hebben bi goeden avise ende bi goeder voorzienicheide, ende hebben voor ons bi rechter sentencie ghewijst ende uteghegheiven, naer al den gonen dats voor hemleiden commen is, dat van nu voordan de rechte hofsteide daer wilen Jehan van den Walle wonende was, metgaders enen beileke ligghende bewesten deran ende benoorden den hove ene veure erdbreed ende alzo oostwaerd driebomende duere, tusschen der hofsteide Jhans van den Walle ende der hofsteide daer Casin van den Walle wonende was, tote enen sticke lands van zeiven linen ende alzo voord ooc een sticke lands van zeiven linen benoord, dan of dat de somme van al ghedraeght zesse ymeiten lands, litel min of meer, de welke zesse ymeite lands ne zullen nemmermeer tiende gheiven noch scoudigh zijn te gheivene, danne den drie ende dertichsten scoof, ende al tremenant van den andren lande datter blijft, dat es ewelike ende ervelike scoudigh te gheivene den goeden lieden van sinte Martins van Ypre rechte vulle tiende; de welke sentencie beede de partien beloofden daer ter steide tallen daghen wel te houdene. In orconsceipen van desen dinghen zo hebben wij scepenen voornoomd dese presente lettren besegheldt met onzen propren zeghelen uuthanghende. Dit was ghedaen in tjaer ons Heren dusentich drie hondert zesse ende zestigh, den achtiensten dagh in marte.

Registr. Novum, fol. 87.

578.

De quadam domo situata en le Zuudstrate vers west, vocata le Boom, obligata in ij. parcellis perpetui redditus, primo in lvj. sol., secundo in liiij. sol. annuatim levandis.

1367. 3 Octobre. Nous eschevin d'Ypre faisons savoir à tous que Jehans Scoreboot a achatet et acquis pour lui et sez hoirs hiritablement, encontre Franchoys Croeselin et damoiselle Marie se femme, bourgoys d'Yppre, chuincquante siix sauls parisis de rente hiritable par an, à prendre, recepvoir et lever en le maison le dit Jehan, appellée Boom, en l'iritage dessoubz et en tout che que y affiert, estant et gisant en le Zuudstrate vers west, entre le maison Henry de Douay d'une part, et le maison Michiel Brooddronkere d'aultre part. Item a le dit Jehan Scoreboot achateit et acquis hiritablement encontre Jehan Croeselin fieulx Ghilbert pour lui, bourgoys d'Ypre, chuinquante quatre sauls parisis rente hiritable par an, à prendre, recepvoir et lever en le maison le dit Jehan Scoreboot, appellée Boom sus dite, en l'iritage desoubs et en tout ce que y affiert, estant et gisant en lieu sus dit; dont le dit venduer se tienent bien appaiiet, et werp en ont fait al avant dit Jehan Scoreboet bien et à loy, selonc les us et costumes de

le ville d'Ypre, et lui doivent warandir de toutes calainges envers tous, ensy que dit est. En queile memore et muniment nous avons ceste chartre seellée du seel de le ville d'Yppre. En tesmoignage de ces eschevins Sohyer le Saige, Wautier Croeselin, Jehan de Joingi, Leurens le Bruel et Franchoys del Hoye. Fait l'an de grace M. CCC. sixante et VII. le tierch jour d'octobre.

Registr. Novum, fol. 65.

579.

Quod dominus Petrus de Maets acquisivit hereditarie erga Margaretam Scakeroens quartam partem unius mensure prati, jacentem in Boesinghe.

Wij Willem Valke, Jehan van der Veste, Diederijc Herbrecht, Lammekin van 1367.
Rosebeike ende Roegier Boutin, scepenen van den Yperschen ambochte, doen 24 Novemb.
te weitene tallen den gonen die deise presente lettre zullen zien of horen leisen, dat der Pieter de Maets, poortere in Ypre, heift ghecocht ende ghecreighen ervelike, tsinen bouf ende tsijus hoirs bouf, jeghen joncvrauwe Griele Scakeroens, poortigghe in Ypre, een vierendeel ymeits merschen, litel min of meer, ligghende onder minen here van Vlaendren bin den Yperschen ambochte, in de prochie van Boesinghe, tusschen den lande mijns here sproffs van sinte Martins van Ypre of ene zide, ende den lande Willems Vaerwers of ander zide. Van den welken cope de vorseide vercopigghe houdt hare wel vernoughdt ende betaelt ende lijet vulgouden, ende hevet quite ghescouden ende halm ende ghifte ghewoorpen den vorseiden copere wel ende wettelike, naer costumen ende usaigen van den Yperschen ambochte, ende heives hem ghewedt ende belooft inwaersceip zonder calaenge jeghen allen lieden quite mersch ende land omme quite gheld, behouden sheren chens utegaende. In orconsceipen van deisen dinghen so hebben wij scepenen voornomd dese presente lettre gheseighelt met onzen propren zeghelen uuthanghende. Dit was ghedaen in tjaer ons Heren M. CCC. drie ende zestich, up sinte Kathelinen avend.

Registr. Novum, fol. 145.

580.

Quod Terricus de Visschere acquisivit hereditarie erga Lambertum Lam et ceteros unum quartarium mensure prati, jacentem in parrochia de Boesinghe.

Wij Jan van der Veste, Diederic Wankaerd, Willem van Kemle, Roegier Boutin 1367.
ende Jehan van der Douvye, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te 10 Décemb.
weitene tallen den gonen die deise presente lettre zullen zien of horen leisen, dat Diederic de Visschere, poortre in Ypre, heift ghecocht ende ghecreighen ervelike, tsinen bouf ende tzijns hoirs bouf, jeghen Lampsin Lam, item jeghen Jehan Joije, item jeghen Jhan van der Leye een vierendeel ymeits merschen, litel min of

meer, ligghende onder minen here van Vlaendre bin den Yperschen ambochte, in de prochie van Boesinghe, in de Boesinmersch, tusschen der mersch mijns heren sprofsts van sinte Martins van Ypre an beeden ziden. Van den welken cope de vorseide vercopers houden hemleiden wel vernought ende betaelt ende lijen vulgouden, ende hebbent quite ghescouden ende halm ende ghifte ghewoorpen den vorseiden copere wel ende wettelike, naer costumen ende usaigen van den Yperschen ambochte, ende hebbens hem ghewedt ende belooft inwaersceip zonder calaenge jeghen allen lieden quite mersch omme quite gheldt, behouden sheren chens utegaende. In orconscepen van deisen dinghen so hebben wie scepenen voornomd deise presente lettre beseighelt met onsen propren zeghelen utehangende. Dit was ghedaen in tjaer ons Heren M. CCC. zeivene ende sestich, den tiensten dagh van decembre.

Registr. Novum, fol. 118.

581.

Quod Rogerus Maersenzone acquisivit hereditarie erga Johannem Caillau et ejus uxorem quintam partem unius domus cum appertinenciis, situatam in vico Butyri vers zuud.

1368. 11 Juin. Nous eschevin d'Yppre faisons savoir à tous que Rogiers Maersenzone, bourgoys d'Ypre, a achateit et acquis pour lui et ses hoirs heritablement encontre Jehan Caillau et Elizabeth se femme, bourgoys d'Yppre, le chuincquisme part d'une maison, del hiritage desoubs, de tout le pourpris et appertenances tenans en terre à fer et à clau, estant et gisant en le rue du Bure vers zuud, entre le maison Katheline Bakeraeds d'une part, et le rente qui fu à Jaquemard le Vos d'aultre part; dont li dit venduer se tienent bien assolz et paiiet, et werp en ont fait al avant dit Roegier bien et à loy, selonc lez us et costumes de le ville d'Ypre, et lui doivent garandir de toutes calaignes envers tous, parmi trente six solz et trois deniers parisis rente hiritable par an hors yssant de toute le maison et appertenanches dessusdites. En quele memoire et muniment nous avons ceste chartre saellée du grand sael de le ville d'Yppre. En tesmoignage de cez eschevins Nicole Belle, Jehan de Loo fil Henry, Berthelmeu le Amman, Wautier du Puits et Jaqueme Widen. Ce fu fait en l'an de grace mil troiscens sixante et wiit, le onzisme jour du mois de juing.

Registr. Novum, fol. 200.

—

582.

Littera de immediate pretactis xv. lib. par. perpetui redditus (1) acquisitis per Johannem Minnen, confiscatis principi per ballivum et crichoudere Furnenses.

Wij Phyllip de Visch ridder, Clays van der Bourgh, Henric van den Hove, Victoor van Lampernesse, Charels Veise, Inghelraem de Valewe, Boudin van Ysenbaerghe, Jehan de Muts, Andries de Crane, Jehan Gheliaerd, Phillip van Oeren, Jehan Janin, Franchoys Juerdaeu ende Robracht Colin, scepene ende cueriers van Veurnambocht, doen te wetene tallen den gonen die dese lettre zullen zien ende horen lesen, dat Jehan van der Veste, bailliu van Veurne, ende Ghiscliu Loor, crichouder, calengierden Jhan Minnen, poortre van Ypre, omme dat hie gheereghen hadde vichtiene pond parisise siaers eweliker renten, ligghende in de prochie van Hoostade, jeghen Ydoor van den Broeke, cuerbroeder in Vuernambocht, twelke men niet doen mach naer costumen, usaigen ende wetten van den lande; ende zeide, al waert dat Jhan Minne zegghen wilde dat Jhan d'Amman die rente ghecocht hadde, ende dat hiese hadde ghecreghen bi naerheden, zo zeide de crichouder vorseid dat het was ghedaen bi frauden, omme den here ende den lande haer recht ende vryhede te ontstekene, ende zeide dat die rente verbuerd ware scoudigh te zine jeghen mijn here van Vlaendren; van den welken heessche Jhan Minne was al wettelike verwonnen bi contumacien. Ende omme dat wie scepene ende cueriers vorseid wiseden de vonnesse in der manieren dat vorseid es, zo hebben wie dese lettre gheseighelt met onzen zeghelen, die was iemaect in tjaer ons Heren dusentich driehondert achte ende zestich, up den twee ende twintichsten dagh van maerte. 1368-69. 22 Mars.

Registr. Novum, fol 12.

583.

Quod dominus prepositus destitit a venditione vinorum per quinque vel sex dies, ad preces advoati, scabinorum et consulum ville Yprensis, cum hoc presupposito, quod in futuro tempore ecclesie nostre non prejudicaret.

Allen den gonen die dese presente lettren zullen zien of horen lesen, wij vooghd, scepenen ende raed van der stede van Ypre saluut met kennessen der waerheid. Ute dien dat wij ghebeiden hebben even werden ende religieusen prelaet in Gode mijn here den profst van sinte Martins in de stede van Ypre, dat hi zoude doen cesseren van winen te lenene ende te vercopene bin den 1369. 26 Mai.

(1) Voir ci-dessus la pièce no 574, qui dans le cartulaire précède immédiatement celle-ci.

cloostere van sinte Martins vorseid eue tijd van vijf daghen of zessen, omme zeikere zaken den ghemenen angaende, ten profite van den ghemenen, wij kennen ende orconden bi desen presenten lettren, dat tconsent dat mijn here de proofst vorseid ghedaen heift, dat het es in allen dinghen behouden der composicie van den winen, ghemaect tusschen der kerke van sinte Martins voorseid ende der vorseide steide van Ypre, ende dat in tiden toecommende der voorseider kerke ghene prejudicie draghen en mach. In orconscepen van desen presenten lettren, gheseigheld met den zeghele dien de vooghd van der voorseide stede van Ypre useerd. Ghegheiven den XXVI.sten dagh in meye, in tjaer van gracien M. CCC. zestich ende neghene.

Registr. Novum, fol. 1.

584.

De immediate pretactis xv. lib. par. jacentibus in parrochia de Hoghestade, confiscatis principi (1), nobis collatis pro ij. anniversariis perpetuis pro ij. comitibus in choro nostro faciendis.

1369. Wij Lodewijc, grave van Vlaendren, hertoghe van Brabant, grave van Nevers,
22 Novemb. van Rethelst ende here van Machline, doen te wetene allen lieden dat wij in deere van Gode, in meersinghen van den dienste van der heligher kerke, om ewelike in de kerke van sinte Maertins, in onze stede van Ypre, te doene elcx jaers een jaerghetide over onzen voorder van goeder ghedinkenesse mijn here Robrecht, grave van Vlaendren, die in de vorseide kerke begraven leight, in sinte Lambrechts daghe in de maend van septembre, ende een andre jaerghetide te bestelne in de vorseide kerke over ons te doene elcx jaers, ewelike ende erflike hebben ghegheiven ende gheiven bi desen lettren der vorseider kerke van sinte Maertins tYpre vichtiene pond parisise siaers erfliker renten, die wij hebben ligghende in de prochie van Hoosstade, up de stede van Ydor van den Brouke ende up zekere quantiteit ven erven derbi ende der omtrent ligghende, de welke om zekere zaken tonzen bouf wel ende wettelike of ghewonnen waren, alzo bliken mach bi eenen wetteliken chaertere die wij daerof hadden onder viertiene coeriers zeghele van Veurne ambocht, dien wij der vorseider kerken overghegheiven hebben, ende dese rente es men gheldende deene helt elcs jaers te medewintre, ende dander helt te sint Jans messe; ende es onze meeninghe dat metter eere helt van deser renten de proofst ende convent van der vorseide kerken doen zullen elcs jaers tjaerghetide van den vorseiden grave Robrecht, onzen voorsate, daer God de ziele of hebben moete, in sinte Lambrechts daghe de vigelien, ende sander daghes de messe wel ende solemne-

---

(1) Voir ci-dessus les deux pièces nos 574 et 582.

like, ende dat tconvent daerof elcx jaers ene pitanche hebben zal, om den vorseiden dienst te helpen doene, ende metter ander helt dat zij doen zullen over ons elcx jaers, als langhe als wij leiven, eene messe van den heilighen Gheest solemnelike, sanderdaeghs naer sinte Kathelinen dagh, ende daerof gheiven pitanche den convente die den dienst helpen doen; ende wanneer wij ghevaren zullen zijn van live ter dood, dat zij onze jaerghetide eewelike daeromme doen zullen in de vorseide kerke, up den dagh dat wij ter Goods ghenaden verscheden zullen zijn, de vigelien, ende sander daghes de messe wel ende solemnelike, ende dat daerof hebben zal tconvent pitanche, also vorseid es. Den welken dienst de proofst ende convent van der vorseide kerken van sinte Martins van Ypre, over hemleiden ende haer naercommers, ons hebben belooft wel ende ghetrauwelike te doene ten eweliken daghen, ten daghen boven ghenoomd; ende mids dese beloften ende dat zijs ghehouden bliven, zo draghen wij hemleden up, over ons, onze hoir ende naercommers graven van Vlaendren, de vorseide vichtiene pond parisise sjaers erfliker renten, ende hebbense daer toe gheadmortiseert ende admortisieren te goeder trauwen zonder fraude; ombieden ende bevelen scerpelike onzen ontfanghere van onzen renten in Veurnambocht buten redeninghen, dat hi der vorseide kerken late heffen ende ghebruken päysivelike van der vorseide renten ende zine hand der of doe, zonder enigh wederzegghen of belet der in te doene; want wij onse vorseide ghifte tupdraghen ende de amortisacie van der vorseide renten willen wesen ghehouden wel ende vaste der vorseide kerke ten eweliken daghen, over ons, onze hoir ende naercommers graven van Vlaendren. In orconscepen van deser lettren beseigheld met onzen groten zeghel. Ghegheiven te Gend, den twee ende twintichste dagh van novembre, in tjaer ons Heren dusentigh drie hondert neghene ende sestich.

Bi minen here in zinen raed, present
den profst van Harlebeke ende v.

Signé: LAMB.

Registr. Novum, fol. 12.

585.

De quadam laga facta inter ecclesiam nostram et Eustacium de Bets et uxorem ejus, ita quod ecclesia nostra habebit hereditarie vj. mensuras terre et lviij. virgas, jacentes in parrochia de Boesinghe.

Wij Roegier van Woumen, Diederic Herbrecht, Jan Spoeint, Jehan van der Douvie ende Diederic Wankard, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene tallen den gonen die deise presente lettre zullen zien of horen leisen, dat voor ons zijn commen in propren personen meestre Denis Paelding, bi den ghedoghe van Gode profst van der kerke van sinte Martins van Ypre, over hem zelven en over al zijn convent van der zelver steide of ene zide, ende Ystaes

1369-70. 22 Mars.

de Bets ende Griele zijn wettelike wijf, poorters in Ypre, of andre zide, ende hebben voor ons verkend, dat zij hebben ghemaect deen sieghen den anderen ene rechte loyale wisselinghe van erven, twelke men heet laghe, in deiser maniere als hier naer volleght: dats te weitene dat mijn here de profst voornomd ende zijn convent, over hemleiden ende over hare nacommers profste ende convent van der zelver steide, zijn scoudigh te hebbene ende te behoudene ewelike ende ervelike, ter voorseide kerke bouf, van den vorseiden Ystaes ende zinen wive, zesse ghemeite ende achte ende vichtich roeden lands, litel min of meer, ligghende onder minen here van Vlaendren bin den Yperschen ambochte, in de prochie van Boesinghe, tusschen den lande mijns heren sprofs ende zijns convents voorseid an allen ziden; over twelke land voornomd de voorseide Ystaes de Bets ende Griele zijn wijf zullen hebben ende behouden ewelike ende ervelike, tharen bouf ende thaers hoirs bouf, van den vorseiden profst ende zinen convente, vijf ghemeite ende drie ende zeventich roeden lands, litel min of meer, ligghende onder minen here van Vlaendren bin den Yperschen ambochte, in de prochie van Boesinghe, bewesten hove van den vorseiden Ystace, streckende van zire dreive noordwaert tote hi de vorseide somme van vijf ghemeiten ende drie en zeventich roeden lands vulcommen zal hebben. Van der welker laghe voornoomd bede de vorseide partien houden hemleiden elc van anderen wel vernought ende vulbetaelt ende lijen vulgouden, ende hebbent quite ghescouden ende elc anderen halm ende ghifte ghewoorpen wel ende wettelike, naer costumen ende usaigen van den Yperschen ambochte, ende hebbens elc anderen ghewedt ende belooft inwaersceip zonder calaenge jeghen allen lieden laghe omme weiderlaghe, quite land omme quite laghe, in der maniere dat voorseid es, behouden sheren chens utegaende. In orconsceipen van deisen dinghen zo hebben wij scepenen voornomd deise presente lettre beseighelt met onzen propren zeghelen uuthanghende. Dit was ghedaen in tjaer ons Heren M. CCC. neighen ende zestich, den XXII[sten]. dagh in marte.

Registr. Novum, fol. 114.

586.

De quadam laga terrarum facta inter magistrum Thomam de Loo et tutores hospitalis sancte Katherine Yprensis.

1370. Nous eschevin d'Ypre faisons savoir à tous que maistres Thumas de Lo, bourgois
18 Novemb. d'Ypre, d'une part, et Soyhiers li Sages et Henric Rugghinvoet, comme advoé des biens del hospital sainte Katheline en Ypre et el non du dit hospital, d'aultre part, sont venu par devant nous et ont recognut que de luer propre volenté il ont entre eulx fait une acordance et un eskange, qu'on apielle laghe, en le maniere qui s'ensieut: assavoir que li hospital susditz doit avoir hyritaulement le moitiet de deus mesures de terre, pau plus ou mains, dont l'autre moitiet est et appertient al hospital susdit, gisant vers zuud de le rue de Zinnebeke, entre le terre jadis Franchoys Vondelinc d'une part, et le terre des enfans Willame

de le Haye d'aultre part, parmi le wedermont par an hors yssant, le quelle moitiet susdite estoit et appertenoit au dit maistre Thumas; encontre le quele moitiet li ditz maistre Thumas doibt avoir et lever, pour lui et sez hoirs hiritablement, le moitiet de trois livres et sept solz parisis rente hiritable par an, dont l'autre moitiet est et appertient au dit maistre Thumas, le quele rente est assignée sur une maison et un courtil, sur l'iritaige desoubz et quant que y affiert, contenant par tout environ deus mesures et demie de terre, pau plus ou mains, gisant et estant dehors le porte de Zinnebeke vers zuud de le rue, entre le terre Lambert le Langhe d'une part, et le terre que Jehans Castel soloit tenir en chense d'aultre part, le quele moitiet de le rente susdite estoit et appertenoit au dit hospital; dont les dites parties se tienent l'une del autre à bien paiié, et werp en ont fait l'une partie à l'autre [1] de toutes calaignes envers tous, ensy que dessus dit est. En quele memoire et muniment nous avons ceste chartre saellée du sael de le ville d'Ypre. En tesmoignage de ces eschevins Pieron le Saige, Jehan de Joengy, Franchois Belle, Jehan Steikerape et Nicole le Backere. Fait l'an mil CCC. et septante, le XVIIIe. jour du mois de novembre.

Registr. Novum, fol. 40.

587.

Quod Rogerus Maerssenzone acquisivit hereditarie erga Nicholaum del Atre et Jacobum Robert, quasi tutores orphanorum Eustacii Sanders, medietatem unius domus cum appertinenciis, situatam in vico Butyri vers zuud.

Nous eschevin d'Yppre faisons savoir à tous que Rogiers Marssenzone, bourgoys d'Yppre, a achateit et acquis pour lui et ses hoirs hyritablement encontre Nicole del Atre et Jaque Robert, comme advoez dez orphenes Ystaes Sanders, bourgoys d'Ypre, le moitiet d'une maison, del hiritaige desoubs, de tout le pourpris et les y appertenances tenants en terre à fer et à clau, estant et gissant en le rue de Bure vers zuud, entre le maison Jehan Pieters d'une part, et une ruele d'aultre part; dont li dit venduer, el nom des orphenes susdit, se tienent à bien paiiet, et werp en ont fait al avant dit Rogier Marssenzone bien et à loy, selonc les us et costumes de le ville d'Ypre, et lui doivent warandir de toutes calaignes envers tous, parmi trente et six sols parisis rente hyritable par an, hors yssant de toute le maison devant dite. En quele memoire et muniment nous avons ceste chartre saellée du sael de le ville d'Yppre. En tesmoignage de ces eschevins Nicole Belle, Jehan de Joengy, Berthelmeu d'Amman, Wautier du Puits et Nicole de Backere. Fait l'an M. CCC. soixante et onze, le VIe. jour de julie.

1371. 6 Juillet.

Registr. Novum, fol. 198.

---

(1) Ici le copiste a omis quelques mots. Voir les chartes analogues.

588.

De quadam laga facta inter Lambertum van Loo et Franciscum van den Hoye, modo et forma subsequentibus, et inferius sufficienter in littera declaratis.

1372. 1er Avril. Weiten alle de gone die deise lettren zullen zien of horen leisen, dat wij Lambrecht van Loo ende Franchoys van den Hoye, poorters in Ypre, hebben bi onzen vryeu wille onderlinghe ghemaect ene acordance ende ene wisselinghe als van onzer erven, alzo hier naer volleght: dats te weitene dat ic Lambrecht vorseid hebbe ghegheiven den vorseiden Franchoys, in rechter wisselinghe of laghe, drie scelinghe parisise ervelike rente siaers, theffene ende tontfanghene up ene plache lands die wilen was Michiels van Passchendale, ende nu es den carmers, ligghende noord van der Zinnebeicstrate, bin den muere van den carmers vorseid, metter welker place de vorseide carmers haer hof voren ghemeerst hebben. Om de welke vorseide rente hebbic Franchoys vorseid ghegheiven den vorseiden Lambrechte in rechter laghe drie scelinghen parisise erveliker renten siaers, theffene ende tontfanghene in thuus dat was ser Gillis van sinte Pieters, in derve der onder ende in al datter toebehort, staende ende ligghende jeghen tkerchof sinte Martins over dYpre, tusschen den huus Willem Lems an dene zide, ende den huus Pieters Ruussen an dander zide. Van der welker wisselinghe ende laghe vorseid wij houden ons deen jeghen den anderen wel vernought ende betaelt, ende hebbens elc anderen belooft ende beloven te goeder trauwe te warandeirne van allen calaengen jeghen allen lieden, alzo vorseid. In orconsceipen ende kennessen der waerheid hebben wij Lambrecht ende Franchoys vorseid desc lettre gheseigheld met onzen propren zeghelen uuthanghende. Ghedaen in tjaer ons Heren M. CCC. zeiventech ende twee, den eersten dagh in aprel.

Registr. Novum, fol. 192.

589.

Quod Michael de Rovere recepit ad censam perpetuam erga ecclesiam nostram ij. cameras hereditarie cum suis appertinenciis, stantes in Basso vico ad sanctum Petrum vers oost, pro xxxij. sol. par.

1372. 12 Décemb. Nous eschevin d'Yppre faisons savoir à tous que Michiel le Rovere, bourgoys d'Yppre, a prins en loyale chense perpetuele encontre maistre Guy Hildebrand, ad present canones et cenneliers de le eglise saint Martin d'Yppre, el nom et al oes de monseigneur le prevost et convent de le dite eglise, deux cambres, l'yritage desoubz, tout le pourpris et lez y appertenances tenants en terre à fer et à clau, estanz et gisanz en le Basse rue à saint Piere vers ost, sur le touket du Moelnestraetkin, entre le maison Olivier Melccrucs d'une part, et le dite ruelle d'aultre part, estendant par ariere jusques as cambres de le dite eglise sur une

commune paroit, à tenir le dit Michiel le Rovere, ses hoirs et successeurs de le dessus dite eglise à perpetuité, pour trente et deux solz parisis cense perpetuele par an, yssant des deux cambres devant dites. Et en grigneur seurté de le quele cense perpetuele susdite, le dit Michiel a, quant ad ce, obligiet et assenné sur se maison, sur l'yritage desoubz et quant qu'il y affiert, estant et gisant à saint Piere en Basse rue vers west, entre le maison le vesve Jaqueme Wouterman d'une part, et le maison Symon de Niefport d'aultre part, se aucune deffaulte fust as cambres dessusdites. En quele memoire et muniment nous avons ceste chartre saellée du sael de le ville d'Ypre. En tesmoignage de ces eschevins Henri Rugghinvoet, Wautier Croeselin, Franchoys del Hoye, Jehan del Hedine et Jehan de Scotes. Fait l'an M. CCC. soixante et douze, le XIIe. jour de decembre.

Registr. Novum, fol. 168.

590.

Quod Egidius de Hazebrouc, nomine ecclesie nostre pro redditibus nostris, acquisivit in plena vierscaria ville Yprensis unam domum cum pertinenciis suis, jacentem en le Melcstrate vers oost; item tres cameras stantes in dicto loco.

Nous Nicoles Belle, Jehans Rugghinvoet, Denis de Dickemue, Jehans Godscalc, 1373.
Lambert de Lo, Pieres li Saiges, Jehans de Joengi, Franchoys Belle, Bertelmeu 18 Novemb.
d'Amman, Wautiers du Puits et Olivier li Ruisse, eschevin de Ypre, faisons savoir à tous que Gilles de Hazebrouc, el nom del abbeye saint Martin pour leur rente, a acquis, en le plaine vierscare sour le halle d'Yppre, bien et à loy et par no jugement, une maison qui fu à Michiel Vondeling, l'yritage desoubz et ce que y affiert, estans et gisans en le Melcstrate, d'encoste l'atre saint Michiel vers oost, entre le porte par ariere du curé de saint Michiel d'une part, et le maison Willaume de le Linde d'aultre part; item il a acquis trois cambres qui appertiennent au dit Michiel, estanz et gisans ou dit lieu, entre le maison le dit Michiel d'une part, et le hyretage Michiel le Rovere d'aultre part, saulve le rente qui hors en yst, et tous aultres assennements devant sus faites. En tesmoignage de ce y avons fait mettre le grand sael de le ville d'Ypre. Fait l'an M. CCC. soixante et treze, le XVIIIe jour de novembre.

Registr. Novum, fol. 159.

591.

De iij. lib et vij. sol. perpetui redditus nobis per legem Yprensem adjudicatis supra unam curtem et ij. mensuras cum dimidia terrarum, jacentes extra Zinnebeke portam vers zuud.

Nous Nicoles Belle, Jhans Rugghinvoet, Deniis de Dickemue, Jehans Godscalc, 1373.
Lambert de Lo, Pieres li Saiges, Jehans de Joengy, Franchoys Belle, Berthel- 18 Novemb.

meu d'Amman, Wouter du Puits et Olivier li Ruisse, eschevin d'Ypre, faisons savoir à tous que Gille de Hazebrouc, el nom del abbeye saint Martin pour leur debte, a acquis en le plaine vierscare sour le halle d'Ypre, bien et à loy et par no jugement, trois livres et sept solz de parisis rente hiritable par an, qui jadis appertenoient à maistre Thumas de Lo et ore appertienent à Jehan de Lille fius sire Willaume, le queile rente susdite li dis Gillis a sour une court et deus mesures et demie de terre appertenant as orphenes Casin Plume, estans et gisans hoirs le porte de Zinnebeke vers zuud, entre l'iretaige Jehan le Witte fius Aleame d'une part, et l'yritaige del abbeye sainte Clare d'aultre part, sauve le rente qui hors en yst, et tous aultres assenements devant sus faites. En tesmoingnage de ce y avons fait mettre le grand sael de le ville d'Ypre. Fait l'an M. CCC. soixante et treze, le XVIIIe. jour de novembre.

Registr. Novum, fol. 44.

592.

De iij. lib. et xv. sol. perpetui redditus per legem Yprensem nobis adjudicatis super unam curtem et ij. mensuras terre cum dimidia jacentes extra portam de Zinnebeke vers zuud.

1373. 18 Novemb. Nous Nicoles Belle, Jehan Rugghinvoet, Deniis de Dicquemue, Jehans Godscalc, Lambert de Lo, Pieres li Saiges, Jhans de Joengy, Franchoys Belle, Berthelmeu d'Amman, Waultier du Puits et Olivier li Ruisse, eschevin d'Ypre, faisons savoir à tous que Gille de Hasebrouc, el nom del abbeye saint Martin pour leur debte, a acquis en le plaine vierscare sour le halle d'Yppre, bien et à loy et par no jugement, trois livres et quinze solz de parisis rente hyritable par an, qui jadis appertenoient à maistre Thumas de Lo, et ore appertienent à Jehan de Lille fius sire Willaume, le quele rente susdite li dis Gilles a sour une court et deus mesures et demie *(le reste comme dans la pièce précédente)*.

Registr. Novum, fol. 45.

593.

De quadam laga facta inter ecclesiam nostram et villam Yprensem, ita quod ecclesia nostra habebit l. sol. perpetui redditus assignatos supra unam domum cum suis appertinenciis, stantem extra portam de Boesinghes vers west.

1374-75. 17 Janvier. Nous eschevin d'Yppre faisons savoir à tous que maistre Guy Hildebrand, ad present canones et chelleliers de le eglise saint Martin en Ypre, el nom de monseigneur le provost et du convent d'une part, Henris Rugghinvoet et Michiel de Dickemue comme tresorier de le ville d'Ypre en l'année passée, el nom et pour le dite ville d'aultre part, ont fait entre eulx une amiable acordance et un eskange, qu'on dist laghe, l'un encontre l'autre en le fourme et

devise comme s'ensieut : assavoir que li ditz maistre, el nom et pour le dite eglise, a donnet en droit laghe à le dite ville chuinquante solz parisis rente hyritable par an, que le dite eglise avoit en le maison jadis Jehan Soenin, le quelle le ville a fait abatre, sur l'yretage et appertenances, gisant l'iritage sur le quelle le dite maison soloit ester, au coron de le Monstrate vers zuud, ainsy qu'on va vers l'eglise des freres preceours ; et encontre ce ont li dit tresorier, el nom et pour le dite ville, donnet et ottroiiet à le dite eglise chuinquante solz parisis chense perpetuele par an, à prendre, recevoir et lever en une maison qui est à Jaqueme Stierman, en l'yritage et appertenances, estant et gisant dehors le porte de Boesinghes vers west de le rue, al encontre le Raepstrate sur l'Ypre, vers nord du pont de le Dreve, entre le maison Andrieu Levis au leis vers nord d'une part, et le cauchie, au leis vers zud, qui gist entre le dit pont et le dite maison, d'aultre part ; et se aucune deffaulte fust en temps advenir d'acquere les dites chuinquante sols par an sur le dite maison, si porroit on ycelli deffault acquerre sur une maison et sur tous lez cambres que y affierent, qui sont au dit Jakeme Stierman, sur l'yritage et appertenances, estant et gisant en le Dreve vers nord, en une ruele, entre l'yritage Clay Ghiis d'une part, et l'yritage Jehan Cas d'aultre part, estendant l'yritage par ariere jusques à le beike, cargiet ceste maison et cambres darrain nommés tout devant de quarante et quatre solz parisis rente hyritable par an ; dont les dites parties, pour et el nom dessus dit, se tienent l'un del aultre à bien paiiet, et werp en ont fait l'une partie à l'autre bien et à loy, as us et costumes de le ville d'Ypre, et le doivent warandir l'une à l'autre de toutes calaignes envers tous, ainsy que dit est. En quelle memoire et muniment nous avons ceste chartre saellée du sael de le ville d'Ypre. En tesmoignage de ces eschevins Denis de Dickemue, Waultier Croeselin, Berthelmeus d'Amman, Thumas de Loo et Nicole l'Ours. Fait l'an de grace mil CCC. soixante et quatorse, le XVIIe. jour du moys de janvier.

Registr. Novum, fol. 176.

594.

Quod Eligius le Pape acquisivit hereditarie erga Willelmum Winneel et ejus uxorem unam domum cum appertinenciis, situatam in vico Butyri vers zuud.

Nous eschevin d'Yppre faisons savoir à tous que Eloy li Pape, bourgoys d'Yppre, **1374-75.**
a achatet et acquis pour lui et sez hoirs hiritablement encontre Willame Winneel **16 Février.**
et Marie se femme, bourgoys d'Ypre, une maison, l'yritage desoubz, tout le pourpris et lez y appertenances tenants en terre à fer et à clau, estant et gisant en le rue du Bure vers zuud, encontre le maison Lizebette Caillaus l'oysidrop franc d'une part, et le maison Jehan de le Huele sur une commune paroit et commune gotiere desuere d'aultre part, estendant par ariere jusques à l'yritage Jehan le Hoghe ; dont li dit venduer s'en tienent à bien paiiet, et werp en ont fait al

avant dit Eloy le Pape bien et à loy, as us et costumes de le ville d'Ypre, et lui doivent warandir de toutes calaignes envers tous, parmi trente et siis sauls parisis rente hyretable par an hors yssant. En quelle memoire et muniment nous avons ceste chaertre saellée du sael de le ville d'Ypre. En tesmoignage de ces eschevins Jehans Rugghinvoet, Wautier Croeselin, Wautier du Puits, Thumas de Loo, et Nicole l'Ours. Fait l'an de grace mil CCC. soixante et quatorze, le XVIe. jour du mois de fevrier.

Registr. Novum, fol. 201.

595.

De quadam laga facta inter ecclesiam nostram et Michaelem de Lensele et uxorem ejus; quod ecclesia nostra habebit ratione lage vij. lin. terre et xliij. virgas, jacentes in Zelebeke.

1374-75. 25 Février.

Wij Willem van der Beike, Wouter Crabbe, Jan Kellieweel, Michiel Queke ende Andries van der Muelne, scepene van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen den gonen die deise lettre zullen zien of horen leisen, dat ene laghe es ghemaect ende gheacordeirt tusschen minen here den profst ende convente van sinte Martins in Ypre of ene zide, ende Michiel van Lensele ende joncvrauwe Jakemine zinen wive, poorters in Ypre, of ander zide, in der manieren ende condicien zoos hier naer volleght: het es te weitene dat de vorseide Michiel van Lensele ende mijn joncvrauwe zijn wijf hebben ghegheiven in rechter laghen minen here de prost ende convente vorseid zeven linen ende drie ende viertich roeden lands, litel min of meer, metten cateilen diere up zijn ende toebehoren, ligghende ende staende onder minen here van Vlaendre binnen den Yperschen ambochte, in de prochie van Zelebeke, tusschen den lande mijns heren sproost ende convents vorseid of ene zide, ende Jan Stiers lande of andre zide, item noch een ymet ende neghentiene roeden merschen, litel min of meer, ligghende in de vorseide prochie an de noordzide van den voornomden zeven linen lands, omme drie ymeiten ende een half lands, litel min of meer, ligghende onder minen here van Vlaendre binnen den Yperschen ambochte, in de prochie van sinte Jacobs, oost over de Brugghe strate, voor Pepers hof, tusschen den lande svorseids Michiels van Lensele of ene zide, ende mijns heren sprofts lande vorseid of andre zide. Van der welker weiderlaghe hemleiden de vorseide Michiel van Lensele ende mijn joncvrauwe zijn wijf houden wel vernoughdt ende lijen vulgolden, ende hebbent quite gescolden den vorseiden minen here den prost ende convente wel ende wettelike, na der usaige ende costume van den Yperschen ambochte, ende hebbens minen here den prost ende convente ghewedt ende belooft ywaersceip van allen calaengen jeghen allen lieden quite laghe omme quite laghe, behouden sheren chens utegaende. In orconsceip van deisen dinghen hebben wij scepene vorseid deise lettre yseigheld met onzen zeghelen utehanghende. Dit was ydaen in tjaer ons Heren M. CCC. viere ende zeventich, den XXV. dagh van sporkele.

Registr. Novum, fol. 97.

596.

Littera quittancie data a ballivo sive receptore generali castellani Insulensis domicelle Christine Fierton, de quodam relevio decime de Boesinghes.

Sacent tout que je Colars de Wanchaing, bailli ad men tresredoubté seigneur 1375.
monseigneur le conte de Liney et de saint Pol, en sa terre et juridiction que 30 Novemb.
il a en sa chastellerie de Lille, cognois avoir eu et receu de demiselle Kerstiene Fierton, par le main de Lanselot de Russe, le somme de dix livres, monnoie de Flandre, pour le reliefs d'un fiefs gisans à Boesinghes par de là Ypre, venu et esqueu le dit fiefs à le dite demiselle par le mort de Rogier Fierton; de le quelle somme et pour le cause dite je promech à acquiter par devers men dit seigneur le dite demiselle, le dit Anselot et tous autres à qui quittance en puet et doit appertenir. En tesmoing de ce jou ay mis men seel ad ceste presente quittance. Ce fu faite et donnée le derrain jour de novembre, l'an de grace mil CCC. LXXV.

Registr. Novum, fol. 186.

597.

Quod Nychol de Oyen recepit ad censam perpetuam erga Egidium de Hasebrouc unam mensuram et lxxx. virgas terre jacentes in Boesinghe.

Nous Jehans de Joengy et Nicoles li Ours, eschevin d'Ypre, faisons savoir à 1375.
tous que Nicholes de Oyen, drapier d'Ypre, a recognu par devant nous qu'il a 2 Décemb.
prins en loyale chense, encontre Gille de Hazebrouc, bourgoys d'Ypre, comme receveur et el nom del enclostre de saint Martin d'Ypre, une mesure et quatre vintz verges de terre, pau plus ou mains, qui jadis estoit et appertenoit à Piere de Marc et Agnez se femme, gisant en la parroche de Boesinghes, entre le terre jadis Marie sHasen d'une part, et le terre jadis Piere de Montemberghe d'aultre part, à tenir du jour saint Martin en novembre prochain venant en vint ans après prochain ensivanz, cascun an toute le dite terre, tant qu'il en y a, pour diis et noef solz de parisis, à paier au dit enclostre à son certain command ces lettres portant et de lui cause aiant, assavoir est l'une moitiet à cascun jour saint Jehan Baptist en mi esteit, et l'autre moitiet à cascune saint Remy d'an en an tout le dit terme durant. Et est assavoir que al yssue dudit terme li dit Nicholes doit laissier et livreir le dite terre en ries viel trois ans gasté de biestes et le laissier destuele de bleid ou desteule de tremois, li quel qu'il veut. Item il est assavoir que li dit Nicholes doit warandir et quiter ceste dite terre de tous cous de stratescauwinghes et de wateringhes, sur son coust et sans le principal amenrir tout le dit terme durant. Ceste cognoissance ne dure k'un

an après le terme. En tesmoignage de ce y avons mis nos seelz. Fait l'an mil troiscent sixante et quinse, le second jour de decembre.

Registr. Novum, fol. 126.

598.

De xij. solidis perpetui redditus assignatis supra ij. domus contiguas jacentes versus nord foro de Compenages.

1377. 14 Août. Nous eschevin d'Ypre faisons savoir à tous que Lamberts de Loo, bourgois d'Ypre, a achatet et acquis pour lui et ses hoirs hiritablement, encontre Jaqueme de Dickemue fius Bauduin merchier et Jehanne se femme, bourgoys d'Ypre, douse sols parisis rente hiritable par an, à prendre, recepvoir et lever d'ore en avant en deux maisons joignant l'un à l'autre, en l'iritaige desoubz et en tout ce que y affiert, estantz et gisantz vers noord du merchiet des Compenages, entre le maison Florens Mellewaerd d'une part, et le ryole de le ville d'aultre part, yssant tout devant hors les dites deux maisons sept livres et noef solz parisis rente hiritable par an, et douze livres parisis rente par an à vie, la quele rente à vie appertient à Willame du Puits et à Willame Scattin, assavoir au dit Willame du Puits wiit livres parisis de le dite rente à vie, et au dit Willame Scattin quatre livres parisis de le meisme rente à vie; dont li dit venduer se tienent à bien paiiet et guerp en ont fait al avant dit Lambert de Loo bien et à loy, as us et costumes de le ville d'Ypre, et lui doivent garandir de toutes calaignes envers tous, ensy que dit est. En quele memoire et muniment nous avons ceste chartere saellée du sael de le ville d'Ypre. En tesmoignage de cez eschevins Henri Rugghinvoet, Pieron le Saige, Bertholmeu d'Amman, Olivier le Ruisse et Jehan Belle fius Nicole. Fait l'an mil CCC. soixante diis et seept, le XIIIIe. jour d'aoust.

Registr. Novum, fol. 57.

599.

Littera quitancie heredum Christine Cammakers, tam terrarum quam catallorum, quas habere potuerunt in nostra curte de Peipershove tamquam heredes pretacte Christine.

1377. 23 Septemb. Nous Alixandres du Puits, Charels uten Heechoute, Pols de Paskendale, Jehans li Pelseboetere et Pol le Scot, eschevin d'Ypre, faisons savoir à tous que Pols li Slupere et Kerstine se femme, Griele vesve Willame le Hond pour li, item Pieres Wante et Jehans d'Amman follon, comme advoez des orphenes Michiel le Wulf jadis scoemakere, tout bourgoys d'Ypre, ont par devant nous clamé quite Jehan le Cammakere drapier, bourgoys d'Ypre, de toute le perchon et formorture que à eaulx puet estre esqueu et formoru ensemble, tant en hire-

taiges comme en cateaulx, si comme de formorture de le mort Kerstine femme fu au dit Jehan le Cammakere, de le quele esqueance et formorture dessus dite il se tienent bien assols et paiiet, sauve ce que le dit alenc et li dis Jehans li Cammakere doivent avoir ensamble et en commun: assavoir li dit alenc l'une moitiet de toute le terre, maisons, cambres, hiritaiges et debtes après denommeez et expresseez: premierement une court contenans quarante mesures de terre, pau plus ou mains, atous les cateulx qui sus sont et affierent, gisans et estanz dedens le parroche de saint Jaqueme d'Ypre, lequelle court est appiellez Peipershof; item une maison, l'iritage desoubz et tout ce que y affiert, estanz en le Zuudstrate vers west, entre le maison des orphenes Michiel le Wulf susdit d'une part, et le maison Marie le Hane d'aultre part; item deus cambres l'une serant l'autre, l'iritaige desoubz et tout ce que y affiert, estanz vers west de le Zuudstrate, en une ruele dite Beghinenstraetkin vers zuud, entre l'iritaige Symon Lucaes d'une part, et le hiritage del hospital saint Jehan d'aultre; item une maison où il maint ad present, l'iritage desoubz et tout ce que y affiert, estanz en le Clierstrate vers west, entre le maison Nicolon de le Poorte d'une part, et le maison Gille de Molnebeke d'aultre, reservé au dit Jehan le Cammakere toute la dite maison darrain nommé, où il ore maint ens, et tout ce que y affiert tenir et goyr se vie durant, en le meisme fourme et maniere comme le dis Jehans li Cammakere et sa dite femme fu le ravestirent l'un à l'autre, et que les lettres sur ce faites contienent et font mension ; item le chuinquisme part de une mesure et demie de terre, pau plus ou mains, gisanz deleis saint Julien dedens le parroche de Longhemarke; item sese livres de gros tornoys, lesquelz damoiselle Kerstine, vesve Waultier du Puits, doit au dit Jehan le Cammakere, si qu'il dist. En tesmoignage de ce y avons mis nos seaux. Fait l'an mil CCC. soixante dis et sept, le XXIIIe. jour du mois de septembre.

Registr. Novum, fol. 30.

600.

Quod Johannes de Lustigghe acquisivit hereditarie pro se et heredibus suis erga Nicholaum den Scapere et uxorem ejus lxxx. virgas terre jacentes in Boesinghe.

Wij Hughe de Broukere, Jhan de Kemel, Michiel Queke, Jehan Kelleweel 1377.
ende Joos van den Walle, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te 5 Décemb.
weitene allen den gonen die deise letteren zullen zien of horen leisen, dat Jehan de Lustigghe heift ycocht ende ycreghen erveleic, te zinen bouf ende te zijns hoirs bouf, jeghen Clays den Scapere ende Grielen zinen wive, vierewaerven twintich roeden lands, lettel min of meer, ligghende onder minen here van Vlaendren binnen den Yperschen ambochte, in de prochie van Boesinghe, tusschen Braems van den Ekde lande of ene zide, ende Willems van

Tielt lande of ander zide; van den welken cope dat hem de vorseide vercopers kennen ende lien wel vulgouden, ende hebbent quite ghescolden den vorseiden copere, ende halm ende ghifte ywoorpen wel ende wettelike, na der usaige ende costume van den Yperschen ambochte, ende hebbens hem ywedt ende belooft ywaersceip van allen calaengen jeghen allen lieden quite land omme quite gheld, behouden sheren chens utegaende. In orconsceip van deisen dinghen hebben wij scepenen vorseid deise lettre yseghelt met onzen zeghelen uuthanghende. Ydaen in tjaer ons Heren M. CCC. zevene ende zeventich, den vijften dagh van decembre.

Registr. Novum, fol. 125.

601.

[Quod Johannes Voolkin et ejus uxor receperunt ad censam pro xxxij. sol. unam peciam terre, jacentem in parrochia de Brillo.] — Ista littera exspiravit.

1377-78. 22 Février.

Nous Alard Struvin et Franchoys del Corvere, eschevin d'Ypres, faisons savoir à tous que Jehans Voolkin et Lisebette se femme, bourgois d'Ypre, ont recognut par devant nous qu'il out prins en loyale [chense] et chascuns pour le tout, encontre Gille de Hasebrouc, comme receveur et el nom del eglise de saint Martin d'Ypre, une piece de terre que Baudry Corde soloit tenir, contenant quatre lines de terre, pau plus ou mains, gissant dedens le parroche du Briel, entre le terre le dit Jehan Voolkin d'une part, et le terre Jaqueme le Wert d'autre part, à tenir du jour saint Martin en novembre darrain passé en noef ans après prochain ensievant, chascun an toute le dite terre, pour trente et deux solz de parisis, à paiier à deux payemens en l'an, à savoir est l'une moitiet à chascun jour saint Jehan Baptiste en mi estet, et l'autre moitiet à chascune saint Remy, d'an en an tout le dit terme durant. Et a li dis Gilles recognut que les cateaus estans sur le terre dessus dite ne appertienent point à le dite eglise. Et est droite convenance que li dis Jehans et se femme ne porront le dite terre faukier ne tailler dedens les deus darraines années du terme susdit, ne semer dedens avaines l'une après l'autre. Et si doivent li dit chensier le dite terre quiter de tous cous de stratescauwinghe et de cours d'eauwe sans le amenrissement de le dite chense, tout le dit terme durant. Cette cognissance ne dure k'un an après le terme. En tesmoignage de ce y avons mis nos seelz. Fait l'an M. CCC. sixante dix et sept, le XXIIe. jour de fevrier.

Registr. Novum, fol. 142.

602.

Quod Paulus Cousse acquisivit hereditarie erga Johannem Brandin et uxorem ejus unam peciam terre cum catallis.

1378. 4 Juillet.

Nous eschevin d'Yppre faisons savoir à tous que Pol Cousse, bourgoys d'Ypre, a achateit et acquis pour lui et sez hoirs hiritablement encontre Jehan Brandin

fius Grard et Marie se femme, bourgoys d'Ypre, une plache de terre atout lez catenlx tenants en terre et à radice, gissant et estant west de le rue de Messines, entre l'yritaige Jehan de le Bome d'une part, et l'yretage Jehan le Quedelare d'aultre part, estendant del hiretage Jehan Cortiin et Jehan Stalpart vers west jusques à le beke; dont li dit venduer se tienent bien appaiiet, et werp en ont fait al avant dit Pol Cousse bien et à loy, as us et costumes de le ville d'Ypre, et lui doivent warandir de toutes calaignes envers tous, parmi viagt et un solz et deux deniers parisis rente hiritable par an hors yssant. En quelle memoire et muniment nous avons ceste chartere saellée du sael de le ville d'Ypre. En tesmoignage de ces eschevins Charle del Eechoute, Lambert de Sconevelde, Jehan le Saige, Jehan le Pelseboetere et Pol li Scoth. Fait l'an M. CCC. soixante et dix et wiit, le IIIIe. jour de julie.

Registr. Novum, fol. 156.

603.

Quod Michael Oudervader acquisivit hereditarie erga Christianum le Rode unam domum cum appertinenciis suis, situatam in vico Butyri vers zuud.

Nous eschevin d'Ypre faisons savoir à tous que Michiel Oudervader li aisnés, 1378.
bourgoys d'Ypre, a achaté et acquis pour lui et ses hoirs hiritablement encontre 1er Août.
Kerstien le Rode, bourgoys d'Ypre, une maison, l'yritage desoubs et toutes les y appertenances tenans en terre à fer et à clau, estant et gisant en le rue du Bure vers zuud, entre le maison Eloy le Pape d'une part, et une ruele d'aultre part, estendant par ariere jusques à l'iretage qui fut à Jaqueme le Vos; dont li dit venduer se tient bien appaiiés, et werp en a fait al avant dit Michiel bien et à loy, as us et costumes de le ville d'Yppre, et lui doit warandir de toutes calaignes envers tous, parmi trente et six solz et trois deniers parisis rente hiretable par an hors yssant. En quelle memoire et muniment nous avons ceste chartere saellée du sael de le ville d'Ypre. En tesmoignage de ces eschevins Jaqueme Belle, Alixandre du Puits, Alard Struvin, Franchoys de le Coorvere et Jehan le Pelseboetere. Fait l'an M. CCC. soixante dix et wiit, le premier jour du mois d'aoust.

Registr. Novum, fol. 198.

604.

Quod Paulus Cousse acquisivit hereditarie erga Johannem de le Bome et ejus uxorem xl. sol. par. perpetui redditus, assignatos supra unam domum cum pertinenciis suis, stantem in vico de Meessines vers west.

Nous eschevin d'Yppre faisons savoir à tous que Pol Cousse, bourgoys d'Ypre, 1378.
a achateit et acquis pour lui et sez hoirs hiritablement encontre Jehan de le 5 Septemb.

Bome et Kerstine se femme, bourgoys d'Yppre, quarante solz parisis rente hyritable par an, à prendre, recevoir et lever d'ores en avant en une maison, en l'iritage desoubz et en toutes les appertenances que y affierent, estant et gisant en le rue de Messines vers west, entre l'yritaige Pol Cousse susdit d'une part, et l'yritage del hospital nostre Dame de Nazareth d'aultre part, estendant par arriere jusques à le beque, yssant tout devant dix et sept solz parisis rente hiritable par an; dont li dit venduer se tienent bien appaiiet, et werp en ont fait al avant dit Pol Cousse bien et à loy, as us et coustumes de le ville d'Ypre, et luí doivent warandir de toutes calaignes envers tous, ensy que devant dit est. En quele memoire et muniment nous avons ceste chartere saellée du sael de le ville d'Yppre. En tesmoingnage de ces eschevins Charle del Eechoute, Jehan le Stier, Jehan le Sage, Jehan le Pelseboetere, Andrieu le Thor. Fait l'an M. CCC. soixante dix et wit, le Ve. jour de septembre.

Registr. Novum, fol. 156.

605.

Quod Willelmus Lotin acquisivit hereditarie erga Isabel, relictam Nicholai Credo, unam domum cum appertinenciis, stantem in vico Messinensi vers west.

1378-79. 13 Mars. Nous eschevin d'Yppre faisons savoir à tous que Willaumes Lotin, bourgoys d'Yppre, a achatet et acquis pour lui et ses hoirs hiritablement, encontre Yzabel vesve Nicolon Credo, bourgoys d'Yppre, une maison l'yritage desoubs et toutes les y appertenances tenants en terre à fer et à clau, estant et gisant en le rue de Messines vers west, entre le maison Lambert Bebaert d'un part, et le maisure Marie sWulfs d'aultre part; dont la dite venderesse se tient à bien paiié, et werp en a faite al avant dit Willame Lotin bien et à loy, as us et costumes de le ville d'Yppre, et lui doit warandir de toutes calaignes envers tous, parmi quinze solz et six deniers parisis rente hyritable par an hors yssant. En quel memoire et muniment nous avons ceste chartere seellée du seel de le ville d'Yppre. En tesmoingnage de ces eschevins Jaqueme Fagheel, Michiel le Boom, Gille le Valkenare, Piere Lampois et Jehan Bunrevoet. Fait l'an mil CCC. soixante dix et wiit, le XIIIe. jour de march.

Registr. Novum, fol. 163.

606.

De sexta parte curtis de Pepershove empta a Johanne Cammakere cum catallis eidem pertinentibus erga Paulum de Slupere et ejus uxorem.

1378-79. 18 Mars. Wij Michiel Queke, Joos van den Walle, Jehan van der Beke, Jehan van Scachtelweighe ende Pieter Hauweel, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen den gonen die dese lettren zullen zien of horen leisen,

dat Jhan de Cammakere, poortre in Ypre, heift ycocht ende ycreghen erverlijc tsinen bouf ende te zijns hoirs bouf, jeghen Pauwels den Slupere ende Kerstinen zinen wive, poorters in Ypre, tsestendeel van eenre hofsteide die men heet Peipershof, metgaders den zestendeele van een ende viertigh ymeiten ende vive ende dertigh roeden lands, lettel min of meer, der toe behorende, met den zestendeele van allen den cateilen die up de vorseide hofsteide ende land staen ende toebehoren, huse, scuere, bome ende alle andre cateilen erdvast, naghelvast ende wertelvast, ligghende ende staende onder minen here van Vlaendre binnen den Yperschen ambochte, in de prochie van sint Jacobs, tusschen den lande van den hospitale van der Belle of ene zide, ende der Thoroudstrate of andre zide, als verre als den vorseiden Pauwels den Slupere ende zinen wive toecommen ende verstorven es van Kerstinen Jhans Cammakers wijf was; van den welken cope dat hem de vorseide vercopers kennen ende lyen wel vulgolden, ende hebbent quite ghescolden den vorseiden copere ende halm ende ghifte ywoorpen wel ende wettelike, na der usaige ende costume van den Yperschen ambochte, ende hebbens hem ghewedt ende gheloofd ywaersceip van allen calaengen jeghen allen lieden quite land omme quite gheld, behouden sheren chens utegaende. In orcondsceipe van desen dinghen hebben wij scepenen voorseid deise lettren gheseighelt met onzen zeighelen utehaughende. Ydaen in tjaer ons Heren M. CCC. achte ende zeiventigh, den XVIII^{sten}. dagh van marte.

Registr. Novum, fol. 32.

607.

De quadam domo nobis adjudicata in vierscaria ville Yprensis extra Hancwarporte in vico Curtraci vers zuud.

Nous Jehan de Loo, Andrieu Paelding, Sohier li Saiges, Michiels li Boom, Jehans de Merkeem, Lambert de le Clite, Andrieu le Medom, Philip Reiffin, Pieres Lampoys et Cristofre de Beslare, eschevin d'Ypre, faisons savoir à tous que Jehan Dininc, el nom del eglise saint Martin d'Ypre, pour se rente, a acquis en le plaine vierscaire sour le halle d'Ypre bien et à loy et par no jugement, le masure et terre Jehan le Smit huutslare, gisant dehors le Hancwarporte en le rue de Courtray vers zuud, entre le terre de le calande saint Nicolay d'une part, et le terre Jehan de le Beike d'aultre part, saulve le rente qui hors en yst, et tous aultres assenemens devant sus faits. En tesmoignage de ce y avons fet mettre le grand seel de le ville d'Ypre. Donné en l'an M. CCC. IIII^{xx}. et quatre, le XXe. jour de jenvier.

1384-85. 20 Janvier.

Registr. Novum, fol. 45.

—

608.

Quod Johannes Dining, nomine ecclesie nostre, acquisivit in plena vierscaria ville Yprensis mansionem Nicholai de Wachtere hereditarie, jacentem in Boesingstrate vers oost, in oppositum den overdraghe de Brillo vers noord.

1384-85. 20 Janvier. Nous Jehan de Lo, Andrieu Paeldinc, Sohier li Saiges, Michiel le Boom, Jehan de Merkeem, Lambert de le Clite, Andrieu li Medem, Phylip Reiffin, Pieres Lampois et Cristoffre de Beselare, eschevin d'Ypre, faisons savoir à tous que Jehan Dining, el nom del eglise saint Martin pour se rente, a acquis en le plaine vierscare sour le halle d'Ypre, bien et à loy et par no jugement, le maisure Clays le Wachtere, gissant en le Boesingstrate vers oost al encontre l'overdragh du Briel vers nord, entre l'Ypre d'une part, et le ruele de Boesinghe d'aultre part, sauve le rente qui hors en yst, et tous aultres assenemens devant sus faites. En tesmoignage de ce y avons fait mettre le grand seel de le ville d'Ypre. Donné en l'an M. CCC. IIII^xx. et quatre, le XXe. jour de jenvier.

Registr. Novum, fol. 137.

609.

Quod Johannes Dining, nomine ecclesie nostre, in plena vierscaria ville Yprensis acquisivit bene et legaliter quamdam peciam terre continentem xv. mensuras in vico Messinensi situatas, singulariter in ipsis litteris expressatas.

1384-85. 20 Janvier. Nous Jehan de Loo, Andrieu Paelding, Sohier li Saiges, Michiel le Boom, Jehan de Merkem, Lambert de le Clite, Andrieu li Medem, Phillip Reiffin, Pieres Lampoys et Cristoffre de Beislare, eschevin d'Ypre, faisons savoir à tous que Jehan Dining, el nom du provost et convent del eglise de saint Martin en Ypre pour leur rente, a acquis en le plaine vierscare sour le halle d'Yppre, bien et à loy et par no jugement, une plache de terre contenant quinze mesures, sour les queiles estoient quinze maisons, deivans diverses parceulx de rente hyritable par an: assavoir est le masure appertenant à le Nazareth; item le masure Jehan le Boom drappier; item le masure Gille de Waelscappele; item deux aultres maisures appertenant au dit Gille; item le maisure Jehan Stalpart; item le maisure Phylippe de Hondighem; item le maisure Jehan de Cortilg; item le maisure Willaume d'Yppre; item le maisure Lambert Bekaerd; item le maisure Willaume Lotin; item le masure Marie sWulfs; item le masure Katheline Melgaerds; item le maisure Jaqueme de saint Aumer; item le maisure Piere le Grave; gisant le dite plache de terre en le rue de Meessines vers west de le rue, commenchant deriere le plasch vers nord d'une part, et ensy estendant sour le dite terre en le dite rue de Meessines vers zuud jusques à une ruelle appellé Molenstraetkin d'aultre part, sauve les rentes qui hors en yssent et tous aultres

assennements devant sus faites. En tesmoignage de ce y avons fait mettre le grand sael de le dite ville d'Ypre. Donné en l'an M. CCC. IIII^{xx}. et quatre, le XXe. jour de jenvier.

Registr. Novum, fol. 155.

610.

Quod Johannes Dining, nomine ecclesie nostre, acquisivit in plena vierscaria ville Yprensis domum Paschasii sWeivels, stantem in de Leggherstrate vers zuud, juxta pontem vici de Messines.

Nous Jehan de Lo, Andrieu Paelding, Sohier li Saige, Michiel le Boom, Jehan de Merkeem, Lambert de le Clite, Adrieu li Medem, Phylip Reiflin, Piere Lamboys et Cristoffre de Beslare, eschevins d'Yppre, faisons savoir à tous que Jehan Dining, el nom del eglise saint Martin d'Ypre pour se rente, a acquis en le plaine vierscare sour le halle d'Yppre, bien et à loy et par no jugement, le maisure Passin Weivel, qui fu à jadis Michiel Brandin, gisant en le Leggherstrate vers zuud, seré le second pont en le rue de Meessines, saulve le rente qui hors en yst et tous aultres assennemens devant sus faites. En tesmoingnage de ce y avons fait mettre le grand sael de le dite ville d'Ypre. Donné en l'an M. CCC. IIII^{xx}. et quatre, le XXe jour de jenvier.

1384-85. 20 Janvier.

Registr. Novum, fol. 156.

611.

Quod Johannes Dining, nomine ecclesie nostre, acquisivit in plena vierscaria ville Yprensis quamdam mansuram jacentem in vico Messinensi vers oost.

Nous Jehan de Lo, Adrieu Paelding, Sohier li Saiges, Michiel li Boom, Jehan de Merkeem, Lambert de le Clite, Andrieu li Medem, Pieres Lamboys, Philip Reiflin et Cristoffre de Beslare, eschevins d'Ypre faisons savoir à tous que Jehan Dining, ou nom del eglise saint Martin d'Yppre pour se rente, a acquis en le plaine vierscare sour le halle d'Yppre, bien et à loy et par no jugement, le maison appertenant à Pol de Scotez, gissant en le rue de Meessines vers oost, entre la maisure Jehan de Poesele d'une part, et le maisure des orphenes Jehan Goedybuer d'aultre part, saulve le rente qui hors en yst et tous aultres assenemens davant sus faites. En tesmoignage de ce y avons fait mettre le grand sael de le dite ville d'Ypre. Donné en l'an M. CCC. IIII^{xx}. et quatre, le XXIe. jour de jenvier.

1384-85. 21 Janvier.

Registr. Novum, fol. 158.

612.

Quod Johannes Dining, nomine domini Francisci Scorebood, canonici sancti Martini, acquisivit pro debitis suis in plena vierscaria ville Yprensis ij. domus cum suis pertinenciis, quarum una est en le Zuudstrate vers west, altera est retro macellum ultra Ypram.

1384-85. 10 Février. Nous Jaque Belle chevalier, Andrieu Paelding, Michiel le Boom, Jehan de Merkem, Lambert de le Clite, Pier Rugghinvoet, Andrieu li Medem et Pier Lampoys, eschevins d'Yppre, faisons savoir à tous que Jehan Dining, el nom de sire France Scorbood, canoine de saint Martin, pour se debte, a acquis en le plaine vierscare sour le halle d'Yppre bien et à loy et par no jugement, deux maisons appertenans à jadis Nicole Scorbood, Jaque et demiselle Kerstine Scorboods, l'yritage desoubz et tout ce que y afliert, dont l'une est en le Zuudstrate vers west, entre le maison dit Velle (1) d'une part, et le maison jadis maistre Jehan de le Spikere d'aultre part, et l'autre maison est estant deriere le boucherie oultre l'Ypre vers oost, entre le maison Maes Zoete d'une part, et le maison le dit maistre Jehan d'aultre part, sauve le rente qui hors en yst et tous aultres assennemens devant sus faites. En tesmoignage de ce y avons fait mettre le grand sael de le ville d'Yppre. Donné en l'an M. CCC. IIII^{xx}. et quatre, le Xe. jour de fevrier.

Registr. Novum, fol. 158

613.

Quod Johannes Dining, nomine ecclesie nostre, acquisivit in plena vierscaria ville Yprensis ij. domus, quarum una situata est en le Zuudstrate vers west, altera domus situata est retro macellum ultra Ypram.

1384-85. 10 Février. Nous Jaque Belle chevalier, Andrieu Paelding, Michiel le Boom, Jehan de Merkem, Lambert de le Clite, Piere Rugghinvoet, Andrieu le Medem et Piere Lampoys eschevin d'Yppre, faisons savoir à tous que Jehan Dining, el nom del eglise saint Martin, pour se debte, a aquis en le plaine vierscare sour le halle d'Ypre bien et à loy et par no jugement, deux maisons appertenans à jadis Nicole Scoreboet, Jacque et damoiselle Kerstine Scoreboets, l'yretage desoubz et tout ce que y afliert, dont l'une esta en le Zuudstrate vers west, entre le maison dit Velle d'une part, et le maison jadis maistre Jehan de le Spikere d'aultre part, et lautre maison est estant deriere le boucherie oultre l'Ypre vers oost entre le maison Maes Zoete d'une part, et le maison le dit maistre Jehan d'aultre part,

---

(1) Dans cette pièce et dans la suivante le copiste a écrit clairement. *Velle*. Peut-être a-t-il mal lu, à cause de la ressemblance du *b* avec le *v* initial à cette époque, et faut-il substituer *Belle* à *Velle*.

saulve le rente qui hors en yst et tous aultres assennemens devant sus faites. En tesmoignage de ce y avons fait mettre le grand sael de le ville d'Yppre. Donné en l'an M. CCC. IIII^{xx}. et quatre, le Xe. jour de fevrier.

Registr. Novum, fol. 156.

614.

Littera de anniversario perpetuo magistri Johannis van den Spikere et ejus uxoris, data sub sigillis dominorum advoati et scabinorum ville Yprensis.

Wij vooghd, sceipenen ende raed van der steide van Ypre doen te weitene allen den gonen die deise lettre zullen zien of horen leisen, dat dher Henrijc de Bruel, als deken, ende meester Jan Steikerape, dher Jhan Boensergant, Clays van den Hende ende Michiel van den Houke, als procureurs van onzer Vrauwen ghilde in de steide van Ypre, ende in de name van der vorseide ghilde an dene zide, ende meester Jhan van den Spikere ende joncvrauwe Aechte zijn wijf an dander zide, sijn commen voor ons in propre persone ende hebben verkennet dat zeikere ordenanchen ende verbinde van enen erveliken jaerytide te doene, in den choor van sinte Martins kerke in de vorseide steide van Ypre, over den vorseiden meester Jhanne ende joncvrauwe Aeghten zinen wive, zijn gheacordeirt ende ghemaect in der voorme ende maniere hier naer volghende, ende dat omme ene zeikere somme van ghelde, die de vorseide deyken ende procureurs derof ontvanghen hebben, bekeert ende gheconverteirt in tghemene oorboor ende profijt van der vorseide ghilde; ten welken ordenanchen omme die loyalike te doen houdene, zo hebben mijn here de proofst ende convent van der vorseide kerke van sinte Martins haer assent der toe ghedaen, alzo hare lettren, dewelke wij ghezien hebben, claerlike mensioen maken, alzo verre als hemlieden toebehoren mach ende hier naer volght. Dats te weitene al voren dat de vorseide deyken ende procureurs ende hare naercommers zullen minen here den proofst ende convente vorseid alle jare doen doen tvorseide jaerytide, met commendacien ende ziele vigelien, ende met eenre messe van *Requiem* achter dien, dat wanneer dat enich van den vorseiden meester Jhanne of joncvrauwe Aeghten zinen wive zal commen zijn van der live ter dood; de welke vigilie zij zullen zegghen palmezondaghe na vesperen of wanneer dat men daer naer vigelie zeght, ende sanderdaeghs daer naer eerst commende de commendacien ende de messe zinghende van *Requiem*, ende alzo voord van jare te jare up de vorseide daghen tewelijcheiden, ende ter laetster dood van den vorseiden meester Jhanne ende joncvrauwe Aeghten zinen wive, niet meer danne alsoot vorseid es. Ten welken voorseide jaerytide de vorseide ghilde zal zenden up elken dagh dat men de commendacie ende de messe zinghen zal, tien ghezellen van den broeders van der vorseide ghilde, die daer present zullen zijn den vorseiden dienst ghedurende, als vrienden der bi weisende; ende zal de vorseide ghilde elken van djen vorseide ghezellen sculdich zijn te gheiwene in distri-

1384-85. 13 Février.

bucien twee scellinghen parisise. Item de vorseide ghilde zal sculdich zijn te gheivene minen here den proost ende convente vorseid in tghemene twee ende dertich scellinghen parisise. Item dat de vorseide ghilde werdt sculdich te voorziene wassine kersen te offerne, ende brood ende wijn ter offerande, toter weerde van twellef scellinghen parisise. Item dat de vorseide ghilde werdt sculdich te gheivene den pape die de messe zinghen zal, twee scellinghen parisise, item den dyaken ende subdyaken elken twelef penninghen parisise. Item zal de vorseide ghilden voorzien up den vorseiden dagh van platten foachen, toter weerde van zesse scellinghen parisise, te deelne den aermen in de vorseide kerke van sinte Martins; ende vijf scellingen parisise diere bliven tote viere ponden parisise dat de vorseide perceelen ghelopen, zal de vorseide ghilde behouden over hare zoorghen ende an aelmoesenen. Ende omme de vorseide perceelen tote viere ponden parisise sjaers, in der maniere alzoot boven verkennet, belooft ende verclaerst es, de vorseide deken ende procureurs over hemleiden ende hare naercommers te eweliken daghen hebben verbonden ende gheobligiert een huus met enen hove ende de cameren diere toebehoren, ende al de erfachtigheid diere toebehoort voren ende bachten, streckende toter riole, staende ende ligghende in de Boesingstrate an de oostzide, bachten den huus gheheeten ten Hoorne, tusschen den stratkine bachten Wielkine of ene zide, ende der herve Pieters van Vleiterne an dander zide, ende daer an de vorseide bezettinghe yet ghebrake, dat hebben zij belooft te vulcommene ende te vuldoene. Ende over deise vorseide kennesse ende verbinde waren als sceipenen van der vorseide steide van Ypre Jacob Belle ruddere, Jhan van Loo, Zegher de Vroede, Lamsin van den Clite, Pieter Rugghevoet, Andries de Medem, Philips Reiflin, Pieter Lampeis ende Kerstoffele van Beisselare. In kennessen der waerheiden hebben wij vooghd, sceipenen ende raed van der vorseide steide van Ypre dese lettre ghezeighelt metten groten zegle van der vorseide steide van Ypre. Dit was ghedaen in tjaer ons Heren M. CCC. vierwaerven twintich ende viere, den dertiensten dagh van der maend van sporkele.

Registr. Nigrum, fol. 71.

615.

Quod Johannes Wante pro redditibus suis in plena vierscaria ville Yprensis acquisivit terram que fuit Johanni del Heedine, jacentem extra portam Hanwerpe vers oost.

1385. 7 Juillet.

Nous Jaquemes Belle chevalier, Jehan de Loo, Sohier li Saiges, Michiel le Boom, Jehan de Merkem, Lambert de le Clite, Piere Rugghinvoet, Andrieu li Medem Philip Reiflin, Pieter Lampois et Cristoffle de Beisselare, eschevin d'Ypre, faisons savoir, à tous que Jehan Wante, en cause du voedermond pour se rente, a acquis en le plaine vierscare sour le halle d'Ypre, bien et à loy et par nô jugement le terre qui fu à Jehan del Heedine, gissant dehors le Hancwaerporte vers oost,

ou lieu où lez liitses soloient estre, saulve le rente qui hors en yst et tous aultres assennemens devant susfaites. En tesmoignage de ce y avons fait mettre le grand sael de le dite ville d'Ypre. Donné en l'an M. CCC. IIII^{xx}. et chuincq, le VIIe. jour de julie.

Registr. Novum, fol. 201.

616.

Littera submissionis, qua venerandi religiosi sancti Martini Yprensis obligantur perpetue qualibet die sabbati, post decantationem vesperarum, in anteriori ecclesia cantare antiphonam Salve regina, cum versu et collecta sequentibus.

Universis presentes litteras inspecturis Johannes, permissione divina humilis prepositus ecclesie sancti Martini Yprensis, ordinis sancti Augustini, Morinensis dyocesis, totusque conventus ejusdem loci salutem in Domino sempiternam. Cum per guerras nuper et diu in Flandria vigentes et maxime per obsessionem Anglicorum, Gandensium et suorum complicium circa villam Yprensem per novem integras ebdomadas durantem, quasi omnia bona temporalia nostra et ecclesie nostre predicte dissipata fuerint et sint ac devastata taliter et in tantum, quod non habuissemus unde dicta ecclesia nostra sustentari et nos vivere potuissemus, nisi venerandi et honorabiles domini advocatus, scabini, consules dicte ville Yprensis una cum innumerabilibus devotis personis burgensibus ejusdem ville, inspiratione divina, prefate ecclesie nostre et nobis de bonis temporalibus sibi a Deo collatis pie, caritative et largiter providissent, quare et non immerito nos et successores nostri ac nostrum singuli pro ipsis et successoribus suis orare teneamur imperpetuum; igitur universitati vestre tenore presentium certificamus, quod nos et singuli nostrum sponte fatemur, et ex causa superius declarata, nos et successores nostros erga prefatos dominos advocatum, scabinos, consules et totam communitatem dicte ville perpetue fore obligatos ad orandum devote pro ipsis et successoribus suis, et specialiter ac imperpetuum qualibet die sabbati de cetero adveniente, majore campana dicte ecclesie primitus pulsata, statim post decantationem vesperarum cujuslibet sabbati, chorum nostrum processionaliter exire, navem dicte ecclesie intrantes, et ibidem cum reverentia qua decet, in honore altissimi salvatoris nostri domini nostri Jhesu Christi gloriosissimeque virginis Marie matris ejus ac omnium sanctorum suorum, humiliter et devote cantare solemniter illam laudabilem antiphonam *Salve regina misericordie*, cum versu et collecta sequentibus, de principio usque ad finem, omnibus excusationibus quoad hec cessantibus et postpositis, dummodo alia divina officia in ecclesia nostra predicta commode celebrare possimus. Et ad finem ut predicta antiphona cum versu et collecta sequentibus per nos et quemlibet nostrum ac successores nostros et eorum quemlibet, modo et forma quibus supra, perpetuis temporibus solemniter et devote cantetur, nos et quilibet nostrum quoad hec submittimus nos et quemlibet nostrum successoresque nostros et eorum quemlibet immediate juridictioni

1385. 29 Juillet.

curie Morinensis, ad finem ut per ordinarium nostrum curie Morinensis predicte, ad cantandum predictam antiphonam cum versu et collecta sequentibus, prout superius declaratum est, nos et quilibet nostrum compellemur ac successores nostri et eorum quilibet compellentur per suspensionem a divinis et ulterius excommunicationis et interdicti sententias, si opus fuerit, totiensquotiens nos aut successores nostri semel vel pluries reperti fuerimus in hiis deficientes, negligentes aut remissi, quibuscumque appellationibus quacumque de causa causari possent, in hiis et ea tangentibus postpositis imperpetuum et exclusis. Et exhabundanti, pro majori securitate premissorum, nos pro nobis et successoribus nostris erga prefatos dominos advocatum, scabinos, consules et communitatem dicte ville Yprensis et successores eorumdem obligamus et tenore presentium realiter volumus obligari omnia et singula bona nostra temporalia et ecclesie nostre predicte, tam mobilia quam immobilia, presentia et futura, ubi et in quocumque loco tam in Francia quam in Flandria reperiri potuerint, specialiter et nominatim quater viginti et duodecim libras parisienses annui et perpetui redditus, in quibus dicta villa Yprensis dicte ecclesie nostre, super certis assignamentis in litteris super hiis confectis expressatis, perpetuis temporibus tenetur, ad exigendum, capiendum, levandum et retinendum de dictis annuis redditibus, de facto et sine alio strepitu judicii, per brachium seculare, sub cujus dominio eadem bona reperta fuerint seu redditus predicti consistunt, sommam quatuor librarum parisiensium in pios usus convertendarum, pro qualibet vice qua in premissis aut aliquibus eorumdem nos aut successores nostri aliqualiter fuerimus, ut premittitur, reperti negligentes, deficientes aut rebelles, nichilominus nos et successores nostros bonaque nostra et successorum nostrorum ac ecclesie nostre obligatos imperpetuum, prout superius narratum est, efficaciter permanentes; renunciantes insuper omnibus dilationibus a sede apostolica seu legatis ejusdem, a rege, duce domino comite Flandrie, seu a quibuscumque aliis dominis spiritualibus seu temporalibus nobis seu successoribus nostris generose aut alias contra premissa aut aliqua eorumdem concessis seu concedendis, omnibusque exceptionibus et defensionibus aliis, tam juris quam facti, scriptis et non scriptis, jurique dicenti generalem renunciationem non valere, et generaliter et specialiter omnibus et singulis cavillationibus, appellationibus, litigiis et quibuscumque aliis subterfugiis et excusationibus, tam propter guerras quam amissionem bonorum nostrorum aut alias, que de jure vel de consuetudine, ac si hic scripte essent, nobis successoribusque nostris et ecclesie nostre predicte in premissis aut aliquibus eorumdem adjuvare, prefatisque dominis advocato, scabinis, consulibus et communitati dicte ville Yprensis aut successoribus eorumdem nocere possent imposterum quoquomodo. In quorum omnium et singulorum premissorum testimonio presentibus litteris sigilla nostra tam prepositure quam dicti conventus duximus apponenda. Datum anno Domini M°. CCC°. octuagesimo quinto, XXIX°. die mensis julii.

Registr. Nigrum, fol. 52.

Aux archives de la ville d'Ypres: original portant le sceau du prévôt et celui du couvent; transcription au *Geluwenboek*, fol. 13.

Diegerick, *Inventaire des chartes*, t. II, p. 246, analyse; p. 306, texte complet.

617.

De quadam laga facta inter ecclesiam nostram et Franciscum Slinghere, de qua quidem laga ecclesia recipiet iiij. lib. iiij. sol. perpetui redditus nobis assignatas supra quamdam domum situatam en le Monstrate versus oost.

Nous eschevin d'Ypre faisons savoir à tous que sire Piere le Wispelare prestere, comme procureur monseigneur Jehan, provost del eglise saint Martin d'Ypre, aiant plain pooir et mandement especial du dit monseigneur le provost, par lettres sur ce faites, de faire ce que chy après s'ensieut d'une part, et France Slingher et demiselle Anne se femme, bourgoys d'Ypre, d'aultre part, sont comparut par devant nous et ont fait l'un contre l'autre un amiable cange, qu'on apielle laghe, de certaines rentes chy après declarés. Est assavoir que monseigneur le provost dessusdis, pour lui et ses successeurs provost de le dite eglise, arra et possessera hiritablement quatre livres et quatre solz parisis rente hiritable cascun an, sur une maison, l'iritage desoubs et tout ce que y affiert, en le quelle presentement demuere Jhan le Corte, estant et gisant en le Monstrate vers oost, entre le maison de le vesve Lambert Morin d'une part, et le maison Henry le Boor d'aultre part; et encontre ce li dis France Slingher et demiselle Anne se femme, pour eulx et leurs hoirs hiritablement, aront et possesseront quatre livres et quatre souls parisis rente hiritable cascun an, sur une maison, l'iritage desoubz et tout ce que y affiert, en le quelle demeure ore Michiel le Zaghere, estant et gisant en le Monstrate vers oost, entre le maison maistre Crestien le Coc, doyen de Commines, d'une part, et le maison de le vesve Lambert Morin dessusdite d'aultre part; dont les dites parties se tienent entre eaulx pour content, et werp en ont fait l'un à l'autre bien et à loy, as us et costumes de le ville d'Ypre, et le doivent warandir de toutes calaignes envers tous, cascun comme à luy appertendra, comme dit est. En quelle memoire et muniment nous avons ceste chartre saellée du sael de le ville d'Ypre. En tesmoignage de ces eschevins Jehan de Merchem, Lambert de le Clite, Piere Rugghinvoet, Andries le Medom et Cristoffels de Beisselare. Fait l'an de grace M. CCC. IIII^{xx}. et chuincq, le Vme. jour de novembre.

1385. 5 Novemb.

Registr. Novum, fol. 71.

618.

Quod Margareta, relicta Johannis van Oudenaerde, acquisivit pro se et heredibus suis erga Johannem van der Porte et uxorem ejus quartam partem unius curtis dicte Scaetshof, et de xviij. mensuris et ij. lin. terre jacentibus in Boesinghe.

Wij Pieter van Penen, Michiel Queke, Jan Droom, Joos van Dentergheem ende Pieter Hauweel, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene

1385. 22 Décemb.

tallen den gonen die deise presente lettre zullen zien of horen leisen, dat Margriete, wedewe Jans van Oudenarde, Meeux Walrijcx wijf, versceden up desen tijd bi der wet van der heiligher kerke, poortighe tYpre, heift ghecocht ende gheereghen ervelike, te haren bouf ende te haers hoirs bouf, jeghen Janne van der Poorte Daneels zone ende Nanne zinen wive, poorters in Ypre, tvierendeel van eenre hofsteide gheheten Scaets hof, ende van achtiene ymete ende twee linen lands, litel min of meer, ende van allen den cateilen der toebehorende rijpe ende groene, husen, poorten, scueren, stallen, bomen ende alle andre erdvast, wertelvast ende naghelvast, staende en ligghende onder onzen gheduchten here van Bourgoigne ende van Vlaendre, ende onzer gheduchter vrauwe zinen wive, erfachtighe vrauwe van Vlaendre, bin den Yperschen ambochte, in de prochie van Boesinghe, tusschen den lande wilen was sher Denis Scattins an dene zide, ende den lande sproofsts van sinte Martins tYpre an dandere zide; van den welken cope de vorseide vercopers houden hem wel vernought ende betaelt, ende lijen vulgolden, ende hebbent upghedraghen ende quite ghescolden ende halm ende ghifte ghewoorpen de voorseide coopighe wel ende wettelike, naer costumen ende usaigen van den Yperschen ambochte, ende hebbent haer ghewedt ende belooft jnwaersceipe van allen calaengen tsieghen allen lieden quite land ende cateilen omme quite gheld, behouden sheren chens utegaende, ende viertich grote tournoyse toebehorende die van sente Martins, ende zestiene grote tournoyse toebehorende den heilighen Gheest tYpre, ervelike renten elkes jaers gaende ute der gheheler steide ende lande voornoomd. In orconsceipe van den zaken voorscreiven so hebben wij scepenen voornomd deise presente lettre gheseighelt met onzen propren zeghelen uuthanghende. Dit was ghedaen in tjaer M. CCC. vive ende tachtentich, svridaeghs voor sheilichs kerst dagh.

Registr. Novum, fol. 113.

619.

Quod illustris princeps Philippus, filius regis Francie, dux Burgondie, comes Flandrie, destinavit litteras suas ballivo Furnensi, virtute quarum compelleretur ad solutionem xv. lib. par. perpetui redditus ecclesie nostre in parrochia de Hoghestade ille qui easdem solvere tenetur.

1385-86. Philippe, filz de roy de France, duc de Bourgoigne, conte de Flandre, d'Artoys
22 Janvier. et de Bourgoigne, palatin, sire de Salins, conte de Rethelst et seigneur de Malines, à nostre bailli de Furnes et à loy du dit lieu salut. Les religieux prevost et convent de l'eglise de saint Martin en nostre ville d'Ypre nous ont exposé en complaignaut, que comme feu nostre trescher seigneur et pere le conte de Flandre, que Dieux absoille, jà piechà aiiant especial devotion à la dite eglise, pour augmentation du divin service et pour le salut et prouffit de son ame et de celle de bonne memoire feu le conte Robert son predecesseur, le quel gist ou cuer de la dite eglise, et pour deux aniversaris faire chascun an en la dite eglise

pour eulx, eust donné, quittié, transporté, cedé et delaissié à ycelle eglise quinze livres de rente annuelle et perpetuelle lesquelz quinze livres il leur assist ou terrouer de Furnes en la parroche de Hoesstaden, sur les lieux, heritages et maisons d'un appellé Ysore de la Palu, en quoy les diz heritages et maisons estoient chargiez et tenus chascun an en la dite rente à feu nostre dit seigneur et pere, sicomme lez diz religieux dient cez choses et autres plus à plain apparoir par lez lettres de feu nostre dit seigneur et pere; de la quelle rente, taut pour occasion de guerres qui ont esté en nostre dit pais, comme par ce qu'i n'ont peu ne osé poursuir leur dite rente contre le dit Ysore, depuis le dit temps que ycellui Ysore a cessé de les paiier, en leur grand gref, prejudice et dommage, suppliant sur ce leur estre pourveu de remede convenable; si vous mandons que le dessus dit Ysore et tous aultres detentuers ou possesseurs des dites maisons et heritages, ou qui auront receu et levé la dite rente par le temps dessus dit, et qui y seront à contraindre, vous contraingiez et faites contraindre, par toutes les voyes et manieres qu'il appertendra, à paier et faire satisfaction aux diz religieux ou à leur certain comandement des arrerages de la dite rente, à eulx deubs depuis le dit temps, comme dit est, et doresenavant à paier ycelle rente chascun an aux termes, en la maniere qu'il appertendra, et en cas d'opposition, faites entre les parties, ycelles oyes, sommierement et de plain bon bref acomplissement de justice. Donné à Ypre le XXe. jour de janvier, l'an de grace mil CCC. quatre vins et chinq.

Par monseigneur le duc à vostre relation
Signé: DANGEUL.

Registr. Novum, fol. 172.

620.

De vj. mensuris terre et lvij. virgis, jacentibus in parrochia sancti Jacobi, acquisitis per Johannem Aket.

Wij Pieter van Penen, Michiel Queke, Pieter Hauweel, Joos van Denterghem, Pauwels Provins, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te wetene allen liedeu, dat Jan Aket, poortere in Ypre, heift ghecocht ende ghecreighen ervelike, tsinen bouf ende tsijns hoirs bouf, jeghen France van Penen ende Marie zinen wive, poorters in Ypre, zesse ghemeite ende zeivene ende vichtich roeden lands, litel min of meer, ligghende onder mineu here van Vlaendre bin den Yperschen ambochte, in de prochie van sinte Jacobs, in paercelen hiernaer volghende: dats te weitene an de zuudzide vander Thoroud strate, vier jemeite ende zeivene ende vichtich roeden lands, litel min of meer, tusschen den lande der wesen Jan Lazins of eene zide, ende den lande Michiels Wulfs wese an dandre zide; item an dezelve zide van der voorseide strate een ymet ende zeivene roeden lands, tusschen enen straetkine ende Jan Speyes lande; item een ymet lands, tien roeden lands min of

1385-86.
3 Mars.

der omtrent, legghende tusschen sher Henric Folkiers lande of ene zide, ende den lande Jan Akets an dandre zide. Van den welken cope de voorseide vercopers houden hem wel vernought ende betaelt ende lijen vulgouden, ende hebbent upghedraghen ende quite ghescolden ende halm ende ghifte ghewoorpen den voorseide copere wel ende wettelike, naer costumen ende usagen van den Yperschen ambochte, ende hebbent hem ghewedt ende belooft inwaerscepe van allen calaengen jeghen allen lieden quite land omme quite gheld, behouden sheren chens utegaende. In orcondscepe van deisen dinghen hebben wij scepenen voorseid dese presente lettre gheseigheld met onzen propren zeghelen uuthangende. Dit was ghedaen in tjaer ons Heren M. CCC. vive ende achtentech, den derden dagh van marte.

Registr. Novum. fol. 31.

621.

Quod Johannes Dining, nomine et ad opus vinitarie ecclesie sancti Martini, acquisivit in plena vierscaria aule Yprensis bene et legaliter fructus et emolumenta unius mensure et v. virgarum terre jacentium in Boesinghe. Quos quidem redditus ecclesia relevabit per spacium ix. annorum, et hoc ratione perpetui redditus viij. sol. et viij. den. hereditarie habiti et possessi ab ecclesia sancti Martini supra mensuram et v. virgas predictas, nobis per spacium vj. annorum non persoluti.

1386. Wij Jan Slijp, te dien tiden bailliu van der zale van Ypre, ende Pieters van
10 Mai. Penen, Joos van Dentergheem, Willem Weuts, Michiel Queke, ende Pieter Hauweel, sceipenen van de Yperschen ambochte, doen te weitene tallen den gonen die deise presente lettre zullen zien of horen leisen, dat up enen wetteliken dinghedagh die verleiden es, so quam in mijns gheduchts heren zale van Vlaendren tYppre, Jan Dining in de name ende als machtich weisende ende ontfanghere van der wijnwaerderie van sinte Martins bin Ypre; tooghde ende zeide met zinen wetteliken taelman, de welke hem tzinen verzouke daer wettelike ghegheiven was, dat de wijnwaerderie van der vorseide kerke van sinte Martins hadde achte scellinghen ende achte penninghen parisise erveliker renten elkes jaers, up een ymet ende vijf roeden lands, litel min of meer, ligghende onder minen here van Vlaendren bin den Yperschen ambochte, in de prochie van Boesinghen, an toosthende van den helste Lauwers Walenys, tussche den lande Jans Dunders of ene side, ende den lande van der ghilde van sinter Niclaeus of ander zide; tooghde ende zeide dat men hem in de name van der wijnwarderie vorseid van der vorseide erveliker rente tachter ware van zes jaren of van meer, ende omme danof vernought te weisene, hi hadde ghedaen een wettelijc arreest, in ghebreike van zire vorseide erveliker rente up tvoornoemde land, hiesch ende begherde paysivel te zinen arreeste ghedaen te zine, jof tseighen hem ghedaeght thebbene Jacob Roelac, hem ende alle de gone die yet zegghen wilden jeghen tvorseide wettelike arreest, tsondaeghs in de

prochiekerke van Boesinghe, voor den naesten dinghedagh, omme daer te zine ten naesten dinghedaghe daer naer. Up twelke ghedinghe ic bailliu vorseid maende sceipenen van den rechte, ende sceipenen wijsden dat men Jacob Roelacke ende alle de gone die yet zeggen wilden jeghen tvorseide wettelike arreest, twelke Jan Dining ghedaen hadde in fauten ende ghebreike van zire erfveliker rente up tvorseide land, daghen zoude tsondaeghs in de prochiekerke van Boesinghe, voor den naesten dinghedagh, omme daer te zine ten naesten dinghedaghe. Ten welken dinghedaghe de vorseide Jan Dining quam ende beisichde zo veile wettelijcheiden, dat hi al wettelike ghecreegh voord gheheescht Jacob Roelacke ende alle de gone die yet zegghen wilden ieghen tvorseid arreest, twelke Jan Dining ghedaen hadde, ende waer daer enewaerven voordgheheescht ende tkerkeybod kenlijc ghedaen. Ende daernaer anderwaerven voord gheheescht naer costumen ende usaigen van der vierscare. Ende aldaer zo quam stappans Jacob Roelac vooroghen, ende scalt quite al trechte dat hire an wiste te heesschene. Ende stappans de vorseide Jan Dining begherde voord wet, ende naer zire begherte ic bailliu vorseid maende sceipenen van den rechte; ende sceipenen wijsden dat, omme de reidenen datter grond van eerven ware, dat men alle dandre wettelike voordheesschen zoude derdewaerven, twelke al wettelike ghedaen was. Ende omme dies dat hem daer niement appareirde bin tiden ende bin wilen, waren alle dandre wettelike ghewijst ende gheachtervolght ute gheleit lieden nu ten tiden wesende buten lande ende onverjaerde kinderen. Ende stappans naer der begherte van den vorseiden Jan Dining, ic bailliu vorseid maende sceipenen van den rechte; ende sceipenen wijsden, naer allen den wettelijcheiden diere voren of verleiden waren, dat hi sculdigh ware thebbene een wettelijc berijd, naer costumen ende usaigen van der vierscare up tvorseide land, twelke berijd wel ende wettelike vulcommen was, naer costumen ende usaigen van der vierscare. Ende ten naesten dinghedaghe daernaer, so quam de vorseide Jan Dining, ende begherde in wettelike vierscare an mi bailliu vorseid prisers ghecoren ende ghedaeght te hebbene, naer costumen ende usaigen van der vierscare, tzinen wetteliken bereedinen goede. Up twelke ic bailliu vorseid maende sceipenen van den rechte; ende sceipenen wijsden, omme de reidene dat hemlieden kenlijc ware de wettelijcheiden verleiden, dat hi scoudegh ware prisers thebbene tzinen wetteliken bereedinen goede, ende dat men Jan den Broukere ende Joris Goedibuere als prisers szondaeghs in de prochikerke van Boesinghe daghen zoude voor den naesten dinghedagh, omme bin derden daghe te truckene daerse de here ende partie beleeden wilden, omme ten naesten dinghedaghe ter vierscare te weisene ende haren prijs ute te gheivene, alzoos behoorde, naer costumen ende usaige van der vierscare; twelke al wettelike ghedaen was. Ende ten naesten dinghedaghe daernaer, so quam de vorseide Jan Dining in wettelike vierscare, tooghde ende zeide dat hi zo veile wettelijcheiden ghebezecht hadde in ghebreke van zire erveliker rente, up tvoornoomde land, naer costumen ende usaigen van der vierscare, als waerbi dat hem ten laetsten dinghedaghe als prisers ghecoren waren tzinen beredinen goede, Jan de Broukere ende Joris

Goedybuer, hiesch ende begherde prisers voordgheheescht thebbene, als de gone die daer wetteliken dagh hadden omme haren prijs ute te gheivene. Up twelke ghedinghe, ic bailliu voorseid maende sceipenen van den rechte; ende sceipenen wijsden dat men de voornomde prisers voordheesschen zoude, omme haren prijs ute te gheivene; twelke al wettelike ghedaen was. Ende stappans prisers quamen vooroghen, ende gaven ute den prijs bi haren eede, alzoos hier naer volleght: dats te weitene dat de vorseide Jan Dining, als ontfanghere van der wijnwaerderie van sinte Martins, hebben zal, over de somme van achte scellinghen ende achte penninghen parisise erveliker rente elkes jaers, ende over de achterstelle van zes jaren, die men der wijnvarderie van der vorseide rente sculdich ende tachtere es, alle de cateilen staende up tvoornomde land over de vorseide wijnwarderie, vorseid eghin goed, ende de bladinghe van den vorseiden lande zal hi houden als ontfanghere vorseid, noten, ploten, heffen, ende ontfanghen alle de baten ende proffiten diere of commen zullen, tsestich jaer lanc ghedurende van der date van deiser lettre. Ende stappans zo begherde de vorseide Jan Dining dat men hem al wettelike doen zoude metter roede tallen den goede, in der maniere dat prisers uutghegheiven hadden. Ende stappans ic bailliu vorseid maende sceipenen van den rechte; ende sceipenen wijsden omme de reidene dat hemleiden wel kenlijc ware, dat de vorseide zaken al wettelike beleedt waren van pointe te pointe, naer costumen ende usaigen van der vorseider vierscare, ende dat daer toe waren alle de wettelicheiden, maninghen, ende vonnessen die daer toe behoorden ghedaen te weisene, ende niet min dat men den vorseiden Jan Dining, als ontfanghere ende in de name van der wijnwaerderie van sinte Martins vorseid al wettelike doen zoude metter roede tallen den cateilen staende up tvorseide land, ende voord ten bladinghen van al den voornomden lande tsestich jaer lanc ghedurende, ghelijc dat prisers uutghegheiven hadden. Ende in der zelver voorme ende maniere dat de vorseide scepenen ghewijst hadden, so deide ict bailliu vorseid ende vulcam tvonnesse van sceipenen van al tal. Ende omme de reidenen dat ons bailliu ende sceipenen voornoomd alle deise voorscreivene zaken ende elke zonderlinghe cond ende kenlijc zijn in der maniere voorscreiven, so hebben wij in kennessen van waerheiden deise presente lettre gheseighelt met onzen propren zeighelen uuthanghende. Dit was ghedaen in tjaer ons Heren M. III[c]. IIII[xx]. ende zesse, den X.sten in meye.

Registr. Nigrum, fol. 78.

622.

Quod Petrus de Langhe acquisivit hereditarie erga Johannem de Gheleveld et uxorem ejus unam peciam terre, jacentem supra vicum de Comines ultra bekam vers west.

1386. Nous eschevin d'Ypre faisons savoir à tous que Pierre le Langhe maistre
7 Octobre. foullon, bourgoys d'Yppre, a achaté et acquis pour lui et sez hoirs hiritablement,

encontre Jehan de Ghelevelt et Perone se femme, bourgoys d'Ypre, une plache de terre gissant sur le rue de Comines oultre le beke vers west, outre l'yritaige Martin le Smit au leys vers noord, entre l'iritage Olivier Adelaert et au leys vers zuud del hiritaige du dit achateur; dont lez diz vendeurs se tienent à bien apaiiet, et werp en ont fait al avant dit achateur bien et à loy, as us et costumes de le ville d'Ypre, et lui doivent warandir de toutes calaignes envers tous, riens yssant. En quele memoire et muniment nous avons ceste chartere saellée du sael de le ville d'Ypre. En tesmoignage de ces eschevins Gilles de Lo, Jaqueme Fagheel, Jehan du Puits, Andrieu le Medem et Jehan Loude. Fait l'an de grace M. CCC. IIII^{xx}. et siis, le septisme jour d'octobre.

Registr. Novum, fol. 157.

623.

Littera quitantie a nobili domina comitissa Flandrie Margareta, tradita ecclesie beati Martini Yprensis de annis lxxxv. et lxxxvj. de somma xc. lib. par. monete Flandrensis.

Margarite, ducesse de Bourgoigne, contesse de Flandres, d'Artoys et de Bourgoigne, palatine, dame de Salins, contesse de Rethel et dame de Malines, ayens en absence de monseigneur le gouvernement des pays et iceux dessus diz, à nostre amé Jaques Screihen, receveur general de nostre pays de Flandres et d'Artoys, salut. Oye le supplication des religieux prevost et convent de l'eglise saint Martin d'Yppre, contenant que, comme ilz soient tenus chascun an à mon dit seigneur en certaine somme de deniers, à cause de leurs terres, lesquelles ils tiennent en la ville et chastellerie d'Ypre, c'est assavoir pour une mesure de terre en aucuns lieux, dix deniers, et en autres vint sept solz parisis, monnoye de Flandres, dont les pluiseurs sont en ruyne et non cultivées, et tellement qu'elles ne font aucun prouffit à l'eglise dessus dite, et neant mains yceulx religieux de tout le temps passé ont, ce que pour ceste cause a esté deu à mon dit seigneur, tant à Henry le Pape, escoutete du dit lieu, commis à ce de par mon dit seigneur, comme à aultres ou nom du dit monseigneur paié et satisfait, excepté pour les années quatrevins et cinq et quatrevins et six, pour lesquelles ils sont en arrerages de la somme de quatrevins et dix livres parisis, monnoye de Flandres, ou environ, la quelle ils ne porroient payer bonnement senz et distraction et vente des joyaux de la dite eglise, et que y nous plaise leur quitter la dite somme, nous ou cas dessusdit, aux diz religieux, pour Dieu et en ausmosne, et à fin qu'ilz soient plus tenus de priier Dieu pour mon dit seigneur, nous et noz enfans, avons de grace especial remis et quitté et par ces presentes remettons et quittons la dite somme de quatrevins et dix livres parisis, monnoye de Flandres. Si vous mandons que de nostre presente grace vous faites et souffrez les diz religieux paysiblement joyr et user, senz les contraindre, molester ou empechier,

1386-87
22 Mars.

ou souffrir contraindre, molester ou empeschier en auchune maniere au contraire. Donné à Arraz, le XXIIe. jour de mars, l'an de grace mil CCC. quatrevins et six.

Registr. Nigrum, fol. 33.

624.

Quod Henricus de le Clite acquisivit hereditarie erga Jacobum Daens et ejus uxorem unam domum cum appertinenciis suis, situatam in vico Butyri vers zuud.

1387. Nous eschevin d'Yppre faisons savoir à tous que Henry de le Clite, bourgoys
5 Mai. d'Yppre, a achaté et acquis pour lui et sez hoirs hiritablement, encontre Jaque Daens et demiselle Jehane se femme, bourgoys de Bruges, une maison, l'iritage desoubz, tout le pourpris et lez appertenances tenans en terre à fer et à clau, estant et gissant en le rue du Bure vers zuud, entre le maison Willaume de le Hille d'une part, et une petite ruelle d'aultre part, estendant par ariere l'yritage vendue jusques à l'yritage Jaquemaerd le Vos le vielg; dont lez dis venduers se tienent à bien paiiet et werp en ont fait al avant dit accateur bien et à loy, as us et costumes de le ville d'Ypre, et lui doivent warandir de toutes calaignes envers tous, parmi trente et siis sauls parisis rente hiritable par an hors yssant. En quelle memoire et muniment nous avons ceste chartere saellée du sael de le ville d'Ypre. En tesmoignage de ces eschevins Jeorge Belle chevalier, Michiel le Boom, Meux Walrijc, Jehan Note et Thumas de Lo. Fait l'an de grace M. CCC. IIII^xx. et sept, le chuincisme jour de may.

Registr. Novum, fol. 198.

625.

Quod Johannes Dining, nomine ecclesie nostre, in vierscaria aule Yprensis xxxij. sol. perpetui redditus ecclesie nostre debitos, nobis assignatos super iij. mensuras terre et v. lin. divisim, acquisivit in manus nostras judicari, donec de pretactis plenarie solveremur.

1387. Wij Jehan Slijp, te dien tiden bailliu van der zale tYpre, ende Pieters van
16 Juin. Peuen, Maes Coppin, Jan Droom, Joos van den Walle ende Joos van Dentrighem, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene tallen den gonen die deise presente lettre zullen zien of horen leisen, dat up enen wetteliken dinghedagh die verleiden es, so quam in wettelike ghebanre vierscare met rade ende met taelmanne Jan Dininc, als ontfanghere ende in de name van der abbedie van sinte Martins in Ypre; tooghde ende zeide de vorseide Jan Dining metgaders zinen wetteliken, de welke hem tsinen verzouke te wetten ghegheiven was, dat de abbedie van sinte Martins vorseid, wies ontfanghere hij ware, hadde twalef scellinghe parisise erveliker renten elkes jaers heffende up drie ymeite lands, litel min of meer, ligghende an de westzide van den Rinincgweighe,

benoorden den lande Jan Joos of ene zide, ende bewesten den lande Jan Andries of ander zide, bin der prochie van Boesinghe, twelke land toebehoorde Willem van den Walle; item twintich scellinghe parisise elkes jaers erveliker rente, heffende ende ontfanghende up vijf linen lands, ligghende onder minen here van Vlaendre bin den Yperschen ambochte, in de prochie vorseid, tusschen den lande Jan Joos of ene zide, ende den lande Jans van den Houcke of andre zide; tooghde ende zeide dat men hem, in de name van der abbedie vorseid, van al der vorseide erveliker rente sculdich ende tachter waren van zeven jaren of van meer, ende omme dan of vernought te weisene, hi hadde ghedaen een wettelijc arreest, in ghebreke van zire vorseide erveliker rente, up al tvornomde land; hiesch ende begherde paysivel tsinen arreesten ghedaen te weisene, jof sieghen hem ghedaen thebbene Jacob Roelacke sondaeghs in de prochikerke te Boesinghe, hem ende alle de gone die yet zegghen willen jeghen de vornomde arreesten, omme daer tsine ten naesten dinghedaghe daer naer. Up twelke ghedinghe ic bailliu vorseid maende scepenen van den rechte; ende scepenen wijsden, dat men Jacob Roelac ende alle de gone die yet zegghen willen jeghen tvoornoomde wettelijk arreesten, daghen zoude in de prochikerken van Boesinghe voor den naesten dinghedagh, omme daer tsine ten naesten dinghedaghe daer naer. Ten welken dinghedaghe de voorseid Jan Dininc quam in de vierscare, ende besichde zo veile wettelijcheiden, dat hi al wettelic ghecreegh voordgheheescht Jacob Roelac ende alle de gone die yet zegghen willen jeghen tarreest dat Jan Dining, in de name van der abbedie van sinte Martins, in ghebreke van zire erveliker rente, up al tvoornomde land ghedaen hadde. Ende waren daer enewaerven voordgheheescht, ende tkercybod kenlijc ghedaen; ende daernaer anderwaarven voordgheheescht, naer costumen ende usaigen van der vierscare. Ende aldaer zo quam Jacob Roelac vooroghen ende scald quite al trechte dat zire an wisten te heesschene; stappans Jan Dining begherde voord wet, ende naer zire begherde ic bailliu vorseid maende scepenen van den rechte; ende scepenen wijsden, omme de reydene datter grond van erven ware, dat men alle dandre wettelike voordheesschen zoude, derdewaerven, twelke al wettelike ghedaen was. Ende omme dies dat hem daer niemend appareirde bin tiden ende bin wilen, die yet jeghen de wettelike arreesten, die Jan Dining ghedaen hadde, zegghen wilde, so waren alle dandre wettelike ghewijst gheachtervolleght, utegheleid lieden nu ter tijd weisende buten lande ende onverjaerde kinderen. Ende stappans ic bailliu voorseid ter begherte van Jan Dining maende scepenen voord van den rechte; ende scepenen van mi ghemaend wijsden, naer al den wettelijcheiden diere voren of verleiden waren, dat hi scoudigh ware te hebbene een wettelijc berijd, naer costumen ende usaigen van der vierscare, up tvorseide land; twelke berijd al wettelike ghedaen ende vulcommen was, naer costumen ende usaigen van der vierscare. Ende ten naesten dinghedaghe daer naer so quam de voorseide Jan Dining, ende begherde in wettelike vierscare an mi bailliu voorseid prisers ghecoren en ghedaeght te hebbene, naer costumen ende usaigen van der vierscare, tzinen beredinen goede. Up twelke ic bailliu voorseid maende scepenen van den rechte; ende scepenen wijs-

den, omme de reidene dat hemleiden kenlijc ware de wettelijcheiden verleiden, dat hi scoudigh ware prisers te hebbene tzinen bereedinen goede, ende dat men Jan Ansin ende Willem Voolkin als prisers in de prochikerke daer zij behoren ende tland gheleighen es, daghen zoude szondaeghs voor den naesten dinghedagh, om bin derden daghe te truckene daerse de here ende partien beleeden willen, ende ten naesten dinghedaghe ten vierscare te weisene, omme haren pris ute te gheivene, alzoos behoordt, naer costumen ende usaigen van der vierscare. Twelke al wettelike ghedaen was. Ende ten naesten dinghedaghe daer naer so quam de vorseide Jan Dininc in wetteliker vierscare, tooghde ende zeide dat hi zo veile wettelijcheden besichde ten laetsten dinghedaghe voor dien, in tghebreke van zire erveliker rente up al tvoornoomde land, naer costumen ende usaigen van der vierscare, zo verre dat hem de prisers ghecoren waren tsinen bereedinen goede, Jan Ansin ende Willem Voolkin; hiesch ende begherde prisers voordgheheescht thebbene, als de gone die daer wetteliken dagh hadden, omme haren prijs ute te gheivene. Ende naer den gonen dat hie toe ghetooght hadde, ic bailliu vorseid maende scepenen van den rechte; ende scepenen wijsden dat men de voornomde prisers voordheesschen zoude omme haren prijs ute te gheivene, twelke al wetteliken was. Ende stappans prisers quamen vooroghen, ende gaven in prise bi haren eede de voornomde drie ymeite lands over twalef scellinghe parisise erveliker rente, ende over de achterstelle van zevene jaren thoudene der vorseider abbedien van sinte Martins over zevene scellinghe parisise siaers elc ymet, ende de vijf linen over twintich scellinghe parisise siaers van zevene jaren tachter, metten wetteliken costen ende achterstellen thoudene der abedye vorseid omme viertiene scellinghe parisise elkes jaers tymet, toter tijd ende der wile dat al tvorseide land van diere rente ghezuvert werd ende de vorseide abbedye al vulbetaelt beede van wetteliken costen, van achterstellen ende van alder principaelre erveliker rente. Ende den prijs uteghegheiven, de vorseide Jan Dininc begherde dat men hem der toe doen zoude wettelike metter roede, naer costumen ende usaigen van der vierscare. Ende tzire begherte ic bailliu voorseid maende scepenen van den rechte; ende scepenen wijsden, omme de reidene dat hemleiden kenlijc ware alle de wettelijcheiden voorscreiven, ende dat zij beleet waren van pointe te pointe in der zelver maniere dat voorscreiven es, dat men den vorseiden Jan Dining al wettelike doen zoude metter roede ten vorseiden lande, in der maniere dat prisers uteghegheiven hadden, als ontfanghere ende in de name van der abbedye voorseid. Ende in der zelver voorme ende maniere dat scepenen ghewijst hadden, so deide ic bailliu vorseid, ende vulcam haerleider vonnesse van al tal wel ende wettelijc, naer costumen ende usaigen van der vierscare. Ende omme de reidene dat ons bailliu ende scepenen alle de zaken voorscreiven ende elke zonderlinghe cond ende kenlijk zijn, so hebben wij in kennessen van waerheiden deise presente lettre gheseigheld met onzen propren zeghelen uuthanghende. Dit was ghedaen in tjaer ons Heren M. CCC. IIII^{xx}. ende zevene, den XVI.sten dagh in wendemaendt.

Registr. Novum, fol. 122.

626.

Quod relicta Eustacii de Bets, in recompensatione bonorum sibi factorum ab ecclesia nostra, contulit hereditarie quandam curtem vocatam Scaets, cum x. et dimidia mensuris terre jacentibus in Boesinghe, vel xxxvj. libr. grossorum, si heredes sui hoc donum impugnare voluerint.

Het zij kenlic allen lieden die deise presente lettre zullen zien of horen leisen, dat ic Margriete, de wedewe van Eustace den Bets, jonstelike uter groter devocien die ic ten cloostre van zinte Martins van Ypre hebbe, ende ute caritaten ende duegdeliken ghewerken die mine heren profst ende convent van der kerke van sinte Martins voorseid mij ghedaen ende ghetooght hebben, updraghe ende gheive der voorseide kerke van sinte Martins, ten proffite van den vorseiden cloostre, ewelike ende ervelike te besittene, mijn hof gheheeten Scaets, met tiene ende een half ymeiten lands, lettel meer of min, ten vorseiden hove ervelike toebehorende, ende huusen ende cateilen daer toe behorende ende al datter toebehoort, wertelvast ende naghelvast, staende ende ligghende boosten over dYpre, bin den prochie van Boesinghe, met zulken laste van renten ende van sculden alzoo men van ouden tijden daer of sculdigh was te betaelne. Ende waert zo dat yemen na mi quame, hoir, aelding of andre mensche, die der vorseide kerke van den vorseiden goede belet, onghebruuc of scade wilde doen of dade, zo kennic der vorseider kerke in vraye ende noyalen sculden van tiden verleiden zesse ende dertich ponden groten, vlaemscher munten, te betaalne rechtevoord, als yemen tvorseide belet ende onghebruuc zal poghen of porren te doene zonder enigh weiderzegghen, ende ic besette ende assignere de vorseide sculd van xxxvj. libr. groten up thof ende land metten cateilen voorseid. In kennessen der waerheiden hebbic Margriete vorseid deise presente lettre gheseigheld met minen propren zeighele, ende omme merer verzeikertheiden der vorseide kerke te doene, hebbic alle de ervelike charters ende alle andre brieven daer toe behorende onghequetst upghegheiven minen heren den prost ende convente vorseid, ende hebbe ghebeiden minen here den prost van Voormizele ende den abt van Zinnebeke de vorseide dinghen te confirmeirne ende deise presente lettre te zeighelne met mi. Ghedaen int jaer ons Heren dusentich driehondert achte ende achtentich, den tiensten dagh van marte.

1388-89.
10 Mars.

Registr. Novum, fol. 113.

—

627.

Littera compositionis dominorum prepositi et conventus sancti Martini Yprensis ex una parte, et prioris provincialis fratrum ordinis beate Marie de monte Carmeli, et prioris fratrum ejusdem ordinis conventus Yprensis ex altera, de oblationibus et sepulturis et predicationibus et aliis observantiis.

1388-89. Universis presentes litteras inspecturis nos Chr[istophorus], Dei et sedis apos-
23 Mars. tolice tolerantia prepositus, totusque conventus monasterii sancti Martini Yprensis, ordinis sancti Augustini, Morinensis dyocesis, ex parte una, et frater Jo[hannes], prior provincialis fratrum ordinis beate Marie de monte Carmeli in regno Francie, frater Gosuinus, prior conventualis, et fratres ejusdem conventus ipsius ordinis infra scabinatum ville Yprensis moram trahentes, salutem in Domino sempiternam. Noverit universitas vestra, quod cum controversia esset mota inter nos hinc inde, videlicet nos prepositum et conventum predictos ex una parte, et nos priores et fratres predictos ex altera, super eo quod dicti prior conventualis et fratres sibi titulo minus justo acquisiverunt quamdam domum sitam in vico dicto Hondstrate in villa Yprensi, infra parrochiam sancti Jacobi, vocatam quondam Nicholai de Balliolo, et eamdem obtinuerunt a principe temporali amortizari, intendentes ibidem construere ecclesiam sive oratorium cum aliis officinis et domibus ad conventum pertinentibus, quod expresse manifestarunt, nam impetrarunt a sede apostolica litteras revera subrepticias, in una parte earum falsum exprimendo et in altera veritatem subjiciendo, expressas contra canonicas sanxiones et contra jura et libertates dicti monasterii nostri sancti Martini, et temere contra quamdam compositionem, jam diu est, inter nos partes factam et concordatam, suis sigillis una cum sigillo eorum prioris generalis, sigillo Morinensi sigillatam, atque per sedem apostolicam confirmatam, quam quidem compositionem in omnibus et singulis in eadem contentis nos prior et fratres predicti volumus et promittimus haberi et teneri in sua roboris firmitate, cujus quidem compositionis tenor sequitur in hec verba: « Universis presentes litteras visuris B[alduinus], prepositus, et capitulum sancti Martini Yprensis, frater Dominicus, prior provincialis fratrum ordinis beate Marie de monte Carmeli in regno Francie, frater Garnerus, prior *(suit le reste de la pièce donnée ci-dessus n° 239)*. Datum anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto, quinto kalendas maii. » Tamdem de bonorum et jurisperitorum consilio ad invicem convenimus in hunc modum, quod nos prepositus et conventus predicti, quantum in nobis est, dictis prioribus et fratribus ut infra ecclesiam nostram parrochialem sancti Johannis, videlicet in magno choro, capella beate Marie eidem adjacente et appendiciis tendentibus ad septemtrionalem partem vocatam *Onderlat*, et in aliis edificiis edificat versus partem predictam valeant construere ecclesiam vel oratorium, cum aliis ad premissa licitis et opportunis, dum tamen nullum impedimentum prestent relique parti parrochialis ecclesie, deputate

curato et parrochianis dicti loci, in qua parte plenariam potestatem nostri juris patronatus penes nos pro nobis et nostris successoribus ac jura parrochianorum nostrorum reservamus expresse. Item concedimus eisdem priori et fratribus sepulturam et funeralia infra eorum septa quorumcumque tam intraneorum quam extraneorum, dum tamen nobis solvant quartam partem de jure debitam; laudabiles vero consuetudines et observantias predicandi et confessiones audiendi, prout aliis tribus ordinibus est concessum et observatum temporibus retroactis, etiam concedimus eisdem. Et nos predicti priores et fratres Deo gratias agentes de ejusmodi gratiis nobis impertitis, grates in quantum possumus referimus domino preposito et conventui predictis. Item nos predicti priores et fratres promisimus et juravimus, promittimus et juramus pro nobis et nostris successoribus, quod nunquam hesitabimus, requiremus nec edificabimus nec ad edificandum instabimus aliquam mansionem, quacumque necessitate urgente, versus villam citra locum nostrum predictum, nobis reservato dumtaxat jure reedificandi in loco quondam habitationis nostre ad presens desolato; et si contingat nos reedificare in loco desolato pretacto, dimittemus locum nunc nobis deputatum, ad opus curati et parrochianorum, absque hesitatione et difficultate quacunque. Item nos dicti priores et fratres tradidimus litteras apostolicas, de quibus superius fit mensio, tamquam subrepticias in manibus domini prepositi predicti annullandas, necnon litteram amortizationis predicte domus, modo subrepticio a domino principe temporali impetratam annullandam, quibus et omnibus exinde ortis renunciavimus et renunciamus. Asserimus etiam nos dicti priores et fratres per fidei juramentum nullas litteras alias, instrumenta nec actitata nos habere nec imposterum impetrare, que contra premissa vel eorum aliquod possent venire perpetue in futurum, et promisimus sepedictam domum venditioni exponere et alienare, ut citius commode et absque grandi dampno nostro et gravamine poterimus, absque fraude quacunque. Item nos priores et fratres predicti promittimus et juramus contra premissa vel aliquod premissorum non ire, venire, attemptare vel impetrare a domino nostro sanctissimo pontifice ejusve successoribus ordinariis quibuscumque, patriarchis, archiepiscopis, episcopis, legatis, nunciis apostolicis, delegatis, subdelegatis tam sedis apostolice quam ordinariorum, necnon a regibus, principibus secularibus et eorum officiariis, sub penis suspensionis, excommunicationis, interdicti, necnon sub amissione omnium bonorum nostrorum et gratuitatum possessarum vel possidendarum per nos in villa Yprensi, quocumque colore dato, renunciantes juri dicenti aliter scriptum quam actum non valere, et generaliter omnibus previlegiis, statutis, indulgentiis, exceptionibus, gratiis atque singulis que dictis domino preposito et conventui seu eorum successoribus in premissis vel aliquo premissorum in posterum possent obesse, et nobis prefatis fratribus prodesse, et generaliter et specialiter omni juri canonico et civili jurique dicenti generalem renunciationem non valere. Item promittimus nos dicti priores et fratres, per fidei juramentum et sub penis contentis superius, presentem compositionem et ordinationem procurare scribi et sigillari sigillis sepedictorum prioris et fratrum, prioris provincialis, prioris

autem generalis, domini episcopi Morinensis, necnon et sigillo dominorum advocati et scabinorum ville Yprensis, nostris sumptibus, laboribus et expensis. Quibus sic peractis, nos prepositus et conventus supradicti renunciamus appellationi nostre super premissis conventionibus ad sedem apostolicam per nos interjecte, quam insinuavimus predictis fratribus, et processui ac omnibus litteris et actitatis exinde secutis, promittentes prefatam compositionem inviolabiliter perpetue observare nec in aliquo infringere, nec contra eamdem vel aliqua contenta in eadem ire, venire per nos vel alios, directe vel indirecte, sub fidei nostre datione ac obligatione omnium bonorum nostrorum presentium et futurorum. In cujus rei testimonium nos priores et fratres predicti sigillum nostre communitatis una cum sigillis fratris Johannis, prioris provincialis, fratris Gosuini, prioris predicti conventus, presentes litteras fecimus muniri et sigillari. Datum et actum anno Domini M°. trecentesimo octuagesimo octavo, vicesima tercia die mensis marcii.

Registr. Nigrum, fol. 45.

628.

De quadam laga facta inter ecclesiam nostram et Petrum de Stier et uxorem ejus, ita quod ecclesia nostra habebit hereditarie ij. mensuras terre jacentes in parrochia de Zelebeke in ij. parcellis, adhuc cum duabus aliis parcellis in littera contentis.

1389. Wij Michiel Queke, Willem Weuts, Jan Droom, Pieter de Jonghe ende Ywain
11 Novemb. van Brugghen, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen lieden, dat voor ons zijn comen in propre personen mijn here de proost van den cloostre van sinte Martins tYpre, over hem ende over al tconvent van der zelver steide, of ene zide, ende Pieter de Stier ende joncvrauwe Marie zijn wijf of ander zide, ende hebben verkent, dat zij onderlinghe ghemaect hebben ene wisselinghe van eerven gheheeten laghe, in deiser maniere dat mijn here de proost ende convent hebben zullen van den vorseiden Pieter ende mer joncvrauwe zinen wive ewelike ende ervelike twee ymeiten lands, litel min of meer, ligghende onder minen here van Vlaendre bin den Yperschen ambochte, in de prochie van Zelebeke, in twee parcheelen: dats te weitene viere linen lands tussche der mersch sher Jacobs van Dixmude of ene zide, ende enen groten sticke lands van achte ymeite of andre zide, hendende an tland Pieter Stiers an doostzide; item twee line lands bet west tussche der nieuwer Leye of ene zide, ende sher Jacobs van Dixmude lande of andre zide, streckende van mijns heren sproost mersch vorseid noordwaard toten lande sher Jacobs voorseid. Item mijn here de proost ende convent voornomd zullen hebben zes ende dertich scellinghe parisise erveliker renten siaers heffende alle jare bin der steide van Ypre, up een huus toebehorende Michiel Bouden, metgaders der poorte voren ende andre cameren der toebehorende, staende in de Hondstrate an de oostzide. Over twelke land ende

ervelike rente de vorseide Pieter de Stier ende joncvrauwe Marie zijn wijf, over hemleiden, haer hoir ende naercommers, zullen hebben ewelike ende ervelike van minen here den profst ende convente voorseid tien linen lands of der omtrent, dan of de zes linen toebehoorden der wijnwaerdeire ende ligghen onder minen here van Vlaendre bin den Yperschen ambochte, in de prochie van sinte Michiels bin der nieuwer Leye ende der buten an tland mijns heren sproofst van Vormisele, ende vier linen lands die toebehoorden der keilwaerderie, ligghende onder minen here vorseid in de prochie van Zelebeke over de nieuwe Leye, tusschen den lande mijns heren sproofst van sente Martins of ene zide, ende den lande svorseids Pieters of andre zide. Van der welker laghe bede de vorseide partien houden hem wel vernought ende betaelt, ende hebben elc anderen de parcelen van landen voornomd upghedraghen ende quite gescolden, ende halm ende ghifte ghewoorpen wel ende wettelike, naar costumen ende usaigen van den Yperschen ambochte, ende hebbens elc anderen gewedt ende belooft inwaersceip zonder calaenge jeghen allen lieden quite laghe omme laghe, behouden sheren chens utegaende, ende behouden dies, dat de vorseide Pieter de Stier mijn here den profst ende convente vorseid eerven zal in de vorseide ervelike rente, naer costumen ende usaigen van der steide van Ypre. In orconsceipen van deisen dinghen so hebben wij scepenen vorseid deise presente lettre gheseighelt met onzen zeghelen, in tjaer M. CCC. IIII^xx. ende neghene, den XI.sten dagh in novembre.

Registr. Novum, fol. 98.

629.

De xv. solidis perpetui redditus et uno capone ecclesie nostre acquisitis per Jacobum de Boeloengen, nobis assignatis supra quamdam domum situatam ter Zuvelmaerct, in quodam viculo nuncupato Streckevedestraetkin.

Wij Michiel van Waren, Jan Dielinc, Pieter van Winnizeele, Philip de Makelare ende Pieter van den Wiele, scepenen van der vierscare tsinte Jans up de singorie sgraven ende van Rollighem, doen te weitene allen lieden dat Jacob van Bolloengen, poorter tYpre, heift ghecocht ende ghecreghen ervelike, tsinen bouf ende tsijns hoirs bouf, jeghe Thomaes van Moorbeke ende joncvrauwe Griele zinen wive, poorters tYpre, vichtiene scellinghe parisisc ende een capoen erveliker rente elcs jaers, te heffene ende tontfane ewelike ende ervelike up een huus twelke toebehoorde Arnoud den Busschere ende nu es meester Willem Melcwieds, up de erve der onder ende up al datter toebehoordt erdvast, wertelvast ende naghelvast, staende ende ligghende up de vorseide vierscare van Rollighem, an de noordzide van der Zuvelmaerct, in een clene straetkin gheheeten Streckeveidstraetkin an de westzide, tusschen den huus Symoens Raeds of ene zide, ende den huus meester Willems vorseid of andre zide; emmer is wel te weitene dat dese vorseide ervelike rente sculdich es ende gaet al voren

1390. 6 Juin.

ende eerst uten voorseiden huus, als bliken mach enen halme die wijre of ghesien hebben, dewelke de vorseide Jacob themwaerd heift. Van den welken cope de vorseide vercopers houden hem vernought, lijen vulgolden ende hebbent quite ghescolden ende halme ende ghifte ghewoorpen den voorseiden copre wel ende wettelike, naer costumen ende usaigen van der vierscare, ende hebbens hem ghewedt te warandeirne van allen calaengen jeghe allen lieden, alzo voorseid es. Ghedaen in tjaer M. CCC. IIII^{xx}. ende tiene, den VI^{sten}. dagh in wendemaendt.

Registr. Novum, fol. 56.

630.

Quod Joannes Dining, nomine ecclesie nostre, pro x. sol. perpetui redditus assignatis super iiij. lin. terre jacentis in Boesinghe, adiit vierscariam aule Yprensis querimoniam faciens etc. Tandem terra nobis adjudicata fuit, quousque plenarie solveremur.

1390. 30 Sept. Wij Henric, here van Holebeike, riddere, Pieters van Penen, Michiel Queke, Maes Coppin ende Jan Stalpaert, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen lieden, ute dien dat de cloostre van sinte Martins tYpre heift tien scellinghe parisise ervelike rente up ene hofsteide daer wilen Kerstiaen de Winter up woonde, houdende omtrent viere linen lands, litel min of meer, ligghende in de prochie van Boesinghe onder minen here van Vlaendren, streckende oostwaert toter strate, deur twelke land loopt de Rinincwegh, van der welker ervelike rente men den vorseiden cloostre tachter was van tien jaren; so eist dat omme dachterstellen van der vorseide erveliker rente Jhan Dining, als ontfangher van den vorseiden cloostre, quam in de zale van Ypre voor ons scepenen vorseid, ende besichde zo veile wettelicheiden met al den daghinghen, arreesten, kercyboden, voordheesschen, ende alle andere wettelycheiden der toebehorende, dat den vorseiden Jhan Dining, als ontfanghere van den vorseiden cloostre, over de vorseide achterstellen van der rente ende over de wettelike costen gheprijst was bi Olivier den Winter ende Willem Voolkin, als wettelike prisers der toe ghedaen bi ons scepenen, elc ymet van den vorseiden lande thoudene, omme tiene scellinghe parisise sjaers, met sheren chense ende andren laste datter upleight, totter tijd dat de achterstellen van der vorseide rente ende wettelike costen vul betaelt werden ende tland dies ghesuvert, emmer alle jare sheren chens ende andre last zijnde up tvorseide land betalende zoos behoort; de welke prijs de vorseide prisers inder maniere voorscreiven bi haren heede utegaven, ende Jan Dining, in de name ende als ontfanghere van den cloostre van sinte Martins, wasser in diere maniere toe ghedaen wettelike metter roede bi Jhanne van den Kerchove, in desen tijd bailliu van Yperambocht. In kennessen van deisen dinghen zo hebben wij scepenen vorseid dese presente lettre gheseighelt met onzen propren zeghelen uuthanghende. Ghedaen in tjaer M. CCC. IIII^{xx}. ende tiene, den laetsten dagh in septembre. Dese prijs es sterc gheld.

Registr. Novum, fol. 126.

631.

Quod Willelmus de le Hille acquisivit hereditarie erga dominum Egidium de Loo et ejus uxorem xvj. sol. par. perpetui redditus annuatim recipiendos supra domum emptoris et pertinencias ejusdem, situatam in vico Butyri vers zuud.

Nous eschevins de le ville d'Ypre faisons savoir à tous que Willame de le Hille, bourgoys d'Ypre, a achaté et acquis, pour lui et sez hoirs hiritablement, encontre sire Gilles de Lo et demiselle Margriete se femme, bourgoys d'Yppre, seze solz parisis rente hiritable, à prendre, recevoir et lever cascun an perpetuelment sur le maison du dit accateur, l'yritage desous et tout ce que y affiert, estant et gisant en le rue du Bure vers zuud, entre le maison Jehan Cuenin d'une part, et le maison Henry de le Clite d'aultre part; dont lez dis venduers se tienent à bien paiiet et werp en ont fait al avant dit accateur bien et à loy, as us et costumes de le dite ville, et lui doivent warandir de toutes calaingnes envers tous, comme dit est. En quelle memoire et muniment nous avons ceste chartere saellée du sael de le dite ville. En tesmoignage de ces eschevins messires France Belle chevalier, Andrieu Paeldinc, Jehan du Puits, Jehan de Mercheem et Jehan Hote. Fait l'an de grace mil CCC. IIII^xx^. et dix, le XXIXe. jour de decembre.

1390. 29 Décemb.

Registr. Novum, fol. 199.

632.

De duabus domibus stantibus supra de Zuvelemaerct versus noord, supra le riole, nobis per legem Yprensem adjudicatis.

Nous Jaqueme Belle chevalier, Gille de Los, Andrieu Paelding, Jehan du Puits, Jehan de Merkem, Jehan Ote et Luux de Dickemue, eschevin d'Ypre, faisons savoir à tous que Jehan le Peckelare, el nom de monseigneur le provost de saint Martin en Ypre pour se rente, a acquis en le plaine vierscare sur le halle d'Ypre, bien à loy et par no jugement, deux maisons appertenans jadis à Jaqueme de Dickemue merchier, l'iritage desoubz et tout ce que y affiert, estant et gissant sur le Zuvelmaerct vers noord, sur le riole, saulve le rente que hors en yst, et tous assenemens devant susfaites. En tesmoing de ce y avons fait mettre le grand seel de le dite ville d'Ypre. Donné en l'an M. CCC. IIII^xx^. et dix, le XIIIe. jour de jenvier.

1390-91. 13 Janvier.

Registr. Novum, fol. 55.

633.

Quod Johannes Dining, nomine ecclesie nostre, acquisivit in plena vierscaria ville Yprensis hereditatem Johannis de Killem, jacentem vers noord del overdragh de Brillo.

1390-91. 17 Février. Nous Jaqueme Belle chevalier, Gille de Loo, Jehan du Puits, Lambert de le Clite, Michiel de Scotes et Luucx de Dickemue, eschevin d'Ypre, faisons savoir à tous, que Jehan Dining, el nom de l'eglise de saint Martin pour leur rente, a acquis en le plaine vierscare sur le halle d'Ypre, bien à loy et par no jugement, l'iritage jadis Jehan de Killem, gissant vers noord del overdragh du Bril, seré l'iretage (1) . . . . . . saulve lez rentes qui hors en yssent, et tous aultres assennemens devant sus faites. En tesmoing de ce y avons fait mettre le grand sael de le dite ville d'Ypre. Donné en l'an M. CCC. IIII^xx. et diis, le XVIIe. jour de fevrier.

Registr. Novum, fol. 138.

634.

De quadam curte continente xiij. mensuras terre, jacente in parrochia sancti Johannis Yprensis, cum catallis nobis legaliter adjudicata, ex defectus olutionis cense perpetue.

1391. 4 Juin. Wij Willem Cantin, Thorin de Veltre, Pieter Couc, Pauwels Hugheloot ende Jooris Damman, scepenen onder sinte Pieters capitel van Rijssel bin der prochie van Langhemarc ende van sinte Jhans van Ypre, doen te weitene allen den gonen die deze presente lettre zullen zien of horen leisen, dat up tijden verleiden cochte der Henrijc Rugghevoet sheren Pieters zone, poortre in Ypre, jeghen Jacob van den Walle ende jeghen Kerstinen zijn wijf ene steide metgaders dertiene ymeite lands, litel min of meer, ende voord alle de huusen, scueren, poorten, stallen, bomen, ripe, groene, erdvast, wertelvast, naghelvast ende cavelvast, ligghende ende staende binder prochie van sint Jans van Ypre ende onder de vorseide vierscare, tusschen den lande der fermerien van sinte Kerstinen of ene zide, ende der herstrate of andre zide. Voord zo es te weitene dat ute deisen voorseide lande rente gaet mire joncvrauwen Baerdoncs drie scellinghe parisise siaers ervelike rente up elken ymeite siaers gaende, ende vier pond parisise siaers den scamelen weeken van sinte Jhans van Ypre der up hebbende, alzo de chartre die daer of es jannecseirdt an deisen, wel verclaerst ende mensioen maect. Voord zo es te weitene dat die voorseide her Henrijc Rugghevoet halm

(1) Resté en blanc dans le cartulaire.

ende ghifte ghewoorpen was van den vorseiden Jacob van den Walle ende van zinen wetteliken wive ende voord der toe ghedaen, alzo verre als die chartere die es jeannexeirdt an deisen wel verclaerst ende mensioen maect; ende stappans dit ydaen de vorseide here Henrijc Rugghinvoet verkende voor sceipenen te dien onder de vierscare vorseidt, dat hi hadde ygheiven tenen eweliken ende erveliken chense an Jacob van den Walle ende zinen wive de voornoomde hofsteide metgaders den dertiene ymeite lands ligghende ter steide voornomd, met allen den catelen voorseid, omme hemleiden ende haerleider hoir te houdene van den vorseiden here Henrike, jof van den bringhere van der lettre die daer of es jeannecteirdt an deisen, omme vier pond parisise siaers ervelike ghedurende, behoudende altoos de rente voorseid, te betaelne de vorseide viere pond parisise te tween payementen, dat es te weitene te sint Johannes daghe Baptiste midzomer eerst commende, ende te sinte Bamesse daer eerst commende dander helt, ende alzo voort van jare te jare, van payementen te payementen ewelike ende ervelike ghedûrende, in manieren ende in condicien dat waert alzo dat die vorseide Jacob van den Walle of zijn wijf of haerleider naercommers cause hebbende van der vorseide steide ende land faelgierden van tween paiementen te gader, bi den welken dat de twee paijementen tderde achterhaelde onvergolden, zo mochte danne stappans commen de vorseide her Henrijc, of de bringher vân deiser lettre cause van hem hebbende, hand slaen an al deise vorseide dertiene ymeite lands, ende voord an alle de voorseide cateilen diere upstaen ende toebehoren ligghende ende staende. Dit ydaen, ute dien dat in faulte ende in ghebrecke vonden es de vorseide Jacobs van den Walle naercommers van te betaelne alzo voorseid was, zo es commen Jhan Dining, uter name van den cloostre van sinte Martins, met desen beseighelden brieve die es jannecteirt an desen, als cause hebbende van den vorseiden here Henrijc Rugghinvoet; toghede ende zeide de vorseide Jhan Dining, uter name van den cloostre van sinte Martins tYpre, dat ute den ghebreike ende der besegheldheid die hi brochte, begherde inninghe te hebbene, naer de costume van der vierscare. Ende stappans dit ghedaen, daer was ghewijst dat men daghen zoude eenen upzittenden laet enen Jhans Willins in de prochiekerke te Langhemarc, bede hie ende alle de gone die yet zegghen willen jeghen enen beseighelden chaertere, die brochte Jhan Dinijnc uter name van den cloostre van sinte Martins. Dit ydaen, up den anderen dinghedaghe der naest zo begherde Jhan Dining voord wet, het was ghedaen daer toe ghebeisicht alle maninghen, vonnessen ende wettelike vermeite diere toe dienden, na der costumen ende usaigen van der vorseide vierscare, ende niet min zo was daer ghewijst met enen goeden loyalen vonnesse den vorseiden Jhan Dining, als ontfangher zijnde van den cloostre van sinte Martins, deise vorseide dertiene ymeite lands ende voord alle de catelen diere upstaen in zinen handen, toter tijd ende wile dat yement comt, diet met beiteren rechte sculdigh es te hebbene, behoudende mer joncvrauwe Baerdoncs drie scellingen parisise siaers ute elken ymeite gaende, ende viere pond parisise siaers de scamelen weeken van sint Jans van Ypre der up hebbende. Ende omme dat dit was

ghedaen ende vuldaen na der costumen ende usagen van der vierscare voorseid, zo hebben wij scepenen voorseid dese presente lettre gheseigheld met onzen propren zeghelen uuthanghende. Dit was ghedaen in tjaer ons Heren als men screef M. CCC. een ende neighentigh, den vierden dagh in wendemaendt.

Registr. Novum, fol. 50.

635.

Quod Henricus le Pape, tamquam receptor bonorum principis en le spikere d'Ypre, annichilavit omnes litteras legales quas tenuerat super terram que fuit Johanni del Hedine, jacentem extra Hanwerporte.

1391. Nous Andrieu Paelding, Jehan du Puits, Lambert de le Clite, Jehan de Merkem
8 Juillet. et Luux de Dickemue, eschevins d'Ypre, faisons savoir à tous que Henri le Pape, comme receveur de par nostre tresredoublé seigneur le duc de Bourgoigne, conte de Flandres, del espir d'Ypre, et Jehan Wante, receveur des arrierages d'ycellui espir par commission du dit Henri, ambedeux aiiant mandement, ottroy et consent de nosseigneurs des comptes de le chambre à Lille, sont venus par devant nous, et ont porté sus et clamié quite à Jehan Dining trois commandemens, une were et un jugement, lesquelz Jehan Wante, en cause des arrierages del espir susdit, a acquis sur le terre qui fu à Jehan del Hedine, gissant dhors le Hancwerporte vers oost, ou lieu où lez lisches soloient estre; dont ils se tienent du dit Jehan pour bien content et apaiiet, et lui en ont donné tout le meismes povoir, droit, cause et action q'eulx mesmes y avoient ou avoir porroient. En tesmoing de ce y avons fait mettre le grand seel de le dite ville d'Ypre. Donné en l'an mil [CCC.] IIII^{xx}. et onze, le VIIIe. jour de jullet.

Registr. Novum, fol. 201.

636.

Quod Johannes le Peckelare, nomine ecclesie nostre, acquisivit in plena viercaria ville Yprensis hereditatem Francisci Reynaerds, jacentem extra portam de Boesinghes ultra Ypram, in Novo vico vers noord.

1391. Nous Jaqueme Belle chevalier, Gilles de Loo, Andrieu Paelding, Jehan du
22 Septemb. Puits, Jehan de Merkem, Jehan Ote et Luux de Dickemue, eschevin d'Yppre, faisons savoir à tous que Jehan le Peckelare, el non du provost de saint Martin pour se rente, a acquis en le plaine viescare sur le halle d'Yppre, bien à loy et par no jugement, l'iritage France Reinaerd, gissant dhors le porte de Boesinghes oultre l'Ypre, en le Nieustrate vers noord, seré l'iritage Lamsin le Crues, saulve le rente quy en yst, et tous aultres assennemens devant susfaites. En tesmoing de ce y avons fait mettre le grand seel de le dite ville d'Yppre. Donné à Yppre, en l'an M. CCC. IIII^{xx}. et onze, le XXIIe. jour de septembre.

Registr. Novum, fol. 138.

637.

Quod Johannes le Peckelare, nomine ecclesie nostre, acquisivit in plena vierscaria ville Yprensis hereditatem Lamberti le Crues, jacentem extra portam de Boesinghes ultra Ypram, in Novo vico vers noord.

Nous Jaqueme Belle chevalier, Gille de Loo, Andrieu Paeldinc, Jehan du 1391.
Puits, Jehan de Merkem, Jehan Ote et Luucx de Dickemue, eschevin d'Yppre, 22 Septemb.
faisons savoir à tous que Jehan le Peckelare, el non du provost de saint Martin pour se debte, a acquis en le plaine vierscare sur le halle d'Yppre, bien à loy et par no jugement, l'iritage Lamsin le Crues, gissant dehors le porte de Boesinghes oultre l'Yppre, en le Nieustrate vers noord, seré l'iritage Rogier le Vulre, saulve le rente qui hors en yst, et tous aultres assennemens devant susfaites. En tesmoing de ce y avons fait mettre le grand seel de le dite ville d'Yppre. Donné en l'an M. CCC. IIII^{xx}. et onze, le XXIIe. jour de septembre.

Registr. Novum, fol. 138.

638.

Quod Johannes le Peckelare, nomine ecclesie nostre, acquisivit in plena vierscaria ville Yprensis hereditatem relicte Johannis de le Hille, jacentem extra portam de Boesinghes ultra Ypram, in Novo vico vers noord.

Nous Jaqueme Belle chevalier, Gille de Loo, Andrieu Paelding, Jehan du Puits, 1391.
Jehan de Merkem, Jehan Ote et Luux de Dickemue, eschevin d'Yppre, faisons 22 Septemb.
savoir à tous que Jehan le Peckelare, el non dou provost de saint Martin pour se rente, a acquis en le plaine vierscare sur le halle d'Yppre, bien et à loy et par no jugement, l'iritage de le vesve Jehan de le Hille, gissant dehors le porte de Boesinghes oultre l'Ypre, en le Nieustrate vers nord, seré l'iritage Jaqueme le Wercman, saulve le rente qui hors en yst, et tous aultres assennemens devant susfaites. En tesmoing de ce y avons fait mettre le grand seel de le dite ville d'Yppre. Donné en l'an M. CCC. IIII^{xx}. et onze, le XXIIe. jour de septembre.

Registr. Novum, fol. 139.

639.

Quod Johannes le Peckelare acquisivit, nomine ecclesie nostre, in plena vierscaria ville Yprensis hereditatem Johannis Martin, jacentem extra portam de Boesinghes ultra Ypram, in Novo vico vers noord.

Nous Jaqueme Belle chevalier, Gille de Loo, Andrieu Paeldinc, Jehan du 1391.
Puits, Jehan de Merkem, Jehan Ote et Luucx de Dickemue, eschevin d'Yppre, 22 Septemb.

faisons savoir à tous que Jehan le Peckelare, el non du provost de saint Martin pour se rente, a acquis en le plaine vierscare sur le halle d'Yppre, bien à loy et par no jugement, l'iritage Jehan Martin, gissant dehors le porte de Boesinghes oultre l'Yppre, en le Nieustrate vers noord, seré l'iritage le vesve Jehan de le Hille, saulve le rente qui hors en yst, et tous aultres assennemens devant susfaites. En tesmoing de ce y avons fait mettre le grand seel de le dite ville d'Ypre. Donné à Ypre en l'an M. CCC. IIII^xx. et onze, le XXIIe. jour de septembre.

Registr. Novum, fol. 138.

640.

Quod Johannes le Peckelare, nomine ecclesie nostre, acquisivit in plena vierscaria ville Yprensis hereditatem Rogeri le Vulre, jacentem extra portam de Boesinghes ultra Ypram, in Novo vico vers noord.

1391. 22 Septemb. Nous Jaquemes Belle chevalier, Gille de Loo, Andrieu Paeldinc, Jehan du Puits, Jehan de Merkem, Jehan Ote et Luux de Dickemue, eschevin d'Yppre, faisons savoir que Jehan le Peckelare, el non du provost de saint Martin pour se rente, a acquis en le plaine vierscare sur le halle d'Yppre, bien et à loy et par no jugement, l'iritage Rogier le Vulre, gissant dehors le porte de Boesinghes oultre l'Yppre, en le Nieustrate vers nord, seré l'iritage Jehan Martin, saulve le rente qui hors en yst, et tous aultres assennemens devant susfaites. En tesmoing de ce y avons fait mettre le grand seel de le dite ville d'Ypre. Donné en l'an M. CCC. IIII^xx. et onze, le XXIIe. jour de septembre.

Registr. Novum. fol. 139.

641.

Quod Johannes Dining, nomine ecclesie nostre, acquisivit in plena vierscaria ville Yprensis hereditatem Johannis Andries, jacentem extra portam de Boesinghes versus oost, ultra l'overdrach de Brillo.

1391-92. 17 Février. Nous Sohier le Saige chevalier, Gille de Loo, Andrieu Paelding, Jehan du Puits, Lambert de le Clite, Jehan Ote et Michiel de Scotes, eschevins d'Ypre, faisons savoir à tous que Jehan Dining, el non del eglise de saint Martin pour leur rente, a acquis en le plaine vierscare sur le halle d'Ypre, bien et à loy et par no jugement, l'iretage Jehan Andries, gissant dhors le porte de Boesinghes vers oost, oultre l'overdragh du Briel, seré l'iretage (1) . . . . saulve les rentes qui hors en yssent, et tous aultres assennemens devant sus faites. En tesmoing de ce y avons fait mettre le grand sael de le dite ville d'Ypre. Donné en l'an mil CCC. IIII^xx. et onze, le XVIIe. jour de fevrier.

Registr. Novum, fol. 138.

(1) Resté en blanc dans le cartulaire.

642.

Quod Johannes Dining, nomine ecclesie nostre, acquisivit in plena vierscaria ville Yprensis hereditatem Katherine sVos cum pertinenciis suis, jacentem extra portam de Boesinghes, ultra l'overdrach de Brillo vers oost.

Nous Soyhier le Sage chevalier, Gille de Loo, Andrieu Paeldinc, Jehan du Puits, 1391-92.
Lambert de le Clite, Jehan Ote et Luucx de Dickemue, eschevins d'Ypre, faisons 17 Février.
savoir à tous que Jehan Dininc, el non del eglise de saint Martin pour se rente, a acquis en le plaine vierscare sur le halle d'Ypre, bien et à loy et par no jugement, l'iretage Catherine sVos et tout ce que y affiert, gissant dhors le porte de Boesinghes, oultre l'overdragh du Briel vers oost, seré l'iritage (1).... saulve les rentes qui hors en yssent, et tous aultres assennemens devant sus faites. En tésmoing de ce y avons fait mettre le grand seel de le dite ville d'Ypre. Donné en l'an mil CCC. IIII^{xx}. et onze, le XVIIe. jour de fevrier.

Registr. Novum, fol. 138.

643.

Quod Johannes Dining, nomine ecclesie nostre, acquisivit in plena vierscaria ville Yprensis hereditatem Coenin de le Timple, jacentem extra portam de Boesinghes versus oost, ultra l'overdragh de Brillo.

Nous Sohier le Saige chevalier, Gille de Loo, Andrieu Paeldinc, Jehan du 1391-92.
Puits, Lambert de le Clit, Jehan Ote et Luucx de Dickemue, eschevins d'Yppre, 22 Février.
faisons savoir à tous que Jehan Dininc, el nom del eglise de saint Martin pour se rente, a acquis en le plaine vierscare sur le halle d'Ypre, bien et à loy et par no jugement, l'iretage Coenin de le Timple, gissant dehors le porte de Boesinghes vers oost, oultre l'overdragh du Briel, seré l'iritage (2).... saulve les rentes qui hors en yssent, et tous aultres assennemens devant sus faites. En tesmoing de ce y avons fait mettre le grand seel de le dite ville d'Ypre. Donné en l'an mil CCC. IIII^{xx}. et onze, le XVIIe. jour de fevrier.

Registr. Novum, fol. 138.

—

(1) Resté en blanc dans le cartulaire.
(2) Omission dans le cartulaire.

644.

Littera amortizationis et confirmationis omnium bonorum que ecclesia nostra pacifice possederat xl. annis et amplius, a domino Philippo, duce Burgondie, comite Flandrie; et in eadem reperitur quedam supererogatio privilegialis multum intricata et obscura, quam committo discretioni legentium.

1391-92. Phelippe, filz de roy de France, duc de Bourgoigne, conte de Flandre, d'Artoys Févr. Avril. et de Bourgoigne, palatin, sire de Salins, conte de Rethel et seigneur de Malines, et Marguerite, duchesse, contesse et dame des dis lieux, nostre compaigne et espouse, savoir faisons à tous presens et advenir que nous, considerans les grans pertes et dommages que ont souffers et soustenus en maintes manieres nos bien amés les religieux prevost et couvent del eglise monseigneur saint Martin d'Yppre, fondée par nos predecesseurs contes de Flandres, tant pour le fait de la guerre de Anglois, comme de commotions qui ont esté derrenierement en nostre pays de Flandres, et aussy que leurs rentes et revenues sont moult diminuées pour cause de la destruction faite par les Angloys de fourbours de nostre dite ville d'Ypre derrenierement, quant il furent à siege, où il perdirent bien mille livres de rente, voulans ensuir la boine volenté et entention de noz diz predecesseurs, et à fin que nous soyons acompaignez et participans à tous jours ès prieres et oroisons qui sont et seront faites en la dite eglise, à yceulx pour eulx et leurs successeurs avons ottroyé et ottroyons de nostre certaine science et grace especial par ces presentes, qu'il puissent tenir et possider franchement et quitement à tousjours mais perpetuelment tous les heritages, rentes, revenues et possessions quelconques tant en grains d'argent comme aultres quelconques, qu'il ont acquis et tienent en nos pays et conté de Flandres et d'Artoys, et dont il ont joy par l'espace de quarante ans ou plus. Et de plus ample grace leur avons ottroyé et ottroyons par ces presentes, que des hiritages, rentes, revenues et possessions quelconques qu'il ont acquis, tienu et tienent depuis le dit temps de xl. ans jusques à la date de ces presentes, en nostre dit pays et conté de Flandres, ilz puissent tenir et possider jusques à trois cens livrées de terre ou rente parisis, monnoye de Flandre, sens fief et justice à tousjours mais perpetuelment, pour eulx et leur successeurs relligieux de la dite eglise; et ycelles iij^{c}. livrées de terre ou rente, ensemble les aultres heritages, rentes, revenues et possessions qu'il ont tenues et possidées par le dit temps de xl. ans ou plus, avons admorties et admortissons franchement et quitement, sens ce qu'il soient tenus d'en paier à nous ou à nos successuers aucune finance, laquelle nous leur donnons et quittons de nostre dite grace par ces presentes; et voulons que lez diz religieux lez tienent et possident comme en main morte, sens ce que par nous ou no successeurs contes ou contesses de Flandres, noz gens et officiers ou les leurs ores ou pour le temps avenir il soient, puissent ou doyent estre contrains de les mettre hors de

leurs mains par quelque maniere ou cause que ce soit; et en oultre louons, confermons et approuvons par ces meismes presentes tous les traitiez, pactions, accors et convenances et chacuns d'yceuls, qui ont esté fais, passez ou accordés ou temps passé entre les dis religieux ou leurs predecesseurs d'une part, et les advouez, eschevins et communauté de nostre dite ville d'Ypre d'aultre, pour quelque cause ou occasion qu'il aient esté fais, et non obstant que declaration n'en soit pas faite en ces presentes, selon ce touteffoys et par le maniere que les diz religieux en ont deuement joy et usé, sens ce que nous ou nos successeurs puissons ou doyons en ce empeschier les diz religieux ou leurs successeurs ne venir en aucune maniere alencontre, ainchoys se aucune chose estoit faite en contraire des choses dessus dites ou aucunes d'ycelles, nous voulons que elle soit tantost remise au premier estat et deu. Si donnons en mandement par ces presentes au souverain balli et à tous nos aultres justiciers et officiers de noz diz contez de Flandres et d'Artoys presens et avenir, et à chacun d'eulx sicomme à lui appertendera, que lez dis religieux et luers successeurs facent, seuffrent et laissent joyr et user paysiblement de noz dites grace et ottroy, sens le molester, empescher ne venir en aucune maniere alencontre. Et [à fin] que ce soit ferme chose et estable à tousjours, nous avons fait mettre noz seaulx à ces presentes, en las de soye et cire verd, saulf en autres choses nostre droit et l'autrui en toutes. Donné par nous duc en la ville de Lille, ou mois de fevrier, et par nous duchesse à Germoles, ou moys d'avril, l'an de grace mil troiscens quatrevins et onze avant pasques.

Par monseigneur le duc vous présent.
LAMY.

Par ma dame la duchesse visa.
POTIER.

Registr. Novum, fol. 145.

645.

Generalis confirmatio a Johanne, episcopo Morinensi, omnium compositionum inter ipsum, predecessores suos et ecclesiam nostram, et eciam suos predecessores.

Universis presentes litteras inspecturis Johannes, Dei et apostolice sedis gratia 1391-92.
episcopus Morinensis, in Domino salutem. Notum facimus, quod nos considerantes 2 Mars.
ea que per nostros predecessores episcopos Morinenses preteritis temporibus facta sunt, juste, rite ac sancte debere procedere, volentes et sic cupientes eorum vestigiis laudabiliter inherere, compositiones quascumque per ipsos nostros predecessores ex una parte, et prepositos et conventus monasterii sancti Martini Yprensis nostre dyocesis ex alia, debite factas et initas laudamus, approbamus, collaudamus ac, in quantum nobis est et possumus, tenore presentium confirmamus. In quorum testimonium sigillum nostrum presentibus litteris duximus apponendum. Datum Morini, die secunda mensis marcii, anno Domini M°. CCC°. nonagesimo primo.

Registr. Novum, fol. 182.

646.

Quitancia generalis ecclesie nostre data ab episcopo Morinensi Johanne, de omnibus illis que episcopi Morinenses ab ecclesia nostra exigere possent sive poterunt in postmodum, de hoc quod juridictio curie Morinensis in ecclesia nostra viguit in tempore scismatis.

1391-92. 2 Mars. Universis presentes litteras inspecturis Johannes, Dei et apostolice sedis gratia episcopus Morinensis, in Domino salutem. Notum facimus quod attentis dampnis, gravaminibus et deperditis, que dilecti filii nostri prepositus et canonici regulares monasterii sancti Martini ville Yprensis, nostre dyocesis, et in eadem habitantes a longo tempore citra, occasione guerrarum et scismatis sustinuerunt et habuerunt, volentes et cupientes, in quantum nobis possibile est, tamquam pius pater moleste gerens incommoda filiorum, eosdem relevare et sibi ut devotis filiis provideri, prefatis preposito et canonicis generose et tenore presentium concedimus, quod dum in dicta villa Yprensi nostrum primum jocundum introitum, Domino concedente, faciemus, prebendam et receptionem unius canonici in dicto monasterio non petemus, prout a nostris predecessoribus episcopis Morinensibus est fieri consuetum, salvo tamen in omnibus jure nostro, ecclesie nostre Morinensis et successorum nostrorum episcoporum Morinensium. Item omnia et singula que dicti prepositus, ejus canonici et dominus Johannes Stassin presbyter de juribus nostris et eorum quilibet, durante scismate, receperunt et habuerunt qualitercumque, necnon procurationes et alia queque ab ipsis et eorum quolibet nobis debita intuitu pietatis eis et cuilibet ipsorum per presentes remittimus et quitamus. Item volumus, concordamus et dicto preposito concedimus, quod quocienscumque dominus prepositus nobis presentabit aliquem seu aliquos de suis canonicis ad ordines promovendos, et certificabit ipsos fore sufficientes et ydoneos, quod a nobis seu commissis a nobis in litteratura et aliis non examinentur. Item ad relevamen burgensium et habitantium dicte ville Yprensis, et ut eorum parcatur laboribus et expensis, volumus et concedimus, quod hinc ad festum beati Remigii proximo futurum nulle citationes curie nostre spiritualis Morinensis super contractis et debitis inter dictos burgenses et manentes in dicta villa Yprensi fiant nec etiam exsequantur. In quorum testimonium sigillum nostrum presentibus litteris duximus apponendum. Datum Morini, sub sigillo nostro, die secunda mensis marcii, anno Domini M°. CCC°. nonagesimo primo.

Registr. Novum, fol. 182.

—

674.

Quod Johannes le Peckelare, nomine ecclesie nostre, acquisivit in plena vierscaria ville Yprensis hereditatem Jacobi Stierman, jacentem extra portam de Boesinghes, ultra Ypram vers noord.

Nous Gille de Lo, Jaqueme de Dickemue, Michiel le Boom, France de Beselare, Phelippe Reifin, Denis Scattin et Willaume de le Haie, eschevins d'Yppre, faisons savoir à tous que Jehan le Peckelare, el non du provost de saint Martin pour se rente, a acquis en plaine vierscare sur le halle d'Ypre, bien et à loy et par no jugement, l'yritage Jaqueme Stierman, gissant hors le Boesingporte, outre l'Ypre sur le dreve vers nord, entre l'yritage Nicole Ghiis d'une part, et l'yritage Jehan Cas d'aultre part, sauve les reutes qui hors en yssent, et tous aultres assennemens susfaites. En tesmoing de ce y avons fait mettre le grand saiel de le ville d'Ypre. Donné en l'an mil IIII^{xx}. et douze, le XXIe. jour de juing. 1392. 21 Juin.

Registr. Novum, fol. 193.

648.

Quod Johannes Dining acquisivit erga Stacinam, relictam Henrici Hallincs, hereditarie xj. sol. par. perpetui redditus supra ij. cameras cum suis appertinenciis, situatas en le Saelgestrate vers noord.

Nous eschevins de le ville d'Yppre faisons savoir à tous que Jehan Dining, bourgoys d'Yppre, a accaté et acquis pour lui et ses hoirs hiritablement, encontre Stacine vesve Henry Hallincs dit Duutsche, bourgoyse d'Ypre, onze saulz parisis rente hiritable, à prendre, recevoir et lever cascun an à cascun jour nostre Dame en mars, et est assavoir au jour nostre Dame en marchs prochain venant pour le premier an, et ainsy avant à cascun jour nostre Dame en mars adont après et prochain enssy perpetuelment, sour deux cambres avoec une place de terre gisant deriere les dites cambres, l'yritage desoubz et tout ce que y affiert, estans et gissans en le Saelgestrate vers nord, entre le maison Jehan Keye d'une part, et le maison Jehan de Clerken d'autre part; dont le dite venderesse se tient à bien paiié, ct werp en a fait al avant dit accateur bien et à loy, as us et costumes de le dite ville d'Ypre, et lui doit warandir de toutes calaenges envers tous, parmi vinte chuincq saulz parisis rente hiritable par an, yssant hors des dites deux cambres et place de terre gisant deriere yceulx cambres par devant l'assennement dessus dis. En quelle memoire et muniment nous avons ceste chartere seellée du seel de le dite ville. En tesmoignage de ces eschevins Henri Folkier, Nicase le Ruisse, Franchois de Beisselare, Denis Scattin et Willaume de le Haye. Fait l'an de grace M. CCC. IIII^{xx}. et douze, le VIe. jour d'octobre. 1392. 6 Octobre.

Registr. Novum, fol. 189.

649.

De xxvj. havotis avene, que habemus assignata super xiiij. mensuris terre cujusdam feodi, jacentes in parrochia de Paschendale.

1394. 25 Mai. Wij Wouter Terninc bailliu, Jan Droem, Gillis de Kemel, Willem Jacobs, Oubrecht van den Meustre, Martin Aelnood ende Pieter van den Male, mannen van lene gens, eydels ende werdichs heren mijns heren Wouters, here van Moorsleide, van zinen heersceipe ende hove van Moorsleide vorseid, doen te weitene allen den gonen die dese presente lettren zullen zien of horen leisen, dat als te diverschen ende veile stonden zeker vervolgh voor ons bailliu ende mannen vorseid ghedaen heift ghesijn, bi even religieusen ende discreten here den here Janne van den Hille, keilwaerdere ende canonic van der kerken van sinte Martins in Ypre, over ende in de name ende soffisantelijc ghefondeirt van even eersamen vader in Gode den heer Kerstoffels van Dixmude proofst ende den ghemenen convente van der zelver kerken, als omme hemleiden inninghe ende exsecutie te doene van den achterstellen van vichtiene jaren verleiden van zesse ende twintich havot eyvenen coren mate, siaers, die de vorseide kerke van ouden tiden gheheven heift ende behoort te heffene ewelike ende ervelike elkes jaers, up een leengoed ghehouden van den vorseiden hove van Moorsleide, groot zijnde viertiene ghemeite of der omtrent, ligghende in de prochie van Passcendale, oostwaerd van der moelne die men heet Wallemeulne, boosten enen leene toebehorende vrauwe Katheline van Douway, twijf mer Joris Belle, ende loopt tusschen den vorseiden tween leenen een clene straetkin, streckende teerste voorseid leen oostwaerd toten eere zepe gheheeten Mersch, ende noordwaerd tote enen andren straetkine, twelke voorseid leen toebehoort joncvrauwe Margrieten, dochtre Louis sbastaerds van Lichtervelde was, als ervachtighe, ende Willemme van der Beerst, haren wetteliken man ende vooghd, ende van den welken achterstellen de zelve Willem ende joncvrauwe Margriete zijn wijf in ghebreke waren paiement te doene der vorseide kerken van sente Martins, niet jeghenstaende dat mens hemleiden dickend versocht hadde, alsoe de vorseide keilwaerdere zeide, supplijerde hem in de name ende ter kerken bouf vorseid inninghe der af te doene up den grond van den vorseiden viertiene ghemeiten leens, met zulken constrainten ende bi zulken weghen alse behoren zoude, presenterende sutlissantelijc te doen blikene beede de principale rente ende ooc dachterstellen, up dats van node ware, weiten alle lieden dat omme der vorseider kerken hier in te verziene van rechte ende van wette ten behoude van haerre vorseide ervelike renten, ende omme daer af inninghe ende execucie te doen ghesciene, ghemerct dat de vorseide keilwaerdre ons bailliu ende mannen de principale ervelike rente souffissantelijc dede bliken, soe was up den dagh van heiden in behouveliker steide een wettelike hof ghemaect, bi maninghen van mi bailliu ende vonnessen van ons mannen voornoomd, wel ende wettelike,

alsoo behoorde. Ende aldaer in tvorseide wettelike hof soe compareirden in propre persone de vorseide joncvrauwe Margriete, dochtre van Louise bastaerd van Lichtervelde was, metgaders den vorseiden Willemme van der Beerst als hare wettelike man ende vooghd, ende ooc als hare leke wettelike vooghd, hare ghegheiven te wette tharen verzouke, an deen zide, ende de voornoomde keilwaerdre, over ende in de name van der vorseide kerken, ende alzo soffissantelijc ghefondeert van minen here den profst ende ghemenen convente van der zelver kerken van sinte Martins, an dandre zide. Ende aldaer verkenden ende verlijeden de vorseide joncvrauwe Margriete metgaders den vorseiden Willemme, haren man ende leeken wetteliken vooghd, dat wel warachtich ende openbare blikelijc ware, dat de vorseide kerke van sente Martins tYpre van ouden tijden ghehadt hadde ende behoorde te hebbene ende te heffene ewelike ende ervelike elkes jaers up haerlieder leengoed van viertien ghemeiten of der omtrent, hierboven gheexpresseirt, zesse ende twintich havot eyvenen coren mate, ghelijc dat de vorseide keilwaerdre ghetooght hadde voortijds, ende dat menre van vele verledenen jaerscaren of tachter was der vorseide kerken; maer baden den vorseiden keilwardere dat aenziende den langhen tijd van den orloghen verleiden in Vlaendren, bin den welken tiden clene vrome hemleiden commen ware van den vorseiden lande, ende ghemerct ooc dat van den renten die ghevielen bin dien tiden onse gheduchte here van Vlaendren ende andere heren zine subgiten bin zinen lande grote gracie ende verlanesse ghedaen hadden, hij in den name van der vorseide kerken hem wilde verdraghen van te procedeirne bi wetten up tvorseide leen, ende hemleiden gracie doen desewaerf van allen verleidenen achterstellen, ter ordinancen van mijn here van Morsleide ende ons bailliu ende mannen vorseid, metgaders Willemme van den Hille. In twelke de vorseide keilwaerder, over de kerke vorseid, ter beide ende bi middele ende tractiete van mijn here van Morsleide vorseid, van ons ende van Willemme vooreid, accordeirde. Ende mids desen de vornoomde mijn here van Morsleide ende wij bailliu ende mannen vorseid, metgaders den vorseiden Willemme van den Hille, bij ripen rade ghehadt up de gheleghentheide van den sticken, voorogben hebbende tgond datter partien in beden zijden toeghetoocht hadden, ende al tgond dat behoorde gheaviseert te wesene, ordinerende ende zeiden stappands in presentien van den vorseiden partien ende in tvorseide wettelike hof over onze zegghen ende ordinance, dat de vorseide her Jan van den Hille, over ende in de name van der vorseide kerken van sente Martins, quite scelden zoude Willemme van der Beerst, joncvrauwe Margriete zinen wive ende haren vorseiden leengoede van allen verledenen achterstellen van der vorseide erveliker renten, omme de rente van drien jaren gheheel, ende dat de rente van dien drien jaren de vorseide Willem ende joncvrauwe Margriete zijn wijf zouden soffissantelijc betalen den vorseiden keilwaerdere ter vorseide kerken bouf, ende emmer deise gracie ende verlanesse vorseid ghene prejudicie draghende in toekomende tiden der vorseide kerken van sinte Martins, in theffen van nu voordanne van der vorseide even rente noch andersins. De welke ordenance ende segghen voorseid

beede de vorseide partien accepteirden zonder enigh wedersegghen. In kennessen der waerheden hebben wij bailliu ende mannen vorseid dese presente lettren gheseigheld met onzen propren zeghelen uuthanghende. Dit was aldus voor ende bi ons ghedaen den XXV.sten dagh in meye, in tjaer ons Heren M. CCC. ende viere ende neghentich.

Registr. Novum, fol. 80.

650.

De ix. rasariis avene et iiij. caponibus perpetui redditus quos ecclesia recipere tenetur annuatim, nobis adjudicatis bene et legaliter in parrochia de Flamertinghe cum omnibus solemnitatibus ibidem fieri consuetis.

1394. Wij Clays van den Brouke, France van den Helhackere, Pieter van Nieu-
7 Juin. kerke, Pieter de Muntere ende Pieter Ghenge, scepenen mijns heren Lodewijc sHasen, bastaerd van Vlaendre, in Elverdinghe ende in Vlamertinghe, doen te weitene allen den gonen die deise lettre zullen zien of horen leisen, dat dher Jan van den Hille, canonic en keilwaerder in den cloostre van sinte Martins in Ypre, cam an den wetteliken hamman van Vlamertinghe bin den scependomme, ende deide ene pandinghe al wettelike up ene plache van gronde houdende zeivene ymeiten ende een half lands, lettel min of meer, ligghende bin der prochie van Vlamertinghe bin den scependomme, bezude enen pitte die men scelt Liebaerds pit, zuud toten hove dat Jhan Thore toebehoorde in de tijd van zinen leivene, streckende oost ende west boosten der hofsteide ende lande dat toebehoort Willem Pierin, ende booste der hofsteide van Hannekinne Bloume, omme ene somme van neighen rasieren eyvenen ende omme viere leivende capoenen, de welke rente tvorseide land sculdich es den clooster ende convente van sinte Martins voornoomd elkes jaers, van achterstellen van zeiventiene jaren lanc. Als tghenachte verleiden was, zo cam der Jhan van den Hille voornoomd voor den hamman ende scepenen, ende begherde voord wet. De amman maende sceipenen van den rechte; scepenen wijsden, naer dat tgenachte verleiden was, dat men hem prisers kiezen zoude. Prisers waren ghecoren ende ghedaeghd, ende beled, naer costumen ende usaigen van der vierscare. Zondaeghs der naer zo cam der Jhan voornomd voor den hamman ende scepenen, ende begherde dat prisers haren prijs utegheiven zoude. De hamman maende scepenen van den rechte; scepenen die wijsden, naer dat de prisers vooroghen waren ende hem beleed kenden, dat zij haren eed doen zouden van den goede daer an dat zij beleed waren dat te prizene peinewaerde omme den penning. Prisers daden haren eed ende prijsden de catheilen die up de bezettinghe stonden, ende de herve van der besettinghe, alzo verre als zij sculdigh waren te doene. Der Jhan voornomd begherde ten prise ghedaen te zine. De hamman maende sceipenen voorseid; sceipenen wijsden dat men hem ten catheilen doen zoude, de welke catheilen droughen xvj. lib. vij. s. parisise. Der Jhan voornomd ne hilt hem

niet vernought; scepenen wijsden dat men voord daghen zoude copers, vercopers, ghifte gheivers ende naercopers, ende alle de gone die te dien gronde yet spreken wilde, up enen zondagh te Vlamertinghe in de kerke, van dat men tghebod dade bin zeiven daghe voorhoghen te commene. tGhebod was ghedaen alzoot sceipenen ywijst hadden. Ten zeivensten daghe zo cam der Jhan vooroghen, daer hi vant den baliou van Elverdinghe ende van Vlamertinghe mijns heren sHasen met vijf sceipenen of meer, daer hi moghende was van manene ende sceipenen van wisene, ende begherde daer voord wet. De bailliu maende scepenen van den rechte; sceipenen wijsden naer al der wettelijcheide diere voren of leiden was, dat men voordheesschen zoude copers, vercopers, ghifte gheivers ende naercopers, ende alle de gone die te dien vorseid gronde yet spreken wilden. De baliou hiesch voord, alzoot scepenen wijsden, ene waerven, anderwaerven ende derdewaerven, ende up elken voordheesch ywijsd te beidene ende ghebeid. Der Jan voornomd begherde voord wet. Daer cam Gillis Pierin ende Clays de Maets, als voogden, van Hannekine Bloume vooroghen, ende togheden daer, dat Hannekin Bloume hadde in de bezettinghe vier linen ende xxxij. roeden lands, litel min of meer, begherden dat vorseide land te blivene houdene tkijnds bouf ende de quantiteit van der rente te blivene gheldende van jare te jare. Daer assenteirde der Jhan hemleiden dat zij begherden, up dat zij van der achterstelle ghenouch dade, daer af dat zij der naer acordeirden. Ende der Jan voornomd begherde voort wet up alle de andere, die niet vooroghen comen waren. De bailliou maende scepenen van den rechte; scepenen wijsden, naer dat voord waren yheescht copers, vercopers, ghifte gheivers ende naercopers, ende alle die te dien voornomden gronde yet spreiken wilden, voord waren yheescht ene waerven, anderwaerven ende derdewaerven, ende up elken voordheesch ghewijst te beidene ende gheheidt, ende daer niemen ne ghinc no cam zonder die twee personen voorseid, ende tijd ende wijle van den daghe zo verre verleiden was, dat de bailiou den heere Janne vornomd ter besettinghe doen zoude te notene ende te plotene, toter tijd ende der wijle dat man of wijf came, diere meer rechts an hadde, ende upleiden alle achterstelle ende wettelike costen ende ooc toecommende renten, behouden den vooghden van Hannekine Bloume, als verre alst voren verclaerst es. De bailliu vulcaemt tvonnesse ende deidene der toe metter roede, alzoot sceipenen ywijst hadden. Der Jhan begherde leiverijnghe van dien gronde. De bailliou maende scepenen; scepenen wijsden, na der begherte van den heer Janne, dat de bailliu trekken zoude bin den ynachte met tween sceipenen ende met enen yzwoornen landmeitere ten vorseiden gronde ende meiten ende bewijsen, naer costume van der vierscare. De bailliu vulcaemt tvonnesse ende trac ten gronde bin den ynachte, alzoot scepenen ywijsdt hadden, ende deide ter leiveringhe dat hi sculdigh was te doene ter kennesse van sceipenen. In kennessen der waerheide zo hebben wij scepenen vornomd deise lettre gheseigheld met onzen zeghelen, in tjaer ons Heren M. CCC. IIII^{xx}. ende viertiene, den VII^{ste}. dagh van wodemaend.

Registr. Novum, fol. 173.

651.

De quadam laga facta inter ecclesiam nostram et Nicholaum de Bere, ita quod ecclesia nostra habebit annuatim xvj. sol. par. perpetui redditus, nobis assignatos super quamdam domum situatam supra forum Lacticiniorum, pro quibus quidem predictus Nicholaus Bere habebit terram quondam Johannis Bardenaghers, jacentem in parrochia de Brillo.

1394. 5 Août. Weiten alle lieden die deise presente lettren zullen zien of horen leisen, dat religieuse eerwerdighe heeren mijn here de prost van sinte Martins in Ypre ende zijn ghemeene convent over eene zide, ende der Niclais de Bere, poorter in Ypre, over andre zide, zo verre ondersproken hebben, dat der Niclays voorseid heift ghegheiven ende gheift, over hem ende zine naercommers, in manieren van laghen, den voorseiden religieusen, xvj. groten erveliker rente alle jaren te ontfanghene, die ligghen up een huus gheheeten tCastelkin, staende up de Zuvelmaerct, an de oostzide Boudins Rustins straetkin, tussche den huus Gillis van den Dale over ene zide, ende Jacobs van Rosebeike over andre zide, omme tland wilen was Jhans Baerdenaghers, liggende bin der Brielen prochie voor ser Niclays voorseid. Ende wel te weitene es, dat der Niclays voornomd loyalike heift belooft ende belooft over hem ende zine hoir den voorseiden religieusen, dat waert dat yemend hemleiden onghebruuc dade van den xvj. groten voorseid in toekommende tijden, dat hij of zijn hoir van dien lande voornoomdt vriendelike ende zonder enighe wetten te moeyene zal sceden, ende laten ghebruken den heren voorseid van haren lande. In kennessen der waerheid hebbe ic her Niclays de Bere deise lettre gheseigheld met mine propren zeighele. Ghedaen in tjaer ons Heren M. CCC. IIII[xx]. ende XIIII. den vijfsten dagh in ouste.

Registr. Novum, fol. 60.

652.

Quod Franke van Widebrouc, ballivus aule Yprensis, ceperat duos homines in comitatu nostro in platea de Timpelstrate; qui ibidem in presentia duorum hominum aule Yprensis eosdem restituit.

1394. 10 Novemb. Wij Pieter de Gay ende Jan de Medem, manne van lene ons gheduchts heren mijns heren shertoghen van Bourgoignen, grave van Vlaendren, ende onzer gheduchter vrauwe van Bourgoignen, erfachtighe graefnede van Vlaendren, van der zale van Ypre, doen te weitene allen lieden, dat als uten occoysoene van dat te zekere daghen verleiden Vranke van Widebrouc, bailliu van der zale van Ypre, vinc of deide vanghen bi zinen lieden up theersceip van der kerken van sinte Martins in Ypre, up de Tempelstrate, eenen Janne Beelchiere ende Jan

den Keyser, ende die leedde of dede leeden van den voorseiden heerscepe in vanghenessen tYpre ter zale, omme dat zij droughen cleederen van parueren contrarie der ordinance voortijds ghemaect bij den eydelen rade ons gheduchts heren vorseid ende den gheboden van zinen halven der af ghedaen, alzo de voorseide bailliu maintenierde, de proofst ende convent van der vorseide kerke hemlieden dolerenden ende hilden ghequetst de vryheide ende singerie van den voorseiden heerscepe, ende deden cesseren van wet der up te doene, ghemaerct dat tvorseide heersceip der voorseide kerken voortijds ghegheiven ende soffisantelic gheamortiert was van den grave van Vlaendren te diere tijd, met allen justicien, hoghe, neidere ende middele, ende daer of zij van ouden tijden paysivelic gheuseert ende ghepossesseirt hebben, alzo zij zegghen; weiten alle lieden, dat up den dach van heiden, ten verzouke ende bi vervolghe van den her Janne van den Hille, keilwaerdere ende canonec van der vorseide kerken, over die ende ooc in den name van mijn here den proofst ende den convente voorseid, commen zijn voor ons als manne ons voorseids heren Jan Hooft, bailliu van Ypre, ende de vorseide Vranke van Widebrouc, bailliu van der zale van Ypre, ende hebben in den name ons vorseids gheduchts heren verkend, gheottroijert ende ghewillecuert, dat de vorseide kerke hebbe, useire ende behoude alzulc rechte, vryheide ende eerlijcheide up haer voornomd heersceip, als zoe hadde in den tijden dat tvanghen van den vorseide tween personen ghedaen was ende daer te voren, ende dat tvorseid vanghen noch twechleeden van den vorseide tween ghevanghenen ne zal draghen enighe prejudicie noch achterdeel in tijden toecommende de vorseide kerke, in hare rechte ende vryheiden van den voorseiden heersceipe in enighe maniere. In kennessen ende orcondscepe van desen so hebben wij manne vorseid, ten verzouke van beeden partien, dese presente lettren gheseighelt met onzen propren zeglen uuthanghende. Dit was aldus voor ons ghedaen in tjaer ons Heren M. CCC. viere ende neghentich, den tiensten dach in novembre.

Registr. Nigrum, fol. 35.

653.

Quod Johannes le Peckelare acquisivit hereditarie ad opus Marie van den Hille, filie Johannis van den Hille, certas pecias terre erga diversas personas in littera expressatas.

Wij Willem van Bachten, Brixis Sconehoofd, Jhan van der Mersch, Hughe 1394-95.
van der Molen ende Willems Ruebins, scepenen mijns heren van Holebeike, doen 25 Janvier.
te weitene allen den gonen die deise presente lettre zullen zien of horen leisen, dat Jhan de Peckelare, poortre in Ypre, heift ycocht ende ghecreighen ervelike, te Maykins van den Hille bouf ende te haers hoirs bouf, de dochter sher Jans van den Hille, canonec van sinte Martins, ende poortighe in Ypre, plaetsen van lande ieghen den here Andries den Coc ende Pieter den Coc, os over hemleiden, ende

jeghen Brixis den Vos ende Jhanne den Inghelsche, os vooghden van Maerxse den Coc ende Lancelote zinen broeder, kinderen Boudeins Kocs ende poorters in Ypre, dewelke plaetsen van landen ligghen in diverschen steiden onder den here van Holebeike vorseid, alzo hier naer volghen zal. Alvoren viere ymeiten lands, litel min of meer, tusschen den lande Jhans Pekelaers an de zuudzide, ende Jhans Harings an de noordzide, ende heet de Boomgaerddriesch. Item achtiene hondert lands gheheeten de Langhewede, ligghende tusschen den lande der wesen Jhans van den Kerchove an de oostzide, ende Marien der weidewe Michiels van der Vliet ende der wesen Lammins Kaliaus an de westzide. Item ene line an de zuudzide van der hofsteide wilen Willem Martins, ligghende tussche den lande Joos Martins an de oostzide, ende Pieters Witten an de noordzide. Item viere iemeiten in Zandvoorde, ghenaemt sGrisen helft, ligghende tusschen den lande Marien der wedewe Michiels van der Vliet ende der wesen Lammins Kalliaus an de noordzide, ende den lande Jehans Peckelaers an de zuudzide, ende zijn land heet tVoetwaterland. Item twee ymeiten, litel min of meer, ten Maerlepitte, an de oostzide, tusschen den lande Nannen sPuuds an de oostzide, ende Marien der weidewe Michiels van der Vliet ende der wesen Lammins Kaliaus an de westzide. Item twee hondert lands, littel min of meer, ligggende tusschen den lande Marien der weidewe Michiels van der Vliet ende der wesen Lammins Kailiaus an de oostzide ende Jhans van der Porte weidewe an de westzide. Item viere linen, litel min of meer, ligghende tusschen den lande Marien der weidewe Michiels van der Vliet ende der wesen Lammins Caillaus an de oostzide, ende den lande der wesen Jhans van den Kerchove an de westzide. Item een half ymet yheten de Haende mersch, ligghende tusschen den lande Pacins Elst an de noordzide, ende Lanceloots van Bachten an de zuudzide. Item een xxv[tich]. lands an de westzide van Joos Corten in de zelve mersch, ende Joos land light an de oostzide. Item dertich roeden tusschen den lande van den gasthuse van Ypre up de maerct an de westzide, ende Martins Kneuvelaers kinderen an de zuudzide. Van den welken cope de vorseide vercopers hemleiden kennen vernought ende vul betaelt, ende hebbent quite ghescouden den vorseiden copere, ende hebbens hem halm ende ghifte ywoorpen wel ende wettelike, met allen den maninghen ende vonnessen diere toebehoren ydaen te weisene, na der costume ende usaige van der vierscare mijns heren van Hollebeike vorseid, ende hebbens den vorseiden copere ywedt ende belooft ywaersceip zonder calaenge jeghen allen lieden quite land omme quite gheld, sheren rente behouden der utegaende. In orconsceipen der waerheide zo hebben wij sceipenen voornomd deise lettre gheseighelt met onzen zeghelen uuthangende. Dit was ghedaen in tjaer ons Heren als men screef M. CCC. IIII[xx]. ende viertiene, den XXV[sten]. dagh in laumaendt.

Registr. Novum, fol. 195.

654.

Littera quitancie data ecclesie nostre a Petro de Tanerie, de quodam subsidio collato principi ab ecclesia de somma lxx. nobl. in deductione de vijxx. nobl. pro parte nostra.

Je Piere de la Tanerie, consellier et maistre dez comptes de monseigneur 1394-95.
le duc de Bourgoigne, conte de Flandres, d'Artoys et de Bourgoigne, à Lille 22 Mars.
et receveur commis en ceste partie de par mon dit seigneur et par ses lettres données le XIXe. jour d'aoust derrain passé, confiesse avoir receu des religieux prevost et couvent de saint Martin d'Yppre la somme de soixante dix nobles, en deduction de vij^{xx}. nobles que pour leur part et porcion ilz doivent paier à mon dit seigneur, à cause du prest à lui ottroié ceste année, tant par les prelas, colleges, couvens et aultres gens d'eglise dont lez corps de leurs eglises sont situez ou dit pays de Flandres, comme les forains, dont les corps de leurs eglises sont situés dehors, et qui ont leurs terres, revenues et possessions ou dit pays de Flandres, et par chacun d'eulx, de certaine somme de deniers à paier à deux termes, senz ce qu'il leur soit trait à consequence ou temps avenir, c'est assavoir l'un terme et le premier à le toussains, et l'autre et le derrain à la chandeleur derrain passé, pour cause des grans frais et missions qu'il convendra faire à mon dit seigneur ou voyage que, au plaisir de Dieu et pour la defense de crestiennité, il entend à faire devers les marches de Hongherie alencontre des Sarrasins, qui despieça sont entrez ou dit pays de Hongherie et ailleurs, pour destruire nostre foy, et ont desjà conquis et tiennent occupé grand partie dudit pays et d'aultre crestien. De la quelle somme de lxx. nobles dessus dis je me tieng pour content et bien paié. Tesmoing mon seel mis à ces presentes, le XXIIe. jour de mars, l'an M. CCC. IIII^{xx}. et quatorze.

Registr. Novum, fol. 188, et *Registr. Nigrum*, fol. 34.

655.

De ij. solidis perpetui redditus ecclesie nostre solvendis a tutoribus bonorum sancti Spiritus Yprensis.

Wij France Slingher ende Wouter van den Pitte, in dese tijd vooghden ende 1396.
in de name van den heilighen Gheest van Ypre, doen te weitene allen lieden, 3 Avril.
dat wij, over ons ende over onze naercommers vooghden van den heilighen Gheest voorseid, kennen dat wij scoudigh zijn den cloostre van sinte Martins van Ypre twee scele parisise erveliker renten siaers, de welke wij hem zijn scoudigh ende beloven te betaelne alle jare telken sinte Bamesse, ende dit commende ende sprutende ute causen van enen halme van twe ende dertigh groten ervelike renten siaers, die Pieter de Gay ende Jhan van Paskendale filius Clays,

als aeldinghen van Jacoppe van der Cruce, upghedraghen hebben onsleiden in de name van den heilighen Gheest voorseid, omme te deelne ende te distribueirne in diverschen perceelen binder steide van Ypre, alzo en in der manieren dat de brief der up ghemaect ende gheseigheld met onzen propren zeghelen. Ghedaen in tjaer ons Heren M. CCC. IIII^{xx}. ende zestiene, des maendaeghs in de paschedaghen, derde dagh in aprel.

Registr. Novum, fol. 58.

656.

De x. sol. perpetui redditus ecclesie nostre collatis a Johanne de Witte et uxore ejus, pro quibus debent habere liberam viam cum curribus et equis super hereditatem ecclesie nostre a vico de Biaurowaerd versus zuud.

1396. Wij Henrijc here van Hoelbeque ruddere, Maes Coppin, Willem Weyts, Jan
12 Juin. Drom ende Jacob van Denterghem, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen lieden, dat voor ons comen zijn in propre personen dher Jan van den Hille, keilwaerdre ende in de name ende als soffissantelijc ghefondeirt van den profst ende ghemenen convente van sinte Martins tYpre, an deen zide, Jan de Witte ende joncvrauwe Anne zijn wijf an dandre, ende hebben verkend dat zij onderlinghe ghemaect hebben eene zekere wisselinghe, gheheeten laghe, in dezer maniere ende conditien, dat de vorseide proost ende convent hebben zullen van den voorseiden Janne den Witten ende mer joncvrauwe zinen wive tien scellinghen parisisc erveliker rente siaers, dien de zelve Jan ende mijn joncvrauwe zijn wijf hadden up tgoed ende ervachticheide van der voorseide kerke van sente Martins. Over de welke tien scellinghen parisise ervelike rente siaers de voorseide Jan ende joncvrauwe Anne zijn wijf hebben zullen ende behouden ewelike ende ervelike van den prost ende convente van sente Martins vorseid enen vryen wech, met waghenen ende parden, over de eerve van der vorseide kerke, dats te weitene van der strate van Biaeurowaerd zuudewaerd up den vivre, toten eersten steninne pale, dies moet hi betalen de heltscede van dat de baille die staet ende staen zal up de vorseide vivre up de strate zal costen, ghehaefdigh te houdene ewelijc ende ervelijc. Ende es te weitene dat de vorseide Jan de Witte ende joncvrauwe Anne zijn wijf niemend vrijheide gheven mueghen te treckene duer de voorseide baille, danne hem ende den pachters van zinen hove. Van der welker laghe beede de voorseide partien houden hemleiden elc van anderen wel vernought, lijen vulgolden, hebbent upghedraghen, quite ghescolden, halm ende ghifte ghewoorpen elc anderen wel ende wettelike, naer costumen ende usaigen van den Yperschen ambochte, ende hebbens elc anderen ghewedt ende gheloofd inwaersceip zonder calaenge jeghen allen lieden quite laghe omme laghe. In kennessen der waerheiden hebben wij scepenen voorseid dese presente lettren gheseigheld met onzen propren zeghelen uuthanghende den XII^{sten}. dagh van wedemaendt, in tjaer ons Heren M. CCC. zesse ende neghentigh.

Registr. Novum, fol. 43.

657.

De xx. sol. par. perpetui redditus nobis adjudicatis in parroshia de Reninghen cum arreragiis trium annorum.

Wij Jhan Gaweloos ende Hellin de Waghenmakere, scepenen Jans van Reninghe, 1396.
doen te wetene tallen lieden die deise presente lettren zullen zien of horen 4 Octobre.
lesen, dat Jhan Dinijng, ontfangher van der kerke van sinte Martins in Ypre, cam te Reninghe an den hamman Jhans van Reninghe vorseid ende deide stellen al wettelike een sticke lands, gheheeten Clays Henrijcs acker, ligghende behoosten den hove Frans van Cassele, omme achterstellen van herveliker renten van twintich scellinghe parisise siaers van drien jaren tachter. Omme de welke stellinghe ende renten te achtervolghene cam Jhan Dining vorseid up enen wetteliken prijsdagh, ende beledede prijszers up tvorseide sticke lands. De welke prizers prijsden de catheilen iij. sol. parisise, ende de eerste note van den lande xl. sol. par. tiemet; de tweede note xxxviij. sol. parisise tymet, ende de derde note xxxvj. sol. parisise tymet. Ten welken prise de bailliu Jans van Reninghe vorseid deide Jan Dininghe voorseid al wettelike der toe metter roede, ter kennesse van scepenen. In kennessen der waerheid hebben wij scepenen voornoomd dese lettre gheseigheld met onze zeighelen. Ghedaen in tjaer ons Heren M. CCC. IIII^{xx}. ende XVI. den vierden dagh van octobre.

Registr. Novum, fol. 8.

658.

Littera quitantie data a receptore generali castellani Insulensis domicelle Margarete Vierdincs, de quodam relevio xij^{e}. partis decime de Boesinghe.

Sacent tout que je Jehans du Tertre, recepveur general de le chastellenie 1397.
de Lille de par mon tresredoubté seigneur monseigneur le conte de Liney et 24 Août.
de saint Pol, seigneur de Fiennes et chastellain de Lille, cognois avoir heu et receu de demiselle Mergriete Vierdingue, dite Fiertonne, par le main de Jehan Gommer fil Jaquemon, bourgoys de Lille, le somme de dix livres, monnoye de Flandre, pour le relief d'un fief gisant à Bousinghes par de là Yppre, venu et esqueu le dit fief à le dite demiselle par le mort de demisielle Crestiene Vierdingue, dite Fiertonne, se socur; de le quelle somme et pour le dite cause je promech à acquiter et quite par deviers mon dit seigneur le dite demiselle, le dit Jehan Goumer et tous aultres à qui quitanche en peut et doit appertenir. Tesmoing mon seel mis ad cestes le XXIIIIe. jour du mois d'auost, l'an mil CCC. IIII^{xx}. et XVII.

Registr. Novum, fol. 186.

659.

Quod Johannes de Berdhauwere acquisivit hereditarie erga Marcum den Hoc et uxorem ejus xviij. mensuras et unam lin. terre cum pertinenciis suis, jacentes infra parrochiam de Boesinghe in diversis parcellis.

1397-98. 10 Janvier. Wij Maes Coppin, Jan Stalpaerd, Willem Weits, Wouter van Passchendale ende Passchier de Monec, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen lieden, dat Jan de Berdhauwere heift ghecocht ende ghecreghen ervelike, tsinen bouf ende tsijns hoirs bouf, jeghen Maercx den Hoc ende Jaqueminen zinen wive, alle poorters in Ypre, achtiene ghemeite ende ene line lands, litel meer of min, met alle den cateilen diere up zijn ende toebehoren, beede huusen, scueren, stallen, bomen ende alle andre ripe ende groene, eerdvast, wertelvast, ende naghelvast, staende ende ligghende onder onzen gheduchten here van Vlaendren bin den Yperschen ambochte, in de prochie van Boesinghe, in diverschen parceelen, tusschen mer Clays Belles lande an deene zide, ende Jans Corten lande an dandre. Van den welken cope de vorseide vercopers houden hemlieden wel vernoughd, lijen vulgolden, hebbent upghedraghen, quite ghescolden, halm ende ghifte ghewoorpen den vorseiden copere wel ende wettelike, naer costumen ende usaigen van den Yperschen ambochte, ende hebbens hem ghewedt ende ghelooft inwaersceip zonder calaenge jeghen allen lieden, quite land omme quite gheld, behouden sheren chens uutegaende, ende drie scellinghen ende vier penninghen parisise verhooghde rente gaende uten lande vorseid, gheldende die van den Hoghen zieken. In kennessen der waerheiden hebben wij scepenen vorseid deise presente lettre gheseigheld met onzen propren zeighelen uuthanghende, den X.sten dagh in laumaendt, in tjaer ons Heren M. CCC. zevene ende neghentich.

Registr. Novum, fol. 203.

660.

Littera quitantie de quodam subsidio collato principi, ex parte ecclesie nostre, de l. nobilibus in c. iiijxx. lib. par. et hoc per manum Petri de le Tannerie, magistri compotus principis, pro redemptione domini de Nevers, quando captus fuit a Sarracenis.

1398. 28 Juin. Sacent tuit que je Piere de la Tanerie, conseiller et maistre des comptes de monseigneur le duc de Bourgoingne, conte de Flandres, d'Artoys et de Bourgoingne, à Lille, et receveur commis de par mon dit seigneur en ceste partie, cognois et confesse avoir eu et receu des religieux prevost et couvent de saint Martin d'Yppre, par les mains Jehan de Lanstais, changeur demourant à Lille, la somme de cinquante nobles en c. iiijxx. livres parisis, monnoye de Flandres, en deduction de leur taux, part et porcion de l'ayde ottroié à mon dit sei-

gneur l'année passée par le clergie de Flandres et autres gens d'eglise, qui ont leurs biens, possessions, rentes et revenues ou partie d'ycelles ou dit pays de Flandres, pour la redemption de monseigneur de Nevers, son filz aisné, pour leurs prisonnier ès parties de Turquie ès mains des Sarrasins ; de la quelle somme de l. nobles dessusdit je me tieug pour content et bien payé. Tesmoing mes seel et saing manuel mis à ces presentes, le XXVIIIe. jour de juing, l'an mil CCC. IIII^{xx}. et dixhuit.

Registr. Nigrum, fol. 84.

661.

Littera quitantie qua Andreas Carons, subcollector apostolicus in civitate Atrebatensi, confitetur se recepisse a domino preposito Yprensi, pro domo sua de Calone supra Lysiam, summam lxx. grossorum, et hoc pro terminis omnium sanctorum anno XCVII^{o}. et resurrectionis Dominice XCVIII^{o}. de qua quidem summa promisit prepositum predictum acquitare erga cameram apostolicam prefatam.

Noverint universi me Andream Carons, curatnm beate Marie in civitate Atrebatensi ac succollectorem apostolicum in civitate et dyocesi Atrebatensi, a venerande prudentie viro magistro Johanne de Champigneyo, canonico Cameracensi, sedis apostolice nuncio et collectore in provincia Remensi specialiter deputatum, recepisse et habuisse a domino preposito Yprensi, pro domo sua de Calonne, supra Lysiam, summam septuaginta grossorum veterum argenti, pro media parte procurationis episcopalis ad opus camere apostolice reservate, et hoc pro terminis omnium sanctorum anno nonagesimo septimo, et resurrectionis Dominice anno nonagesimo octavo. De qua quidem summa septuaginta grossorum veterum argenti quitto et acquittare promitto, erga dictam cameram apostolicam, prefatum prepositum omnesque et singulos quorum intererit. Teste sigillo officii nostri presentibus appenso, anno Domini M^{o}. CCC^{o}. nonagesimo octavo, mensis julii die septima. 1398. 7 Juillet.

Registr. Nigrum, fol. 84.

662.

Quod Johannes Paelding filius Eligii acquisivit pro se hereditarie erga Margaretam de Gandavo ij. partes de tribus omnium parcellarum in hac littera scriptarum, jacentium in Boesinghe, et specialiter de una curte continente xxx. mensuras terre.

Wij Wouter van Passchendale, Michiel Queke, Gillis de Kemele, Willem Weits ende Lauwers van Kemle, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen lieden, dat Jhan Paeldinc filius Loy, poortre in Ypre, heift ghecocht 1398-99. 8 Février.

ende ghecreghen ervelike, tsinen bouf ende tsijns hoirs bouf, jeghen Griele van Ghend Jans dochtre ende twijf Meux Walricx, ende versceden solemnelike van gheselsceipe ende van goede bi der wet van der heiligher kerke ende ooc bi der wet van der steide van Ypre, ende bi causen van dien hier af alleene mueghentheide hebbende, item jeghe Jacob den Makelare ende Griele zinen wive, alle poorters in Ypre, de twee deelen van den drien van allen den parceelen van goede hiernaer verclaerst: eerst van enen hove metgaders dartich ghemeite lands, lettel meer of min, ende van allen den cateilen diere up zijn ende toebehoren, bede huusen, scueren, stallen, poorten, bomen ende alle andre, rijpe ende groene, erdvast, wertelvast ende naghelvast, staende ende ligghende onder onzen gheduchten here van Vlaendren bin den Yperschen ambochte, in de prochie van Boesinghe, an de westzide van der strate gaende van Ypre te Rininghewaert, twelke wilen Jhan van Ghend cochte jeghen meester Pieter Casiere; item van twee ghemeite ende een vierendeel lands, litel meer of min, ligghende onder onzen gheduchten here vorseid bin den Yperschen ambochte, in de prochie van Boesinghe, in drien parceelen hier naer verclaerst: dats te weitene een ghemet zevene ende viertich roeden lands tussche den lande wijlen Jan Andries an deene zide, ende den lande wilen Jan Bollaerds an dandre; item ene line vive ende dartich roeden lands tussche den lande wilen Jans van Ghend an deen zide, ende den lande van der wedewe ende aeldinghen Phelips Ghuis an dandre; item een half ghemet ende drie ende viertich roeden lands tussche den lande wilen svorseids Jans van Ghend an deene zide, ende den lande wilen Meux Michiels zons an dandre; de welke twee ghemeite ende een vierendeel lands de vorseide Jan van Ghend wilen ghecreghe jeghen Lambrechte den Beere, bi zekere laghe jeghen hem ghemaect. Van den welken cope de vorseide vercopers houden hemleiden wel vernoughat, lijen vulgolden, hebbent upghedraghen, quite gescolden, halm ende ghifte gheworpen den vorseiden copere wel ende wettelike, naer costumen ende usaigen van den Yperschen ambochte, ende hebbens hem ghewedt ende gheloofd inwaersceip zonder calaenge jeghen allen lieden quite land omme quite gheld, behouden sheren chens ute gaende, ende zeventiene scellinghen ende achte penninghen parisise ervelike rente siaers, gaende ute den hove metgaders den dartich ghemeite lands, gheldende de zes scellinghen der abedye van sinte Martins van Ypre, de zevene scellinghen den cloostre van der Nonnenbossche, ende de viere scellinghen ende achte penninghen den heilighen Gheest van Ypre ende van Boesinghe, al eervelike siaers, zo vorseid es. In kennessen der waerheiden hebben wij scepenen voorseid deise presente lettre gheseighelt met onzen propren zeghelen uuthanghende, den VIII[sten]. dagh in sporkele, in tjaer ons Heren M. CCC. achte ende neghentich.

Registr. Novum, fol. 110.

663.

Quod dominus Eustacius de Bets, nomine ecclesie nostre, pro arreragiis debitorum nostrorum de xl. sol. perpetui redditus, nobis assignatis supra xviij. mensuras terre jacentes in parrochia de Brillo, nobis fecit eos adjudicari in vierscaria aule Yprensis.

Wij Wouter van Passchendale, Willem Weits, Lamsin Prillin, Lauwers van Kemle ende Gillis de Kemele, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen lieden, dat her Ystaes de Bets, canonic ende in de name van mijn here den profst ende convente van sente Martins, voor ons commen es, zegghende dat de vorseide kerke ende college van sinte Martins jaerlijcx hebben ende sculdigh zijn te heffene de somme van viertich scellinghen parisise ervelikcr renten siaers up achtiene ghemeite lands, lettel meer of min, ligghende in de prochie van den Briele, an de westzijde van der Elverdingstrate, twelke land wijlen toebehoorde Jaquemarde den Vos, de welke de tien ghemeite cochte up tijde verleiden jeghe Thierin Ademare, ende de welke achtien ghemeite lands vorseid nu toebehoren der wedewe ende aeldinghen svorseids Jaquemards; de welke vorseide rente wijlen der Jan van Dixmude, canonic van sinte Martins, gaf der officie van der alemoesenrie van der vorseide kerke ende college, alzo ons de zelve her Ystaes soffisantelijc heift doen bliken met enighen canoniken van der vorseide kerke ende wijlen ontfanghers van der vorseide rente, ende anderen goeden lieden, ende dat men van deiser vorseide rente tachter ware van vijf jaren verleiden. Ende omme hier af inninghe te ghecrighene, de vorseide here Ystaes was commen voor ons tYpre ter zale, up enen wetteliken dinghedagh, daer hem compareirde der Adelem de Witte, die de wedewe svorseids Jaquemards ghetrauwet heift, ende aldaer in onze presentie de zelve Adelem, over hem, zinen wive ende stiefkinderen vorseid, presenteirde de achterstellen van der vorseide rente up te legghene ende te betaelne den here Ystace voor meer costen ende scaden ; de welke presentatie de vorseide here Ystaes ontfinc, ende daer vernoughede hem de vorseide Adelem van der somme van tien ponden parisise, als over dachterstellen van den vijf jaren vorseid. In kennessen der waerheiden hebben wij scepenen vorseid dese presente lettre gheseighelt met onzen propren zeghelen uuthanghende, den XVI.sten dagh in meye, in tjaer ons Heren M. CCC. neghene ende neghentich.

1399. 16 Mai.

Registr. Novum, fol. 135.

—

664.

Quod Johannes Paeldinc filius Eligii emit hereditarie erga Dyonisium Ganzecuts et uxorem ejus sextam partem unius curtis continentis xxx. mensuras terre cum multis aliis parcellis, jacentem in Boesinghe.

1399.
27 Octobre.

Wij Jan Stradier, Maes Coppin, Clement Puitshallinc, Gillis de Kemele ende Willem Weyts, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen lieden, dat Jan Paelding filius Loy, poortere in Ypre, heift ghecocht ende ghecreghen ervelike, tsinen bouf ende tsijns hoirs bouf, jeghen Denis Gansekuts ende Lauwereinse sijn wijf, poorters in Ypre, tzestendeel van enen hove, metgaders dartigh ghemeite lands, lettel meer of min, ende van alle den cateilen dier up zijn ende toebehoren, bede huusen, scueren, stallen, poorten, bomen ende alle andere, rijpe ende groene, erdvast, wertelvast ende naghelvast, staende ende ligghende onder onzen gheduchten here van Vlaendre bin den Yperschen ambochte, in de prochie van Boesinghe, an de westzide van der strate die gaet van Boesinghe te Rininghe waerd, twelke Jan van Ghend wilen kochte jeghe meestre Pietre Casiere; item tsestendeel van twee ghemeite ende een vierendeel ghemet lands, lettel meer of min, ligghende onder onzen gheduchten here vorseid, bin den Yperschen ambochte, in de prochie van Boesinghe vorseid, in parcelen hier naer ghenomd: dats te weitene een ghemet zevene ende viertigh roeden lands tussche den lande wilen Jan Andries an deene zide, ende Jan Bollaerds lande an dandre, item ene line vive ende dartich roeden lands tussche den lande wilen Jans van Ghend vorseid an dene zide, ende den lande van der wedewe ende aeldinghen Phylips Ghuis an dandre, ende een half ghemet drie ende viertich roeden lands tussche den lande wijlen svoorseids Jans van Ghend an deene zide, ende den lande wilen Meux Michiels zons an dandre; dewelke twee ghemeite ende een vierendeel lands de voorseide Jan van Ghend wilen ghecreech jeghe Lambrecht den Bere, bi zekere laghe jeghen hem ghemaect. Van den welken cope de voorseide vercopers houden hemlieden wel vernought, lijen vulgolden, hebbent upghedraghen, quite ghescolden, halm ende ghifte ghewoorpen den vorseide copere wel ende wettelike, naer costumen ende usaigen van den Yperschen ambochte, ende hebbens hem ghewedt ende ghelooft inwaersceip zonder calaenge jeghen alle lieden quite land omme quite gheld, behouden sheren chens ute gaende, ende behouden zeventiene scellinghen ende achte penninghen parisise ervelike siaers verhooghde rente gaende uter hofsteide ende dartich ghemeite lands vorseid, dats te weitene de zes scellinghen der abedie van sente Martins tYpre, de zevene scellinghen den cloostre van der Nonnenbossche, ende viere scellinghen ende acht penninghen parisise den heilighen Gheest van Ypre ende van Boesinghe. In kennessen der waerheiden hebben wij scepenen vorseid dese presente lettren gheseighelt met onzen propren zeighelen uuthanghende, den XXVII.sten dach in octobre, in tjaer M. CCC. IIII^{xx}. ende neghentiene.

Registr. Novum, fol. 109.

665.

Quod Basilius de Hasebrouc, nomine hospitalis nostre Domine, fecit pandare bona remanentia post mortem Willelmi de le Hille, de xxx. sol. gros. turon.

Nous Michiel de Scotes et Leurin Berclaeu, eschevins de le ville d'Yppre, 1399.
faisons savoir à tous que Baselis d'Hasebrouc, ou nom del hospital nostre Dame, 7 Novemb.
quist à pauder l'avoir demouré après le dechès de Guillaume de le Hille, de trente saulx de gros tournois, par quoy nous li avons jugié à loy le dit avoir pour arester par le droit areste. Et là fu Nicole Bloume comme chastellain d'Ypre. En tesmoing de ce y avons mis nos seaulx. Fait l'an M. CCC. IIII^{xx}. et dix nuef, le VIIe. jour de novembre.

Registr. Novum, fol. 194.

666.

Quod Johannes Dining, nomine ecclesie nostre, acquisivit in plena vierscaria ville Yprensis unam mensuram et xviij. virgas terre cum appertinentiis, jacentes supra vicum Curtracensem.

Nous Franchois de Beiselare, Jehan Paelding, Michiel de Scotes, Laurens Belle 1399.
chevalier, Eloy le Bisscop, Laurens Berclau et Jaqueme Moesin, eschevins de 21 Novemb.
le ville d'Ypre, faisons savoir à tous que Jehan Dining, ou nom de sire Jehan de le Hille, canonne del encloostre de saint Martin d'Ypre, pour se rente à vie, a acquis en plaine vierscare sour le halle d'Ypre, bien à loy et par no jugement, une mesure et dixwiit verghes de terre, pau plus ou mains, et tous lez cateulx qui sus sont, appertenant à Jehan le Hoofsche canchieur, gisant entre lez deux fossés de le ville d'Ypre, sur le rue de Courtray vers zuud, entre le terre monseigneur le provost de saint Martin d'Ypre d'une part, et le terre de le vesve George Zoete d'aultre part, estendant la dite terre par ariere jusques à le terre appertenant al enclostre de sainte Clare, saulve les rentes qui hors en yssent, et tous aultres assengnements par avant susfaites. En tesmoing de ce y avons fait mettre le grand seel de le dite ville d'Ypre. Donné en l'an M. CCC. IIII^{xx}. et dixnoef, le XXIe. jour de novembre.

Registr. Novum, fol. 201.

667.

Quod relicta Nicholay de le Hille acquisivit hereditarie erga Gerardum de Runescuere et ejus uxorem unam domum cum appertinentiis suis, situatam in vico Butyri vers zuud.

Nous eschevins de le ville d'Ypre faisons savoir à tous que Crestin vesve 1399-1400.
Nicole de le Hille, bourgoise d'Yppre, a achetée et acquise, pour elle et ses 11 Janvier.

hoirs hiritablement, encontre Gherard de Runescure et Marie se femme, bourgois d'Ypre, une maison, l'iritage desoubz, tout le pourpris et lez appertenances tenans en terre à fer et à clau, estant et gisant en le rue du Bure vers zuud, entre le maison Piere de le Hille fius de feu Willame d'une part, et une petite ruelle appellée Stuerstraetkin d'aultre part, estendant l'iritage de le dite maison vendue par ariere jusques à l'iritage jadis appertenant à feu Jaquemard le Vos l'aisné; dont lez diz venduers se tiennent à bien paiiet, et werp en ont fait al avant dite accateresse bien et à loy, as us et costumes de le dite ville d'Ypre, et lui doivent warandir de toutes calaignes envers tous, parmi trente et siis saulz parisis rente hiritable par an, yssant hors de le dite maison vendue. En quelle memoire et muniment nous avons ceste chartere seellée du sael de le dite ville. En tesmoignage de ces eschevins Andrieu Paelding, Jehan le Gavelare, messire Leurens Belle chevalier, Roegier du Puits et Willame de le Haye. Fait l'an de grace mil CCC. IIII^{xx}. et dixnoef, le XIe. jour de jenvier.

Registr. Novum, fol. 198.

668.

Quod Johannes Paelding filius Eligii acquisivit hereditarie erga Georgium Reubelin et Philippum den Makelare, quasi tutores Bartholomei van Ghend, sextam partem unius curtis continentis xxx. mensuras terre et ij. mensuras et quartarium, jacentis in Boesinghe.

1399-1400. Wij Jhan van der Veste, Maes Coppin, Lamsin Prillin, Lauwers van Kemle
28 Février. ende Michiel de Broukere, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen lieden, dat Jan Paelding filius Loy, poortre in Ypre, heift ghecocht ende ghecreghen ervelike, tsinen bouf ende tsijns hoirs bouf, jeghen Joris Reubelin ende Phelips den Makelare, als vooghde van Meulin de weese Jans van Ghend, poortere in Ypre, ende dit bi assente van den her Jacob van Dixmude, uppervooghd van allen den weesen van der steide van Ypre, tsestendeel van allen den parceelen van goede hier naer verclaerst: eerst van enen hove metgaders dartich ghemeiten lands, lettel meer of min, ende van twee ghemete ende een vierendeel lands, lettel meer of min, ende van allen den catelen diere up zijn ende toebehoren, bede huusen, scueren, stallen, poorten, bomen ende alle andre, rijpe ende groene, erdvast, wertelvast ende naghelvast, staende ende ligghende onder onzen gheduchten here van Vlaendre bin den Yperschen ambochte, in de prochie van Boesinghe, in parcelen hier naer verclaerst: dats te wetene thof met dartigh ghemeite lands voorseid, an de westzide van der strate die gaet van Boesinghe te Rininghe waerd, twelke wijlen Jan van Ghend cochte jeghen meester Pietre Casiere; item een ghemet zevene ende viertich roeden lands, tusschen den lande wilen Jan Andries an deen zide, ende Jan Bollaerds lande an dandre; item een line vive ende dartich roeden lands, tussche den lande wilen Jhans van Ghend vorseid an deen zide, ende den lande wilen der

wedewe ende aeldinghen Phylips Ghuis an dandre, ende een half ghemet ende drie en viertich roeden lands tussche den lande wilen svorseids Jans van Ghend an deen zide, ende den lande wijlen Meux Michiels zons an dandre; de welke twee ghemeite ende een vierendeel lands de voorseide Jan van Ghend wilen ghecreegh jeghen Lambrechte den Beere, bi zekerre laghe jeghen hem ghemaect. Van den welken cope de vorseide vercopers houden hemlieden wel vernought, lijen vulgolden, hebbent upghedraghen, quite ghescolden, hallem ende ghifte ghe-woorpen den vorseiden copere wel ende wettelike, naar costumen ende usaigen van den Yperschen ambochte, ende hebbens hem ghewedt ende ghelooft inwaersceip zonder calaenge jeghe allen lieden quite land omme quite gheldt, behouden sheren chens ute gaende, ende zeventiene scellinghen ende achte penninghen parisise ervelike siaers gaende uten hove met dartich ghemeiten lands vorseid, dats te weitene de zes scellinghen parisise der abbedie van zinte Martins, de zevene scellinghe parisise den cloostre van der Nonnebossche, ende de viere scellinghe ende achte penninghe parisise den heilighen Gheest van Ypre ende van Boesinghe. In kennessen der waerheiden hebben wij scepenen vorseid dese presente lettre gheseighelt met onzen propren zeghelen nutbanghende, den XXVIII.sten dagh in sporkele, in tjaer M. CCC. neghene ende neghentich.

Registr. Novum, fol. 115.

669.

Quod dominus Eustacius de Bets, nomine infirmarie sancti Martini, acquisivit in plena viercaria ville Yprensis unam peciam terre jacentem vers oost de vico Cominensi.

Nous Jehan Belle, Andrieu Paelding, Jehan Belle chevalier seigneur de Boe- 1400.
singhes, Jehan le Gavelare, Aliame le Blanc, Jehan de Merkeem et Roegier 21 Mai.
du Puits, eschevins de le ville d'Yppre, faisons savoir à tous, que sire Ystaes le Bets, ou nom de le fermerie de saint Martin pour le rente d'ycelle, a acquis en plaine vierscare sur le halle d'Ypre, bien à loy et par no jugement, une plache de terre jadis appertenant à Nicole de le Beke, gissant vers oost de le rue de Comines, entre l'yretage jadis Nicole Belle d'une part, et l'yritage jadis Jehan ser Huughesons d'aultre part, saulve lez rentes qui hors en yssent, et tous aultres assengnements par avant sus faites. En tesmoing de che y avons fait mettre le grand sael de le dite ville. Donné en l'an de grace mil et quatrecents, le XXIe. jour de may.

Registr. Novum, fol. 158.

—

670.

Quod Johannes Dining et uxor ejus vendiderunt bene et legitime Johanni Stier barbitonsori vj. lib. par. perpetui redditus, et fecerunt assignamentum supra quamdam curtem continentem xvj. mensuras cum dimidia, cum catallis eidem pertinentibus, stantem in Boesinghe.

1400. 28 Mai.

Wij Maes Coppin, Michiel de Broukere, Jan van der Veste, Vincent Witroot ende Lauwers van Kemle, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen lieden, dat voor ons commen zijn in propre persone Jan Dining ende Kerstine zijn wijf, ende hebben verkend dat zij vercocht hebben wel ende loyalike, zonder fraude noch malengien, bi goeden loyalen cope ende om eene zeiker somme van ghelde, daer af zij hemleiden in onze presencie hilden over wel vernought ende te vullen betaelt, Janne den Stier meestre barbier, poortre in Ypre, de somme van zesse ponden parisise Vlaenderscher munte ervelike rente siaers, te betaelne den vorseiden Jan den Stier, zinen hoire ende naercommers of den bringher deis briefs cause zijns hebbende, te tween 'paiementen in elc jaer, dats te weitene drie pond parisise te sinte Bamesse eerst commende, ende drie pond parisise te halfmarte daer naer volghende, ende alzoo voord van jare te jare ende van paiemente te payementen, telken sinte Bamesse drie pond parisise, ende telker halfmarte drie pond parisise, ewelike ende ervelike ghedurende. Ende omme dit wel te vulcommene, de vorseide Jhan Dininc ende Kerstine zijn wijf hebben den vorseiden Janne den Stier gheassigneird ende besettinghe ghedaen up ene steide mitgaders zestiene ghemeite lands ende een half, lettel meer of min, met alle den cateilen diere up zijn ende toebehoren, beede huusen, scueren, stallen, poorten, bomen ende alle andre, rijpe ende groene, erdvast, wertelvast ende naghelvast, staende ende ligghende onder onzen gheduchten here van Vlaendre bin den Yperschen ambochte, in de prochie van Boesinghe, in parcelen hier naer ghenomd: eerst ter steide metten beleke bachten, drie ghemeiten; item oostwaerd over de strate, vijf linen; item twee ghemeite ende een half lands bachter scuere; item beweste Lauwerin Lauwereins, twee ghemeite ende vichtich roeden lands; item daer Jan de Blanke nu woond, tien linen lands metter hofsteide; item vier linen merschen; item twee ghemeite ende een halve lands, bewesten kercweighe an tzelve land; in deiser maniere ende condicie, dat, waert alzo dat de vorseide Jhan Dining ende Kerstine zijn wijf in enighen ghebreke waren van wel te betaelne de vorseide ervelike rente siaers, ten paymenten voorscreiven, den vorseiden Jan den Stier, zinen hoire ende naercommers, bi den welken teen paiement tander-achterhaelde onvergolden wesende, dat danne stappans de vorseide Jhan de Stier, zijn hoir ende naercommers of de bringher deis briefs cause hebbende, zo voorseid es, handslaen zal moghen an alle de catelen die zijn up tvoorseide land, ende die houden over zijn propre vrye goed, zonder nemmermeer enighe restitucie of weiderkeringhe der af te doene, ende voord tvorseide land houden,

noten, ploten, heffen ende ontfanghen alle de bladen, baten ende proffiten der af commende, toter tijd ende der wile dat hem upghinghe ende vulcommen paiement ghedaen word van allen verledene payementen, behouden emmer vive ende vichtich scellinghen ende vijf penninghen parisise ervelike rente siaers, gaende ute desen lande voorseid, ende viertigh scelinghe parisise lijfrente siaers ten live van joncvrauwe Katheline Staessins, gaende voren al dit uten lande vorseid. In kennessen der waerheiden hebben wij scepenen vorseid deise presente lettren gheseighelt met onsen propren zeghelen uuthanghende, den XXVIII.sten dagh in meye, in tjaer M. ende vierehondert.

Registr. Novum, fol 106.

671.

Quod dominus Johannes de le Hille, canonicus hujus ecclesie, in quadam curte, quam habet in parrochia de Brillo, debet habere liberam viam cum curribus et equis ultra hereditatem hospitalis supra forum, usque ad vicum Butyri.

Wij Thomas Coppin ende Lamsin Prilin, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen lieden, dat voor ons commen zijn in propre personen, Jan de Vroede, Jan de Vos blaeuvaerwere ende Pauwels van der Caerde, alle poorters in Ypre, ende hebben up den dagh van heiden gheorcondt ende gheseit bi haren eede, elc zonderlinghe ghemaendt, dat hemleiden wel kenlijc es dat een wegh light ende sculdigh es te ligghene, om te vaerne met waghenen, paerden ende andersins, van eenre steide die her Jan van den Hille, in desen tiden deyken van sinte Martins tYpre, heift staende en ligghende binder prochie van den Briele, tote der Boterstrate, zuudwaert van den vorseiden hove, over derve van den gasthuse tYpre up de maerct, streckende de vorseide wegh neffens der westzide van enen huus nu ter tijd toebehorende Janne van der Zype, bi der cruce up de vorseide Boterstrate, ende in deiser manieren hebben zij den vorseiden wegh ghesien houden ende ligghen over twintich jaer ende tijds meer. In kennessen der waerheide ende omme dat deise vorseide orcondsceipen ende kennesse aldus voor ons gheorcond ende ghekend was, so hebben wij deise presente lettre gheseigheld met onzen zeghelen uuthanghende, den XXIX.sten dagh in octobre, in tjaer ons Heren M. CCCC.

1400. 29 Octobre.

Registr. Novum, fol. 202.

672.

Quod Johannes Dining, sufficienter fundatus nomine ecclesie nostre, contumassiavit legaliter in vierscaria aule Yprensis omnes illos qui juridice requirebant liberam viam de quadam curte jacente in Brillo.

Wij Gheraerd van der Tannerie, bailliu, ende Wouter van Passchendale, Thomaes Coppin, Gilles de Kemel, Lauwers van Kemmele ende Michiel de

1400. 5 Novembr.

Broukere, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen lieden, dat Jhan Dining, over ende als soffisantelike gefondeirt in de name van den her Janne van den Hille, in desen tiden dekene, ende in de name van der abbedie van sinte Martins, heift up den dagh van heiden verwonnen ende ghecontumasseirt alle de ghone die enigh recht heesschen wilden an enen wegh gaende, met parden ende met waghenen ende andersins, van enen hove toebehorende den vorseiden dekene uter cause van der dekenie van sinte Martins, gheleighen in de prochie van den Briele, an de noordzide van der Boterstrate, streckende ende gaende de vorseide wegh van den vorseiden hove zuudwaert over derve van den gasthuse tYpre up de maerct toter Boterstrate bi der cruce, neffens der westzide van den huse dat nu ter tijd toebehoordt Janne van der Zype; ende wasser de vorseide Jan Dining, in de name van den deyken als over de dekenie van sinte Martins vorseid, al wettelike toeghedaen metter roede bi maninghen van mi bailliu ende vonnesse van ons scepenen vorseid, toter man of wijf comt, diene met beiteren rechte sculdigh zij te besittene, emmer uutgheleid in de vorseide contumacie uutlandsche lieden ende onbejaerde kindren. Ten welken zaken waren georboord ende ghedaen alle de wettelijcheiden, maninghen, vonnessen, wettelike vermeiten diere toe dienden, beiden, voordheesschen ende generalike al de wettelijcheiden diere toebehoorden te weisene ghedaen ende niet min, bi maninghen van mi bailliu ende vonnesse van ons scepenen vorseid, naer costumen ende usaigen van der vorseide vierscare. In kennessen der waerheide hebben wij bailliu ende scepenen vorseid deise lettren gheseighelt met onzen zeighelen uuthanghende. Dit was ghedaen in tjaer ons Heren M. CCCC. den V.sten dagh in novembre.

Registr. Novum, fol. 202.

673.

Quod Johannes Pieters, nomine ecclesie nostre, acquisivit in plena vierscaria ville Yprensis iiij. lin. terre, jacentes extra portam de Comines vers zuud du Greuswech.

1400-01. Nous Jaqueme de Dickemue, Gille de Lo, Michiel de Scotes, Lambert de
14 Janvier. le Clite, Jehan de Beselare, Eloy le Busscop et Wautiers du Puits, eschevins de le ville d'Ypre, faisons savoir à tous, que Jehan Pieters, comme procureur de monseigneur le provost de saint Martin en Ypre pour sa debte, a acquis en plaine vierscare sur le halle d'Yppre, bien à loy et par no jugement, quatre lines de terre, pau plus ou mains, appertenant à Michiel de le Kerchove et Passchine sa femme, gissant dehors le porte de Comines vers zund du Greuswech, entre le terre sire Jehan d'Amman, capelain, et Martin le Smit d'une part, et le terre Jehan le Neve et le beke d'aultre part, saulve les rentes qui hors en yssent, et tous aultres assennemens par avant sus faites. En tesmoing de ce y avons fait mettre le grand sael de le dite ville d'Ypre. Donné en l'an de grace M. et quatrecents, le XIIIIe. jour de jenvier.

Registr. Novum, fol. 156.

674.

Quod Johannes Moreel acquisivit hereditarie erga Johannem de Merkeem et Willelmum Tsunaert, quasi tutores Johannis, orphani filii Willelmi de le Hille, iij. cameras cum appertinentiis, situatas vers oost de le Monstrate.

Nous eschevins de le ville d'Ypre faisons savoir à tous, que Jehan Moreel feivre, 1400-01.
bourgoys d'Yppre, a achateit et acquis, pour lui et ses hoirs hiritablement, encontre 11 Mars.
Jehan de Merkeem et Williame Tsunaerd, comme advoez de Hannekin, orphene de feu Willame de le Hille, tous bourgois d'Ypre, trois cambres joingnans l'une à l'aultre, l'iritage desoubz, tout le pourpris et appertenances tenans en terre à fer et à clau, estans et gissans vers oost de le Monstrate, entre lez hiritages de Clare vesve Jehan le Corte fius Martin à deux leis, dont il est assavoir que le necessaire estant sour l'yritage vendue est commune à ycelles cambres vendues et à le maison de le dite Claire vesve le dit Jehan le Corte, et doit estre soustenue estaive, vuidié et nettiié de commun coust d'eaulx perpetuelment, par paiiant cascun le moitié, mais l'ordure d'ycelle necessaire, toutesfois que mestiers sera de le vuidier, doit estre mise et enfouie deux fois ensievant l'un l'autre en l'yritage vendue, contre une foys en l'iritaige de le dite Clare perpetuelment. Dont lez dis venduers se tiennent à bien paiiet, et werp en ont fait al avant dit achateur bien et à loy, as us et costumes de le dite ville d'Yppre, et lui doivent warandir de toutes calaingnes envers tous, parmi trois livres parisis rente hiritable par an, yssant hors des dites trois cambres vendues. En quelle memoire et muniment nous avons ceste chartere saellée du sael de le dite ville. En tesmoignage de ces eschevins Gille de Lo, messires Loys Belle, messire Sohier le Saige chevaliers, Mikiel de Scotes et Lambert de le Clite. Fait l'an de grace mil quatrecens, le XIe. jour de marchs.

Registr. Novum, fol. 193.

675.

Quod Salomon de Blonde acquisivit hereditarie erga Johannem Folkier et uxorem ejus xx. sol. perpetui redditus, assignatos supra ij. mensuras terre jacentes in Zuudscoten.

Wij Robrecht de Waghenaere, Mathy Buet, Jehan de Beitelare, Pauwelin 1401.
de Kieser ende Pieter Roelac, scepenen mire vrauwen der abbedesse van Meessine 20 Mai.
in Zuudscoten ende in Noordscoten in dien tiden, doen te weitene allen lieden den ghonen die deise lettre zullen zien of horen leisen, dat Salin de Blonde heift ghecocht ende ghecreighen ervelike, te zinen bouf ende te zijns hoirs bouf, jeghen Jehan Folkiere ende jeghen joncfrauwe Kathelinen zinen wive twint scellinghe parisise siaers erveliker renten, alzulke munte als mijn vrauwe van Meessine

ontfanghen zal harer rente, beset up twee ymeite lands, litel min of meer, ligghende in de prochie van Zuudscoten, namenachtelike bin der vierscare mire vrauwen vorseid, dat is te weitene een ymet ende twee ende dertigh roeden, litel min of meer, ligghende zuudoost van der kerke van Zuudscoten, dat men heet Haveraerds beilc, ligghende benoorden der hofsteide daer Jhan de Coc wonende es; item bet oost twee linen ende een half ende achtiene roeden, litel min of meer, besuden an Jhan Cocx land, dat men heet den Odevaerpit. Van der welker vorseide rente de vorseide Jhan Folkier ende joncfrauwe Katheline zijn wijf houden hem wel vernoughd ende te vullen betaeld, ende hebbens ghegheiven hallem ende ghifte Salinne den Blonden vorseid wel ende wettelike, naer costumen ende usaigen van der vierscare mire vrauwen vorseid, ende hebbens hem ghelooft de vorseide rente te warandeirne van allen calaengen jeghen alle lieden, ende el niet utegaende, danne mire vrauwen rente ute den tween linen ende een half ende achtiene roeden, litel min of meer, ligghende bezuden an Jhan Cocx land, dat men heet den Odevaerpit, ende ute Haveraerds beilke el niet gaende, danne Jehans Boeien landscoud. In kennessen der waerheiden zo hebben wij scepenen vorseid deze lettre gheseigheld met onzen propren zeghele ute hanghende. Dit was ghedaen in tjaer ons Heeren als men screef M. CCCC. ende een, den twintichsten dagh in meye.

Registr. Novum, fol. 204.

676.

Quod Salomon de Blonde acquisivit hereditarie erga Johannem Folkier et uxorem ejus xx. sol. perpetui redditus, assignatos supra xj. lin. cum dimidia et xxxviij. virgas infra Zuudscote.

1401. 20 Mai. Wij Ruebrecht de Waghenare, Mathy Buet, Jehan de Beitelare, Pauwelin de Kieser ende Pieter Roelac, sceipenen mire vrauwen der abedesse van Mesine in Zuudscoten ende in Noordscoten in dien tiden, doen te weitene tallen den gonen die dese lettre zullen zien of horen leisen, dat Salin de Blonde heift ghecocht ende ghecreighen ervelike, te zinen bouf ende te zijns hoirs bouf, jeghen Jehan Folkiere ende jeghen joufer Kathelinen zinen wive twint scellinghe parisise siaers erveliker renten, alzulke munte als mijn vrauwe van Meessine ontfanghen zal haer rente, up eleiven linen ende ene halve ende achtendertich roeden lands, litel min iof litel meer, ligghende binder prochie van Zuudscoten, namenachtelike binder vierscare miere vrauwen vorseid, dats te weitene de hofsteide daer Jacob Thomare ende zijn wijf wonende zijn, ende westwaert streckende voor de hofsteide ende oost ende west streckende benoorder hofsteide besuden an Clays van der Haghe lande. Van der welker vorseide rente de vorseide Jehan Folkier ende Katheline zijn wijf houden hem wel vernought ende te vullen betaeldt, ende hebbens ghegheiven halm ende ghifte Salin den Blonden vorseid wel ende wettelike, naer costumen ende usaigen van der vierscare mire

vrauwen vorseid, ende hebbens hem gheloofd de vorseide rente te warandeirne van allen calaengen jeghen allen lieden, ende el niet utegaende uten vorseiden, danne mire vrauwen van Mesine landscoud. In kennessen der waerheiden zo hebben wij scepenen vorseid deise lettre gheseigheld met onzen propren zeighelen utehanghende. Dit was ghedaen in tjaer ons Heren als men screef M. CCCC. ende een, den twintichsten dagh van meye.

Registr. Novum, fol. 203.

677.

De vij. sol. et vj. den. sub sigillis scabinorum de Dixmuda, supra unam curtem jacentem in de Scipstrate ejusdem ville de Dixmuda.

Wij Clays Manekin ende Carstiaen van Clerken, sceipene in Dixmude in deisen tiden, doen te weitene allen lieden, dat ute dien dat de kerke van 1401.
sinte Martins van Ypre van ouden tijden ghehadt heift zeven groten ende enen 22 Juin.
halven aerveliker renten siaers up ene hofsteide nu es, daer wilen een steenkin stoet, dat Sanderse van Volmerbeke [1] toebehorende [was] in de Scipstrate noordwaert over, tusschen den huus dat Jhan Ghise nu toebehoort an dene zide, ende den huus dat Clays de Vroede nu niewe heift ghedaen maken an dander zide, ende mijn here de proost van sinte Martins bi zinen procureerres die hofsteide heift ghedaen ofwinnen ter vierscare, over dachsterstelle van twintich jaren tachtere van dien vorseide erveliker rente, so eist dat commen zijn voor ons sceipenen vorseid Clays de Vroede ende Marie zijn wijf, ende hebben in onze presencie overghenomen tieghen den here Eustaes den Bets, als machtich bi procuracien uter name van minen here den proost ende vander kerke van sinte Martins vorseid, die voerseide hofsteide tenen aerveliken chense, omme zeven groten ende enen halven siaers aerveliker renten, der vorseide kerke te betaelne te zulken paymenten in elc jaer, als mense sculdich es bi den registers van der kerke vorseid, eerst den here Eustaes vernoughende van allen achterstelle ter vorseide kerke bouf; ende voord omme de vorseide kerke voordan van haerre vorseide erveliker rente wel te verseikerne, so hebben Clays de Vroede ende Marie zijn wijf vorseid bezettinghe ghedaen van deiser vorseide rente up de vorseide hofsteide ter vorseide steide legghende, ende voord up haerlieder huus ende land ende al datter toebehoort, boosten an de hofsteide licghende ende staende, dat Clays ende zijn wijf vorseid nu niewinghe hebben ghedaen maken; mids dat de vorseide kerke enigh ghebrec hadde an hare voorseide aervelike rente elkes jaers te ghehaelne, so mochte de bringher van deiser lettre, uter name van der voorseide kerke, wettelike handslaen an de voorseide besettinghe, omme daer an alle de voorseide achterstellen te verhaelne, na wetten van der steide. In kennessen der waerheide hebben wij sceipenen vorseid deise lettren beseighelt met onzen zeighelen uuthanghende. Dit was ghedaen in tjaer ons Heren viertiene hondert ende een, up den twee ende twintichsten dagh van wedemaend.

Registr. Nigrum, fol. 76.

---

(1) Ms. Valmerbeke.

678.

Qualiter Jacobus de Hertebreikere, nomine ecclesie nostre fundatus procurator, bene et legaliter acquisivit in plena virscaria domini de Capella super pueris Petri Rijcs iiij. lin. terre jacentes in Nova Capella.

1401. Wij Frans Scelewaerd ende Lammin Claissone, sceipenen ende corieers mijns
4 Décembr. heren van der Capelle, doen te weitene allen lieden, dat ons wel kenlijc es dat Jacob de Hertebreikere, als wettelike in de steide mijn heren sproofts ende sconvents van sinte Maertins van Ypre, heift verwonnen wel ende wettelike, met stelne, met crickene ende met prisene, in ghebanre vierscare mijns heren van der Capelle voorseid, up de kinder Pieter Rijx, vier linen lands, litel min iof meer, ligghende an sdischs land van der Niewer Capelle, gheprijst tghemet van den bladen twalef groten siaers; den welken vorseiden grond, in manieren dat gheprijst was, Jacob voorseid in handen ghestelt was van den here bi der cricke, te mijns heren sproofts ende sconvents bouf voorseid, toter tijd dat alle achterstellen betaelt werden; twelke was ghedaen wel ende wettelike, bi maninghen van den bailliu ende bi wijsdomme van der wet. In kennessen van waerheiden hebben wij sceipenen en corieers voorseid onze zeighelen ghehanghen an deise lettren, ghemaect in tjaer ons Heren M. IIIIc. ende een, den vierden dagh van decembre.

Registr. Nigrum, fol. 95.

679.

Qualiter Jacobus de Hertebreikere, nomine ecclesie nostre fundatus procurator, bene et legaliter acquisivit in plena virscaria domini de Capella dimidiam mensuram terre jacentem in Nova Capella.

1401. Wij Frans Scelewaerd ende Lammin Claissone, sceipenen ende corieers mijns
4 Décembr. heren van der Capelle, doen te weitene allen lieden, dat ons wel kenlijc es, dat Jacob de Hertebreikere, als wettelike in de steide mijns heren sproofts ende sconvents van sinte Maertins van Ypre, heift verwonnen wel ende wettelike, met stelne, met crickene ende met prisene, in gebanre vierscare mijns heren van der Capelle voorseid, een half ymet lands, litel min of meer, dat was Bette sDelvers, ligghende tusschen Frans Sceilewaerds lande an deene zide, ende sdischs lande van der Niewer Capelle lande an dander zide, gheprijst tghemet van den bladen zestiene groten siaers; den welken voorseiden grond, in manieren dat gheprijst was, Jacob vorseid ghestelt was in handen, te mijns heren sproofts ende sconvents bouf voorseid, toter tijd dat alle achterstellen betaelt werden; twelke was ghedaen wel ende wettelike bi maninghen van den bailliu ende bi wijsdomme van der wet. In kennessen van waerheiden hebben

wij sceipenen ende corieers vorseid onze zeighelen ghehanghen an deise lettren, ghemaect in tjaer ons Heren M. IIII^c. ende een, den vierden dagh van decembre.

Registr. Nigrum, fol. 96.

680.

Qualiter Jacobus de Hertebreikere, nomine ecclesie nostre, bene et legaliter acquisivit in plena virscaria domini de Capella ij. mensuras et l. virgas terre, jacentes in parrochia Nove Capelle in diversis parcellis.

Wij Frans Scelewaerd ende Lammin Claissone, sceipenen ende corieers mijns heren van der Capelle, doen te weitene allen lieden, dat ons wel kenlijc es, dat Jacob de Hertebreikere, als wettelike in de steide mijns heren sproofts en sconvents van sinte Maertens van Ypre, heift verwounen wel ende wettelike, met stelne, met crickene ende met prisene, in ghebanre vierscare mijns heren van der Capelle voorseid, up den disch van der Capelle, twee ghemeite ende vichtich roeden lands, litel min of meer, ligghende bin der prochie van der Niewer Capelle in diverschen sticken, dat es te weitene onder half ymet zidende an Frans Scelewaerds land, voord twee linen ligghende tusschen Pieter Rijx kinder land an beeden ziden, gheprijst tghemet twaelf groten siaers de bladen; den welken voorseiden grond, in manieren alzoot gheprijst was, Jacob vorseid ghestelt was in handen van den heere bi der cricke, te mijns heren sproofts ende sconvents bouf voorseid, toter tijd dat alle achterstellen betaelt werden; twelke wel ende wettelike ghedaen was bi maninghen van den bailliu ende bi wijsdomme van der wet. In kennessen van waerheiden hebben wij sceipenen ende corieers vorseid onze zeighelen ghehanghen an deise lettren, ghemaect in tjaer ons Heren M. IIII^c. ende een, den vierden dach van decembre.

1401. 4 Décembr.

Registr. Nigrum, fol. 96.

681.

Compositio et conventio inter ecclesiam nostram et magistrum Petrum de Zype, de juridictione quam utraque nostrarum partium habet in parrochia de Dentergheem.

Weiten allen lieden dat ic Pieter van den Zipe, here van Denterghem, hebbe ontfaen van eersamen religieusen ende wijsen minen lieve ende zeere gheminde vrienden profst, deken ende capitele van sinte Martins tYpre, lettren van acorden tusschen hemleiden ende mi, ghemaect van den ghescille dat gheweist heift tusschen ons, sprutende ute enen heerscepe dat zij hebben in de prochie van Denterghem, ende minen leene ende heerscepe van Denterghem, van den welken lettren de teneur hier na volleght: « Wij Willem, bi der ghenaden van Gode profst, ende tconvent van sinte Martins in Ypre, doen te wetene allen den gonen

1402. 3 et 12 Avril.

die dese presente lettren zullen zien of horen leisen, dat uute heenighen ghescille, dat ghesijn heift tusschen onzen lieven gheminden vriend minen heere mer Pietren van den Zipe, heere van Denterghem, over eene zide, ende ons in de name van der kerken van sinte Martins in Ypre vorseid over andre zide, van onzen goede ende heerscepe gheleighen in de prochie van Denterghem vorseid, wij gheacordeirt ende verheffent zijn met mallincanderen in der manieren hier naer volghende. Dats te wetene dat wij zullen stellen enen bailliu van onzen heerscepe te Denterghem, ende dat ons bailliu vorseid zal wet doen, als hijs van node hebben zal, van onzen voornoomden heerscepe metter wet mijns heren van Dentergheem voornoomt, ende dat wij de wet vorseid zullen moghen besighen omme onze late mede te berechtene, ghelijc dat deken capitlen van Dorneke mach, omme hare late te berechtene te Denterghem; ende mids desen zo zal mijn here van Denterghem voornoomd heffen de beste hoefde binnen onzen heerscepe voorseid, ende van allen den penning boeten die vallen zullen up de vorseide heerscepen, dat men die zal moghen innen, ghelijc dat men van ouden tiden ghedaen heift, ende voort manne ende late gaende tenen ghemeenen hove, ghelijc dat zij ghecostumeirt zijn van ouden tiden. Ende omme dat wij proofst ende tconvent boven ghenoomd willen dat alle deise vorseide dinghen wel ghehouden bliven van ons ende van onze naercommers, in de name van der kerken voorseid, in al der manieren voren verclaerdt, so hebben wij deise presente lettren gheseigheld met den zeghelen van ons profst over ons, ende metten zeghelen van den convente over tconvente uutehanghende. Ghemaect ende ghegheiven in tjaer ons Heren als men screef M. IIII[c]. ende twee, den derden dagh in april. » De welke lettren icke, over mi ende mijn hoire ende naercommers, kenne ende houde van werden teweliken daghen, ende ghelove tacoord dat in de vorseide lettren begrepen es, wel ende ghetrauwelike te houdene, zonder in enigher manieren der jeghen te gane. In kennessen der waerheiden zo hebbic deise presente lettren gheseigheld met minen zeighelen utehanghende. Ghemaect ende ghegheiven in tjaer ons Heren als men screef M. IIII[c]. ende twee, den XII.sten dagh in april.

Registr. Novum, fol. 6.

682.

Quod Johannes Moreel acquisivit hereditarie erga Augustinum de le Hille, nomine Petri de le Hille et uxoris ejus, unam domum cum appertinenciis suis, situatam in vico Butyri vers zuud.

1402. Nous eschevins de le ville d'Ypre faisons savoir à tous, que Jehan Moreel feivre,
7 Mai. bourgoys d'Ypre, a accaté et acquis, pour lui et ses hoirs hiritablement, encontre Hustiin de le Hille, pour et el nom de Piere de le Hille et demiselle Marie, fille messire Cornelis de le Eechoute, se femme et espeuze, comme puissant de ce faire pour et el nom d'eaux, par virtu, d'unes lettres procuratoires scellées

du sael as causes de le ville de Bruges, lesquelles nous avons veues, une maison jadis appertenant à feu Willaume de le Hille jadis amparlier, l'yritage desoubz, tout le pourpris et les appertenances tenans en terre à fer et à clau, estant et gisant le dite maison en le rue du Bure vers zuud, entre le maison Kerstine vesve Nicole de le Hille l'ozindrop franc d'une part, et le maison Jehan Conin sour une commune paroit et une commune gotiere deseure d'aultre part, estendant l'yritage de le dite maison vendue par ariere jusques à l'yritage Lambert Hademare; dont li dit venduer se tient à bien paiiet, et werp en a fait al avant dit accateur bien et à loy, as us et costumes de le dite ville d'Ypre, et lui doit warandir de toutes calaignes envers tous, el nom comme dit est, parmi sese solz parisis rente hiritable par an, yssant hors de le dite maison vendue. En quelle memoire et muniment nous avons ceste chartre saellée du sael de le dite ville d'Ypprc. Et tesmoignage de cez eschevins Gille de Lo, Charle de le Eechoute, Denis Scattin, Aliaume le Witte et Eloy Busscop. Fait l'an de grace mil quatrecens et deux, le VIIe. jour de may.

Registr. Novum, fol. 199.

683.

Quod Johannes Moreel acquisivit hereditarie erga Christinam relictam Nicolai de le Hille unam domum cum appertinenciis, situatam in vico Butyri vers zuud.

Nous eschevins de le ville d'Yppre faisons savoir à tous, que Jehan Moreel feivre, bourgoys d'Yppre, a accaté et acquis pour lui et ses hoirs hiritablement encontre Kerstine vesve Nicole de le Hille, bourgoyse d'Yppre, une maison, l'yritaige desoubz, tout le pourpris et les appertenances tenans en terre à fer et à cleu, estendant et gisant le dite maison en le rue du Bure vers zuud, entre le maison jadis appertenant à feu Willame de le Hille jadis amparlier d'une part, et une petite ruelle appelée Scuerstraetkin d'autre part, estendant l'yritage de le dite maison vendue par ariere jusques à l'yritage jadis appertenant à feu Jaquemaerd le Vos l'aisné; dont le dite venderesse se tient à bien paiiet, et werp en a fait al avant dit accateur bien et à loy, as us et costumes de le dite ville d'Ypre, et lui doit warandir de toutes calaenges envers tous, parmi trente et siis solz parisis rente hiritable par an, yssant hors de le dite maison vendue. En quelle memoire et muniment nous avons ceste chartere saellée du sael de le dite ville. En tesmoingnage de ces eschevins, Gille de Loo, Charle de le Eechoute, Deniis Scattin, Aliame le Witte et Eloy le Busscop. Fait l'an de grace mil quatrecens et deux, le VIIe. jour de may.

1402. 7 Mai.

Registr. Novum, fol. 199.

—

684.

Quod magister Pitagoras Brooddronken emit erga Henricum den Brune et uxorem ejus iiij. lin. et ij. virgas prati vel circiter, jacentes in parrochia de Zandvorde, sub dominio Willemi de Holebeke.

1403. Wij Olivier de Rave, Gillis van der Leye, Clays de Witte, Boudin Saelmoen
13 Novemb. ende Henrijc Huddin, sceipenen Willem van Hoolbeike als van zinen heersceipe te Hoolbeike, doen te weitene tallen den gonen die deise presente lettre zullen zien of horen leisen, dat voor ons zijn commen in propre personen meester Putagras Brooddronken surgien of ene zide, ende Henrijc de Brune ende Katheline zijn wettelijk wijf of ander zide, alle poorters in Ypre, ende hebben voor ons sceipenen voorseid verkendt ende verlijdt als dat zij eens zijn van voorwoorden, alzo hier naer verclaerst werdt: dat es te weitene, dat meester Putagras Brooddronken, surgien ende poorter in Ypre voorseid, heift ghecocht ende ghecreighen wel ende noyalike, te sinen bouf ende te zijns hoirs bouf, ende ervelike, sieghen Henrijc den Brunen ende Kathelinen zinen wetteliken wive, poorters in Ypre voorseid, viere linen ende twee roeden merschen, litel min of litel meer, ligghende onder theersceip Willem van Hoolbeike voorseid ende in de prochie van Zandvoorde, tusschen der merschelst mijns her sproost van sinte Martins in Ypre of ene zide, ende den lande Gillis van der Muelen of ander zide. Van den welken cope de voorseide vercopers houden hemlieden over wel vernoughd ende vulbetaelt ende lijen vulgouden, ende hebbent hem quite ghescouden ende halm ende ghifte gheworpen den vorseiden copere wel ende wettelike, naer costumen ende usaigen van den vorseiden heersceipe, ende hebbens hem ghewedt ende gheloofdt ywaersceip van allen calaengen sieghen alle lieden quite mersch omme quite gheldt, behouden den here zinen chens, de welke chens ghedraeght vj. penninghe siaers ervelike uten ghemeite gaende. In orconsceipen van deisen dinghen zo hebben wij scepenen vorseid de presente lettre beseighelt met onzen propren zeghelen utehanghende. Dit was ghedaen in tjaer ons Heeren M. CCCC. ende drie, den dertiensten dagh in novembre.

On lit en marge: Pertinet officio elemosinarie.

Registr. Novum, fol. 93.

685.

Littera sub sigillo domini Willelmi bone memorie, quondam prepositi hujus monasterii, per quam nos imbuimur et instruimur, qualiter anniversarium Pytagore Brooddronken cyrurgici a nobis omni anno faciendum sit.

1403. Datum per copiam. Universis presentes litteras inspecturis Willelmus, per-
15 Décemb. missione divina prepositus monasterii sancti Martini Yprensis per prepositum

soliti gubernari, totusque ejusdem loci conventus, ordinis sancti Augustini, Morinensis dyocesis, salutem in Domino sempiternam. Notum facimus, quod nos unanimi consensu pariter et assensu obligavimus et obligamus per presentes nos successoresque nostros anniversarium magistri Pitagore Broodronken cyrurgici in choro nostro ad mediam missam imperpetuum celebraturos, in hunc modum, quod officium elemosinarie nostre dabit thesaurarie nostre xviij. sol. paris. pro deliberatione duarum librarum candelarum cerearum ad oblationem; item quod dictum officium elemosinarie dabit tintinabulario parrochie iiij^{or}. solidos paris. pro ipsius officio; item dictum officium etiam dabit xiij. solidos paris. fratribus vocatis *Wedewaers* de Nazarette, ita si septem vel plures interfuerint, et si tot non interfuerint, quilibet eorum ibi in presentia existentium et immolantium habebit solidum paris. pro se, ad hanc conditionem si venerint infra tempus quo dicitur *Confiteor* dicte medie misse, et si non sint omnes infra *Confiteor*, nichil penitus habebunt. In cujus rei testimonium sigillum nostrum ad causas duximus apponendum presentibus, anno Domini M°. CCCC°. tercio, XV^{a}. die decembris.

Registr. Nigrum, fol. 78.

686.

Quod dominus Johannes de le Hille, religiosus hujus ecclesie, acquisivit hereditarie v. sol. perpetui redditus erga Jacobum Van Scoten et uxorem ejus, quos pretactus Jacobus et uxor ejus recipere consueverant ab ecclesia nostra.

Het zij kenlijc allen lieden die deise lettre zullen zien of horen leisen, dat 1404.
ic Jacob van Scoten Robrechts zone ende Marie sConincs Jans sConincx dochter, 6 Avril.
poorters in Ypre, hebben vercocht wel ende loyaellike den her Jhanne van den Hille, canonec ende ten dien tijden deiken van der kerke van sinte Martins in Ypre, v. scellinghe parisise die ic Jacob vorseid hervelijc hadde van minen vadre Robrechte vorseid up de kerke van sinte Martins vorseid, omme ene somme van der welker ic Jacob ende Marie mijn wijf ons wel houden vernought ende wel betaelt, ende beloveus hem inwaersceip in toecommenden tiden jeghen allen lieden, up ons ende up al dat ons behoord of behoren zal moghen. In kennessen der waerheid hebbic Jacob vorseid deise lettre gheseighelt met minen propren zeighele, in tjaer ons Heren M. CCCC. ende viere (1), den zesten dagh van aprille.

Registr. Novum, fol. 194.

(1) Cette pièce est peut-être de 1405 (n. s.), l'année 1404 (v. s.) allant du 30 Mars au 19 Avril.

687.

Quod Ancelmus Lohier, subcollector apostolicus in civitate Atrebatensi, confitetur se fuisse persolutum a preposito sancti Martini Yprensis pro domo sua de Calonne supra Lysam, pro visitatione quam venerabilis vir dominus archidiaconus Atrebatensis percepisset, si dictam domum visitasset, et hoc pro termino sancti Andree, anno Domini M°. CCCC°. IV°. quarto, die X. decembris.

1404. Noverint universi me Anselmum Lohier, beneficiatum in ecclesia Atrebatensi
10 Décemb. succollectoremque apostolicum in civitate et dyocesi Atrebatensi, a venerande circumspectionis viro magistro Juliano de Dola, canonico Meldensi, in provincia Remensi nuncio et collectore apostolico deputatum, recepisse a venerabili et religioso viro domino preposito sancti Martini Yprensis pro domo sua de Calonne supra Lysiam, pro visitatione quam venerabilis vir dominus archidiaconus Atrebatensis percepisset, si dictam domum visitasset, et hoc pro termino sancti Andree anni Domini M. CCCC. quarti, primi termini ipsius biennii, triginta quinque grossos veteres argenti seu eorum valorem; de quibus, nomine dicte camere apostolice, quitto ipsum prepositum ac me teneo pro contento. Datum sub sigillo officii mei in testimonium premissorum, anno Domini M°. CCCC°. quarto, die decima mensis decembris.

Registr. Nigrum, fol. 84.

688.

Quod Johannes Dreling acquisivit hereditarie erga Johannem den Berdhauwere et uxorem ejus unam curtem cum xviij. mensuris ij. lin. iij. virgis terre cum dimidia, cum appertinenciis, stantem in parrochia de Boesinghe in diversis parcellis.

1404-05. Wij Jehan Pillin, Gillis de Kemel, Boudin van Provijn, Paschier de Muenec
24 Janvier. ende Jacop Pierin, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen lieden, dat Jan Dreelinc Jans zone was heift ghecocht ende ghecreighen ervelike, tsinen bouf ende tzijns hoirs bouf, jeghen Janne den Berdhauwere ende Laurence zinen wive, alle poorters tYpre, ene steide metgaders achtiene ghemeiten twee linen drie roeden lands ende een halve, lettel meer of min, der toe behorende, metgaders alle den cateilen diere up zijn ende toebehoren, beede huusen, scueren, stallen, poorten, bomen ende alle andere, rijpe ende groene, erdvast, wertelvast ende naghelvast, staende ende ligghende onder onzer ghe-duchter vrauwen van Vlaendren bin den Yperschen ambochte, in de prochie van Boesinghe, in diverschen parceelen hier naer verclaerst: eerst in de hofsteide metten lande der omtrent, uutgheleid de strate, die breed es onder halve roede, van der Ypre toten hende van den boomgarde, elleven ghemeiten een line

zevene ende dartigh roedęn lands ende een halve; item bet oost ende bet noord, daer de jocwegh duere gaet, achte linen drie ende zeventich roeden lands, tussche Kerdenerigghen lande an beden ziden; item bet zuud ende bet oost, daer de strate doregaet, viere linen zesse ende twintich roeden lands ende een halve, de strate af gheleid onder halve roede breed; item bet oost, ten hende van den vorseiden lande, twee ghemeite drie ende neghentich roeden lands; item in tElstkin benoorden der Poperingstrate, een half ghemet drie ende twintich roeden lands ende een halve. Van den welken cope de vorseide vercopers houden hemlieden wel vernoughd, lijen vulgolden, hebbent upghedraghen, quite ghescolden, halm ende ghifte ghewoorpen den vorseiden copere wel ende wettelike, naer costumen ende usaigen van den Yperschen ambochte, ende hebbens hem ghewedt ende belooft inwaersceip zonder calaigne jeghen alle lieden quite land omme quite gheld, behouden sheren chens utegaende ende van verhooghder rente drie scellinghen ende viere penninghen parisise ervelike elcx jaers, gheldende die van den Hoghen zieken. In kennessen der waerheiden hebben wij scępenen vorseid deise presente lettre gheseigheld met onzen propren zeghelen uuthanghende. Dit was ghedaen den XXIIII.sten dagh in laumaendt, in tjaer ons Heren M. CCCC. ende viere.

Registr. Novum, fol. 202.

689.

De quadam laga facta inter ecclesiam nostram et Johannem de Provijn, ita quod ecclesia habebit unam mensuram terre, jacentem a parte occidentali de vico de Messines.

Ic Jhan van Provijn Jhans zone was, poortere in Ypre, doe te weitene allen 1405-06.
lieden, ute dien dat eerwerdighe ende discrete personen mijn here de profst 15 Mars.
ende convent van sinte Martins tYpre, bi den ocusoene van ere vriendeliker wisselinghe van lande gheheeten laghe tussche hemleiden ende mi te voren ghetraitierdt ende gheaccordeirt, my upghedraghen hebben ende quite ghescolden vier linen lands, litel min of meer, ligghende bin der prochie van Vormizele, tussche minen lande an beeden ziden, omme my, minen hoire ende naercommers dat vorseid land paysivelike te houdene ende te besittene ewelike ende ervelike ghedurende, ende zij ons dat belooft hebben te warandeirne ende te quitene van allen calaengen jeghen allen lieden, met sheren chens jaerlijcx utegaende, dats te weitene twalef penninghe parisise uten ymeite, alzo claerlike bliken mach bi den lettren der up ghemaect ende gheseighelt met den zegle van causen van der vorseide kerke, dewelke ic te miwaerd hebbe, so eist dat ic Jan van Provijn vorseid, over my, mijn hoir ende naercommers, hebbe in rechter laghe van den lande vorseid minen here den profst ende convent vorseid ende der vorseide kerke upghedraghen ende quite ghescolden ende bi deisen lettren updraghe ende scelde quite een ymet lands, litel min of meer, ligghende an de westzide

van der Meessinstrate, tussche Joos Minnes lande of ene zide, ende den lande van der vorseide kerke van sinte Martins of ander zide, omme dat vorseid land te goyerne ende te besittene ewelike ende ervelike ghedurende, ende hebbe dat belooft ende belove bi deisen letteren te warandeirne ende te quitene van allen calaengen jeghen allen lieden, metten voedermonte jaerlijxc utegaende; te desen hende, maniere ende condicie, ghevielt alzo dat ic, mijn hoir of mine naercommers in enighen toecommenden tijden minen here den profst ende convente vorseid of der vorseider kerke enigh onghebruuc daden van den vorseiden ymeite lands, zo zoude danne de vorseide wesen van al tal quite ende te nieuten, ende mijn here de profst ende convent vorseid zouden weider handslaen an de vorseide vier linen lands, ende die hebben ende houden ewelike ende ervelike, ghelike of de updraghinghe vorseid nooyt gheweist hadde. In kennessen van desen hebbic Jhan van Provijn vorseid deise lettren gheseighelt met minen propren zeghele uuthanghende. Ende in meerre verzeikerthede zo hebbic ghebeiden ende bidde mine lieve ende gheminde huusghenoten mer Jhan Belle ruddere, here van Boesinghe, ende Gherard van der Tanerie, manne van leene mijns gheduchts heren shertoghen van Bourgoignen, grave van Vlaendren, dat zij alle dese zaken ende elke zonderlinghe up mi kennen willen, ende hare zeghele hanghen an deise vooroghene lettren metgaders den minen. Ende wij Jhan Belle, here van Boesinghe, ende Gherard van der Tanerie vorseid, manne van lene ons gheduchts heren vorseid, ter nerenster beide ende verzouke van den vorseiden Jan onzen lieven huusghenoot, kennen alle de vorseide zaken van hem weisen ghekend ende belooft, in der voorme ende maniere voornomd, ende hebben in orconscepen der waerheiden dese lettren gheseigheld met onzen propren zeghelen uuthanghende, metgaders den zinen, den welken hi al te voren der an ghehanghen hadde. Dit was ghedaen in tjaer ons Heren dusentich vierhondert ende vive, den vichtiensten dagh van marte.

Registr. Novum, fol. 154.

690.

De quadam habitatione sive manerie, quam habemus in civitate Morinensi juxta parvum Molendinum, tradita ad censam perpetuam Willelmo de Sempi et suis heredibus, pro xl. sol. par. monete ibidem currentis.

1406. 27 Mai. Sachent tout que par devant nous Colard de Roucourt escuier, bailli de reverend pere en Dieu monseigneur l'evesque de Terewane, de sa ville et cité du dit lieu de Terewane et des appertenances et appendices de ce, et par devant les eschevins du dit reverend pere, qu'il a ou dit lieu de Terewane, est assavoir Jaqueme du Crok, Piere de Liesces dit le Borgne, Piere de Dohem, Jehan de Clarques et Guy Letelier, est au jour d'uy venus et comparus en se propre personne noble homme Willame de Sempi escuier, li quelz recognut et confessa de sa boine volenté, sans quelconque fourme de constrainte, que pour le proffit de lui et de ses hoirs clerement et apparament il avoit prins à juste

et loyale rente hiritable et perpetuele, à religieuses personnes et honnestes sez seigneurs prevost et convent de l'eglise et monastere saint Martin en Ypre, leur manoir, lieu, masure et tenement, que lez diz religieux ont au dehors de le dite ville et cité de Terewane, jouste et emprès icelle ville de Terewane, seant sur le rue que on dist le rue du petit Molin, joignant d'un lés et d'un bout à le riviere du Lis, et de l'autre lés à une riviere que on nomme le Fausse riviere, fleuànt et courant entre le dit manoir, que on nomme autrement le manoir d'Yppre, et le maison et manoir du dit Willame de Sempy, pour du dit manoir, lieu, masure et tenement, que on dist, comme dit est, le manoir d'Ypre, avoir, tenir, goyr, exploitier, proffiter et possesser en tous proffis, exfruis, revenues et emolumens quelconques, et de toutes lez masieres et edifices que sus sont, tant dedens terre comme dehors terre, par le dit Willame et sez hoirs aians cause de luy après lui, du jour d'uy en avant à tousjours hiritablement et perpetuelment, par paiant as dis religieux prevost et convent, ou à leurs successeurs prevost et convent de le dite eglise saint Martin d'Ypre, ou à leur procureurs pour aux, ou au porteur de ces lettres le somme de quarante solz parisis de rente annuelle et perpetuelle par cascun an, et à chascun jour et terme de le saint Remy, avoec le rente anchienne d'icelli reverend pere, dont li premiers termes de payement de le dite rente de quarante quatre solz sera et esquerra au jour et terme de le saint Remy prochain venant, le second au jour et terme de le saint Remy prochain après ensivant, et ainsy après d'an en an et de terme en terme hiretablement et à tousjours perpetuelment, par telle condicion toutesvoyes que le dit Willame ne sez hoirs après lui ne porront abattre, oster ne emporter, par quelcunque fourme et maniere que ce soit ou puist estre, quelconque cose qui fache cloture pour le dit manoir dedens ne entour ycelli manoir, et se doit, est et sera tenus li dis Willames et si hoir après luy de faire mettre ou faire faire et mettre sur le lieu et manoir dessusdit le somme de trente frans d'or ou le valeur d'ycelle somme en amendement, par dedens trois ans prochainement venans, et icelli amendement monstrer bien et deuement asdiz religieux ou à leur procureur pour aux ou au portenr de cez lettres. Et en nom de seuretey de bien paiier le dite rente d'an en an et de terme en terme par chacun an hiretablement avoec le dite rente d'ycelli reverend pere, a le dit Willame de Sempi volu et accordé, veult et accorde que, ou cas que il ou si hoir ou aians cause de luy seroient en deffaulte de payement de la dite rente de quarante quatre solz par devers lesdiz religieux d'aucuns des dis termes ou terme, que lez dis religieux ou leur procureur ayans ces lettres se puissent ou puist traire au dit lieu, manoir et tenement, et d'ycelli et de tous les cateux que sus seront, goyr, exploitier, proffiter et possesser paysiblement en tous proffis, exfruis et emolumens quelzconques, tant et si longement que lez diz religieux ou leur procureur ou porteur de cez lettres seroient bien et plainement paiiés de tous les arrierages que de leur dite rente leur seroient deus pour le cause dite, et aussy quant à ce et pour bien et plainement paier le

dite rente de quarante et quatre solz parisis d'an en an et de terme en terme asdiz religieux, en le fourme et maniere que dit est chy dessus, obligié et oblege tout le dit lieu, manoir et tenement et tous les cateux closement et entierement que sus seront, pour yceulx prendre, saisir, lever, vendre, justichier, exsecuter, et adenerer tel foer, tel vente par quelconque signeur ou justice, à qui il en plairoit à traire lesdiz religieux ou leur dit procureur ou porteur de ces presentes, jusques au plain payment de tous lez arrierages dessusdis que deus en seroient, et tous cous et tous frais qui pour le cause dite seroient ensievy, et sans ce que li dis Willames, sesdis hoirs ou aians cause peussent en aucune maniere debattre, aux à ce opposer, ne quelconque cose dire ou proposer au contraire. Sicomme toutes lez coses dessusdites et cascune d'icelles li dis Willames de Sempi a recognu et recognoist par le teneur de cez presentes, et si a renunchié et renunche ichieux Willames, pour lui et sez dis hoirs, par son serment solennel et par le propre foy de son corps pour ce mise et baillié corporellement, à toutes fraudes et deceptions à alleguier et proposer au contraire de toutes lez coses dessusdites, à tous respis, estas, impetrations impetrés ou à impetrer du roy nostre sire, ou de quelconque aultre prinche ou officier, à tous previleges de clergie et de crois prins ou à prendre, et generalment et especialment à toutes les autres coses, sans quelconque cose excepter, que toute le teneur de ces lettres et coses dessusdites ou cascune d'icelles porroient grever ou nuire, et au dit Willame ou à ses diz hoirs aidier ou valoir pour en aucune maniere aler ou faire aler au contraire. Ce fut fait et recognu, tout en le fourme et maniere que dit est chy dessus, par le dit Willame de Sempi en la dite ville et cité de Terewane, par devant nous et lez diz eschevins, le vint et septime jour du mois de may, l'an de grace mil quatre cens et six, par maniere de lettres chyrographées et sellées du seel du dit bailliage de Terewane, en signe de plus grand verité, l'an et jour dessusdis.

Registr. Novum, fol. 183.

691.

Quod Theodoricus Maroye acquisivit hereditarie erga Johannem den Cupre iij. cameras cum appertinenciis suis, situatas vers west de le Calverstrate, in viculo dicto Veste straetkin.

1406. 3 Juin. Wij scepenen van der steide van Ypre doen te weitene allen lieden, dat Diederijc Maroye, poorter in Ypre, heift ghecocht ende ghecreighen, tsinen bouf ende tzijns hoirs bouf, ervelike jeghen Jhan den Cupre filius Jan, poorter in Ypre, drie cameren houdende teen an tandre, derfve der onder ende al datter toebehoort, erdvast ende naghelvast, staende ende ligghende westwaert van der Calverstrate, in een straetkin ghebeten Veste straetkin, an de noordzide van den vorseiden straetkine, tusschen der camere svorseids vercopers up ene ghemeene weegh an de westzide of ene zide, ende der plache gheheeten de Rode zee an doostzide

of ander zide, streckende derfve van den vorseiden cameren vercocht achterwaert noordwaert toter weeg nu deerste waerf te zinen propren costen alleenlike; ende voord daer naer es sculdich de vorseide ghemeene weegh te zine ghehouden ghehaefdigh, te ghemenen costen van den vorseiden coper ende vercoper of cause hebbende van den vorseiden cameren tewelijcheiden. Item es te weitene dat de vorseide copere of cause hebbende van den vorseiden cameren vercocht es sculdich te doene makene enen tuun, streckende noordwaert toter erve svorseids (1) Loys Bisscops, tusschen der erfve svorseids vercopers ende der erve vercocht, ende dien tuun te houdene ghehaefdich, te zinen propren costen alleenlike tewelijcheiden. Item zijn sculdigh de cameren svorseids Loys Bisscops, staende ten hende van der herve vercocht noordwaert, te hebbene haerleider ozindrop vry zuudwaert up de erfve vercocht tewelijcheiden Van den welken de vorseide vercopere hem houdt over wel vernoucht ende betaelt, ende heivets halm ende ghifte ghegheiven den vorseiden copere wel ende wettelike, na costumen ende usaigen van der vorseide steide van Ypre, ende eist hem sculdigh te warandeirne van allen calaengen jeghen elkerlike, niet gaende uten vorseide drie cameren vercocht. In der welker ghedinkenesse ende verzeikertheiden hebben wij deisen chartere gheseigheld metten erfvachtighen zeighele van der vorseide steide. In orconsceipen van deisen scepenen, mer Joris Belle, mer Zeigher de Vroede ridders, Jhan de Gavelare, Loy de Bisscop ende Kerstoffels van Beisselare. Ghedaen in tjaer ons Heren dusentich vierhondert ende zesse, den derden dagh in wendemaend.

Registr. Novum, fol. 196.

692.

De quadam laga facta inter ecclesiam nostram et villam Yprensem, ita quod ecclesia nostra habebit perpetue iij. mensuras cum dimidia et xl. virgas terre, jacentes extra Timpleport vers noord; item vj. mensuras ij. lin. et xxv. virgas terre jacentes vers zuud de vico Templi.

Allen den ghonnen die deise presente lettren zullen zien of horen leisen, wij 1407.
Willem, bi den godliken ghedoghe proofst van der kerke van zinte Martins tYpre, 19 Avril.
ende al tghemeene convent van der zelver steide, ende wij vooghd, sceipenen ende raed van der steide van Ypre saluut met kennessen der waerheit. Cond zij allen lieden, dat wij proofst ende convent vorseid, over ons ende onsen naercommers van der vorseide kerke, of ene zide, ende wij vooghd, sceipenen ende raed vorseid, over ende in de name van ons, onsen naercommers ende al tghemeene van der steide vorseit, ende over ende in de name van der zelver steide, of ander zide, kennen dat wij ghemaect hebben onderlinghe van der ervachticheide hier na ghenoomt eenen vriendeliken wissel, dat men heet laghe, te

(1) Le copiste a sans doute omis quelque détail; sans quoi le mot *svorseids* est inexplicable.

houdene tewelijcheiden in der maniere navolghende. Es te weitene dat wij proofst ende convent voorseid, over ende in de name als vorseit es, zullen hebben, behouden ende bezitten tewelijcheiden, ter voorseide kerke bouf, derfvachticheide hier na verclaerst : es te weitene drie ghemeite een half ende vertich roeden lands, litel min of meer, ligghende buter Timpelpoorte, noordwaert van der Timpelstrate, bin den utersten vesten van der steide, tusschen der Peerdemaerct an doostzide of eene zide, ende den lande van der steide van Ypre an de westzide of ander zide, streckende tvorseide land zuud ende noord tote tween straten, niet gaende ute al den vorseiden lande; item zesse ghemeite twee linen ende vive ende twintich roeden lands, littel min of meer, ligghende buter voorseide Timpelporte, an de zuutzide van der voorseide Timpelstrate, bin den utersten vesten vorseid, tusschen den lande van der vorseide steide van Ypre an beden ziden, streckende tvorseide land zuutwaert toten lande Denijs Vondelijnghes ende den lande toebehorende der vorseide steide; ende es te weitene dat alle de diken daer meide de vorseide zesse ghemeite twee linen ende vive ende twintech roeden lands beloken zijn, zijn ende toebehoren den vorseiden lande, niet gaende ute al den vorseiden lande laetst ghenoomt. Ende hier jeghen wij vooghd, sceipenen ende raed, over ende in de name als vorseid es, zullen hebben, behouden ende bezitten tewelijcheiden, ter vorseider steide bouf, een sticke lands gheheeten de Morthouc, groot weisende zesse ghemeite twee linen ende vive ende zeventich roeden lands, littel min of meer, ligghende buter Boesincpoorte bachten overdraghe, tusschen den lene wilen Joris Riken endér der Ypre an de westzide of eene zide, ende den lande van der fermerie van zinte Kerstinen in Ypre an doostzide of andre zide; streckende tvorseide land noortwaert toten lande Pieters van Zinnebeike ende den lande sher Gillis van Lo doude, niet gaende ute al den vorseiden lande gheheeten de Morthoùc. Van den welken wij proofst ende convent voorseid, over ende in de name als vorseid es, ende wij vooghd, sceipenen ende raed van der steide van Ypre vorseid, over ende in de name als voorseit es, ons houden teen van den anderen over wel vernoucht ende betaelt, ende hebbens elc andren hallem ende ghifte ghegheiven wel ende wettelike, na costumen ende usaigen van der voorseide steide van Ypre, ende zijnt elc andren sculdich te warandeirne van allen calaengen jeghen elkerlike, in der manieren dat gheseit es. In der welker ghedinkenesse ende verzeikerdheiden hebben wij proofst ende convent vorseid dese lettren gheseighelt met onsen ghemeenen zeighele van onser vorseide kerke; ende wij vooghd, sceipenen ende raed vorseit hebben deise lettren gheseighelt metten erfvachtigghen zeigle van der vorseide steide van Ypre. Ghedaen int jaer ons Heeren dusentich viere hondert ende zeivene, den neghentiensten dach in april, sdisendaeghs naer den zondagh van *Jubilate*.

Registr. Novum, fol. 147. — Revu sur l'original.

Aux archives de la ville d'Ypres : original portant le sceau de la ville d'Ypres, celui du prévôt et celui du couvent de Saint-Martin, avec contre-scels.

Diegerick, *Inventaire des chartes de la ville d'Ypres*, t. III, p. 20 (analyse).

693.

Littera commissionis a principe nostro radicaliter exorta ex quadam supplicatione eidem principi porrecta a preposito et conventu sancti Martini Yprensis, que littera commissionis erat directa ballivo superiori ville Yprensis et receptori generali Flandrie, quatenus diligenter faciant se informari de jure et de privilegiis ecclesie predicte et, si rationabiliter valeant, absque aliquo processu, quatenus obstaculum amoveant.

Soit mandé au receveur general de Flandres et au bailli d'Yppre qu'ilz voyent ceste requeste et du contenu en ycelle se informent, et l'information renvoient par devers monseigneur le chancelier a fin etc. VIGUIER.

A mon tresredoubté seigneur monseigneur le duc de Bourgoigne, conte de Flandres, d'Artoys et de Bourgoigne. 1407. 1er Juillet?

Supplient treshumblement voz humbles subgetz prevost et convent de l'eglise de saint Martin d'Yppre, del ordene saint Augustin, acostumé d'estre gouverné par provost, comme ilz soient notablement fondé, doué et amorti de contes et contesses de Flandres de bonne memoire, à cause de la quelle fondation et aultrement deuement ilz aiient et à eulx appertienent plusieurs biaulx drois, franchises, seignouries, biens, possessions et saisines, lesquelx sont amortis à la dicte eglise et confremés par voz predecesseurs et de vous, tresredoubté seigneur, et entre lez aultres ils aiient le propre lieu et plache où il demeurent et où la dite eglise est située dedens la ville d'Yppre, sur lequel lieu, aussy avant qu'il est enclos par lez murs du clostre et devant la porte d'ycellui clostre jusques à certaine bonne vers west, et ainsy estendant vers noord, aussy avant que les maisons dudit clostre s'estendent, avoecque aultres places de terre y appartenans, gisans dehors lez portes de la dite ville, ils aiient et à eulx appertiengue toute haulte justice, moyene et basse et le adrechement de tous cas tant crimineulx comme civilz, et pour ycelle justice gouverner ilz aiient bailli, hommes, eschevins et toute maniere d'officiers ad ce appertenans, selonc lez loys, costumes et usaiges d'ilec, et ainsy les diz supplians en aiient joy et usé et esté en paysible possession et saisine de tant de temps, qu'il n'est memoire du contraire; et se aucune foys par vos bailli d'Yppre ait esté fait de ce aucune dilliculté, toudis quant ilz se soiient informés par lez anchiens et voysins, ilz les aiient toudis laissiés paysibles, comme nagueres fit Jehan de le Kerchove, lors bailli d'Yppre, qui aussy en fist doubte, mais quant il s'en informa, il les laissa sans travellier, et aultres ses predecesseurs baillis, et que ce non obstant monseigneur le bailli d'Yppre, qui nouvellement y est venus, par le informacion d'un son clerc appellé Thiery de le Walle, qui par sa jouveneche et volenté desraisonnable assés s'est vantés de aux supplians faire encombrier, ait volu adrechier et attraire al adrechement de lui et des eschevins de la dite ville certains cas, assavoir que un appellé Clays l'Ours frappa un aultre appellé Bauduin le Zeeu en ire d'une

burette de pierre dont l'en boit cervoise, escheus sur le dit lieu et dedens une des maisons estans sur le dit lieu et bien longs dedens le dite bonne, selonc le larguer de la plache dehors lez diz murs, sans soy ent voloir deporter, non obstant que les diz supplians lui ont par pluseurs fois presenté à faire apparoir de leur dite possession, en soy excusant de à par lui ent recevoir aucune informacion, s'il n'en fust chergiez de par vous, en eulx tourblant ou faisant empeschement en leurs dites possessions et saisines, lesquelles leur tournent en grief et dommaige, et encore plus feroient, se par vous n'en fust faite remede, que ces choses considerées et meismement que le dit lieu et jurisdiction a esté donné aux diz supplians par voz predecesseurs et la trespublique et bien continuée possession qu'il en ont, que remede convenable en ce leur voelliés inpartir, et de vostre benigne grace vous vous voelliés informer des choses dessusdites par qui que vous plaist, qui en puist, dont il en y a assés de vostre noble consel, comme qui ont esté baillis en la dite ville d'Yppre, ou qui y ont demouré ou souvent repairé, et selonc ce que vous trouverés des dites choses à eulx ent pourveoir tellement, qu'il ne conviengne qu'il en aiient à faire procès ou poursieute, car selonc leur povre estat il en sont tresmaisement aisiés, et ce faisant vous ferés tresgrand aumoisne, et lez diz supplians prieront Dieu humblement pour vous.

Par lettre close monseigneur mandera au bailli d'Yppre que les supplians laisse adrechier le dit cas, en ostant l'empeschement contenu en la requeste, oye et veue l'information sur ce faite par le bailli d'Yppre et le receveur general de Flandres et veu aussy certains previleges, que lesdis supplians ont sur ce produit.

Registr. Nigrum, fol. 62.

694.

Littera commissionis directa a principe nostro Louis (1) de Moerkerke, superiori ballivo ville Yprensis, et Andree de Douaco, receptori generali, ad audiendam informationem debitam de comitatu nostro, et audita debita informatione, quatenus scribant cancellario de istis, ut provideat secundum quod decebit.

1407. 8 Juillet.

De par le duc de Bourgoigne, conte de Flandres, d'Artoys et de Bourgoigne. Treschiers et bien amés, nous vous envoyons enclose en ces presentes la requeste de noz bien amés en Dieu lez prevost et convent de l'eglise saint Martin de nostre ville d'Yppre, et vous mandons que la dite requeste vous veez et diligemment visités, et du contenu en ycelle vous informez et ce que par informacion vous trouverés, envoyés feablement clox et seellée par devers men amé et feal chancellier, à fin d'y pourveoir, ainssi qu'il appertendera. Treschiers et bien amez, nostre Seigneur vous ait en sa garde. Escript en nostre bonne ville de Gand, le VIIIe. jour de juillet.

A mon treschiers et bien amez Andrieu de Douay, nostre receveur general de Flandres et d'Artoys, et messire Louis de Mourkerke, nostre bailli d'Yppre, et chascun d'eulx.

Registr. Nigrum, fol. 62.

---

(1) Le copiste écrit ici et ailleurs *Louis* indéclinable.

695.

Quod ad preces advoati, scabinorum et consulum ville Yprensis dominus prepositus destitit a venditione vinorum per modicum tempus, cum hoc presupposito, quod in tempore futuro nostre ecclesie non prejudicaret.

Allen den gonen die dese presente lettren zullen zien of horen lesen, vooghd, scepenen ende raed van der stede van Ypre saluut met kennessen der waerheid. Cond zij allen lieden, dat ute dien dat zeker besprec ende voorwoorde es tusschen ons of ene zide, her Janne Paeldinghe tavernier, her Janne van Beisselaere ende Jan Daninne, onze medeghesellen in de wet, ende Jan Drelinghe of andre zide, es te wetene dat niemen voord meer binden scependomme van Ypre tappen moet enighe roden winen, noch die van sinte Martins, noch andre, voor de voornoomden personen ghetapt zullen hebben de portie van zesse ende dertigh vaten roods wijns hemlieden gheconsenteirt te tappene; maer mach elc wel tappen al den witten wijn rijnsch ende andere, die nu tYpre es ende die elc in heift, zonder enighen anderen witten wijn of roden te haelne noch in de stede te bringhene, ute gheleid most. Ende wij belooft hebben den vorseiden personen de voorseide voorwoorde ende besprec te houdene ende te doen houdene ghetrauwelike, zonder daer jeghen te gane noch te laten gane in enigher maniere. Ende mijn here de proofst van sinte Martins ende al tconvent van der zelver stede tonzer vriendeliker beide ons ghelooft ende gheconsenteird hebben niet te gane, te doene noch te laten gane noch te doene jeghen de voorseide voorwoorde in enigher maniere, niet jeghenstaende der composicie tusschen der stede ende hemleden, die zij hebben van tappene zeker quantiteit van winen. So eist dat wij vooghd, scepenen ende raed vornoomd, over ons ende over onzen naercommers ende over ende in de name van der vorseide stede, kennen ende lien bij desen lettren, dat de vorseide ghelofte ende consent ghene prejudicie draghen mach der vorseide composicie in enighen tijden toecommende, noch de stede der bi vercrighen enigh recht contrarie der vorseide composicie; maer zal tvorseid consent ende ghelofte, ghetapt zijnde de zesse ende dertigh vate roods wijns vorseid, ghereikent zijn als noyt ghesciet ende ghedaen. In kennessen der waerheid hebben wij vooghd, scepenen ende raed vorseid dese lettren ghedaen zeghelen metten zeghele van causen van der vorseide stede van Ypre, ghescreiven in tjaer ons Heren dusentigh viere hondert ende zeivene, den XVI.sten dagh in hoymaendt.

1407. 16 Juillet.

Registr. Novum, fol. 1.

—

696.

Informationes audite a Louis de Moerkerke, superiori ballivo ville Yprensis, et Andrea de Douaco, receptore generali Flandrie et Arthesie, a certis personis burgensibus ville Yprensis, ex commissione principis, utpote comitis Flandrie etc. et hoc super comitatu nostro ante portam monasterii et eidem comitantibus.

1407. Informacion faite et ouye par messire Louis de Mourkerke, hault bailli
11 Août. d'Yppre, et Andrieu de Douay, receveur general de Flandres et d'Artoys, par commandement de treshault et trespoissant prince le duc de Bourgoigne, conte de Flandres, à eulx fait par ses lettres closes données en sa ville de Gand le VIIIe. jour de juillet, l'an mil CCCC. et sept, sur le contenu d'une requeste à lui baillié de par les prevost et convent de l'eglise saint Martin d'Yppre, de l'ordene saint Augustin, acostumé de estre gouverné par prevost, lesquelles lettres closes et requeste sont atachié à ceste presente informacion, dont les depositions des tesmoings sur ce produis sensuient, tesmoing lez saelx desdiz bailli et receveur, cy mis le onsime jour d'aoust, l'an de grace M. CCCC. et sept.

Primes sur le commencement de la dite requeste, touchant leur fondation et amortissement etc. ilz ont porrigié vidimus soubz seelz autentiques, lesquelx ont esté visités aux lettres originales par lez dessusdis bailli et receveur, et sont anexes à ces presentes.

Item sur ce que la dite requeste contient « jusques à certaines bonnes vers west et aussy vers noord ossy avant que les maisons dudit clostre s'estendent aveucques aultres places de terre y appertenans, » ilz ont fait demonstrance par veue aux diz bailli et receveur, et après sur ce sont ouys les tesmoings qui sensievent, ensemble que dedens ycelle bonnes ilz se dient avoir juridiction et cognoissance de justice haulte, basse et moyenne, et que ainssy en aient usé etc.

Andrieu Paelding, de l'eage de lvij. ans ou environ, tesmoing juré et requis, dist par son serrement que passé xliiij. ans ou environ il demoura ou dit enclostre avec maistre Denis Paelding son oncle, lors prevost d'illec, et ouy souventefoys dire lors et après, que la dite eglise estoit noblement fondée et amortie, et lors le vey et a veu depuis maintenir comme amortie. Requis qu'il scet des bonnes par eulx remonstrées, se jusques à ycelles s'estendent leur juridiction, dist qu'il ne scet proprement, mais dist bien que en le maison où le fait advient, dont question est, il vey jà pieça demourer une femme appiellée Angniès Bats, la quelle avoit une josne fille pour la quelle lors debat advient en ycelle maison ; pour quel debat il vey lez malfaiteurs prenre par le bailli de l'enclostre et enprisonner ès prisons d'ycelli. Requis s'il sceit que jà pieça ilz ont eu bailli et eschevins sur leur dite seignourie, dist que ouyl, et qu'il est bien recors que nagaires ung leur prisonnier suppechonnés de larchin sorti jurediction par devant leur bailli et eschevins et fu jugiez quitte. Requis se de pareille justice et autres adrechemens de loy, tant criminels comme civils,

il les a sceu maintenir et estre en possession ès dites places et meismement en la maison dont question est, dist que d'aultres fais n'est pas bien recors que de celli qu'il a dit paravant, mais dist bien que du temps qu'il a esté en la loy de le dite ville, qui est passé xxviij. ans ou environ, il n'a point sceu que les bailli d'Yppre, l'escouttete ou aultre officier de par monseigneur aient fait aucun exploit pour crime ne pour civil ou dit enclostre ne en la dite plache dont question est. Requis s'il scet aucune chose de la question qui fu du temps que Jehan de Latre fu bailli d'Yppre pour cas parelg, dist qu'il est recors qu'il y eut debat, mais ne scet pas comment il fu determiné. Requis se les diz prevost et canonnes doivent avoir la juridiction dedens l'enclos des murs de leur enclostre, dist qu'il depose que ainssy il l'a toudiz ouy dire, et que le contraire il ne a pas veu maintenir.

Jaques de Dicquemue, de l'eage de lxj. ans ou environ, tesmoing juré et requis par son serrement, sur la fondacion et amortissement de la dite eglise, dist que de tout temps de sa souvenance il a ouy dire et veu maintenir la dite eglise noblement fondée et amortie, et qu'il tient bien qu'il appert par lez lettres sur ce faites, et aultrement n'en scet riens. Requis que à la cause de la dite fondacion ilz aient aucuns drois, biens et possessions, dist que ouy. Requis comment il le scet, dist par ce que maistre Cristoffle de Dicquemue, son frere, paravant estoit prevost de la dite eglise, et que souvent estoit devers lui ou conseilg dudit prevost, pour garder et observer les drois, seignouries, possessions et biens de la dite eglise. Requis se dedens le pourpris enclos par lez murs dudit enclostre et devant la porte d'icelli, jusques à certaines bonnes vers west et aussi vers nord, aussi avant que lez maisons dudit enclostre s'estendent, lez prevost et canonnes aient et à eulx appertiegne toute haulte justice, moyenne et basse et l'adreschement de tous cas, tant criminelz comme civilz, dist par son serrement que de tout temps de sa souvenance il a ouy dire et veu maintenir lesdiz religieux avoir toute justice dedens l'enclos des murs dudit clostre et devant la porte d'icelli, jusques à la maison d'un bollengier demourant au deboud vers nord des maisons de la dite eglise; mais proprement des bonnes, s'il doivent estre aussi avant qu'ilz les ont monstrées, et meismement de celle devant la porte vers west, il ne scaurait deposer; mais est bien recors qu'en temps passé ilz soloient avoir une maniere d'enclosure commenchante environ la dite bonne vers west, estendante jusques à la tour de l'eglise, et que l'iritage comprins dedens ycelli estoit le propre de le dite eglise, et que depuis la dite closture a esté ostée et la dite plache appliquié, par acort dez prevost et canonnes, au commun cimitere de l'eglise parrochiale de saint Martin. Requis s'il a veu ou sceu aucuns fais adrechiés par lez bailli et eschevins dudit clostre, advenus ès dites plaches, dist par son serrement qu'il est recors que xxxij. ans passé ou environ une femme estoit navrée jusques à la mort et que mort sensivit devant et serré une maison appertenant au dit clostre, où on tient presentement les escoles, lequel fait le bailli d'Yppre pour lors voloit adrechier; à quoy lez prevost et canonnes

estoient contredissans, et en meu question, et tant que à la fin lesdiz prevost et canonnes obtienrent l'adrechement dudit fait, et en fu le delinquent bannis par leur bailli et eschevins, mais proprement ne scauroit deposer la dissision de la dite question, ne ossy le propre titele du ban. Dist en oultre qu'il est bien recors que nagaires ung suppechonnés de larchin, leur prisonnier, sorti juridiction devant leur bailli et eschevins, et fu jugié quite. En oultre dist qu'il depose que de tout temps de sa souvenance il n'a sceu que aucun officier de par monseigneur ait fait aucun exploit de justice, tant criminel comme civil, de fais advenus en lez dites closures et maisons; ains a veu, se aucunes personnes estoient ès dites maisons, lesquelx les officiers volloient adjourner pour venir as verités de la dite ville ou aultrement, qu'ilz lez appellassent dehors lez maisons et metes, et là firent leur exploit. Et dist en oultre qu'il a bien sceu que aucuns ont esté reffusans de vuidier lez maisons pour obeir aux explois, et que yceulx demourerent sans estre adjourné ne exploitié des officiers de monseigneur. Requis s'il scet aucune chose de la question qui fu entre lez prevost et canonnes d'une part, et Jehan de Latre lors bailli d'Yppre d'aultre part, pour cause de leur dite juridiction, dist que nom. Requis en oultre s'il scet aucuns fais advenus ès dites metes adrechiés par lez bailli et eschevins desdiz prevost et convent, dist par son serrement qu'il est bien recors d'un fait perpetré par ung appelé Loy de Belle, sur la personne d'un appellé Jaques Herman, à present priestre et chapellain, entre la porte dudit enclostre et la dessusdite bonne vers west, asez près de la dite bonne, lequel fait fu adrechié par lez bailli et eschevins desdiz prevost et convent, et le dit Loy condempné en l'amende de lx. livres. Item est bien recors que ung appellé Diederic van den Hoede navra ung appelé Jehan Phillips, droit devant et au plus près de la maison où le fait advient, dont question est à present, lequel fait il dist avoir esté adrechié par lez dessudiz bailli et eschevins desdiz prevost et convent, et ledit Diederic condempnez en l'amende de lx. livres, tout au prouffit desdiz prevost et convent. Requis s'il scet aucuns aultres fais touchans ceste matere, dist que nom.

Sire Jaques Weeseboom, dit Herman, capellain, de l'eage de xxx. ans ou environ, tesmoing juré et requis, dist par son serrement quil a bien oy dire que la dite eglise est noblement fondée, douée et amortie, et que à cause de ce elle tient pluseurs drois, franchises, biens et saisines. Requis en oultre sur l'adrechement des fais advenus dedens l'enclosure des murs de leur enclostre, et aussy devant la porte, jusques à bonnes et ès maisons à eulx appertenans, dist par son serrement qu'il a bien ouy dire que l'adrechement de telz fais appertient et doibt appertenir as bailli et eschevins desdiz prevost et convent. Requis s'il est recors d'aucun fait advenu ès dites metes, qu'il fu adrechiés par lez devant diz bailli et eschevins, dist que cuinc ans passé ou environ ung appellé Loy de Belle, bourgoys d'Yppre, courru sus celli qui depose, et le navra en son bras d'un coutel, dehors la porte dudit enclostre, entre la bonne vers west et la dite porte, le quel fait il dist avoir esté adrechié par loy

par lez bailli et eschevins desdiz prevost et convent, et fu li diz Loy condempnés en l'amende de lx. livres, de la quelle il composa nagaires au dit prevost. Requis en oultre s'il sceit de la question entre Jehan de Latre, lors bailli d'Yppre, et le prevost et convent pour la cause de la dite juridiction, dist que nom, pour seurrement deposer, mais ne scet de vray se pour le fait dessusdit, perpetré sur sa personne, il y eut question ou nom.

Charles de Eechoutte, de l'eage de lxix. ans ou environ, tesmoing juré et requis, dist par son serrement sur la fondacion et amortissement comme Jaques de Dicquemue chi devant. Requis sur l'adrechement des fais advenus dedens l'enclosure dudit enclostre et dehors la porte d'icelli, dedens lez maisons appertenans à ycelli enclostre, ès metes et bonnes d'ycelli, dist par son serrement que de leur povoir il ne scet rien, mais est bien recors que environ xxxj. an passé ung appellé Garijn navra une femme tant que mort sensievy, dehors la porte dudit enclostre, dedens lez metes et bonnes dessusdites, devant et au plus près d'une de leur maisons, où on tient à present lez escolles; lequel fait le bailli d'Yppre lors volloit adrechier, et à quoy les prevost et convent se opposerent, et que après che que le dit bailli et provost avoient esté à Gand devers feu de bonne memoire le conte Loys, lesdis prevost et convent obtienrent l'adrechement dudit fait, et fu le dit Garijn banni hors le pays de Flandres dudit fait, par lez bailli et eschevins desdiz prevost et convent. Dist en oultre qu'il est bien recors du fait perpetré par Loy de Belle sur la personne de sire Jaques Weeseboom, dit Herreman, et en depose tout en la maniere comme le dit sire Jaques en l'article precedent. Requis en oultre s'il scet comment lez prevost et convent ont maintenu leur dite juridiction ès dites places en fais civilz, dist par son serrement que de tout temps de sa souvenance il n'a veu ne sceu que aucun officier de par monseigneur euist fait aucun exploit ès dites maisons et metes appertenans aux diz religieux, pour pandemens, arrests à cause de debte, adjournemens ne aultrement, ains se sont fais par lez bailli et eschevins desdiz religieux. Dist en oultre qu'il est bien recors d'un prisonnier detenu par lez bailli et eschevins desdiz prevost et convent de larchiin, et en depose tout en la maniere comme Jaques de Dicquemue chi devant. Requis de la question entre lesdiz prevost et convent d'une part, et Jehan de Latre d'aultre part, pour cause de la dite juridiction, dist par son serrement qu'il n'en scet riens ne d'aultres choses touchans ceste matere.

Lambert de le Clite, de l'eage de lxvij. ans ou environ, tesmoing juré et requis, dist par son serrement que de la fondacion et amortissement, comme Jaques de Dicquemue chi devant, excepté qu'il dist qu'il n'avoit point esté ou conseilg dudit provost. Requis s'il scet que lez dis prevost et convent doivent avoir et à eulx appertiegne l'adrechement dez fais advenus et perpetrés dedens l'enclos dez murs des diz religieux etc. dist que de tout temps de sa souvenance il a ouy dire que lesdiz prevost et convent tiennent leur dit enclos et dehors leur porte, ès maison à eulx appertenans, jusques à la maison d'un bollengier, demourrant vers nord de leur dites maisons, seignoureusement, et

que tout fais illec advenus et perpetré ont esté adrechiés par lez bailli et eschevins desdiz religieux Requis s'il est recors d'aucun fais advenus sur lesdites places, lesquelx ont esté adrechiés par lez diz bailli et eschevins, dist par son serrement qu'il est bien recors du fait perpetré par Diederic de le Hoede sur la personne de Jehan Phylips, et en depose tout en la maniere comme Jaques de Dicquemue chy devant. Item est recors du fait perpetré par Loy de Belle sur la personne de Jaques Herman, à present priester et capellain, qu'il fu adrechiés par lesdiz bailli et eschevins; mais ne scet pas se le fait advient dedens l'enclosure dudit enclostre ou dehors. Requis s'il scet se lez bonnes par eulx demonstrées sont telles et vrayes à eulx appertenans, dist que nom, mais ainsy l'a ouy dire, et au sourplus en depose tout en tele maniere comme Jaques de Dicquemue chi devant. Dist en oultre d'un prisonnier detenu de par eulx de larchiin, qu'il sortist juridiction pardevant le bailli et eschevins desdiz religieux, et fu jugiez quite.

Jaques Moesin, de l'eage de xliiij. ans ou environ, tesmoing juré et requis, dist par son serrement qu'il a bien oy dire de leur fondacion, et que à cause de ce ils tiennent pluseurs possessions et saisines; et dist que environ xviij. ans il ouy dire à ung appellé Jehan Vastenavend, pour lors serviteur dudit provost, que le droite bonne de la seignourie de la dite eglise estoit la pierre dehors la porte vers west au jour d'hui demonstrée aux diz bailli et receveur. Dist en oultre qu'il a veu, ès temps de ses eschevinages de le ville d'Yppre, quant il fu ordonné pour en la compaignie de l'escouttete de le ville aucuns adjournemens ou aultres commandemens et explois faire, que lez personnes estans en lez maisons desdiz religieux ilz appellerent dehors sur la plaine rue, et illec firent leurs explois, sans ce que le dit escouttete vaulsist enprendre à faire aucun exploit ès dites maisons, pour cause de la seignourie desdiz religieux. Item dist du prisonnier detenu de larchiin comme Jaques de Dicquemue chy devant. Dist en oultre qu'il a ouy dire environ six sepmaines passé à ung appellé Olivier de le Lis, bourgoys de la ville d'Yppre, que pour cause qu'il avoit tiré ung coutel en yre sur un aultre, en une des maisons appertenans aux diz religieux, estans dehors leur porte, fu condempné en l'amende de lx. livres par lez bailli et eschevins desdiz religieux, et par ce ne osoit aler ne converser ou pourpris desdiz religieux.

Meux Goddouts, de l'eage de lj. an ou environ, tesmoing juré et requis, dist par son serrement qu'il est bien recors que environ xxx. ans passé ung appellé Pieter Drogheharing navra la femme d'un appellé Garijn, cuet de le ville, tant que mort sensievy, lequel fait messire Jehan de Grijsspere, lors bailli d'Yppre, volloit adrechier ou nom de monseigneur; à quoi lez prevost et convent se opposerent, pour ce que le fait estoit perpetré devant le huis de une de leur maison, où on tient à present les escoles, et que partant l'adrechement du fait leur devoit appertenir, à cause de leur seignourie; et dist que tant fu procedé sur la dite question devant feu de bonne memore le conte Loys ou son conseilg, que lesdiz prevost et convent obtienrent l'adrechement dudit fait, et en fu le

dit Pieter Drogheharijng banni par leurs bailli et eschevins hors le pays de Flandres. Requis comment il le sceit, dist qu'il lors estoit serviteur d'un canonne de liens, appellé sire Pierre le Huertere, lequel poursievy la dite cause à Gand, et lors luy ouy dire che qu'il avoit obtenu, et depuis vey le dit fait adrechier et le dit Pietre bannir. Dist en outre que apres le trespas de son dit maister, il ala demourer en une dez dites maisons, et là vey, toutesfois que lez officiers de monseigneur volloient faire aucuns explois sur aucunes personnes estant en aucune desdites maisons ou dedens lez metes de la dite seignourie, ilz lez appellerent de venir à eulx dehors lez dites metes pour faire leurs explois, sans ce que lez officiers vaulsissent enprendre de faire aucuns explois dedens lesdites metes et maisons. Requis s'il scet queles sont les metes et bonnes de la dite seignourie, dist par son serrement que ou temps qu'il demoura ou dit encloster qu'il vey une maniere de baelge faite au debout du mur de la closture de l'atre, et que de ycelle baelge adrechant vers nord jusques à la maison d'un bollengier, demourant noord de la porte dudit enclostre au debout de leur dite maison, on tenoit les bonnes et metes de la dite seignourie, et plus n'en scet.

Clays Stevykin, de l'eage de liiij. ans ou environ, tesmoing juré et requis, dist par son serrement que xxxij. ans passé ou environ li ung sien frere et ses aultres amis poursievirent un appellé Josse jusques au devant d'unes des dites maisons, et là fu abatu et navré. Du quel fait question avient entre le bailli de le ville d'une part, et lez prevost et convent d'aultre part, pour adrechier ledit fait; et dist que tant fu mené, que lez prevost et convent obtienrent le dit fait, et que son frere et li et leurs complices en composerent lors au dit prevost et convent. Dist qu'il n'en sceit plus.

Jehan le Stier, de l'eage de lxv. ans ou environ, tesmoing juré et requis, dist par son serrement, quant al usaige des adrechemens des fais advenus ès metes et maisons dessusdites, fais par les bailli et eschevins desdiz prevost et convent, qu'il est bien recors que environ xxxiij. ans passé ung appellé Pieter Drogheharijng navra la femme d'un appiellé Garijn, cuet de le ville, devant et au plus près de l'une desdites maisons, où on tient à present les escoles, tant que mort sensievy; et dist qu'il vey que messire Jehan de Grijsspere, lors bailli d'Yppre, à cause de son dit office, volloit adrechier par loy le dit fait. A quoy se opposa ung appellé Henry le Pape, lors bailli desdiz prevost et convent, ensemble sez diz maistres, et tant que question en fu meu devant feu de bonne memoire le conte Loys ou son conselg en sa ville de Gand; et après ce il vey le dit Henry, comme bailli desdiz prevost et convent, adrechier par lez eschevins desdiz prevost et convent le dit fait, et fu banni le dit Pieter Drogheharing hors le pays de Flandres dudit fait, et le dit bailli d'Yppre debouté. Requis comment il le sceit, dist qu'il a demouré enprès le dite eglise bien xl. ans, et qu'il vey le morte et scavoit la question, et puis vey l'adrechement dudit fait. Dist en oultre qu'il est bien recors que ung appellé Pauwels Stevykin et ses freres batirent et navrerent ung varlet demourant lors

avec ung bourgoys appellé Michiel de Dicquemue, droit devant et au plus près de l'une desdites maisons, et de celle où le fait advient, dont question est à present; lequel fait fu adrechié par lez bailli et eschevins desdiz prevost et convent, non obstant qu'il dist que question en meut, parce que le hault bailli lors d'Yppre, lequel il ne sceit nommer, le volloit mesmes adrechier. Requis comment il scet ce que dit est, dist qu'il vey le batu et navré cheoir à terre devant la dite maison, et ouy dire que question en meut entre le bailli d'Yppre et le bailli desdiz religieux, et aussi que depuis le fait demoura aux diz religieux. Requis s'il scet que les metes et bonnes demoutrées par lesdiz prevost et canonnes sont vrayes et se jusques à ycelles s'estent la seignourie desdiz prevost et canonnes, dist par son serrement que de tout temps de sa souvenance il a veu maintenir lesdiz prevost et canonnes et leurs officiers leur seignourie s'estendre jusques à ycelles bonnes, et ainsy l'a ouy dire aux anchiens servituers de la dite eglise. Et dist en oultre que aucune fois il a bien veu aucuns eulx retraire dedens lez dites metes pour refuge, quant le bailli ou escoutete de le ville lez volloient executer à la requeste de partie, pour cause de debte; et là demourerent, sans exsecution estre faite sur eulx.

Jehan Plume, de l'eage de lxix. ans ou environ, tesmoing juré et requis, dist par son serrement, quant est à la situation des bonnes, qu'il est bien recors que environ xxx. ans passé il vey refaire le pavement devant la porte dudit enclostre, et que lors il vey oster une estaque de bos, lequel on disoit estre le bonne de la seignourie de l'eglise; et ouy lors dire que on y mettroit une pierre si notable, qu'il ne porriroit point, par la quelle porroit perchevoir la bonne; et que, le pavement fait, on lui monstroit et autres une pierre persse, disant: « Vechi la bonne de la seignourie de l'eglise »; et dist que ce fut la meisme pierre demonstrée par lez diz religieux. Dist en oultre que environ xxv. ans passé lui meismes aiant debat de paroles à aucuns demorant ou dit enclostre et dedens le pourpris d'icelli, vuida le dit pourpris et passa le dite bonne, comme cellui qui tenoit jusques à ycelle s'estendre leur dite seignourie, et qui ne les volloit combatre dedens le pourpris de leur dite seignourie; et dist que depuis l. ans enchà qu'il a anté le dit enclostre, il a ouy dire et veu maintenir les diz prevost et convent leur dite seignourie par leurs bailli et eschevins, et playdoyer des fais et causes appertenans à leurs dite seignourie; mais dist qu'il n'est pas recors d'aucun fais particuliers adrechiés sur la dite seignourie, dont il scauroit faire plus grand declaration.

Jaques Goddouts, de l'eage de xl. ans ou environ, tesmoing juré et requis, dist par son serrement qu'il a demouré en une des dites maisons passé environ xxviij. ans, et qu'il est bien recors du fait que Pieter Droghebarijng fist sur la femme Garrijn, cuet de le ville, et il en depose tout en le maniere comme Jehan le Stier ou second article precedent. Dist en outre qu'il est bien recors, environ ix. ou viij. ans passé, que ung appellé Jehan Folkaert et ung aultre appellé Michiel le Moor, aians beu ensemble ou dit enclostre, vuidirent la porte d'ycelli, et droit devant et au plus près de la maison où le fait advient, dont

question est à present, ilz se combatirent et navrerent l'un l'autre griement; lequel fait il vey et sceut adrechier par lez bailli et eschevins desdiz prevost et convent, sans contradiction du bailli d'Yppre. Requis quel chose qu'il scet des bonnes susdites, dist que de tout temps de sa souvenance il a ouy dire que la seignourie desdiz prevost et convent s'estent jusques à la pierre persse vers west de la porte, et d'icelle rapportant à lingne sur le bout du mur de la maison d'un bollengier, demourant vers nord de la porte, au debout desdites maisons, appartenans aux diz religieux, et plus n'en scet.

Registr. Nigrum, fol. 58.

697.

Littera rescriptionis a ballivo et receptore predictis, directa cancellario domini Burgondie, ad ei significandum et intimandum, quod ipsi in causa commissionis domini Burgondie viderant et audierant, ad finem, ut resta suppletionis per cancellarium suppleretur.

A treshonnouré et doubté seigneur monseigneur de Courtivron, chancellier de no tresredoubté seigneur monseigneur le duc de Bourgoigne, conte de Flandres. 1407. 16 Août.

Treshonnouré et doubté seigneur, nous nous recommandons tant de cuer que le plus poons, et vous plaise scavoir que nous avons receu les lettres closes de nostre tresredoubté seigneur monseigneur le duc de Bourgoigne, conte de Flandres, faites et escriptes en sa ville de Gand, le VIIIe. jour de juillet M. CCCC. et sept, et enclos en ycelles une requeste à lui baillié par les prevost et convent de l'eglise saint Martin d'Yppre, en nous commandant par ses dites lettres de veoir et visiter la dite requeste, et sur le contenu d'icelle nous informer, et ycelle informacion ensemble ses dites lettres close et requeste à lui baillié, comme dit est, envoyer devers vous, pour sur ce par vous estre pourveu et ordonné, comme vostre noble discrecion sambleroit convenable. Si est-il, treshonnouré et doubté seigneur, que nous vous envoyons la dite informacion, ensemble lez dites lettres close et requeste enclos en ycelle soubz noz seelx. Treshonnouré et doubté seigneur, s'il vous plaist nous aucune chose commander, ad ce sachiés nous prest et appareilliez. Che sceit nostre seigneur [1] Dieux, qui vous ait tout jours en sa saincte garde. Escript à Yppre, le XVIe. jour d'aoust.

Louis de Mourkerke chevalier, bailli d'Yppre, et Andrieu de Douay, receveur general de Flandres, apparelliez à voz commandement.

On lit en marge: Informationes que ponuntur foliis 58, 59, 60, hic stare deberent.

Registr. Nigrum, fol. 62.

---

(1) Il est difficile de dire si le copiste a voulu écrire *nostre seigneur* ou *messire*. De même ci-après, au n° 699.

698.

Littera per modum vidimus confecta sub sigillo ville Yprensis, mensionem faciens de comitatu ecclesie nostre et immunitate ejusdem.

1407. 16 Août. Universis presentes litteras inspecturis advoatus, scabini et consules ville Yprensis salutem cum noticia veritatis. Novèrint universi quod nos, anno Domini millesimo CCCC. septimo, sextadecima die mensis augusti, litteras patentes metuendissimi principis nostri et domini bone memorie domini Theodorici, quondam comitis Flandrie, sub sigillo sigillatas, sanas et incorruptas vidimus in hec verba: « Quoniam generationum decessione ac successione (*le reste comme ci-dessus n° 14*). »

In cujus visionis testimonium presentibus litteris sigillum advocati dicte ville Yprensis duximus appendendum. Datum anno et die predictis.

Registr. Nigrum, fol. 173.

699.

Littera commissionis directa a principe nostro Louis de Moerkerke, superiori ballivo ville Yprensis, quatenus, visa et audita informatione super nostro comitatu, obstaculum amoveat.

1407. 20 Août. De par le duc de Bourgoigne, conte de Flandres, d'Artoys et de Bourgoigne. Chier et bien amé, nous vous envoyons enclose en ces presentes la requeste des prevost et convent de l'esglise saint Martin d'Ypre. Si vous mandons et enjoignons par cez presentes que, oye et veue l'informacion que sur le contenu en la dite requeste par vous et nostre receveur general de Flandres a esté faite, et aussy veuz certains previleges que lesdiz supplians ont sur ce produiz, vous par lesdis supplians, laissez et souffrez adrecier le cas dont fait mencion ycelle requeste, en ostant tout l'empeschement dont mencion y est faite, sans y faire faulte. Nostre Seigneur soit garde de vous. Escript le XXe. jour d'aoust, l'an mil IIII^c^. et VII.

A nostre bailli d'Yppre ou à son lieutenant.

Registr. Nigrum, fol. 62.

700.

Quod dominus Johannes de le Hille in vico Butyri habet liberum exitum in quodam viculo vocato Scuerstraetkin, et hoc judicio scabinorum ei adjudicatum.

1407. 24 Novemb. Wij Joris Belle, Clays Belle, Lauwereins Belle rudders, Victoor de Witte ende Jan van Provijn, scepenen van der steide van Ypre, doen te weitene allen lieden, dat ute dien dat voor ons commen zijn in propren personen in de ghemene

raedcamere dher Jan van den Hille, canonec ende deiken van den cloostre van sinte Martins van Yppre, over ene zide, ende joncvrauwe Kerstine, de wedewe Brixis Vos, over ander zide, toghende de vorseide her Jan van den Hille, hoe hem de vorseide joncvrauwe Kerstine onghebruuc ghedaen hadde ende aldoe noch deide, als van dat zoe hadde ghedaen verstoppen ene deure, die de vorseide her Jhan van den Hille heift an een huus tenen straetkine waert in, gheheeten Scuerstraetkin, ende ooc meide beneimen wilde den uutganc van eenre ander duere der bachten staende an de vorseide erve, staende tvorseide huus in de Bueterstrate an de zuudzide, tusschen den vorseiden straetkine over eene zide, ende der herve toebehorende den vorseiden her Jan over ander zide, van der welker duere zoe hem wilde weren zinen uutganc te hebbene ten vorseiden straetkine waert ute, mainteinerende tvoorseide straetkin haer toebehorende, zegghende dat tvorseide huus ende herve noyt uutganc noch wegh hadde duer tvorseide straetkin; jeghen al twelke de vorseide her Jhan van den Hille presenteirde de contrarie inwaers te doene met soffisanten orconden, ende dat zijn vorseide huus ende herve enen vryen uutganc ghehadt heift ten vorseiden straetkine waert ute, ende duer tvorseide straetkin dertich jaer ende dertich daghen verleiden, bi den welken het wel sculdigh es ghereikent tsine over possessie, ter welker inwaersceipe de vorseide joncvrauwe Kerstiene hem stappans stac; so eist dat wij, de deposicie van den orconden der up ghehoord, wijsden ende bij deisen presenten lettren wijsen over vonnesse, dat de vorseide joncvrauwe Kerstiene sculdigh es den vorseiden her Jan van den Hille te repareirne van den onghebruke bij haer ghedaen, ende dat tvorseide huus ende herve staende an tvorseide straetkin, toebehorende den her Jan van den Hille, sculdigh es te hebbene ende te behoudene zinen vryen wegh ende uutganc duer tvorseide straetkin, ende de vorseide joncvrauwe dies paysivelike te latene ghebruken den vorseiden her Jhan van den Hille, ende elken anderen cause hebbende van den vorseiden huse ende erve, zonder der af te doene of te laten doene enigh empechement. Ende voord zo wijsden wij de vorseide joncvrauwe ghehouden tsine in alle de wettelike costen ghedaen omme cause van deisen vorseiden ghescille. In kennessen van deisen hebben wij deise lettre gheseighelt met onzen zeighelen, ghedaen in tjaer dusentich vierhondert ende zeivene, den viere ende twintichsten dagh van der maend van novembre.

Registr. Novum, fol. 195.

701.

Littera quitantie tradita ab Andrea de Douaco, receptore generali Flandrie et Arthesie, ecclesie beati Martini Yprensis, de quodam mutuo CCC. coronarum Francie, qualibet valente xl. sol.

Je Andrieu de Douay, receveur general de Flandres et d'Artoys, et commis 1407-08.
de par mon tresredoubté seigneur monseigneur le duc de Bourgoigne, conte 6 Mars.

de Flandres, à recevoir certain prest à lui presentement fait par pluseurs prelas, gens d'eglise et autres de son pays de Flandres, confiesse avoir eu et receu de reverend pere en Dieu le prevost de saint Martin en la ville d'Yppre la somme de trois cens escuz de France de xl. gros, monnoye de Flandres, l'escu, lesquelz il a prestez à mon dit seigneur à sa requeste, pour convertir en ses affaires. De la quelle somme de iij^c. escus, monnoye dite, je me tieng pour content et bien payé. Tesmoing mon seel et saing manuel cy mis le VIe. jour de mars, l'an mil CCCC. et sept.

Registr. Nigrum, fol. 36.

702.

Littera quod cum ecclesia pateretur defectum in solutione decime in Langhemarc, super assignatis in presentibus, quod parte contumassiata legaliter ecclesie nostre sua petitio adjudicata fuit.

1407-08. 9 Mars.

Wij Gillis van Rechem, bailliu van der zale van Ypre, ende Willem van Hoelbeike, Jan Gherbode, Gillis de Kemel, Boudein van Proviu ende Jacob Pierin, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen den gonen die deise presente lettre zullen zien of horen leisen, dat meester Jacob van der Muelen priestre, als keilwaerdere ende machtigh ende soffisantelijc ghefondeirt over ende in de name van den religieusen profste ende convente van der abbedie van sinte Martins tYpre, omme onghebruuc ende empecement dat hi seide dat men hemleiden deide, als van eere tiende, die zij behoorden jaerlijcs te heffene ende te hebbene in de prochie van Langhemarc, up twee sticke lands hier na verclaerst, dats te weitene up een half ghemet lands, lettel meer of min, toebehoorende Willemme van den Houte, ende gheldt jaerlijcs rente den heersceipe wilen Willem Slijps, ende light in de vorseide prochie van Langhemarc, boosten an een sticke lands dat men heet Buunre, ende up twee linen ende ene halve lands of der omtrent, die toebehoren Feinse van Rosebeike, ende gheldt jaerlijcs rente onzen gheduchten here van Vlaendren in zinen spijkere van Ypre, ende ligghen in de zelve prochie van Langhemaerc, bewesten an Clemmen wal, heift up den dagh van heiden in wetteliker ghebanre vierscare ter zale tYpre, bi maninghen van mi bailliu vorseid ende vonnessen van ons scepenen voornoomdt, zo veile wettelijcheiden ghebesicht, over ende in de name van den vorseide profste ende convente van sente Martins, dat tsinen verzouke waren ghewijst wettelike ghecontumasseirt, gheachtervollecht ende verwonnen, alle de gone die hem rechts vermeiten wilden of enigh rechte halen, of heesschen mochten nu of naermaels, in wat manieren het weisen mochte, an de tienden vallende van nu voordan jaerlijcs van den tween sticke lands hier boven verclaerst, de welke up den dagh van heiden up deise zaken alle wettelike jeghen hem ghedaeght stonden; emmer uteghelcid in de vorseide contumacie lieden nu ter tijd weisende buten slands ende onbeiaerde kindren, naer der costume

ende usaigen van der vorseide vierscare. Ende heift de zelve meester Jacob, als keilwaerdere ende als machtich ende in den name van den profste ende convente voornoomdt, voord meer zo veile wettelijcheiden gheorboort, dat hij te haerleider bouf al wettelike, bi maninghen van mi bailliu ende vonnessen van ons scepenen vorseid, ghedaen was metter roede, ten tienden vallende van nu voordan ewelike ende ervelike alle jare, up de voornoomde sticke lands, tote man of wijf comt, diese met beiteren rechte sculdich es te besittene, naer costumen ende usaigen van der vierscare van der zale van Ypre voornoomdt. Ten welken zaken waren gheorboord ende ghedaen alle de wettelijcheiden, maninghen, vonnessen, beiden, voordheesschen, ende generalijc alle de wettelijcheiden ende solemniteiden diere toebehoorden te weisene ghedaen ende niet min, bi maninghen van mi bailliu vorseid ende vonnessen van ons scepenen boven ghenoomdt, naer wetten, costumen ende usaigen van der vorseide vierscare van der zale van Ypre. Ende omme dies dat alle dese voorscreivene zaken ende alle zonderlinghe voor ons bailliu ende scepenen voornoomdt in wetteliker ghebanre vierscare ghedaen waren ende vuldaen wel ende wettelike, ende dat ons wel kend ende kenlijc es datter toe gheorboordt waren ende ghedaen alle de wettelijcheiden, maninghen, vonnessen, beiden, voordheesschen ende generalijc alle de wettelijcheiden ende solemniteiden diere toebehoorden ghedaen, te weisene, ende niet min, bij maninghen van mi bailliu vorseid ende vonnessen van ons scepenen voornoomdt, naer costumen ende usaigen der vorseide vierscare, zo vorseid es, so hebben wij bailliu ende scepenen hier boven ghenoomdt, in orconsceipen ende in kennessen van waerachticheiden, dese presente lettre gheseigheld elc van ons met zinen propren zeghel uuthanghende. Dit was ghedaen den neghentsten dagh in marte, in tjaer ons Heren dusentich vierhondert ende zeivene.

Registr. Novum, fol. 89.

703.

Quod dominus Eustacius de Bets, nomine ecclesie nostre, acquisivit pro redditibus suis in phala Yprensi unam peciam terre jacentem extra Boesingporte vers zuud van der Dreive.

Wij Joris Belle, Clays Belle ruddere, Jacob van Dixmude, Lamsin van den Clite, Jan Paelding, Franchoys van Beisselare ende Andries Scattin, scepenen van der steide van Ypre, doen te weitene allen lieden, dat her Ystaes de Bets, canonec van sente Martins van Ypre, over ende in de name van den zelven cloostre omme zine rente, heift vercreghen up de halle van Ypre in de vulle vierscare, wel ende wettelike ende bi onzen vonnesse, ene place van lande die toebehorde Pietre den Sceppere ende al datter toe dient ende behoort, ligghende buter Boesingporte, zuudwaerd van der Dreive, up de Veinkelstrate an de westzide, tusschen den lande France sCardevaghers over eene zide, ende den lande dat wilen was Jans Conichs tegheldeckere over andre zide, behouden

1408. 18 Mai.

der rente der ute gaende ende alle andre assennementen te voren der up ghedaen. In kennessen van deisen hebben wij scepenen boven ghenomd dese presente lettre ghedaen zeighelen metten groten zeghele van der vorseide steide van Ypre. Dit was ghedaen in tjaer ons Heren als men screef dusentich vierhondert ende achte, den achtiensten dagh van meye.

Registr. Novum, fol. 140.

704.

De duabus mensuris terre jacentibus in parrochia de Oostvleiterne, datis ad censam perpetuam pro xvj. sol. par.

1408. 6 Juillet. Wij Fransoys van Polinchove rudder, Jan Spoorkin, Jan de Valve, Ghiselin Vlec ende Gillis Scoy, scepenen ende cueriers van Veurneambocht, doen te wetene allen lieden, dat Willem Risevezele ende Margriete zijn wijf camen voor ons ende gaven up, wel ende wettelike, met halme ende met ghiften, Michiel Scrolinghe, als wettelike in de steide van mijn here den proofst ende convente van der kerke van sinte Martins tYpre ende ter kerke bouf, twee ghemeiten lands, litel min of meer, ghelast met dartiene scellinghen parisise siaers ewelike renten, ligghende in de prochie van Oostvleterne, boosten den hove van Vleterne metten oostende zidende jeghen mijns here sproofst vorseid land bezuden den hofbeilke bi den oostende, bezuden zidende an Jan Gherdins land; twelke vorseid land metten vorseiden laste de vorseide Michiel, over ende in de name van mijn here den proofst ende convente van der kerke voorseid ende van der kerke weghe, drough weider up wel ende wettelike, met halme ende met ghiften, Willem Risevezele, Margrieten zinen wive ende haerleider oire, omme zestiene scellinghen parisise siaers ewelike renten, den groten tornoyse over twalef penninghen parisise of ander mointe int avenant, te gheldene mijn here den proost ende convente vorseid of haren zekeren bode, ter vorseide kerke bouf, ten tween payementen in tjaer, dats te wetene achte scellinghen parisise te sinte Baefsmesse eerst commende, ende achte scellinghen parisise tonser Vrauwen daghe ter lichtmesse daer naest volghende, ende alzo voord elcs jaers de payementen naer volghende ewelike ghedurende. Ende waert zo dat men niet betaelde de vorseide ewelike rente elcs jaers ten payemente daghen vorseid, ende teen payement tander achterhaelde onvolgouden, so zoude moghen mijn here de proost ende convent voorseid, of haer zeker bode van der kerke vorseid weighe, hand slaen an tvorseide land ende notent ende plotent, toter tijd ende ter wile dat men daer of al scadeloos zal hebben gheheiven alle payementen ende achterstellen van verledenen daghen van der vorseide ewelike rente; ende zij beloveden Michiele, als wettelike in de stede van mijn here den proost ende convente vorseid, de vorseide ewelike rente te warendeerne naer wetten van den lande. Van der welker rente zo heift een chaertre ghesijn van ouden tiden, de welke verdonkert ende verloren es, alzo men zeit, bi faiten van or-

loghen, omme twelke dese presente chaertre van der vorseide rente nu weider vernieud es ende vermaect, ende bi alzo dat de vorseide verloren chaertre van der rente vorseid in toecommenden tiden weider vonden ware ende ghebrocht voor oghen, zo es de verloren chaertre vorseid sculdich te zine te nieuten ende van ghere waerde, naer den reydenen voren verhaelt. In orconscepen van waerheiden hebben wij scepenen ende cueriers vorseid onze zeghelen ghehanghen an dese lettre, ghedaen den zesten dagh van hoymaend, int jaer ons Heren dusentich vierhondert ende achte. *Signé* Spaen.

Registr. Novum, fol. 7.

705.

Quod Nicholaus de Struuf vendidit bene et legitime Jacobo de Molendino, cellerario sancti Martini Yprensis, xviij. den. par. quos solebat recipere de celleraria sancti Martini Yprensis.

Kenlijc zij allen lieden deise presente lettre ziende of horende leisen, dat ic Clays de Struuf hebbe vercocht meester Jacob van der Muelne, te diere tijd keilwaerder van sinte Martins in Ypre, achtiene penninghe parisisen te eweliken daghen, de welke achtien penninghe ic plach te ontfanghene van der keilewaerderie vorseid up achtiene hondert lands toebehorende der keilewaerderie, ligghende in de prochie van Gheleveld onder mijn leen, twelke ic houde van joncvrauwe Janen van der Borech, ende scelde quite der kelewaerderie de vorseide achtiene penninghe parisisen teweliken daghen ende den vorseiden meester Jacob van allen verleidenen dinghen, die ic of mine naercommers in mine name zouden moghen heesschen. Ende in tekine van waerheiden hebbe ic Clays de Struuf dese lettre gheseigheld met minen propren zeghele, ghedaen in tjaer ons Heren als men screef dusentich vierhondert ende achte, up den achtsten dagh van decembre.

1408. 8 Décemb.

Registr. Novum, fol. 178.

706.

Quod frater Franciscus Couse, frater Jerosolimitanus, dedit illam motulam jacentem in parrochia de Brillo modo pertinentem ecclesie, Petro van den Berghe pro xxxvj. sol. par. annuatim.

Condt ende kenlijc zij allen lieden dat ic broeder Franchoys Cousse, gouverneur van den hospitale van sint Jhans van Jherusalem in Vlaendren, hebbe ghegheiven ende gheive tenen eweliken ende erveliken chenze minen lieven en wel ghemindden vriend Pieter van den Berghe, poortere in Ypre, een walkin, de walgracht, een singhelkin ligghende benoorden ende bewesten der voorseider walgracht, metgaders enen halven ghemeite lands, twelke land zom leight in de wateringhe van der walgracht, de welke wal, water ende land ghepaelt zijn bi assente

1409. 29 Juin.

van ons beden, omme de somme van zesse ende dertich grote siaers vlaemscher munten, de welke de vorseide Pieter, zine hoirs ende nacommers werden sculdich te betaelne alle jare telken sinte Baefs messe ewelike ende ervelike ghedurende, ligghende tvorseide land ende walkin bezuden onser Vrauwen kerke van den Briele tYpre, streckende tvorseide walkin, water ende land zuudwaert ende oostwaert tote den lande van den hospitale voorseid, ende noordwaert tote den lande van den groten convente van den Beghinen tYpre. Ende ic broeder Franchois, over my ende over mine naercommers gouverneurs van den hospitale vorseid in Vlaendren, belove den vorseiden Pieter vulcommen warand te doene, mids dat den vorseiden Pieter of zinen naercommers enich onghebruuc of impechement ghedaen worde van den vorseiden walle, gracht of lande, zonder fraude of malengien. In kennessen der waerheide hebbic broeder Franchoys vorseid dese letteren gheseighelt met minen propren zegle uuthanghende. Ghedaen in tjaer ons Heeren dusentich vierhondert ende neghene, den neghene ende twintichsten dach van wendemaendt.

Registr. Nigrum, fol. 15.

707.

Quod Johannes van der Maerliere emit erga Egidium de Molendino ij mensuras terre, jacentes in parrochia de Zandvorde in ij. parcellis.

1409. Wij Cornelis Stilte, Jhan van der Beike, Loy van Provijn, Boudein van Ypre
29 Août. ende Jehan Willaeys, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen lieden, dat Jan van der Maerliere heift ghecocht ende ghecreghen ervelike, tsinen bouf ende tsijns hoirs bouf, jeghen Gillis van der Muelne, beede van der prochie van Zandvoorde, twee ghemeiten lands, lettel meer of min, ligghende onder onzen gheduchten here van Vlaendren bin den Yperschen ambochte, in de prochie van Sandvoorde, in tween parcheelen: dats te weitene in den Witten driesch, een ghemet, tusschen die van sinte Martins lande an deen zide, ende Jacob Bongaerds lande an dandre zide; item in Gillis van der Muelne hofsteide was, een ghemet tusschen svorseids van sinte Martins lande over een zide, ende Roegaer Hanebecx lande over ander zide. Van den welken cope de voorseide vercopere houdt hem wel vernoughdt, lijet vulgolden, heivet upghedraghen, quite ghescolden, halm ende ghifte ghewoorpen den vorseiden copere wel ende wettelike, naer costumen ende usaigen van den Yperschen ambochte, ende heivets hem ghewedt ende belooft inwaersceip zonder calaenge jeghen allen lieden quite land omme quite gheld, behouden sheren chens utegaende. In kennessen der waerheiden so hebben wij scepenen voorseid deise presente lettren gheseigheld met onzen propren zeghelen uuthanghende. Dit was ghedaen den XXIX.sten dach in oustemaend, in tjaer ons Heren dusentich viere hondert ende neghene.

Registr. Novum, fol. 96.

708.

De usu fructu tercie partis curtis de Peipershove una cum sex mensuris terre possidendis ab ecclesia, quousque quinquaginta lib. grossorum persolvantur.

Wij Cornelis Stilte, Loy van Provijn, Jan van der Beke, Jan de Heedere ende Jan Willaeys, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen lieden, dat voòr ons comen es in propren persone Jan Aket, poortere in Ypre ende provengier van sente Martens tYpre, ende verkende in onze presencie dat hi sculdigh zijn zal goeder sculden loyaelre ende onvergholden, so waneer dat hij ghevaren zal zijn van den live ter dood, den prost ende convente van sinte Maertins tYpre, de somme van vichtich pond groten vlaenderscher munten, te betaelne stappands zo waneer de zelve Jan Aket ghevaren zal zijn van den live ter dood; ende omme ditte wel ende loyaellike te vulcommene, ende omme dat de voorseide somme van vichtich pond groten wel ende vulcommelijc betaelt zoude weisen, den vorseiden prost ende convente van sinte Martins, stappands als de voorseide Jan Aket ghevaren zal zijn van live ter dood, alzo voorseid es, so heift de zelve Jan Aket den vorseiden prost ende convente van sente Martins tYpre gheassigneirt ende besettinghe ghedaen up tderdendeel van der hofsteide gheheeten sPepers hof, metgaders dertiene ghemeiten ende een half lands behorende ten voorseiden derdendeele van den voorseiden hove, ende up tderdendeel van allen den cateilen die staen ende zijn up de voorseide hofsteide beede huusen, scueren, stallen, poorten, bomen ende alle andere, ripe ende groene, erdvast, wertelvast ende naghelvast, ende voord up zesse ghemeiten ende tsestich roeden lands, lettel meer of min, ligghende an doostzide van sPepers hove voorseid, staende ende ligghende al deise voorseide besettinghe onder onzen gheduchten here van Vlaendren bin den Yperschen ambochte, in de prochie van sente Jacobs. Ende es te wetene dat de voorseide dertiene ghemeiten ende een half lands ligghen ghemeene metten remenante van den lande behorende ten voorseiden Pepers hove, in deiser maniere ende condicie dat, waert alzo dat de hoirs ende naercommers van den voorseiden Jan Aket, of de gonne die danne cause hebben zullen van den voorseiden lande ende cateilen, in gebreke waren van wel ende vulcommelijc te betaelne de voorseide somme ghelds, also voorseid es, den voorseiden proost ende convente van sente Martins of den bringhere deis briefs cause van hemlieden hebbende, dat zij stappands hand slaen zullen moghen an alle de voorseide cateilen, ende die houden over haerleider propre vrye goed, zonder nemmermeer eenighe restitucie of wederkeringhe der af te doene, ende voord tvoorseide land houden, noten, ploten, heffen ende ontfanghen alle de bladen, baten ende proffiten der of commende, toter tijd ende der wile dat hemleiden uplegghinghe ende vulcommen payment ghedaen zal zijn van der voorseide somme ghelds; behouden emmer dat waert alzo dat de voorseid Jan Aket de voorseide somme van vichtich pond groten munten

1409-10. 15 Mars.

voorseid betaelde den voorseiden prost ende convente van sente Martins, dat zij hem deise lettren telivereren zullen, ende dat danne de voorseide stede, land ende cateilen ontlast werden van der voorseide bezettinghe. In kennessen der waerheiden zo hebben wij scepenen voorseid deise presente lettre gheseigheld met onzen propren zeghelen uuthanghende. Dit was ghedaen den vichtiensten dagh van maerte, in tjaer ons Heren M. CCCC. ende neghene.

Registr. Novum, fol. 29.

709.

Littera quitantie data domicelle Marie de Zinnebeke, de x. lib. ab eadem solutis de relevio decime sue de Boesinghe, sub dominio curie de Verleghem.

1410. A tous ceulx qui ces presentes lettres verront ou orront, Piere le Nepveu,
25 Mars. lieutenant de hault et noble monseigneur le gouverneur du souverain baillage de Lille, de Douay, d'Orchies et des appertenances, salut. Savoir faisons que par devant nous est comparus en sa personne Robert de Waterloos, recepveur de monseigneur le conte de Ligney et de saint Pol, de sa terre de Vrelenghehem et de toutes lez autres terres et revenues que il a en le chastellerie de Lille, le quel recepveur cognut avoir eu et receu de demoiselle Marie de Zinnebeke, par les mains de Pierre de Zinnebeke et de Jorge Reubelin, prochains proximes et amis d'icelle damoiselle, le somme de dix livres monnoye de Flandres, pour le relief d'un fief gisant en le parroiche de Boesinghes en Flandres, contenant le xij^e. partie des dismes de le dite parroisse, tenu le dit fief de monseigneur de saint Pol de sa juridiction du dit lieu de Vrelenghehem, à le dite demoiselle venu et escheu par le mort et trespas de defuncte demiselle Marie Verdinc sa mere. De le quelle somme de x. livres pour le dit relief le dit recepveur, ou nom et pour le dit seigneur, se tient pour contens et en quita le dite damoiselle, sez hoirs et tous aultres à qui quitance en appertenoit, promettant le dit recepveur de en acquiter le dite demoiselle envers mon dit seigneur de saint Pol, comme il appertenra. En tesmoing de ce nous avons ces presentes lettres seellées de nostre seel. Ce fu fait le XXVe. jour de mars, l'an mil quatre cens et dix.

Registr. Novum, fol. 186.

710.

Quod Johannes Dreling, nomine ecclesie nostre, acquisivit in plena vierscaria ville Yprensis legaliter ij. domos situatas in vico de Vulrestrate, que quondam pertinuerunt domino Petro de Dixmuda.

1410. Wij Jan Belle ghelicenciert in loye, Michiel van Scoten, Lauwereins Belle ruddere,
11 Avril. Victoor de Witte, Franchoys Belle, Joris Valke ende Lauwers Berclaeu, scepenen

van der steide van Ypre, doen te weitene allen lieden, dat Jan Drelijngh filius Jan, over ende in de name van der kerke van sinte Martins van Ypre omme zine rente, heift vercreghen up de halle van Ypre, in de vulle vierscare, wel ende wettelike ende bij onzen vonnesse, twee cameren, die toebehoorden den here Pieter van Dixmude, derve der onder ende al datter toebehoordt, staende ende ligghende tdeen an tdandre in de Vulrestrate an de zuudzide, tusschen der herve Jans Broukers over eene zide, ende der pootte toebehorende mer Cornelis van den Eechoute ruddere over ander zijde, behouden de rente der ute gaende ende alle andre assennementen te voren der up ghedaen. In kennessen van desen hebben wij scepenen boven ghenomd dese presente lettre ghedaen zeghelen metten groten zeghele van der vorseide steide van Ypre. Dit was ghedaen in tjaer dusentich vierhondert ende tiene, den elleivensten dagh van april na paesschen.

Registr. Novum, fol. 154.

711.

Quod Michael de Maerc, nomine ecclesie nostre, acquisivit in phala Yprensi, in plena vierscaria, omnes domos et edificationes et catalla edificata super hereditatem domini prepositi Yprensis, extra portam de Messines vers west.

Wij Jan Belle ghelicenciert in loye, Michiel van Scoten, Lauwereins Belle ridders, 1410.
Victor de Witte, Franchoys Belle ende Lauwers Berclau, scepenen van der 11 Avril.
steide van Ypre, doen te weitene allen lieden, dat Michiel van Maerc, over ende in de name van minen here den profst van sinte Martins van Ypre, omme zine sculd, heift vercreighen up de halle van Ypre, in de vulle vierscare, wel ende wettelike ende bij onzen vonnesse, alle de husen, scueren, stallen ende andren cateilen, groene ende droghe, toebehorende Lamsin Cabbelin, staende in ende up de hervachticheide van minen here den prost vorseid, erdvast, yservast, naghelvast ende wertelvast, ligghende de vorseide herve up de Meessinstrate an de westzide, buten utersten vesten, tusschen der Vormizelstrate an de noordzide of ene zide, ende den lande twelke in hueren houdt Jan de Keikerate, toebehorende minen here den profst vorseid, an de zuudzide of ander zide, behouden de rente der ute gaende ende alle andre assennementen te voren der up ghedaen. In kennessen van deisen hebben wij scepenen boven ghenomd deise presente lettre ghedaen zeghelen metten groten zeghele van der vorseide steide van Ypre. Dit was ghedaen in tjaer dusentich vierhondert ende tiene, den elleivensten dagh van april na paesschen.

Registr. Novum, fol. 155.

—

712.

Littera quitantie tradita a Godefrido le Sauvaige, receptore generali Flandrie et Arthesie, de quodam mutuo CC. lib. par. tradito principi.

1410. Je Godefroy le Souvaige, receveur general de Flandres et d'Artoys, confiesse
15 Novemb. avoir eu et receu de reverend pere en Dieu le provost de l'eglise de saint Martin d'Yppre la somme de deux cens livres parisis, monnoye à present aiant cours en Flandres, que presentement il a ottroyé et accordé prester à mon tresredoubté seigneur monseigneur le duc de Bourgoigne, conte de Flandres, pour lui aydier à secourir aux affaires que de present il a pour garder son estat et honneur. De laquelle somme de ij^{c}. livres parisis monnoye dite je me tieng pour content et bien payé. Tesmoing mez seel et saing manuel cy mis le quinziesme jour de novembre, l'an mil CCCC. et dix.

Registr. Nigrum, fol. 36.

713.

De quadam parva decima in parrochia de Zeilebeke assignata, vocata Scabaelge. Originalis habetur in lada Q.

1410. Wij Loy van Provijn, Jan van der Beike, Jhan de Heedere, Jacob Pierin ende
8 Décemb. Gillis Mule, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te wetene allen lieden, dat Jhan Janezone de jonghe heift ghecocht ende ghecreighen ervelike, tsinen bouf ende tsijns hoirs bouf, jeghen Denise van Dixmude, beede poorters tYpre, eene tiende gaende huute vier ende twijntich ghemeiten lands, lettel meer of min, ligghende onder onsen gheduchten heere van Vlaendren bin den Yperschen ambochte, in de prochie van Zeilebeike, twelke land zom toebehoord den voorzeiden Denise van Dixmude, ende tremenant die van zinte Martins tYpre, Jhan den Witten ende de aldijnghen wijlen was Jhan de Stier. Van den welken coope de voorseide coopere houd hem wel vernoucht, lyet vulgolden, heiftse upghedraghen, quite ghescolden, hallem ende ghifte ghewoorpen den voorseiden copere wel ende wettelike, naer costumen ende usagen van den Yperschen ambachte, ende heivets hem ghewedt ende ghelooft inwaersceip zonder calaenge jeghen allen lieden quite land omme quite gheld. In kennessen der waerheiden hebben wij scepenen voorseid deise presente lettren ghezeghelt met onsen propren zeghelen huuthanghende. Dit was ghedaen den achsten dach van decembre, int jaer duust vierhondert ende tiene.

Registr. Nigrum, fol. 144.

—

714.

Littera ostendens qualiter abbas de Dunis et prepositus sancti Martini Yprensis remensurari fecerunt terras suas jacentes in scabinatu Yprensi, in parrochia de Brillo, ab occidente vie communis, sicut itur versus Boesinghe, videlicet ij. mensuras pertinentes ecclesie de Dunis, et iiij. mensuras cum dimidia cum xxv. virgis pertinentes ecclesie nostre, et sic partiverunt, quod ecclesie nostre remanent iiij. mensure cum dimidia.

Nos frater Thomas, abbas de Dunis, et Nicholaus, prepositus sancti Martini Yprensis, notum facimus universis, quod anno Domini millesimo quadringentesimo undecimo, die VIII^a. mensis junii, remensurari fecimus terram nostram jacentem in scabinatu Yprensi, in parrochia beate Marie de Briele, ab occidente vie communis sive strate sicut itur versus Boesinghe, videlicet duas mensuras pertinentes ad ecclesiam de Dunis, et quatuor mensuras cum dimidia cum viginti quinque virgis, pertinentes ad ecclesiam sancti Martini, et invenimus defectum centum circiter et quindecim virgarum, quas equaliter partivimus; et sic remanent ecclesie de Dunis ibidem quinque linee terre, extendentes se de occidente in orientem usque stratam sive viam communem, inter terram sancti Martini ex una parte, et terram Johannis Janezone senioris ex altera, item quadraginta due virge cum uno angulo sive cono, intrantes versus meridiem inter stratam predictam et terram sancti Martini. Et ut hec remensuratio firma et stabilis permaneat temporibus profuturis, pro bono pacis et concordie sigilla nostra hiis presentibus duximus apponenda. Datum anno, mense et die predictis.

1411. 8 Juin.

En marge, d'une écriture plus récente: Ista littera est verlaeght.

Registr. Nigrum, fol. 94.

715.

De quadam razaria tritici perpetue adjudicata ecclesie sancti Martini Yprensis a scabinis de Boesingheem contra Willermum de Bilke.

Saichent tout chil qui sont et qui advenir seront, qui ceste chartere partie verront ou orront, que pardevant Paskin le Mayeur, adont maieur de reverend pere en Dieu monseigneur l'abbey de saint Pierre leis Gand en se seignerie de Boesinghem, est venus Vincent Cortewille, comme procureur de provost et canonnes de l'eglise de saint Martin dYpre, se clama en le presence du mayeur et de deux eschevins sour un manoir comprehendant une mesure ou environ, gisans au trau Quicmaen alistans à le Holebeke au leis d'amont, pour une rasiere de bley par an, à le mesure d'Aire, esqueans à le saint Martin, pour le rente de xvj. ans ou de plus. Et dedens le quinsaine vint Willame de Bilque, et requerut au maieur pour avoir declaration du claim. Et au jour de

1411. 22 Juillet.

le declaration vint et se comparut Vincent Cortewille, comme procureur des seigneurs provost et canonnes de saint Martin d'Yppre, et Willame de Bilque, et fut par consentement de deux parties le declaration continué au prochain jour de pleis. Et à ce jour qui fu continué, rechuit le dit Vincent jour ou procureur de par li aussi poissant comme lui de par les dis seigneurs. Et à che prochain jour de pleis vint Terry le Scrivere, comme procureur fondé pour le dite eglise et se comparut, et aussi fist ledit Willame de Bilque, par devant Jaque de Waloncappele, comme bailliu à ce jour de mes seigneurs abbey, provost et convent de l'eglise saint Piere leis Gand, et par devant un plain banc d'eschevins dudit lieu, est assavoir Michiel Layres, Pietre le Maieur, Jehan le Wreede, Clay Steccomte, Clay le Cockut et Martin le Broedere, et là dist le dit Willame de Bilque que il ne savoit pour quoy et ne à quoy on avoit clamé sour sen hiretage, et requerut de avoir declaration du claim. Et là fu dit par eschevins que li dis Terry se consillast et li fesist declaration du claim. Et adonques le dit Terri li fist declaracion et li demanda une rasiere de bley par an, à le mesure d'Aire, pour le rente de xvj. ans ou environ, esqueans à le saint Martin d'iver, et se li dis Willame le voloit cognoistre, il cognisoit droit et verité, et se il le voloit niier, li dis Terry le offroit à proveir par bone enqueste du païs ou de boines lettres de amortissement. Et adonques il fu jugiet par eschevins que le dit Willame de Bilque li cognuist se demande ou deniast. Et adonques li dis Willame li denia; et là fu dit par jugement au quel que Terry se voloit tenir et comment il le voloit proveir; et adonques dist le dit Terry que il le voloit proveir par le boine enqueste du paiis; et adonques allega le dit Willame par pluiseurs poins que le verité du paiis il ne aroit point, se droit ne estoit et eschevins le jugassent. Et tant par pluiseurs journées de par leis les eschevins en prinrent leur respit, tant il fu dit et jugiet par eschevins que le dit Terry devoit avoir l'enqueste du paiis, pour chou que c'est avoir de saincte eglise, est assavoir de xxj. personnes dignes et de foy, lez quels xxj. personnes il furent ajourné et ammonesté à un certain jour à le court de Boisinghem. Et là vinrent lez deux parties et veirent jurer lez tesmoings, et adonques furent examiné les dis tesmoings, bien et soffisaument par leur sermens, des eschevins l'un après l'autre. Et lez eschevins venans heurs de leur conseil, le bailliu lez conjura que il wudassent le verité. Et li eschevins dirent par jugement, que il n'estoient point saige à che jour, et prinrent leur respit au prochain jour de pleis. Et à che prochain jour de pleis les deux parties se comparurent, et requirent de auwir jugement. Et adonques le bailliu conjura lez eschevins du droit, et li eschevin jugerent que le dit Terry, comme procureur de l'eglise de saint Martin d'Yppre, avoit bien et soffisaument provey se rente et se cause, et que il en devoit goir à tout jours et à jamais de le dite rente, comme de avoir de saincte eglise. Toutes ces coses furent faites et passées bien et à loy, selonc li us et costume du paiis avoec toutes lez solemnités ad ce appertenans à faire, en l'an de grace mil quatre cens et onze, le XXIIme. jour de jullet.

Registr. Nigrum, fol. 17.

716.

De duabus mensuris terrarum jacentibus in parrochia de Pollijnchove.

Wij Philips van Pollinchove, Wouter Snoukaert, Jacob de Boye, Jakemaert 1411.
de Busschere ende Jhan Mannin, scepenen ende cuerheers van Veurnambacht, 12 Août.
doen te wetene allen lieden, dat Colin Coppin ende Lyzebette zijn wijf camen voor ons ende gaven up wel ende wettelike, met halme ende met ghiften, Willem Lammertine twee ghemeiten lands, litel min of meer, ghelast met zeven scellinghen ende tiene penninghen parisisen siaers eeuwelike rente gheldende der kerke van sijnte Martins tYpre, ligghende in de prochie van Pollinchove metgaders de bowelijnghen ende upgaende houd staende anden groenen dijc bezuuden ligghende bezuuden anden houden dijc, streckende oost ende west boosten an Jhans Vorhof, benoorden an der kerke van sijnte Martins voorseid ende an Gillis sCuieliers land, ende zij beloofden hem tvoorseide land en houd metten laste te warandeirne naer wetten van den lande. In oorcondsceipen van waerheiden hebben wij scepenen ende cuerhers voorseid onse seghelen ghehanghen an dese lettren. Ghedaen den twalefsten dach van ougstmaend, int jaer ons Heeren duust vierhondert ende ellevene.

Registr. Nigrum, fol. 122 (dans une autre pièce).

717.

Quod Petrus de Dixmuda et Georgius de Brievere emerunt hereditarie erga Johannem den Vos et Michaelem de Dixmuda, quasi tutores orphanorum Christophori de Beisselaere, xxvij. mensuras ij. lin. et lxxj. virgas jacentes in parrochia de Brillo.

Wij Willem van Hoolbeike, Loy van Provijn, Jan de Heedere, Jacob Pierin 1411.
ende Gillis Mule, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen 16 Décemb.
lieden, dat Pieter van Dixmude ende Joris de Brievere hebben ghecocht ende ghecreghen ervelike, thaerleider bouf ende thaerleider hoirs bouf, jeghen Janne den Vos ende Michiel van Dixmude, als vooghden van den weezen Kerstoffels van Beisselare, bi assente van den uppervooghd van weesen van der steide van Ypre, alle poorters tYpre, zevene ende twintich ghemeite twee linen ende een ende tseventich roeden lands, lettel meer of min, metsgaders den catelen diere up zijn ende toebehoren, beede huusen, scueren, stallen, poorten, bomen ende alle andre, rijpe ende groene, erdvast, wertelvast ende naghelvast, staende ende ligghende onder onzen gheduchten here van Vlaendren bin den Yperschen ambochte, in de prochie van den Briele, in diverschen parceelen hier naer verclaerst: dats de weitene eerst een hofsteide met den lande der boosten toten jocweighe, streckende oost ende west, viere ghemeite twee linen ende

twellef roeden lands, tusschen die van sinte Martins lande an beede ziden; item boosten jocweighe vijf ghemeite ende viertich roeden lands, streckende oost ende west, tusschen die van sinte Martins lande of ene zijde, ende den vorseiden copers lande of ander zide; item benoorden hove zes ghemeite ende een half ende achte ende twintich roeden lands, streckende zuud ende noord, tusschen den dissche lande van den Briele of een zide, ende Lauwers Berclaus lande of ander zide; item bet noord der tienden zes ghemeite, streckende oost ende west, tusschen den' lande Casin Besaens of een zide, ende sdischs van den Briele, sente Niclaeus ende Lauwers Berclaeus lande of ander zide; item betoost der tiende boosten an den jocwegh vijf ghemeite een line ende een ende viertich roeden lands, streckende oost ende west, tusschen den land Casin Besaens of ene zide, ende Maes van Rijssele ende der joncvrauwe Vierdincx lande of ander zijde. Van den welken cope de vorseiden vercopers houden hemleiden wel vernought, lijen vulgolden, hebbent upghedraghen, quite ghescolden, hallem ende ghifte ghewoorpen den vorseiden copers wel ende wettelike, naer costumen ende usaigen van den Yperschen ambochte, ende hebbents hemleiden ghewedt ende belooft inwaersceip zonder calaenge jeghen allen lieden quite land omme quite gheld, behouden sheren cheins utegaende. In kennessen der waerheiden hebben wij scepenen vorseid dese presente lettre gheseigheld met onzen propren zeghelen. Dit was ghedaen den zestiensten dagh in decembre, in tjaer ons Heren dusentich vierehondert ende ellevene.

Registr. Novum, fol. 133.

718.

[Quod Johannes de Beisselare acquisivit hereditarie unam domum cum pecia terre, stantem in de Teighelstrate.] — Hec littera adnichillatur.

1411-12. 6 Mars. Wij sceipenen van der steide van Ypre doen te weiten allen lieden, dat Jhan van Beisselare wijnmeitere, porter in Ypre, heift ghecocht ende ghecreighen, tzinen bouf ende te zijns hoirs ervelike, jeghen Jan Thomare roodvaerwere ende Machtild zinen wive, poorters in Ypre, een huus ende eene plaetse van lande der beziden houdende teen an tandre, derve der onder ende al datter toebehoort, erdvast ende naghelvast, staende ende ligghende in de Teighelstrate an doostzide, tusschen den huus Lauwers de Taure, die me sceldt Meykin, an de noordzide of eene zide, ende der erve toebehorende Lyzebette Baers ende Anne Baers ghesusteren an de zuudzide of andre zide, streckende derve vercocht achterwaerd toter ryole van der steide. Ende es sculdich de vorseide plaetse van lande vercocht te hebbene ende te behoudene hare vryheid ter necessarie staende zom up de vorseide plaetse van lande vercocht, ende zom up derve van der vorseide Lyzebette ende Anne teeuwelijcheiden, betalende tvierendeel van allen den costen die men doen zal omme ghehaefdigh te houdene ende scone te makene de vorseide necessarie, tallen tijden dat van noden werdt

teewelijcheiden, ende es sculdich de vuulijcheide van der vorseide necessarie tallen tijden dat van noden werdt, te weisene ghedolven in de vorseide plaetse van lande vercocht teeuwelijcheiden. Ende in ghеliken zijnre sculdigh thebbene haerleider vryheyde ter zelver necessarie teeuwelijcheiden de vorseide Lyzebette ende Anne in causen van haerleider vorseide erve, ende een huus ende eene camere toebehorende nu ten tiden Jan den Scot, staende neffens der vorseide erve van der vorseide Lyzebette ende Anne an de zuudzide van diere, betalende de vorseide Lyzebette ende Anne deene heltscede van den drien vierendeelen van den costen die de vorseide necessarie costen zal te houdene ghehaefdigh ende scone te makene, ende tvorseide huus ende camere svorseids Jans Scots es sculdich te betaelne dander heltsceede van den vorseiden drien vierendeelen teeuwelijcheiden. Van den welken de vorseide vercopers hem houden over wel vernoucht ende betaelt, ende hebbens halm ende ghifte ghegheiven den vorseiden copere wel ende wettelike, naer costumen ende usaigen van der vorseide steide van Ypre, ende zijnt hem sculdich te warandeirne van allen calaengen jeghen elkerlike, mids achte scellinghen parisisen erveliker renten elcx jaers, gaende uten vorseiden huus vercocht, ende viere ende twintich scellinghen parisisen erveliker renten elcx jaers, gaende uter vorseide plaetse van lande vercocht. In der welker ghedinkenessen ende verzeikertheiden hebben wij deisen chaertre gheseighelt met den ervachtighen zeigle van der voorseide steide. In orconsceipen van deisen sceipenen Jacob van Dixmude, Gillis van Loo, Jan van Provijn, Joris Valke ende Jacob' metten Zweerde. Ghedaen in tjaer ons Heren dusentich vierhondert ende elleivene, den VI.sten dagh in maerte.

Registr. Nigrum, fol. 106.

719.

Qualiter dominus Petrus de Dixmuda, filius domini Dyonisii, acquisivit hereditarie erga Georgium den Brievere et uxorem ejus medietatem unius curtis cum xxvij. mensuris ij. lin. et lxxj. virgis terre, jacentem in parrochia de Brillo cum pluribus aliis parcellis.

Wij Cornelis Stilte, Jan Stalpaerd, Gillis de Kemel, Jacob Pierin ende Gillis 1412.
Mule, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen lieden, dat 8 Juillet.
dher Pieter van Dixmude, sher Denis zone, heift ghecocht ende ghecreghen ervelike, tzinen bouf ende tzijns hoirs bouf, jeghen Joris den Brievere ende joncvrauwe Annen zinen wive, alle poorters tYpre, de heltsceede van eenre hofsteide metgaders zeven ende twintich ghemeiten twee linen ende een ende zeventich roeden lands, lettel meer of min, der toebehorende ende metgaders allen den catelen diere up zijn ende der toebehoren, beede huusen, scueren, stallen, poorten, bomen ende alle andre, rijpe ende groene, erdvast, wertelvast ende naghelvast, staende ende ligghende ghemeene metter ander heltsceede toebehorende den zelven here Pietre onder onzen gheduchten here van Vlaendren bin

den Yperschen ambochte, in de prochie van den Briele, in diverschen parcelen hier naer verclaerst: dats te weitene de heltsceede van der hofsteide metten lande der boosten toten jocweighe, streckende oost ende west, twee ghemeiten ene line ende zes roeden lands, tusschen die van sinte Martins lande an beeden ziden; item boosten jocweighe de helt van vijf ghemeiten ende viertich roeden lands, streckende oost ende west, tusschen die van sinte Martins lande of ene zide, ende svorseids vercopers lande of andre zide; item benorden den hove de helt van zes ghemeiten ende een half ende achte ende twintich roeden lands, streckende zuud ende noord, tusschen sdischs lande van den Briele of eene zide, ende Lauwers Berclaus lande of ander zide; item betnoord der tenden *(sic)* de helt van zes ghemeiten lands, streckende oost ende west, tusschen den lande Casin Besaens of een zijde, ende sdischs van den Briele, sinte Niclaeus gasthuse ende Lauwers Berclaus lande of ander zide; item betoost der tenden boosten an den jocwegh de helt van vijf ghemeiten een line ende een ende viertich roeden lands, streckende oost ende west, tusschen den lande Casin Bezaens of ene zide, ende Maes van Rijssele lande ende der joncvrauwe Vierdincx of ander zide. Van den welken cope de vorseide vercopers houden hemleiden wel vernought, lijen vulgolden, hebbent upghedraghen, quite ghescolden, hallem ende ghifte ghewoorpen den vorseiden copere wel ende wettelike, naer costumen ende usaigen van den Yperschen ambochte, ende hebbens hem ghewedt ende belooft inwaersceip zonder calaenge jeghen allen lieden, quite land omme quite gheld, behouden sheren chens utegaende. In kennessen der waerheiden hebben wij scepenen vorseid deise presente lettre gheseigheld met onzen propren zeghelen uuthanghende. Dit was ghedaen den VIII.sten dagh van hoymaendt, in tjaer ons Heren M. CCCC. ende twaleve.

Registr. Novum, fol. 127.

720.

Quod Petrus de Dixmuda et ejus uxor contulerunt hereditarie et legaliter Colardo de Dixmuda eorum filio unam curtem cum xxvij mensuris ij. lin. et lxxj. virgis terre, cum etc., jacentem in Brillo.

1412. 8 Juillet.

Wij Cornelis Stilte, Loy van Provijn, Jan Stalpaerd, Gillis de Kemel, Jacob Pierin ende Gillis Mule, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen lieden, dat voor ons comen zijn in propren personen Pieter van Dixmude sher Denis zone ende joncvrauwe Katheline zijn wijf, poorters in Ypre, ende hebben upghedraghen ende gheerft Colaerdekine van Dixmude haerleider kinde al wettelike, met halme ende met ghiften, naer de costume van den Yperschen ambochte, ervelike, tsinen bouf, te zins hoirs ende naercommers bouf, ene hofsteide metgaders zeven ende twintich ghemeiten twee linen ende een ende zeventich roeden lands, lettel meer of min, metgaders alle den cateilen diere up zijn ende toebehoren, beede huusen, stallen, porten, bomen ende alle

andre, rijpe ende groene, erdvast, wertelvast ende naghelvast, staende ende ligghende onder onzen gheduchten here van Vlaendre, bin den Yperschen ambochte, in de prochie van den Briele, in diverschen parcelen hier naer verclaerst: dats te weitene eerst de hofsteide met den land der boosten toten jocweighe, streckende oost ende west, tusschen die van sinte Martins lande an beeden ziden; item boosten jocweighe vijf ghemeiten ende viertich roeden lands, streckende oost ende west, tusschen die van sinte Martins lande of een zide, ende svorseids ser Pieters lande of andre zide; item benoorden den hove zes ghemeiten ende een half ende achte ende twintich roeden, streckende zuud ende noord, tusschen sdischs van den Briele of een zide, ende Lauwers Berclaus lande of ander zide; item betnoord der tenden zes ghemeiten, streckende oost ende west, tusschen den lande Casin Bezaens of ene zide, ende sdischs van den Briele, sente Niclaeus gasthuse ende Lauwers Berclaus landen of ander zide; item betoost der tenden boosten an den jocwegh vijf ghemeiten een line ende een ende viertich roeden lands, streckende oost ende west, tusschen den lande Casin Besaens of ene zide, ende Maes van Rijssele ende der joncvrauwe Vierdincx lande of ander zide. Van der welker ghifte ende updraghinghe vorseid de vorseide Pieter van Dixmude ende joncvrauwe Katheline zijn wijf houden hemleiden wel vernoucht ende betaelt, ende hebbent upghedraghen, quite ghescolden, hallem ende ghifte ghewoorpen den vorseiden Colaerdekine van Dixmude haerleider kinde wel ende wettelike, naer costumen ende usaigen van den Yperschen ambochte, alzo vorseid es, ende hebbents hem ghewedt ende belooft inwaersceip zonder calaenge jeghen allen lieden, behouden sheren chens utegaende. Ende dit ghedaen, de vorseide Colaerdekin van Dixmude drough stappans weider up al wettelike den vorseiden Pieter van Dixmude ende joncvrauwe Kathelinen zinen wive, zinen vader ende moeder, de bladinghe van der hofsteide ende lande hier voren verclaerst, omme hemleden die te heffene ende tontfanghene thaerleider proffite ghelijc haerleider tselves goede, toter tijd ende der stond dat de zelve Colaerdekin van Dixmude priester bedeghen werdt ende niet langher. In kennessen der waerheiden zo hebben wij scepenen vorseid dese presente lettre gheseighelt met onzen propren zeghelen uuthanghende. Dit was ghedaen den VIII.sten dagh van hoymaend, in tjaer ons Heren M. CCCC. ende twaelleve.

Registr. Novum, fol. 128.

721.

Quod Eligius van Provijn et Johannes Buedin confessi sunt coram scabinis territorii Yprensis, quod de vj. mensuris terre jacentibus in Boesinghe, in quibus eorum predecessores erant hereditati, tenentur solvere ecclesie hereditarie xxx. solidos par.

Wij Cornelis Stilte, Jan Stalpard, Gillis de Kemel, Jan de Heedere ende Gillis Mule, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen lieden, 1412-13. 1er Avril.

dat voor ons commen zijn in propren personen Loy van Provijn, Jan Buedin, uter cause van Claren zinen wive, ende Jan van der Helle, alle van der prochie van Boesinghe, ende verkenden in onze presencie dat zij ende haerleider voorders ervachtigh zijnde in zes ghemeiten lands, lettel meer of min, hier naer verclaerst, ligghende onder onzen gheduchten heere van Vlaendren bin den Yperschen ambochte, in de prochie van Boesinghe, in de parceelen hier naer volghende : dats te weitene viere linen lands tusschen Lauwers Tands lande ende den Doren elsten; item tvoorseid Doren elste ende een sticxkin lands der benoorden an twee ghemeiten lands; item een ghemet lands benoorden Jans van Poesele elsten; item vijf linen lands besuden an de dreve die loopt van den hove ten Thorre ten Harinchove waerd, de welke zes ghemeiten lands wilen toebehoorden deene drie ghemeiten lands Jan Droghebrode, ende teen ghemet lands Clay van der Helle, ende voord twee ghemeiten lands commende ute Lambrechts Morins hoofde, sculdigh zijn ende ghesijn hebben mijn heren den profsten ende convente van sinte Martins tYpre dertigh scellinghen parisise vlaemscher munten erveliker rente elcx jaers, ende dat zij ende haerleider voorders ervachtigh weisende in de voornomde zes ghemeiten lands, zo voorseid es, de zelve ervelike rente van dertich scellinghen parisise so langhe ende van zo ouden tiden ghegolden hebben den vorseiden profsten ende convente van sinte Martins, dat niemend memorie noch ghedinkenesse en heift der contrarie. In kennessen der waerheiden hebben wij scepenen voorseid deise presente lettre ter nerenster beide ende versouke van den vorseiden partien an beeden ziden gheseighelt met onsen propren zeghelen utehanghende. Dit was ghedaen den eersten dagh van april, in tjaer ons Heren M. CCCC. ende tweelve.

Registr. Novum, fol. 114.

722.

Quod dominus Petrus de Dixmuda obligavit se ecclesie nostre quod, dum Colardus de Dixmuda filius ejus, religiosus noster, mitteretur ad studium Parisius facta professione sua, quod hoc faceret sumptibus suis etc.

1413. Wij Andries Paeldinc doude ende Victoor de Witte, scepenen van der steide
29 Juin. van Ypre, doen te weitene allen lieden, dat dher Pieter van Dixmude, poortere in Ypre, voor ons comen es ende heift verkent, dat zo waneer Colin van Dixmude zijn kind proffes gedaen zal zijn in de kerke van sinte Martins vorseid, ghelieven zal den vorseiden Colin zijn kind te zendene te Parijs, ende hem daer doen ligghen ter scole drie jaer lanc ghedurende, ten propren costen van den her Pietre vorseid; dies zo hebben de vorseide mijn here de profst ende convent voor ons verkent, dat zij den vorseiden her Pietre sculdigh werden te gheivene te hulpen zinen costen vorseid, elcx jaers van den vorseiden drien jaren, de somme van viertich scellinghen groten tornoyse vlaamscher munten, ende de voornomde drie jaren verleiden, mids dat mijn here de profst

ende convent orbore dinct dat hire danne langher ligghe, zo zal hire noch zijn ende ligghen een jaar of twee, ten costen van den vorseiden her Pietre, behouden dies, dat mijn here de profst ende convent hebben 'belooft ende bi desen presente lettren beloven hem, dat zij zo redenlike boven den viertich scellinghen groten, die hi van hemleiden sculdigh wert tontfanghene van den jare of van den twee jaren die hire ligghen zoude boven den vorseiden drie jaren, der in zien zullen te zinen costen waert, dat hire wel in ghepayt ende te vullen vernought wert. In kennessen van deisen hebben wij deise lettren gheseighelt met onzen zeghelen. Ghedaen in tjaar M. CCCC. ende dertiene, den neghene ende twintichsten dagh in wedemaendt.

Registr. Novum, fol. 128.

723.

De quadam laga facta inter ecclesiam nostram et Johannem Janenzone seniorem, ita quod ecclesia habebit ab ipso hereditarie ij. lin. et lxxx. virgas terre jacentes in parrochia de Brillo.

Wij Cornelis Stilte, Jan Stalpaert, Loy van Provijn, Jan de Heedere ende Jacob Pierin, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te wetene allen lieden, dat voor ons commen zijn in propren personen eerwerdighe vadre in Gode, heer Niclays, bi den godliken ghedoghe profst van der kerke van sinte Martins in Ypre, ende al tghemene convent van der zelver kerke, ghecostumeirt bi enen profst gheregiert te zine, van der ordine van sinte Augustine, van den bisscopdomme van Terenbuergh, voor ons vergadert in tcapitel van der vorseide kerke over ene zide, ende Jan Janenzone doude ende Betrise zijn wijf, poorters in Ypre, over andre zide, ende hebben de voorseide partien voor ons verkendt, dat zij onderlinghe ghemaect hebben eenen vriendeliken wissel, dat men heet ene laghe, van harer ervachticheide hier naer verclaerst, in der manieren hier naer volghende: dats te weitene dat mijn here de profst ende convente vorseid zullen hebben van nu voordan, behouden, besitten ende possesseren, thaerleider bouf ende thaerleider naercommers bouf ende ter vorseide kerke bouf, ervelike tewelijcheiden, tparceel van lande hier naer verclaerst, es te weitene zesse ghemeiten twee linen ende vier waerf twintich roeden lands, lettel meer of min, ligghende onder onsen gheduchten here van Vlaendren bin den Yperschen ambochte, in de prochie van den Briele, tusschen den lande van der kerke van sinte Martins vorseid an allen ziden, streckende up de westzide van der gracht van den Noordhove, ende van danne een stic lands gheheeten de Pertrise beilc, kerende westwaerd toten Renijncweighe, gaende uten vorseiden lande sheren cheins ende van verhooghder rente viere ende twintich pene parisise in rudderpenninghen ervelike siaers gheldende mer Jacob Bellen; ende hier over de vorseide Jan Janenzone ende Betrise zijn wijf zullen hebben, houden ende possesseren, thaerleider bouf, thaerleider hoirs ende naercommers bouf, viere

1413. 10 Octobre.

ghemeiten ende neghentich roeden lands, litel meer of min, ligghende up de Boesingstrate an de westzide, bin den utersten vesten van der steide, tusschen den lande van der abbedye van den Dunen an de noordzide of een zide, ende tMuelen straetkin, twelke wilen een kercwegh was, an de zuudzide of andre zide, streckende tvorseide land verlaghet westwaerd toten lande Jans Vos, Jacobs zone, ende vijf linen lands, lettel meer of min, ligghende up de vorseide Boesingstrate an de zelve westzide, bin den utersten vesten van der steide, tusschen den lande svorseids Jans Vos an allen ziden, niet gaende ute al den vorseiden lande. Van der welker laghe ende wisselinghe vorseid de vorseide partien houden hemleiden deen van den anderen over wel vernought ende wel ghepayt, ende hebbens elc anderen upghedraghen, quite ghescolden, hallem ende ghifte ghegheiven wel ende wettelike, naer costumen ende usaigen van den Yperschen ambochte, ende hebben elc anderen belooft gherechtich inwaersceip zonder calaenge jeghen allen lieden, in der maniere voorscreiven. In kennessen der waerheiden hebben wij scepenen vorseid deise presente lettren gheseigheld met onzen propren zeghelen uuthanghende. Dit was ghedaen in tjaer ons Heren M. CCCC. ende dertiene, den tiensten dagh van octobre.

Registr. Novum, fol. 132.

724.

Quod Christoforus de Vulre acquisivit hereditarie erga Jacobum Pierin dimidiam mensuram prati, jacentem in parrochia de Boesinghe in den Hilhouc.

1413. Wij Willem van Hoolbeike, Cornelis Stilte, Jan Stalpart, Jan de Heedere en
10 Octobre. Loy van Provijn, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen lieden, dat Kerstoffels de Vulre heift ghecocht ende gheereghen ervelike, tsinen bouf, tsijns hoirs ende naercommers bouf, jeghen Jacob Pierin een half ghemet merschen, lettel meer of min, ligghende onder minen here van Vlaendren bin den Yperschen ambochte, in de prochie van Boesinghe, in de Hilhouc, tusschen den lande mijns heren sproofsts ende convents van sente Martins in Ypre an de noordzide of een zide, ende den lande svoorseids Jacobs ende der Belle lande an de zuudzide of andre zide. Van den welken cope de vorseide vercopere hem houdt over wel vernought, lijet vulgolden en wel betaelt, hevet upghedraghen, quite ghescolden, hallem ende ghifte ghegheven den voorseiden copere wel ende wettelike, naer costumen ende usaige van den Yperschen ambochte, ende heift hem ghewedt ende belooft gherechtich inwaersceip zonder calaenge jeghen allen lieden quite land omme quite gheld, behouden sheren chens jaerlijcx uutgaende. In kennessen der waerheiden hebben wij scepenen vorseid dese presente lettren gheseighelt met onze propren zeghelen uuthanghende. Dit was ghedaen den tiensten dagh van octobre, in tjaer ons Heren M. CCCC. ende dertiene.

Registr. Novum, fol. 112.

725.

Littera testimonialis Egidii d'Ablaing, ballivi comitis de Liney et sancti Pauli de terra sua et juridictione de Vrelenghehem, et hominum feodalium illius curie, qualiter domicella Maria de Zinnebeke exhereditavit seipsam de x'j. parte decime de Boesinghe, et in eadem hereditavit Petrum de Maets.

A tous ceulx qui ces presentes lettres verront ou orront, Gilles d'Ablaing, 1413.
bailli à mon tresredoubté seigneur monseigneur le conte de Liney et de saint 25 Octobre.
Pol de sa terre, justice et seignourie de Vrelenghehem et des appertenances, salut. Savoir fay que, pardevant mi et hommes de fief de mon dit tresredoubté seigneur de sa dite terre, fief, justice et seignourie de Vrelenghehem, telz que Jehan Piere et Jakeme Marissael, sont comparu en leur personnes damoiselle Marie van Zinnebeque d'une part, et Pierin le Maets d'aultre, laquelle damoiselle me requist à avoir un advoé, qui baillié lui fu par loy à sa requeste, et le dit advoé à elle baillié, comme dit est, dist, congnut et confessa, de sa bonne et france voulenté non à ce constrainte, que pour son grand prouffit, cler, evident et apparant, pieur marchié eschiever et mieulx fait que laissié, elle avoit et a vendu, moyennant juste et loyal pris de deniers, est assavoir pour ung gros de Flandres le denier à Dieu, ung escu de carité et ung escu de couletaige, et pour le gros du marchié soixante six livres de groz monnoye de Flandres, que la dite damoiselle Marie en congnut lors avoir receue, et de ce quita le dit achetuer, ses hoirs et ayans cause et tous aultres à qui quitanche en appertenoit, la douzisme partie des dismes de la parroche de Boesinghes en Flandres, tenue de la dite court de Vrelenghehem, pour de la dite xij^me^. partie de disme, comme elle est et se contient des quatre cors et du moilon, en tous prouffis, values et revenues quelxconques joir et possesser depuis maintenant en avant par le dit achetuer, ses hoirs et ayans cause hiritablement et à tous jours, à le tenir de mon dit seigneur de sa dite court, à tels relief, us, charges et droitures que la dite xij^me^. partie de disme doibt et puet devoir. Et pour deuement aler avant ou dit marchié et vendesme, la dite damoiselle par elle et son dit advoé rapporta et werpy en ma main, comme en main de seigneur, la dite xij^me^. partie desdites dismes, et s'en desherita, desvesti et dessaisi bien et par loy, pour en adheriter, viestir et saisir le dit achetuer que pour en joir et possesser par lui, ses hoirs et aians cause heritablement et à tousjours, comme dit est; promist et eubt enconvens le dite venderesse sur elle et sur tout le sien à conduire et garandir au dit acheteur, ses hoirs et ayans cause la dite xij^me^. partie de dismes envers tous et contre tous et à acquitier, delivrer et despechier de toutes aultres rentes, arrierages de rentes, debtes, charges, cognoissances, dons, quins, parchons et provisions de vivres et de tous autres fourfais et empeschemens quelxconques, qui de par elle, ses dis hoirs et ayans cause ou de par le dite xij^me^. partie de dismes pourroit naistre ou venir, tout

quite et tout delivré, jura et fiancha la dite venderesse, par le foy de son corps et sur sains solennelment, que jamais à nul jour contre le dit marchié, werp, rapport, desheritement, adheritement, condicions et convenences declarées en ces presentes lettres, elle ne yra ne aler ne fera par elle ne par aultrui alencontre en aucune maniere, ne ne querra, ne fera querre art, engien, escampe, voye, matere, moyen, cavillation ne empeschement aucun, par quoy le dit achetuer, ses hoirs et ayans cause en soit ou puist estre en soient ou puissent estre à dommaige au vaillant de quatre deniers ne de neant; et ce grea le dit advoé, et tant en fist et dist la dite venderesse par elle et son dit advoé, que les diz hommes dirent par loy et jugement à ma semonce et conjurement, que de la dite xij[me]. partie de dismes le dite venderesse estoit si soffisaument desherités et dessaisiz que à loy appertenoit, et que bien l'avoye en ma main, comme en main de seigneur, que pour en adheriter, viestir et saisir le dit acheteur, que pour en joir et possesser par lui, ses hoirs et ayans cause comme dit est. Ce fait je portay et transportay de ma main en la main du dit acheteur la dite douzisme partie de dismes et l'en adheritay, viesti et saisi bien et par loy, que pour en joir et possesser par lui, ses hoirs et ayans cause, ainsi que dit est dessus. Et tant en fis et dis que lez diz hommes dirent par loy sur ce de mi conjurez, parmi ce que je me tieng bien pour contens des drois pour ce appertenans à mon dit seigneur et eulx hommes de leur drois, que de la dite douzisme partie de dismes le dit acheteur estoit si soffisaument adherités, vestiz que à loy appertenoit et que pour en joir et possesser par lui, ses hoirs et ayans cause heritablement et à tousjours, selon lez conditions dessus devisées et saulf tous drois. Si furent à toutes lez choses dessus dites et à chacune d'ycelles faire bien et à loy dites, faites et adjoustées toutes lez solennitez en tel cas y appertenant, selon la coustume du pays. En tesmoing de ce je ay ces lettres saellées de mon seel, pric et requier aus diz hommes de fief que en plus grand approbation de ce que dit est, ilz vuellent à ces lettres mettre leurs seaulx avoec le mien. Et nous li dit homme de fief, qui avons esté present comme homme de fief où toutes lez choses dessus dites et chacune d'ycelles ont esté faites bien et à loy et passées par nostre jugement au conjurement du dit bailli, avons en approuvant ce estre vray mis et pendu à la requeste du dit bailli et priere des dites parties à ces lettres noz seaulx avec le seel d'icellui bailli. Ce fut fait le XXV[e]. jour d'octobre, mil IIII[c]. et treze.

Registr. Nigrum, fol. 4 (dans une autre pièce) et 69,
et *Registr. Novum*, fol. 99 (dans une autre pièce) [1].

---

(1) Les trois copies de cette pièce offrent une grande variété d'orthographe: *Jakeme Marissiel, Jaqueme Marissael*: *Zunbecke, Zunbeque, Zinnebeque; Pierrin le Mach, Pietre le Maets* etc. Nous avons pris pour base le texte du *R. Nigrum*, fol. 69, en y faisant entrer les leçons qui nous ont paru préférables.

726.

Quod ecclesia nostra temporibus perpetuis obligata est ad faciendum celebrare omni feria sexta in nostra ecclesia unam missam pro animabus Johannis Janenzoons, quondam nostri censuarii, et uxoris ejus cum certis conditionibus in ipsa littera expressatis.

Wij Niclays, bi der godliker ghenaden profst, ende al tghemene convent van der kerke van sinte Martins van der steide van Ypre doen te weitene allen den gonen die dese presente lettre zullen zien of horen leisen, dat wij, bi ghemenen consente ende overeendraghene van ons allen ende van elken zonderlinghe ghedaen in onze capitele, kennen ende lijen bi deisen presenten lettren ons vryes danex ende willen, over onze vorseide kerke, over ons ende over onze naercommers, die naermaels profsten ende convent van onzer kerke voornoomd weisen zullen, dat wij sculdich zijn ende sculdigh werden van nu voordan te doen doene over Janne Janenzone den ouden ende over Beatricen zinen wive, poorters tYpre, onze pachters van den Noordhove, ene ervelike messe van nu voordan alle weiken ende up elken vrydagh in onzen hernmestre ewelike ende ervelike ghedurende, ende al hier toe gheiven ende betalen telker messe in ghereeden ghelde den wedewaers van der vorseide steide van Ypre drie vlaemsche groten ooc ewelijc ende ervelijc ghedurende, ende mids desen werden ghehouden telker messe te commene tewelijcheiden een wedeware of twee of drie. Ende waert dat bi sterften, of bi enighen anderen causen in thuus van den vorseiden wedewaers gheen wedeware ne waere, zo zouden danne ghehouden zijn de vooghden van den zelven huus deen of beede te commene alle vrīdaghe ter vorseider messe, die ontfaen zullen de vorseide drie vlaemsche groten ter orbore van den vorseiden huuse, ende al ditte ten propren costen van onser vorseide kerke ervelike, zo voorseid es, zonder den vorseiden Janne noch zinen wive noch gheen van haren hoirs of naercommers noch niemend van haren halven enighen cost of last der af te draghene in gheenre manieren, want wij ende onze vorseide kerke wel ende vulcommenlijc der of betaelt zijn, ende houdens ons over wel vernought ende te vullen ghepayt, ende scelden der af quite over onze vorseide naercommers den voornoomden Jan Janenzone, Betrisen zijn wijf vorseid, haerleider hoirs ende naercommers, ende allen anderen wienre quitsceldinghe of toebehoren mach ten ewelijken daghen. De welke vorseide messe wij sculdich zijn te doen begonnen doene ende begonnen betalen den vorseiden wedewaers de vorseide drie vlaemsche groten in vrydaghe eerste dagh van der maendt van decembre eerst commende, ende alzo voordan in gheliken continueren ende doen achtervolghen de vorseide messe te doen doene ende de voornomde drie vlaemsche groten te betaelne den vorseiden wedewaers, of den vooghden van den huusen van den vorseide wedewaers, in der maniere voorscreiven, alle weiken telken up den vrydagh ewelike ende ervelike ghedurende, zonder enigh langher delay of uutset of enighen afcoop

1413. 28 Novemb.

nemmermeer der af te moghen doene, noch te doen doene of makene in gheenre maniere. Ende al waert alzo datter meer dan drie wedewaers telker messe quamen, zo ne zouden zij maer de drie groten hebben; ende al quamer min iof hare vooghden in hare name, zo ne zouden zij niet min hebben; maer waert dat de vorseide wedewaers of hare vorseide voogden in ghebreke waren tenighen van den vorseide messen te commene, zo datter gheen van hemleiden quame, zo zoude onze vorseide kerke danne onghehouden zijn den vorseide wedewaers te betaelne de vorseide drie groten, alzo langhe ende alzo dickend als zij van elker messe in ghebreike zijn zouden, zo vorseid es, ende van niet voordere. Ende omme al ditte wel ende loyalike te doene ende te vulcommene ewelike ende ervelike ghedurende, in der manieren dat vorseid es, wij hebben hier in verbonden over onze vorseide kerke, over ons ende over onze vorseide naercommers. alle de gheheele offerande van onzer vorseide kerke, omme der up tinnene ende te haelne, over elke messe daer wij of onze naercommers in ghebreike zijn zouden van te doene, zo vorseid es, den hoirs ende aeldinghers of den gonen die enighe cause aligieren zoude willen van den vornoomden Janne ende zinen wive, drie vlaemsche groten ende daer boven de vorseide drie groten van den vorseiden wedewaers, waermeide wij al ghereede lasten al dofferande van onzer kerke boven ghenomd alle weiken voordan ten eweliken daghen, ende mids dat men van desen ghebreke vorseid, up dat ghesciede dat niet en zal of God wille, up onze vorseide offrande niet vercouvereren mochte, zo bezetten wij al hier boven der in ende verbinden, bi desen zelven letteren, tiene ghemeiten erven, litel meer of min, onzer vorseide kerke toebehorende, die Lamsin Kawelin nu ter tijd in pachte houdt, gheleghen bin den scependomme van Ypre buter Meesinpoorte, an de westzide van der strate, tusschen den tween vesten van der vorseide steide, omme daer up tinnene ende te haelne, over elke messe, daer of wij of onze naercommers vorseid in ghebreke zijn zouden te doen doene alle weiken telken vrydaghe, zo hier boven gheseid es, de vorseide drie vlaemsche groten ende sghelijcx den vorseiden wedewaers ooc hare drie vlaemsche groten van nu voordan alle weiken telken vridaghe vorseid, ewelike ende ervelike in der manieren boven verclaerst, naer wetten, costumen ende usaigen van der vorseide steide van Ypre. Ende omme dies dat alle voorwoorden, beloften ende verbinden hier boven gheexpresseirt, gheaccordeirt ende ghesloten zijn loyalike ende ter goeder trauwe, ende dat over ende in vulbetalinghen van zekeren catelen die wij tonser vorseide kerke bouf jeghen den vorseiden Janne ende zinen wive vornomdt ghecocht hebben, staende ende zijnde up onze vorseide hof ende land ten Noordhove, evennare dat zeker lettren der up ghemaect ende gheseigheld metten zeghelen van scepenen van den Yperschen ambochte meer claerliker inhouden ende mensioen maken, ende dat wij profst ende convent vornomdt over onze naercommers die naermaels profsten ende convent van onzer voorseide kerke weisen zullen, uuterlijc begheren ende willen al tgond dat vorseid es vulcommen ende ghehouden tsine, in der manieren dat boven verclaerst staet, ewelike ende ervelike ghedurende, zo vorseid es,

so hebben wij in meerder verzekerdheiden ende in kennessen van warachticheiden, hier af ghedaen maken drie lettren, alle drie eens sprekende, dies ditte deene es, waer of wij deene tonswaerd hebben, ende de vorseide wedewaers dandre, ende de derde Jan Janenzone ende zijn vorseide wijf, ende hebben elc van den vorseiden lettren gheseigheld metten zeghelen van der prostien ende van den convente van onser vorseide kerke uuthanghende. Dit was ghedaen den achte ende twintichsten dagh in novembre, in tjaer ons Heren duusentich vierehondert ende dertiene.

Registr. Novum, fol. 150.

727.

De missa perpetua in qua ecclesia nostra obligata est, omni feria sexta celebranda, pro x. mensuris jacentibus extra portam de Messines, pertinentibus camere prepositi, in quibus Lambertus Cawelin solebat commorari.

Wij Lauwereins Belle ruddere, France van Dixmude, Victoor de Witte, Jan Provijn ende Jan de Broukere, scepenen van der steide van Ypre, doen te weitene allen lieden, dat voor ons commen zijn eerwerdighe ende discrete heeren de religieusen profst ende convent van der kerke van zente Maertins van der vorseide steide van Ypre an deene zide, ende Jan Janenzone doude ende Beatrice zijn wijf, poorters tYpre, an dander zide, ende hebben ons ghetooght drie uuthanghende letteren alle eens inhoudende, beseigheld metten zeghelen van der profstie ende convente vorseid, duer elc van den welken lettren eene van deisen onzen lettren zijn gesteiken, ende omme wel ende loyalike ghehouden, vulcommen ende ghedaen te zine al tgond dat in de vorseide letteren verclaerst ende begrepen staet, bi den voornomden profst ende convente ende bi haren naercommers, die naermaels profst ende convent van der voorseide kerke zijn zullen, ewelike ende ervelike ghedurende, de vornomde religieusen, over hare vorseide kerke, over hemleiden ende over hare vorseide naercommers, hebben haerleider vryes danex ende willen den vorseiden Jan Janenzone ende Beatricen zinen wive vorseid ten eweliken daghen voor ons gheassigneirt ende besettinghe ghedaen up de vorseide tien ghemeite lands begrepen in de vorseide lettren, die Lamsin Kawelin van hemleiden nu in pachte houdt, gheleighen bin den scependomme van Ypre, buter Meessinporte, an de westzide van der strate, tusschen den tween vesten van der vorseide steide. In kennessen van deisen hebben wij deise lettren gheseighelt met onzen zeglen uuthanghende. Ghedaen in tjaer ons Heren duusentich vierhondert ende dertiene, den zesten dagh in decembre.

1413. 6 Décembr.

Registr. Novum, fol. 151.

728.

Quod Johannes Janenzone senior et uxor ejus bene et legitime vendiderunt ecclesie nostre omnia catala pertinentia nostre curti de Noordhove et ceteris censis a nobis receptis modo expresso sicut inferius declaratur.

1413.
6 Décembr.

Wij Cornelis Stilte, Loy van Provijn, Jan de Heedere, Jacob Pierin ende Gillis Muule, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen den gonnen die deise presente lettren zullen zien of horen leisen, dat voor ons commen zijn in propren personen Jan Janenzone doude ende Beatrice zijn wijf, poorters tYpre, an deen zide, ende eerwerdighe ende discrete heren de religieusen profst ende al tghemene convent van der kerke van sinte Martins van Ypre an dander zijde, ende aldaer zo verkenden ende verlijeden in onze presentie haerlieder vryes dancx ende willen de voornoomde Jan Janenzone ende Beatrise zijn vorseid wijf, dat zij vercocht hadden, bij goeden loyalen cope ende zonder eenighe fraude of malengien, den vorseiden religieusen te haerlieder vorseide kerke bouf ewelijc ende ervelijc alle de catelen, beede huusen, scueren, stallen, poorten, bomen ende groeyende haghen ende metgaders ere hersmuelne, met al datter toebehoort, ende ooc alle anderen cateilen erdvast, wertelvast ende naghelvast, even verre dat se den vorseiden Janne ende zinen wive nu ter tijd toebehoren moghen, staende, ligghende ende wassende up thof gheheeten tNoordhof, ende up alle de landen die de zelve Jan ende zijn voorseide wijf metgaders den zelven Noordhove, van den religieusen vorseid, nu ter tijd in pachte ende in haren handen [hebben], ende hebben de voornoomde Jan Janenzone ende Betrise zijn wijf vorseid voor ons den vorseiden religieusen profst ende convente, te haerleider kerke bouf vorseid, upghedraghen ende quite ghescolden al trechte dat zij of haerlieder hoirs of naercommers nu of naermaels zouden moghen of willen halen of heeschen an enigh van den vornomden cateilen of an yet datter toebehoort, in wat manieren het wesen zoude moghen, omme den voornoomden religieusen ende haerleider naercommers profsten ende convent van der vorseide kerke van sinte Martins, ter cause van diere zelver kerke, an alle de voornomde cateilen ende al datter toebehoort stappands haud te slane, ende die te hebbene ende te houdene van nu voordan over tpropre vrye eghinne goed van der vorseide kerke ten eweliken daghen; behouden emmer dat de religieusen vorseid noch hare naercommers, binnen den termine van den pachte van den vorseiden Janne ende zinen wive, tvorseide hof ende land niet onthuusen zullen moghen in gheenre maniere, ende ooc dat Jan ende zijn wijf vorseid haren vorseiden pacht ghedurende zullen moghen met allen den catelen daer aex ende haumes ghelopen heeft ende sculdigh es te lopene, wel haer beste ende haren wille doen, ende met ghenen anderen nemmermeer van nu voordan; ende emmer uutghesteiken allerande vruchten zulke als taerwe, rugghe, gherste, evvene, cruud, ende alle andre vruchten, in derde ghesaeyt of in-

ghedaen zijnde, hoeghedaen dat zij zijn of naermaels zijn zullen ghesaeyt of inghedaen bi den termine van den pachte vorseid, die behoren toe ende zullen toebehooren den vorseiden Janne ende zinen wive ende haerleider hoirs ende naercommers, ende sghelijcx uitghedaen alle de huusinghen ende alle dandre catelen, rijpe ende groene, groeyende, niet groeyende, erdvast, wertelvast ende naghelvast, staende, ligghende ende zijnde up een hovekin met viertiene ghemeiten lands, dat behoort ter camere van mijnhere den profst vorseid, ende light an doostzide van den vorseiden Noordhove, an dander zide van der strate, tusschen de Boesingstrate ende der Ypre, dewelke cateilen ooc alle toebehooren den zelven Janne ende zinen wive ende haerleider naercommers, zonder eene reike van upgaenden bomen, die staen up de gracht an doostzide van den vorseiden hovekine, die behoren toe den vorseiden mijn here den profst. Voord es ooc te weitene dat van den hove te Puutselst metten lande der toebehorende noch van gheen van enigh van den cateilen diere up zijn ende toebehoren in desen coop niet begrepen es, ende voord behouden in allen anderen zaken, de lettren van den pachten die de vorseide Jan ende zijn voorseide wijf van der vorseide kerke houdende zijn, welke lettren zij themleiden waerd hebben, blivende in hare virtuut ende van werden naer haeren inhoudenen. Van den welken vorseiden cope de vornomde Jan Janezone ende Beatrise zijn wijf vorseid hebben hemleiden beede, over hemleiden ende over haerleider hoirs ende naercommers, voor ons, van den vorseiden religieusen, over hemleiden ende over hare vorseide kerke, ghehouden over wel vernought ende te vullen betaelt, ende hebbense derof quite ghescolden ende scelden quite bi deisen presenten lettren ten eweliken daghen, ende hebben voord de vorseide vercopers den coop ende voorwoorde in der maniere voorscreiven belooft den vorseiden copers loyalike te warandeerne van allen calaengen jeghen allen lieden tewelijcheiden. In kennessen der waerheiden hebben wij scepenen hier boven ghenomd, ter nerenster beide van bede den vorseide partien, deise presente lettre gheseighelt met onzen propren zeighelen uuthanghende. Dit was ghedaan in tjaer ons Heren duusentich vierhondert ende dertiene, den zesten dagh in decembre.

Registr. Novum, fol. 134.

729.

Quod Adelelmus Paelding, postmodum religiosus hujus ecclesie, ratione patrimonii eidem pertinentis occasione matris sue defuncte, acquisivit quartam partem unius curtis continentis xxxij. mensuras terre.

Wij Lauwereins Belle riddere ende Lambrecht van Loo, scepenen van der steide van Ypre, doen te weitene allen lieden, dat als in tverdelen van der verstervenesse van joncvrauwe Marie Moesins Jhan Paeldincs wijf was, Lammin Paeldinc svorseids Jhans wese, daen of vooghden zijn Jacob Moesin ende Loy Paeldinc, gheerft viel ende erfachtigh bedeegh in tvierendeel van eere hofsteide 1413. 24 Décemb.

groot zijnde twee ende dertich ghemeite lands, litel min of meer, metgaders allen den cateilen der up zijnde ende toebehorende, huusen ende alle andre cateilen, ligghende in de prochie van Boesinghe, alzo de vorseide Jan Paelding ons zeight, ende al zident der vorseide besettinghe ende erfvinghe zeker besprec, traitiet ende acoord besproken, getraitiert ende gheacordeirt es tusschen minen here den proofst ende convente van der kerke van sinte Martins in Ypre over ene zide, ende den vorseiden Jhan Paeldinc over andre zide, alzo hi zeight, dat Lemmin voorseid, begheiven zijnde in den cloostre van sinte Martins voorseid ende nu staende in zijn prouve jaer, inbringhen zoude als zijn propre eghin goed, svorseids cloosters houf, tsinen professe ende als hi profes doen zoude, de vorseide steide met twee ende dertich ghemeite lands, litel min of meer, metgaders alle den cateilen der up zijnde ende toebehorende, husen ende alle andre cateilen, de voorseide Jan Paeldinc es commen voor ons in propren personen, ende heift verkent dat waert zo dat enighen tijden toecommende Jhan Paeldinc zijn zone, die hi heift bij joncvrauwe Marie Moesins zijn wijf was, of enich van den andren kindren die hi heift bi der voorseide joncvrauwe Marie Moesins zijn wijf was, of cause van hemleiden hebbende, haerleider hoirs of naercommers enigh onghebruuc daden of doen wilden minen here den profst ende convente voorseid van der vorseide hofsteide, lande ende cateilen der toebehorende, als voorseid es, in enigher maniere, dat hi dat sculdich es te warandeirne ten eweliken daghen minen here den proofst ende convente voorseid, hemleiden ende haren naercommers; ende omme dit wel te vulcommene, heift de vorseide Jhan Paeldinc verbonden ende bij deisen presenten lettren verbind hem ende al zijn goed vooroghen ende toe te commene, porlijc ende onporlijc, zo waer ende in wat steiden het gheleighen zij of vonden moghe weisen binder vorseide steide van Ypre ende eldere alomme der buten. In kennessen van desen hebben wij deise lettre gheseigheld met onzen zeghelen. Ghedaen in tjaer M. CCCC. ende dertiene, den XXIIII.sten dagh in decembre.

Registr. Novum, fol. 110.

730.

De bonis Ogeri Harlebout bastardi, nobis adjudicatis per scabinos nostros, remissione prius facta a dominis de consilio Gandavi residentibus.

1413-14. 7 Mars. De raedsliede mijns heeren shertoghen van Bourgoengnen, grave van Vlaendren, van Artoys ende van Bourgoingnen, gheordonneird in Vlaendren, doen te weitene allen lieden, dat ute dien dat Lauwers van den Kerchove ende Willem Lievin, in de name van huerleider wijfs als hoire ende aeldinghe van wilen was Jan Herleboud, hadden ons te kennene ghegheiven, eene goede wile es leden, hoe dat in tiden verleiden de zelve Jan Herleboud consenteerde ende gaf Ogierkine Herleboud, zinen bastaerden zone, tiene ponde groten, omme die naer zine dood bezet ende bewijst te zine in goeder erfachticheide gheleghen onder onzen voor-

zeiden here binnen der castelrie van Yppre, bi condicien dat, storve de vorzeide Ogierkin zonder wettelic hoir van zinen lichame achter hem te latene, dat dat bewijs weider comen zoude ten rechten hoire van den voorseiden Janne Herleboud; de welke Jan Herleboud ghevaren zindert ghevaren *(sic)* es van live ter dood, ende de zelve Lauwers ende Willem ghedaen zijn ter hoirie van den zelven Janne, bi consente van den heere ende wet vorseid ende van den vooghden van den zelven Ogierkine, den zelven Ogierkine in handen ghelaten hebben de bladinghen ende vruchten van den huusinghen ende cateilen hemlieden toebehorende bi virtute van der vorseide hoirie, staende ende ligghende an de noordzide van der Tempelstrate tYpre bi der cruce, up de erve ende juridictie van den religieusen profst ende convente van zinte Martins van Ypre, omme van dien vruchten te ghebrukene tot der tijd dat zij den voorseiden Ogierkine de voorzeide bezettinghe van tiene ponde groten ghedaen zouden hebben; ende al eist zo dat de vorseide Ogierkin zindert ooc ghevaren es van live ter dood, ende naer zine dood de voorseide Lauwers ende Willem gheanveird hebben de vorseide husinghen ende cateilen hemleiden toebehorende, alzo vorseid es, niet min het hadde ghelieft Roelande van Coeyeghem, hem zegghende bailliu van den zelven religieusen van sinte Martins, te aenvaerdene bi faite de husinghen ende catelen vorseid ende die vercocht of daer meide ghedaen zinen willen, ten groten grieve, scaden ende achterdeele van den vorseiden Lauwers ende Willem, alzo zij zeiden; up twelke zij vercreghen hadden onze lettren van commissien, inhoudende in substancien de zaken voorseid, ende bi virtute van dien hadden den vorseiden bailliu ghedaen dachvaerden voor ons, in de camere van den rade ons vorseids heeren te Ghend, mits dat hi weiderzegghende hadde gesijn weider te gheivene ende te restitueirne de vorseide husinghen ende cateilen hier boven begreipen, up den XXIX.sten dagh van laumaend lest verleiden te presenteirne, omme sanderdaeghs te verandwoordene den vorseiden Lauwers ende Willem in de name als boven up de zaken vorseid, ende omme voord te procedeirne alzoot behoren zoude; den welken XXIX.sten dagh uutghestelt hadde ende heift ghesijn te meer stonden ende laetstwaerf, tot den dartiensten daghe van spuercle daer naer eerst volghende; ten welken daghe quamen ende compareerden in de vorseide camere de vorseide Lauwers van den Kerchove ende Willem Lievin, ter cause ende in de name alzo zij procederen, of een zide, ende de vorseide Roeland van Coeyeghem, bailliu van den vorseiden religieusen, of ander zide; ende aldaer van svorseids vercrighers weighe, naer dien dat zij te faite hadden ghedaen leeden de zaken vorseid, was ghesloten ende gheconcludeirt jeghen den vorseiden bailliu, dat hi sculdigh ware ende es bi den hove ghecondempneert ende bedwonghen tzine den vorseiden vercrighers te restitueirne ende weider te gheivene de vorseide husinghen ende catelen bi hem in achte ghedaen ende gheanvaerd ten orbuere ende proffite van den vorseiden religieusen zinen meesters, alle tgoed bleven ende hemlieden voorscreiven bi der dood van wilen Ogierkine, wilen Jan Herlebouds bastaerde zone, up dat zij noch in wesene waren, ofte daer voren de somme van tien ponden groten ouds vlaemschs payements, daer toe

zijse ghecostumeirt hebben; met goeder cause hebben hemleiden de vorseide vercrighers becroont van den voorseiden bailliu ende vercreighen onze voorseide lettren van commissien ende ooc hem ghedaen doen de beveile derin begreipen; met quader cause hadde hem de zelve bailliu der ieghen ghestelt ende gheopposeirt, ende bedi zal dies te vallen ende van al zinen voorstelle ende zij vercrighers behouden in al huere meeninghe, presenteirende van al hueren voortstelle zo veile te doen staene up dats nood zij, dat sculdich ware te ghenoughene, ende maecten heesch van costen; ende desen heesch ende conclusien aldus ghemaect ende ghenomen zynde, den vorseiden Roeland was tsinre begherte copie van den exploten ende dach omme hem daer up te beradene gheconsenteirt van den vorseiden dertiensten daghe van sporkele in drie weiken, omme danne te procedeirne alzoot behoren zoude, den welken dagh onderhouden hadde ende heift gesijn tot den daghe der date van deisen onzen jeghenwoordighen lettren; ten welken daghe kwamen ende compareerden in de vorseide camere Lieven van den Winkele, procureirre van den vorseiden Lauwers ende Willem, of ene zide, ende Clays de Smet, procurere van den vorseiden bailliu, ende ooc Clays Keye, procurere van den vorseiden profst ende convente van der vorseider kerke van sinte Martins; de welke Clays Keye dede toghen ende zegghen, dat de vorseide profst ende convent hadden in huer vorseide heersceip, dat zij hebben buter Temple poorte tYpre, gheheeten tUpstal, hoghe, middele ende neider justicie, bailliu, mannen, scepenen ende andre officiers, omme daer te verwaerne huere vorseide heerlijcheide ende elken recht, wet ende vonnesse te doene diet begheeren zal, ende dat hemleiden mids dien toebehorende de kennesse ende tberecht van hueren laten ende subgiten, ende dat de vorseide Roeland van Coyegheem huer bailliu was van den vorseiden heersceipe voor ons gheachtervolleght was omme zaken behorende ter kennesse van huren vorseiden scepenen, ende mids deisen zo verzochte de vorseide procurere van der zelver kerke, dat men dit stic in alzulker mate alst voor ons diende, metgaders den zelven partien weider ghesendt thebbene up huere vorseide heerscip van hueren bailliu ende scepenen, die zij hebben up tselve heerscip, omme bi hemleiden van der vorseide recht ende wet ghedaen tsine alzoot behoren zoude, naer den costume van den vorseiden heersceipe, zegghende dat hemlieden alzo sculdich ware te ghesciene; ende naer deisen verzouke, de vorseide Clays de Smet, in de name als boven, zeide dat zijn vorseide meester bereed was daer te rechte te stane of eldere daar hem recht beleeden zoude, bij protestacien waert ghezeit dat de vorseide zake hier bliven zoude onverlet te stane, omme voort te gane in de vorseide zake alzo zijn raed ghedraghen zoude; ende bi den vorseiden Lauwers ende Willem was ghezeit ter contrarie, dat tvoorseide renvoy niet sculdich ware te ghesciene, bi veile reidenen ende middelen ende specialike omme dies wille, dat de vorseide Roeland daer zelve bailliu was ende mids dien zij niet ghesceipen waren wet thebbene, ende dat tandren tiden de zelve bailliu ende scepenen hadden wederzegghende ghesijn hemlieden wet te doene van der zake vorseid; met veile meer andere redenen bi elken van den vorseide partien daer toe gheseit omme te behoudene

in huere meeninghe; so eist dat wij, ghemerct tvoorseid voordstellen van den zelven partien in al tguend dat zijre an beeden ziden toeghezendt hebben, raed ende advis der up ghehadt, hebben de vorseide zake, in alzulken state als zoe voor ons hanghende es, den vorseiden religieusen up huer voorseide heersceip gheremitteert ende weiderghezonden, remitteren ende weiderzenden bi deizen onzen lettren metgaders den vorseiden partien voor hueren vorseiden bailliu ende scepenen van den zelven heersceipe, omme bi hemlieden van diere ghedaen tsine alsoot behoren zal; ende voord hebben wij elc van den vorseiden partien dagh beschoeden ende bi hueren consente te zine voor den zelven bailliu ende scepenen, omme bi elken van hemleiden daer toe ghedaen tsine alzo huere goede raed ghedraghen zal, ten eersten dinghedaghe die men daer up theerscheip houden zal naer half vastene eerst commende. In kennessen van deisen hebben wij deise lettren ghedaen zeghelen met drien van onsen zeghelen over ons allen. Ghegheiven te Ghend, den zevensten dagh van maerte, in tjaer M. vier hondert ende dertiene.

Bij minen heeren van den rade wesende te Ghend.

Registr. Nigrum, fol. 2.

731.

Littera de usufructu tercie partis curtis de Peipershove, una cum sex mensuris terre possidendis ab ecclesia, quousque quinquaginta lib. grossorum persolvantur

Wij Gillis van Rethem, bailliu van der zale van Yppre, ende Cornelis Stilte, 1414.
Loy van Provijn, Jan Stalpaerd, Jan de Heedere, Jacob Pierin ende Gillis Mule, 21 Juin.
scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen den gonen die deise presente lettre zien of horen leisen, dat up enen wetteliken dinghedagh, die verleiden es, so quam in mijns gheduchts heren zale van Vlaendren tYpre in de wettelike ghebannene vierscare, Kerstoffels de Vulre, als over ende in de name van minen here den profst ende convente van sinte Martins tYpre, met enen wetteliken taleman hem ghegheiven te wette tsinen verzouke; tooghde ende zeide dat Jan Aket, poorter in Ypre ende provengier van sinte Martins voorseid was, up tiden verleden verkende sculdigh zijnde, ten hende van zinen leivene waneer dat hi ghevaren zoude zijn van live ter dood, goeder sculden loyaelre ende onvergolden minen voorseiden heere den prost ende convente van sinte Martins voorseid, de somme van vichtich ponden groten tornoyse vlaemscher munten, te betaelne zo waneer dat hi zoude zijn commen van live ter dood, ende dat hi dan of besettinghe ende assignement ghedaen hadde minen voorseiden heere den profst ende convente, up tderdendeel van der hofsteide gheheten sPepers hof, metgaders dertiene ghemeiten ende een half lands, behorende ten voorseiden derdendeele van der hofsteide, ende up tderdendeel van allen den cateilen dien staen ende zijn up de vorseide gheheele hofsteide, beede huusen, scueren, stallen, poorten, bomen ende alle andre, rijpe ende groene,

erdvast, wertelvast ende naghelvast, ende up zes ghemeiten ende tsestich roeden lands, lettel meer of min, ligghende an doostzide van sPeipers hove vorseid, staende ende ligghende alle de vorseide besettinghe onder onsen voorseiden gheduchten here van Vlaendren bin den Yperschen ambochte, in de prochie van sint Jacobs, ghelijc ende alzo verre voord alst bliken mach bi enen chartere der up ghemaect, beseigheld met scepenen zeghelen van Yperambocht, duere den welken dese onze presente lettren zijn ghesteiken; ende zeide dat de voorseide Jan Aket ware ghevaren van live ter dood, ende dat men noch in ghebreike ware van te betaelne minen voorseiden here den profst ende convente de voorseide somme van vichtich ponden groten; hiesch ende begherde, in de name van den voorseiden profst ende convente, paysivel ghedaen te weisene ter besettinghe, ghelijc dat zijn vorseide chaertere in hild ende verclaerst, jof jeghen hem ghedaeghd te hebbene Michiel Weynin, amman in Yperambocht, ende alle de gone die zegghen wilden jeghen tinhouden van zinen vorseiden chaertre, sondaeghs in de prochikerke van sint Jacobs, voor den naesten dinghedagh, omme daer tsine ten naesten dinghedaghe daer naer, of alzo veile rechts thebbene, als sceipenen wijzen zouden; ende streic van al deisen zaken alle de wettelike vermeiten diere toebehoorden, naer costumen ende usagen van der vierscare voorseid. Ende daer up ic bailliu voorseid ter begherte van hem maende scepenen van den rechte; dewelke scepenen wijsden dat men Michiel Weynin ende alle de gone die zegghen wilden jeghen tinhouden van den vorseiden beseighelden chaertre, daghen zoude in de prochikerke van sinte Jacobs voor den naesten dinghedagh, omme daer te zine ten naesten dinghedaghe daer naer, up dat de voorseide Kerstoffels hulpe hadde in scepenen van zinen vermeten; de welke hulpe hem stappans medebleef wel ende wettelike, naer costumen ende usaigen van der vorseider vierscare. Ende ten naesten dinghedaghe daer naer so quam de vorseide Kerstoffels de Vulre in de wettelike ghebannene vierscare, ende beseghede so veile wettelijcheiden, naer costumen ende usagen van der vorseide vierscare, dat hi al wettelijc gheereegh voortgheheescht Michiel Weynin ende alle de gone die zegghen wilden jeghen tinhouden van zinen vorseiden bezeghelden chartre, ende waren daer voortgheheescht eenewaerf, ende tkercghebod kenlijc ghedaen, ende anderwaerf voordgheheescht. Ende stappans Michiel Weynin cam vooroghen, ende scald quite al trechte dat hire an wiste te heesschene, behouden trechte van der vierscare, ende stappans de vorseide Kerstoffels begherde voord wet. Up twelke ic bailliu vorseid maende scepenen van den rechte; ende scepenen wijsden, omme dies datter grond van erven ware, dat men alle dandre derdewaerf voordheeschen zoude, twelke al wettelike ghedaen was. Ende omme dat hem daer niement gheappareert hadde bin tiden ende bin wilen recht heesschende of begherende te proposeerne jeghen den vorseiden chartere, so waren alle dandre ghewijst wettelijc ghecontumasseirt, gheachtervolleght ende verwonnen, uteghbeleid lieden nu ter tijd weisende buten lande ende onbeiaerde kinderen. Ende stappans begherde de vorseide Kerstoffels de Vulre, in de name van den vorseiden prost ende convente van sinte Martins,

paysivel ghedaen te wesene tsijure besettinghe, alzo zijn vorseide chaertre sprake ende inhilde, iof alzo veile rechts thebbene, als sceipenen wijsen zouden. Ende daer up ic bailliu voorseid maende scepenen van den rechte; de welke scepenen wijsden, omme dies dat Michiel Weynin daer wetteliken dagh hadde up den dagh van doe, ende alle de gone die zegghen wilden jeghen den voornoomden beseighelden chaertre, ende zij waren voordgheheescht eene waerf, tkereghebod kenlijc ghedaen, anderwaerven voord gheheescht, ende Michiel Weynin vooroghen ware commen ende hadde quite ghescolden al trechte dat hire an wiste te heesschene, ende daer naer alle dandre derdewaerf voordgheheescht ende wettelike gheachtervolleghet waren, ende al dats voor hemleiden commen ware, dat ic bailliu voorseid als here den voorseiden Kerstoffels den Vulre, in den name van den profst ende convente van sinte Maertins voorseid, doen metter roede ten catelen zouder si, ende ter bladinghe van der erve begreipen in zinen vorseiden chaertere, in der zelver voorme ende alzo verre voord als de zelve chaertere inhilt ende mencioen maecte, behouden emmer den keuren, costumen ende usaigen van der castelrie van Ypre. Ende alzo ic bailiu voorseidt deidt ende vulcam haerleider vonnesse van al tal ende wettelike, alsoo uter vierscare ghewijst was, naer costumen ende usaigen van der voorseide vierscare. Ende omme dies dat ons bailliu ende scepenen voornoomd alle deise zaken ende elke zonderlinghe cond ende kenlijc zijn, alzo hiervoren ghescreiven staet, so hebben wij in kennessen van warachticheiden dese presente lettre gheseighelt met onzen propren zeghelen utehanghende. Dat was ghedaen in tjaer ons Heeren M. CCCC. ende viertiene, den XXI.sten dagh in wendemaendt.

Registr. Novum, fol. 26.

732.

Quod Johannes Janenzone senior bene et legitime vendidit omnia catalla stantia supra quamdam curtem, vocatam 'tCleene hovekin, stantem extra Boesingporte, pertinentem domino preposito hujus ecclesie.

Wij Michiel de Wulf ende Jan Dreling, scepenen van der stede van Ypre, 1414.
doen te weitene allen lieden, dat Jan Janessone doudste, poortre in Ypre, heift 27 Juin.
voor ons verkendt, dat hi vercocht heift wel ende loyaellike minen here den profst van sinte Martins tYpre alle de cateilen hem toebehorende ende die hi heift staende erdvast, wertelvast ende naghelvast, staende up een hof dat men heet tClene hof, an de oostzide van der Boesingstrate buten crucen, daer of de grond toebehoort den vorseiden minen here den profst ende convente van sinte Martins vorseid, es te weitene huusen, scueren, stallen, coten, bomen ende haghen nu zijnde up den vorseiden grond, ende dat in deser voorme, maniere ende condicie, dat de vorseide Jan Janessone doudste hebben ende houden zal te zinen singuleren proffite ende orbore al tland toebehorende den vorseiden hovekine ende dat hi al noch in pachte heift van sinte Baefsdaghe laetst verleiden

drie jaren daer naer elc anderen achtervolghende, omme dat te herve, te zayene, te mayene alzo hij van te voren ende tote nu ghedaen heift, zonder van den vorseiden lande te gheldene noch te betaelne den vorseiden minen here den profst ende convente vorseid eneghen land chens, lettel noch veile, den termijn van den vorseiden drien jaren ghedurende. Ende es te weitene dat waert zo dat de vorseide Jan Janessone voere van live ter dood al eer de vorseide termijn ute ende gheexpireirt ware, dat danne de vorseide mijn here de profst jof de cause van hem hebbende dese lettren bringhende handslaen magh an alle de vorseide cateilen, ende die hebben ende behouden over zijn propre eghinne goed ende tsinen bouf, zonder den aeldinghen van den vorseiden Jan daer an enich recht te moghene heesschen in enigher manieren, behouden hemleiden de note van den vruchten van dien jare die de vorseide Jan voor zine dood in tvorseide land zal hebben gheleid, behouden voord ooc meide in viguere ende van werden blivende den chens ende pacht dien hij heift jeghen de kerke van sinte Martins vorseid van den vorseiden hove ende lande achter den termijn van den voordzeiden drien jaren, mids dat hij die verleifde ende hij daer in noch enighen termijn van jaren hadde. In kennessen van deisen hebben wij onze zeighelen hier an ghedaen in tjaer M. IIII^{c}. ende viertine, den XXVII^{tten}. dagh van wedemaendt.

Registr. Novum, fol. 132.

733.

Quod Christoforus Rugghinvoet, causa debiti sui, positus fuit in de were cujusdam domus cum quadam pecia terre, hereditate et omnibus pertinentiis suis, stantis et jacentis in Teghelstrate versus oost

1414. Wij France de Bere, Jacob Moesin, Jan Danin, Jan de Broukere ende Jan
8 Octobre. Dreling, sceipenen van der steide van Ypre, doen te weitene allen lieden, dat Kerstoffels Rugghevoet, omme zine sculd, was ghedaen in de were up een huus metgaders eere plaetse van lande der bezijden, derve der onder ende al datter toebehoort, wijlen toebehorende Janne van Beisselare wijnmeitre, staende ende ligghende in de Teghelstrate an doostzide, tusschen den huus Lauwers den Tanre dit Meykin of ene zide, ende derve toebehorende Lijsbette ende Anne sBaers ghezusteren of andre zide, streckende achterwaert toter ryole van der steide; ende daer was Jan Goussin als scoutete van Ypre, de welke dagh maecte bi onzen vonnesse allen den gonen die ter vorseider were yet spreken of calengieren willen, ten naesten dinghedaghe dat men dinghen zal van frindaeghs ghedinghe tYpre up dhalle. In kennessen van deisen hebben wij deise lettren gheseighelt met onzen zeighele. Ghedaen in tjaer M. CCCC. viertiene, den achtsten dagh in octobre.

Registr. Nigrum, fol. 83.

734.

Quod Christoforus de Vulre, nomine monasterii sancti Martini Yprensis, causa debiti ejusdem monasterii, positus fuit in de were super quadam domo cum quadam pecia terre, hereditate et omnibus pertinentiis suis, stante et jacente in Teghelstrate versus oost.

Wij France de Bere, Jacob Moesin, Jan Danin, Jan de Broukere ende Jan Dreling, sceipenen van der steide van Ypre, doen te weitene allen lieden, dat Kerstoffels de Vulre, in den name van den cloostre van sinte Martins, omme de sculd van den zelven cloostre, was ghedaen in de werre up een huus metgaders eere plaetse van lande der beziden, derve der onder ende al datter toebehoort, wijlen toebehorende Janne van Beisselare wijnmeitre, staende ende ligghende teen an tandre in de Teghelstrate an doostzide, tussche den huus Lauwers den Tanre dit Meykin of eene zide, ende der erve toebehorende Lijsbette ende Anne sBaers ghesustren of andre zijde, streckende achterwaert toter ryole van der steide; ende daer was Jan Goussin als scoutete van Ypre, de welke dagh maecte bi onzen vonnesse allen den gonen die ter vorseider werre yet spreiken of calengieren willen, ten naesten dinghedaghe dat men dinghen zal van svrindagh ghedinghe tYpre up dhalle. In kennessen van desen hebben wij deise lettre gheseighelt met onzen zeighelen. Ghedaen in tjaer M. CCCC. ende viertiene, den achtsten dagh in octobre.

1414. 8 Octobre.

Registr. Nigrum, fol. 83.

735.

Quod Christoforus de Vulre, nomine monasterii sancti Martini, causa debiti ejusdem monasterii, positus fuit in de were super quadam domo, hereditate et omnibus pertinentiis suis, stante et jacente in Templestrate, versus west.

Wij France de Bere, Jacob Moesin, Jan Danin, Jan de Broukere ende Jan Dreling, sceipenen van der steide van Ypre, doen te weitene allen lieden, dat Kerstoffels de Vulre, in de name van den cloostre van sinte Martins, omme de sculd van den zelven cloostre, was ghedaen in de were up een huus, derve der onder ende al datter toebehoort, wilen toebehorende Janne van Beisselare wijnmeitere, staende ende ligghende in de Tempelstrate an de westzide, tusschen der fortretse van der steide of ene zide, ende der erve Clement Janszuens of ander zide; ende daer was Jan Goussin als scoutete van Ypre, de welke dach maecte bi onzen vonnesse allen den gonen die ter vorseider were yet spreiken of calengieren willen, ten naesten dinghedaghe dat men dinghen zal van frindaeghs ghedinghe tYpre up dhalle. In kennessen van deisen hebben wij deise lettren gheseighelt met onzen zeighele. Ghedaen in tjaer M. CCCC ende viertiene, den VIII^{ste}. dagh in octobre.

1414. 8 Octobre.

Registr. Nigrum, fol. 83.

736.

Quod Christoforus Rugghinvoet, causa debiti sui, acquisivit bene et legaliter in plena virscaria ville Yprensis unam domum cum fundo et quadam pecia terre ac etiam ejus pertinenciis, stantem et jacentem in Teghelstrate versus oost.

1414. 19 Octobre.

Wij Andries Paelding doude, Laurens Belle ruddere, Loy Paelding, France de Bere ende Michiel van Sconeveld, sceipenen van der steide van Ypre, doen te weitene allen lieden, dat Kerstoffels Rugghevoet, omme zine sculd, heift vercreighen up dhalle van Ypre in de vulle vierscare, wel ende wettelike ende bi onzen vonnesse, een huus metgaders eenre plaetse van lande der beziden, derve der onder ende al datter toebehoort, wijlen toebehorende Janne van Beisselare wijnmeitre, staende ende ligghende teen an tandre in de Teghelstrate an doostzide, tusschen den huus Lauwers de Tanre dit Meykin of eene zide, ende der erve toebehorende Lijsbette ende Anne sBaers gezusteren of ander zijde, behouden de rente der ute gaende ende alle andre assennementen te voren der up ghedaen. In kennessen van deisen hebben wij sceipenen boven ghenoomt deze presente lettre ghedaen zeghelen met den groten zeghele van der vorseide steide van Ypre. Ghedaen in tjaer M. CCCC. ende viertjene, den XIXsten. dagh in octobre.

Registr. Nigrum, fol. 82.

737.

Quod Christoforus de Vulre, nomine et ad opus ecclesie, acquisivit bene et legaliter in plena vierscaria ville Yprensis unam domum cum fundo et quadam pecia terre, stantem et jacentem in Teghelstrate versus oost.

1414. 19 Octobre.

Wij Andries Paelding doude, Laurens Belle ruddere, Loy Paelding, France de Bere ende Michiel van Sconeveld, sceipenen van der steide van Ypre, doen te weitene allen lieden, dat Kerstoffels de Vulre, over ende in de name van den cloostre van sinte Martins, heeft vercreighen up dhalle van Ypre in de vulle vierscare, wel ende wettelike ende bi onzen vonnesse, een huus metgaders eenre plaetse van lande der beziden, derve der onder ende al datter toebehoort, wijlen toebehorende Janne van Beisselare wijnmeitere, staende ende ligghende teen an tandre in de Teghelstrate an doostzide, tusschen den huus Lauwers de Tanre dit Meykin of ene zide, ende der erve toebehorende Lijsbette ende Anne sBaers ghezusteren of ander zijde, behouden de rente der utegaende ende alle andere assennementen te voren der up ghedaen. In kennessen van desen hebben wij sceipenen boven ghenoomdt deise presente lettre ghedaen zeghelen met den groten zeighele van der vorseide steide van Ypre. Ghedaen in tjaer M. CCCC. ende viertiene, den XIX.sten dagh in octobre.

Registr. Nigrum, fol. 82.

738.

Quod Christoforus de Vulre, nomine ecclesie sancti Martini Yprensis, acquisivit in plena virscaria ville Yprensis bene et legaliter unam domum cum fundo et omnibus pertinentiis suis, stantem et jacentem in Templestrate versus west.

Wij Andries Paelding doude, Laurens Belle ruddere, Loy Paelding, France de Bere ende Michiel van Sconeveld, sceipenen van der steide van Ypre, doen te weitene allen lieden, dat Kerstoffels de Vulre, over ende in de name van den cloostre van sinte Martins, heift vercreighen up dhalle in de vulle vierscare, wel ende wettelike ende bi onsen vonnesse, een huus, derve der onder ende al datter toebehoort, wijlen toebehorende Janne van Beisselare wijnmeitre, staende ende ligghende in de Templestrate an de westzide, tusschen der fortresse van der steide of eene zide, ende der erve Clement Janszuens of andre zide, behouden de rente der utegaende ende alle andre assenementen te voren der up ghedaen. In kennessen van deisen hebben wij deise presente lettre ghedaen zeghelen met den groten zeighele van der vorseide steide van Ypre. Ghedaen in tjaer M. CCCC. ende viertiene, den XIX.sten dagh in octobre. 1414. 19 Octobre.

Registr. Nigrum, fol. 83.

739.

Littera quitancie heredum Johannis Akets, de omnibus que ab ecclesia exigere potuerunt, specialiter de sexta parte curtis de Pepershove cum catallis et adhuc vj. mensuris terre.

Wij Andries Paeldinc doudste, Frans de Bere, Michiel van Sconeveld, Joris Valke ende Wouter Croeselin, scepenen van der steide van Ypre, doen te weitene allen lieden, dat Marie Stenoops, de wedewe Jan Akets wilen provendier tzinte Martins tYpre, item Loy Martin ende Nanne, de dochtere svoorseids Jan Akets zijn wijf, hoirs ende aeldinghes in tgoed bleiven achter de dood van den voorseiden Jan, zijn commen voor ons ende hebben quite ghescolden ende bi deisen presenten lettren scelden quite werde ende religieuse heren minen here den profst ende al tghemene convent van den cloostre van sinte Martins voorseid ende elken van hemleiden zonderlinghe van allen sculden, heesschen, ghelosten, calaengen, koopmansceipen ende voorwoorden, die zij aeldinghes voornomt, hemleiden ende elken van hemleiden bijzondere aen der vorseide kerken zouden moghen of weiten te heesschene in eenigher manieren van allen tijden verleiden, ende toten daghen van heiden, ende hebben voord de voornomde wedewe ende aeldinghes upghedraghen en quite ghescolden ende bi desen presenten lettren scelden quite tewelijcheiden ende draghen up al wettelike minen here den profst ende convente voorseid al trechte, anevaerdsceip, 1414. 5 Novembr.

cause, moghendheid ende actie, die zij ende elc van hemleiden bijzondere hadden, hebben, halen, heesschen, calengieren of ghecrighen mochten jof zouden moghen in enighe manieren, nu of in tiden toe te commene, ter cause van haerleider vorseider hoirie, an trechte derdendeel van eenre hofsteide ghenaemd sPeipers hof metgaders dertiene ende een half ghemeite lands metten cateilen, te weitene huusen, scueren, stallen, poorten, boomen diere up zijn ende den voorseiden derdendeele toebehoren; ende metgaders dien an zesse ghemeite ende zestigh roeden lands, de welke parceelen van erven ende cateilen alle toebehoorden den voorseiden Jan Aket in zinen leivenden tiden, ende die Kerstoffels de Vulre, als procureur machtigh over ende in de name van hemleiden proost ende convente voorseid, of ghewonnen heift voor scepenen van der zale tYpre, voor ene zeikere somme van ghelde, die de voorseide Jan Aket hemleiden in tiden verleiden verkend hadde, voor sceipenen van der zale voorseid, sculdigh weisen te betaelne ter dood van hem, ende zijn voorseid derdedeel van den hove voorseid metten cateilen ende den anderen lande voorseid, hemleiden daer voren beset ende ghesteldt in handen ende in panden, ghelijc de lettren daer up ghemaect, alzo wel de kennesse als de ofwinninghe voorseid, ende gheseigheld met sceipenen zeghelen van der zale voorseid meer te vullen inhouden ende verclaersen. Van al den welken voorseide zaken ende voord van allen anderen, onder wat specien van namen of termen van rechte zij begrepen of verstaen moghen zijn, zij aeldinghes voorzeid houden hemleiden ende elc van hemleiden zonderlinghe over wel te vullen vernought ende ghepayt van den voorseiden minen here den proost ende convente voorseid, ende van elken van hemleiden zonderlinghe, ende van allen andren wient anecleiven of nopen magh, renuncierende ende afgaende ten voorseiden afghewonnenen hove, lande ende cateilen teweliken daghen. In kennessen van desen hebben wij scepenen voornomd deise presente lettren gheseigheld met onzen zeghelen in tjaer dusentigh vierhonderd ende viertiene, den vijfsten dagh in novembre.

Registr. Novum, fol. 35.

740.

Littera de anniversario perpetuo domini Johannis van den Hille, concanonici nostri, data sub sigillis dominorum scabinorum ville Yprensis.

1414-15. 3 Mars.

Wij sceipenen van der steide van Ypre doen te weitene allen lieden, dat voor ons commen es in propren personne France Slinghere, poortere van der vorseide steide, als vooghd in deisen tijden van den heilegheu Gheest van der zelver steide van Ypre, ende heift verkendt dat hi ontfanghen heift, svorseids heilichs Geests bouf, van den her Janne van den Hille, religieux in dabbedye tsente Maertins tYpre ende nu ten tiden prochiepape van sente Pieters prochie van der steide vorseid, de somme van twintich ponden groten vlaemscher munten in goeden ghereeden ghelde, omme der meide te copene bin der vorseide steide van Ypre, sheilichs Gheests bouf vorseid, goede ervelike rente of

andere erfachticheide, alzo veile als de vorseide somme bestrecken mach, ende al ditte bi den wille ende consente van minen here den proofst ende convente van sente Martins vorseid, ghedaen tonzer presencie, in alzo verren alst de vorseide her Jan van den Hille anegaet. Ende het is alzo dat de vorseide France Slinghere, bi den weitene ende consente van mijn here den vooghd ende van ons sceipenen van der vorseide steide als uppervooghden van den voorseiden heileghen Gheest, heift metten vorseiden twintich ponden groten ghecocht ende ghecreighen ervelike, sheilichs Gheests bouf voornoomdt, jeghen den her Andriese den Ghansecuts capellaen een huus met der herve der onder ende met al datter toebehoordt, erdvast, wertelvast ende naghelvast, staende ende ligghende in de Clierstrate an doostzide, in tKersevatstraetkin, ende was voortijds sher Jacob Bailliukins capellaen, als bet ende te vullen bliken mach bi den lettren van den halme der up ghemaect. In recompensacien ende weiderlone van der welker ghifte van twintich ponden groten vorseid, de voornomde France Slinghere, als vooghd ende over ende in de name van den vorseiden heileghen Gheest, heift, bi den consente van minen here den vooghd ende van ons sceipenen vorseid, den heileghen Gheest vorseid ende al tgoed datter toebehoort, van nu voordan belast ende bezwaert met enen erveliken jaerghetide te doen doene ewelike ende ervelike alle jare, telken up den tweeden dagh van wendemaend, in den hoofdcoor tsente Maertins vorseid, ten propren costen allesins van den vorseiden heilighen Gheest alleenlijc ende van al den goede datter toebehoort, over den vorseiden here Janne van den Hille ende over Oliviere van den Hille ende over Mabelyen zinen wive, die vader ende moeder waren svorseids here Jhans van den Hille, beginnende tzelve jaerghetide eerstwaerven in den voorseiden hoofdcoor den tweeden dagh van wendemaend eerst commende, ende van diere tijd voordan van jare te jare achtervolghende, telken up den tweeden dagh van wendemaend ewelike ende ervelike gheduerende, in der maniere hiernaer verclaerst. Eerst dat de voorseide heileghe Gheest ende de gone die naermaels tgouvernement ende damministracie der of hebben zullen ende van den goede datter toebehoort, zullen voord meer, alle jare up den eersten dagh van wendemaend vorseid, ghehouden zijn tvorseide jaerghetide te doen clinkene bi enen belluudere, al de vorseide steide van Ypre duere, dat ment sanderdaeghs doen zal in sente Martins kerke in den vooraeiden hoofcoor, nomende de vorseide drie personen over wien het weisen zal; waerof de vorseide heileghe Gheest dien zelven clinkere betalen zal over zine pine achte scellinghen parisise. Item sanderdaeghs, ende werdt up den vorseiden tweeden dagh van wendemaend, zal men doen tvorseide jaerghetide in den vorseiden hoofcoor met eenre zinghender messe met dyakene ende subdyakene; waerof de heileghe Gheest vorseid betalen zal den priestre die de vorseide messe doen zal, twee scellinghe parisise, ende den vorseiden dyaken ende subdyaken elken twalef penninghen parisise; item ter offerande jaerlijcx van elker messe enen stoop wijns, twalef penninghen parisise te witte brode, ende twee pond wassinne kersen van twaelven in elc pond. Item dat ter vorseider messe zijn zullen moeten alle jare, van den beghinsele toten hende, zeven wedewaers van der vorseide steide, ende zes andre personen,

den witten vlieghere van den vorseiden heileghen Gheest draghende; den welken dertiene personen vorseid de voornoomde heileghe Gheest gheiven zal telker messe elcx jaers elken twalef penninghen parisise, ende mids deisen werden elc van den vorseiden dertiene personen sculdich telken van den vorseiden messen tofferne elc ene mite. Item dat ter vorseider messe de heileghe Gheest vorseid zal doen zijn twalef groots werd wittebroods, elc brood van drien penninghen parisise, in den vorseiden hoofcoor, ende alst ghesacreirt werd van der vorseide messe, zal ment draghen in den ommeganc tsente Martins vorseid, ende daer delent den aermen; item gheiven alle jare up den vorseiden tweeden dagh van wendemaend, ter vorseider messe, den convente van sente Martins vorseid teenre pitanche zessendertich scellinghen parisise, daer over elc religieus ghehouden werdt te leisene over de vorseide drie personen een *De profundis;* item gheiven ende betalen alle jare den cnape die jaerlijcx de vorseide messe bewaren ende tvoorseide brood den aermen deelen zal, over zinen dienst, twee scellinghen parisise. Ende boven al deisen werdt sculdich de vorseide heileghe Gheest te ghevene ende te betaelne van nu voordan alle jare, alle wittedonderdaghe, ende eerstwaerven begonnende in wittedonderdaghe eerst commende, den aermen lieden die zitten zullen ter mandaet in den vorseiden ommeganc tsente Martins, elcx jaers achtentwintich grootswaerd wittebroods, elc brood van tween penninghen parisise tstick, omme hemlieden te deelne, ende al ditte dat vorseid es, de vorseide heileghe Gheest doen doende van nu voordan alle jare tsinen propren costen, zo vorseid es, ewelike ende ervelike gheduerende. Ende omme dat wel ghehouden ende vulcommen zij, ende blive tewelijcheiden van pointe te pointe in der maniere voorscreiven, de voornomde France Slinghere, als vooghd ende over ende in de name van den heileghen Gheest voorseid, heifter in verbonden ende verbindt voor ons bi den consente vorseid al tgoed dat de vorseide heileghe Gheest nu heift of naermaels hebben zal, waert gheleighen zij, omme mids dat hi of de gone die naermaels daministracie van den zelven heileghen Gheest of van den goede datter toebehoort hebben zullen, in ghebreike waren van te doene ende te vulcommene tjaerghetide alle jare, zo boven ghezeit es, waert van enen jare of van meer, dat danne stappands de prelaet ende convent van sente Martins vorseid tvorseide jaerghetide zelve zouden doen, ende over elc jaer van ghebreke halen ende innen tharen bouf, up den vorseiden heileghen Gheest ende up al tgoed der toe behorende, de somme van zeven ponden parisise vlaemscher munten jaerlijcx, naer wetten, costumen ende usaigen van der vorseide steide van Ypre. Hier of zijn ghemaect twee lettren van eenzen inhoudene dies ditte deen es, waerof de prelaet ende convent van sente Martins deene hebben, ende de vorseide heileghe Gheest dandre. In der welker ghedenkenessen ende verzeikertheiden hebben wij desen chaertre ghedoen zeighelen metten ervachtighen zeghele van der vorseider steide van Ypre. In orconsceipen van deisen scepenen Gillis van Loo, Jan Paelding, Michiel van Sconeveld, Joris Valke en Jan de Broukere. Ghedaen in tjaer M. CCCC. ende viertiene, den derden dagh van marte.

Registr. Nigrum, fol. 73 et 188.

741.

Qualiter Alena, relicta Petri van den Berghe, resignavit Rogero marescallo omne jus quod habuit in motula jacente juxta ecclesiam de Brillo.

Wij Andries Paelding doudste ende Joris Valke, scepenen van der steide van Ypre, doen te wetene allen lieden, dat joncvrauwe Alene de wedewe Pietre van den Berghe, portigghe in Ypre, heift voor ons upghedraghen ende quite ghescolden Roegier van den Ackere marscalc, poortre in Ypre, de lettren ende al tinhouden der af, an de welke dese vooroghene lettren gheannexeirt zijn (1), ende houdt haer der af van den vorseiden Rogier wel vernought ende ghepaeyt, ende heift hem ghegheiven ende gheift bi dese presente lettren al de zelve macht, recht, cause ende actie die zoe zelve an de vorseide lettren ende inhouden van dien hadde, hebben of heesschen mochte in enigher manieren. In kennessen van desen hebben wij dese lettren gheseighelt met onzen zeglen. Ghedaen in tjaer M. CCCC. ende viertiene, den XIJ.sten dach in maerte. 1414-15. 12 Mars.

Registr. Nigrum, fol. 16.

742.

De xxxij. s. par. perpetui redditus, quos ecclesia recipere tenetur in parrochia de Boesceipe.

Wij Gontier Lodewijc baillou ende Boudem Baraets, Willem van den Coornhuse, Adaem van Bertine, Jaquemard van Eeken, Maes van den Coornhuse ende Jacob Voshol, manne van leene mijns heren mer Cornelis van den Eechoute riddere, van zinen leene gheleighen in de prochie van Boescepe ende van Bertine, doen te wetene allen lieden, dat in de presencie van ons bailliu ende manne voornomd camen in personen in behouveliker steide, in vullen hove wel ende wettelike ghemaect, dher Jacob Weeseboom, kelwaerder ende canonic van sinte Martins in Ypre, over ene zide, ende Jaquemin Vastenavend van der prochie van Boescepe over andre zijde, verkenden ende verlyeden aldaer voor ons, dat zeker acoord ende appointement tusschen hemleiden ghemaect ware ende was, als van den achterstellen van tiene jaren verleiden van twee ende dertigh scellinghen parisise vlaemscher munten erveliker renten siaers, die de kerke ende convent van sinte Martins vorseid van ouden tiden ghehadt ende gheheiven hebben ende sculdigh zijn te hebbene ende te heffene alle jare tewelijcheiden telken sinte Baefsdaghe, den eersten dagh van octobre, up een leengoed, dat de vorseide Jaquemin Vastenavend houdende es in leene ende in manscepe van mer Coornelise vorseid, ligghende in de vorseide prochie van Boescepe, 1415.

(1) Voir ci-dessus la pièce n° 706, qui dans le cartulaire précède immédiatement celle-ci.

groot weisende viertiene ghemeite lands, lettel meer of min, met allen den vryheiden diere toebehoren, twelke voorseid leengoed de vorseide Jaquemin cochte ende ghecreighen heift onlang es leiden jeghen Janne van der Bouke, wien tvorseide leen verscheinen ende verstorven was van enen Joris van der Bouke zinen broeder, diet wilen cochte ende ghecreegh jeghen enen Arnoud Boue, in deiser voorme, maniere ende condicie, dat de zelve Jaquemin Vastenavend kende ende lyede sculdigh wesen den vorseiden here Jacob, over ende in de name van der kerke ende convente van sinte Martins vorseid, de achterstellen van tiene jaren verleiden, van twee ende dertigh scellinghen parisise erveliker renten siaers, die de vorseide kerke jaerlijcs heift up zijn vorseide leen, de welke vorseide achterstellen hij aldaer beloofde voor ons wel ende loyaellike te betaelne den vorseiden here Jacob kelwaerder vorseid sinte Baefsdaghe eerst commende, ende kende voord aldaer voor ons sculdigh wesen up zijn vorseide leengoed der kerke ende convente van sinte Maertins vorseid alle jare de vorseide twee ende dertigh scellinghen parisise ewelike ende ervelike te betaelne telken sinte Baefsdaghe, den eersten dagh van octobre, in elc jaer. Up twelke vorseide appointement, acoord ende kennesse vorseid, de vorseid heer Jacob, in de name van der kerke ende convente, hem hild over wel vernoughdt ende ghepayt van allen terminen ende payementen verleiden van der erveliker rente vorseid tote den vorseiden zinte Baefsdaghe eerst commende, behouden de vulcomminghe van den vorseiden achterstellen ende de kennessen van der erveliker rente tewelijcheden ghedurende. Up al de welke voorscreivene zaken ende ten verzouke van beden partien ende ter maninghe van mi baillou voornoomd, wij manne vorseid kenden dat de vorseide Jaquemin hadde zo wel ende zo soffisantelike de vorseide rente ghekend sculdigh weisen up zijn vorseide leengoed, ende dat zo wel ooc meide der in verbonden voor ons te betaelne alle jare ten payemente vorscreiven, als waerbi dat die sculdich ware ende es te zine ghehouden teweliken daghen over openbare gheproufde ende ghekende rente, ende dat mense innen mochte, mach ende zal moghen up tvorseide leengoed alzoot behoort, ende zo men al zulke ende ghelike ervelike rente sculdigh es te innen naer der costumen van hove, ende ooc meide dat de vorseide heer Jacob hem zo wel vernought ende ghepayt ghehouden hadde van allen verleidenen payementen ende achterstellen van der rente vorseid van den vorseiden Jaquemin toten daghe vorseid, dat hij ende zijn leengoed vorseid sculdigh zijn quite te zine ende te blivene daer of, behouden de vulcomminghe ende kennesse voorseid. In kennessen der waerheid hebben wij baillou ende manne voornoomd dese lettren ghesegheld met onzen zeghelen uuthanghende. Ghedaen in tjaer M. CCCC. ende vichtiene, den (*sic*).

Registr. Novum, fol. 3.

—

743.

Defensio singularis emanata a curia Morinensi, ad instantiam prepositi et conventus hujus ecclesie, ad revocandum et annulandum sententiam scabinorum contra unum canonicorum nostrorum in eorum vierscaria prolatam.

1416. 11 Juillet.

Officialis Morinensis decano christianitatis Yprensis seu ejus locumtenenti et omnibus presbyteris, curatis et capellanis ceterisque personis ecclesiasticis ac notariis curie nostre Morinensis in nostris civitate et dyocesi Morinensi constitutis et eorum singulis, ad quem seu quos nostre presentes littere pervenerint, salutem in Domino. Querimoniam gravem pro parte religiosi viri domini Eustacii de Bets presbyteri, canonici regularis ecclesie seu monasterii sancti Martini Yprensis, ordinis sancti Augustini, dicte nostre dyocesis, nobis factam recepimus, continentem quod, licet laycis et laycalibus justiciariis in clericos, presbyteros et personas ecclesiasticas eorumve bona nulla sit attributa juridictio seu facultas de jure, idemque dominus Eustacius conquerens sit presbyter et religiosus visitatorque deputatus per venerabilem et religiosum virum prepositum dicti monasterii in parrochiali ecclesia sancti Petri ejusdem loci Yprensis notorie et publice, fueritque et sit de foro nostro ecclesiastico paratus stare juri coram nobis suo judice ordinario in hac parte adversus omnes de eodem presbytero religioso conquerentes, et nos parati simus et fuerimus omnibus de eo conquerentibus exhibere justicie complementum, nichilominus tamen ballivus, subbalivus, advoatus, scoutheta, scabini, ammani, servientes et laycales justiciarii ville Yprensis seu eorum locatenentes, aut quidam laycales justiciarii dicti presbyteri molestatores, scientes et ignorare non valentes ipsum fore presbyterum religiosum non habentem proprium velle neque nolle, et talem qui ipsis aut eorum foro seculari in nullo subjicitur, auctoritate eorum propria eidem presbytero religioso imponentes quod ipse contra eorum statuta sive constitutiones, que eundem presbyterum religiosum in nullo comprehendunt aut comprehendere possunt seu debent, piscavit in aqua et fossatis dicte ville Yprensis aut alibi, in juridictione et potestate dictorum laycalium justiciariorum, ob hoc eundem presbyterum religiosum conquerentem, non tamen vocatum ad hoc seu convictum, ad emendam pecuniariam et penam corporalem corporisque sui proprii imprisionationem et detentionem protraxerunt, et judicialiter in eorum foro seculari condempnaverunt, nitentes et intendentes eundem conquerentem compellere ad hoc, quod hujusmodi emendam pecuniariam eis persolvat, et ipsorum juridictioni et correctioni se supponat, pareatque eorum sententie antedicte, quod nisi fecerit, ipsum conquerentem capere et imprisionare aut saltim bannire et relegare, et ad plures alios actus illicitos contra ipsum presbyterum et ejus bona in foro seculari procedere et procedi facere, ut formidat, nituntur et intendunt indebite et injuste. Et cum id non solum in dicti presbyteri religiosi et personarum ecclesiasticarum irreparabile prejudicium, sed

etiam Dei omnipotentis sueque majestatis indignationem et offensam ac universalis ecclesie vituperium et totius ordinis clericalis intolerabile fore dinoscatur detrimentum, ac cedere in dictorum molestatorum et adherentium eisdem in hac parte dampnabile periculum animarum, hinc est quod nos tante temeritatis audacias et excessus notorios et detestabiles contra Deum et sanctam ecclesiam ipsiusque libertatem, quam negligere non intendimus nec debemus, sic temere attemptatos canonica severitate depellere ac propulsare volentes, et ecclesiam in sui juris plenitudine et libertatis integritate, quantum in nobis est et de jure facere possumus et tenemur, pro viribus confovere, non valentes de premissis, cum publica sint et notoria, sana conscientia ignorantiam pretendere nec ea sub dissimulatione quomodolibet pertransire, vobis omnibus et singulis suprascriptis et cuilibet vestrum precipimus et mandamus, in virtute sancte obedientie et sub pena suspensionis et excommunicationis, quas in vos et vestrum quemlibet feremus, nisi feceritis quod mandamus, quatenus accedentes ubi propter hoc fuerit accedendum, diligenter moneatis ex parte nostra predictos laycales justitiarios seu eorum locatenentes et omnes alios propter hoc monendos, de quibus a latore presentium fueritis requisiti, ut indilate post hujusmodi monitionem sibi factam a protractione et condempnatione emende predicte captioneque, imprisionatione et detentione dicti presbyteri religiosi conquerentis antedicti penitus et omnino se desistant, et contra ipsum in eorum foro seculari de cetero nullatenus procedere presumant, sententiamque hujusmodi, judicium sive scabinatum, contra eundem conquerentem occasione premissorum per ipsos judicialiter prolatam in eorum foro seculari tamquam a suis non judicibus latam etiam judicialiter revocent et annulent revocarique faciant ac annulari, alioquin ipsos omnes et singulos sic monitos et hujusmodi monitioni non parentes, quos ob hoc ex nunc prout ex tunc in hiis scriptis excommunicamus, excommunicatos nuncietis, nisi tamen ipsi moniti causam aliquam econtra allegaverint efficacem, quare ad id agendum minime teneantur; quam si allegaverint, citetis ipsos Morini coram nobis ad diem competentem pro voluntate latoris presentium, dum tamen octo dies sint intermedii, causas suas allegaturos et pretensuros, ac predicto conquerenti de auctoritate prepositi antedicti seu nostra, quod justum fuerit, responsuros et juri coram nobis parituros, ulterius processuros et procedi visuros in hac parte, prout de jure fuerit procedendum, cum intimatione debita et consueta inhibentes districtius ex parte nostra dictis sic monitis et citatis ac aliis quibus fuerit opportunum, sub pena excommunicationis, ne die hujusmodi citationis liteque seu processu inter eos pendente coram nobis, aliquid contra dictum presbyterum conquerentem innovent, attemptent, judicent, decernant ipsumve puniant, banniant, relegent aut quicquam aliud faciant seu fieri procurent, quod esse possit in juridictionis nostre et privilegii seu ordinis clericalis ipsiusque presbyteri religiosi conquerentis prejudicium, contemptum, dampnum, injuriam seu gravamen; et quid inde feceritis et factum fuerit, ac diem hujusmodi citationis nobis, si opus fuerit, fideliter et liquide rescribatis. Datum anno Domini millesimo quadrigentesimo decimo sexto, sabbato post festum beati Martini estivalis.

Registr. Novum, fol. 182.

744.

Littera domini Burgondie revocatoria sive annullativa sententie prolate per scabinos ville Yprensis, in eorum publica vierscaria, contra dominum Eustacium de Bets, canonicum sancti Martini Yprensis, et Anthonium Rellin, presbyterum capellanum.

Jehan, duc de Bourgoigne, conte de Flandres, d'Artois et de Bourgoigne, palatin, seigneur de Salins et de Malines, à nostre bailli d'Yppre ou à son lieutenant, et aux advoé, eschevins et conseil de nostre ville d'Ypres, salut. Comme par vertu de certaines lettres monitoires, emanées de la court espirituelle de reverend pere en Dieu nostre treschier et amé cousin l'evesque de Tereuane, à l'instance et requeste de messire Eustace de Bets, religieux du monastere de saint Martin d'Yppre, et de messire Anthoine Rellin, prestres, contre vous dis bailli, advoué, eschevins et conseil, qui aviez fait proferer sentences condempnatoires à certaines paines pecuniaires et de prison contre lez diz prestres, pour cause de ce que, contre lez estatuz et ordenances de nostre dite ville, ilz avoient peschié ès fossez ou aultres mettes et lieux d'icelle nostre ville, aucuns prestres ou aultres exsecutuers des dites lettres se efforcent de mettre à exsecution icelles lettres, faire rappieller publiquement les dites sentences, et proceder en cas de refus à sentence dexcommeniement contre vous, nous, voulans pourveoir aux inconveniens que à la cause dite pourroient ensuir, les choses avant dites considerées, mesmement lez causes pour lesquelles avoient esté impetrées et obtenues lesdites lettres, avec plusieurs aultres causes et raisons dites et allegées d'un costé et d'autre, avons, pour le bien desdites parties, presens lesdis reverend pere en Dieu, vous bailli, advoé, eschevins et conseil, mis et mettons du tout au nient lez sentence et jugemens proferés par vous advoé, eschevins et conseil contre lez dis prestres et chacun d'eulx. Si vous mandons et à chacun de vous, sicomme à lui appertendra, que le contenu en ces presentes vous tenez et gardés ou faites tenir et garder sans enfraindre ne proceder à l'execution d'icelles sentences, en quelke maniere que ce soit. Donné en nostre ville de Lille, le XVIe. jour de jullet, l'an de grace mil CCCC. et seze. Soubs nostre seel secret en absence du grant. 1416. 16 Juillet.

Registr. Nigrum, fol. 35.

745.

Littera missiva directa ab episcopo Morinensi preposito sancti Martini Yprensis, de revocatione sententie scabinorum Yprensium de Eustacio de Bets, concanonico nostro, et Anthonio Rellin, capellano, facta per nobilem virum dominum Johannem, ducem Burgondie, in presentia advoati et scabinorum Yprensium.

Venerabilis in Christo fili et amice carissime, hac die post prandium, hora quasi septima, in presentia illustrissimi principis domini ducis Burgundie, co- 1416. 16 Juillet.

mitis Flandrie et Arthesie, concordia facta est inter nos et illos de lege Yprensi, sub certis modo et forma vobis postea reserandis. Qua concordia facta, in continenti supervenit quidam ex parte dicte legis, qui conquerendo narravit dicto domino duci, nobis presentibus, qualiter vos aut aliqui alii executores nitebamini quasdam litteras monitorias a curia nostra Morinensi, nomine et ad opus domini Eustacii de Bets religiosi viri et domini Anthonii Rellin presbyterorum, emanatas contra illos de lege predicta executioni demandare; quibus narratis fuerunt exposite cause pro parte nostra, propter quas concesse littere antedicte fuerant, et in tantum fuit processum, quod finaliter prefatus dominus dux, in presentia nostra ac etiam baillivi, advocati, scabinorum dicti loci Yprensis et plurium aliorum, sententiam atque judicium per ipsos in eorum foro seculari contra dictos presbyteros prolatam adnullavit penitus et omnino. Quare volumus et vobis mandamus, quatenus de procedendo ad executionem dictarum litterarum aut aliter quovismodo, pretextu dictarum litterarum, desistatis et desisti faciatis, nec permittatis eas executioni demandari. Valete in Christo. Scriptum Insulis, XVI^{a}. julii, hora quasi nona.

Venerabili in Christo filio et amico nostro carissimo preposito monasterii sancti Martini Yprensis, et in ejus absentia decano ejusdem monasterii.

L[UDOVICUS], episcopus Morinensis.

Registr. Nigrum, fol. 37.

746.

Quod Katherina, relicta Rogeri van den Ackere, resignavit domino Michaeli Maes, canonico hujus ecclesie, omne jus quod habuit in motula jacente juxta ecclesiam beate Marie de Brillo.

1416. Wij Philips van der Dovye ende Jan Ragaert, scepenen van der stede van
24 Juillet. Ypre, doen te wetene allen lieden, dat Kateline de wedewe Rogiers van den Ackere, poortigghe in Ypre, als cause hebbende van enen chaertre van den erveliken chense van den walkine, walgracht ende singhelkine gheleighen up theersceip van den broeders van den hospitale van sint Jans van Jherusalem, bi onser Vrauwen kerke van den Briele tYpre, ende dat bi eenre wetteliker updraghinghe ghedaen Rogier haren voorseiden man was bi Allenen der wedewe Pieters van den Berghe wilen biervercopere, soot bliken mach bi der voorseide updraghinghe steikende metgaders deiser letteren dor den vorseiden chartere, heift voor ons upghedraghen ende quite ghescolden ende bi desen presenten letteren draecht up ende scelt quite den here Michiel Maes, canonec ende nu ten tiden deiken van den cloostre van sinte Martins tYpre, dien zelven chaertre ende updraghinghe vorseid, ende al tgone datter in onthouden, begreipen ende van woorde te woorde verclaerst staet, niet daer af ute ghesteken, ende heift haer dies ghehouden ende houdt van den voorseiden here Michiele van al tal

wel vernoucht ende ghepaeyt, ende heift hem voord ghegheiven ende bi desen letteren gheift al de zelve macht, recht, cause, actie ende moghentheid, die zoe an den vorseiden chaertre, an die updraghinghe vorseid ende an al tinhouden van dien hadde hebben halen, heesschen of gheerighen mochte jof zoude moghen in enigher maniere, belovende ooc meide bi desen presenten letteren den voorseiden her Michiel ende den cause van hem hebbende te warandeirne ende van werden te houdene van nu voordan teweliken daghen jeghen elkerlike den voornoomden chens, tinhouden van den chartre voorseid, van alzo verren als hij begrijpt ende mensioen maect. In kennessen van desen hebben wij dese letteren gheseighelt met onzen zeighele. Ghedaen in tjaer M. CCCC. ende zestiene, den XXIIII.sten dach van hoymaendt.

Registr. Nigrum, fol. 16.

747.

Littera quitantie a Rodulfo le Maire, preposito sancti Donatiani Brugensis, de quodam mutuo c. lib. par. facto principi.

Je Raoul le Maire, prevost de saint Donas de Bruges, confiesse avoir eu et 1416.
receu du prevost de saint Martin d'Yppre la somme de cent livres parisis, 30 Aoùt.
monnoye de Flandres, la quelle somme il a liberalment prestée à mon tresredoubté seigneur monseigneur le duc de Bourgoigne, conte de Flandres. Tesmoing mon seing manuel mis à ceste cedule, le penultime jour d'aoust, l'an mil CCCC. et seze.

Registr. Nigrum, fol. 36.

748.

Littera amortizationis xij^me. furce decime de Boesinghe, que vocatur Vierdings tiende, a domino Johanne, duce Burgondie, comite Flandrie.

JEHAN, duc de Bourgoigne, conte de Flandres, d'Artoys et de Bourgoigne, 1416.
palatin, seigneur de Salins et de Malines, tant en nostre nom comme aiant le 18 Décemb.
loyal garde, gouvernement et administration de noz treschers et tresamés nepveux Jehan et Phelippe de Brabant, enffans mendres d'ans de feu nostre tresamé frere le duc de Brabant, cui Dieu pardoint, SAVOIR faisons à tous presens et advenir nous avoir receu l'umble supplication de noz bien amés les religieux prevost et convent de l'eglise de saint Martin en Ypre, contenant que, comme pour continuer et accroistre le service divin, que l'en fait de jour et de nuit en la dite eglise, ils aient d'un commun acord, des deniers d'icelle eglise, du temps de feu nostre trescher et amé cousin le conte de saint Pol, chastellain de Lille et seingneur de Vrelenghehem, acquesté de damoiselle Marie de Zinnebeke un fief tenu de feu nostre dit cousin à cause de sa dite terre de Vrelenghehem, contenant le

xij^e. part des dismes de la parroisse de Boesinghes en nostre chastellerie d'Ypre, qui revient au quart d'une des dismes dudit lieu, lors toutes appartenans ausdiz religieux, excepté le dit xij^e. et icelle fait recevoir, après ce que elle s'en estoit dessaisie et desheritée par justice, par Pietre le Maets, qui en fu aheritez et advestis, et en furent lors paiées lez droitures du xme. denier et autres à ce appertenans, pour ce qu'ilz l'avoient achaté à franc argent, et est à present baillié à cense le terme de six années, pour vint et six livres parisis, vieille monnoye de nostre dit pays de Flandres, qui reviennent, à escus de France de quarante gros piece, à trese escuz chescun an, le quel Pietre, qui n'a prins ne mis ou dit fait, est tout prest, comme raison est, de resigner le dit fief et le transporter ausdiz religieux et s'en desheriter au proffit d'eulx et de leur dite eglise, laquelle chose ilz ne seroient faire sans avoir de nous noz congié et licence, et que par nous premierement le dit fief ne feust à eulx admorty, tant à nostre cause et seignorie comme pour noz diz nepveux, et nous suppliant treshumblement que, attendu que au dit fief ne au tennement dont il descend n'a aucune confiscation, et que c'est disme que de droit commun appertient à sainte eglise, qu'il n'a au dit fief aucune justice et qu'il n'y a pour nous ne nosdiz nepveux aucun interest en ce, fors dudit hommage et des droitures à la vente et relief à la mort, qui en pourroit appertenir à nosdiz nepveux, qui est peu de chose, sicomme ilz dient, nouz leur vueillons sur ce nostre grace impartir. POURQUOY nous, les choses dessus dites considerées et eu sur ce l'adviz et deliberation des gens de noz comptes à Lille, desirans sur toutes choses adez augmenter et accroistre le dit service divin, à fin que nouz, nostre treschiere compaigne la duchesse, nos hoirs et successeurs, nosdiz nepveux et leurs successeurs, ensamble les ames de noz devantciers et de ceux de nosdiz nepveux y soient et soyons participans, inclinans à la dite supplication, de nostre certaine science et grace especial avons ès noms que dessus ausdiz religieux prevost et convent presens et advenir consenti et ottroyé, consentons et ottroyons de recevoir par leur procureur, dudit Pietre de Maets, sans pour ce estre tenu de payer le disime denier, que à cause de ce aucuns porroient contendre nous estre deu, ce que nous declairons que non, parce qu'il est une foys paié de leurs deniers, comme dit est, le werp et desheritement du dit fief, pour le tenir doresenavant heritablement et à tousjours comme leur propre heritage, et avec ce icelluy admorty et admortisons hiritablement à tousjours par ces presentes ainsi par eulx acquesté, comme dit est, sans y riens reserver et sans ce que nous, noz hoirs, successeurs, ne ayans cause contes et contesses de Flandres et seigneur ou dames de Lille, de Douay et Orchies et des appertenances ne nosdiz nepveux, leurs hoirs et successeurs ou aians cause, chastellains de Lille et seigneur de Vrelenghehem y puissions ou puissent ou temps avenir reclamer aucun droit, ne jamais contraindre à mettre le dit fief hors de leurs mains, mais voulons qu'il leur demeure à tousjours sans servitute aucune, comme chose dediet à Dieu et à sainte eglise, moyennant toutesvoyes que yceulx religieux seront tenus de, pour cause de ce, nous paier finance, tant pour le droit de nous, comme de nosdiz nepveux, la tauxation de

la quele nous avons commise et commettons par ces meismes presentes à nosdites gens de nos comptes à Lille, auxquelx nous mandons que incontinent à la dite tauxation de la dite finance ilz procedent et entendent diligemment, et ce fait à eulx, à nostre receveur general de Flandres, au quel nous ordonnons de recevoir la dite finance, et à tous nos autres justiciers, officiers et autres ausquelx ce puet et pourroit touchier et appertenir presens et avenir, à leurs lieuxtenans et à chascun d'eulx, sicomme à lui appertendra, qu'ils facent et laissent lesdiz religieux et leurs successeurs plainement et paysiblement joir et user de nostre presente grace et admortissement, sans leur faire ne souffrir estre fait ores ne ou temps avenir aucun destorbier ou empeschement, lequel se fait ou mis y estoit au contraire, le ostent et facent oster et mettre tantost et sans delay au premier estat et deu. Et à fin que ce soit ferme chose et estable à tousjours mais, nous avons fait mettre nostre seel de secret en l'absence du grand à ces presentes, saulf en aultres choses nostre droit, cellui de nosdis nepveux et l'autrui en toutes. Donné en nostre ville de Lille, le XVIIIe. jour de decembre, l'an de grace mil quatrecens et sese.

Par monseigneur le duc, les contes de Charroloys et de saint Pol, les seigneurs de Fosseux, d'Autrey, de Thoulonion, de Soye et de Champdivers, maistre Eustace de Laitre, messire Athis de Brimeu, maistres Phelippe de Morviller, Thierry le Roy, Thierry Gherbode et autres presens.

Signé: T. Dorgelet.

Le XXVIe. jour de fevrier, l'an M. CCCC. et seze, fu ceste chartere expediée et la finance pour l'admortissement, dont mencion y est faite, tauxée et arbitrée par les gens des comptes de monseigneur le duc de Bourgoigne, conte de Flandres, à Lille, à la somme de quatrevins seze escus de xxx. groz, nouvelle monnoye de Flandres, l'escu, la quelle a esté payée à Berthelemi le Vooghd, receveur general de Flandres et d'Artoys, et la dite chartere enregistrée en un registre illec commenchant l'an mil CCCC. et XII. folio viij^{xx}.

Signé : J. Malet.

Registr. Novum, fol. 104 et 99 (dans une autre pièce).

749.

Littera qualiter judicialiter, judicio ballivi et hominum dominii castellani Insulensis de sua curia de Verleghem, xij^{a}. furca decime de Boesinghe, que solebat vocari Vierdings tiende, nobis adjudicata fuit tanquam libera terra carens omni servitute feodali.

A tous ceulx qui ces presentes lettres verront ou orront, Gilles d'Ablaing escuier, bailli de la terre et seignourie de Vrelenghehem, appertenances et deppendances, ad ce presentement comis et institué de par tresexcellent et puissant 1416-17. 26 Février.

prinche mon tresredoubté seigneur monseigneur le duc de Bourgoigne, conte de Flandres, come ayant le bail, garde, gouvernement et administration de sez treschiers et tresamez nepveux Jehan et Phelippe, mes tresredoubtez seigneurs, enfans mineurs d'ans de feu de nobile memoire monseigneur le duc de Brabant, que Dieux pardont, et de toutes leurs terres, seignouries et possessions quelxconques salut. SAVOIR fay que par devant moi et hommes de fiefs de la terre et seignourie de Vrelenghehem, telz que Jehan Flory, Jehan Marissiel et Pieraert Marissiel, se comparu personelment Pietre le Maets, li quels me requist à avoir un advoé, qui bailliés lui fu bien et par loy à sa requeste. Et le dit advoé à lui baillié, ainsi que dit est, dist et recognut que, comme à certain jour passé il eust acquis et accaté à demisele Marie de Zunbeke, moyennant et parmi certain pris de deniers, la douziesme partie des dismes de la parroche de Bousinghes en Flandres, tenue de la dite court de Vrelenghehem, et que d'icelle douziesme partie des dis dismes, pour par lui, ses hoirs et aians cause depuis lors en avant en joir et possesser heritablement et à tous jours, à le tenir d'icelle court à telz reliefs, us, charges et droitures qui en sont deues, il avoit esté aheritez bien et par loy, en la maniere et tout ainsy que ces choses et autres estoient et sont plus à plain contenues et declairées en certain lettres de loy sur ce faites et passées par devant moy, qui lors estoie et encore suis bailli, et hommes de la dite court, desquelles le teneur sensieut: « A tous ceulx qui ces presentes lettres verront, Gilles d'Ablaing, bailli à mon tresredoubté seigneur monseigneur le conte de Liney et de saint Pol, de sa terre, justice et seignourie de Vrelenghehem et des appertenances salut. (*Voir ci-dessus n° 725*). Ce fu fait le XXVe. jour d'octobre, l'an mil quatre cens et treze. » Et combien qu'il soit ainsy et vray est que des deniers de venerables et discrès seigneurs messeigneurs les religieuz prevost et convent de l'eglise de saint Martin d'Ypre la dite douziesme partie de la disme declairée ès lettres dessus transcriptes ait esté et soit acquise en intention et pour et ou non d'icelle eglise, neantmoins obstant ce que au jour del achat et adheritement dessusdit eulx n'avoient point obtenu lettres de amortissement de mon dit tresredoubté seigneur monseigneur le duc de Bourgoigne, conte de Flandres, iceulx religieux ou procureur pour eulx, pour et ou nom de la dite eglise, n'avoient point esté adherités de la dite douziesme partie d'ycelle disme, mais en avoit esté adheritez le dit Pietre le Maets, par le maniere que dit est, toutesvoies mesdiz seigneurs les religieux prevost et convent de la dite eglise de saint Martin desirant, comme raison donne, pour eulx, la dite eglise et leurs successeurs estre adherité, vesti et saisi d'icelle douziesme partie, pour en joyr en amortissement heritablement et à tousjours, ont puis peu de temps et nagaires sur ce obtenu de mon dit tresredoubté seigneur lettres du dit amortissement, dont la teneur est tele: « JEHAN, duc de Bourgoigne, conte de Flandres, d'Artoys et de Bourgoigne, palatin, seigneur de Salins et de Malines, tant en nostre nom comme aiant le bail, garde, gouvernement et administration de noz treschiers et tresamez nepveux Jehan et Phelippe de Brabant (*le reste comme ci-dessus n° 748*).

Donné en nostre ville de Lille, le dixhuitieme jour de decembre, l'an de grace mil quatrecens et seize. » Ainsi signé: « Par monseigneur le duc, les contes de Charroloys et de saint Pol, les seigneurs de Fosseux d'Autrey, de Toulonion, de Soye et de Champdivers, maistre Eustace de Lattre, messire Athis de Brimeu, maistre Phelippe de Morviller, Thieri le Roy, Thieri Gherbode et autres presens. T. DORGELET. » Et après les dites lettres ainsi signées que dit est, et seellées du dit seel de secret en las de soye et cire verd, en la meisme marge du ploy d'icelles lettres au desoubz est escript la tauxation dont mencion y est faite en tel maniere: « Le XXVIe. jour de fevrier, l'an mil quatrecens et seze, fu ceste chartere expediée et la finance pour l'amortissement dont mencion y est faite, tauxée st arbitrée par les gens des comptes de monseigneur le duc de Bourgoingne, conte de Flandres, à Lille, à la somme de quatrevings seize escuz de trente gros novelle monnoye de Flandres l'escu, laquelle a esté payé à Berthelmi le Vooghd, receveur general de Flandres et d'Artoys, et la dite chartere enregistrée en ung registre illec commencant l'an mil quatrecens et douze, folio viij^xx. J. MALET. » ET POUR TANT le dit Pietre le Maets, sachant les achat, desheritement et adheritement de la dite douziesme partie des dismes dessusdites estre fais pour al intention et au prouffit de la dite eglise de saint Martin d'Ypre, de sa bonne et franche volenté non contraius me requist tres-instaument que volsisse recepvoir le rapport, resignation, desvest et desheritement que faire vouloit d'icelle douziesme partie desdites dismes, et en adheriter, vestir et saisir venerable et discrete personne maistre Jaques du Molin, canonne et procureur en ceste partie de par lesdis religieux prevost et convent d'icelle eglise de saint Martin d'Ypre, pour ou nom et au prouffit d'iceulx religieux pour par eulx et leurs successeurs en joir et possesser perpetuelment et à tousjours, et pareillement le me requist le dit procureur ou nom que dessus, disans que ainsy le devoye faire, attendu les dis lettres de amortissement, et que icelles lui fussent interinées selonc leur fourme et teneur. Sur quoy je et lesdiz hommes nous traisismes à part, et après consultation sur ce eue par bonne deliberation ensamble, veullans les dis lettres de amortissement obbeir de point en point et en tous termes, al enseignement desdis hommes, par moy bailli dessus nommé fu dit au dit Pietre le Maets, que volentiers je receveroye le dit desheritement et resignation. Et sur ce icellui Pietre le Maets, par lui et son dit advoé, rapporta, resigna et werpi en ma main comme en main de seigneur la dite douziesme partie de toutes les dismes dessusdites, courrans en la dite parroche de Bousinghes en Flandres, et s'en desherita, desvesti et dessaisi bien et par loy, pour en adheriter, vestir et saisir le dit maistre Jaques du Molin procureur, pour ou nom et au prouffit desdiz religieux prevost et convent de la dite eglise de saint Martin d'Yppre, pour par eulx, ycelle eglise et leurs successeurs en joyr, possesser et manier en tous prouffis, emolumens, values et revenues quelsconques doresenavaut heritablement et à tous jours comme de leur propre heritage, admorti selon le teneur desdites lettres de amortissement cy dessus transcriptes et par eulx sur ce obtenues de mon dit

tresredoubté seigneur, comme dit est; jura et fiancha en oultre ycellui Pietre, par la foy de son corps et sur sains solennelment, que jamais à nul jour contre ce present rapport, resignation, werp, desheritement, adheritement, conditions et convenences declairés en ces presentes lettres il ne yra ne aler ne fera par lui ne par aultrui, ne ne querra ne fera querre art, engien, escampe, cause, voye, matere, moyen, occasion ne cavillation aucune, par quoy la dite eglise, lesdis religieux prevost et convent d'icelle eglise presens et advenir en soient ou puissent estre ou li biens d'eulx à domage au vaillant de quatre deniers ne de neant; et tout ce grea le dit advoé, et tant en fist et dist icellui Pietre le Maets par lui et son dit advoé, en soy tenant pour contens de la dite disme et en faisant d'icelle plaine et absolute quitance, tant à la dite eglise comme aux seigneur bailli et hommes de la dite court de Vrelenghehem et par tout ailleurs, tout ainsy que à loy appartenoit, que les dessusdiz hommes de fiefs, eulx sur ce de moy semons, dirent par loy et par jugement que de toute la dite dousieme partie d'icelle disme, comme elle est et se comprent en chief et en membres des quatre cors et des moillons, le dit Pietre le Maets avoit et a tant fait et dit de main et de bouche, que mais n'y avoit droit, et que si bien l'avoie en ma main comme en main de seigneur et tout par loy, que pour en adheriter, vestir et saisir le dit procureur, ou nom et au proffit de la dite eglise en la maniere cy dessus exprimée. CE AINSY fait et jugié, je portay et transportay de ma main en le main du dit maistre Jaques du Molin, ou nom et comme procureur de mesdiz seigneurs les religieux prevost et convent de la dite eglise de saint Martin d'Yppre, la devant dite douzieme partie desdis dismes courrans en la dite parroisse de Bousinghes en Flandres, comme elle se comprent et estend en chief et en membres, les quatre cors et les moillons, sans riens excepter, et l'en adheritay, vesti et saysi bien et par loy, comme dit et jugié estoit, pour ou nom et au prouffit desdiz religieux prevost et convent d'icelle eglise, pour par eulx et leurs successeurs presens et avenir en joir et possesser et maniier en tous proffis, emolumens, values el revenues quelxconques depuis maintenant en avant heritablement et à tous jours comme de leur propre heritage amorti, et tout selonc la fourme et teneur des dessusdites lettres de amortissement. Et puis semons les dessus diz hommes de fiefs que eulx me deissent se le dit adheritement estoit si soffissaument fais, que à loy appertenoit; lesquelz à ma dite semonce, parmi ce que des drois seignouraulx que pour ce appertenans tant à mon dit tresredoubté seigneur comme à mesdiz seigneurs ses nepveux icellui mon dit seigneur en avoit, et à la tauxation commise à messigneurs les gens de ses comptes à Lille, si qu'il appert par icelles lettres de amortissement ensamble de la dite tauxation sur ce faite et arbitrée, comme dit est, et telement que en obbeissant aux dites lettres, comme faire doy, je m'en suis tenus et tieng pour contens et tout selon la fourme et teneur d'icelles lettres, et eulx hommes de leurs drois, dirent par loy et par jugement que de la dite douziesme partie de la dessusdite disme du dit lieu de Boesinghes en Flandres, par le maniere que elle se cueille et lieve en ycelle parroisse,

le dit maistre Jaques du Molin, ou nom et comme procureur pour et au prouffit desdiz religieux prevost et convent de la dite eglise de saint Martin d'Ypre, estoit et est si bien adherités, vestiz et saisiz, que pour iceulx religieux, leurs gens et commis ad ce ou nom d'icelle eglise en joir, possesser et avoir la mainanche en tous prouffis, emolumens, values et revenues quelxquonques doresenavant en amortissement perpetuelment et à tonsjours comme de leur propre heritage amorti, et tout selonc la fourme et teneur des dis lettres d'amortissement, en la maniere que dit est dessus, bien et par loy et saulf tous drois. Se furent ad ce faites et adjoustées toutes lez solennités qui en tel cas y puerent et deubrent appertenir à faire, selonc l'us et costume de la dite court. EN TESMOING de ce je ay mis et pendu mon seel à ces presentes lettres, et pour greigneur approbation requier aux diz hommes de fiefz que eulx y veullent mettre leurs seaulx avec le mien. Et nous li homme de fief dessus nommé, qui present fusmes là où toutes les choses declairées en ces presentes lettres furent faites et recognues par les dites parties, et passerent par no jugement celles qu'il appertenoit, à la semonce du dit bailli, avons, à sa dite requeste et priere de partie, mis et pendu à cez dites lettres nos seaulx avec le sien en signe de verité. Ce fu ainsi fait, recogneu et passé à loy en l'eglise saint Estienne en la ville de Lille, le XXVIe. jour de fevrier, l'an mil CCCC. et seize dessusdit.

Registr. Novum, fol. 99.

750.

Littera quitantie receptoris generalis Flandrie et Arthesie, de pecuniis receptis ab ipso pro litteris amortizationis duodecime furce decime de Boesinghes, de decima que vocari solebat Vierdings tiende.

Je Berthelmieu le Vooghd, receveur general de Flandres et d'Artoys, confiesse avoir eu et receu des religieux prevost et convent de l'eglise saint Martin d'Yppre la somme de quatre vins seze escus de xxx. gros nouvelle monnoye de Flandres l'escu, pour la finance de l'admortissement à eulx fait par monseigneur et par ses lettres patentes en laz de soye et cire verd, donné à Lille le XVIIIe. de decembre M. CCCC. XVI. d'un fief tenu de messeigneurs Jehan et Phelippe, enfans mendre d'ans de feu monseigneur le duc de Brabant, à cause de leur terre de Vrelenghehem, contenant la xij^e^. part des dismes de Boesinghes, de la valeur de xiij. escuz par an, acquis par les dis religieux de damoiselle Marie de Zinnebeke dès le vivant de feu mon dit seigneur de Brabant, icelle finance par vertu desdites lettres tauxée et arbitrée par messeigneurs des comptes à Lille en deniers à eulx paiez en paye de leurs gaiges. De la quelle somme de iiij^xx^. xvj. escuz au pris et monnoye dessus dite je me tieng pour content et bien payé. Tesmoing mes seel et saing manuel cy mis, le premier jour de mars, l'an mil CCCC. et seze dessusdit.

1416-17. 1er Mars.

Signé : B. DE VOOGHD.

Registr. Novum, fol. 106.

751.

Quod ecclesia nostra concessit domino Olivero de Scota perpetuum aque ductum ab ipso recipiendum ex orto domus nostre presbyteralis sancti Nicholay Yprensis, salvis omnibus conditionibus in hiis litteris expressatis.

1416-17. 29 Mars. Wij Victoor de Witte ende France van Loo, sceipenen van der steide van Ypre, doen te weitene allen lieden, dat eerwerde ende religieuse lieden mijn heren de profst ende convent van den cloostre ende kerke van sinte Martins in Ypre zijn commen voor ons ende hebben verkendt dat zij, over hemleiden ende over haerleider naercommers van der kerke vorseidt, gheconsenteirt hebben ende gheottroijert ende bi speciaelre gracien consenteiren ende ottroyeren dat dher Olivier van Scoten mer Michiels van Scoten zuene, poortere in Ypre, ende zine naercommers van nu voordan paysivelike ende zonder enich belet ghebruken ende hebben zullen den loop van den watre van eenre pipe den vorseiden minen here den profst ende convente toebehorende, staende binnen haren presbiterie tsinter Niclaus, commende de vorseide waterloop van der zelver pipe dor een conduit van lode tote bin der erve van den here Olivier voorzeid, an de zuudzide van zinen hove, ligghende tvorseide hof bachten zinen huus in de langhe mersch westwaerd van den zelven huus, in twelke vorseide hof wilen te wonene plagh dher Pieter Scietstren, ende dit dor twee sourdoune of gargoene, staende teen in tnederste van den vorseiden conduite, ende tander staende an enen harem van loode commende ende recht upstaende uten conduite vorseid, hebbende elc van den vorseiden sourdoenen loop van watre der dore van der dicte van enen vinghere ende niet meerder, vallende tvorseide watre in enen lodinen bac der onder staende, bins der erve van den here Olivier vorseid. Ende es te weitene dat wel besproken ende bevoorwordt es tusschen hemleiden an beden ziden, dat de voornomde heer Olivier noch zine naercommers van den huus, hove ende erve vorseid, niet ne zullen moghen voeden metten watre commende uter vorseider pipe ende dor den vorseiden loop enighen viver, servoor noch pit bin der vorseider herve, noch ooc dien waterloop voorder leeden, noch ghelede gheiven noch doen gheiven bij conduiten van lode, noch niet potten noch goten, noch bij enighen anderen arte noch engienen dan hij nu staet gheleede ende loop heift up den dagh van heiden. Ende waert alzo dat de vorseide Olivier iof zine naercommers van der erve voorzeid den voorseiden waterloop andere meerdere iof voorder ghelede gaven iof daden gheiven dan vorseid es, iof viver, servoor of pit voedde metten watre van dien nu of in naercommende tijden in enigher manieren, in contrarien van der gracie, oordenancen ende besprecken voorseid, zo zouden danne de vorseide mijn here de profst ende convent vorseid, diet nu zijn of hier naermaels wesen zullen, moghen ofstoppen of doen ofstoppen den vorseiden waterloop altoos alst hemleiden ghelieven zal, naer tinbreken van den besprecken ende ordenancen

voorscreiven bij hemleiden claerlike gheweiten ende bevonden. Ende omme dies dat de vorseide heer Olivier ende zine naercommers van der erve vorseid payselike ghebruken zullen van nu voordan van den aerme ende conduite van lode vorseid, twelke al nu light bin der erve van den vorseiden presbiterie, ende toebehoordt gheheellike den vorseiden minen here den profst ende convente vorseid, streckende van harer vorseider pipe toter erve van den her Olivier vorseid, so heift hi voor ons verkendt, dat hij sculdigh es ende sculdigh werd, over hem ende zine hoirs ende naercommers van der erve voorseid, te contribueirne ende te betaelne trechte derde deel in alle de costen, refectien ende lasten die van nu voordan ghedaen zullen weisen an de vorseide pipe, te weitene es, die noodlike daer an zullen moeten zijn ghedaen van den bodeme van der pipe vorseid upwaerd, speciaellike den tijd ghedurende, dat hi heer Olivier vorseid iof zine naercommers van der erve vorseid ghebruken zullen van den vorseiden waterloope ende niet langhere. Ende waert zo dat an tvorseide conduit, bij den welken de voornomde heer Olivier ende zine naercommers tvorseide water hebben zullen, yet ghebrake iof yet te borste, bij den welken hij iof zine naercommers enich ghebrec hadden van watre tzinen vorseiden gargoenen of sourdoenen, iof dat de erve van den presbiterien vorseid yet ghequetst jof beuloeyt ware bij den berstene van den zelven loden, dat de vorseide heer Olivier ende zine naercommers dat sculdigh zijn ende sculdich werden te repareirne ende up te rechtene gheheellike, ende al zonder den cost, laste noch scade van den vorseiden minen heren den profst ende convente vorseid in enigher manieren. In kennessen van deisen hebben wij deise letteren gheseighelt met onzen zeghelen, in tjaer dusentich vierhondert ende zestiene, den neghene ende twintichsten dag van marte voor paesschen.

Registr. Novum, fol. 148.

752.

Littera quitantie a nobili viro domino Johanne, duce Burgondie, de lx. coronis aureis Francie, de redemptione curruum et equorum pro armatura sua.

Nous Jehan, duc de Bourgoigne, conte de Flandres, d'Artoys et de Bourgoigne, palatin, seigneur de Salins et de Malines, confessons avoir eu et receu de noz bien amez les prevost et convent de saint Martin en nostre ville dYppre la somme de soixante escus d'or de quarante cincq gros vielle monnoye de nostre païs de Flandres piece, que par Pierre Gourniot, clerc de nostre chambre aux deniers, qui sera tenuz d'en faire recepte et despense à nostre prouffit, avons fait prendre et recevoir d'eulx pour et en recompensation des chevaulx et charrios qu'ils nous estoient tenuz de delivrer pour ceste nostre presente armée. De la quelle somme, que ne voulons ores ne pour le temps avenir tourner à aucune consequence ou prejudice à nous, à iceulx prevost et convent ne à leur eglise, ainçois nous plaist qu'il soit et demeure comme chose non advenue, nous nous sommes tenus et tenons pour contens et bien paiez, et enquittons

1417. 6 Juillet.

iceulx prevost et convent, ladite esglise et tous autres. Donné en nostre ville dYppre, le VIme. jour de jullet, l'an de grace mil CCCC. et dixsept. Soubz nostre seel secret en absence du grant.

Registr. Nigrum, fol. 36.

753.

Quod Johannes de Stier, magister barbitonsor, acquisivit bene et legaliter quamdam curtem jacentem in parrochia de Boesinghe, continentem xvj. mensuras terre cum dimidia.

1417. 9 Juillet.

Wij Wouter Mersiaen, in dese tijd bailliu van der zale van Ypre, ende Sypriaen Mersiaen, Jan van der Beike, Willem Lijssenzone, Loy de Screyere ende Pauwels Bellare, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen den gonen die deise presente lettren zullen zien iof horen leisen, dat up enen wetteliken dinghedagh verleiden zo quam in mijns gheduchts heren van Vlaendren zale tYpre, in wetteliker ghebanre vierscare, Jan de Stier meester barbier, poortere in Ypre, metgaders enen wetteliken taelman, die hem tsinen verzouke te wetten ghegheven was; tooghde ende zeide dat hi ghebrec hadde van zeker erveliker rente, te weitene zesse ponden parisise siaers, die hem Jan Dining ende Kerstine zijn wettelike van tiene jaren sculdigh ende tachtre zijn, beset up ene hofsteide metgaders zestiene ghemeiten ende een half lands, lettel meer of min, met allen den catelen diere up zijn ende toebehoren, rijpe, groene, erdvast, wertelvast ende naghelvast, staende ende ligghende onder onzen gheduchten here van Vlaendren bin den Yperschen ambochte, in de prochie van Boesinghe, in diverschen parcheelen ghelijc ende alzo verre voord alst bliken magh bi enen beseighelden chaertere, an den welken deise presente lettren gheanexseirt ende duersteiken es; hiesch ende begherde paysivel ter voorseide besettinghe ghedaen tsine, ghelijc dat zijn chartere inhild ende mensioen maecte, of jeghen hem ghedaeght te hebbene Andries den Blanke, als wettelijc amman, ende alle de gone die yet zegghen wilden jeghen zinen vorseiden chaertere, szondaeghs in de prochikerke van Boesinghe, voor den naesten dinghedagh, omme ten naesten dinghedaghe der naer tsine ter vorseide zale jeghen den vorseiden Jhan den Stier, of alzo veile rechts te hebbene als scepenen wijsen zouden; zegghende dat hem sculdigh ware van ghescicne ende vermat dies hulpe ende kennesse in scepenen, hiesch ende begherde dat ic bailliu scepenen manen zoude van den rechte. Up twelke ic bailliu vorseid ter begherte van hem maende scepenen van den rechte; de welke scepenen wijsden dat men daghen zoude Andries den Blanke, als wettelijc amman, ende alle de gone die jeghen tinhouden van den voorseiden chaertere yet zegghen wilden, szondaeghs in de prochikerke van Boesinghe, voor den naesten dinghedagh, omme ten naesten dinghedaghe daer naer tsine ter vorseide zale jeghen den voornoomden Jhan den Stier, up dat de zelve Jhan hulpe hadde in

scepenen van zinen vermeiten, de welke hulpe hem stappands mede bleef. wel ende wettelike alzoot behoorde. Ende ten naesten dinghedaghe daer naer, twelke was up den dagh van heiden, so quam de vooorseide Jhan de Stier metgaders zinen taelman in de wettelike ghebannene vierscare, ende besichde zo veile wettelijcheiden, naer der costume ende usage van der vierscare, dat hi al wettelike ghecreegh voordgheheescht Andries den Blanke, als wettelijc amman, en alle de gone die yet zegghen wilden jeghen tinhouden van den zelven chartere, als up haerleider eerste voordheesch tkereghebod kenlijc ghedaen. Item stappans de voorseide Jhan hiesch voordgheheescht thebbene den vorseiden amman ende alle de gone die yet zegghen wilden jeghen tinhouden van den voornoomden chartere, als up haerleider anderde voordheesch. Ende stappands de voorseide Andries de Blanke quam voor oghen ende scaldt quite al trechte dat hire an wiste te heeschene, behouden hem trechte van der vierscare, twelke hem de vorseide Jan betaelde, ende stappands de vorseide Jan begherde voord wet. Up twelke ic bailliu vorseid maende scepenen van den rechte; ende scepenen wijsden, omme dies datter grond van erven ware, dat men alle dandre deerste waerft voordheesschen zoude, twelke wettelike ghedaen was. Ende omme dies dat hem daer niement appareirde bin tiden ende bin wilen recht heesschende ofte begherne te proposeirne jeghen den voorseiden chartere, zo waren alle dandre ghewijst wettelike gheachtervolleghd, uteghelein lieden nu ter tijd weisende buten lande ende onverjaerde kinderen. Ende stappans begherde de voorseide Jan de Stier paysivel ghedaen tsine ter voorseide besettinghe, alzo zijn chartere sprake, of alzo veile rechts te hebbene als scepenen wijsen zouden. Ende daer up ic bailliu voorseid maende scepenen van den rechte; de welke scepenen wijsden, omme dies datter Andries de Blanke als wettelijc amman dagh hadde up den dagh van doe, ende alle de gone die yet zegghen wilden jeghen den voornoomden beseighelden chaertere, ende zij waren voortgheheescht eene waerft, tkereghebod kenlijc ghedaen, anderwaerven voordgheheescht ende Andries de Blanke vooroghen ware commen ende hadde quite ghescolden al trechte dat hire an wiste te heesschene, ende daer naer alle dandre derde waerft voordgheheescht ende wettelike gheachtervolleght waren ende al daer naer al dats voor hemleiden commen ware, dat ic bailliu vorseid als here den voorseiden Jan den Stier ter voornoomder besettinghe doen zoude, in der zelver voorme ende alzo verre voord als de chartere an den welken deise presente letteren gheanexeird ende duersteken es, te vullen verclaerst ende mensioen maect, tote man of wijf comt diet met beiteren rechte sculdigh ware thebbene. In der zelver voorme ende maniere alzo scepenen wijsden, zo dediet bailliu voornomd, ende vulquam tvonnesse van scepenen van al tal wel ende wettelike, naer costume ende usaige van der voorseide vierscare. Ende omme dies dat ons bailliu ende scepenen voornomd alle dese zaken ende elke zonderlinghe cond ende kenlic zijn, alzo hier boven ghescreven staet, so hebben wij in kennessen der waerheiden deise presente letteren gheseigheld, elc van ons met zinen propren zeghele uuthanghende. Dit was ghe-

daen in tjaer ons Heren M. CCCC. ende zeventiene, den negheusten dagh van hoymaend.

Registr. Novum, fol. 107.

754.

De quadam laga facta inter ecclesiam nostram et Johannem de Provijn, in isto modo, quod ecclesia habebit unam mensuram et xl. virgas terre, jacentes in parrochia de Brillo, liberas ab omni obligatione.

1417. 6 Novem. Je Jan van Provijn doe te weitene allen den gonen die deise presente lettren zullen zien of horen leisen, dat eerwerdighen ende discreten vaderen in Gode mijn heren den profst van den cloostre van sinte Martins in Ypre, van der ordene van sinte Augustine, van den bisscopdomme van Terenborigh, ghecostumeirt te zine gheregiert bi eenen profst, ende al tghemene convent van den zelven cloostre, bi den occusoene van eenre vriendeliker wisselinghe van lande, gheheeten laghe, tusschen hemleiden ende mi te voren ghetraitiert ende gheacordeirt, hebbe hemleiden ende haren vorseiden cloostre upghedraghen ende quite ghescolden een ghemet ende viertich roeden lands, lettel meer of min, ligghende buter Steendampoorte, tusschen den lande van haren vorseiden cloostre of een zide, ende sinte Kerstienen lande of ander zide, omme hemleiden, haren naercommers ende haren vorseiden cloostre dat vorseid landt te houdene ende te bezittene paysivelike, ewelike ende ervelike ghedurende, ende hebbe hemleiden tvorseide land belooft te warandeirne ende te quitene van allen calaengen jeghen allen lieden, metten voedermonte datter jaerlijcx ute gaet. Over twelke land mine vorseide heren de profst ende al tghemene convent van den cloostre van sinte Martins vorseid over hemleiden, haren naercommers ende over haren vorseiden cloostre hebben mi upghedraghen ende quite ghescolden, in rechter laghe van den lande vorseid, ende minen hoirs ende naercommers, ende bi deisen lettren draghen up ende scelden quite viere linen ende viertiene roeden lands of daer omtrent, lettel min of meer, ligghende bin der prochie van Boesinghe, tusschen minen lande an twee ziden, ende sdischs van Boesinghe lande an de derde zide, omme mi dat vorseide land te governe ende te besittene euwelike ende ervelike ghedurende, ende hebbent mi belooft ende bi desen lettren belove te warandeirne ende te quitene van allen calaignen jeghen allen lieden, met sheren chens jaerlijcx der ute gaende, te desen heude, maniere, ende condicie, ghevielt alzo dat de vorseide mijn here de profst, tvorseide ghemene convent, hare naercommers of haerleider vorseide cloostre in enighen toecommenden tijden my, minen hoirs ende naercommers enigh onghebruuc daden van den vorseiden lande, so zoude danne de vorseide updraghinghe wesen van al tal quite ende te nieuten, en de ic of mine hoirs ende naercommers vorseid zouden weder handslaen an tvorseide ghemet ende viertich roeden lands, ende dat houden ende hebben ewelike ende ervelike, ghelike of de updraghinghe vorseid noyt gheweist hadde. In

kennessen der waerheiden zo hebbic Jan van Provijn vorseid deise presente lettren gheseigheld al voren met minen propren zeghele, ende hebbe voord in meerder verzekertheiden van deisen ghebeiden ende bidde minen lieven ende gheminden Jan Raiaerde ende Diederijcke van den Walle, mannen van leene mijns gheduchts heren shertoghen van Bourgoignen, grave van Vlaendren, van der zale van Ypre, minen huusghenoten, hare zeghelen hier an te hanghene metten minen. Ende wij Jan Raiaerd ende Diederic van den Walle, als mannen vorseid, hebben ter nerenster beide ende verzouke van den vornomden Janne van Provijn, onzen lieven ende gheminden huusghenoot, dese presente letteren gheseighelt met onzen propren zeghelen uuthanghende metgaders den zeghele van den zelven Janne. Dit was ghedaen in tjaer ons Heren M. CCCC. ende zeventiene, den achsten dagh in novembre.

Registr. Novum, fol. 129.

755.

Quod Johannes de Stier barbitonsor, in recompensationem multorum bonorum eidem ab ecclesia nostra indultorum, nobis contulit omnia catalla in quadam curte in Boesinghe etc.

Wij Guyot Basijn, Hellin Kerstiaen, Willem Lijssenzone, Jan van der Lende ende Loy de Screyere, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen lieden, dat voor ons commen es in propre persone Jan de Stier meestre barbier, poortre in Ypre, de welke zijns vryes dancx ende willen, in recompensacien ende weiderloone van menighen goeddoene ende solace, dat hi over langhen tijd ende menighen jaren ghehadt heift van minen heeren de proofsten, dekenen ende ghemeenen convente van der kerke van sinte Martins in Ypre, over ende in de name van der zelver kerke, toten daghe van heiden, ende noch hoopt te hebbene, heift der voornomder kerke, minen heren den proofst, deykin ende convente van der voorseider kerke upghedraghen ende ghegheiven ende bi deser presenter lettre draeght up ende gheift alle de catelen ende voord alle de bladinghen, baten ende profiten ghenoomd ende begreipen in de lettren van der besettinghe ende van der afwinninghe, daer de welke dese presente lettren ghesteken ende gheanexeirt zijn, te houdene alle de voorseide cateilen over der kerken propre vry eghin goed, zonder nemmermeer enighe restitucie of wederkeringhe der of te doene, ende voord alle de voornoomde bladinghen, baten ende proffiten te heffene ende tontfanghene alle jare, na den inhoudene van der voorseide afwinninghe. Van der welker updraghinghe de vorseide Jhan de Stier heift hem voor ons ghehouden ende bi dese presente lettren houdt van der voorseide kerke over wel vernought ende te vullen betaelt, ende heift der zelver kerke, minen heren de profst, deken ende convente vorseid ghegheiven ende gheift al de zelve macht, recht, cause ende actie die hi der an hadde, heift of hebben zoude moghen in enigher ma-

1418. 16 Avril.

sieren. In kennessen der waerheiden so hebben wij scepenen voorseid deise presente lettren gheseigheld met onzen propren zeghelen uuthanghende. Dit was ghedaen in tjaer ons Heren dusentigh vierehondert ende achtiene, den zestiensten dagh van april.

Registr. Novum, fol. 108.

756.

Quod Johannes de Stier barbitonsor, ratione debitorum xviij. librarum grossorum quibus ecclesie nostre obligabatur, obligabat quandam curtem jacentem in parrochia de Boesinghe continentem etc.

1418. 30 Août. Wij Guyot Basijn, Hellin Kerstiaen, Willem Lijssenzone, Jan van der Lende ende Loy de Screyere, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen lieden, dat voor ons commen es in propren persone Jan de Stier meestre barbier, poortre in Ypre, de welke zijns vryes dancx ende wille voor ons verkend heift, dat hi sculdigh es goeder loyaelre sculd ende onvergolden eerwerdighen heren minen heren den profst, deyken ende convente van sente Martins kerke in Ypre, over ende in de name van der zelver kerke, de somme van achtiene ponden groten tornoysen vlaemscher munten; de welke somme de voorseide Jan de Stier voor ons ghewedt ende belooft heift wel ende loyalike te betaelne den vorseiden minen heren den profst, deken ende convente of haerleider zekeren bode bringhere deser lettre, cause van hemleiden hebbende, te sinte Jans messe midzomers eerst commende. Ende omme wel ende loyalike de voorseide somme te betaelne ten paiementen daghe voorscreven, so heift de zelve Jan de Stier voor ons assignament ende besettinghe ghedaen den voorseiden minen heren den profst, deken ende convente van sinte Martins kerke in Ypre up de bladinghen, baten ende proffiten van eenre stede metgaders zestiene ghemeiten lands ende een half, lettel meer of min, met allen den cateilen diere up zijn ende toebehoren, rijpe, groene, erdvast, wertelvast ende naghelvast, staende ende ligghende onder onzen gheduchten here van Vlaendren bin den Yperschen ambochte in de prochie van Boesinghe, in parceelen hier naer ghenoomd: eerst ter steide metten beilke bachten, drie ghemeiten; item oostwaerd over de strate, vijf linen; item twee ghemeiten ende een half lands bachter scuere; item bewesten Lauwerin Lauwereins, twee ghemeiten ende vichtich roeden lands; item daer Jan de Blanke nu woent, tien linen lands metter hofsteide; item viere linen merschen; item twee ghemeiten ende een half, bewesten kerceweighe an tselve land; in deser manieren ende condicien, dat waert alzo dat de voorseide Jan de Stier in enighen ghebreke ware van wel ende loyalike te betaelne de somme boven ghenomdt, ten payement daghe voorscreven, so heift de zelve Jan de Stier ghekend ende ghewillecuert dat danne stappands de bringhere deiser lettren cause hebbende, zo vorseid es, hand slaen zal moghen an alle de catelen die zijn ende werden up tvorseide land, ende die

houden over der vorseider kerke propre vry eghin goed, zonder nemmermeer enighe restitucie of wederkeringhe der af te doene, ende voord tvorseide land houden, noten, ploten, heffen ende ontfanghen alle de bladinghen, baten ende proffiten der af commende, alzo langhe ende toter tijd dat hem upleggbinghe ende vulcommen payement ghedaen zal wesen van allen verleidenen payementen onvergolden, metgaders alle costen, scaden, costen, theringhen ende verliesen die hi ghedaen zoude hebben, omme deise vorseide inninghe bi wette te ghecrighene, behouden emmer sheren chens jaerlijcx gaende uten vorseiden lande, vive ende vichtich scellinghen vijf penninghen parisise ervelike verhooghde rente, ende viertich scellinghen parisise lijfrente siaers ten live van joncvrauwe Cathelinen Stasins, jaerlix gaende uten vorseiden lande. In kennessen der waerheiden hebben wij scepenen voorseid deise presente lettren gheseighelt met onzen propren zeghelen uuthanghende. Dit was ghedaen in tjaer ons Heren duust vierhondert ende achtiene, den dertichsten dagh van oust.

On lit en note: Litteram legalem arrestativam fundi terre sive cense quondam, ut dicebatur, pertinentis Johanni den Stier reperies in Nigro registro, foliis lvij. lviij. (*Voir ci-après, à la date du* 7 *février* 1426-27.)

Registr. Novum, fol. 111.

757.

Littera mensionem faciens de domo nostra dicta Zonne, stante in de Zuudstrate, empta per Balduinum Riboud, quondam prebendarium ecclesie nostre.

Wij scepenen van der stede van Ypre doen te weitene allen lieden, dat Boudin Riboud, poortre tYpre, heift ghecocht ende ghecreighen ervelijke, tsijnen bouf ende tsijns hoirs bouf, jeghen meester Jacob de Prey ende Clare sijnen wive, ooc poorters tYpre, een huus gheheeten de Zonne, dherve der ondre ende al datter toebehoort, erdvast ende naghelvast, staende ende ligghende in de Zuudstrate an de westzijde, tusschen den huus ghenaemt de Sterre, up eene ghemeene maziere ende eene ghemeene ghoete der boven over eer zijde, ende den huus van wijlen meester Puttaeys Brootdronken, dat nu es meester Gillis Wuelyaens, an dandre zijde. Ende es te weitene dat de masiere ende ghote daer boven tusschen den vorseiden huuse vercocht ende den huuse van den voorseiden meester Gillis zijn ghemeene hem beeden, alsoo verre als de voorseide masiere strecht; maer tvoorseide huus vercocht es sculdich de zelve masiere ende ghote daer boven allesins ghehaefdich thoudene tsijnen properen costen alleenlijc teuwelicheiden, ende zonder den cost van tvoorseide meester Gillis huuse, behouden emmer waert alsoo dat de voorseide meester Gillis of de cause hebbende van zijnen voorseiden huuse enichsins temmerde of dade werken in of ande voorseide masiere, om zijn huus te beterne, ende by dien de voorseide masiere of ghote eenichsins aerichde, zoo ware hij sculdich dat te beiterne ende te doen vermakene tsijnen properen costen alleene, ende zonder

1419-20. 3 Février.

den cost van den voorseiden huus vercocht teuwelicheiden. Van den welken coope de voorseide vercoopers houden hemleiden over wel vernought ende vul betaelt, ende hebbens halm ende ghifte ghegheiven den voorseiden coopere wel ende wettelijke, naer costumen ende usagen van der voorseide steide van Ypre, ende sijnt hem sculdich te warendeirne van allen calaengen jeghen elkerlijke midts zevent ponden parisise ervelike renten elcx jaers, gaende uuten voorseiden huus ende erve daer of deise coop es, ende hebben de voornomde partien voor ons ghenomen bij haerleider trauwe ende eede, dat deise voorseide coop goede es ende loyael ende zonder fraude of malengien, noch om niement zijne scult tontsteikene. In der welker ghedijnkenessen ende verzeikertheiden hebben wij deizen chaertre ghedoen zeghelen metten ervachtighen zeighele van der steide van Ypre voorzeit. In oorconscepen van deizen sceipenen Michiel Belle, de her Aloeys de Ruddere, Olivier van Scooten, Jacob metten Zwerde, Joris de Brievere ende Claeys Coopman. Ghedaen den derden dach in spoorkel, int jaer M. CCCC. ende neighentiene.

Registr. Nigrum, fol. 163.

758.

Littera testimonialis per modum vidimus sub sigillo abbatis de Warneston, continens duas litteras compositionis inter nos et villam, quarum prima facit mensionem quod antiqua compositio inter nos et leprosos Yprenses, que prius servabatur in antiqua domo leprosorum, modo debet servari in nova. Alia littera facit mensionem que bona nos recepimus pro missa leprosorum celebranda.

1421. 31 Juillet.

Universis presentes litteras inspecturis Jacobus, permissione divina abbas monasterii beatorum apostolorum Petri et Pauli de Warneston, ordinis sancti Augustini, Morinensis dyocesis, salutem in Domino sempiternam. Quasdam patentes litteras duas, scilicet sanas et integras, non viciatas, non cancellatas nec in aliqua sui parte suspectas, sed prorsus omni vicio et suspicione carentes, sigillis venerabilium et religiosorum virorum dominorum prepositi et conventus monasterii sancti Martini Yprensis in cera viridi et duplici cauda pargameni impendentibus, ut prima facie apparebat, sigillatas et munitas, nos die date presentium tenuisse noveritis, vidisse et diligentius inspexisse, quarum tenor unius illarum de verbo ad verbum sequitur et est talis: « Universis presentes litteras inspecturis L[ambertus], prepositus, et capitulum sancti Martini Yprensis (*imprimé ci-dessus* n° 142). Actum anno Domini M°. CC°. XXX°. sexto, mense marcio. » Tenor vero alterius subsequitur et est talis: « Universis presentes litteras visuris R[obertus], divina permissione prepositus (*reproduit ci-dessus*, n° 340). Datum anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo primo, feria quinta post ramos palmarum. » In cujus visionis testimonium et fidem pleniorem nos abbas antedictus sigillum nostre abbatie presentibus litteris duximus apponendum. Datum et actum anno Domini millesimo quadringentesimo vicesimo primo, die tresesima prima mensis julii.

Registr. Nigrum, fol. 19.

759.

De sexta parte curtis de Pepershove, empta a Johanne Janenzone, cum catallis eidem pertinentibus, erga Nycholaum den But et Laurentiam ejus uxorem.

Wij Gillis de Rode, Willem van den Hecke, Maercx de Clercq, Andries Jangilliszone ende Jacob Roelin, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te wetene allen lieden dat Jan Janesone, poorter tYpre, heeft ghecocht ende ghecreghen ervelike tsinen bouf, tsijns hoirs ende naercommers bouf, jeghen Clays den But ende Laurense zinen wive, ooc poorters tYppre, trechte zestendeel van eenre hofsteide, groot de gheheele hofsteide een ende viertich ghemeite lands, litel meer of min, gheheeten sPepers hofsteide, metgaders tzestendeel van al den catelen, huusen, scueren, stallen, poorten, boomen ende alle andre, rijpe, groene, erdvast, wertelvast, cavelvast ende naghelvast, danof de tweedeel van der zelver hofsteide toebehoren der abbedye van sinte Martins in Ypre, ende tander zestendeel Jan Mauwe, Winnoc Coppin, Jan Morcel ende Jacob Moenin, staende ende ligghende de voorseide twee zestendeele noch ghemene ende onverdeelt onder onzen gheduchten here van Vlaendren bin der castelrie van Ypre, in de prochie van sint Jacobs, in diverschen parceelen, tusschen den lande toebehorende den voornoomden van sinte Martins an deen zide, ende den lande toebehorende die van der Belle in Ypre an dander zijde, streckende tote der Thoroudstrate. Van den welken cope de voorseide vercopers hemleiden houden over wel vernought, lijen vulgolden ende wel betaelt, hebbent upghedraghen, quite gescolden, hallem ende ghifte ghegheiven den voorseiden copere wel ende wettelike, naer costume ende usaigen van den Yperschen ambochte, ende hebbends hem ghewedt ende belooft gherechtigh inwaersceip zonder calaenge jeghen alle lieden quite landt omme quite gheldt, behouden sheren chens jaerlijcs utegaende. In kennessen der waerheiden hebben wij scepenen boven ghenomt dese presente lettre gheseigheld met onzen propren zeghele uuthanghende. Dit was ghedaen den dertiensten dagh van septembre, in tjaer ons Heren duust vierehondert ende een ende twintich. 1421. 13 Sept.

On lit en note: Litteram arrestationis fundi terre sive cense tertie partis curtis de Pepershove reperies in Nigro registro, foliis lvj. lvij (*ci-après, 7 octobre* 1426).

Registr. Novum, fol. 34.

760.

Quod Christoforus de Vulre, receptor ecclesie sancti Martini, causa perpetui redditus positus fuit in de were super quadam pecia hereditatis jacente in Teghelstrate versus oost.

Wij France van Dixmude, Lodewijc de Witte, Jan Ragaerd, Jan Paelding 1421.
ende Matheeux Paelding, scepenen van der steide van Ypre, doen te weitene 6 Octobre.

allen lieden, dat Kerstoffels de Vulre, als ontfanghere van der kerke van sinte Martins, omme cause van erveliker renten was ghedaen in de werre up ene plaetse van erve toebehorende Matheeux van Jongy, ligghende in de Teghelstrate an doostzide, tusschen der erve van der wedewe Jan Scots an de zuudzide over eene zide, ende der herve van die van zinte Martins an de noordzide over andre zide, streckende achterwaert toter ryole van der steide; ende daer was Ameit Maertin, als scoutete van Ypre, de welke dagh maecte bi onzen vonnesse allen den gonen die ter vorseider werre yet spreken of calengieren willen, ten naesten dinghedaghe, dat men dinghen zal van svrindaeghs ghedinghe tYppre up dhalle. In kennessen van deisen lettren gheseighelt met onzen zeglen. Ghedaen in tjaer M. IIII^{c}. een ende twintich, den VI.sten dagh van octobre.

Registr. Nigrum, fol. 84.

761.

Quod Christoforus de Vulre, nomine et ad opus ecclesie sancti Martini, acquisivit bene et legaliter, causa perpetui redditus, in plena virscaria ville Yprensis, quamdam peciam terre jacentem in Teghelstrate, quondam pertinentem Matheo van Jongy.

1421. Wij Jhan Belle ruddere heere van Boesinghen, Lodewijc de Witte, Jan Ragaerd,
10 Octobre. Jan Paelding ende Matheeux Paelding, sceipenen van der steide van Ypre, doen te weitene allen lieden, dat Kerstoffels de Vulre, als ontfanghere van der kerke van sinte Maertins, omme cause van erveliker renten heift vercreighen up dhalle van Ypre in de vulle vierscare, wel ende wettelike ende bi onzen vonnesse, ene plaetse van erve toebehorende Matheeus van Jongy, ligghende in de Teghelstrate an doostzide, tusschen der herve van der wedewe Jan Scots an de zuudzide over eene zide, ende der herve van die van sinte Maertins an de noordzide over ander zide, streckende achterwaert toter ryole van der steide, behouden de rente der utegaende, ende alle andre assenementen te voren der up ghedaen. In der welker ghedinkenesse ende verzeikertheiden hebben wij sceipenen boven ghenoomdt deise presente lettre ghedaen zeighelen metten ervachtighen zeglen van der steide van Ypre vorseid. Dit was ghedaen in tjaer M. CCCC. ende een ende twintich, den tiensten dagh in octobre.

Registr. Nigrum, fol. 83.

762.

Littera de reformatione pacis inter ecclesiam Yprensem et villam Yprensem, et hoc per iij. membra patrie Flandrensis, scilicet Gandenses, Brugenses et Franconenses, et registratione ejus in libris previlegiorum eorum.

1421. Dits tappointement van den ghescille tusschen der kerke van sinte Martins
27 Octobre. ende der steide van Ypre, ghemaect ende gheaccordeirt bi den anderen drien

leiden van den lande van Vlaendren, dats te weitene Ghend, Brugghe ende tVrye, in der voorme hier naer volghende.

Kenlic zij allen lieden, dat van der handelinghe ende al zulken ghescille als gheresen mach zijn tusschen eerweerdeghen heere minen heere den proofst van sinte Martins tYpre ende zinen convente of eene zide, ende vooghd, scepenen ende raed van der steide van Ypre, over hemleiden ende den ghemeente van der zelver stede, of andre zijde, sprutende ende toecommende ute dien, dat, ten verzouke van den voornoomden vooghd ende scepenen, de bailliu van der voorseide steide van Ypre, ghetrocken es buten der steide ende sceipendomme voorseid, in thuus van eenen Merlin Quintin, staende up theerscip van der kerke van zinte Martins vorseid, ende nam aldaer een vat biers, twelke men vant tappende, ende deide hem den bodem uutslaen, ter presencien ende bi weisene van twee sceipenen van der vorseide steide; twelke de voornomde van Ypre zegghen hem vermoghen, bi virtute van eenre previlege vercreghen ende hemleiden ghegheiven van wilen was minen gheduchten here Jan, hertoghe van Bourgoignen, grave van Vlaendren, van eidelre memorien ende goeder ghedinkenessen, inhoudende in substancien dat men nauwers up ene mile ghehende der stede tappen mach noch taverne houden, zonder ten prochikerken staende bin der mile ende ten drien plaetsen, te weitene ten Wielkinne, te sinte Loys husekine ende te Peilkeem; twelke den voornoomde profst zegghen wilde maintenieren onduechdelike ghedaen zijnde ende tieghen trechte van ziere kerke, zegghende dat zine voornoomde kerke gheprevilegiert es, van drien hondert jaren ende tijds meer, van enen grave Robrecht ende bi hem gheamortizeirt tvoornoomde heerscip vry, zo datter niement kennesse en heift noch grave noch andre justicier, zonder alleene die bi hem van ziere kerke weighe ghestellet zijn, ende es hemlieden gheconfirmeirt bi den paeus ende elken bevolen, up grote emende ende up peine van verwanessen, hemlieden dat paysivel te laten ghebrukene; omme welker zaken wille de voornomde proofst heift ghepooght te betreckene de vorseide van Ypre in causen voor mijn heeren van den rade in de camere te Ghent; omme welc betrecken, alzo de zelve proofst zeide, hem grotelicx doleirende van den voorseiden van Ypre, zo hadden de voorseide vooghd ende sceipenen ghedaen ende utgheroupen zeikere gheboden jof verboden haren poorteren, in groten grieve, prejudicie ende achterdeele van zire kerken ende andersins, ghedaen jeghen zekere appointementen wilen ghemaect tusschen hemleiden, alzo hier naer volght: eerst dat alle poorters wonende up theerscip van der voorseide kerke verhuusen zouden van daer tusschen doe ende Baefsmesse, up de peine van ontpoortert te zine ende yssuwe te gheivene van haren goede; item dat ne gheen poortre noch drinken noch wijn halen zouden in de voorseide kerke; item dat niement betalen zoude der kerke voorseid ervelike rente bin der voorseide steide, het ne ware dat de voorseide proofst daerof betoghde goede lettren of soffisant bewijs; item dat men de late van der voorseide kerke poorters van Ypre zijnde, wonende binder voorseide steide of der buten, panden zoude bin der stede bi den scoutheete ende sceipenen van der zelver stede; ende hadden

ghenomen al twatre daer an de personen van der voornoomder kerke haer nutscap hadden gheploghen te nemene, ende zo vele ghedaen, dat de poorteren van der steide die hem hadden gheploghen te dienene, uute vreesen van hem scieden, ende al in vermindertheiden ende contrarie van den rechte ende vryhede van der voornoomder kerken; welke ghescillen commen zijnde ter kennessen van den wetten van den drien leiden van den lande van Vlaendren, te weitene van Ghend, Brugghe ende tVrye, bij anbringhene van partien van beeden zijden, ende an wien elc van den zinen zij bijstandicheide, hulpe ende raed bezocht hebben, anghezien dat tvoornomde ghescil zeere qualijc voughde, mids dat de voornomde profst es over prochipape van der voornoomder stede ende andersins, de voornoomde van den drien leiden hebben gheordeneirt ende ghesonden bin der voorseider stede van Ypre hare zeikere ghedeputeirde, te weitene van der steide van Ghend her Jacob van den Hane, her Symoen Borluut, her Zegher de Cok ende met hemleiden als pencionnaris meester Heinrijc Utenhove; van Brugghe, meester Pieter Gherolf, her Lodewijc van Roden, her Jacob Breidel ende met hemleiden als pensionnaris meester Boudin van den Poele; van den Vryen, mer Jan van Grijsperen, mer Jan van Ogierlande, rudderen, ende meester Pieter Bye met hemleiden als pencionnaris, omme tusschen den voornoomden partien te spreikene ende de voornomde ghescillen of te legghene bij vriendelijcheiden; de welke naer der instruxie die zij hadden, elken ghehoort hebbende absent den anderen, ende naer veilen diverschen handelinghen begherden an de voornoomde partien, dat zij daer in bi rade van hemleiden werken wilden, mids dat zij raed verzocht hadden der inne, dat de voornomde partien consent droughen, welken raed de voorseide ghedeputeirde al voren lieten ende daden den voornoomde partien elker absent der andre blijken, ende mids dien ende den consente van beeden den partien, dat zij daden in de voorseide zaken, so hebben de voornoomde ghedeputeirde gheoordenneirt ende gheseit, ordenneren ende zegghen in der voorme ende maniere hier naer volghende.

Eerst dat overghezien de previlege van der steide van Ypre, van dater men noch tappen noch taverne houden mach up ene mile ghehende der stede, ute ghedaen den plaetsen boven verclaerst, ende in sghelijcx tprevilege ende amortisacie van der voornomder kerke, ende dat zoe haer heerscip vry houd, zo zegghen de vorseide ghedeputeirde dat de voornomde previlegen sculdich zijn te zine ende te blivene, zonder deen der andere yet te prejudicierne in haer viguer vry ende onghequetst, ende dat de voornomde van Ypre gheene kennesse en hebben up theerscip van der voornomder kerke van sinte Martins, maer elc van den vorseide partien zullen staen in den zelven staet, daer inne dat zij waren voor tbeghin van den vorseiden ghescille. Ende zal ooc voordere omme meerdere verzekertheide de voornomde proofst beloven ende consent draghen, dat men ter voorseider plaetse noch nauwers buten bin der mile up zijn heerscip nemmermeer tappen noch taverne houden zal, of het en ware dat andre daden van gheliken zonder scemp, ende dat hi danne alzo vry staen sal als andere, alzo wel redene bewijst. Item zullen de voorseide van Ypre oflaten van allen

quetsen voornomd, ghedäen sint den voornomden eersten ghescille boven verclaerst, ende den voornomden van sinte Martins stellen ende laten staen in alzulken state als zij waren voor tbeghin van den voornoomden processe; ende mids desen zal de voornomde proofst renunchieren ende ofghaen sins proces, ende dat met allen annichillereren ende te nieuten doen, alzoot behoort, ende voort de partien te zine ende te blivene in goeder vrienscap ende payse, alst wel behoorlic es. Welc voorseide vriendelijc accoord de voornomde partien beloofden ende approbeirden etc. Ende hebbent ghedaen registreren omme de meerdre verzekerthede in de registren van den wetten van Ghend, van Brugghen ende van den lande van den Vryen. Ghedaen in tjaer duust vierhondert ende een ende twintich, den XXVII.sten dach in octobre.

Dit appointement es gheregistreirt in den Niewen bouc van den previlegen van der steide van Ghend, daer inne dat veile andre diversche appointementen ende ordenanchen ghescreiven staen, in tleste van den zelven bouke naer tappointement van den messagieren van der zelver steide.

Dit appointement staet gheregistreirt in den Niewen Roden bouc van den previlegen van der stede van Brucghen, folio cxiij°. ende xiiij°.

Dit zelve appointement staet gheregistreirt in den registre van den lande van den Vryen, daer men ghecostumeirt es in te registreirne zaken aengaende ende ghehandelt bi den vier leiden slands van Vlaendren, folio c°. viij°. ende ix°.

Registr. Nigrum, fol. 28.

Aux archives de la ville d'Ypres: copie sur papier, écriture de la fin du XVe siècle; transcription dans le *Roodenboek*, fol. 264. — Aux archives de la ville de Bruges: *Niewen Roden bouc*, fol. 113. transcription dont nous avons profité pour notre texte.

763.

De sexta parte curtis de Pepershove cum universis catallis, empta a Johanne Janenzone erga Jacobum Moenin et ejus uxorem.

Wij Gillis van den Hamme, Gillis van den Bussche, Jaex Staby, Andries Mars ende Pietere Yst, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen lieden, dat Jan Janesuene heift ghecocht ende ghecreghen ervelike, tsinen bouf, tsijns hoirs ende nacommers bouf, jeghen Jacob Moenin drapier ende Laureinse Gherts zinen wive, poorters tYpre, trechte zestendeel van eenre hofstede, groot de gheheele hofsteide een ende viertigh ghemeite lands, litel meer of min, ghehecten sPepers hofsteide, metgaders den zestendeele van al den catelen, huusen, scueren, stallen, poorten, bomen ende alle andere rijpe, groene, erdvast, wertelvast ende naghelvast, dan of de tweedeel van der zelver hofsteide toebehoren der abedye van sente Martins in Ypre, ende tandre zestendeel den voornoomden Jan Janesuene copere, staende ende ligghende de voorseide gheheele hofsteide onder onzen gheduchten here van Vlaendren bin der castelrie van Ypre, in de prochie van sint Jacobs, in diverschen parceelen, tusschen

1421. 15 Novem.

den lande toebehorende den gasthuse van der Belle in Ypre an deen zide, ende den lande toebehorende die van sente Martins an dander zijde, streckende tote der Thoroud strate. Van den welken cope de voorseide vercopers hemleiden houden over wel vernoughl, lijen vulgholden ende wel betaelt, hebbent upghedraghen, quite ghescolden, halm ende ghifte ghegheiven den voorseiden copere wel ende wettelike, naer costume ende usaigen van den Yperschen ambochte, ende hebbends hem ghewedt ende belooft gherechtigh inwaersceip zonder calaenge jeghen allen lieden quite landt omme quite gheldt, behouden sheren cheins jaerlix ntegaende. In kennessen der waerheiden hebben wij sceipenen boven ghenomdt dese presente lettre gheseigheld met onzen propren zeghelen unthangheude. Dit was ghedaen den vichtiensten dagh van novembre, int jaer ons Heren duseutich viere hondert een ende twintigh.

Registr. Novum, fol. 31.

764.

Quod Michael Scrolinc, nomine ecclesie nostre, acquisivit bene et legaliter in parrochia de Oostvletere, ultra sibi per legem adjudicatum, unam lin. et xx. virgas terre, ultra catalla.

1421-22. 23 Janvier.

Wij Willem van Nele ende Diederic van den Bampoele, scepenen ende cueriers van Veurneambocht, doen te weitene allen lieden, ute dien dat Michiel Scrolinc, als wettelijc in de steide van mijn here den prost van sinte Martins tYpre, up tjaer verleiden verwan wel ende wettelike met steine, met crickene ende met prisene up tgoed Jans van den Houke, in de prochie van Oostvleiterne, cateilen ende land, alzo ene keure die daer of es wel mensioen maect, zo eist dat Michiel Scrolinc, als wettelijc in de steide vorseid, up den dagh van heiden hevet voor ons rekeninghe ghedaen voor Jan van den Leene landmeiter ende voor ander lieden van der gheburte, te weitene van der principaelre sculd ende van al den costen diere upghelopen zijn, zo varre dat Michiel Scolinc, als wettelijc in de steide vorseid, moetste hebben ene line ende twintich roeden lands bove alle den vorseiden cateilen die hi afghewonnen hadde; twelke vorseide land den vorseiden Michiel, als wettelijc in de steide vorseid, es of ghemeiten ende ghepaelt bij Jan van den Leene vorseid, ligghende in de vorseide prochie, bewesten an de hofsteide daer oude Pieter van den Houke woonde, ende bosten an jonghe Pieters van den Houke land, ende es tzuud ende van den Pitsticke, ende deise vorseide rekeninghe es aldus ghedaen omme dat partie es ofzittende van der cuere van Veurnambocht. In kennessen van waerheiden hebben wij scepenen ende cueriers vorseid onze zeighelen ghehanghen an dese lettren. Ghedaen den drie ende twintichsten dagh van lauwe, in tjaer ons Heren dusentich vierhondert ende een ende twintich.

Registr. Novum, fol. 178.

765.

De xxx. sol. perpetui redditus, quos ecclesia prius habuit super quandam domum in vico Butyri, de quibus postmodum ecclesia patiebatur impugnationem, nobis in plena vierscaria ville Yprensis adjudicatis.

Wij scepenen van der steide van Ypre doen te weitene allen lieden, dat ute dien dat Kerstoffel de Vulre, als ontfanghere ende soffisantelike ghefondeirt over ende in de name van eerwerdighen ende discreeten heren den religieusen profst ende convent van den cloostre van sinte Martins tYpre, omme ghebrec van dertich scellinghen parisise vlaemscher munte ervelike rente siaers, die hij zeide dat de zelve religieusen hadden jaerlijcx beset up een huus dat wijlen was Rabijs Walen, up dherve der onder ende up al datter toebehoordt, erdvast ende naghelvast, staende ende ligghende in de Bueterstrate an de zuudzide, tusschen den huuse ende erve van Jan Huughen an doostzide ende enen clenen straetkine an de westzide over ander zide, hadde ghedaen doen wettelike drie gheboden ende ene werre, ende dach ghemaect ten naesten dinghedaghe, dat men dinghen zoude, up theersceip van den vooghd van der vorseider steide daer onder tvorseide huus ende erve beset, ghestaen ende gheleighen es, alle de gone die te zire vorseider werre yet spreken wilden, so compareirden hemleiden up den voorseiden naesten dinghedagh voor ons, in de ghebannene vierscare up tvorseide heersceip, de vorseide ontfanghere, als heesschere an deene zide, ende begherde te zire vorseider werre ghedaen tsine, of uplegh thebbene van den achtersten van zire vorseide rente, ende Jan de Wale, svorseids Rabijs zone, ende Luucx de Sceppere, als vooghd van Coppinne, de weeze van den vorseiden Raby, die tvorseide huus ende erve an hemleiden droughen als verwerres an dander zijde, dewelke hemleiden daer jeghen wettelike opposeirden, ende hiesschen ende begherden dat hemleiden de vorseide heesschere betoogh dade met goeden beseighelden letteren, daer meide hij de vorseide rente up haerleiden vorseide huus ende erve halen ende ghereecken wilde, jof daer hi die niet betoghen conste, zij hiesschen ende begherden de voorseide drie gheboden ende werre te nieuten ghedaen thebbene, ende hemleiden ende haerleder huus ende erve vorseid ghewijst thebbene los, ledich, quite ende ontsleghen van der vorseider rente teuwelijcheiden; dat hemleiden teen of tander sculdigh was te ghesciene, zij vermatens hem hulpe in ons. Ten welken de vorseide ontfanghere ter cause vorseid wettelike weder verandworde, dat zine vorseide meesters de vorseide rente jaerlijcx ghehebt ende ghepossesseirt hadden up tvorseide huus ende erve paysivelijk, van over dertich jaer ende dertich daghen, ende van zo langhen tijden meer, dat ghene memorie was van der contrarie; ende dit presenteirde hij soffisantelijc inwaers te doene met levenden orconden, met lopenden ontfangbouken, met ouden rekeninghen van den ontfanghers zinen voorzaten, ende zonderlinghe zij vermatens hem ooc in de lettren

1422. 7 Juillet.

van den halme van den vorseiden Raby, dat hem vercocht was met dertich scellinghen parisise siaers utegaende, daer of hemleiden noyt niemend niet gheheescht hadde, danne alleenlijc de vorseide van sinte Martins, twelke wel sculdigh ware gherekent te zine over goede paeysivele possessie; ooc hadse hem de vorseide Jan de Wale hier voortijds zelve betaelt dies hi hem vermat in zijn verclaers bij zinen eede, hiesch ende begherde uplegh thebbene van zinen vorseiden achterstellen oft tsire were ghedaen tsine, of te zinen inwaersceipe van zire possessie ghewijst te zine; dat hem ooc sculdigh was te ghesciene, hi streecx vermet in ons. Up twelke de vorseide verwerres hem stappands staken tzinen vorseiden inwaersceipe van zire possessie, twelke hem ghewijst was voor ons te prouvene ende inwaers te doene bin den naesten dinghedaghe dat men weder dinghen zoude up tvorseide heersceip up zijn principael. Ende bin desen middelen tijden de vorseide ontfanghere beleedde hier up vor ons zekere oorconden werdich van trauwen ende van eede niet ghedebateert bi der weider partie, ende leide ooc over in voorme van prueven den principalen halm van zire vorseide partie ende meer andre regijstren ende munimenten deser materie aengaende, bij den welken ons wel ende dueghdelike bleec zijne possessie goede ende soffisant zijnde. Ende ten naesten dinghedaghe ommecomende, twelke was up den dagh van der date van deisen onsen lettren, so wijsden wij hier up in ghebanre vierscare, ten verzouke van beede den vorseiden partien, die wettelike begherden ontpluuc thebbene van der vorseider orconsceipe, dat de vorseide ontfanghere van sinte Martins, ter cause also hi ghedinghet heift, wel ende soffisantelike gheproufd ende inwaers ghedaen hadde de possessie van der vorseider rente up tvorseide huus ende erve, alzo hise voordghestelt hadde te prouvene; ende daer omme was voord ghewijst dat menne te zire vorseide werre al wettelike doen zoude, of hem uplegh doen van zinen vorseiden achterstellen; ende dat de vorseide van sinte Martins sculdigh waren voordan paysivel te blivene ghebruken jaerlijcx van der vorseide rente van dertich scellinghen parisise siaers up thuus ende erve vorseid, ghelijc van haren propren goede euwelike ende ervelike ghedurende. In der welker ghedinkenessen ende verzekertheden hebben wij desen chartere ghedaen zeghelen metten ervachtighen zeghele van der steide van Ypre vorseid. In orconsceipen van deisen scepenen, Michiel Paelding, Jan Belle, Phelips van der Dovie, Michiel van Sconeveld, Joris Scattin, Jan de Hondt ende Pauwels Bourgoys. Dit was ghedaen in tjaer ons Heren dunst vierhondert ende twee ende twintich, den zeivensten dagh in hoymaendt.

Registr. Novum, fol. 149.

766.

De l. lib. grossorum debitis a Johanne Janenzone, nobis assignatis super terciam partem curtis de Pepershove in parrochia sancti Jacobi.

1422. Wij Gillis van den Hamme, Jacob Staby, Gillis van den Bussche, Jan van Henau
2 Octobre. ende Pieter Hijst, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen

lieden, dat voor ons comen es in proper persone Jan Janesuene, poorter tYpre, ende heift zijns vryes daux ende willen verkendt, dat hi sculdigh es goeder sculden loyale ende onvulgolden Kerstoffels den Vulre, ooc poorter tYpre, als ontfanghere ende in de name van die van sinte Maertins, de somme van vichtich ponden groten tornoysen vlaemscher munten, zulke als onze gheduchte here van Vlaendren nu jeghewordelic doet slaen ende loop hebben in zijn land van Vlaendren, de welke somme ghelds de voorseide Jan Janesuene voor ons ghewedt ende belooft heift .wel ende ghetrauwelijc te betaelne den vorseiden Kerstoffels, als ontfanghere van sinte Martins voorseid ende ten zelven sinte Martins bouf, of den bringher van deser lettren cause hebbende van die van sinte Martins vorseid, binnen belokene paesschen eerstcommende. Ende omme ditte wel te vulcommene de vorseide Jan Janesuene heift den voorseiden ontfanghere, over ende in de name van die van sinte Martins voorseid, hier of besettinghe ghedaen ende ghestelt in handen ende in panden tderdendeel van eenre hofsteide, groot de gheheele hofsteide metten lande dat er toebehoort een ende viertigh ghemeite lands, litel meer of min, gheheeten sPepers hof, daer of van der mate hem de vorseide ontfanghere, in de name van die van sinte Martius voorseid, voor ons ghehouden heift ende houdt wel vernought ende te vullen gepayt, metgaders tderdendeel van allen den cateilen die staen ende zijn up de voorseide hofsteide, beede huusen, scueren, stallen, poorten, bomen ende alle andre, rijpe ende groene, erdvast, wertelvast ende naghelvast, dan of tsurplus van der zelver hofsteide toebehoort die van sinte Martins voorseid, staende ende ligghende de voorseide gheheele hofsteide onder onzen gheduchten here van Vlaendren binder castelrie van Ypre, in de prochie van sint Jacobs, in diverschen parceelen, tusschen den lande toebehorende die van sinte Martins voorseid an deen zide, en den lande toebehorende den gasthuse van der Belle tYpre an dander zijde, streckende tote der Thouroudstrate, in deiser manieren ende condicie, waert alzo dat de voorseide Jan Janesuene, of de gone die naermaels cause van den voorseiden besette lande ende cateilen hebben zal, in enighen ghebreke ware van wel ende vulcommenlike te betaelne de voorseide somme ghelds die van sinte Martins voorseid, ten payemente hier boven ghenomt, dat danne stappands de bringher deiser lettren, cause hebbende van die van sinte Martins voornomt, alzo voorseid es, handslaen zal moghen zonder zij over tghebrec van den voorseiden payemente waert al of zom, an alle de cateilen, rijpe ende groene, erdvast, wertelvast ende naghelvast, staende ende zijnde up de voorseide hofsteide ende landt der toebehorende, ende die hebben ende behouden, te die van sinte Martins bouf, over hare propren vryen eghinne goed, zonder nemmermeer enighe restitucie of weiderkeringhe der af te doene ende zonder minderinghe van den principale, ende voord de voorseide hofsteide ende tland der toebehorende hebben ende houden, noten, ploten, heffen ende ontfanghen ten profite van die van sinte Martins voorseid alle de bladinghen, baten ende profiten jaerlijcs der of commende, toter tijd ende der wile dat de cause hebbende van der voorseider hofstede ende lande der toe behorende die van sinte Martins voornomdt uplegghinghe ende vulcommen payement ghe-

daen zoude hebben van der voorseider somme ghelds, of van alzo veilen als men die van sinte Martins voorseid der of tachter zijn zoude, ende daertoe meide alle costen ende scaden al in zulker munte als voorseid es, ende al ditte dat voorseid es, ooc zonder enighe minderinghe van der somme ghelds voorseid of van den achterstellen der of noch van den costen ende scaden voorseid. In kennessen der waerheiden hebben wij scepenen bovenghenomt deise presente lettre gheseigheld met onzen propren zeghelen uuthanghende. Dit was ghedaen den anderden dagh van octobre, in tjaer M. CCCC. twee ende twintich.

Registr. Novum, fol. 33.

767.

Littera de certificatione tutorum et Beghinarum presentium modernarum, commorantium in vico Lacticiniorum, de xlviij. libris par. annuatim nobis solvendis hereditarie, pro missa perpetua ibidem facienda per unum nostrorum canonicorum, et iij. lib. etiam nobis solvendis totiens quotiens ibidem sepeliendis non beghinis.

1422-23. UNIVERSIS presentes litteras inspecturis NICHOLAUS, permissione divina humilis
6 Février. prepositus monasterii sancti Martini Yprensis, ordinis sancti Augustini, Morinensis dyocesis, per prepositum soliti gubernari, ac totus ejusdem loci conventus, salutem in eo qui est omnium salus et protector. Cum, quod dolenter referimus, olim per Anglicos, domini nostri regis et ville Yprensis tunc inimicos, dictam villam obsidentes Beghine beghinagii hospitalium sancte Christine et sancti Thome, olim et tunc nominati Bardoncx gasthuus, tunc mansiones, edificia, domicilia, ecclesias seu capellas et oratoria ibidem extra muros ejusdem ville Yprensis, divisim habentes et possidentes, ab eisdem, proh dolor! effugate et expulse, ac earum mansiones, domicilia, edificia, ecclesie seu capelle et oratoria penitus et omnino combuste et destructe combustaque et destructa fuissent, ipseque Beghine conventuum sancte Christine et sancti Thome predictorum sic effugate, vitam contemplativam continuare et altissimo famulari cupientes se postmodum in vico seu platea juxta forum Lacticiniorum infra dictam villam Yprensem in unum congregarunt, et ibidem de venerabilium predecessorum nostrorum prepositorum et conventus ejusdem nostri monasterii, qui pro tempore fuerunt, gratia, consensu pariter et assensu certas mansiones, domicilia et edificia communes et communia fieri et edificari facere inceperunt, ac in eisdem diutius insimul suam fecerunt de presentique faciunt et perpetuo Dei adjutorio facere intendunt residentiam; et nuper nobiles et honorabiles viri domini Michael de Scotes miles et Franciscus de Dixmuda, burgenses dicte ville Yprensis, tanquam tutores seu curatores a venerabilibus et egregiis viris et dominis advoato et scabinis predicte ville Yprensis ad hoc specialiter missi, destinati et deputati, necnon una cum ipsis domicella Katherina van der Heeke et domicella Margareta Aerweits, tanquam superiores amborum conventuum nunc, ut prefertur, unum

conventum facientium, pro se ac nominibus Beghinarum conventuum predictorum et pro ipsis, in nostra presentia propter hoc constituti premissa necnon statutum vel edictum pro parte dicte ville Yprensis factum, quo cavetur quod nullus mansiones vel edificia extra muros dicte ville inter duo fossata, ubi olim dicta beghinagia fuerunt combusta et devastata, de novo facere vel fieri facere presumat, quodque dicte Beghine in loco quem pro nunc prope dictum forum inhabitant, capella seu oratorio carent, propter quod aliquotiens contingit Beghinas antedictas plus quam convenit et deceret per villam vagare, et nonnulla alia incommoda ad hoc facientia nobis seriosius exposuerunt, supplicantes predicto nomine sibi per nos de remedio super hoc provideri opportuno, et gratiam nostram in hac parte eisdem Beghinis et conventui benigniter impartiri; notum igitur facimus, quod nos, habita prius super hoc inter nos in nostro capitulo deliberatione matura, ad Dei laudem et honorem divinique cultus augmentum, ad supplicationem predictorum advoati et scabinorum tutorumque seu curatorum et Beghinarum, eisdem supplicantibus quibus supra nominibus ac dictis Beghinis modernis et futuris seu conventui earum predicto, quantum in nobis est et a jure, previlegio seu consuetudine nobis permittitur, in Dei nomine concessimus et concedimus per presentes ea que sequuntur.

PRIMO quod dicte Beghine, si et quando ipsis placuerit, possint et valeant infra districtum, quem pro nunc juxta dictum forum Lacticiniorum tenent et possident, unam capellam seu oratorium cum campanili competentis quantitatis construere et edificare, ac unum, duo, tria vel quatuor et non plura altaria in eadem capella seu oratorio erigere seu elevare, unam quoque campanulam benedictam ponderis octingentarum librarum vel infra in eodem campanili appendi, necnon hujusmodi capellam seu oratorium et altaria atque certam terre seu loci quantitatem infra dictum districtum contiguam dicte capelle seu oratorio benedici, consecrari atque aspergi facere, et sibi de ornamentis reliquis et aliis necessariis in eadem providere, suis tamen sumptibus et expensis, que omnia et singula perpetuis futuris temporibus manutenere et sustentare tenebuntur. In qua quidem capella seu oratorio nos et nostri successores ad causam dicti monasterii nostri tenebimur, per pactum super hoc initum, ab hac die in antea singulis diebus, tam non festivis quam festivis, per aliquem nostrorum religiosorum, nisi alias forent pro aliquo tempore brevi legitime prepediti, quo stante impedimento, per alium presbiterum ydoneum, quem ad hoc duxerimus deputandum, unam missam facere celebrari singulis diebus; tamen dominicis et festivis tenebimur dictam missam cum vesperis solenniter cum nota facere celebrari, et una cum hiis, diebus infra scriptis, videlicet nativitatis Domini nostri, pasche et penthecostes ac in octavis pasche et penthecostes, necnon quinque festivitatibus nostre Domine, ac in solemnitatibus circumcisionis, epiphanie, ascensionis, sanctorum Johannis Baptiste et Evangeliste, omnium sanctorum, Petri et Pauli ac Thome apostolorum, beati Michaelis et sanctarum Christine, Katherine et Margarete, ac die dedicationis capelle predicte, matutinas et vesperas etiam cum nota cantari facere et celebrari. Missa autem hujusmodi diebus non festivis a pascha usque ad festum

exaltationis sancte Crucis, in solis ortu, et ab illo festo exaltationis sancte Crucis usque ad pascha, in aurora inchoabitur, ut dicte Beghine post hujusmodi missarum solemnia ad ecclesiam parrochialem loci, divina officia serviciumque et mandata ecclesiastica auditure et recepture et alias negociature, possint et valeant accedere. Tenebuntur tamen dicte Beghine suis propriis sumptibus et expensis sibi et dicte capelle de custode et cantoribus ac pane, vino, cera et ornamentis aliis ad hoc necessariis, totiens quotiens opus fuerit, providere. Nec poterunt dicte Beghine presentes vel future dictam principalem missam per aliquem alium presbiterum, quam per ipsum qui ex parte nostra vel nostrorum successorum ad hoc fuerit deputatus, facere celebrari, nostra vel successorum nostrorum seu curati nostri sancti Martini Yprensis pro tempore existentis licentia speciali super hoc non obtenta, vel nisi contingeret nos vel successores nostros in instituendo religiosum nostri monasterii pro missis vel officiis divinis inhibi, ut premittitur, celebrandis fore plus debito morosos seu defectuosos. Poterunt etiam dicte Beghine earum sepulturam infra dictam capellam vel dictum oratorium seu chymiterium ejusdem loci libere et licite eligere et habere, absque eo quod quidquam ab eisdem propter hoc exigere valeamus; pro singulis autem aliis personis non Beghinis. quas inhibi inhumari contigerit, eedem Beghine nobis vel successoribus nostris prepositis et conventibus monasterii nostri, pro inhumatione et sepultura hujusmodi, sexaginta grossos monete Flandrie solvere et tradere tenebuntur. Omnes vero et singule oblationes que de cetero fient in dicta capella ad manum presbiteri in pecunia, cera vel quacumque alia re, cujuscumque fuerit valoris, et pari modo oblationes que fient diebus parasceve et veneris sancte osculando Crucem sanctam, erunt et spectabunt perpetuis futuris temporibus dicto nostro monasterio; sed cetere alie oblationes et legata in pecunia, cera, vel alia re, cujuscunque valoris existant, que ammodo ibidem fient aliter quam est dictum, erunt et pertinebunt dictis Beghinis et earum conventui, nec poterimus in eisdem aliquod jus vel actionem pretendere seu quomodolibet allegare. Placet nobis insuper et eisdem Beghinis modernis et futuris graciose concedimus per presentes, quod ipse Beghine, totiens quotiens devotio ipsas ad hoc induxerit, peccata sua quibuscumque loco et tempore capellano dicte capelle per nos vel successores nostros ad hoc specialiter deputato et commisso confiteri, qui eis penitentiam salutarem injungat, ac sacramentum eucharistie in dicta capella ab eodem presbitero recipere devote, collationesque et sermones totiens quotiens in dicta capella per personas ydoneas fieri facere possint et valeant, nostris et dicti nostri monasterii libertatibus et previlegiis in omnibus semper salvis; non poterunt tamen dicte Beghine sermones, collationes vel alia servicia divina fieri et celebrari facere in dicta capella vel districtu ejusdem, horis quibus predicabitur in earum parrochiali ecclesia, ne per hoc ipse vel alii parrochiani a sua ecclesia parrochiali retrahantur et impediantur. Et quia propter officium datur beneficium, nemoque propriis stipendiis militare cogitur, inter nos prepositum et conventum et Beghinas antedictas statutum et ordinatum existit, voluntate etiam, consensu et assensu dictarum Beghinarum advoatique scabinorum, tutorum et

curatorum predictorum quantum ad hoc intervenientibus, ac per pactum expressum per ipsos super hoc nobiscum initum, quod pro serviciis hujusmodi faciendis et aliis oneribus per capellanum et religiosum nostrum, ut prefertur, supportandis, et in recompensationem servicii et onerum predictorum, prelibate Beghine tenebuntur annuatim et perpetuo nobis et successoribus nostris, ad causam dicti monasterii nostri, solvere et realiter tradere summam quadraginta octo librarum parisiensium monete Flandrie pro tempore solutionis currentis in eadem patria, duobus terminis anno quolibet, videlicet diebus nativitatis domini nostri Jhesu Christi viginti quatuor libras, et nativitatis beati Johannis Baptiste inde sequentis alias viginti quatuor libras monete predicte, solvendarum et deliberandarum. Et ad exstirpandas et eliminandas in futuris annis controversie lites et discordie questiones et turbines, nos ambe partes in hoc convenimus, quod compositio inter nos utrasque partes dudum confecta, de hospitali quondam vulgariter nuncupato Bardonx gasthuus, quoad omnia et singula puncta et membra sua omnis roboris et firmitatis perpetua soliditate sortiatur effectum ; nolumus tamen per presentem compositionem sive per litteras presentes quovismodo nos prefatum prepositum et conventum sive nostros successores, qui pro tempore erunt, cohartari sive constringi, ut officium solitum fieri in pretacto hospitali de Bardoncx gasthuus compellamur facere, ubi pro presenti commorantur dicte Beghine, videlicet in foro Lacticiniorum ; sed si ibidem, ut prius predictum hospitale situatum erat, divina favente largissima benignitate et gratia, predictum hospitale reedificaretur, nos prefati prepositus et conventus ad omnia et singula observanda, que in dicta antiqua compositione caventur, volumus compelli et constringi, secundum formam et tenorem litterarum super hoc quondam confectarum, in quantum jus et ratio suadebunt. Que premissa omnia et singula nos prepositus et conventus monasterii predicti, pro nobis et successoribus nostris, super hoc prius consilio et deliberationibus maturis in nostro capitulo communiter et concorditer tentis et habitis, eisdem Beghinis modernis et futuris modo et forma premissis, quantum possumus et debemus ac a jure, consuetudine seu previlegio nobis est permissum, liberaliter concessimus et concedimus per presentes, promittentes bona fide et ad hoc nos et successores nostros ac dictam nostram ecclesiam perpetuo erga dictas Beghinas modernas et futuras expresse obligantes eadem premissa omnia et singula, quantum in nobis est et erit, eisdem Beghinis tenere, facere et adimplere, nec unquam in toto vel in parte contravenire vel facere directe vel indirecte, ymo ipsas Beghinas premissis omnibus et singulis uti, frui vel gaudere facere et permittere, quantum in nobis est et erit, pacifice et quiete, omni fraude, dolo, aliisque cavillationibus et cautelis semotis; salvo tamen et condicionato in hac parte, quod dicte Beghine moderne vel future non poterunt impetrare ad opus dicte capelle aliquas indulgentias sive previlegia, in prejudicium nostrum vel successorum nostrorum seu dicte nostre ecclesie aut monasterii predicti. IN QUORUM fidem et testimonium premissorum et ad perpetuam rei memoriam nos prepositus et conventus memorati sigilla nostra hiis presentibus litteris duximus apponenda, anno, mense dieque inferius annotatis. Et nos Katherina

van der Heeke et Margareta Aerweits, superiores predicte amborum beghinagiorum seu conventuum ad presens unum conventum facientium, ut prefertur, pro nobis et aliis Beghinis presentibus et futuris ac nomine nostro et omnium et singularum Beghinarum et pro ipsis, voluntate, consensu et assensu advoati, scabinorum et tutorum nostrorum predictorum nobis in hac parte assistentium, promittimus specialiter et expresse, bona fide et medio juramento super hoc prestito ac sub omni pena canonica, dictis dominis preposito et conventui eorumque successoribus pro tempore existentibus de dicta summa quadraginta octo librarum parisiensium annui et perpetui redditus monete prelibate dictis duobus terminis necnon de dictis sexaginta grossis pro inhumatione singularum personarum non Beghinarum realiter et cum effectu satisfacere, totiens quotiens contigerit, ac dictam capellam et ejus chorum post ejus constructionem cum singulis suis edificiis, ornamentis et jocalibus manutenere, sustentare et conservare juxta posse, nostris et dicti beghinagii seu conventus sumptibus et expensis, premissa quoque omnia et singula, in quantum nos et beghinagium seu conventum et Beghinas predictas respiciunt et concernunt ac concernere et tangere possunt et poterunt quomodolibet in futurum, bene, integraliter et inviolabiliter perpetuo tenere facere et adimplere, nec contra facere vel venire in toto vel in parte quoquomodo, et in quantum ad hoc nos, nomine quo supra, dictumque beghinagium seu conventum ac Beghinas necnon ejus et earum bona omnia et singula mobilia et immobilia, presentia et futura, erga dictum monasterium sancti Martini Yprensis perpetuis temporibus obligatas esse volumus et obligamus, per presentes juridictioni et cohertioni cujuscunque judicis competentis ecclesiastici vel secularis quantum ad hoc submittentes, renunciantes in hoc facto omnibus exceptionibus et aliis cavillationibus et cautelis frivolis quibuscunque, et specialiter juri dicenti generalem renunciationem non valere, nisi precesserit specialis, affectuose supplicantes dictis dominis advoato et scabinis predicte ville Yprensis, quatenus, ut premissa majori subsistant firmitate et inviolabilius observentur, sigillum dicte ville eisdem presentibus litteris appendi facere vellent et dignarentur. Et nos advoatus et scabini ville Yprensis, tutores seu curatores omnium bonorum beghinagiorum seu conventuum ad presens unum conventum facientium superiores, ut prefertur, pro nobis et aliis advoato et scabinis presentibus et futuris, nomine nostro et omnium et singulorum presentium et futurorum, supplicationibus venerabilium et egregiorum dominorum dominorum Michaelis van Scoten militis et Francisci de Dixmuda, pro nunc tutorum seu curatorum omnium bonorum beghinagiorum, ex parte venerabilium dominorum advoati et scabinorum substitutorum atque destinatorum necnon specialiter ad hoc deputatorum, necnon una cum domicellis Katherina van der Heeke et Margareta Aerweits, superioribus domicellarum amborum conventuum, ut prefertur, inclinati, premissa omnia et singula, prout superius scripta sunt et acordata, grata et rata habentes, quantum possumus et debemus ac in nobis est, approbantes, sigillum dicte ville Yprensis hiis presentibus pro nobis advoato et scabinis tam presentibus quam futuris ville predicte, una cum sigillis venerabilium dominorum dominorum prepositi et

conventus sancti Martini Yprensis, ordinis sancti Augustini, per prepositum soliti gubernari, Morinensis dyocesis, duximus apponendum. Datum et actum supra falam, in plena camera venerabilium dominorum advoati et scabinorum predicte ville Yprensis, pro tunc bene congregatorum, anno Domini millesimo quadringentesimo vicesimo secundo, die vero sexta ejusdem anni mensis februarii. (*Voir la confirmation épiscopale, ci-après n° 770.*)

Registr. Nigrum, fol. 8.

Aux archives de la ville d'Ypres: original portant le grand sceau de la ville, celui du prévôt et celui du couvent, avec contre-scels; transcription dans le *Geluwenboek*, fol. 82.
Diegerick, *Inventaire des chartes*, t. III, p. 112 (analyse).

768.

De amortizatione duodecime partis decime de Boesinghe, per comitem sancti Pauli et castellanum Insulensem.

Phelippe, conte de Liney et de saint Pol, seigneur de Fiennes et chastellain 1423.
de Lille, savoir faisons à tous present et advenir nous avoir receu l'umble 21 avril.
supplication de noz bien amés lez religieux prevost et convent de l'eglise de saint Martin en Ypre, contenant que, pour augmenter et accroistre le service divin que l'on celebre chascun jour en la dite eglise, ilz aient d'un commun acord des deniers d'icelle eglise, du temps de feu nostre trescher seigneur et ayeul le conte de Liney et de saint Pol, chastellain de Lille et seigneur de Vrelenghehem derrain trespassé, dont Dieux ait l'ame, acquis et achaté de damoiselle Marie de Zinnebeke ung fief tenu lors du dit feu nostre seigneur et ayeul et à present de nous, à cause de nostre terre de Vrelenghehem, contenant le douzisme part des dismes de la parroiche de Boesinghes en nostre chastellerie d'Ypre, qui revient au quart d'une des dismes du dit lieu, lors toutes appertenantes aux diz religieux excepté le dit xij^e. et ycellui fief fait recevoir, après ce que la dite damoizelle s'en estoit dessaisie et desheritée par justice, par Pietre le Maets, qui en fu adherités et advestiz, et en furent lors payées lez droitures du xe. denier et autres à ce appertenans, pour ce qu'ilz l'avoient achaté à franc argent, et vault communes années vingt et six livres parisis vielle monnoye de Flandres en revenue, le quel Pietre, qui n'a prins ne mis au dit fait, est tout prest, comme raisons est, de resigner le dit fief et le transporter ausdiz religieux et s'en desheriter au proffit d'eulx et de leur dite eglise, ce que faire n'oseroit sanz avoir sur ce noz grace et et ottroy, congié licence et consentement, sicomme ils dient, requirant humblement yceulx et que en oultre nous plaise le fief dessus declairié admortir à leur dite eglise: pour ce est il que nous, les choses dessus considerées, desirans l'augmentation du dit service divin, à fin que lez ames de noz predecesseurs, de nous, nos hoirs et successeurs soient et soyons participans

aux oblations, suffraiges et devocions qui celebrés seront en la dite eglise, inclinans à le supplication, de nostre certaine science et grace especial avons aux diz religieux prevost et convent presens et adveuir consenti et ottroyé, consentons et ottroyons par ces presentes qu'ils puissent par leur procureur faire reeevoir du dit Pietre de Maets le werp et desheritement du dit fief, sans pour ce estre tenu de paiier le disisme denier, que à cause de ce nous porroit estre deu, pour ycellui fief tenir doresenavant hiretablement et à tousjours par lez dis supplians et leurs successeurs, ou nom de la dite eglise, comme leur propre hiretage. Lequel fief nous avons, à la supplication des dessusnommez supplians, pour nous, nos hoirs et successeurs admorty et admortissons à la dite eglise, sans ce que nous ou noz successeurs y puissons ou doyons demander ou reclamer aucun droit au temps advenir, comment ne par quelque maniere que ce soit ou puist estre. Et en ampliant nostre dite grace avons aux dessusnommez supplians donné et quitié, donnons et quitons par cestes la finance que pour ce ilz nous doivent et seroient tenus de paiier. Si donnons en mandement par ces meismes presentes à nos amés et feaulx conselliers lez auditeurs de noz comptes à Lisle, à nostre bailli du dit lieu de Vrelenghelem et à tous noz aultres justiciers et officiers ausquelx ce puet touchier et appertenir, presens et advenir, à leurs lieuxtenans et à chascun d'eulx, sicomme à lui appertendera, que de nostre presente grace, ottroy, amortissement, don et quittance facent, sueffrent et laissent lezdis religieux, en et par le maniere que dit est, plainement et paysiblement joyr et user, sans leur faire ne souffrir estre fait ores ne ou temps advenir aucun destourbir ou empeschement au contraire, ainchois, se fait ou mis y estoit, le ostent ou facent oster chascun d'eux en droit soy incontinent et sans delay, car ainsy nous plaist il estre fait. Et à fin que ce soit ferme chose et estable à tousjours mais, nous avons, en tesmoing de ce, fait mettre nostre seel à cez presentes, saulf en aultres choses nostre droit et l'autruy en toutes. Donnez à Brouxelles, le XXIe. jour d'avril, l'an de grace mil CCCC. et vingt et trois, après pasques.

Registr. Nigrum, fol. 1.

Annales de la société d'Émulation de Bruges, 2e série, t. IV, p. 91.

769.

Hec est taxatio, assignatio, seu consignatio anno Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, die XI. mensis septembris, in villa Ardenburgensi, per dominos Bussardum sancti Petri, Guillelmum sancti Bavonis Gandensis, Petrum de Dunis et Johannem de Eechoute monasteriorum abbates, Petrum de Zijpa, prepositum Furnensem, et magistram Nycholaum Stercholf, canonicum sancti Donatiani Brugensis, presente me Johanne Baers, notario et scriba ad hoc deputato

et rogato, super illos de clero Flandrie infra descriptos facta, de summa quatuor milium librarum par. monete Flandrie. domino nostro duci Burgondie, comiti Flandrie etc. sub titulo mutui concessarum per dictum clerum pro mittendo ad generale consilium Papiense.

Abbates et conventus	sancti Petri Gandensis	centum et decem coronas	1423.
	sancti Bavonis Gandensis	centum et decem coronas	11 Sept.
	de Boudelοo	sexaginta quinque coron.	
	Geraldimontensis	quinquaginta quinque cor.	
	de Nieneve	sexaginta quinque coron.	
	de Dronghene	quinquaginta coronas	
	de Eenam	sexaginta quinque coron.	
Prepositus, decanus et capitulum sancte Pharaildis Gandensis.		duodecim coronas	
Decanus et capitulum Curtracense		octuaginta quinque coronas	
Prepositus ecclesie Harlebeccensis		viginti coronas	
Decanus et capitulum dicte ecclesie Harlebeccensis.		sexaginta quinque coron.	
Decanus et capitulum Tendremontense		sexdecim coronas	
Prepositus, decanus et capitulum Rothenacense . .		quinquaginta septem cor.	
Decanus et capitulum Haltrense		Viginti unam coronas	
Abbatisse et conventus	de Nonnebussche prope Gandavum.	duodecim coronas	
	de Hagha	sex coronas	
	de Zwiveke	sex coronas	
	de Doriselle	sex coronas	
	de Groeninghe	duas coronas	
	de Biloken in Gandavo	duodecim coronas	
	de Wellinghem.	sex coronas	
	de Novoclaustro in Gandavo . . .	quatuor coronas	
	de Petighem	viginti coronas	
	de Belloprato prope Geraldimontem .	sex coronas	
	de Tusschenbeke prope Alestum . .	quatuor coronas	
	de Rosen prope Alestum	duas coronas	
	de Maechdendale	sex coronas	
	sancte Clare prope Gandavum . . .	quatuor coronas	
	dOostecio	duas coronas	
	de Waesmonstre	unam coronam	
Prepositus de Hucen prope Aldenardas.		octo coronas	
Abbates et conventus	de Doest	septuaginta coronas	
	dOudenbourgh	quadraginta quinque cor.	
	sancti Andree prope Brugas . . .	quinquaginta coronas	
	de Eechoute in Brugis	viginti quatuor coronas	
	de Zoetendale	duodecim coronas	
Prepositus sancti Donatiani Brugensis		quinquaginta coronas	

Decanus et capitulum sancti Donatiani Brugensis		septuaginta quinque cor.
Prepositus et capitulum beate Marie Brugensis		viginti coronas
Prepositus et capitulum Thoraltense		viginti coronas
Prior de Bredene prope Oostende		sex coronas
Abbatisse et conventus	de Spermaelgen	undecim coronas
	de Werkene prope Dixmudam	duas coronas
	sancte Clare in Brugis	duas coronas
	sancte Godelieve prope Ghistellam	•quatuor coronas
	sancti Trudonis prope Brugas	unam coronam
Priorissa et conventus Jacobitarum prope Brugas		duas coronas
Abbates et conventus	de Dunis	centum et viginti quinque c.
	sancti Winnoci Bergensis	centum et decem coronas
	sancti Nycholai Furnensis	septuaginta duas coronas
	de Waestene	duodecim coronas
	de Claromarisco (1)	triginta tres coronas
	de Zunnebeke	viginti quatuor coronas
Prepositi et conventus	sancti Martini Yprensis	quinquaginta coronas
	beate Marie Watensis	sexaginta duas coronas
	de Loo	triginta sex coronas
	de Eversam	triginta sex coronas
	de Formizele	decem et octo coronas
Abbatisse et conventus	de Brughbourgh	quatuordecim coronas
	de Belloprato super Lisam	duas coronas
	de Mercheem	quatuor coronas
	de Roedsbrugghe	tres coronas
	sancte Clare prope Ypris	quatuor coronas
	de Ravesbergha	septem coronas
	de Nonnenbussche prope Ypris	tres coronas
	de Woestina	unam coronam
Priorissa et conventus Novi claustri prope Bergis		duas coronas
Prepositus ecclesie sancti Petri Casletensis		viginti coronas
Decanus et capitulum dicte ecclesie Casletensis		quinquaginta quinque cor.
Cantor et capitulum beate Marie Casletensis		duodecim coronas
Prepositus decanus et capitulum sancte Walburgis Furnensis		sexaginta quinque cor.
Decanus et capitulum de Cominis		duodecim coronas
Abbatissa et conventus cum decano et capitulo Messinensi		triginta sex coronas
Minister et conventus sancte Trinitatis prope Hondescoten		decem coronas

(1) Cartulaire *Claramarasco*.

Decanus et capitulum sancti Romboldi de Mechlinia.	viginti coronas
Prior de Nipkerka	duas coronas
Prior de Bornem juxta Themzeke	duas coronas
Priorissa et conventus hospitalis dOudenarde. . .	quatuor coronas
Frater Rikardus Couse, gubernator de Slipen, pro se et suis de ordine suo.	duodecim coronas

Sequuntur expense computande et adjungende summe quatuor milium librarum parisiensium.

Dominus abbas sancti Petri Gandensis.	duodecim coronas
Dominus abbas sancti Bavonis Gandensis	duodecim coronas
Dominus abbas de Dunis	duodecim coronas
Dominus abbas de Eechoute . . . , ...	octo coronas
Dominus prepositus Furnensis.	octo coronas
Magister Nycholaus Stercholf, canonicus sancti Donatiani Brugensis	sex coronas
Magister Johannes Baers, canonicus Furnensis . .	sex coronas
Item dicto preposito Furnensi pro quatuor dietis quibus stetit Insulis pro responso habendo super dictam oblationem	sex coronas
Item pro dicto magistro Nycholao Stercholf pro consimilibus quatuor dietis quibus ob dictam causam stetit Insulis	sex coronas
Item dicto magistro Johanni Baers pro consimilibus quatuor dietis quibus etiam ob dictam causam stetit Insulis.	quatuor coronas
Item dicto magistro Johanni Baers pro quatuor aliis dietis quibus equitavit Gandavum ad dominos taxatores.	quatuor coronas
Item magistro Livino Bleckere qui astitit dominis taxatoribus quando fecerunt taxam	sex coronas
Item magistro Johanni Baers pro onere executionis taxe	triginta coronas
Item pro diversis nunciis missis ad congregandum dominos taxatores	v. libras paris.
Item pro diversis scripturis	v. libras paris.
Item pro factura cujusdam supplicationis super redditibus annuis per clerum in patria Flandrensi exigendis	Viginti grossos.

Registr. Rubrum, fol. 129.

—

770.

Confirmatio episcopi Morinensis de consensu prepositi et capituli sancti Martini de fundatione nove capelle in foro Lacticiniorum.

1423. 28 Septem. Ludovicus de Luxenburgo, miseratione divina Morinensis episcopus, universis presentes litteras inspecturis salutem in Domino sempiternam. Noverit universitas vestra, quod nos omnia et singula in litteris quibus hee nostre presentes annectuntur, contenta, volumus, laudamus, approbamus et auctoritate nostra ordinaria confirmamus. In cujus rei testimonium presentibus litteris sigillum nostrum duximus apponendum. Datum Ypris, die vicesima octava mensis septembris, anno Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio.

Registr. Nigrum, fol. 11.

Aux archives de la ville d'Ypres: original avec sceau; transcription au *Geluwenlock*, fol. 86. Diegerick, *Inventaire des chartes*, t. III, p. 116 (analyse).

771.

Littera quitantie domini Johannis Baers, canonici Furnensis, de quodam mutuo medie taxe scilicet de l. lib. par. facto domino Burgondie ab ecclesia sancti Martini Yprensis.

1423. 10 Octobre. Noverint universi, quod ego Johannes Baers, canonicus Furnensis et sancti Petri Casletensis, Morinensis dyocesis, fateor habuisse et recepisse a reverendo patre domino abbate et conventu monasterii sancti Martini Yprensis, michi tradendam per manus domicelle de Doorne, summam quinquaginta librarum parisiensium monete Flandrensis, et hoc pro prima solutione et medietate taxe seu consignationis, quam solvere consignati fuerunt in presto quatuor milium librarum paris. monete predicte per clerum Flandrensem domino nostro duci Burgundie, comiti Flandrie etc. facto et concesso; de qua quidem quinquaginta librarum paris. summa ac dampnis et expensis, quas propter defectum debite solutionis incurrere potuissent, ipsos erga quoscunque quitare promitto per hanc cedulam manu aliena scriptam et signo meo manuali signatam Ypris, anno Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, die decima mensis octobris.

Registr. Nigrum, fol. 32.

—

772.

Littera sub sigillo domini abbatis de Zinnebeke, per modum vidimus, continens in se iiij. litteras, quarum prima sub sigillo curie Remensis facit mensionem, quod mandabatur episcopo Atrebatensi, quatinus bona ecclesie beati Martini Yprensis per ipsum arrestata et saisita dearrestaret et desaisiret, et in casu oppositionis citaretur Remis. Secunda littera est rescriptiva cujusdam presbiteri et exsecutiva predicti mandati dominorum officialium Remensium. Tertia est similiter exsecutiva predictorum officialium. Quarta littera, pretactis litteris officialium annexa, est littera episcopi Atrebatensis, qui bona per clientem regium arrestata et saisita fecit dearrestari et desaisiri, et quod in grangia de Calona a predictis religiosis sancti Martini sibi procuratio non debetur.

Universis presentes litteras inspecturis Johannes, permissione divina abbas monasterii beate Marie de Zinnebeke, ordinis sancti Augustini, Morinensis dyocesis, salutem in Domino. Noverit universitas vestra nos anno Domini M°. CCCC°. XXIII°., XV[a]. die mensis novembris vidisse, legisse, tenuisse ac diligenter inspexisse quatuor litteras salvas et integras ac omni prorsus vicio et suspicione carentes, quarum prima erat sigillata sigillo curie Remensis, virtute cujus, ad instantiam venerabilium virorum dominorum prepositi et conventus vel eorumdem procuratoris, mandabatur reverendus in Christo pater ac dominus dominus episcopus Attrebatensis bona prefatorum dominorum suorum prepositi et conventus sancti Martini Yprensis arrestata et saisita per clientem regium desaisiri, et in casu oppositionis citari Remis coram pretactis venerabilibus viris dominis officialibus Remensibus ad certam diem. (*Sic.*)

1423. 15 Novemb.

Secunda littera est littera cujusdam presbyteri, Johannis nomine de Bestiliaco, perpetui capellani in ecclesia Attrebatensi, et est littera rescriptiva sive exsecutiva pretacti mandati duorum officialium Remensium prelibatorum, ejus sigillo sigillata, qui pretactum reverendum in Christo patrem dominum Attrebatensem episcopum Remis citavit ad certam diem.

Tercia littera pretactis litteris officialium Remensium annexa, est cujusdam presbiteri curati de Bellaquercu, Ambianensis dyocesis, ejus sigillo sigillata, et est etiam littera rescriptiva sive exsecutiva pretacti mandati emanati a curia Remensi, qui monebat prepositum domini regis de Bellaquercu et ejus servientem, quatinus pretacta bona prefatorum dominorum prepositi et conventus sancti Martini Yprensis per ipsum arrestata et saisita, dearrestaret et desaisiret, et in casu oppositionis pretactum dominum prepositum de Bellaquercu et ejus servientem Remis ad certam diem citavit, pretactis dominis officialibus Remensibus responsuros.

Quarta littera pretactis litteris sive mandatis pretactis dominorum officialium Remensium annexa, est littera domini episcopi Attrebatensis, ejus sigillo sigillata, qui pretacta bona dominorum prepositi et conventus arrestata et saisita per clientem regium fecit desaisiri et dearrestari, et in qua confitetur quod procu-

ratio sive pastus in domo seu grangia de Calona a dictis preposito et conventu sibi non deberi, nisi personaliter pretactos dominos prepositum et conventum in eorum monasterio visitaverit.

Et est tenor et forma prime littere sive mandati pretacti dominorum officialium Remensium prelibatorum in verbis latinis in modum qui subsequitur, de verbo ad verbum talis: « Officialis Morinensis omnibus presbiteris et capellanis in civitatibus et dyocesibus Atrebatensi, Ambianensi et Morinensi constitutis (*suit la charte donnée ci-dessus* n° 378). Datum... anno Domini M°. trecentesimo decimo quarto, die dominica, in vigilia predicti festi epyphanie Domini... »

Et est tenor et forma secunde littere scilicet domini Johannis de Bestiliaco, perpetui capellani in ecclesia Atrebatensi prelibati, executoria talis in verbis latinis in modum qui subsequitur: « Viris venerabilibus et discretis officialibus Remensibus Johannes de Bestiliaco, perpetuus capellanus (*ci-dessus*, n° 379). Datum Atrebati, anno Domini M°. CCC°. decimo quarto, die quarta post epyphaniam Domini. »

Item tenor et forma tercie littere litteris prefatis dominorum officialium curie Remensis prelibatorum annexe, scripte sub sigillo presbiteri curati de Bellaquercu, Ambianensis dyocesis: « Salutem et obedientiam in mandatis. Noverit discretio vestra (*ci-dessus*, n° 380). Datum anno Domini M°. CCC°. quarto decimo, feria quarta post epyphaniam Domini. »

Item tenor et forma quarte littere predictis litteris dominorum officialium Remensium annexe, sub sigillo domini Petri bone memorie, quondam Attrebatensis episcopi, ejus sigillo sigillate, est in verbis latinis, de verbo ad verbum talis: « Petrus, Dei et apostolice sedis gratia (*ci-dessus*, n° 459). Datum sub sigillo nostro, die XXX[a]. mensis octobris, anno Domini M°. CCC°. quadragesimo primo. »

In quorum omnium et singulorum premissorum testimonium nos presentibus sigillum nostrum, quo communiter utimur, duximus applicandum. Datum anno Domini M°. CCCC°. XXIII°., XV[a]. die mensis novembris prenominata.

Registr. Nigrum, fol. 30.

773.

Littera quitantie domini Johannis Baers, tradita preposito et conventui sancti Martini, de quodam mutuo medie taxe de l. lib. par. facto domino Burgondie ab ecclesia sancti Martini Yprensis.

1423-24. 22 Janvier.

Noverint universi, quod ego Johannes Baers, canonicus Furnensis et sancti Petri Casletensis, Morinensis dyocesis, fateor habuisse et recepisse a reverendo patre et venerabilibus viris dominis preposito et conventu sancti Martini Yprensis summam quinquaginta librarum parisiensium, monete Flandrie, et hoc pro secunda solutione et secunda medietate taxe seu consignationis, quam solvere consignati fuerunt in presto quatuor milium librarum parisiensium monete predicte, per cle-

rum Flandrensem domino nostro duci Burgundie, comiti Flandrie etc. facto et concesso; de qua quidem quinquaginta librarum paris. summa ac dampnis et expensis, quas propter defectum debite solutionis incurrere potuissent, ipsos erga quoscunque quitare promitto per hanc cedulam manu aliena scriptam et signo meo manuali signatam Ypris, anno Domini millesimo quadringentesimo vicesimo [tercio] secundum usum Gallicanum, die vicesima secunda mensis januarii.

Registr. Nigrum, fol. 32.

774.

Littera quitantie a domino Johanne Baers tradita monialibus de Messines, de mutuo facto principi Flandrie de xxiiij. lib. par.

Noverint universi, quod ego Johannes Baers, canonicus Furnensis et sancti Petri Casletensis, Morinensis dyocesis, fateor habuisse et recepisse a reverendis et venerabilibus dominabus abbatissa et conventu Messinensi, michi tradendam per manus reverendi patris et domini domini prepositi sancti Martini Yprensis, summam viginti quatuor librarum parisiensium monete Flandrensis, et hoc pro secunda solutione et secunda medietate taxe seu consignationis, quam solvere consignate fuerunt in presto quatuor milium librarum paris. monete predicte per clerum Flandrensem domino nostro duci Burgundie, comiti Flandrie etc. facto et concesso; de qua quidem viginti quatuor librarum paris. summa ac dampnis et expensis, quas propter defectum debite solutionis incurrere potuissent, ipsas erga quoscunque quitare promitto per hanc cedulam manu aliena scriptam et signo meo manuali signatam Ypris, anno Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio secundum usum Gallicanum, die vicesima secunda mensis januarii. 1423-24. 22 Janvier.

Registr. Nigrum, fol. 33.

775.

Littera quitantie a domino Johanne Baers tradita decano et capitulo Messinensi, de mutuo facto principi de xij. lib. par.

Noverint universi, quod ego Johannes Baers, canonicus Furnensis et sancti Petri Casletensis, Morinensis dyocesis, fateor habuisse et recepisse a venerabilibus et discretis viris dominis decano et capitulo de Messines, michi tradendam per manus reverendi patris et domini domini prepositi sancti Martini Yprensis, summam duodecim librarum parisiensium monete Flandrensis, et hoc pro secunda solutione et secunda medietate taxe seu consignationis, quam solvere consignati fuerunt in presto quatuor milium librarum paris. monete predicte, per clerum Flandrensem domino nostro duci Burgundie comiti Flandrie, etc. facto et concesso; de qua quidem duodecim librarum paris. summa ac dampnis et expensis, quas propter defectum debite solutionis incurrere potuissent, ipsos erga quoscunque 1423-24. 22 Janvier.

quitare promitto, per hanc cedulam manu aliena scriptam et signo meo manuali signatam Ypris, anno Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio secundum usum Gallicanum, die vicesima secunda mensis januarii.

Registr. Nigrum, fol. 33.

776.

Littera quitantie a domino Johanne Baers, tradita decano et capitulo Cominensi, de mutuo facto principi de xij. lib. par.

1423-24. 23 Janvier. Noverint universi, quod ego Johannes [Baers], canonicus Furnensis et sancti Petri Casletensis, Morinensis dyocesis, fateor habuisse et recepisse a venerabilibus et discretis viris dominis decano et capitulo de Comines, michi tradendam per manus reverendi patris et domini domini prepositi sancti Martini Yprensis, summam duodecim librarum parisiensium monete Flandrensis, et hoc pro secunda solutione et secunda medietate taxe seu consignationis, quam solvere consignati fuerunt in presto quatuor milium librarum paris. monete predicte domino nostro duci Burgundie, comiti Flandrie etc. per clerum Flandrensem facto et concesso; de qua quidem duodecim librarum paris. summa ac dampnis et expensis, quas propter defectum debite solutionis incurrere potuissent, ipsos erga quoscunque quitare promitto per hanc cedulam manu aliena scriptam et signo meo manuali signatam Ypris, anno Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio secundum usum Gallicanum, die vicesima tercia mensis januarii.

Registr. Nigrum, fol. 33.

777.

Littera quitantie de amortizatione soluta xije. partis de Boesinghe receptori castellanie Insulensis.

1424. 12 Juillet. Je Jaques Willin, receveur de la chastellenie de Lille, confesse avoir eu et receu de venerables et discretes persones les prevost, religieux et convent de l'eglise de saint Martin d'Ypre la somme de cent livres parisis, monnoye de Flandres, pour la moitié de la finance tauxée par messeigneurs les gens et audituers des comptes de monseigneur le conte de saint Pol à Lille, pour l'amortissement fait par mon dit seigneur de la xij^e. partie des dismes de la parroisse de Boesinghes en Flandres, tenue de la court de Vrelenghehem, par la fourme et maniere plus à plain declairée ès lettres de mon dit seigneur sur ce faites et données à Brouxelles, le XXIe. jour d'avril, l'an mil IIII^c. XXIII. après pasques; de la quelle somme de cent livres monnoye dite je me tieng pour content et bien payé, et en quitte lesdiz prevost, religieux et convent, ensamble tous autres qu'il appertient. Tesmoing mes seel et seing manuel cy mis le XIIe. jour de jullet, l'an mil CCCC. vingt et quatre.

Registr. Nigrum, fol. 8.

778.

Quod Petrus de Maets erat hic dehereditatus de xij^a. parte decime de Boesinghe, in qua est magister Johannes Pottere, concanonicus noster, hereditatus, in presentia ballivi et hominum curie de Verlengheem.

A tous ceulx qui ces presentes lettres verront ou orront, JEHAN Mariscbal, presentement lieutenant de noble et treshonnouré escuier Guillebiert de Carnin dit Morlet, bailli de la terre et seignourie de Vrelenghehem, appertenances et dependences, ad ce presentement commis et institué de par treshault et tresredoubté seigneur monseigneur le conte de Liney et de saint Pol, seigneur de Fiennes et chastellain de Lille, salut. SAVOIR fay que par devant moy, comme lieutenant, et hommes de fiefs de la dite terre et seignourie de Vrelenghehem, tels que Guillaume du Bos, fil de feu noble homme Gerard du Bos, Pieraert Marischal, Jaquemaerd Marischal, mes freres, Willaume Grandiel et Pieraert Billau, se comparu en sa personne Pietre le Maets, li quels me requist à avoir ung advoé, qui bailliés li fu bien et par loy à sa requeste. Et le dit advoé à lui baillié, si que dit est, dist et recognut que, comme à certain jour passé il eut acquis et accaté à demoiselle Marie de Zinbecque, moyennant et parmi certain pris de deniers, la douziesme partie des dismes de la parroisse de Boesinghes en Flandres, tenue de la dite court de Vrelenghehem, et que d'icelle dousiesme partie des dis dismes, pour par lui, ses hoirs et aians cause depuis lors en avant en joyr et possesser heritablement et à tousjours, à le tenir d'icelle court à telz reliefs, uz, charges et droitures qui en sont deues, il avoit esté aherités bien et par loy, en la maniere et tout ainsi que ces choses et aultres estoient et sont plus à plain contenues et declairez en certaines lettres de loy sur ce faites et passées par devant Gille d'Ablaing, qui lors estoit bailli, et hommes de la dite court, desquelles la teneur sensiut: « A TOUS ceulx qui ces presentes lettres verront, Gilles D'ablaing, bailli à mon tresredoubté seigneur monseigneur le conte de Liney et de saint Pol de sa terre, justice et seigneurie de Vrelenghehem et des appertenances (*suit la pièce donnée ci-dessus*, n° 725). Ce fu fait le XXVe. jour d'octobre, l'an mil CCCC. et treze. » ET combien qu'il soit ainsi et vray est que des deniers de venerables et discrez seigneurs messeigneurs les religieux prevost et convent de l'eglise de saint Martin d'Yppre la dite xij^e. partie de la disme declairée asdites lettres dessus transcriptes ait esté et soit acquize en intention et pour et ou nom d'icelle eglise, neantmains obstant ce que, au jour de l'achat et aheritement dessus dits, eulx n'avoient point obtenu lettres de amortissement de mondit tresredoubté seigneur, iceulx religieux ou procureur pour eulx, pour et ou nom de la dite eglise, n'avoient point esté adheritez de la dite douziesme partie d'icelle disme, mais en avoit esté adheritez le dit Pietre le Maets par le maniere que dit est, toutesvoies mes diz seigneurs les religieux prevost et convent de la dite eglise de saint Martin desirant, comme raison donne,

1424. 19 Juillet.

pour eulx, la dite eglise et successeurs estre adherité, vesti et saisi d'icelle xij^{e}. partie pour en joyr en amortissement heritablement et à tousjours, ont puis peu de temps et nagaires sur ce obtenu d'icelli mon dit tresredoubté seigneur lettres d'amortissement, dont la teneur est tele: « PHELIPPE, conte de Liney et de saint Pol, seigneur de Fiennes et chastellain de Lille, savoir faisons à tous presens et avenir nous avoir receu l'umble supplication de noz bien amez lez religieux prevost et convent de l'eglise de saint Martin en Yppre (*le reste comme ci-dessus*, n° 768). Donné à Brouxelles, le XXIe. jour d'avril, l'an de grace mil CCCC. et vingt et trois, après pasques. Ainsi signé: Par monseigneur le conte, DROCO. » Et après les dites lettres ainsi signées et seelées en las de soye et cyre verd, en la meisme marge du ploy d'icelles lettres au desoubz est escript la taxation en telle maniere: « Le XIIe. jour de juillet mil CCCC. vingt et quatre fu ceste chartere expediée, et pour la moitié de la finance pour l'amortissement tauxé et arbitré par lez gens et audituers des comptes de monseigneur le conte de saint Pol à Lille, jà soit ce que par icelle la dite finance soit quittée, obstant certaine ordonnance par avant le dit don et quittance faite par icellui seigneur, à la somme de cent livres parisis, monnoye de Flandres, la quelle a esté payée à Jaques Willin, receveur de la chastellenie de Lille, et la dite chartre enregistrée en ung registre illec, commenchant l'an mil. CCCC. vingt et un, folio viij. Ainsi signé, B. A LA TRUYE. » ET POUR TANT le dit Piettre le Maets sachant les achat, desheritement et adheritement de la dite douziesme partie des dismes dessusdites estre fais pour et al entention et au prouffit de la dite eglise de saint Martin d'Yppre, de sa bonne et france volenté, non constrains, me requist tresinstanmment que volsisse recevoir le rapport, resignation, desvest et desheritement que faire voloit d'icelle douziesme partie desdites dismes, et en adheriter, vestir et saisir venerable et discrete persone maistre Jehan le Pottir, canonne et procureur en ceste partie de par les diz religieux prevost et convent de la dite eglise de saint Martin d'Yppre, pour ou nom et au prouffit d'iceulx religieux, pour par eulx et leurs successeurs en joir et possesser perpetuelment et à tousjours, et pareillement le me requist le dit procureur ou nom que dessus, disans que ainsi le devoye faire, attendu les dites lettres d'amortissement, et que icelles lui fussent interinées selonc leur fourme et teneur. Sur quoy je et les dis hommes nous traisismes à part, et après consultation sur ce eue par bonne deliberation, ensemble veullans les dites lettres d'amortissement obeir de point en point et en tous termes, al enseignement des dis hommes par moy liutenant dessus nommé fu dit au dit Piettre le Maets, que volontiers je receveroye le dit desheritement et resignation. Et sur ce icellui Piettre le Maets par lui et son dit advoé rapporta, resigna et werpi en ma main comme en main de seigneur la dite xij^{e}. partie de toutes les dismes dessus dites courrans en le dite parroisse de Boesinghes en Flandres, et s'en desherita, desvesti et dessaisi bien et par loy, pour en adheriter, vestir et saisir le dit maistre Jehan le Pottier, procureur, pour ou nom et au prouffit des dis religieux prevost et convent de la dite eglise de saint Martin, pour par eulx, icelle eglise et leurs successeurs

en joir, possesser et maniier en tous prouffis, emolumens, values et revenues quelxconques doresenavant heritablement et à tousjours, comme de leur propre heritage admorti, selonc le tenuer des dis lettres d'amortissement chy dessus encorporées et transscriptes et par eulx sur ce obtenues de mon dit tresredoubté seigneur, comme dit est. Jura et fiancha en oultre ycellui Piettre, par le foy de son corps et sur sains solennelement, que jamais à nul jour contre ce present rapport, resignation, werp, desheritement, adheritement, conditions et convenances declairées en cez presentes lettres, il ne yra ne aler ne fera par lui ne par aultrui, ne ne querra ne fera querre art, engien, escampe, cause, voye, matere, moyen, occasion ne cavillation aucune, par quoy le dite eglise, les dis religieux prevost et convent d'icelle eglise presens et avenir en soient ou puissent estre ou li uns d'eulx à dommage au vaillant de quatre deniers ne de neant. Et tout ce grea le dit advoé, et tant en fist et dist icellui Piettre le Maets par lui et son dit advoé, en soy tenant pour contens de la dite disme, et en faisant d'icelle plaine et absolute quitance, tant à la dite eglise comme aux seigneurs liutenant et hommes de la dite court de Vrelenghehem et partout ailleurs, ainsi que à loy appertenoit, que lez dessusdis hommes de fiefs, eulx sur ce de moy semons, dirent par loy et par jugement que de toute la dite douziesme partie d'icelle disme, comme elle est et se comprent en chief et en membres des quatre cors et des moillons, le dit Piettre le Maets avoit et a tant fait et dit de main et de bouche, que mais n'y avoit droit, et que si bien l'avoye en ma main comme en main de seigneur et tout par loy, que pour en adheriter, vestir et saisir le dit procureur, ou nom et au prouffit de la dite eglise, en la maniere chy dessus exprimée. CHE AINSY fait et jugié, je portay et transportay de me main en le main du dit maistre Jehan le Pottier, ou nom et comme procureur de mes diz seigneurs les religieux prevost et convent de la dite eglise saint Martin d'Yppre, la devant dite douziesme partie des dites dismes courans en la dite parroisse de Boesinghes en Flandres, comme elle se comprendt et estendt en chief et en membres, les quatre cors et les moillons sans riens excepter, et l'en adheritay, vesty et saisi bien et par loy, ainsi que dit et jugiet estoit, pour ou nom et au proffit des dis religieux prevost et convent de le dite eglise, pour par eux et leurs successeurs presens et advenir en joir, possesser et maniier en tous proffis, emolumens, values et revenues quelxconques depuis maintenant en avant heritablement et à tousjours comme de leur propre heritage admorti, et tout selonc la fourme et teneur des dessus dites lettres de amortissement; et puis semons les dis hommes de fiefs que eulx me deissent se le dit adheritement estoit si souffisaument fais que à loy appertenoit; lesquelx à ma dite semonce, parmi ce que des drois seignouraulx, que pour et appertenans à mon dit tresredoubté seigneur, dont par ses dites lettres de amortissement il en a fait plaine quittance aux diz de saint Martin et telement que en obeissant aus dites lettres comme faire doy, je m'en suis tenu et tieng pour contens, et tout selonc la fourme et teneur des dites lettres, et eulx hommes de leurs drois, dirent par loy et par jugement que de la dite douziesme partie

de la dessus dite disme du dit lieu de Boesinghes en Flandres, par le maniere que elle se cueille et lieve en ycelle parroisse, le dit maistre Jehan le Pottier, ou nom et comme procureur pour et au prouffit des dis religieux prevost et convent de la dite eglise de saint Martin d'Yppre, estoit et est si bien adheritez, vestiz et saisiz, que pour par iceulx religieux, leurs gens et commis à ce ou nom d'icelle eglise en joir, possesser et avoir la mainache en tous prouffiz, emolumens, values et revenues quelxconques doresenavant en amortissement perpetuelment et à tousjours comme de leur propre heritage admorti, et tout seloncq la fourme et teneur des dites lettres d'amortissement, en la maniere que dit est dessus, bien et par loy et saulf tous drois, faisant et adjoustant aux choses dessus dites et à chacune d'icelles au surplus et en oultre toutes lez solennitez que en tel cas y peurent et deubrent appertenir à faire, selonc l'us et costume de la dite court. EN TESMOING de ce je ay mis et apposé mon seel à ces presentes lettres, et pour greigneur approbation requir aux hommes de fiefs dessus dis que eulx y veullent mettre leurs seaulx avec le mien. Et nous li homme de fief dessus nommé, qui present fusmes là où toutes les choses declairées en ces presentes lettres furent faites et recognues par les dites parties, et passerent par no jugement celles qu'il appertenoit, à la semonce du dit liutenant, avons à sa dite requeste et priere de partie mis et pendu à ces dites lettres nos seaulx avec le sien en signe de verité. Ce fu ainsi fait, recogneu et passé à loy en l'eglise saint Morisse à Lille, le dixneufisme jour de jullet, l'an mil CCCC. vingt et quatre.

Registr. Nigrum, fol. 4.

779.

Quod domus ecclesie situata in de Teghelstrate, empta erga Nicholaum de Beixscote, habet eam libertatem, quod inhabitantes possunt ire ibidem ad latrinam, pro solutione quarte partis expensarum que exponentur pro ejusdem emundatione.

1424, Wij scepenen van der steide van Ypre doen te weitene allen lieden, dat Ker-
12 Septem. stoffels de Vulre, als in desen tijden ontfanghere ende moghende ende machtich over ende in de name van heerwerdighen heren ende religieusen den proste ende convente van sinte Martins tYpre, ende soffisantelike ghefondeirt bi lettren van procuracien gheseighelt metten zeighelen van der prostie ende convente van sinte Martins vorseid, heift ghecocht ende ghecreighen ervelike, thaerleider bouf ende ten vorseiden convente bouf, jeghen Clays van Beixscoten ende Margriete zinen wive, poorters van der vorseider stede, zulke ende ghelike vryheide als hier naer dies mencioen ghemaect werd, te wetene dat een huus toebehorende die van sinte Martins vorseid of de cause der of hebbende, staende ende ligghende in de Teghelstrate an de oostzide, tusschen der herve Lauwers de Taure dit Meykin over ene zide, ende der herve van die van sinte Martins

vorseid over dander zide, metgaders eene plaetse van erven an de zuudzide der an ligghende, toebehorende die van sinte Martins vorseid, es sculdich van nu voordan thebbene ende te behoudene zine vryheide omme te gane ende te keerne teenre necessarie staende up derve wilen toebehorende Lizebette ende Anne sBaers ghezusteren ende up derve van den zelven van sinte Martins, betalende tvierendeel van alle den costen van dat de zelve necessarie zal costen ghehaefdich thoudene, te rumene, te zuverne ende scone te makene tallen tijden dat van noden wesen zal tewelijcheiden. Van den welken cope de voornomde vercopers houden hemleiden over wel vernoucht ende te vullen betaelt, ende hebbens halm ende ghifte ghegheiven wel ende wettelike, na costumen ende usaigen van der vorseide stede van Ypre, ende zijnt hem sculdich te warandeirne van allen calaengen jeghen elkerlike in der maniere voorscreiven, ende hebben bede de vorseide partien voor ons ghenomen bi haerlieder trauwe ende eede, dat de voorseide coop goed ende loyael es zonder fraude of malengien ende niet ghemaect omme yement tsine tontstekene. In der welker ghedinkenesse ende verzekerthede hebben wij desen chaertere ghedaen zeghelen metten ervachtighen zeghele van der vorseide stede van Ypre. In orcondscepen van desen scepenen Michiel Paeldijng, Michiel van Sconeveld, Joris de Rike, Kerstoffel de Maets ende Jan Buedin. Ghedaen in tjaer dusentich vierhondert viere ende twintich, den X.sten dach van septembre.

Registr. Nigrum, fol. 21.

780.

Quod ecclesia beati Martini Yprensis et Madelghijs van den Winkele habuerunt vj. mensuras nemoris sibi contiguas jacentes in parrochia de Ghelevelt, et in presentia scabinorum territorii Yprensis prefatus Madelghijs dedit cellerario sancti Martini optionem eligendi.

Ic Joos van den Walle, bailliu in desen tiden ende wettelijc maenre van scepenen **1424.**
Jacob Tacoens, van zinen hove ende heerscepe te Zeilbeke met datter toebehoort, 12 Septem.
ende wij Jan Tant, Jan Bossaerd, Pieter Onghereet, Henrijc de Man ende Tristaem van der Borne, scepenen svorseids Jacob Tacoens, doen te wetene allen den gonen die dese presente lettren zullen zien of horen lesen, dat voor ons commen zijn in propren persone meester Jhan de Pottere priestere, in desen tijden kelewaerder, ende Kerstoffel de Vulre, als ontfangher van der kerke ende cloostre tsinte Martins tYpre, over eene zide, ende Madelghijs van den Wincle over ander zide, ende aldaer zo verkenden ende verliden bede de vorseide partien, dat de vorseide kerke tsinte Martins tYpre ende de voornoomde Madelghijs van den Wincle hadden ligghende ghemene zes ghemeiten buschs, litel meer of min, bins der prochie van Gheilvelt onder tvorseide heersceip, van den welken bussche boven ghenoomdt beede de vorseide partien begherden te wetene elc zine heltsceede van den zelven zes ghemeiten buschs. Ende daer, ter kennesse van mi bailliu ende ons scepenen

voornoomdt, omme weldoens wille, de vorseide Madelghijs van den Wincle consenteirde en willecuerde over hem, zinen hoirs ende naercommers, dat de voornoomde kelewaerder ende ontfangher van der vorseide kerke ende cloostre tsinte Martins tYpre, over ende in de name van der zelver kerke, kiezen zouden up welke zide dat hemlieden ghelieven zoude te kiezene dheene heltsceede van den vorseiden zes ghemeiten buschs der vornomder kerke toebehorende. De welke kelewaerder ende ontfangher, in de name van der vornomder kerke, kozen, ter vorseider kerke bouf, de heltsceede van den voorseiden bussche ligghende in de oostzide van den vorseiden zes ghemeten buschs, neffens der erve van der voornoomder kerke. Ende daer ter kennesse van mi bailliu ende ons scepenen voornoomd, de vooreide Madelghijs van den Wincle beloofde bi der trauwe van zinen lechame over hem, zinen hoirs ende naercommers, der voorseider kerke ewelike ende ervelike paysivel te latene ghebrukene van der heltsceede van den voorseiden zes ghemeiten buschs, in der manieren dat de vorseide kelewaerder ende ontfangher ghecozen hebben ter voornoomder kerke bouf. Ende omme de reidene ende bedi dat mi bailliu ende ons scepenen boven ghenoomdt alle de voorscreivene zaken wel kenlijc zijn, zo hebben wij in kennessen der waerheiden dese presente lettren gheseighelt elc van ons met zinen propren zeghele huuthanghende. Dit was ghedaen den XII.sten dach van novembre, in tjaer duust vierhondert vive ende twintich.

Registr. Nigrum, fol. 16.

781.

Quod dominus Martinus papa contulit gratiam Nicholao, preposito sancti Martini Yprensis, quod in omnibus synodis Morinensibus potest suam absentiam excusare per unum suorum religiosorum.

1424. MARTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Nicholao preposito et
18 Novemb. conventui monasterii sancti Martini opidi Yprensis per prepositum soliti gubernari, ordinis sancti Augustini, Morinensis dyocesis, salutem et apostolicam benedictionem. Sacre religionis, sub qua devotum et sedulum Domino exhibetis famulatum, promeretur honestas, ut vos paterna dilectione prosequentes ab eis que vobis offere possunt damna vel gravamina, quantum cum Deo possumus, relevemus. Cum itaque, sicut exhibita nobis nuper pro parte vestra petitio continebat, quedam ecclesie, in quibus jus patronatus habetis, et quarum alique per canonicos vestri monasterii regi consueverunt, in Morinensi dyocesi consistant, quarum ratione prepositus ejusdem monasterii pro tempore existens bis in anno, videlicet post pentecostes et sancti Remigii festa, singulis terciis feriis, in generali, que in civitate Morinensi ab ipso opido per decem magnas leucas distante tunc celebrari consuevit, synodo personaliter comparere habuit, occasione cujus comparitionis, preter personalia itineris dispendia et discrimina, monasterium prefatum pluribus subjacuit oneribus et expensis, et quadam vice

quadraginta vel circiter effluxis annis, contigit quod prepositus ipsius monasterii, qui tunc erat, in ejus a dicta synodo reditu captus fuit, pro cujus liberatione dictum monasterium magnam pecunie summam etiam mutuo receptam, cum illius ad id facultates non suppeterent, solvere coacti fuerunt; et sicut eadem petitio subjungebat, si in singulis synodis hujusmodi deinceps celebrandis, uno ex dicti monasterii canonicis in ea comparente, hujusmodi prepositus a personali comparitione excusatus foret, per hoc ipsius monasterii, quod etiam dietim gravia complectitur onera, statui et indemnitatibus provideretur evidenter, quare pro parte vestra nobis fuit humiliter supplicatum, ut vobis et dicto monasterio super hoc providere de benignitate apostolica dignaremur; nos itaque hujusmodi supplicationibus inclinati, quod tu, fili preposite, quamdiu vitam duxeris in humanis, tuo nomine uno canonicorum eorumdem ad hujusmodi synodum, ubicunque illam extra dictum opidum celebrari contigerit, singulis premissis vicibus directo, a personali inibi comparitione occasione ecclesiarum predictarum omnino excusatus habearis, neque ad comparendum ibidem astrictus existas et ad id a quoquam invitus compelli valeas, vobis de speciali gratia tenore presentium indulgemus, et insuper omnes et singulos processus, necnon excommunicationis, suspensionis et interdicti sententias aliasque ecclesiasticas censuras et penas, ac quicquid contra te prepositum, conventum et monasterium hujusmodi occasione non comparitionis predicte quavis auctoritate haberi vel promulgari contigerit, nullius subsistere robore firmitatis decernimus per presentes. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre concessionis et constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Rome apud sanctam Mariam majorem, XIIII. kalendas decembris, pontificatus nostri anno septimo.

Registr. Nigrum, fol. 18 et fol. 24 (dans une autre pièce).

782.

De bonis hereditarie emptis et acquisitis a Wilhelmo de Clerc, per que ecclesie de mutuatis satisfacit.

Wij Gillis van den Hamme, Jan sGraveneve, Gillis van den Bussche, Karel Bossaerd ende Pauwels Bollaerd, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen lieden, dat Willem de Clerc heeft ghecocht ende ghecreghen ervelike, tsinen bouf, tsijns hoirs ende naercommers bouf, jeghen Clays de Leeuwe ende joncfrauwe Marie zinen wive, ene hofsteide groot neghentiene ghemeiten ende een half landt, lettel meer of min, metgaders allen den cateilen diere up zijn ende toebehoren, huusen, scueren, stallen, poorten, bomen ende alle andre, rijpe, groene, erdvast, wertelvast ende naghelvast, staende ende ligghende onder onzen gheduchten here van Vlaendren bin den Yperschen ambochte, in de prochie van den Briele, in diverschen parceelen, es te weitene 1425. 11 Mai.

drie ghemeiten lands, lettel meer of min, ligghende voor thof voorseid; item twee ghemeiten tseiventich roeden, tusschen Jans Vroeden lande over eene zide, ende Maylin Pauwels lande over andre zide; item twee ghemeiten een half achtiene roeden bewesten den Renijnc weghe, tusschen Joris Luux lande over ene zide, ende Maylin Pauwels lande over andre zide; item onder half ghemeite twee ende twintich roeden, tusschen den lande wijlen toebehorende Jan de Cardevaghere over een zide, der Hiertsbeke over andre zide; item in tvoorseide hof ende der bachten, dat men heet den Busch, achte linen een ende dertich roeden, tusschen svoorseids Cardevaghers lande over eene zide, der West dreve over andre zide; item viere waerf twintich vier roeden, ligghende in de West dreve, streckende zuut ende noord; item twee ghemeiten ligghende bezude den hove, tusschen den lande wijlen was Clays Beeren over eene zide, ende den lande wijlen was Clays Yeuden over andre zijde; item vijf linen tseventich roeden, ligghende in de voorseide hofsteide, tusschen den lande wijlen was Lauwers Yueden over ene zide, ende der Hiertsbeke over andre zide; item bet noorden twee linen zesse ende zestich roeden, tusschen svorseids wijlen was Lauwers Yeuden lande over ene zide, ende wijlen Clays Beeren lande over andre zijde; item bet noord twee ghemeiten vive ende dertich roeden, ligghende bezuden Jacob Bekaerts lande, tusschen der Hiertsbeke over ene zide, ende den lande wijlen toebehorende Zegher de Vroede over andre zide. Van den welken cope de vorseide vercopers hemlieden houden over vernoucht, lyen vulgolden ende wel betaelt, hebbent upghedraghen, quite ghescolden, hallem ende ghifte ghegheiven den voorseiden coopere wel ende wettelike, naer costume ende usaigen van den Yperschen ambochte, ende hebbens hem ghewedt ende ghelooft gherechtich inwaerscip zonder calaenge jeghen allen lieden quite land omme quite gheld, behouden sheren chens jaerlijx utegaende. In kennessen der waerheiden hebben wij scepenen boven ghenoomt deise presente letteren gheseghelt met onzen propren zeghelen uuthanghende. Dit was ghedaen den elevensten dach van meye, in tjaer dusentich vierhondert vive ende twintich.

Registr. Nigrum, fol. 22.

783.

Qualiter prepositus Nicholaus in omni synodo Morinensi, juxta gratiam apostolicam illi traditam, debet formare litteras suas excusatorias de absentia sua.

1425. 28 Septem.

Reverendo in Christo patri et domino domino Ludovico, miseratione divina Morinensi episcopo, aut venerabilibus et circumspectis viris dominis vestris in spiritualibus et temporalibus vicariis ac officiali generalibus, Nicholaus, eadem permissione prepositus monasterii sancti Martini Yprensis per prepositum gubernari soliti, ordinis sancti Augustini, vestre dyocesis, obedientiam debitam et devotam cum omni reverentia et honore. Cum a sede apostolica nobis indultum existat, ut nos nostri nomine uno concanonicorum nostrorum ad synodum vestram

generalem, que bis in anno, videlicet post penthecostes et sancti Remigii festa singulis terciis feriis celebrari consuevit, ubicunque illam extra oppidum Yprense celebrari contigerit, singulis premissis vicibus directo, a personali inibi comparitione omnino excusati habeamur, neque ad comparendum ibidem astricti existamus, cum decreto irritante quicquid contra premissa attemptari contigerit, prout in litteris apostolicis nobis desuper concessis latius continetur, nos hujusmodi indulto uti volentes omnibus via, modo, causa, jure et forma quibus possumus melioribus, videlicet venerabiles et religiosos viros fratres Nicholaum de Dixmuda, Nicholaum de Malebeke, Johannem le Pottere, Anthonium de Balliolo ac Michaelem van Maerc, confratres et concanonicos nostros ac dicti nostri monasterii ordinem expresse professos, et venerabilem virum magistrum Petrum Marescalli ac quemlibet eorumdem insolidum, ita quod non sit melior conditio primitus occupantis, sed quod per unum ipsorum inceptum fuerit, per alium seu alios eorumdem id prosequi valeat et finiri, fecimus, constituimus, creavimus et solenniter ordinavimus, facimusque, constituimus, creamus et solenniter ordinamus nostros veros, legitimos, certos et indubitatos procuratores, actores, factores et negociorum infrascriptorum gestores ac nuncios speciales et generales, ita tamen quod specialitas generalitati non deroget nec econtra, scilicet ad comparendum nomine nostro et pro nobis in consistorio curie Morinensis aut alibi ubi opus fuerit, et inibi dictum indultum insinuandum, et specialiter in sacra vestra synodo, que, divina favente clementia, feria tercia post instans festum beati Remigii in vestra Morinensi civitate celebrabitur, audiendumque et nobis fideliter referendum omnia et singula que inibi statuentur et ordinabuntur, ac eis, si opus sit, consentiendum, omnia quoque et singula faciendum, dicendum, gerendum et exercendum, que facere, [dicere], gerere et exercere possemus et deberemus, si ejusdem synodi celebrationi personaliter interessemus, etiam si mandatum exigant magis speciale, ratum, gratum, stabile atque firmum habentes et perpetuo habituros promittentes, quicquid per dictos nostros procuratores vel eorum alterum actum fuerit in premissis seu alias quomodolibet procuratum. Datum in dicto nostro monasterio sub sigillo nostro, sub anno Domini millesimo quadringentesimo vicesimo quinto, indictione quarta, die vero vicesima octava mensis septembris, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Martini, divina providentia pape quinti, anno octavo.

Registr. Nigrum, fol. 19.

784.

Instrumentum apostolicum de gratia apostolica concessa Nicholao, preposito sancti Martini Yprensis, insinuata officiali Morinènsi, quod prefatus Nicholaus potest in ij. synodis Morinensibus comparere per procurationem.

In nomine Domini. Amen. Per hoc presens publicum instrumentum cunctis 1425.
pateat evidenter et sit notum, quod anno ejusdem Domini millesimo quadrin- 2 Octobre.

gentesimo vicesimo quinto, indictione quarta, secundum morem scribendi in regno Francie, die vero mensis octobris secunda, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Martini, divina providentia pape quinti, anno octavo, in mei notarii publici et testium subscriptorum ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum presentia personaliter constitutus, venerabilis et discretus vir magister Petrus Marescalli jurisperitus, procurator ac ut procurator venerabilis et religiosi patris domini Nicholai, permissione divina prepositi monasterii sancti Martini Yprensis, ordinis sancti Augustini, Morinensis dyocesis, per prepositum soliti gubernari, et eo nomine ad infrascripta per patentes litteras proprio sigillo prefati domini prepositi in cera viridi cum duplici cauda pergameni impendente sigillatas sufficienter fundatus, de cujus quidem procuratoris mandato et potestatis datione fecit fidem legitimam ac michi notario publico infrascripto plenarie constitit atque constat, quasdam litteras apostolicas per prefatum dominum nostrum papam, ejus vera bulla plumbea cum cordula de serico rubeo et crocei coloris impendente more Romane curie bullatas, sanas et integras, ut prima facie apparebat, dicto domino preposito graciose concessas infrascripti tenoris, eximiarum scientie et circumspectionis viro domino et magistro Henrico de Biuria, decretorum doctori, officiali Morinensi ac vicario et ut vicario reverendi in Christo patris et domini domini Ludovici, miseratione divina Morinensis episcopi moderni, a suis civitate et dyocesi Morinensi notorie absentis et in remotis agentis, exhibuit et presentavit, supplicans devote, nomine procuratorio supradicto, eidem domino vicario, memoratas litteras apostolicas et contenta in eisdem quoad ipsarum continentiam et affectum benigne recipi et admitti, predicto domino vicario ad hoc nichil respondente, nisi solum, postquam eas inspexerat, ipsarum copiam dicto reverendo in Christo patri domino Morinensi episcopo transmittendam, ut asseruit, sibi tradi petente; quam copiam idem magister Petrus, procurator predictus et nomine procuratorio quo supra, prefato domino vicario in publica forma per modum vidimus confectam, sigillo sedis Tornacensis in viridi cera sigillatam, ac signo et subscriptione discreti viri magistri Johannis Potier, clerici Cameracensis dyocesis, publici apostolica et imperiali auctoritate curieque episcopalis Tornacensis notarii jurati, signatam, subscriptam et munitam exhibuit, tradidit et dimisit. Tenor dictarum litterarum apostolicarum, de quibus supra fit mensio, talis est: « Martinus episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Nicholao preposito et conventui monasterii sancti Martini opidi Yprensis (*suit la bulle donnée ci-dessus*, n° 781). Datum Rome, apud sanctam Mariam majorem, XIIII. kalendas decembris, pontificatus nostri anno septimo. » De et super quibus premissis omnibus et singulis prefatus magister Petrus, procurator et nomine procuratorio antedicto, sibi a me notario publico infrascripto fieri petiit atque tradi publicum instrumentum unum vel plura, testimonium astantium invocando. Acta fuerunt hec in domo episcopali Morinensi, sub anno, indictione, mense, die et pontificatu prescriptis, presentibus ad hec discretis viris Jacobo de Maignicourt, Jacobo Wachtere, curie Morinensis notariis juratis, et Christoforo Fullonis, clerico dicte Morinensis dyocesis, testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis.

Et quia ego Apollinaris Canin, presbiter Morinensis dyocesis, publicus apostolica et imperiali auctoritate notarius curieque Morinensis juratus, premissis omnibus et singulis dum, prout supra scribuntur, fierent, dicerentur et agerentur, una cum prenominatis testibus presens interfui, eaque omnia et singula sic fieri vidi, dici audivi et in notam recepi, idcirco hoc presens instrumentum publicum exinde confectum manu mea propria scriptum signo meo publico et consueto signavi, hic me etiam eadem manu subscribens requisitus et rogatus in testimonium veritatis omnium et singulorum premissorum.

Registr. Nigrum, fol. 24.

783.

Littera de redditibus xxx sol par. et ij. caponum, assignatis super mansionem Michaelis Minne, ostendens etiam quod predictus Michael non tenetur pro caponibus solvere pecuniam, sed dare capones viventes.

Wij scepenen van der steide van Ypre doen te wetene allen lieden, dat ute dien dat Kerstoffels de Vulre, als ontfanghere ende soffisantelike ghefondert over ende in de name van eerwerdighen ende discreten heren den religieusen profst ende convent van den cloostre van sinte Martins tYpre, omme ghebrec van dertich scellinghen parisise ende twee capoenen erveliker renten siaers, die hij zeide dat de zelve religieusen hadden jaerlijcx bezet up een huus dat wijlen was Maerx Stassins, up dherve der onder ende up al datter toebehoort, erdvast ende naghelvast, staende ende ligghende in de Thoroutstrate bi der Thoroutporte an doostzide, tusschen den huuse meester Lodewycx van Dixmude an deen zide, ende den huuse Jans van Brugghe saergeweivere an dandre zide, hadde ghedaen doen wettelike drie gheboden ende ene werre, ende dach ghemaect ten naesten dinghedaghe daer naer, dat men dinghen zoude van svrindaeghs ghedinghe tYpre up de halle, alle de gone die te zire vorseide werre yet spreken wilden, so compareirden hemleiden up den vorseiden naesten dinghedagh voor ons in de ghebannene vierscare de vorseide ontfanghere als heeschere an deene zide, ende begherde te zire voorseider werre ghedaen te zine, of uplegh thebbene van den achterstellen van zire vorseide rente, ende Michiel Minne, die tvorseide huus ende erve an hem drouch als verwerre an dander zide, de welke hem daer jeghen wettelike opposeirde, ende hiesch ende begherde, dat hem de vorseide heesschere betoogh dade met goeden bezeghelden lettren, daermeide hij de vorseide rente up zijn vorseide huus ende erve halen ende ghereken wilde, mensioen makende van den vorseiden dertich scellinghen parisise ende twee capoenen vorseid; de welke dertich scellinghen parisise hij hem niet ontkende, maer de vorseide twee capoenen, jof over de capoenen te betaelne twee scellinghen parisise, also drie beseighelde halmen, die hire of hadde, te vullen verclaersde; hiesch ende begherde de vorseide drie gheboden ende werre te nieuten ghedaen thebbene, ende hem ende zijn vorseide huus ende erve vorseid ghewijst thebbene

1425-26. 8 Mars.

los, ledich, quite ende ontsleghen van den vorseiden capoenen tewelijcheiden, dat hem teen of tandre sculdich was te ghesciene, hij vermaets hem hulpe in ons. Ten welken de vorseide ontfanghere ter cause vorseid wettelike weider verandwoorde, dat zine vorseide meesters de vorseide rente jaerlijcx ghehebt ende ghepossesseirt hadden up tvorseide huus ende erve paijsivelic van over dertich jaer dertich daghen, ende van zo langhen tijden meer, dat ghene memorie was van der contrarie, ende dit presenteirde hi soffisanteleke inwaers te doen met leivenden orconden, met lopenden ontfancbouken ende met oudere rekeninghen van der ontfanghers zinen voorzaten, twelke wel sculdich ware gherekent te zine over goede paysivele possessie; hiesch ende begherde uplegh thebbene van zinen vorseiden achterstellen, of tsiere werre ghedaen tzine, jof tzire inwaerscepe van zire possessie ghewijst tzine, dat hem ooc sculdich was te ghesciene, hij streecx vermet in ons. Daer jeghen de vorseide Michiel repliquierde zegghende, dat men ghene bezeghelde brieven brecken noch debateiren mach anders dan met gheliken bezeighelte ende die van ouder date, noch ooc ne ghene possessie hebben mach daer men beseighelde brieven betoghen conste, alzo hij presenteirde te doene ende over te legghene, leide dies vermet in ons. Jeghen twelke de voornomde ontfanghere repliquierde ende zeide, dat de kerke ende zine vorseide meesters daer in grooteleic vercranct ende verminder̦t zijn zouden, al waest dat de halmen van den vorseiden Michiele ne maer verclaersden danne van twee ende dertich scellinghen parisise, het hem niet beieghenen mochte, maer was sculdich ghewijst te zine tzire possessie, ende dies vermat hij hem ooc hulpe in ons. Up twelke, ter maninghe van den here, wij wijsden bi goeder deliberacie, achter ene vuerst, een andre ende ene derde der up ghenomen, den vorseiden Kerstoffels, als ontfanghere vorseid, voor ons te prouvene ende inwaers te doene zine vorseide possessie bin den naesten dinghedaghe daer naer, dat men dinghen zoude van svridaeghs ghedinghe tYpre up de halle, up zijn principael. Ende bin desen middelen tijden de vorseide ontfanghere leide ende betooghde ons, in voormen van prueven, regijstren, ontfancbouken, munementen, rekeninghen van ouderre date dan svorseids Michiels halmen bewijsden, bi den welken ons wel ende dueghdelike bleec zine possessie goed ende soffisantelic zijnde. Ende ten naesten dinghedaghe omme commende, twelke was up den dach van der date van desen onsen lettren, so wijsden wij hier up in ghebanre vierscare, ten verzouke van beede den vorseiden partien, die wettelike begherden ontpluuc te hebbene van der vorseider orcondsceipe, dat de vorseide ontfanghere van sinte Martins, ter cause alzo hij ghedinghet heift, wel ende soffisanteleke gheproufd ende inwaers ghedaen hadde de possessie van der vorseide rente up tvorseide huus ende erve, alzo hijse voordghestelt hadde te prouvene. Ende daeromme was voorghewijst, dat menne te zire vorseide werre al wettelike doen zoude, of hem uplegh doen van zinen vorseiden achterstellen, ende dat de vorseide van zinte Martins sculdich waren voordan paysivele te blivene ghebrukende jaerlijcx van der vorseide rente van dertich scellinghen parisise ende twee capoenen siaers up thuus ende erve vorseid, ghelijc van haren propren goede, ewelike ende ervelike

ghedurende. In der welker ghedinkenessen ende verzeikertheiden hebben wij desen lettren ghedaen zeghelen metten ervachtighen zeghele van der steide van Ypre vorseid. In orconsceipen van desen scepenen Michiel Paelding, Philips van der Dovye, Olivier van Dixmude, Joris Scattin, Jan Buedin doude, Joris de Rike, ende Kerstiaen de Wale. Ghedaen in tjaer M. CCCC. ende viventwintich, den VIII.sten dach van marte.

Registr. Nigrum, fol. 65.

786.

Quod Christoforus de Vulre acquisivit hereditarie pro se et heredibus suis, erga Walrave Belle et uxorem ejus et viduam Francisci de Dixmuda et alios, unam mansuram cum xxx. mensuris terre et omnibus pertinenciis suis, stantem et jacentem in parrochiis de Zuudscoten et Nordscoten, in diversis parcellis.

Wij Pauwels de Kiesere, Zeighere van Noordovere, Ruebin Daneel, France Waels 1426.
ende Jan Gheraerd, sceipenen mire vrauwe der abbedesse van Meessene in 27 Juin.
Noordscoten ende in Zuudscoten in dien tiden, doen te weitene allen den gonen die deisen chartere zullen zien of horen leisen, dat Kerstoffels de Vulre, poortere tYpre, heift ghecocht ende ghecreighen ervelike, te zinen bouf ende te zijns hoirs bouf, jeghen Walraven Bellen ende joncvrauwe Marien zinen wive, jeghen joncvrauwe Marien van Lichtervelde, wedewe van den here France van Dixmude, jeghen Sanders Bellen ende Lodewijc Paelding, als vooghden van Kaerlekine de weese Denijs van Dixmude, ende dat bi consente van minen here Lioneel van Scoten, uppervooght van weesen van der steide van Ypre, ende jeghen Philips Blockele, als moghende bi procuracien van Jan uten Hove, ghemaect ende ghepasseird onder den zeighele van der steide van Ghend, alle poorters tYpre, ene hofsteide met dertich ymeite lands, litel min of meer, met allen den catheilen diere upstaen, den vorseiden vercopers toebehorende, bede husen, scueren, stallen ende bomen draghende ende niet draghende, erdvast, wertelvast ende naghelvast, staende ende ligghende in de prochien van Zuudscoten ende van Noordscoten, namelike bin der vierscare voornoomdt, dat es te weitene drie ymeite ende vive ende achtentich roeden lands, ligghende ter hofsteide metten beilke boosten ende benoorden hove, tusschen der kerke van Zuudscoten land an de zuudzide, ende Jan Delscats lande an de noordzide; item twee linen viere roeden ende ene halve, ligghende bewesten an de hofsteide bezuden an Clays Eyveraerds land; item bet zuud der an zes ymeiten ene line ende vichtiene roeden met half der dilf, ligghende besuden an der Belle weede van Ypre, streckende van der landdilf tote der Kemmele; item zes ymeite ene line ende twee ende zestich roeden, ligghende bet zuud der an, streckende van der vorseide landdilf westwaert toter Kemmele; item betoost de dreive vichtich roeden, streckende oost tote der Weststrate, tusschen Clays Masins lande an de zuudzide, ende Pieters van den Walle land an de noordzide; item viere ymeite twee linen

ende twee ende twintich roeden lands, ligghende bezuden an de voorseide weede ende bewesten, tusschen svorseids Clays Masins lande an de zuudzide, ende sinte Kathelinen gasthuse van Ypre lande an de noordzide, streckende van svorseids Clays lande westwaert tote der Kemmele; item ene line ende vive ende twintich roeden lands, ligghende boosten Ruebin Masins wedewe, tusschen svorseids Clays lande an de zuudzide, ende der Belle van Ypre lande an de noordzide; item een half ymet ende dertiene roeden, ligghende betoost der tenden, tusschen Clays Hoghen lande an de zuudzide, ende Frans van der Strate land an de noordzide, streckende oostwaert tote der Middelstrate; item drie vierendeel lands ligghende tusschen sdischs van Noordscoten lande an de zuudzide, daer Maercx Riquewaerd wonende es an de zuudzide, ende Loy Braems lande an de noordzide, streckende van der Weststrate tote Ruebin Masins wedewe lande; item een ymet zeivene roeden ende eene halve, ligghende al bet noord ten Steenvoords pitte, tusschen der canoneken van Meessine lande an de zuudzide, ende Wileneer Omaers rudders lande an de noordzide, streckende oost ende west; item viere linen ende tien roeden ligghende benoorden Nannekin Snoux, tusschen den waterganghe an de zuudzide, ende Vincents Croocs lande an de noordzide, streckende van der strate oostwaert tote Vincents Boeyen lande; item een ymet ende dertich roeden ligghende tusschen Vincents Boeyen lande an de zuudzide, ende Willem Gheraerds kinder lande an de noordzide, streckende van Vincents Croocs lande oostwaert tote Victoor Braems lande; item drie ymeite lands, ligghende in den Noxbrouc, tusschen Mathijs Wankers lande an de zuudzide, ende Jacob Colinbuedins lande an de noordzide, streckende van der lauddilf toter Kemmele. Ende es te weitene dat van den vorseiden lande ende catheilen zo hebben vercocht Walrave Belle ende joncvrauwe Marie zijn wijf een vijfste deel, joncvrauwe Marie van Lichtervelde vorseid twee vijfste deelen, Sanders Belle ende Lodewijc Paelding, als vooghden van Karlekine vorseid, een vijfste deel. Van den welken vorseiden lande ende catheilen de vorseide vercopers houden hem wel vernought, lyen vulgolden, ende hebbens halm ende wettelike ghifte ghegheiven den vorseiden copere wel ende wettelike, naer costumen ende usaigen van der vorseider vierscare, ende hebbens hem ghewedt ende belooft ywaersceip te warandeirne van allen calaengen jeghen alle lieden quite land omme quite gheld, behouden mire vrauwen van Meessine landscoud utegaende, ende van verhooghder erveliker renten deise parceelen hier naer volghende: eerst der kerke van Zuudscoten, tiene scellinghen parisise elcx jaers; item den canoneken van Meessine, zevene scele zes pene elcx jaers; item den prochipape van Noordscoten, twelf pene parisise elcx jaers; item den costere van Noordscoten, zes pene parisise elcx jaers; item zinte Kathelinen gasthuse van Ypre, drie scele vier pene parisise elcx jaers, ende voord elken rentier zine renten. In kennessen der waerheiden ende ter nerenster beide van allen vorseiden partien, so hebben wij sceipenen voornoomdt deisen chaertere bezeighelt elc met zinen propren zeighele uuthanghende. Dit was ghedaen in tjaer ons Heren als men screef dusentich vierhondert ende zesse ende twintich, den XXVII.sten dagh in wendemaend.

Registr. Nigrum, fol. 80.

787.

Quod Victor van der Zickele, tanquam tutor supremus orphanorum Gandensium, acquisivit hereditarie, nomine Philippi van der Zipe, orphani Gherardi van der Zipe, erga Christoforum den Vulre unam mansuram cum xxx. mensuris terre cum omnibus pertinenciis suis, stantem et jacentem in parrochiis de Zuudscoten et Nordscoten, in diversis parcellis.

Wij Jhan de Boeye, Pauwels de Kiesere, Zeghere van Noordovere, Ruebin Daneel ende Jan Gheraerd, scepenen mire vrauwen der abbedesse van Meessine in Noordscoten ende in Zuudscoten in dien tiden, doen te weitene allen den gonen die desen chartere zullen zien of horen leisen, dat Victoor van der Zickele, als voorsceipen van ghedeele van der steide van Ghend, als uppervooghd van weesen van Ghend, heift ghecocht ende ghecreighen ervelike, te Philips van der Zijpe bouf, weese van Gheraerde van der Zijpe, jeghen Kerstoffels den Vulre, poorter tYpre, ene hofsteide met dertich ymeite lands, litel min of meer, met allen den catheilen diere upstaen, den vorseiden Kerstoffels toebehorende, beede huusen, scueren, stallen ende bomen draghende ende niet draghende, erdvast, wertelvast ende naghelvast, staende ende ligghende in de prochie van Zuudscoten ende van Noordscoten, namelike bin der vierscare voornoomd, dat es te weitene drie ymeite ende vive ende achtentich roeden lands, ligghende ter hofsteide metten beilke boosten ende benoorden hove, tusschen der kerke van Zuudscoten land an de zuudzide, ende Jan Delscats lands an de noordzide; item twee linen vier roeden ende ene halve roede, ligghende bewesten an de hofsteide, bezuden an Clays Everaerds land; item bet zuud der an zesse ymeiten ene line ende xv. roeden met half der dilf, ligghende bezuden an der Belle weede van Ypre, streckende van der landdilf toter Kemmele; item zesse ymeiten ene line ende twee ende sestich roeden, ligghende bet zuud der an, streckende van der vorseider landdilf westwaert toter Kemmele; item betoost de dreve vichtich roeden, streckende oost tote der Weststrate, tusschen Clays Masins lande an de zuudzide, ende Pieters van den Walle land an de noordzide; item viere ymeiten twee linen ende twee ende twintich roeden lands, ligghende bezuden an de vorseide weede ende bewesten, tusschen svorseids Clays Masins lande an de zuudzide, ende sinte Kathelinen gasthuus van Ypre lande an de noordzide, streckende van svorseids Clays lande westwaert toter Kemmele; item ene line ende vive ende twintich roeden lands, ligghende boosten Ruebin Masins wedewe, tusschen svorseids Clays lande an de zuudzide, ende der Belle van Ypre lande an de noordzide; item een half ymet ende dertiene roeden, ligghende betoost der tenden, tusschen Clays Hoghen lande an de zuudzide, ende Franchoys van der Strate land an de nordzide, streckende oostwaert toter Middelstrate; item drie vierendeel lands ligghende tusschen sdischs van Noordscoten lande, daer Maercx Rikewaerd up wonende es an de zuudzide, ende Loy Braems lande an de noordzide, streckende van der West

1426. 13 Juillet.

strate tote Ruebin Masins wedewe lande; item een ymet vij. roeden ende ene halve roede lands, ligghende ol bet noord ten Steenvoords pitte, tusschen der canoneken van Meessine lande an de zuudzide, ende Wilneers Omaers rudders lande an de noordzide, streckende oost ende west; item viere linen ende tien roeden ligghende benoorden Nannekin Snoux, tusschen den waterganghe an de zuudzide, ende Vincents Croocs lande ande noordzide, streckende van der strate oostwaert tote Vincents Boeyen lande; item een ymet ende dertich roeden, ligghende tusschen Vincents Boeyen lande an de zuudzide, ende Willem Gheraerds kinder lande an de noordzide, streckende van Vincents Croocs lande oostwaert tote Victoor Braems lande; item drie ymeiten lands ligghende in den Noxbrouc, tusschen Mathijs Wankers lande an de zuudzide, ende Jacob Colinbuedins lande an de noordzide, streckende van der landdilf toter Kemmele. Van den welken vorseiden lande ende catheilen de vorseide vercopere houdt hem wel vernought, lyet vulgouden, ende heives hallem ende ghifte ghegheiven den vorseiden copere wel ende wettelike, naer costumen ende usaigen van der vorseider vierscare, ende heives hem ghewedt ende belooft ywaersceip te warendeirne, ter vorseiden weese bouf, van allen calaengen jeghen allen lieden quite land omme quite gheld, behouden mire vrauwen van Meessine landscoud utegaende, ende van verhooghder erveliker renten [deise parceelen hiernaer volghende]: der kerke van Zuutscoten, tien scellinghen parisise elcx jaers; item den canoneken van Meessine, zevene scelle zes penne parisise elcxjaers; item den prochipape van Noordscoten, twalef penne parisise elcx jaers; item den costerevan Noordscoten, zes penne parisise elcx jaers; item zinte Kathelinen gasthuse van Ypre, drie scele vier pene parisise elcx jaers, ende voord elken rentier zine renten. In kennessen der waerheiden ende ter nerenster beide van beeden vooorseide partien, so hebben wij sceipenen voornoomd deisen chartere beseighelt elc met zinen propren zeighele uuthanghende. Dit was aldus ghedaen in tjaer ons Heren als men screef dusentich vierhondert ende zesse ende twintich, den dertiensten dagh in hoymaend.

Registr. Nigrum, fol. 80.

788.

Quod magister Laurentius Melcwied et Paulus Reynoud erant condempnati in curia Morinensi, de defectu solutionis decimarum ecclesie beati Martini Yprensis et sancti Donatiani Brugensis in parrochia sancti Johannis, per procuratorem eorum.

1426. 27 Juillet.

Universis presentes litteras inspecturis officialis Morinensis salutem in Domino. Cum venerabiles viri domini prepositus et conventus monasterii sancti Martini Yprensis, ordinis sancti Augustini, Morinensis dyocesis, et decanus et capitulum ecclesie sancti Donatiani Brugensis, Tornacensis dyocesis, tam conjunctim quam divisim citari et evocari fecerint Morini coram nobis, ad feriam secundam post festum beati Mathei ultimo preteritum, Paulum Reinoud et Laurentium Melcwiede,

sibi seu eorum legitimo procuratori responsuros, libellumque seu petitionem in scriptis coram nobis contra ipsos reos et eorum quemlibet, in vim contumacie et eorum absentie, Nicholaus Dauby, tanquam procurator et sindicus dictorum venerabilium et religiosorum virorum dominorum prepositi et conventus sancti Martini Yprensis Morinensis, et venerabilium et religiosorum virorum dominorum decani et capituli ecclesie sancti Donatiani Brugensis, Tornacensis dyocesis, pro ipsis per instrumentum publicum signo et subscriptione discreti viri domini Bertrandi Beverlinc, presbiteri Tornacensis dyocesis, bacallarii in jure canonico, apostolica et imperiali auctoritatibus notarii, fundatus, tradiderit judicialiter et formaverit hac sub forma. «CORAM vobis venerabili et circumspecto viro domino officiali Morinensi dicit et in jure proponit Nicholaus Dauby, procurator seu sindicus venerabilium et religiosorum virorum dominorum prepositi et conventus sancti Martini Yprensis, ordinis sancti Augustini, Morinensis dyocesis, necnon procurator et sindicus venerabilium et circumspectorum virorum dominorum decani et capituli ecclesie sancti Donatiani Brugensis, Tornacensis dyocesis, nomine procuratorio ipsorum et pro ipsis et eorum ecclesiis tam conjunctim quam divisim et prout quemlibet tangit, eo nomine actor in hac causa decimarum contra Paulum Reynoud et Laurentium Melcwiede et eorum quemlibet, reos in eadem causa, quod prepositus dicti monasterii sancti Martini est curatus, ad causam sue preposture, ecclesie parrochialis beati Johannis extra muros ville Yprensis, dicte Morinensis dyocesis, et ei facit deservire per alterum suorum religiosorum, revocabilem ad nutum, in divinis et ministrari parrochianis ecclesiastica sacramenta, tam de die quam de nocte, dum opus est; et ad hanc causam de jure communi spectant ad eum decime tam grosse quam minute infra metas dicte parrochie excadentes et provenientes, fueruntque ipse prepositus et ejus conventus ac predicti domini decanus et capitulum in possessione vel quasi percipiendi et habendi, quilibet ipsorum ad causam sue ecclesie, omnes grossas decimas et minutas excadentes et provenientes in prefata parrochia, quilibet pro sua parte et porcione, videlicet dicti domini prepositus et conventus, ad causam dicte cure, terciam partem, et prefati domini decanus et capitulum, ad causam eorum ecclesie, ex consuetudine antiqua duas tercias partes; et hoc jure usi sunt prefati domini a decem, viginti, triginta, quadraginta, sexaginta, centum annis citra et ultra, et a tanto tempore quod de contrario hominum memoria non extat, salva presenti controversia, percipiendo et habendo de centum garbis, faciculis seu waratis, decem pro decima, et de decem unam garbam seu waratum et proporcionaliter de minutis decimis; item quod in parrochia predicta sancti Johannis est situata quedam pecia terre, in dominio dicto vulgariter de Rollinghem, inter ecclesiam parrochialem nostre Domine dictam du Brulle et dictam parrochialem ecclesiam sancti Johannis, continens decem et octo mensuras terre; item quod predictus Paulus Reynoud, alter dictorum reorum, quinque mensuras dictarum octodecem mensurarum terre avestitas bladis, in anno Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, spoliavit et bladum inde proveniens ad se applicavit, supra quas quidem quinque mensuras sic per eum spoliatas fuerunt et creverunt duodecim centum

et quinquaginta garbe bladi vel circiter, secundum opinionem et estimationem in talibus expertorum et se cognoscentium, in quibus duodecim centum et quinquaginta garbis competunt dictis dominis centum et viginti quinque garbe, videlicet cuilibet secundum suam porcionem superius designatám, pro totali et integra grossa decima; similiter idem Paulus, in anno Domini millesimò quadringentesimo vicesimo quarto, ex eisdem quinque mensuris habuit et spoliavit duodecim centum et quinquaginta garbas grani ordei, in quibus, ut supra, competunt eisdem dominis pro totali grossa et integra decima centum et viginti quinque garbe ordei; habuitque etiam idem Paulus ex predictis quinque mensuris terre hoc anno et augusto, videlicet millesimo quadringentesimo vicesimo quinto, duodecim centum et quinquaginta garbas bladi vel circiter, in quibus eisdem dominis competunt centum et viginti quinque garbe bladi pro totali grossa et integra decima, ascendente in garbis bladi pro dicta decima ad ducentum et quinquaginta garbas bladi, pro annis vicesimo tercio et vicesimo quinto; item quod dictus Laurentius, alter dictorum reorum, ex sex mensuris terre dictarum decem et octo mensurarum, in anno et augusto Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, habuit, spoliavit et levavit quindecim centum garbas avene, in quibus pro totali et integra decima competunt eisdem dominis centum et quinquaginta garbe avene, secundum divisionem superius expressam; habuit etiam dictus Laurentius ex prefatis sex mensuris terre quindecim centum garbas bladi in anno et augusto Domini millesimo quadringentesimo vicesimo quarto, in quibus competunt eisdem dominis centum et quinquaginta garbe bladi pro totali et integra decima; habuit insuper etiam idem Laurentius ex dictis sex mensuris in anno presenti et augusto ultimo preterito quindecim centum garbas avene, in quibus competunt, ut supra, centum et quinquaginta garbe avene dictis dominis, dictis garbis avene ascendentibus pro duobus annis, scilicet anno vicesimo tercio et vicesimo quinto, ad tricentas garbas avene pro decima dictis dominis competente; item quod predicti rei et quilibet ipsorum fuerunt sommati et sommatus, ut pro predictis garbis et annis superius declaratis solverent et solveret decimam in hujusmodi garbis ipsis dominis competentem, quod facere contradixerunt et recusaverunt, ymo penes se retinuerunt et quilibet ipsorum retinet hujusmodi decimam dictis dominis competentem, non curantes nec curans eam reddere predictis dominis nec solvere, ut tenentur et quilibet eorum tenetur, licet ad hoc teneantur et sint obligati tam de jure quam de usu et notoria consuetudine totius patrie. Et premissa vera sunt, publica et notoria, eaque recognoverunt dicti rei et quilibet eorum recognovit fuisse et esse vera, ac super hoc vox et fama communis laborant. Quare petit ac requirit dictus procurator, nominibus quibus supra, tam conjunctim quam divisim et in quantum quemlibet ipsorum dominorum tangit, et concludit contra ipsos reos et eorum quemlibet ad hoc, quod ipsi condempnentur et compellantur solvere, videlicet dictus Paulus, ducentum et quinquaginta garbas bladi, pro garbis bladi quas habuit ex quinque mensuris terre dictarum decem et octo mensurarum, in annis Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio et vicesimo quinto, et pro garbis ordei quas

habuit ex dictis quinque mensuris terre in anno et augusto Domini millesimo quadringentesimo vicesimo quarto, centum et viginti quinque garbas ordei; et dictus Laurentius pro garbis avene, quas habuit ex sex mensuris predictarum decem et octo mensurarum, in annis Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio et vicesimo quinto, tricentas garbas avene, et pro anno et augusto Domini millesimo quadringentesimo vicesimo quarto, centum et quinquaginta garbas bladi, si extant; alioquin prefatus Paulus condempnetur solvere quinque libras parisienses monete Flandrensis quolibet anno dictorum trium annorum, ascendentes ad quindecim libras dicte monete, et prefatus Laurentius sex libras prefate monete quolibet anno, ascendentes ad decem et octo libras dicte monete predictis dominis, pro decima eis competente juxta divisionem et porcionem superius designatam, pro valore et estimatione dictarum garbarum tam bladi quam avene et ordei, una cum custibus et expensis in lite presenti factis, de futuris et fiendis imposterum protestando, officium vestrum, domine judex, in hiis humiliter implorando, salvo sibi jure addendi et diminuendi, declarandi et mutandi et omni alio juris beneficio in omnibus etca. offerens idem procurator de premissis probatione egentibus probare que sufficient, non tamen se astringens ad omnia et singula premissa probanda, sed sibi valeant que de ipsis probabit. Datum anno Domini millesimo quadringentesimo vicesimo quinto, feria quinta post festum beati Martini hyemalis. Sic signatum de advocatis per J. VANDESCOT, canonicum Morinensem, et P. DU MARESCAL, et de notario WACHTERE. » ET HUJUSMODI petitione contra dictos reos tradita et formata, ipse Nicholaus, procurator prefatus, dictos reos Morini coram nobis, ad feriam quintam post festum hyemale beati Martini, citari fecerit, litem contestaturos super dicta petitione, de qua quidem die et assignatione ipsi rei se contumaces reputari permiserint, et attenta dicta contumacia et quod in vim ipsius contumacie lis a nobis pro parte dictorum reorum pro contestata tenebatur, ipse procurator iterum dictos reos citari fecerit Morini coram nobis, ad feriam quintam ante festum beate Marie Magdalene, visuros ipsum actorem, nomine procuratorio prefato, de calumpnia et veritate dicenda jurare, juraturosque, si jurare voluerint, et juramentum calumpnie prestituros super contentis in prefata dicti actoris petitione, necnon dicta feria quinta coram nobis judicialiter comparuerint dictus Nicholaus Dauby, procurator et actor prefatus ex una, et Jacobus de Maignicourt clericus, in curia Morinensi notarius, tanquam procurator et ex nomine dictorum reorum et cujuslibet ipsorum pro ipsis et ipsorum quolibet ad infrascripta sufficienter per instrumentum publicum signo et subjectione discreti viri magistri Ancelmi Boutelgier, clerici Morinensis dyocesis prefate, magistri in artibus et licenciati in legibus, publici apostolica et imperiali auctoritate notarii, signatum et roboratum fundatus, partibus ex altera, et post plura verba inter ipsos procuratores habita, ipse de Maignicourt, tanquam dictorum reorum procurator, animo et proposito deliberatis, secundum potestatem et mandatum sibi concessum et a suis magistris datum, omnia et singula in dicti actoris petitione contenta, modo et forma quibus proponuntur et allegantur, confessus fuerit fuisse et esse vera, expresse consen-

tiens, quod in causa hujusmodi decimarum concluderetur a nobis et super confessatis per eum sententiaretur, unde finaliter in causa hujusmodi ad conclusionem cause et litis a nobis processum, et dies reis et cuilibet ipsorum ad personam dicti eorum procuratoris ad audiendum jus et sententiam nostram diffinitivam assignata extiterit, prout hec et alia ex tenore processus litterarum, citationum et actionum super hoc confectarum latius constare possunt et apparere; NOTUM facimus, quod petitione dicti actoris, reorum confessione et toto processu inter ipsas partes coram nobis habito in manibus nostris pro nostra super hoc proferenda sententia diffinitiva reportatis, ipsisque diligenter a nobis visis et consideratis, necnon comparentibus coram nobis in judicio mane hora causarum pro tribunali et ad jura reddenda die date presentium sedentibus, et solum Deum pre oculis habentibus, dictis actore et reorum procuratore, nos de peritorum consilio super premissis sententiam nostram diffinitivam pronunciavimus et pronunciamus sub hac forma. IN DEI nomine. Amen. Visis in presenti causa decimali mota et pendente coram nobis inter Colardum Dauby, sindicum prepositi et conventus sancti Martini Yprensis, Morinensis dyocesis, et decani et capituli sancti Donatiani Brugensis, Tornacensis dyocesis, actorem ex una, et Paulum Reynoud et Laurentium Melcwiede reos partibus ex altera, petitione dicti actoris, et reorum et cujuslibet ipsorum confessione per Jacobum de Maignicourt, dictorum reorum procuratorem, judicialiter emissa, reos in petitis per actorem, in quantum quemlibet ipsorum tangit, et in expensis, taxatione ipsarum nobis reservata, in hiis scriptis condempnamus. QUOCIRCA vobis presbitero, curato sancti Johannis extra muros ville Yprensis, et omnibus presbiteris, curatis et capellanis Morinensis dyocesis et vestrum cuilibet mandamus, quatenus premissa totiens quotiens opus fuerit et a presentium latore fueritis requisiti, publicetis et publicare curetis. PREDICTI vero instrumenti et procuratorii per ipsum Jacobum de Maignicourt judicialiter exhibiti, et vigore cujus in hujusmodi causa, nomine dictorum reorum, contenta in petitione actoris confitendo occupavit, tenor talis est. « IN NOMINE Domini. Amen. Per hoc presens publicum instrumentum cunctis pateat evidenter et sit notum, quod anno ejusdem Domini millesimo quadringentesimo vicesimo sexto, indictione quarta, mensis vero julii die decima, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Martini, divina providentia pape quinti, anno nono, in mei notarii publici et testium subscriptorum ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum presentia personaliter constituti honesti viri Paulus Reynoud et Laurentius Melcwiede, burgenses Yprenses, Morinensis dyocesis, et in villa dicti loci Yprensis degentes, ex eorum certis scientiis omnibusque jure, via, modo, et forma quibus potuerunt melioribus et sibi licuit, tam conjunctim quam divisim ac prout ipsos et eorum quemlibet tangit seu tangere potest, fecerunt, constituerunt, creaverunt et ordinaverunt suos certos, legitimos et indubitatos procuratores, actores, factores ac negociorum suorum infrascriptorum gestores ac nuncios speciales ac generales, ita quod specialitas non deroget generalitati, nec econverso, videlicet discretos viros Jacobum Maignicourt, Jacobum Wachtere, Nicholaum Dauby et Johannem

Poullitier ac eorum quemlibet insolidum, sic quod non sit melior conditio primitus occupantis nec deterior subsequentis, sed quod per unum ipsorum inceptum fuerit, per alium seu alios eorumdem proseqni valeat et finiri, cum effectu specialiter et expresse ad comparendum, nomine dictorum constituentium et pro ipsis, ac se presentandum coram venerabili ac circumspecto viro domino officiali Morinensi, ibidemque omnia et singula in quodam libello seu petitione per discretum virum Nicholaum Dauby, notarium curie Morinensis, tanquam procuratorem venerabilium et religiosorum virorum dominorum prepositi et conventus monasterii sancti Martini dicti loci Yprensis, ordinis sancti Augustini, dicte Morinensis dyocesis, necnon decani et capituli ecclesie collegialis sancti Donatiani Brugensis, Tornacensis dyocesis, in quadam causa decimarum mota et pendente in dicta curia Morinensi coram prefato domino officiali, inter ipsum procuratorem nomine quo supra actorem ex una, et dictos constituentes reos partibus ex altera, contra prefatos constituentes judicialiter exhibito et porrecto contenta, in qua quidem causa ad nonnullos actus juridicos citra tamen juramentum calumpnie extitit processum, cujus statum ipsi constituentes hic habere volunt pro expresso ad opus dicti procuratoris nomine quo agit, confitendum, fore, fuisse et esse vera et recognoscendum, ac liti et cause hujusmodi cedendum et renunciandum, atque super recognitis et confessatis ac toto processu concludi petendum et videndum, deindeque sententiam sive ordinationem prefati domini officialis fieri petendum et audiendum, necnon eidem standum et acquiescendum, et generaliter omnia alia et singula faciendum, gerendum, dicendum, exercendum et procurandum, que in premissis et circa ea necessaria fuerint, seu alias quomodolibet oportuna, et que ipsimet constituentes facerent seu facere possent, si in premissis presentes et personaliter interessent, etiam si talia essent, quod mandatum exigerent magis speciale, promittentes prefati constituentes et eorum quilibet michi notario publico subscripto, tanquam publice persone solenniter stipulanti et recipienti vice et nomine omnium et singulorum quorum interest vel interesse poterit quomodolibet in futurum, se ratum, gratum, firmum et stabile habere et perpetuo habituros, totum id et quicquid per dictos procuratores suos seu eorum alterum actum, dictum, factum gestumve fuerit in premissis seu alias quomodocumque procuratum, judicioque sisti et judicatum solvi cum suis clausulis necessariis seu opportunis, sub ypotheca et obligatione omnium bonorum suorum presentium et futurorum, subque omni juris et facti renunciatione ad hec necessaria pariter et cauthela. De et super quibus omnibus premissis et singulis prefati constituentes petierunt a me notario publico infrascripto sibi et dictis procuratoribus suis fieri atque tradi publicum instrumentum unum vel plura testimonium astantium invocando. Acta fuerunt hec Ypris, Morinensis dyocesis, sub anno, indictione, mense, die et pontificatu prescriptis, presentibus discretis viris et honestis Christiano Genge et Ludovico van den Eechoute, clericis Morinensis dyocesis antedicte, testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis. »

Et ego Ancelmus Boutelgier, clericus Morinensis dyocesis, magister in

artibus et licentiatus in legibus, publicus apostolica et imperiali auctoritate notarius, quia premissis omnibus et singulis, potestati, concessioni, promissioni singulisque aliis sic actis, ut prefertur, ubi et quando fierent ac agerentur, una cum prenominatis testibus presens interfui, eaque omnia et singula sic fieri vidi et audivi, ideo huic presenti publico instrumento manu aliena, me aliis legitime occupato negociis, fideliter scripto, hic me subscribendo signum meum solitum et fieri consuetum apposui in testimonium omnium et singulorum veritatis premissorum requisitus et rogatus. DATUM procuratoribus prefatis presentibus in testimonium premissorum sub sigillo curie Morinensis una cum signeto nostro, anno Domini millesimo quadringentesimo vicesimo sexto, sabbato post festum beate Marie Magdalene.

Registr. Nigrum, fol. 25.

789.

Littera qua Willelmus de Clerc certioravit Christoforo de Vulre, receptori ecclesie nostre, de xl. lib. grossorum, super quamdam domum situatam in parrochia de Brillo, et super catalla et terras eidem pertinentes numero xix. mensurarum et semi.

1426. Wij Jacob Stabij, Jan van der Veste, Pauwels Bollaert, Jan Tand ende Jan
24 Août. van Groten, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen lieden, dat voor ons commen es in propren persone Willem de Clerc, poortere tYpre, ende verkende in onze presencie sculdich zinde Kerstoffels den Vulre, als ontfanghere van sinte Martins tYpre, de somme van viertich ponden groten tornoyse vlaemscher munten, goeder sculd loyaelre, onvergolden ende van daghen verleiden, de welke somme ghelds de voorseide Willem de Clerc heift voor ons ghewed ende ghelooft wel ende loyaellike te gheldene ende te betaelne den vorseiden Kerstoffels den Vulre, als ontfanghere vorseid, of den bringhere deser lettren cause zins hebbende, ten tween payementen hier naer verclaersende: es te weitene dene helt te sente Baefsmesse nu eerst commende, ender dande helt te middewintere daer naer eerst volghende. Ende ghevielt zo dat de voornoomde Willem de Clerc in faulten of in ghebreke ware van der voorseide somme ghelds wel ende soffisantelike te betaelne ten payementen ende in der manieren voorscreiven, so heift de voornoomde Willem de Clerc assignament ende besettinghe ghedaen den vorseiden Kerstoffels den Vulre, als ontfanghere, up ene hofsteide groot weizende neghentiene ghemeiten ende een half lands, lettel meer of min, metgaders allen den catelen diere upstaen ende toebehoren, huusen, scueren, stallen, poorten, boomen ende alle andre, rijpe, groene, erdvast, wertelvast ende naghelvast, staende ende ligghende onder onzen gheduchten here van Vlaendren bin den Yperschen ambochte, in de prochie van den Briele, in diverschen parceelen, es te weitene drie ghemeiten lands, lettel meer of min, ligghende voor thof voorseid ;

item twee ghemeiten tzeventich roeden, ligghende tusschen Jans Vroeden lande over ene zide, ende Maylin Pauwelins lande over andere zide; item twee ghemeten een alf xviij. roeden bewesten den Reninc weghe, tusschen Joris Luux lande over ene zide, ende Maylin Pauwels lande over andre zijde; item onder half ghemeiten twee ende twintich roeden, tusschen den lande wijlen toebehorende Jan de Cardevaghere over een zide, der Hiertsbeique over andre zide; item in tvoorseide hof ende der bachten, dat men heet den Busch, achte linen een ende dertich roeden, tusschen svorseids Cardevaghers lande over ene zide, der West dreive over andre zijde; item vier waerften twintich vier roeden, ligghende in de West dreive, streckende zuud ende noord; item twee ghemeiten ligghende bezuuden den hove, tusschen den lande wilen was Clays Beeren over eene zide, ende den lande wijlen was Clays Yeuden over andre zijde; item vijf linen tseiventich roeden, ligghende in de voorseide hofsteide, tusschen den lande wijlen was Lauwers Yeuden over een zide, ende der Hiersbeque over andre zijde; item bet noorden twee linen zessentseventich roeden, tusschen svoorseids wylen was Lauwers Yeuden lande over ene zide, ende wijlen Clays Beeren lande over andre zijde; item bet noorden twee ghemeiten vijf ende dertich roeden, ligghende bezuden Jacobs Beekaerts lande, tusschen der Hiertsbeque over eene zijde, ende den lande wijlen toebehorende Zegher den Vroeden over andre zijde; in deser manieren ende condicien, dat waert zo dat de voorseide Willem de Clerc, of de gone die namaels cause hebben zoude van der vorseider besette, in enighe ghebreke waren van te betaelne de voorseide somme ghelds, ten payementen ende in der manieren voorseid, so heeft de vorseide Willem de Clerc gheconsenteirt ende ghewillecuert zins vrijs dancx ende willen, dat danne stappants de voorseide Kerstoffels de Vulre, als ontfanghere voorseid, of de bringhere deser lettren cause zins hebbende of van die van sinte Martins tYpre, also voorseid es, hand slaen zal moghen zonder sy ende condicie an alle de voornoomde cateilen, ende die houden over zin propre vry eighen goed uuter name van die van sente Martins tYpre, zonder nemmermeer restitucie of weiderkeringhe der of te doene, maer die wech voeren, vercopen ende zinen vryen wille der mede te doene, ghelijc zinen anderen propren goede, ende voord tland houden, noten, ploten, heffen ende ontfanghen alle de bladingen, baten ende proffiten der of commende, alzo langhe ende toter tijd dat de zelve Kerstoffels de Vulre of den bringhere deser lettren, cause van die van sente Martins tYpre hebbende, alzo voorseid es, uplegh ende volcommen payement ghedaen zal weizen van der voorseider somme van viertich ponden groten, ofte alzo veile als men hem te diere tijd sculdich ende tachter zal weisen, metgaders alle den costen, scaden, teringhen, verliese ghedaen omme inninghe van den voorseiden ghebreke te ghecrighene, ende dit zonder minderinghe van der vorseider principale somme of paymenten in enigher manieren. In kennessen der waerheiden hebben wij sceipenen boven ghenoomt dese presente lettren gheseighelt met onsen propren zeghelen uuthanghende. Dit was ghedaen in tjaer duust viere hondert zesse ende twintich, den vierentwintichsten dach van oust.

Registr. Nigrum, fol. 21.

790.

Quod Christoforus de Vulre cognovit se debere preposito sancti Martini Yprensis summam vj. lib. grossorum, quam assignavit super dimidiam mensuram prati jacentem in parrochia de Boesinghe.

1426. Wij Gillis van der Hamme, Karel Bossaerd, Jan Tand, Jan van Groten ende
28 Septem. Jacob Staby, sceipenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen lieden, dat voor ons commen es in propren persone Kerstoffels de Vulre, ende verkende in onze presencie sculdich zijnde goeder sculden loyaelre ende onvergolden eerwerdeghen vader in Gode den here Niclays, bi der gracie ons Heren proofst van sinte Martins tYpre, de somme van zesse ponden groten tornoyse vlaemscher munten, de welke somme ghelds hi hem gheloofť heift wel ende loyalike te gheldene ende te betaelne, of den bringhere deiser lettren, cause dies hebbende, binnen kersavende nu eerst commende. Ende ghevielt zo dat de voornomde Kerstoffels in ghebreike ware van te betaelne de vorseide somme van zesse ponden groten ten daghe vorseid, so heift hi assignament ende besettinghe ghedaen den vorseiden minen here den proost up een half ghemet merschen, litel meer of min, ligghende onder onzen gheduchten here van Vlaendren bin den Yperschen ambochte, in de prochie van Boesinghe, tusschen den lande toebehorende den vorseiden van sinte Martins over ene zide, ende den lande toebehorende den gasthuse van der Belle in Ypre over andre zide, in deiser manieren ende condicien, waert zo dat de voornomde Kerstoffels in ghebreike ware van te betaelne de vorseide somme ghelds ten daghe voorscreiven, so heift hi gheconsenteirt ende ghewillecuert zijns vryes danex ende willen, dat danne de vorseide profst, of de bringhere deiser lettren cause dies hebbende, handslaen zal moghen zonder sy of condicie an also tvoornoomde land, ende dat houden, noten, ploten, heffen ende ontfanghen alle de bladinghen, baten ende proffiten der of commende, toter tijd dat hem uplegh ende vulcommen payement ghedaen zal weisen van der vorseide somme van zesse ponden groten, metgaders allen costen, scaden, teeringhen ende verliesen ghedaen omme inninghe van den vorseiden ghebreike te ghecrighene, ende dit zonder minderinghe van der voorseide principaelre somme. In kennessen der waerheiden zo hebben wij sceipenen boven ghenoomt deise presente lettren gheseighelt met onzen propren zeghelen uuthanghende. Dit was ghedaen in tjaer ons Heren M. CCCC. XXVI. den XXVIII.sten dagh in septembre.

Registr. Nigrum, fol. 78.

791.

De contumacia Johannis Janenzone, super quinquaginta libris grossor. turonens. executa per Christoforum den Vulre, receptorem ecclesie, coram scabinis vierscarie aule Yprensis.

Wij Willem Toenin, in desen tijden bailliu van der zale van Ypre, ende Gillis van der Hamme, Jacob Staby, Jan Tand, Jan van Groten ende Karel Bossaerd, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen den gonen die dese presente lettren zullen zien of horen leisen, dat up enen zekeren wetteliken dinghedagh verleden, so quam in ons gheduchts heren van Vlaendren zale tYpre in wetteliker ghebanner vierscare Kerstoffels de Vulre, als ontfanghere ende in de name van die van sinte Martins tYpre, metgaders enen wetteliken taelman, die hem tzinen verzouke te wette ghegheiven was; tooghde ende zeide dat Jan Janezone, poortere tYpre, hem, als ontfanghere voorseid ende ter voorseider kerken bouf, sculdich ende tachtere was goeder sculden loyaelre, onvergolden ende van daghe verleiden de somme van vichtich ponden groten tornoyse vlaemscher munten, beset up tderdendeel van eenre hofsteide, groot de gheheele hofsteide een ende veertich ghemeiten lands, litel meer of min, gheheeten sPeipers hof, ende up derde van allen den catelen diere up zijn ende toebehoren, rijpe, groene, erdvast, wertelvast ende naghelvast, die staende ende ligghende onder onzen gheduchten here van Vlaendren bin den Yperschen ambochte, in de prochie van sint Jacobs, alst claerliker bliken mach bij eenen chartere die bezeghelt metten zeghelen van vijf scepenen van den Yperschen ambochte, duer den welken dese onze presente lettren ghesteken ende gheannexeirt es, uuten inhoudene van welker vorseide lettren de vorseide Kerstoffels hiesch ende begherde paysivel ter vorseider besettinghe ghedaen te zine, of jeghen hem ghedaecht te hebbene den wetteliken amman van der vorseider prochie van sinte Jacobs, ende alle de gone die yet zegghen wilden jeghen tovergheven van den voornoomden lettren, szondaeghs in de prochikerke van sinte Jacobs voor den naesten dinghedagh, omme ten naesten dinghedaghe daernaer ter voorseider zale tzine jeghen den zelven Kerstoffels, of alzo veile rechts thebbene als scepenen wijsen zouden, zegghende dat hem dat sculdich was van ghesciene, vermat hem dies hulpe in scepenen. Up twelke ic bailliu voorseid maende scepenen van den rechte wij scepenen wijsden dat men daghen zoude den vorseiden wetteliken amman van der prochie van sinte Jacobs voor den naesten dinghedach, omme ten naesten dinghedaghe daer naer te zine ter vorseider zale in tijden ende in wijlen jeghen den vorseiden Kerstoffels, als ontfanghere ende moghende in de name van den vorseiden van sinte Martins, hadde hulpe de voorseide ontfanghere van den vermeiten daer hi hem in vermeiten hadde, dewelke hulpe hij noomde ende hem meide bleef wel ende wettelike, alzoot behoorde. Ende ten naesten dinghedaghe daer naer, twelke was

1426. 7 Octobre.

up den dagh van heiden, so quam de voorseide Kerstoffels de Vulre, als ontfanghere, alzo voorseid es, metgaders zinen wetteliken taelman, tYppre ter zale in wettelickere ghebannere vierscare, daer hi oorboorde zo veile wettelijcheiden, naer der costumen ende usage van der zelver vierscare, dat hi al wettelike ghecreech daar voordgheheescht den wetteliken amman van der prochie van sinte Jacobs, ende alle de gone die yet zegghen willen jeghen tovergheiven ende inhoudene van den voorseiden lettren, eenewaerft als up huerleider eersten voordheesch ghebeidt, tkercghebod ende daghinghe ghedaen kenlijc. Daernaer stappans quam de voorseide Kerstoffels, als ontfanghere, verzochte den voorseiden amman anderwaerft voordgheheescht te hebbene, ende alle de gone die yet zegghen willeden jeghen tovergheiven ende inhouden van den voorseiden lettren, als up hueren anderen voordheesch, zeide dat hem sculdich w..s te ghesciene, vermat hem dies hulpe in scepenen. Up twelke ic bailliu voorseid maende scepenen van den rechte; wij scepenen wijsden dat men anderwaerven voordheesschen zoude den voorseiden wetteliken amman, ende alle de gone die yet zegghen wilden jeghen tovergheiven ende inhouden van den voorseiden lettren, als up haerlieder andre ende uterste voordheesch, twelke ghedaen was wel ende wettelike, alzoot behoorde. Ten welken anderen voordheessche de wettelike amman quam vooroghen, ende scald quite al trechte dat hijre an wiste te heesschene, behouden hem trechte van der vierscare, twelke hem de voorseide Kerstoffels, als ontfanghere, betaelde, naer twelke hem de voorseide Kerstoffels, als ontfanghere, verzochte voord wet. Uuten welken verzouke ic bailliu voorseid maende scepenen van den rechte; ter welker maninghe, aenghezien de beide ende voordheesschen, ende datter niement commen es bin tijden ende bin wilen recht heesschende ofte begherende te proposeerne jeghen den vorseiden lettren, wij scepenen wijsdense alle wettelike ghecontumaseirt ende gheachtervolleght, uutegheleid uutlandsche lieden ende ooc onbeiaerde kindren. Naer de welke contumacie de voorseide Kerstoffels ontfanghere tooghde ende zeide, dat hi noch onbetaelt ende onvernoucht was van der sculd boven ghenoomdt; omme twelke hij hiesch ende verzochte, in de name van den proofst, deken ende convent van sinte Martins tYpre, paysivel ghedaen tsine metter roede te zinre voorseide besettinghe, alzo verre als zine voorseide lettren inhilden ende verclaersden, of alzo veile rechts te hebbene als scepenen wijsen zouden. Daer up ic bailliu voorseid maende scepenen van den rechte; ter welker manijnghe wij scepenen wijsden, omme dies datter de vorseide wettelike amman ende alle de gone die jeghen tovergheiven of inhouden van den vorseiden lettren yet zegghen wilden, up den dach van heiden wetteliken dagh hadden, ende zij voordgheheescht waren eenewaerft, tkercghebod kenlic ghedaen ende anderwaerft voordgheheescht, ende tusschen elken voordheessche ghebeidt wel ende wettelike, alsoot behoorde, ende de wettelike amman vooroghen commen ware, ende hadde quite ghescolden al trechte dat hijre an wiste te heesschene, ende alle andre daer naer wettelike ghecontumaseirt ende gheachtervolleght waren, ende naer al dats voor ons scepenen commen ware, dat de vorseide bailliu als here den voorseiden Kerstoffels de Vulre, als ont-

fanghere over ende in de name van den voorseiden van sinte Martins, doen zoude metter roede ter vorseider besettinghe, even verre dat de vorseide lettren, duer de welke dese ghesteken ende gheannexeert zijn, inhouden ende verclaerzen. Ende in der zelver voormen ende manieren dat scepenen voorseid wijsden, so dedict bailliu vorseid, ende vulquam huerlieder vonnesse van al tal alzo wel ende wettelike, naer wetten, costumen ende usaigen van der vorseide vierscare. Ende omme dies dat ons bailliu ende scepenen voornoomd alle de zaken voorscreiven ende elken zonderlinghe alle condt ende kenlic zijn ende voor ons ghedaen in der manieren voorscreiven, so hebben wij in kennessen der waerheiden dese presente lettren gheseghelt met onzen propren zeghelen ende die uuthanghende. Dit was ghedaen in tjaer ons Heeren duust vierhondert zesse ende twintich, den zevensten dach in octobre.

Registr. Nigrum, fol. 56.

792.

De una razaria avene, quam ecclesia hereditarie recipit et tenetur recipere in Thourout, et ejusdem assignatione.

Wij Jacob Martins, Jacob Tjong, Willem Andries, Jan de Zwake, Jan Bast, 1426.
Rogier van der Schaghe ende Michiel van den Brouke, scepenen in tambocht 28 Novemb.
van Winendale in dese tijd, doen te weitene hem allen die desen chaertre zullen zien of horen leisen, dat es comen voor ons als voor scepenen voorseid Joos Cristiaens, Dankaert filius Jacobs Beyts, Pieter filius Jans van Westhuus ende Gillis Moerman filius Michiels ende Michiel filius Jacobs Martins. Deise voornoomde persone, als ervachtich zijnde, kenden ende lieden hemleiden dancx dat zij ghelden ende sculdich zijn te gheldene den cloostre ende convente van zinte Martins bin der stede van Ypre ene ervelike rente van eener raziere eyvenen Thoroutsche mate elcx jaers, gheldende up onzer Vrauwen dach ter lichtmesse of daer voren, tbetaelne ten zelven daghe ghelijke dat mijn here van Winendale zine eyvene doet slaen. Voort es te weitene dat dese voornoomde personen erfachtich zijnde kenden dat dese voorseide rente staet verzeikert ende bezet ende van ouden tijden heift ghedaen up een sticke lands, groot zijnde zeven linen ende viere ende seventich roeden, lichtelike meer of min, ende heet den Maenstapel, ligghende bin der prochie van Thorout, zuudwest van der kerke van Thoroud, in tambocht van Winendale, ende bin den ammanscepe Jans Kocx, ligghende in de jeghenoode die men heet ten Dale, zuudwaert over den Yperwech, tusschen Gillis filius Michiels Moermans lande of eene zijde, ende Pieters van Westhuus land of ander zijde, endende up Lijsen hof; voort kende Pieter filius Jans van Westhuus, dat hij ghegrond ende gheaerft es in dit voorseide land onder half ghemet, lichtelike meer of min; voord kennede Joos Cristiaens ende Dankaert Jacobszone Beyts, dat zij onder hem beeden ghegrondt ende gheaerft zijn in dit vorseide land een half ghemet ende vier ende twintich roeden, lichtelike

meer of min; voort kennede noch Pieter van Westhuus filius Jans, Gillis filius Michiels Moerman ende Michiels filius Jacobs Martins, dat zij onder hem drien ghegrond ende gheaerft zijn in dit voorseide land een half ghemet, lichtelike meer of min, twelke half ghemet Pieter de Vliegher filius Jacobs houdt in bijdinghen; ende Pieter filius Jans van Westhuus, Joos Cristiaens, Dankaert filius Jacobs Beyts, Gillis filius Michiels Moermans, ende Michiel filius Jacob Martins wedden ende gheloofden elc als ervachtich zijnde in dit voorseide land, ghelijke dat voorseid es, Kerstoffels den Vulre ter voorseids cloosters bouf dese voorseide ervelike rente van eenre rasiere eyvenen elcx jaers wel te betaelne up onzer Vrauwen dach ter lichtmesse, of emmer dat de voorseide cloostre mach halen of doen halen ende innen up dit voorseide land, naer wetten, costumen ende usaigen van der vierscare van Winendale. In kennessen der waerheiden zo hebben wij scepenen voorseid zonder faute of malengien ende ter naester beide van den voornoomden personen desen chaertere gheseighelt elc onzer met zinen zegle uuthanghende. Dit was ghedaen in tjaer ons Heren als men screef dusentich vierehondert ende zesse ende twintich, up den achte ende twintichsten dach van novembre.

Registr. Nigrum, fol. 23.

793.

De redditibus xlj. sol. par. et unius caponis non persolvendi pecunia sed capone vivente, assignatis supra mansionem jacentem in vico de Dixmuda.

1426. 13 Décemb. Wij scepenen van der steide van Ypre doen te weitene allen lieden, dat ute dien dat Kerstoffels de Vulre, als ontfanghere ende soffisantelic ghefondeirt over ende in de name van eerwerdighen ende discreten heren den religieusen profst ende convent van den cloostre van sinte Martins tYpre, omme ghebrec van een ende viertich scellinghen parisise ende enen cappoen erveliker renten siaers, die hij zeide dat de zelve religieusen hadden jaerlijcx bezet up een huus dat wilen was Jans van Ghisene, up dherve der onder ende up al datter toebehoort, erdvast ende naghelvast, staende ende ligghende in de Dixmuudstrate an de westzide, tusschen den huuse Jacob Goudin lijnwadere over ene zide, ende den huus Jans Vroeden ghenaemt Coevoet over andre zide, hadde ghedaen doen wettelike drie gheboden ende ene werre, ende dach ghemaect ten naesten dinghedaghe daer naer, dat men dinghen zoude van svridaeghs ghedinghe tYpre up de halle, alle de gone die te zire vorseide werre yet spreken wilden, so compareirden hemleiden up den vorseiden naesten dinghedach voor ons in de ghebanre vierscare de vorseide ontfanghere als heesschere an deen zide, ende begherde te zire vorseide werre ghedaen te zine, of uplegh thebbene van den achterstellen van zire vorseide rente, ende Clare de wedewe Clays Syoens, dochtere van wijlen Jan van Ghisene, die tvorseide huus ende erve an haer drongh als verwereghe an dandre zide, de welke haer daer jeghen al wettelike opposeirde,

ende hiesch ende begherde, dat haer de vorseide heesschere betooch dade met goeden bezeighelden lettren, daermeide hi de vorseide rente up haer vorseide huus ende erve halen ende ghereken wilde, mensioen makende van den vorseiden een ende viertich scellinghen parisise ende enen capoen, de welke een ende viertich scellinghen parisise zoe hem niet ontkende, maer den cappoen jof over den cappoen te betaelne enen scelling parisise, alzo hare lettren van dien inhilden ende mensioen maecten; hiesch de vorseide drie gheboden ende werre te nieuten ghedaen te hebbene, ende haer vorseide huus ende erve vorseid ghewijst thebbene los, ledich, quite ende ontsleighen van den vorseiden cappoen tewelijcheiden, dat haer teen of tander sculdich ware te ghesciene, zoe vermaets haer hulpe in ons. Ten welken de vorseide ontfangher ter cause vorseid wettelike weider verandwoorde, dat zine vorseide meesters de vorseide rente jaerlijcx ghehebt ende ghepossesseirt hadden up tvorseide huus ende erve paysivelijc van over dertich jaer dertich daghen, ende van zo langhen tijden meer dat ghene memorie was van der contrarie, ende dat presenteirde hij soffisantelike inwaers te doene met leivenden orconden, met lopenden ontfancbouken ende met oudere rekeninghen van den ontfanghers zinen voorzaten, twelke wel sculdich was gherekent te zine over goede paysivele possessie; hiesch ende begherde uplegh te hebbene van zinen vorseiden achterstellen, of tzire werre ghedaen te zine, jof tzire inwaersceipe van zire possessie ghewijst tzine, dat hem ooc sculdich was te ghesciene, hij streecx vermet in ons. Daer jeghen de vorseide Clare repliquierde zegghende dat men ghene beseighelde brieven breiken noch debateiren mach anders danne met ghelijken beseighelte ende die van ouder date, ende ooc ne ghene possessie hebben mach daer men bezeighelde brieven betoghen conste, alzo zoe presenteirde te doene ende over te legghene, leide dies vermet in ons. Jeghen twelke de vorseide ontfanghere replikierde ende zeide, dat de kerke ende zine vorseide meesters daer in grotelijc vercranct zijn zouden, al waest dat de hallem van der vorseide Clare ne maer verclaersde danne van twee ende viertich scellinghe parisise, het hem niet beieghenen mochte, maer was sculdich ghewijst te zine tziere possessie, ende dies vermat hij hem ooc hulpe in ons. Up twelke, ter maninghe van den here, wij wijsden bi goeder deliberacien den vorseiden Kerstoffels, als ontfanghere vorseid, voor ons te prouvene ende inwaers te doene zine vorseide possessie bin den naesten dinghedaghe daernaer, dat men dinghen zoude van svridaeghs ghedinghe tYpre up de halle, up zijn principael. Ende bin desen middelen tijden de voorseide ontfanghere leide ende betooghde ons, in voormen van prueven, regijstren, ontfancbouken, munementen, rekeninghen van oudere daten danne der voornoomder Claren hallem bewijsde, bi den welken ons wel ende dueghdelike bleec zine possessie goed ende soffisant zijnde. Ende ten naesten dinghedaghe omme commende, twelke was up den dach van der date van desen onzen lettren, so wijsden wij hier up in ghebanre vierscare, ten verzouke van beede den vorseiden partien, die wettelike begherden ontplnuc van der vorseider orcondsceipe, dat de vorseide ontfanghere van sinte Martins, ter cause alzo hi ghedinghet heift, wel ende

soffisantelic gheprouft ende inwaers ghedaen hadde de possessie van der vorseide rente up tvorseide huus ende erve, alzo hijse voordghestelt hadde te prouvene. Ende daeromme was voordghewijst, dat menne te zire vorseide werre al wettelike doen zoude, of hem uplech doen van zinen vorseiden achterstellen, ende dat de vorseide van sinte Martins sculdich waren voordan paysivele te blivene ghebrukende jaerlijcx van der vorseide rente van een ende viertich scellinghen parisise ende enen capoen siaers up thuus ende erve vorseid, ghelijc van haren propren goede ewelike ende ervelike ghedurende. In der welker ghedinkenessen ende verzeikertheiden hebben wij dese lettren ghedaen zeghelen metten ervachtighen zeghele vau der steide van Ypre vorseid. In orcondsceipe van desen scepenen Michiel Paelding, Phelips van der Dovye, Olivier van Dixmude, Joris Scattiu, Kerstoffel de Maets, Lyonneel van Scoten, Michiel van Sconeveld, Jan de Vos, Joris de Rijke ende Michiel van der Huele. Ghedaen in tjaer M. CCCC. ende zesse ende twintich, den dertiensten dach van decembre.

Registr. Nigrum, fol. 66.

794.

De contumacia Johannis den Stier, super xviij. lib. gros. turonensium assignatis supra quamdam mansionenm una cum xvj. mensuris terre, exsecuta legitime per receptorem ecclesie coram scabinis virscarie aule Yprensis.

1426-27. 7 Février.

Wij Willem Toenin, in desen tijden bailliu van der zale van Ypre, ende Gillis van den Hamme, Jacob Staby, Jan Tant, Jan van Groten ende Karel Bossaert, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen den gonen die dese presente lettren zullen zien of horen leisen, dat up eenen zekere wetteliken dinghedach verleden, so quam in ons gheduchts heren van Vlaendren zale tYpre, in wetteliker gebanre vierscare, Kerstoffels de Vulre, als procureur over ende in de name van eerwerdighen heren minen here den proost, deken ende convente van sinte Martins kerke in Ypre, soffisantelike ghefondeirt bij lettren van procuracien, metgaders enen wetteliken taelman, die hem tzinen verzouke te wette ghegheiven was; tooghde ende zeide dat Jan de Stier meester barbier, poorter in Ypre, ofte zine hoirs ende naercommers sculdich ende tachter waren den voorseiden proofst, deken ende convent, goeder sculden loyale, onvergolden ende van daghe verleiden de somme van achtiene ponden groten tornoyse vlaemscher munten, bezet up de bladinghen, baten ende proffiten van eenre steide metgaders zestiene ghemeiten ende een half lands, littel meer of min, metgaders alle den cateilen diere up zijn ende toebehoren, ligghende onder onzen geduchten here van Vlaendren bin den Yperschen ambochte, in de prochie van Boesinghe, alst claerliker bliken mach bij eenen chartere beseighelt met den zeghelen van vijf scepenen van den Yperschen ambochte, deur den welken dese onze presente lettre ghesteken ende gheannexeirt es, uuten inhoudene van welker vorseide lettre de voorseide Kerstoffels, als procureur, hiesch ende begheerde paysivel ter voorseider bezettinghe

ghedaen te zine, of jeghen hem ghedaeght te hebbene den wetteliken amman van der voorseider prochie van Boesinghe, ende alle de gone die yet zegghen wilden jeghen tovergheiven van den vornomden lettren, szondaeghs in de prochikerke van Boesinghe voor den naesten dinghedach, omme ten naesten dinghedaghe daernaer ter vorseider zale tzine jeghen den zelven Kerstoffels als procureur, of alzo veile rechts thebbene als scepenen wijsen zouden, zegghende dat hem sculdich was van ghesciene, vermat hem dies hulpe in scepenen. Up twelke ic bailliu vorseid maende scepenen van den rechte; wij scepenen wijsden dat men daghen zoude den wetteliken amman van der prochie van Boesinghe vorseid, ende alle de gone die yet zegghen willen jeghen tovergheiven van den voornoomden lettren, szondaeghs in de prochikerke van Boesinghe voor den naesten dinghedach, omme ten naesten dinghedaghe daernaer te zine ter voorseider zale in tijden ende in wilen jeghen den vorseiden Kerstoffels procureur, up dat de zelve procureur hulpe hadde van den vermeten daer in hij hem vermeten hadde, de welke hulpe hij noomde ende hem mede bleef wel ende wettelike, alzoot behoorde. Ende ten naesten dinghedaghe daer naer, twelke was op den dagh van heiden, so quam de voorseide Kerstoffels de Vulre, als procureur, also vorseid es, metgaders zinen wetteliken taelman tYpre ter zale in wetteliker ghebanre vierscare, daer hij oorbuerde zo vele wettelicheiden, naer der costume ende usaige van der zelver vierscare, dat hi al wettelike ghecreech voordgheheescht den wetteliken amman van der prochie van Boesinghe, ende alle de gone die yet zegghen willen jeghen tovergheiven ende inhouden van den vorseiden lettren eenewaerfst als up huerlieder eersten voordheesch ghebeit, tkercghebod ende daghinghe kenlic ghedaen. Daer naer stappans de vorseide Kerstoffels, als procureur, verzochte den voorseiden amman anderwaerft voordgheheescht thebbene, ende alle de gone die yet zegghen wilden jeghen tovergheiven ende inhouden van den vorseiden lettren, als up hueren anderen voordheesch, zeide dat hem sculdich was te ghesciene, vermat hem dies hulpe in scepenen. Up twelke ic bailliu vorseid maende scepenen van den rechte; wij scepenen wijsden dat men anderwaerven voordheesschen zoude den vooseiden wetteliken amman, ende alle de gone die yet zegghen wilden jeghen tovergheiven ende inhouden van den vorseiden lettren, als up haerliedere andere ende uterste voordheesch; twelke ghedaen was wel ende wettelike, alzoot behoorde. Ten welken anderen voordheessche de wettelike amman quam vooroghen, ende scaldt quite al trechte dat hire an wiste te heesschene, behouden hem trechte van der vierscare, twelke hem de vorseide Kerstoffels, als procureur, betaelde, naer twelke de voornomde Kerstoffels, als procureur, verzochte voort wet. Uten welken verzouke ic bailliu voorseid maende scepenen van den rechte; ter welker maninghe, aenghezien de beiden ende voordheesschen, ende datter niement commen es bin tijden ende bin wilen recht heesschende of begherende te proposeirne jeghen de vorseide lettren, wij scepenen wijsdeuse alle wettelike ghecontumaseert ende gheachtervollecht, uteghelelt uutlandsche lieden ende onbeiaerde kinderen. Naer der welker contumacie de vorseide Kerstoffels procureur tooghde ende zeide dat hi noch onbetaelt ende

onvernoucht was van der sculd boven ghenoomt; omme twelke hij hiesch ende verzochte in de name van den voorseiden proofst, deken ende convent van der vorscider kerke van sente Martins in Ypre, paysivel ghedaen tzine metter roede te zijnre voorseide bezettinghe, alzo verre als zine voorseide lettren inhilden ende verclaersden, of alzo veile rechts te hebbene als scepenen wijsen zouden. Daer up ic bailliu vorseid maende scepenen van den rechte; ter welker maninghe wij scepenen wijsden, omme dies datter de vorseide wetteleke amman ende alle de gone die jeghen tovergheiven of inhouden van den vorseiden lettren yet zegghen wilden, up den dach van heiden wetteliken dach hadden ende zij voortgheheescht waren eene waerft, tkercghebod kenlic ghedaen ende anderwaerft voordgeheescht, ende tusschen elken voordheessche ghebeidt wel ende wettelike, alzoot behoorde, ende de wettelike amman vooroghen commen ware, ende hadde quite ghescolden al trechte dat hijre an wiste theesschene, ende alle andere wettelike ghecontumaseirt ende gheachtervollecht waren, ende naer al dats voor ons scepenen commen waren dat de vorseide bailliu als here den vorseiden Kerstoffels den Vulre, als procureur over ende in de name van den vorseiden proofst, deken ende convent van sinte Martins, doen zoude metter roede ter voornomder besettinghe eiven verre dat de vornomde lettren, duer de welke dese gesteiken ende gheannexeert zijn, inhouden ende verclaersen. Ende in der zelver voormen ende manieren dat scepenen vorseid wijsden, so dedict bailliu vorseid, ende vulquam haerlieder vonnesse van al tal, wel ende wettelike, naer der costumen ende usage van der vorseide vierscare. Ende omme dies dat ons bailliu ende scepenen voornoomd alle de zaken voorscreiven ende elke zonderlinghe cond ende kenlic zijn ende voor ons ghedaen in der manieren voorscreiven, so hebben wij in kennessen der waerheiden, dese presente lettren gheseighelt met onzen zeglen uuthanghende. Dit was ghedaen in tjaer ons Heren duust CCCC. zesse ende twintich, den zevensten dach in spoorkele.

Registr. Nigrum, fol. 57.

795.

De redditibus iiij. rasariarum avene et iiij. caponum nobis cognitis annuatim a Nicholao van den Brouke et Johanne van den Brouke, assignatis super xiij. lineas et x. virgas terre jacentes in parrochia de Gheits.

1426-27.
17 Février.

Wij Jacob Truwant, Stevin van den Viele, Joos de Hulster, Lonis van der Strate, Pieter de Timpelare, Gillis de Brucghere ende Loy de Scoemakere, scepenen Jans van Grijspeers rudder, here van Oegerlande, van zire vierscare die men heet Oegerlande, in dese tijd, doen te weitene allen den gonen die desen presenten chartre zullen zien of horen leisen, dat es commen voor ons als voor scepenen vorseid Clays van den Brouke ende Jan van den Brouke, als ervachtich zijnde, kenden enden lijeden haers vryes dancx ende willen, dat zij ghelden ende sculdich zijn van gheldene den clooster van sinte Martins tYpre

ene ervelike rente van viere rasieren eyvenen, Roesselaersche mate, ende viere capoenen elcx jaers, gheldende up onser Vrauwen dach ter lichtmesse. Voord es te weitene dat dese vorseide Clays ende Jan, als ervachtich zijnde, kenden dat dese vorseide rente staet verzekert ende bezet ende van ouden tijden heeft ghedaen up dertiene linen ende tiene roeden onder land ende mersch, lichtelike meer of min, ligghende bin der prochie van Gheeds, noord van der kerke van Gheeds, ende bin der vorseide vierscare, up de parcelen van erven hier naer verclaerst : es te weitene de ij. razieren eyvenen mate voorseid ende de twee capoenen up achte linen ende tien roeden lands, lichtelike meer of min, toebehorende Clays van den Brouke vorseid, ligghende bin der prochie vorseid ende bin der vorseide vierscare, tusschen Wouters van den Brouke ende tvorseide Clays wonehofsteide an de zuudzide of ene zide, ende tvorseide Clays lande ande noordzijde of andre zijde, ende dander twee rasieren eyvenen mate vorseid ende twee capoenen up viere linen ende een halve lands ende een half line merschen, lichtelike meer of min, de welke viere linen ende een halve lands toebehorende den vorseiden Clays, ligghende tusschen tvorseide Clays lande an de zuudzide of ene zide, ende sVos lande an de noordzide of ander zide, ende de vorseide half line merschen toebehorende Jan van den Brouke, ligghende tusschen der mersch van den vorseiden Jan an de zuudzijde of ene zide, ende Martins Corten lande an de noordzide of ander zide; voord de tweedeel van eenre raziere eyvenen mate vorseid up twee linen lands, lichtelike meer of min, ligghende bin der prochie vorseid ende onder de vorseide vierscare, toebehorende Lonis den Huerter, ligghende noord van der kerke, an de oostzide van den herweghe, tusschen Joos Hulsters lande an de westzide of ene zide, ende Jacobs van der Schaghe lande an de oostzide of ander zide. Voord kende de vorseide Clays, Jan ende Lonis vorseid, dat zij ghegrond ende gheerft zijn in dit vorseide land ende mersch, alzo verre alst hier boven verclaerst es, ende hebben ghewedt ende ghelooft, als ervachtich zijnde, over hem ende alle hare naercommers Kerstoffels den Vulre, als ontfangher van den clooster van sinte Martins tYpre ende tvorseide cloosters bouf, dese vorseide ervelike rente alzo groot alst vorseid es ewelike ende ervelike elcx jaers wel te betaelne telken up onser Vrauwen dagh ter lichtmesse vorseid, of emmer dat de vorseide cloostre of procureur van tvorseide cloosters weghe mach halen of doen halen ende innen up dit vorseide land ende mersch de vorseide rente alle jare, in der voormen ende manieren alst boven verclaerst es. In kennessen der waerheiden so hebben wij sceipenen vorseid, zonder fraude ende malengien ende ter nerenstigher beide ende begherte van Clays, Jan ende Lonize vorseid, desen presenten chartre gheseighelt elc met onzen zeghele uuthanghende. Dit was ghedaen in tjaer ons Heren als men screef dusentich vierhondert ende sesse ende twintich, up den zevene ende tiensten dach in spoorkele.

Cet acte est bâtonné dans le cartulaire. On lit en marge: Vacat, quia dati sunt redditus isti in laga.

Registr. Nigrum, fol. 64.

796.

De redditibus unius razarie avene et tercie partis razarie, cognitis ecclesie sancti Martini a Judoco de Hulster, et assignatis per ipsum super terras in littera expressas.

1426-27. Wij Jacob Truwant, Claeys de Huerter, Lonis van der Strate filius Gillis,
17 Février. Jacob van der Scaghe, Jan Willins, Michiel de Timpelare ende Gillis Michiels, scepenen mer joncvrauwen Marien sWitten als douwariere ende mer joncvrauwen Jozinen van Steenland, die men zeit Bruwets, harer dochter, als ervachtighe joncvrauwe van harer vierscare ende heersceipe in de prochie van Gheeds, in desen tijden, doen te weitene allen den gonen die desen presenten chartere zullen zien iof horen leisen, dat es commen voor ons scepenen vorseid Joos de Hulster, als ervachtich zijnde, kende ende lijede zijns vryes dancx ende willen, dat hi ghelt ende sculdich es van gheldene den clooster van sinte Martins tYpre ene ervelike rente van eenre raziere eyvenen ende tderde van eenre raziere, Roesselaersche mate, elcx jaers, gheldende up onser Vrauwen dach ter lichtmesse. Voord es te weitene dat dese vorseide Joos, als ervachtich zijnde, kende dat dese vorseide rente staet verzekert ende bezet ende van ouden tijden heift ghedaen up de partceelen van erven hier naer verclaerst: es te weitene de vorseide raziere up drie linen ende een halve lands, lichtelike meer of min, ligghende in de prochie van Gheets vorseid ende onder de vorseide vierscare, noord van der kerke, an de westzide van den herweighe, tusschen den dischlande van Gheets an de oostzide of ene zide, ende Katheline sKeysers lande an de westzide of andre zide, ende tderdendeel van der vorseider rasiere eyvenen up ene line lands, lichtelike meer of min, ligghende in viere linen lands toebehorende den voorseiden Joos in de prochie vorseid, boosten den herweighe vorseid, tusschen svorseids Joos lande an de westzide of ene zide, ende Rogiers sVos lande an de oostzide of ander zide. Voord kende de vooorseide Joos, dat hi ghegrond ende gheherft es in dit vorseide land, also verre als hier boven verclaerst es, ende heift ghewedt ende ghelooft, als ervachtich zijnde, over hem ende alle zine naercommers Kerstoffels den Vulre, als ontfangher van den cloostre van sinte Martins vorseid ende svorseids cloosters bouf, dese vorseide ervelike rente, alzo groot alst vorseid es, ewelike ende ervelike elcx jaers wel te betaelne telken up onser Vrauwen dagh ter lichtmesse voorseid, of emmer dat de vorseide cloostre of procureur van svorseid cloosters weighe mach halen of doen halen ende innen up dit vorseide land de vorseide rente alle jare, in der voormen ende manieren alst boven verclaerst es. In kennessen der waerheiden zo hebben wij scepenen vorseid, zonder fraude ende malengien ende ter nerenster beide van Josse voorseid, desen presenten chartere ghezeighelt elc met onzen zeghele huuthanghende. Dit was ghedaen in tjaer ons Heren als men screef dusentich viere hondert ende zesse ende twintich, den zeventiensten dach in spoorkele.

Voir la remarque mise à la suite de l'acte précédent.

Registr. Nigrum, fol. 64.

797.

Littera compromissi facti per magistrum Jacobum de Templovia, archidyaconum Atrebatensem, ex una parte, et magistrum Johannem Pottere, canonicum ecclesie sancti Martini Yprensis professum, tanquam procuratorem ecclesie nostre, in manus venerabilis et discreti viri magistri Jacobi de Mansoguichardo, utriusque juris doctoris, arbitratoris super lite et controversia ratione procurationis sive pasti, quam predictus archidyaconus asserebat sibi deberi a predicta ecclesia sancti Martini Yprensis.

IN NOMINE DOMINI. Amen. Tenore hujus presentis publici instrumenti cunctis pateat evidenter ac sit notum, quod anno ejusdem Domini millesimo quadringentesimo vicesimo sexto, indictione quinta, mensis aprilis die prima, pontificatus sanctissimi in Christo patris ac domini nostri domini Martini, divina providentia pape quinti, anno decimo, in nostrum notariorum publicorum subscriptorum ac testium inferius nominatorum ad hoc vocatorum specialiter et rogatorum presentia personaliter constitutis venerabilibus et circumspectis viris dominis Guillermo de Templovia presbitero, canonico ecclesie Atrebatensis, fratre ac procuratore venerabilis ac circumspecti viri magistri Jacobi de Templovia, archidyaconi Atrebatensis, ex una parte, necnon venerabili ac religioso viro magistro Johanne Pottere, canonico et religioso professo monasterii sancti Martini Yprensis, ordinis sancti Augustini, Morinensis dyocesis, procuratore venerabilis et religiosi viri domini Nicolai, prepositi dicti monasterii Yprensis, per prepositum soliti gubernari, totiusque ejusdem monasterii conventus, ex altera, ipsi dominus Guillermus et frater Johannes nominibus procuratoriis quibus supra, et ad hoc, prout nobis notariis publicis subscriptis legitime apparuit, per instrumentum publicum signo et subscriptione discreti viri magistri Gerardi, clerici Cameracensis dyocesis, publici apostolica et imperiali auctoritatibus ac venerabilis capituli ecclesie Atrebatensis notarii jurati, signatum et munitum, ac etiam per certas litteras patentes sigillis dicte prepositure et conventus ipsius monasterii sancti Martini, quibus ipsi utuntur seu uti consueverunt, sigillatas, sanas et integras sufficienter fundati, de lite seu controversia inter ipsos dominum archidyaconum et prepositum sancti Martini Yprensis mota seu que moveri sperabatur, occasione et causa visitationis seu procurationis, quam idem dominus archidyaconus habere pretendebat et pretendit in et super domo de Calonne supra Lisiam, Atrebatensis dyocesis, infra metas seu limites dicti archidyaconatus Atrebatensis existente et ad dictum prepositum ad causam dicte sue prepositure pertinente, nuper per ipsum dominum archidyaconum in ejus propria persona, ut asserit dictus ejus procurator, visitata, concorditer et unanimiter in venerabilem et circumspectum virum magistrum Jacobum de Mansoguichardo, utriusque juris doctorem, decanum ecclesie Cameracensis, compromiserunt, tanquam in arbitrum arbitratorem seu amicabilem compositorem. Cujus quidem arbitri sententiam vel ordinationem

1426-27.
1er Avril.

arbitralem procuratores antedicti in manibus nostrum notariorum publicorum subscriptorum, legitime stipulantium vice et nomine omnium et singulòrum quorum interest vel interesse poterit, et ad penam centum librarum parisiensium monete currentis in Arthesio, tradendarum et solvendarum illi vel illis cui seu quibus prefatus dominus arbiter duxerit determinandum, tenere, adimplere et inviolabiliter observare promiserunt, nec in aliquo contra eamdem ordinationem seu sententiam arbitralem venire seu eidem contradicere quoquomodo, ac procedent partes predicte diligenter in hujusmodi submissione sine fraude et secundum dietas sive dies per dictum dominum arbitrum assignatas vel assignandas. Estque notandum, quod dictus dominus arbiter causam seu questionem predictam decidet, judicabit, finiet seu determinabit ad vel infra festum nativitatis beati Johannis Baptiste proximo venturum, quo tempore durante predicte partes seu eorum procuratores coram eodem comparere tenebuntur, videlicet infra festum asscensionis Domini proximo venturum, ac exhibere et producere omnia et singula munimenta, de quibus in hac causa se juvare voluerint. Et si prefatus dominus arbiter infra predictum festum nativitatis beati Johannis Baptiste de lite seu controversia predictis non ordinaverit seu determinaverit, volunt et consentiunt ipsi procuratores, quod prefatus dominus judex seu arbiter in hac parte potestatem habeat continuandi et prorogandi terminum presentis compromissi, secundum et ad ipsius arbitri discretionem et voluntatem. Premissa autem omnia et singula infratacta prefati procuratores coram nobis notariis predictis passaverunt et recognoverunt, et illud tenere et observare, ut superius expressatum est, promiserunt, ac petierunt a nobis de et super premissis sibi fieri atque tradi publicum instrumentum seu publica instrumenta unum vel plura. Acta fuerunt hec in revestiario ecclesie Atrebatensis, sub anno, indictione, mense, die et pontificatu predictis, presentibus venerabilibus et discretis viris magistris Guillermo Nucardi alias Baugier, Symone de sancto Vedasto, Petro Bruneti canonicis, necnon Johanne Bruneti et Christiano Hasart presbiteris, testibus ad hoc vocatis specialiter et rogatis.

Et ego Bernardus d'Alennes, clericus Atrebatensis dyocesis, publicus [apostolica] auctoritate notarius curieque Atrebatensis juratus, quia dictis submissioni et compromissi recognitioni et passationi omnibusque premissis, dum sic per predictos procuratores teneri, observari et adimpleri promitterentur, una cum discreto viro Jacobo Aubron clerico, dicta auctoritate notario publico, atque testibus suprascriptis presens interfui, idcirco huic presenti publico instrumento inde confecto, manu aliena fideliter scripto, signum meum consuetum in testimonium veritatis omnium et singulorum premissorum apposui requisitus et rogatus.

Et ego Jacobus Aubron, clericus Morinensis dyocesis, auctoritate apostolica publicus curieque Atrebatensis juratus notarius, quia dictis submissioni et compromissi recognitioni et passationi omnibusque premissis,

dum sic per dictos procuratores teneri, observari et adimpleri promitterentur, una cum discreto viro Bernardo d'Alennes clerico, dicta auctoritate notario publico, atque testibus suprascriptis presens interfui, idcirco huic presenti publico instrumento inde confecto, manu aliena fideliter scripto, signum meum solitum hic me propria manu subscribens apposui requisitus et rogatus in fidem et testimonium omnium et singulorum premissorum.

Registr. Nigrum, fol. 98.

798.

Quod Christoforus de Vulre acquisivit hereditarie, pro se et heredibus suis, erga Victorem van der Zickele unam mansuram cum xxx. mensuris terre et suis appertinenciis, stantem et jacentem in parrochiis de Zuudscoten et Nordscoten, quam mansuram etc. predictus Victor, tanquam tutor supremus orphanorum Gandensium, prius acquisierat erga predictum Christoforum, nomine et ad opus Philippi van der Zipe, orphani Gerardi van der Zipe, burgensis Gandensis.

Wij Jhan de Boeye, Zeghere van Noordovere, Clays Braem, France Waels ende Jhan Gheraerd, scepenen mer vrauwen der abbedessen van Meessine in Noordscoten ende in Zuudscoten in dien tiden, doen te weitene allen den gonen die deisen chartre zullen zien of horen leisen, dat Kerstoffels de Vulre, poorter tYpre, heift ghecocht ende ghecreighen ervelike, te zinen bouf ende te zijns hoirs bouf, jeghen Victoor van der Zickele, poorter te Ghend, zeikere partceelen van erven hier naer verclaerst, die de zelve Victoor, als voorsceipen in dien tiden van den ghedele van der vorseide steide van Ghend, ende als uppervooghd van den weesen van der zelver steide, ghecocht ende ghecreighen hadde ieghen den voornomden Kerstoffels den Vulre, te Philips bouf van der Zijpe, weese van Gheraerde van der Zijpe, poorter te Ghend, zoot bliken mach bi den beseighelden chaertre der up ghemaect, spreikende in de daten van den dertiensten daghe van hoymaend, in tjaer duust vierehondert ende zesse ende twintich, ende dat bi consente van den here Symoen Bets, voorsceipene van den ghedeele van der vorseide steide van Ghend, ende van her Lievin van den Eeke met haren meideghezellen, alle sceipenen van den ghedele vorseid, ende uppervooghden van den weesen van der zelver steide, in deisen tijden, ende sghelijcx bi consente van Jan van der Zijpe ende Willem van den Bisdomme, poorters te Ghend, als vooghden van Philips, weese van den vorseiden Gheraerd van der Zijpe: dats te weitene ene hofsteide met dertich ymeiten lands, litel min of meer, met allen den catheilen diere upstaen den vorseiden Kerstoffels toebehorende, bede huusen, scueren, stallen ende bomen, draghende ende niet draghende, erdvast, naghelevast ende cavelevast, staende ende ligghende in de prochien van Zuudscoten ende van Noordscoten bin der voornoomder vier-

1427. 15 Juillet.

scaren: es te weitene drie ymeite ende vive ende achtentich roeden lands, ligghende ter hofsteide metten beilke boosten ende benoorden den hove, tusschen der kerken van Zuudscoten land an de zuudzide, ende Jan Delscats land an de noordzide; item twee linen viere roeden ende een halve roede lands, ligghende bewesten an de hofsteide, bezuden an Clays Everaerds land; item bet zuud der an zes ymeiten, ene line ende vichtiene roeden met half der dilf, ligghende bezuden an der Belle weede van Ypre, streckende van der landdilf toter Kemmele; item zes ymeiten ene line ende twee ende sestich roeden lands, ligghende bet zuud der an, streckende van der vorseider landdilf westewaert toter Kemmele; item bet oost bezuden der dreive vichtich roeden lands, streckende oost toter Weststrate, tusschen Clays Masins lande an de zuudzide, ende Pieters van den Walle lande an de noordzide; item viere ymeiten twee linen ende twee ende twintich roeden lands, ligghende bezuden an de vorseide weede ende bewesten, tusschen svorseids Clays Masins lande an de zuudzide, ende sinte Kathelinen gasthuus van Ypre lande an de noordzide, streckende van svorseids Clays lande westwaert toter Kemmele; item ene line ende vive ende twintich roeden lands, ligghende boosten Ruebin Masins wedewe, tusschen svorseids Clays lande an de zuudzide, ende der Belle van Ypre lande an de noordzide; item een half ymet ende dertiene roeden lands, ligghende bet oost der tenden, tusschen Clays Hoghe lande an de zuudzide, ende Franchoys van der Strate land an de noordzide, streckende oostwaert toter Middelstrate; item drie vierendeel lands ligghende tusschen sdischs van Noordscoten lande, daer Maerx Riquewaerd up wonende es an de zuudzide, ende Loys Braems lande an de noordzide, streckende van der Weststrate tote Ruebin Masins wedewe lande; item een ymet zevene roeden ende ene halve roede lands, ligghende al bet noord ten Steenvoords pitte, tusschen der canoneken van Meessine lande an de zuudzide, ende Wilneer Omaers rudders lande an de noordzide, streckende oost ende west; item viere linen ende tien roeden lands, ligghende benoorden Nanne Snoux, tussche den waterganghe an de zuudzide, ende Vincents Croocs lande ande noordzide, streckende van der strate oostwaert tote Vincents Boeyen lande; item een ymete ende dertich roeden, ligghende tusschen Vincents Boeyen lande an de zuudzide, ende Willem Gheraerds kindren lande an de noordzide, streckende van Vincents Croocx lande oostwaert tote Victoor Braems lande; item drie ymeiten lands ligghende in den Noxbrouc, tusschen Mathijs Wankers lande an de zuudzide, ende Jacob Colinbuedins lande an de noordzide, streckende van der landdilf toter Kemmele. Van den welken vorseiden lande ende catheilen de vorseide vercopere houdt hem wel vernoucht ende vulbetaelt van den vorseiden copere, ende hi heives hem ghegheiven hallem ende ghifte wel ende wettelike, naer costumen ende usaigen van der vorseider vierscaren; ende heives hem ghewedt ende belooft ywaersceip ende te warandeirne van allen calaengen jeghen allen lieden quite land omme quite gheld, behoudens mer vrauwen vorseid hare rechte landscoud, ende der kerke van Zuudscoten tiene scellinghen parisise elcx jaers erveliker renten; item den canoneken van Mees-

sine, zeivene scele zes penne parisise elcx jaers; item den prochipape van Noordscoten twalef penne parisise elcx jaers; item den costere van Nordscoten zes penne parisise elcx jaers; item zinte Kathelinen gasthuse van Ypre, drie scellinghen viere penne parisise elcx jaers, ende voord elken rentier zine renten. In kennessen der waerheiden ende ter nerenster beide van bede den vorseiden partien, zo hebben wij sceipenen voornoomd deisen chartre beseighelt elc met zinen zeighele uuthanghende. Dit was aldus ghedaen in tjaer ons Heren als men screef M. CCCC. ende zevene ende twintich, den vichtiensten dagh in hoymaend.

Registr. Nigrum, fol. 81 et 99 (dans une autre pièce).

799.

Quod yssuwers de Zuudscoten et Nordscoten tenent se contentos et persolutos a Christoforo den Vulre de omni jure quod habuerunt super una mansura cum xxx. mensuris terre, stante et jacente in parrochiis de Zuudscoten et Nordscoten; quam mansuram etc. Christoforus acquisivit erga Walrave Belle et viduam Francisci de Dixmuda et plures alios.

Wij Jacob Stabij, bailliu mire vrauwen van Meessine, van haerre vierscare in Noordscoten ende in Zuutscoten, Mathy de Wankere, yssuwer van der rolle van Zuutscoten, ende Clays Daneel, yssuwer van der rolle van Nordscoten westwaert over dYpre, doen te weitene allen lieden, dat wij houden ons wel vernoucht ende te vullen betaelt van Kerstoffels den Vulre, poortre tYpre, van allen den rechten van yssuwen, die wij hebben, hadden of zouden moghen hebben of heesschen van eenre hofsteide met dertich ymeiten lands, litel min of meer, ligghende in de prochien van Zuudscoten ende van Noordscoten vorseid, met allen den catheilen diere upstaen ende toebehoren, twelke vorseide land ende cathelen de vorseide Kerstoffels onlancx ghecocht heeft jeghen Walraven Belle ende joncvrauwen Marien zinen wive, jeghen joncvrauwen Marie van Lichtervelde, wedewe van den here France van Dixmude, jeghen Sanders Bellen ende Lodewijc Paelding, als vooghden van Karlekine van Dixmude, weese Denijs van Dixmude, ende jeghen Philips Blockeel, als moghende van Jan uten Hove, poortere van der steide van Gend, alle poorters tYpre, ende scelden der of quite ten eweliken daghen den vorseiden Kerstoffels ende allen anderen wienre quitanche of toebehoren mach, in wat manieren dat de vorseide erve ende catheilen in tijden toecommende ghealieneirt of verandert zoude moghen werden weider het zij bi vercopene van den vorseiden Kerstoffels of van enighen anderen, of bi ofwinne, of bi verlaghene, of bi updraghene enigher kerke, cloostre of enighen anderen persoon of personen, gheestelijc of werlijc, of andersins in enigher manieren. In kennessen van deisen hebben wij deise quitanche gheseighelt met onzen zeighelen. Ghedaen in tjaer ons Heren M. CCCC. ende XXVII. den XXIIII.sten dagh van oust.

1427. 24 Août.

Registr. Nigrum, fol. 82.

800.

Quod kerkemagistri parrochialis ecclesie sancti Martini in phala Yprensi, consentientibus advoato et scabinis ville Yprensis, viso quod plumbum quo prius noster circuitus ab australi parte quo opertus erat, receperunt a nobis, quod tenebuntur virtute compositionis inter nos mutuo habite, dum tempus ad hoc opportunum se offerat, in plumbo, in latomia et carpentaria et quibuscunque aliis, expensis ecclesie parrochialis nos quoad omnia reparare.

1427-28.
11 Mars.

Wij Michiel van der Huele ende Pauwels Bourgoys, sceipenen van der steide van Ypre, doen te weitene allen lieden, dat voor ons commen zijn here Michiel Paelding, here Olivier van Dixmude, here Jan Buedin doude ende here Michiel Belle, poorters tYpre, als in desen tiden kercmeesters van der prochiekerke van sinte Maertins bin der voorseide steide, over hemlieden ende over hare naercommers kercmeesters ende prochianen van der voorseider prochiekerke, ende hebben verkendt, bi den consente van mijnen heren vooghd ende sceipenen in hare ghemene camere der toe ghedaen, daer wij bi ende over waren, dat achtervolghende der composicie van langhen tijden ghemaect tusschen eerwerdeghen here ende vader in Gode minen heren den profst ende convente van den cloostere van sinte Martins over een zide, ende den goeden lieden doe ten tiden kercmeesters ende tregement hebbende van der voorseider prochiekerke over andre zide, omme de zelve kerke te meersene ende in te bringhene zes voeten binder erve ende vrijheide van den zelven cloostere, alzo se inbrocht es bi den werke, datter nu es ghefondeirt ende begonnen maken, ende den vorseiden ommeganc, die te voren wel ghedect was van goeden lode, te broken ende te nieten ghedaen, zij al tzelve lood gheheel dat van den vorseiden ommeganghe bi causen van den voornoomden werke ofghewerdt es, in de name van der vorseider prochiekerke ontfaen ende overghenomen hebben van den vorseiden minen here den proofst ende convente vorseid in de bewaernesse van der vorseider prochiekerke, ende belooft den vorseiden ommeganc weiter te doen makene, alzo corts ende ghereed als zij goelijx zullen moghen, zonder fraude van metswerke, van temmerwerke ende generalike van allen zaken, te vulmakene ende te doen deckene met goeden loode, eist met deisen zelven lode of met anderen, alzo lang ende alzo breed als zine of te broken hebben of ofbreiken zullen, ende twerc der of danne heesschen zal al ten costen van der voorseider prochiekerke, ende zonder den cost van den voornoomden cloostere, naer den inhoudene van der vorseider composicie ende den copien te voren der of ghemaect, dies elc van den vorseiden partien ene themwaerts hebben; ende hier in de vorseide here Michiel Paelding, here Olivier van Dixmude, here Jan Buedin doude ende here Michiel Belle hebben hemlieden bi den consente als boven gheconsenteirt ende verbonden, als kercmeesters vorseid, ende hare naercommers kercmeesters ende tregement hebbende van der voorseider

prochiekerke, ende al tgoed ende incommen van der zelver kerke vooroghen ende toetecommene. Hierof zijn ghemaect twee eenze brieven van eenzer voorme ende inhouden, daenof de vorseide mijn here de proofst ende zijn convent den enen themwaerts hebben, ende de vorseide kercmeesters ter kerken bouf den anderen. In kennessen van deisen hebben wij deise lettren ghezeghelt met onzen zeiglen, ghedaen in tjaer M. CCCC. ende XXVII. den XI.sten dagh van marte.

Registr. Nigrum, fol. 75.

Annales de la Société d'Émulation de Bruges, 2e Série, tome III, p. 109.

801.

Littera sententialis prolata per reverendum magistrum Jacobum de Mansoguichardo, utriusque juris doctorem, decanum ecclesie Cameracensis, domini nostri pape capellanum, super lite et discordia ecclesie sancti Martini Yprensis ex una parte, et Jacobum de Templovia, archidyaconum Atrebatensem ex altera, causa procurationis seu visitationis, quam idem archidyaconus asserebat sibi deberi ratione dominii sive fructuum de Calona.

Universis presentes litteras seu presens publicum instrumentum inspecturis Jacobus de Mansoguichardo, utriusque juris doctor, decanus ecclesie Cameracensis, domini nostri pape capellanus et ipsius sacri palatii apostolici causarum auditor, judex arbitralis sive arbitrator ac amicabilis compositor a partibus infrascriptis seu procuratoribus ipsarum assumptus et electus, salutem in Domino. Notum facimus quod, cum lis seu materia questionis orta fuisset et esset, inter venerabiles et circumspectos viros ac dominos magistrum Jacobum de Templevia, archidyaconum Atrebatensem, [actorem] ex una, et religiosum virum Nicholaum, prepositum prepositure seu monasterii sancti Martini Yprensis, Morinensis dyocesis, quod monasterium per prepositum solitum est gubernari, reum partibus ex altera, de et super visitatione et procuratione, quam dictus dominus archidyaconus Atrebatensis habere pretendebat et pretendit in et super domo de Calonne supra Lysam, dicte Atrebatensis dyocesis, infra limites dicti archidyaconatus sita et ad dictum prepositum ad causam sue prepositure pertinente, predicteque partes seu earum procuratores in nos tamquam in arbitrum arbitratorem et amicabilem pacis compositorem se submiserunt et compromiserunt tenere et adimplere sententiam seu dictum nostrum, et hoc sub certa pena in quodam instrumento super hoc et predictis confecto ac signis et subscriptionibus discretorum virorum Bernardi d'Alennez et Jacobi Aubron, notariorum publicorum signato, prout latius habetur, comparueruntque mane hora prime Cameraci, in domo habitationis nostre venerabiles et discreti viri magister Johannes Acardi, procurator dicti domini archidyaconi, actor ex una, et Osto Mercerii, procurator dicti domini prepositi rei, partibus ex altera, procuratores substituti a venerabilibus viris domino Guillermo de Templevia, canonico Atrebatensi et Christoforo de Vulre, procuratoribus principalibus partium predictarum, prout in actis

1427-28. 12 Mars.

cause presentis extitit legitime facta fides, ipseque magister Johannes Acardi procurator ante dictus, satisfaciens hujusmodi termino assignationis ad tradendum libellum pro sua parte et contra ejus partem adversam, quemdam libellum sive summariam petitionem cum conclusione in scriptis produxit et exhibuit, presente dicto Ostone Mercerii rei procuratore, quo sic oblato, fuit dicto reo seu ejus procuratori dies assignata ad deliberandum super contentis in libello actoris, ac eidem reo in personam dicti Ostonis Mercerii ipsius rei procuratoris ad proponendum omnes suas exceptiones dilatorias vel declinatorias, si quas interim etc. necnon ad litem contestandum et libello dicti actoris respondendum, ac ipsis actori et reo seu eorum procuratoribus prefatis ad jurandum in hujusmodi causa tam de calumpnia vitanda, quam de veritate dicenda, cum omnibus et singulis capitulis in et sub calumpnie juramento fideliter comprehensis; lite igitur super dicto libello a dicto Christoforo, presente dicto Guillermo de Templevia, contestata, ac subsequenter super eodem ab eisdem partibus de calumpnia vitanda et veritate dicenda solenniter prestitis juramentis, testibus quoque cum quibusdam exhibitionibus pro parte dicti actoris ad probandum intentionem suam super ab eodem actore propositis et contra dictum reum productis, juratis auditis et examinatis, eorum testium attestationibus et exhibitionibus in scriptis redactis et de consensu procuratorum partium predictarum per nos publicatis et apertis, post quarum quidem testium attestationum et exhibitionum aperturam dictus Osto Mercerii rei procurator contra dictos testes eorumve dicta et depositiones aliqua jura, facta et rationes coram nobis in scriptis proposuit, quibus factis et rationibus magister Johannes de Marca alias Machunque, dicti actoris procurator, respondit, prout hec et alia satis habentur et latius in processu predictarum partium, quem processum, quantum opus est, hic haberi volumus pro inserto; nos igitur Jacobus decanus, judex arbitralis et arbitrator predictus, una cum procuratoribus partium predictarum conclusimus et pro concluso haberi volumus et habuimus in eadem, ac diem ad feriam quintam aut saltim ad feriam sextam post *Oculi* ad audiendum jus, decretum sive sententiam arbitralem nostram ipsis procuratoribus partium predictarum assignavimus. Qua feria sexta adveniente post *Oculi* ad audiendum jus partibus antedictis aut ipsarum procuratoribus coram nobis specialiter assignata, comparentibus et personaliter constitutis magistro Johanne de Marca alias Machunque, procuratore substituto dicti actoris, ex una, et dicto Christoforo de Vulre, una cum magistro Jacobo Gregorii, consiliario dicti rei, partibus ex altera, hinc inde diem predictam, sic ut premittitur, ad audiendum jus assignatam communiter et concorditer acceptantibus et requirentibus, ad nostram sententiam, prius omnibus rite actis jurisque terminis servatis et dictis procuratoribus coram nobis personaliter constitutis id fieri postulantibus et requirentibus, in scriptis ferendam et promulgandam procedendum duximus et processimus in hunc qui sequitur modum. CHRISTI NOMINE invocato, per hanc nostram declarationem, quam pro tribunali sedentes et Deum solum pre oculis habentes ferimus in hiis scriptis, pronunciamus, decernimus et declaramus compromissum

per procuratores partium predictarum in nos tamquam arbitrum arbitratorem seu amicabilem compositorem, de et super visitatione et procuratione, quam dictus dominus archidyaconus ad causam sui archidyaconatus habere pretendit in et super domo de Calonne supra Lisam, Atrebatensis dyocesis, infra limites dicti archidyaconatus sita, et ad dictum dominum prepositum ad causam sue prepositure pertinente, per dictum dominum archidyaconum in ejus propria persona, ut procurator ejus asserit, anno Domini millesimo CCCC^mo^. vicesimo quinto visitata, factum et concordatum fuisse et esse nullum et invalidum, tam ob defectum potestatis procuratorii dicti domini archidyaconi ad compromittendum quam alias, et per consequens, processum inde secutum fuisse et esse invalidum, nosque virtute compromissi predicti non posse nec debere ipsum diffinitive terminare, nec diffinimus aut terminamus, utrique partium predictarum jus, quod se habere pretendit, salvum et illesum remanere debere declarantes, et partem dicti domini archidyaconi in expensis per partem domini prepositi coram nobis in hac causa legitime factis condempnantes, ipsarum taxatione domino officiali Atrebatensi, judici ordinario loci, reservata. LECTA, LATA ET IN SCRIPTIS PROMULGATA fuit hec nostra sententia arbitralis sive declaratio in domo habitationis nostre Cameraci, anno Domini millesimo CCCC^mo^. vicesimo septimo, indictione sexta, die vero duodecima mensis marcii, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Martini, divina providentia pape quinti, anno undecimo, presentibus in hoc venerabilibus et discretis viris et magistris Johanne Carnifice, magistro in artibus, Jacobo Aubron, notario publico, Egidio de Condato et Johanne le Carlier, clericis Atrebatensis et Cameracensis dyocesis, testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis (1).

Et ego Reginaldus Brassardi, clericus Cameracensis dyocesis, publicus apostolica et imperiali auctoritatibus notarius curieque Cameracensis auditor juratus, quia premissis omnibus et singulis, dum sic ut premittitur et coram dicto domino decano judice arbritrali fierent et agerentur, una cum prenominatis testibus presens interfui, eaque omnia et singula sic fieri vidi et audivi, ideo presentibus litteris seu presenti publico instrumento, manu propria fideliter scripto, signum meum solitum apposui consuetum una cum appensione sigilli dicti domini judicis arbitralis requisitus et rogatus in testimonium veritatis omnium et singulorum premissorum.

Registr. Nigrum, fol. 96.

---

(1) Cette pièce, reproduite en écriture soignée dans le cartulaire, ne paraît pas avoir partout été comprise par le copiste. Pour la rendre intelligible, nous avons dû faire à son texte quelques corrections exigées par le sens.

802.

De compositione et concordia inter nos ex una parte, et villam Yprensem et sorores hospitalis sancte Katherine ex altera, super receptione sororum ejusdem hospitalis, ostendens quomodo predicte sorores novas recipere tenentur; etiam super sepultura earumdem, quomodo processionaliter debent afferri a canonicis, et super aliis in quibus sorores nobis obligantur.

1428. Allen den ghonnen die deise presente lettren zullen zien of horen leisen
26 Mai. Clais, bi den ghedoghe van Gode profst van der kerke ende cloostre van sinte Maertins tYpre, ende al tghemene convent van der zelver kerke, ghecostumeirt gheregiert te weizene bij eenen profst, van der ordene van sint Augustine, bin den busschopdomme van Therembuerch, ende vooghd, sceipenen ende raed van der steide van Ypre vorseid, over ende uter name van al den ghemenen van der zelver steide, salut met kennessen der waerheide. Doen te weitene allen lieden, als ende achter dien dat discensie ende wats materien ende questie van ghescille gheweist hadde ghereisen, tusschen profst ende convente voorseid, ter cause ende als hebbende tgouvernement spirituel van den joncfrauwen religieusen van sinte Catelinen ghasthuse, hier voormaels ghesticht in de vorseide stede bij wijlen joncfrauwe Mergriete Voets, ende sghelijcx vooghd, scepenen ende raed daministracie ende vulcommen gouvernement temporeil van den ghasthuuse vorseid ende van den tijdliken goede dertoe behoorende, ende dat alle beede bij virtute ende inhoudene van zekeren lettren van composicien up tijden verleiden veraccordeirt ende ghemaect tusschen den voorderen van den zelven profst ende convente over eene zide, ende den voorderen van den vorseiden vooghd, scepenen ende raed ter cause zoo voorseid es over andere, weisende van der date in tjaer duust twee hondert ende dertich, in de maend van meye, in al zulker wijs als de zelve lettren van composicien bet ende te vullen inhouden ende meincioen maken, toecommende ende ghespruut eerstwaerven ter cause ende occusoene dat vooghd, scepenen ende raed vorseid adjoint ende eens zijnde metten joncfrauwen religieusen van den vorseiden ghasthuuse, begherden ende verzochten over recht, zo wanneer eeneghe van den zelven joncfrauwen ghevaren ware van live ter dood ende verscheden van deser wereld, dat profst ende convent vorseid danne sculdich waren ende ghehouden den doden lechame van diere thaelne uten vorseiden ghasthuuse, van huus daer commende met prossessien, ende dien te doen draghene bij den canoneken religieuse in den cloostre van sinte Maertins vorseid ter sepulture, de welke sepulture de zelve profst en convent sculdich waren hemleden te bewisene in den (vorseiden) cloostre zonder haren cost, wel behouden waert zoo dat regnerde sterfte ende inpedimie, dat zij al zulken doden lechame, omme hem thoudene uuter vrese, wel hadden moghen doen draghen bij andren personen, niet min de processie houdende, zo voorseid es, daerof doende sachternoens naer tbegraven de vigelie, ende sanderdaeghs svoornoens de uutvaerd

in den coor van sinte Maertins vorseid, metgaders allen den sollempnitheiden der toe dienende, ende dat zij daerof waren in paysivelike possessie, segghende der jeghen de voorseide profst ende convent, al mocht weisen dat hier voormaels bij haren voorderen eeneghe spacie van tijden alzoo te doene was ghecostumeirt, het hadde gheweist bi rechter vriensceipe, devocien ende speciaelre gracie ende niet anders; anderwaerf omme dies profst ende convent vorseid verzochten ende begherden, uterlijc up den titel van den vorseiden gouvernemente spirituel, te gheivene tbrood, te cledene ende daer naer, als de tijd hiessche, profes te doene ten vorseiden ghasthuse eene persone ghenaemt Lisebette Folkiers Jans dochter, ende insghelijcx alle andre, alst daer naer te doene quame, zonder daromme yement te vraghene, van den welken vooghd, scepenen ende raed vorseid ter cause als boven metgaders den vorseiden joncfrauwen religieusen wilden maintenieren ende sustineiren de contrarie, zegghende dat daer af hendelike de kennesse behoorde toe te behoorne den jòncfrauwen religieusen van den ghasthuse voorseid zonderlinghe van den brode te consenteirne, behouden daerof al zulke presentatie te doene van den persoon of personen te cledene vooghd, sceipenen ende raed van der vorseiden steide, of emmer den vooghden bij hemleiden ghestelt ten vorseiden ghasthuse, in der voorme begreipen ende ghecomprehendeirt in de lettren van composicien boven ghenopt, ende dat daer naer de zelve profst duecdelike verzocht al zulken persoon of personen ghehouden ware te cledene ende profes te doene, als daer of de tijd commen zoude, zonder weiderzech, zoo dat omme trefuus van den vorseiden cledene profst ende convent vorseid hadden doen daghen de vorseide joncfrauwen ten hove van Therenbuerch met lettren van monicien, proces daer beghonnen up de naracie ende inhouden van den zelven lettren, sentencie ghewijst ten proffijte van den vorseiden profst ende conveute, ende daer achter, bij appeele ghedaen uter name van den vorseide joncfrauwen ende vooghd, sceipenen ende raed als adherente, gheachtervollecht in thof te Riemen, zoo dat daer bi sentencien de vorseide lettren van monicien ghewijst waren min dan soffisant ende van gheenre werde; dat gheweist hebben te gadere up den dagh van der date van deisen presenten, ende dat bi laste van beeden partien, Clais vorseid profst, heer Colaert van Dixmude deiken, heer Clais van der Malebeke prochipape, ende meestre Jan de Pottere keilewaerdere, canoneken van sinte Maertins voorseid, uter name van der kerke ende cloostre ghemeenlike over een zijde, Jan Belle ruddere here van Boesinghe, vooghd, Michiel Paelding, Kerstoffels de Maets ende Olivier van Dixmude, scepenen van der steide vorseid, ende Olivier van der Beike priestere haerlieder secretaris, over ende in de name van der zelver steide over ander, dewelke, achter veile ende diversche manieren van weighen ghenopt ende voort ghestelt van der eenre zijde ende der andre, omme te noreirne ende te voedene pais, ruste ende alle vriensceipe ende zonderlinghe te scuwene alle righeuren van ghedinghe, hebben verappointiert, veraccordeirt ende ghetermineirt, bij den ghemeenen overeendraghene van hem allen, ten hende, dat van den haelne van den lechamen van den doden joncfrauwen,

84

officie daer over te doene, sepulture ende al tgont dat daer an cleiven mach, ende ooc meide van den ontfanghe, cledene ende profes doene van den toecommenden religieusen in zinte Catelinen ghasthuus vorseid niet meer questien ghescien zoude noch ghevallen, omme voordan ghehouden tzine teweliken daghen, bij manieren van vriendeliker composicie, tgond dat hier naer vollecht. Te weitene, zo wanneer eeneghe religieuse of religieusen van den ghasthuse voorseid verscheden wert van deser wereld, ende dat ghedenonchiert werdt profst ende convente vorseid, dat danne zij ghehouden werden altoos te commene ten vorseiden ghasthuse met processien, ende daer up te neimene al zulken doden lechame, ende dien te draghene in den clooster van tsinte Maertins vorseid ter sepulture, zoo up tijden verleiden hebben gheploghen hare voorders; de welke sepulture profst ende convent nu zijn ende naermaels weisen zullen sculdich werden te bewisene in den clooster vorseid, zonder cost van den vorseiden ghasthuse, uteghesteiken in tijden van sterften ende inpedimien, welke tijd de zelve profst ende convent zullen moghen doen draghen, omme hemleiden thoudene uuter vrese, bij andren al zulken doden, houdende haerlieder processie, ende den zelven doden lechame begraven. Zo werden insgelijcx ghehouden de zelve profst ende convent van nu voortmeer sachternoens naer tvorseide begraven te doene de vigelie, ende sanderdaechs svoornoens de uutvaert in den coor van sinte Maertins vorseid, metgaders den sollempnitheiden der toebehorende, ghelijc over eenen canonec van der zelver kerke. Dies es ende werdt ghehouden tvorseide ghasthuus over den dienst ende officie voorscreiven, tallen tiden dats te doene werdt, te leiverne der costerie van sinte Maertins vorseid zessendertich ponden was, te weitene an vijf stallichten, omme te stelne omtrent den doden lechame, ende te doen bernene tofficie gheduerende van der vigelie ende uutvaerd vorseid dertich ponden was, ende an offerkersen, omme meide tofferne ter messe van der vorseide uutvaert, zes pond was, ende voort uplegghinghe te doene in ghereeden ghelde de somme van twalef ponden parisise vlaemscher munte, al zulke ende ghelike munte als danne cours hebben zal binden lande van Vlaendren, ende waer meide men al zulke ende ghelijke schult betalen zal over pitance den vorseiden canoneken, blivende ghelast, boven tgont dat voorseid es, tghasthuus voornomt te betaelne tmaken van den pitte, tluuden, tclinken, bidden ende andre diversche costen, al zulke als de religieuse ende vooghden van den vorseiden ghasthuse meer doen zullen willen, omme tbegraven ende officie van al zulken doden, ende hier up zal men vrileike weider draghen moghen ten vorseiden ghasthuuse den pelre, tslaeplaken der toebehorende, den banst of mande waer in gheleighen zal hebben tvorseide was, ende alle andre parceelen boven niet ghenoomt, die meer brocht zullen werden metten like in den clooster voorseid. Ende ooc zo wanneer enich canonec of religieux van sinte Martins vorseid ghestorven werdt ende verscheden van deiser werelt, zoo werden ghehouden de vorseide joncfrauwen daer te comene ter officie van der vigelie, uutvaerd, zeivende nachte, dertich nachte, ende jaerghetide van al zulken doden, up dat zij dies vermaend worden in tijden ende wijlen,

bij eenen bekenden bode van der vorseider kerke, ghelijc zij voormaels ende van ouden tijden hebben gheweist ghecostumeirt. ITEM als van den ontfanghe, cleedene ende profes doende van den toecommenden religieusen ten vorseide sinte Catelinen ghasthuuse, zoo es gheweist insghelijcx verappointiert, veraccordeirt eude gheterminеirt bij den personen boven ghenomdt ende ter cause als boven, zoo wanneer in toecommenden tijden de joncfrauwen religieusen van den vorseiden ghasthuuse, diet nu zijn of naermaels weizen zullen, vereenst werden ende veraccordeirt, jof emmer de meeste ende ganste hoop van hemleiden, met haren vooghden, ghestelt uter name van vooghd, sceipenen ende raede ter aministratie van den temporelen goede, in alzo verren als hemleiden daer in van ouden tijden kennesse behoort, eeneghen person de provende ende tbrood te consenteirne int zelve ghasthuus, dat corts daer naer de joncfrauwen ende vooghden vorseid, of emmer vrienden ende maghen van den persoon, wien alzoo de provende ende tbrood gheconsenteirt wert, trucken zullen bij den vorseiden profst, ende hem supplijeren ende bidden, dat te zekeren toecommenden daghe, gheaviseirt bij den joncfrauwen vorseid, hij moeyen wille te commene ten voorseiden ghasthuse, twelke hij vriendelijc zal consenteiren te doene, het en ware dat hij ten daghe ghenomt belet wiste van daer niet goedlijx te moghen commene, ende danne zoo zoude hi moghen stellen enen andren corten dach zonder meer uutstels, ten welken daghe de persoon of personen, up dat gheviele datter meer waren, waer in de zelve joncfrauwen ende vooghden zouden zijn veraccordeirt, werdt of werden als van den cledene vorseid voort ghestelt, ghevraecht den joncfrauwen ghemeenlijc ende elken van hemlieden zonderlinghe bij den vorseiden profst, als haerlieder gheestelike vader, of al zulc persoon of personen notable zijn ende werden van commene int religioen, ende of zijre of ghehoort hebben of der an weiten enich ghebrec of letten als waerbij hij of zij, up datter meer waren, zo vorseid es, niet werd ware an te neimene tvorseide religioen, ende daer zij of de ganste ende meeste partie van den joncfrauwen religieusen boven ghenomdt oorconden ende certiflierden bij haerleider consiencie al zulken persoon of personen notable zijnde zonder daer an te weitene eenich ghebrec, gheexamineirt in der manieren voorscreiven, zo zoude ende zal danne de vorseide profst ghehouden zijn voort te ghaene int cleeden ende profes doen van al zulken persoon of personen, als de tijd heesschen zal, zonder yet daer jeghen tzegghene, jof het en ware dat hij an al zulken persoon of personen, de welke hi te vooren ghecleedt zoude hebben, zoo voorseid es, wiste of meende te wetene al zulc ghebrec, zoo dat hem dochte dat hi niet werd ware noch abel omme te blivene int vorseide religioen, ende danne bij alzoo dat de joncfrauwen religieusen van den ghasthuse vorseid uterlijc begherden profes doen van zulken ghecleden, niet jeighen staende tbelet vorseid, zoo zoude hi tgebrec dat hij bevonden hadde, up dat hem gheliefde, certiflieren moghen vooghd, scepenen ende raed voorseid in hare camere, te dien hende, worde de zelve profst ende vooghd, scepenen ende raed voorseid onderlinghe vereenst up tvorseide ghebrec, ende hemleiden dochte dat de persoon of personen

te vooren ghecleedt niet werd ware profes te doene, dat hij of zij daerof versteiken zouden werden ende ghedaen uuten vorseiden ghasthuuse, wel behouden up dat gheviele dat de zelve vooghd, scepenen ende raden hendelike begherden tprofes doen van alzulken persoon of personen niet willende arresteiren up de ghebreiken ghetoocht, zoo zoudene nochtanne de vorseide profst, omme te scuwene al ghescil ende questie diere wel of rijsen mochte, profes doen, als daerof de tijd comen zoude, ten laste van den consiencien van den voornomden vooghd, scepenen ende raden, hem in consiencien daerof blivende onghelast. Ende omme dat metten appointemente, accoorde ende terminacien van den pointen hier voorscreiven hebbende over langhe tijd gheweist materien ende occusoen van ghescille tusschen beeden partien voornomdt ende alle processe ende righeure van ghedinghe begonnen gheheellijc ende van al tal zouden cesseiren ende weisen vriendelic afgheleit, zoo zal te deser waerf, ter gheliefte ende begherte van den profst voorseid, weisen ontfanghen ten vorseiden ghasthuse int religioen de vorseide Lisebette Folkiers, de oude lettren van composicien ende tinhouden van dien andersins ghehouden van al tal in zijn vigeur, ende als van zekeren ghebode uutegheroupen ter halle, verbiedende dat niement wijn halen zoude in den vooorseiden cloostre tsinte Maertins, ghedaen hanghende tvorseide gescil, gaende jeghen de composicie ende ordonnance van den moghen tappene van den zelven van sinte Maertins, dat men dat te nieuten doen zal ende duerscripelen, up datter yet of ghescreiven staet in den registre van der steide, de vorseide composicie van den tappene vorseid ende alle andre tusschen der steide ende clooster voorseid voortijds ghemaect ende onderhouden toten daghe van heiden voordan blivende onghequetst, als of van den ghescille vorseid ende ghebode noyt niet gheweist hadde. Ende omme dies wij willen ende zonderlinghe begheren, dat al tgont dat voorseid es in alle zine pointen ende articlen ende elc zonderlinghe ghehouden worde van nu voordan teuwelijcheiden goed vast, ghestade ende van werden, soo hebben wij profst ende al tghemeene convent van der vorseide kerke, ende vooghd, scepenen ende raed van der steide ven Ypre voorseid, over ende in de name van al den ghemeenen van der zelver steide, de vooroghene lettren ghedaen zeghelen met den zeighele van der profstie ende convente van sinte Maertins, ende den erfachtighen zeghele van der steide van Ypre vorseid uuthanghende. Hier of zijn ghemaect ende ghezeighelt drie lettren van eenzer voorme ende inhoudene, waen of de vorseide profst ende convent van der kerke van zinte Maertins vorseid eenen themwaerts hebben, vooghd, scepenen ende raed van der vorseide steide den andren, ende de vorseide joncfrauwen religieusen van sinte Catelinen ghasthuse den derden. Ghedaen int jaer ons Heeren duusentich vierhondert achte ende twintich, den XXVI.sten dach van meye.

Registr. Nigrum, fol. 89 (revu sur l'original).

Aux archives de la ville d'Ypres : original portant les sceaux de la ville d'Ypres, du prévôt et du couvent de Saint-Martin, avec contre-scels.

Diegerick, *Inventaire*, t. III, p. 132 (analyse).

803.

Littera quittantie qualiter ijssuwers de Zandvoorde quitaverunt ecclesiam nostram de omni jure et exactione quam parrochia de Zandvoorde potuit habere van der ijssuwe van xxx^c. terre, pertinentibus ecclesie nostre.

Condt ende kenlijc zij allen den gonen die deise presente lettre zullen zien 1428.
of horen leisen, dat wij Joos Maertin ende Willem Bazijn, in deisen tiden 2 Octobre.
yssuwers van der prochie van Zandvoorde, ende Martin de Stoute ende Joris van Belle, uter name van der prochie voorseid, houden ons over wel vernought ende te vullen betaelt van al den rechte dat wij zouden moghen heesschen, halen of ghereken up dertich hondert lands, toebehorende eerwerdeghen heren minen here den proost ende convent van zinte Martins tYpre, ligghende in de prochie van Zandvoorde voorseid, es te weitene tland dat wilen ghecocht was jeghen Gillis van der Muelne, eerst ene hofsteide houdende v^c. lands, item iiij^c. lands ligghende an thende van den Heekebussche, item xiiij^c. merschen ligghende an sHasen beike, streckende neffens den Hekebussche vorseid, item vij^c. merschen ligghende an Stalpaerds steide; ende dat ute causen van taelgen, van zettinghen, pueatinghen ende van souvencien ende transpoorten, ende voord van allen calaengen die men up tvoorseide land zoude moghen werpen in toecommenden tiden bi den yssuwers of andre van der prochie vorseid; twelke voorseide land wij kennen veryssuwet ende vry zijnde ten eweliken daghen. In kennessen ende oorconsceipen van deisen hebben wij Joos Maertin, Martin de Stoute ende Joris van Belle vorseid over ons vieren boven ghenoomdt deise lettren gheseighelt met onzen propren zeighelen uuthanghende. Dit was ghedaen in tjaer ons Heren dusentich vierhondert ende achtentwintich, den tweeden dagh in octobre.

Registr. Nigrum, fol. 97.

804.

Littera sub sigillo ville Yprensis mensionem faciens, quod Christoforus de Vulre, nomine ecclesie, acquisivit xxxvj. sol. par. et ij. capones supra quamdam domum dictam Bueterbergh, stantem in de Zuudstrate.

Wij sceipenen van der steide van Ypre doen te weitene allen lieden, dat 1428-29.
ute dien dat zeikere questie ende ghedinghe ghereisen in wetteliker ghebanre 17 Mars.
vierscare tYpre up de halle van svrindaeghs ghedinghe, tusschen Kerstoffels den Vulre, als ontfangher ende soffisantelike ghefondeirt over ende in de name van eerwerdeghen ende discreten heren den religieusen proofst ende convent van den cloostre van zinte Martins tYpre, over eene zide, ende Andries van Dixmude over andre zijde, sprutende ute zeikere ghebreike van zesse ende dertich scellinghen parisisc ende twee capoenen sjaers erveliker renten, die hi zeide dat

de zelve religieusen hadden jaerlijx beset op een huus toebehorende den zelven Andries, up derve der onder ende al datter toebehoort, erdvast ende naghelvast, gheheeten Bueterbergh, staende ende ligghende in de Zuudstrate, tusschen den huuse ghenaemt den Buc, toebehorende den zelven Andries an de noordzide over eene zide, ende der erve wilen Denijs Vondelings an de zuudzide over andre zide, omme twelke de voorseide Kerstoffels, als ontfanghere ende moghende voorseid, hadde ghedaen drie wettelike gheboden ende eene werre, ende ter werre dagh ghemaect ten naesten dinghedaghe dat men dinghen zoude van svrindaeghs ghedinghe tYpre up de halle, alle de gone die ter vorseider weere yet spreiken wilden, so compareirden hem up den vorseiden dinghedagh naest commende voor ons in ghebanre vierscare de voorseide ontfanghere als heesschere over eene zide, ende de voorseide Andries van Dixmude, die tvoorseide huus an hem drough, verwerre over andre zide. Aldaer de voorseide ontfanghere begherde te zijnre weere ghedaen te zine, of uplegh te hebbene van den achterstellen van der voorseide rente; jeghen twelke de voorseide Andries hem wettelike opposeirde ende begherde dat hem de voorseide heesschere betoogd dade met goeden beseighelden lettren, daer meide hij de voorseide rente up zijn voorseide huus halen wilde ende ghereeken, mensioen makende van den vorseiden zesse ende dertich scellinghen parisise ende twee capoenen, de welke zesse ende dertich scellinghen parisise hij hem niet ontkende, maer over de vorseide twee capoenen zoo ne wilde hij hem niet meer kennen danne twee scellinghen parisise, ende dat hi hem niet meer sculdigh ware, presenteirde dat te doen blikene met zinen renteboukcn, die hi daerof hadde, hiesch ende verzochte de voorseide drie gheboden ende de were te nieten ghewijst thebbene, hem zijn huus ende erve voorseid ghewijst te hebbene, los, ledigh, quite ende ontsleighen van den voorseiden tween capoenen teeuwelijcheiden, of emmer te zijnre inwaersceipe ghewijst te zine, dat hem teen of tander sculdigh was te ghesciene, streec dies wettelijc vermet in ons. Ten welken de vorseide Kerstoffels, als ontfanghere ende ter cause voorseid, deide al wettelike zegghen, dat zine voorseide meesters de zelve rente jaerleicx ghehadt ende gepossesseirt hadden up tvoorseide huus ende erve paysivel van over dertich jaren dertich daghen ende tijds meer, ende van zo laughen meer, dat gheene memorie en was der contrarie, ende dit presenteirde hi wel ende soffisantelike inwaers te doene met leivenden orconden, met lopende ontfangbouken, ende met ouden reikeninghen van den ontfanghers zinen voorzaten, twelke sculdigh ware ghereikent tsine over goede paysivel possessie, ende dat hij sculdigh ware naerder tzijnre inwaersceipe te zine, danne de voorseide Andries, ghemerct dat zine meesters ervachtigh waren, vermat hem dies helpe in ons; hiesch ende begherde uplegh ghedaen te hebbene van zinen achterstellen, of tzijnre weere ghedaen te zine, of emmer te zijnre inwaersceipe van zijnre possessie ghewijst te zijne, vermat hem dies in ons. Jeghen twelke de voorseide Andries repliquierde, zeggheude dat hi sculdigh ware naerder tzijne zijnre inwaersceipe, danne de voorseide ontfanghere, ghemerct dat hij verweerere was in de zake, ende dat eenen verwerere dat sculdigh was te ghesciene,

vermat hem dies in ons. Jeghen twelke de voorseide Kerstoffels, als ontfanghere voorseid, replikierde ende zeide, dat de kerke ende zine voorseide meesters daer in grotelijx vercranct ende vermindert zijn zouden, al waest dat de voorseide Andries eenighe rentebouken hadde, die niet voordere verclaersden danne van achte ende dertich scellinghen parisise sjaers, dat hem dat niet beieghenen mochte, ende voorder oocmeide bi dat zine voorseide meesters daer over hij ghedinghet hadde, ervachtigh waren, was sculdigh ghewijst tzine te zijnre inwaerssceipe van zijnre possessie, vermat hem dies hulpe in ons. Up twelke ter manijnghe van den heren wij bi goeder deliberacie achter eene vuerst, eene andere ende eene derde ende eene continuanche der up ghehouden, wijsden den vorseiden Kerstoffels, als ontfanghere voorseid, dat hi zoude prouven ende inwaers doen zine possessie bin den naesten dinghedaghe. Ende bin deisen middelen tijden hi leide ende betooghde in voormen van preuven, regijstren, ontfangbouken muuimenten, reikeninghen ende andere lettren, bi den welken de voorseide ontfanghere wel ende deughdelike zine possessie goed ende soffisant wezende deide bliken. Ende ten naesten dinghedaghe omme commende, twelke was up den tiensten dagh van octobre, in tjaer M. CCCC. zeivene ende twintich, so wijsden wij ter maninghe van den here in ghebanre viescare, ten verzouke van beede den voorseide partien, die wettelike begherden ontpluuc van der voorseide orcondsceipe, dat de vorseide Kerstoffels, als ontfanghere van sente Martins ter cause alzo hi ghedinghet hadde, wel ende soffisantelike gheproeft ende inwaers ghedaen hadde de possessie van der voorseide rente up tvorseide huus ende erve, alzo hijse voordghestelt hadde te prouvene, ende daeromme was voord ghewijst dat menne te zijnre voorseide weere al wettelike doen zoude, of hem uplegh doen van zinen vorseiden achterstellen, ende dat de voorseide van zinte Martins voordan sculdigh waren te blivene paysivel gebrukende jaerlijcx van der vorseide rente van zesse ende dertich scellinghen parisise ende twee capoenen siaers up thuus ende erve vorseid, ghelijc van haren propren goede, ewelike ende ervelike ghedurende. In welker ghedinkenessen ende verzeikertheiden hebben wij deise lettren ghedaen zeighelen met den ervachtighen zeighele van der steide van Ypre vorseid. In orcondsceipen van deisen sceipenen France Belle, Monfrant Belle, Jan Paelding, Jan van der Poorte, Claijs van Beicxscoten, Jan de Brievere ende Jacob Fagheel. Ghedaen in tjaer M. CCCC. ende achte ende twintich, den XVII.sten dagh van maerte.

Registr. Nigrum, fol. 101.

805.

Littera sub sigillo ville Yprensis mensionem faciens quod Christoforus de Vulre, nomine ecclesie, acquisivit xij. sol. par. et unum caponem supra quamdam domum in Tempelstrate.

Wij sceipenen van der steide van Ypre doen te weitene allen lieden, date 1428-29.
ute dien dat zeikere questie ende ghedinghe ghereisen in wetteliker ghebanre 17 Mars.

vierscare tYpre up de halle van svrindaeghs ghedinghe, tusschen Kerstoffels den Vulre, als ontfanghere ende soffisantelike ghefondeirt over ende in de name van eerwerdeghen ende discreten heren den religieusen proofst ende convent van den cloostre van sinte Martins tYpre, over eene zide, ende Heinrijc van den Riede, poorter tYpre, over andre zide, sprutende ute zeikeren ghebreike van twalef scellinghen parisise ende een capoen erveliker renten siaers, die hi zeide dat de zelve religieuse hadden jaerlijcx beset up een huus toebehorende den zelven Henrijc, up derve der onder ende al datter toebehoort, erdvast ende naghelvast, staende ende ligghende in de Tempelstrate, tusschen derve Kerstiaens Vischs an de noordzide over eene zide, ende derve Anthonis Deckers an de zuudzide over anderzide, omme twelke de voorseide Kerstoffels, als ontfanghere ende moghende vorseid, hadde ghedaen drie wettelike gheboden ende eene weere, ende ter weere dagh ghemaect ten naesten dinghedaghe dat men dinghen zoude van svrindaeghs ghedinghe tYpre up de halle, alle de gone die ter voorseider weere yet spreiken of calengieren wilden, so compareirden hemlieden up den voorseiden naesten dinghedach voor ons in ghebanre vierscare de voorseide ontfanghere als heesschere over eene zide, ende de vorseide Heinrijc van den Riede, die tvorseide huus an hem drough, over andre zide. Al daer de voorseide ontfanghere begheerde te zinre were ghedaen te zine, of uplegh thebbene van den achterstellen van der vorseider rente, jeghen twelke de voorseide Heinrijc hem wettelike opposeirde, hiesch ende begherde dat hem de voorseide heesscher betoogh dade met goeden beseighelden lettren, daer meide hi de voorseide rente up zijn vorseide huus halen ende ghereeken wilde, mensioen makende van den vorseiden twalef scellinghen parisise ende enen capoen, de welke twalef scellinghen parisise hij hem niet ontkende, maer over den voorseiden capoen zo ne wilde hi hem niet meer kennen danne twaelf penninghen parisise, alzo zijne beseighelde halmen die hi daer of hadde te vullen verclaersden, hiesch ende verzochte de voorseide drie gheboden ende de weere te nieten ghewijst thebbene, hem, zijn huus ende erve vorseid ghewijst thebbene los, leidigh, quite ende ontsleighen van den vorseiden capoene teeuwelijcheden, ende dat hem teen of tander sculdich was te ghesciene, streec dies wettelijc vermet in ons. Ten welken de vorseide Kerstoffels, als ontfanghere ende ter cause vorseid, deide al wettelike zegghen, dat zine voorseide meesters de zelve rente jaerlijcx ghehadt ende ghepossesseirt hadden up tvorseide huus ende erve paysivel van over dertich jaren dertich daghen ende tijds meer, ende van zo langhe meer, dat gheene memorie en was van den contrarie, ende dit presenteirde hi wel ende soffisantelike inwaers te doene met leivenden oorconden, met lopende ontfangbouken ende met ouden rekeninghen van den ontfanghers zinen voorzaten, twelke sculdich ware ghereikent tsine over goede paysivel possessie, hiesch ende begherde ghedaen te hebbene van zinen achterstellen, of tzijnre weere ghedaen te zijne of emmer te zijnre inwaersceipe van zijnre possessie ghewijst te zijne, leide dies vermet in ons. Jeghen twelke de vorseide Heinrijc repliquierde zegghende dat men gheene bezeighelde ghelike dat hij hadde breiken mach noch debateren anders danne

met gheliker bezeighelte ende die van ouder date, noch ooc gheene possessie hebben mach daer men zulke bezeighelde brieven betoghen conste, alzo hij presenteirde te doen ende over te legghene, vermat hem dies in ons. Jeghen twelke de vorseide ontfanghere repliquierde ende zeide, dat de kerke ende zine vorseide meesters daerin grotelijcx vercranct ende vermindert zijn zouden, al waest dat de halm van den voorseiden Henrijc niet meer verclaersde danne van dertiene scellinghen parisise siaers, dat hem dat niet beieghenen mochte, maer was sculdich ghewijst te zine te zijnre possessie, vermat hem dies hulpe in ons. Up twelke, ter maninghe van den here, wij bi goede deliberacie, achter eene vuerst, eene andre ende eene derde der up ghehouden, wijsden den vorseiden Kerstoffels, als ontfanghere vorseid, dat hi zoude prouven ende inwaers doen zine possessie bin den naesten dinghedaghe. Ende bin deisen middelen tijden hi leide ende betooghde in voormen van preuven regijstren, ontfangbouken, munimenten, rekeninghen ende andere lettren van ouder date danne de halmen van den vorseiden Heinrijk bewijsden, bi den welken de vorseide ontfanghere wel ende dueghdelike zine possessie goed ende soffisant weizende deide bliken. Ende ten naesten dinghedaghe omme commende, twelke was up den tiensten dagh van octobre in tjaer M. CCCC. zeivene ende twintich, so was ghewijst, ter maninghe van den here, bi onzen vonnesse in gebanre vierscare, ten verzoucke van beede den vorseiden partien, die wettelijc begherden ontpluuc van der voorseider oorcondsceipe, dat de vorseide Kerstoffels, als ontfangher van sente Martins, ter cause alzo hi ghedinghet hadde, wel ende soffisantelike gheprouft ende inwaers ghedaen hadde de possessie van der voorseider rente up tvoorseide huus ende erve, alzo hijse voordghestelt hadde te prouvene, ende daeromme was voordghewijst, dat menne te zijnre voorseide weere al wettelike doen zoude, of hem uplegh doen van zinen voorseiden achterstellen, ende dat de voorseide van sente Martins voordan sculdich waren te blivene paysivel ghebrukende jaerlijcx van der vorseider rente van twalef scellinghen parisise ende eenen capoen siaers up thuus ende erve vorseid, ghelijc van haren propren goede eeuwelike ende ervelike ghedurende. In der welker ghedinckenessen ende verzeikertheiden hebben wij deise lettren ghedaen zeighelen metten ervachtighen zeighele van der steide van Ypre vorseid. In orcondsceipen van deisen, scepenen France Belle, Monfrant Belle, Jan Paelding, Jan van der Poorte, Clays van Beixscoten, Jan de Brievere ende Jacob Fagheel. Ghedaen in tjaer M. CCCC. ende achte ende twintich, den zeiventiensten dagh van maerte.

Registr. Nigrum, fol. 103.

—

806.

Littera sub sigillo ville Yprensis mensionem faciens quod Christoforus de Vulre, nomine ecclesie, acquisivit iiij. lib. par. et iiij. capones perpetui redditus supra quandam domum in Dixmudestrate.

1428-29.

17 Mars.

Wij sceipenen van der steide van Ypre doen te weitene allen lieden, dat ute dien dat zeikere questie ende ghedinghe ghereisen in wetteliker ghebanre vierscare tYpre up de halle van svrindaeghs ghedinghe, tusschen Kerstoffels den Vulre, als ontfanghere ende soffisantelike ghefondeirt over ende in de name van eerwerdighen ende discreeten heren den religieusen proofst ende convent van den cloostre van sinte Martins tYpre, over eene zide, ende Ghijs Slocke over ander zide, sprutende ute zeikeren ghebreike van viere ponden parisise ende viere capoenen erveliker renten siaers, die hi zeide dat de zelve religieusen hadden jaerlijcx beset up een huus, derve der onder ende al datter toebehoort, erdvast ende naghelvast, toebehorende den zelven Ghijs Slocke, staende ende ligghende in de Dixmudestrate an de westzide, tusschen den huuse ende erve gheheeten tMalvaut an de zuudzide over eene zide, ende der erve Jans Vroeden an de noordzide over andre zijde, omme twelke de voorseide Kerstoffels, als ontfanghere ende moghende vorseid, hadde ghedaen drie wettelike gheboden ende eene weere, ende ter weere dagh ghemaect ten naesten dinghedaghe, dat men dinghen zoude van svrindaeghs ghedinghe, alle de gone die ter vorseider weere yet spreiken wilden, so compareirden hemlieden up den vorseiden naesten dinghedagh voor ons in ghebanre vierscare de vorseide ontfanghere als heesschere over eene zide, ende de vorseide Ghijs Slocke, die tvorseide huus an hem drough, verwerere over ander zijde. Aldaer de vorseide ontfanghere begherde te zijnre weere ghedaen te zine, of uplegh te hebbene van den achterstellen van der voorseider rente. Jeghen twelke de vorseide Ghijs hem wettelike opposeirde, hiesch ende begherde dat hem de vorseide heesschere betoogh dade met goeden beseighelden lettren, daermeide hij de rente up zijn vorseide huus halen ende ghereken wilde, mensioen makende van den vorseiden viere ponden parisise ende viere capoenen, de welke viere ponden parisise hij hem niet ontkende, maer over de vorseide viere capoenen zo ne wilde hi hem niet meer kennen danne viere scellinghen parisise, alzo zine bezeighelde halmen, die hi daer of hadde, te vullen verclaersden; hiesch ende verzochte de vorseide drie gheboden ende de weere te nieten ghewijst thebbene, hem, zijn huus ende erve vorseid ghewijst thebbene los, leidigh, quite ende ontsleighen van den vorseiden viere capoenen teeuwelijcheiden, ende dat hem sculdich was te ghesciene teen van beeden, streec dies wettelijc vermet in ons. Ten welken de vorseide Kerstoffels, als ontfanghere ende ter cause vorseid, deide al wettelike zegghen, dat zijne vorseide meesters de zelve rente jaerleicx ghehadt ende ghepossesseirt hadden up tvorseide huus ende erve paysivel van over dertich jaren dertich daghen ende tijds meer, ende van zo langhen meer dat ghene memorie en was van der

contrarie, ende dit presenteirde hi wel ende soffisantelike inwaers te doene met leivenden orconden, met lopende ontfangbouken ende met ouden reikeninghen van den ontfanghers zinen voorzaten, twelke sculdich ware te zine ghereikent over goede paysivel possessie ; hiesch ende begherde uplegh ghedaen thebbene van zinen achterstellen, of tzijnre weere ghedaen tzine, of emmer te zijnre inwaersceipe van zijnre possessie ghewijst te zine, leide dies vermet in ons. Jeghen twelke de vorseide Ghijs Slocke replikierde zegghende dat men gheene beseighelde brieven, ghelike dat hi hadde, breiken mach noch debateren anders danne met gheliker beseighelte ende die van oudere date, noch ooc ghene possessie hebben mach, daer men zulke beseighelde brieven betoghen conste, alzo hij presenteirde te doene ende over te legghene, vermat hem dies in ons. Jeghen twelke de vorseide ontfanghere repliquierde ende zeide, dat de kerke ende zine vorseide meesters daer in grotelijcx vercranct ende vermindert zijn zouden, al waest dat de halmen van den vorseiden Ghijs niet meer verclaersden danne van viere ponden viere scellinghen parisise siaers, dat hem dat niet beieghenen mochte, maer sculdigh ghewijst te zine te ziner possessie, vermat hem dies hulpe in ons. Up twelke, ter maninghe van den here, wij bi goeder deliberacie achter eene vuerst, eene andere ende eene derde up ghehouden, wijsden den vorseiden Kerstoffels, als ontfanghere vorseid, dat hi zoude prouven ende inwaers doen zine possessie bin den naesten dinghedaghe. Ende bin deisen middelen tijden hi leide ende betooghde, in voormen van preuven, registren, ontfancbouken, munimenten, reikeninghen ende andre lettren van ouder date danne de halme van den vorseiden Ghijs Slocke bewijsden, bi den welken de vorseide ontfanghere wel ende dueghdelike zine possessie goed ende soffisant weisende deide bliken. Ende ten naesten dinghedaghe omme commende, twelke was up den zestiensten dagh van lauwe, in tjaer M. CCCC. zeivene ende twintich, so wijsden wij, ter maninghe van den here, in ghebanre vierscare, ten verzoucke van beede den vorseiden partien, die wettelike begherden ontpluuc van den vorseiden orcondsceipe, dat de vorseide Kerstoffels, als ontfanghere van sinte Martins ter cause alzo hi ghedinghet hadde, wel ende soffisantelike gheprouft ende inwaers ghedaen hadde de possessie van der vorseider rente up tvorseide huus ende erve, alzo hijse voordghestelt hadde te prouvene, ende daeromme was voord ghewijst, dat menne te zijnre vorseide were al wettelike doen zoude, of hem uplegh doen van zinen vorseiden achterstellen, ende dat de vorseide van sinte Martins voordan sculdich waren te blivene paysivel ghebrukende jaerlijcx van der vorseide rente van viere ponden parisise ende viere capoenen siaers up thuus ende erve vorseid, ghelijc van haren propren goede, eeuwelike ende ervelike gheduerende. In welker ghedinkenessen ende verzeikertheiden hebben wij deise lettren ghedaen zeighelen met den ervachtighen zeigle van der steide van Ypre vorseid. In orcondsceipen van deisen sceipenen France Belle, Monfrant Belle, Jan Paelding, Jan van der Poorte, Clays van Beixscoten, Jan de Hond ende Jacob Fagheel. Ghedaen in tjaer M. CCCC. achte ende twintich, den zeiventiensten dagh van maerte.

Registr. Nigrum, fol. 104.

807.

De redditibus tritici quos ecclesia sancti Martini Yprensis habet in parrochia de Boesegheem, ut patet inspicere volentibus. — Originalis habetur in lada G.

1429. 3 Août. Allen den ghonen die deise presente lettren zullen zien of horen leisen Bussaerd, bij der Gods ghenade abdt van der kerke van zente Pieters bij Ghend, ende Zeigher de Worm, meester in aerten, toenre van der steide van Ghend, saluut. Ute dien dat Kerstoffels de Vulre, als procureur ende ontfanghere van eerwerdeghen heren religieusen proofst ende convent van der kerke van zente Martins tYpre, hadde onlancx voorleiden anghesproken te wette voor den bailliu ende scepenen van den heersceipe van Boesegheem, toebehorende der voorseider kerken van sente Pieters, Pieter Papegay, Coline Brohons, Gillize den Cordier ende Gillis Wilmare, ende gheheescht den voornomden Pieter Papegay over Gillize Papegay eene halve rasiere een half quartier ende een vierendeel taerwen, Arie mate, ervelike rente siaers, van neghen ende twijntich jaren tachtere, up een ghemet lands ligghende int voorseide heirsceip, der voorseide Coline over wijlen Gillis Adaems up drie quartier lands zeven vierendeel corens siaers, maten voorseid, ende tachtere van den jaren voorseid, den voorseiden Gillis den Cordier over wijlen Jakeminen Maerloot up een ghemet lands een quartier, maten ende tachtere van den jaren voorseid, ende den voornoomden Gillis Wilmare over wijlen Janne Maerloots up een half ghemet lands een half quartier corens siaers, mate ende tachtere van den jare voorseid, vermet legghende van dies voorseid es, alsoot behoorde; twelke de voorseide sculdenars ontkenden ende presenteerden te prouvene, dat huere landen zuvere waren van der rente bovenghenoomdt, ten welken zij ontfanghen waren bij den procureurs voorseid, ende stacse danof te harer prueve, ende naer de informacie der up ghehoord de voorseide scepenen van Boesegheem ghemaendt van den rechte naer zeikere veursten, mids dat zijs niet vroed en waren, namens huer beleed an scepenen van sente Pieters bij Ghend, als thueren wetteliken hoofde, ende de zelve scepenen van sente Pieters an scepenen van der kuere in Ghend, bij den welken hemleiden ghegheiven was in laste ende hooftvonnesse omme voord te gheivene den voornomden scepenen van Boesegheem te wijsene den voornomden Pieteren Papegay met zinen meideghezellen onderbleven van dies zij hem vermeiten hadden, ende boven dien hemleiden ghehouden te betaelne de voorseide renten ende dachterstellen van diere; van welker vonnesse zij appelleirden ende zindert bij tusschenspreikene van eenighen zijn svoorseids appeels afghegaen ende van den surpluse alzoo wel van den achterstellen voorseid als van den wetteliken costen bleven tonswaert; so eist dat wij overghezien ende ghemerct met rijpheiden de gheleighentheide ende handelinghe van deiser zake, in al tgone dat voor ons commen es, hebben ghewijst, gheappointierd ende ghezeit, ende bij deisen onzen vonnesse arbitrael of zegghen-

scepe wijsen, appointieren ende zegghen tvoorseide hooft vonnesse goed ende van werden zijnde, ende de voornomde Pieter Papegay met zinen medeghezellen sculdich ende ghehouden te betaelne jaerlijcx voortan, alzoo langhe als zij de voorseide erfgronden bezitten zullen, den voorseiden religieusen van zente Martins huere voorseide ervelike rente in der manieren dat zijse gheheescht hebben, ende hemleiden up te legghene de achterstellen van diere van zes jaren tachtere laest voorleiden, ende over huere wettelike costen de somme van tsestich ponden parisise vlaemscher munten, ende boven deisen den bailliu van Boesegheem zes ponden parisise over zijnen aerbeid ende moynesse van over ende weider te rijdene tusschen Ghend ende Boesegheem, omme de zaken voorseid. In kennessen ende oordcondsceipen der waerheiden soo hebben wij deise jeghenwoordeghe lettren ghezeghelt, elc onser met zinen zeghele huuthanghende. Dit was ghedaen den derden dagh in ougstmaend, int jaer ons Heren als men screef duust vierhondert ende neghen ende twijntich.

Registr. Nigrum, fol. 127.

808.

Littera sub forma instrumenti mensionem faciens quod Christoforus de Vulre acquisivit erga Walrave Belle et viduam Francisci de Dixmuda et alios quandam curtem continentem xxx. mensuras terre, jacentem in parrochiis de Zuudscoten et Nordscoten, quam terram predictus Christoforus contulit ecclesie.

In nomine Domini. Amen. Per hoc presens publicum instrumentum cunctis pateat evidenter et sit notum, quod anno ejusdem Domini millesimo quadringentesimo tricesimo, indictione octava, die vero martis mensis augusti vicesima secunda, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Martini, divina providentia pape quinti, anno tercio decimo, in mei notarii publici et testium subscriptorum ad hec specialiter vocatorum et rogatorum presentia personaliter comparentibus et constitutis discreto et religioso viro domino Guillermo de Witte presbitero, canonico et celerario monasterii sancti Martini Yprensis, ordinis sancti Augustini, Morinensis dyocesis, ac procuratore legitimo venerabilium et religiosorum virorum dominorum Nycholai prepositi et conventus dicti monasterii, per prepositum soliti gubernari, ex una, necnon Christoforo de Vulre et Maria ejus uxore, parrochianis sancti Jacobi dicti loci Yprensis, partibus ex altera, idem Christoforus dixit et recitavit quod, tribus annis vel circiter elapsis, emerat et sibi acquisierat, justo emptionis titulo, a Victore van der Zickele, incola et habitatore opidi Gandensis, Tornacensis dyocesis, certas terras hereditarias seu hereditates, ac eas solverat de pecuniis pertitentibus et spectantibus dicto monasterio, animo et intentione quod in commodum, profectum et utilitatem ejusdem monasterii converterentur, in diversis peciis jacentes, situatas modo, serie et forma in quibusdam litteris patentibus, sigillis providorum virorum Johannis de Boeye, Sygeri van Noordhovere, Nycholai

1430.
22 Août.

Braem, Francisci Waels et Johannis Gheraerd, scabinorum venerabilis et religiose domine domine abbatisse monasterii beate Marie Messinensis, ordinis sancti Benedicti, dicte Morinensis dyocesis, in ejus dominio seu jurisdictione, quod et quam habet in parrochiis de Noordscoten et de Zuudscoten, dyocesis ante dicte, in duplicibus caudis pergameni impendentibus sigillatis ac Flamingo ydyomate confectis, infrascripti tenoris, seriosius et diffusius contentis et annotatis latiusque declaratis, quarum tenor talis est : « Wij Jhan de Boeye, Zeighere van Noordhovere, Clays Braem, Fraure Waels ende Jhan Gheraerd, scepenen etc. (*le reste comme ci dessus*, n° 798). Ghedaen in tjaer ons Heren als men screef dusentich vierehondert ende zeivene ende twintich, den vichtiensten dach van hoymaend. » DEINDE vero Christoforus memoratus non coactus, non seductus, non vi, metu, dolo, fraude aut aliquo alio malo ingenio seu machinatione alicujus ad infrascripta comminatus, inductus sive circumventus, sed gratis et sua spontanea voluntate ac ex ejus certa scientia omnibusque via, jure, modo et forma quibus potuit et sibi licuit melioribus, de expresso consensu dicte Marie uxoris sue presentis et consentientis, dedit, donavit et concessit exnunc donatione pura, mera, simplici et irrevocabili inter vivos vim insinuationis habente et imperpetuum valitura, ac si coram magistratu ac quolibet ad hoc competenti judice esset insinuata, et ex causa donationis hujusmodi seu quasi prefato monasterio sancti Martini Yprensis, in recompensationem pecunie sue exposite in emptionem dictarum terrarum, prefato domino Guillermo procuratore prelibato presente, stipulante solenniter et recipiente pro dicto monasterio predesignatas terras et in preinscriptis litteris seriatim declaratas ; et insuper cessit, finivit et remisit in manibus dicti procuratoris, ad opus, utilitatem et commodum pretacti monasterii, presentis stipulantis solenniter et recipientis, omnia jura, rationes et actiones reales et personales, mixtas, utiles et directas, anormalas et rei persecutorias, aliaque et alias quascunque que et quas ipse Christoforus donator habebat, habere poterat et debebat ac visus erat habere in terris, bonis et juribus predictis ut supra donatis et cessis, ac in jus dicti monasterii transtulit irrevocabiliter et transportavit seu quasi, ita videlicet quod nomine dicti monasterii poterit agi, experiri et defendi utiliter et directe dictarum terrarum occasione, prout nomine ipsius Christofori et per ipsum, ante presentem donationem et cessionem, fieri potuisset; devestiens se idem Christoforus ac suos heredes seu quasi de suis dictis terris cessis et remissis ac juribus aliis seu quasi, investiensque seu quasi de eisdem dictum monasterium ad et in personam dicti domini Guillermi, procuratoris sepedicti presentis stipulantis solenniter et recipientis ad opus ejusdem. Quam quidem donationem fecit et factam esse voluit, intellexit et declaravit predictus Christoforus donator prefato monasterio in recompensationem predictam tot et tantis ac diversis donationibus diversis temporibus factis, quod neutra earum excedat seu dici possit excedere summam quingentorum vel trecentorum aureorum, nec eam revocabit pretextu immensitatis, nec ob causam ingratitudinis, nec pretextu supervenientium liberorum, nec ob causam alimentorum deficientium, nec pretextu ingressus religionis,

nec ob aliam quamcunque causam de jure vel de facto, et nichil fecit vel dixit, faciet vel dicet in futurum, quominus presens donatio ac omnia et singula in ea contenta remaneant in sua perpetua et omnimoda firmitate. Et insuper renunciavit donator supradictus per pactum specialiter et expresse penitus in hoc facto juri dicenti donationem factam in immensum et ultra summam quingentorum et trecentorum aureorum sine insinuatione non valere, et juri dicenti donationem ob causam ingratitudinis revocari posse, et juri dicenti posse revocari donationem pretextu supervenientium liberorum, et juri dicenti posse revocari donationem propter alimentorum necessitatem, et demum omni alii juris tam canonici quem civilis auxilio, beneficio et remedio. PRETEREA voluit supradictus Christoforus quod casu quo ipse seu sui heredes sive liberi in posterum presentem donationem impugnare seu invalidare vellent, aut tantum facerent seu eorum alter aut fieri procurarent, quod predictum monasterium de hujusmodi terris minime gaudere quiete et pacifice fruique et uti posset ut de re propria, quod tenerentur et essent efficaciter obligati erga monasterium antedictum in somma centum et sexaginta librarum grossorum monete Flandrensis et eamdem sibi indilate solvere deberent, absque aliqua contradictione seu difficultate; quam vero sommam centum et sexaginta librarum grossorum monete prelibate ipse Christoforus sponte recognovit et confessus fuit a bonis ejusdem monasterii in pecunia numerata per manus dictorum prepositi et conventus pro tempore existentum ad solvendum terras predictas cum effectu habuisse et recepisse, ipsamque in eventum impedimenti appositi, ne hujusmodi donatio suum valeat sortiri effectum, solvere per se aut suos heredes bona et integra fide prelibato monasterio, in presentia predicti domini Guillermi procuratoris stipulantis solenniter et recipientis, promisit et promittit, terras predictas specialiter et expresse quantum ad hoc obligando et ypothecando, renuncians in premissis juri dicenti conventiones factas coram non suo judice competenti ante litem contestatam posse penitere generalemque renunciationem non valere, nisi precessit specialis, ac omnibus universis et singulis previlegiis, rescriptis papalibus, imperialibus, regalibus et aliis, impetratis et impetrandis, concessis et concedendis, inclusis in corpore juris et non inclusis, et demum quibuscunque juris auxiliis, remediis, beneficiis et cautelis, quibus mediantibus contra predicta seu eorum aliqua venire posset aut se vel bona sua in aliquo defendere seu tueri; ea quoque omnia et singula supradicta tenere, attendere, complere et inviolabiter observare et non contra facere, dicere vel venire per se vel alium seu alios, de jure vel de facto, aliqua ratione seu causa tacita vel expressa, excogitata vel excogitanda, imposterum per solennem stipulationem et validam promisit et in conventum habuit. DE ET SUPRA QUIBUS premissis omnibus et singulis prefatus dominus Willelmus procurator, pro et ad opus dicti monasterii, sibi fieri petiit atque tradi a me notario publico infrascripto publicum instrumentum unum vel plura testimonium astantium invocando. Acta fuerunt hec Ypris, in domo habitationis dicti Christofori, sita in vico nuncupato vulgariter de Handwerpstrate, sub anno, indictione, mense, die et pontificatu prescriptis, presentibus ibidem discretis viris Johanne van den

Broucke, Andrea van der Sluus et Johanne Suerlin, sancti Martini Yprensis parrochianis, clericis sepefate Morinensis dyocesis, testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis.

Et quia ego Apollinaris Canin, presbiter Morinensis dyocesis, publicus apostolica et imperiali auctoritate notarius curieque Morinensis juratus, premissis omnibus et singulis, dum prout supra scribuntur, fierent, dicerentur et agerentur, una cum prenominatis testibus presens interfui eaque sic fieri vidi, dici audivi et in notam recepi, idcirco hoc presens instrumentum publicum exinde confectum, manu aliena, me aliunde legitime prepedito, fideliter scriptum, signo meo publico et consueto signavi, hic me manu propria subscribendo, requisitus et rogatus in testimonium veritatis omnium et singulorum premissorum, rasuram hujus dictionis *augusti* in secunda linea hujus presentis publici instrumenti a principio computando non dolo aut fraude, sed scriptorum errore factam sub eodem signo approbando. A. Canin.

Registr. Nigrum, fol. 99.

809.

Littera sub sigillo scabinorum Gandensium, et est littera amortizationis cujusdam curtis continentis xviij. mensuras unam lin. et xxvij. virgas terrarum, quondam pertinentis domino Jacobo Herman, canonico hujus ecclesie, modo domino Willelmo den Clerc, jacentis in parrochia de Brillo, et curtis continentis xxxiij. mensuras cum dimidia] et vij. virgas cum dimidia, jacentis in Zelebeke.

1430. 25 Septem. A tous ceulx qui ces presentes lettres verront ou orront, eschevins et consel de la ville de Gand, salut et recognoissance de verité. Savoir faisons que nous avons au jour d'huy, date de ces meismes presentes, veu et visité diligenment certaines lettres patentes ottroyez et données par nostre tresredoubté seigneur et prince monseigneur le duc de Bourgoigne, conte de Flandres etc. et seellées en cire verde et laz de soye, de son grand seel, lesquelles lettres estoient saines et entieres en seel et escripture, sans rasure ou vice aucune, contenans de mot à mot ce qui s'ensieut.

« PHELIPPE, duc de Bourgoigne, conte de Flandres, d'Artoys et de Bourgoigne, palatin et de Namur, seigneur de Salins et de Malines, savoir faisons à tous presens et avenir nous avoir receu l'umble supplication de noz bien amez en Dieu lez prevost, doyen et convent de l'eglise saint Martin en nostre ville d'Yppre, contenans que comme [entre] les aultres terres, rentes et revenues appartenans à la dite eglise ilz aient et à eulx competent et appartienent certaines terres, rentes, revenues, hommages et explois, gisans et s'extendans en la parroche de Dentreghem, enclavées en la seignourie que y a Phelippe de le Zijpe, filz menre d'ans de feu Gerard de le Zijpe, dont la declaration s'ensieut: premiers demi bonnier

de pré, pau plus ou pau mains, gisant devers l'oost au pré de Phelippe sBerghs, et devers le west au pré du capitele de Tournay; item deux cens quarante verghes de terre ou environ, gisant à la ruelle de Dutteghem, c'est asscavoir devers l'oost à la terre dudit Phelippe de le Zijppe, et devers le west à la terre des bons Enfans de Tournay; item ung ancien bonnier de terre, pau plus ou pau mains, gisant devers le west à la dreve des terres dudit chapitele de Tournay à Kerssene, et du costé de l'oost à la terre d'icelluy chapitele; item encores un aultre ancien bonnier de terre, pau plus ou pau mains, gisant du costé du west à la court de la chapelle de Dentreghem, et du costé de l'oost à la terre du dit chapitele, nommée en flameng *Couterland*; item deux pieces de terre contenant ung bonnier et demi et vingt verges ou environ, parmi lesquelles gist le chemin de Tielt, tenant du costé du west au lieu de Maes sPrints, et du costé de l'oost à la terre d'icellui Phelippe de le Zijppe; item deux cens et quarante deux verges de terre, pau plus ou pau mains, tenans à la terre de Rolland Leykin devant sa court, et atout un bout au lieu du dit Maes du costé du zuud; toutes lesquelles terres sont de franc aleu et doivent seulement le trente troisiesme garbe des dismes; item y a la dite eglise de saint Martin en rente heritable cinquante trois sols parisis; item sept mesures de blé, nommées halsters, mesure de Dentreghem; item ung halstre de blé, mesure de Doinze; item trois rasieres de blé, mesure de Courtray; item trente et quatre halstres d'avaine, mesure dudit lieu de Dentreghem; item deux hoflies; item deux chapons; item dixsept poulailles et pluseurs tenans qui paient les dites rentes, les aucuns demorans sur les terres qui les doivent, et les aultres hors d'ycelles; item appartienent à la seignorie que y a la dite eglise sept hommages, dont les deux sont à plain relief, les aultres deux à la meilleure despoille, les aultres deux à cincq gros et le septiesme à douze deniers à la mort, et se y a icelle eglise en surrente douze livres douze solz parisis de revenue par an; lesquelles terres, rentes et revenues, qui sont amorties, peuent avec leurs appartenances et appendances valoir soixante livres parisis monnoye de nostre païs de Flandres par an ou environ; la quelle rente l'en ne peut bonnement recepvoir annuelment sans grand frait et despense de la devant dite eglise, consideré que icelles terres sont loings assises des aultres terres et possessions d'icelle eglise, laquelle est aussi grandement chargiée pour l'entretenement et conservation de la seignourie, que pour cause et occasion de la dite rente ils ont au dit lieu de Dentreghem; et il soit ainsi que le dit Phelippe ait certaines terres emprès nostre dite ville d'Yppre, gisans et qui s'extendent assez près des principales terres, rentes et revenues de la devant dite eglise de saint Martin, à la valeur de soixante dixsept livres parisis monnoie dite par an ou environ, les quelles terres, rentes et revenues, dont aussi la declaration s'ensieut: c'est assavoir un manoir gisant en nostre chastellenie d'Yppre, en la parroche de le Briele avec les catelz qui y sont dessus, au quel appartiennent dixhuyt mesures une line et vingtsept verges de terre gisans soubz nous, dont les seze mesures et soixante et dixsept verges sont en une piece, et gisent c'est assavoir entre le

chemin de Keninghe du costé de l'oost, aux terres de Loy Vorizens et de Melchior Coppins du costé du west, à la terre de la confrairie nostre Dame d'Yppre du costé du zuud, et à la terre de Jaques Meese du costé du noord, et les aultres deux mesures et cinquante verges du dit manoir à la terre de l'eglise saint Martin d'Yppre du costé de l'oost, à la terre de Jaques Meese du costé du west, à la terre Jehan le Vroede du costé du zuud, et à la terre Michiel d'Ammans du costé du noort; item ung aultre manoir avec les chatelz qui y sont dessus, au quel appertiennent trente trois mesures et demie et sept verghes et demie de terre, dont les vingt et une mesures deux lines vint et cincq verges gisent soubz nous en deux parties, dont l'une contient dix mesures et gisent aux chaingles de nostre ville d'Yppre, que en langage flameng l'en appelle *ommeloop*, du costé du noorth, à la terre Pierre Vlaming s'extendant au ruissot qui court ou vivier de Zeilbeke du costé du zuud, et à la terre Jehan Husegheers du costé du west, et les aultres unze mesures deux lines vingt et chincq verges entre les pales du vivier de Zeilbeke et du dit ommeloop d'Yppre, estendans du dit ruissot jusques à la terre du dit Jehan Husegheers, les aultres unze mesures deux lines trente deux verghes et demie appertenans au dit manoir, gisans soubz Guillaume Toenin, bailli à present de nostre salle d'Yppre, à l'entour d'icelluy manoir, en trois pieces, l'une contenant mesure et demie, gisant entre le dit ommeloop et la terre Jaques d'Inghelsche, s'extendant dudit ruissot devant l'eglise de Zeilbeke jusques au dit ommeloop, l'autre piece contenant six mesures, gisant entre la ruelle que tirre de deux costés vers le lieu appiellé Waermoesleen et s'extent à la terre du dit Jaques d'Inghelsche, et la tierce piece contenant trois mesures et demie deux lines et trente deux verghes et demie, gisant entre les dit ruissot et ruelle tirant vers le dit Waermoesleen, s'extendant à la terre du dit Jaques d'Inghelsche du costé du zuud, et à la terre de Andry Rugghevoet du costé du nord, seroient trop plus prouffitables à ycelle eglise que celles gisans au dit lieu de Dentreghem, dont dessus est touchié, et celles de Dentreghem au dit Phelippe, et par ce lesdiz supplians d'une part, et les tuteurs et curateurs d'icellui Phelippe, par congié et consentement des eschevins de formorture en nostre ville de Gand, ses souverains tuteurs, d'autre, sont d'accort, pour le bien, proffit et aise des dites parties, de faire change l'un à l'autre des avant dites terres avecques leurs appertenances, mais il ne se porroit faire sans nostre consentement et ottroy, dont lesdites parties nous ont treshumblement fait suppliier; pour ce est il que nous, inclinans favorablement à la dite supplication, ces choses considerées et sur icelles eu avis par nostre conseil, avons consenti et au cas dessus dit consentons par ces presentes l'eschange des avant dites terre avecques leurs appertenances, et volons et nous plaist que les terres, rentes, revenues, hommaiges et explois que les avant dis religieux ont jusques à ore eu et ont encores au dit lieu de Dentreghem, le dit Phelippe et ses hoirs et successeurs aient, tiengnent et possident d'ores en avant à perpetuité comme prophanes, non obstant que par cy devant aient esté amorties, à telz services toutesvoies et droitures comme elles estoient tenues avant le dit

amortissement, et que la dessus dite eglise soit adhiretée ès terres avec leurs appertenances que a tenues jusques à ores et tient encores emprès nostre dite ville d'Yppre icellui Phelippe; lesquelles, eu regard à ce que les autres retournent en main laye et seront et demoront d'ores en avant prophanes, nous pour nous, noz hoirs et successeurs contes et contesses de Flandres avons de nostre certaine science amorti et de nostre dite grace amortissons par ces meismes presentes à icelle eglise, vueillans en oultre que les devant nommez religieux et leurs successeurs les puissent avoir, tenir et possider perpetuellement et à tousjours comme chose amortie et dediée à l'eglise, sans ce qu'ils soient tenus ou puissent estre contrains de jamais les mettre hors de leurs mains, pourveu qu'elles demoront chargiez des rentes et charges qu'elles doivent de present, et que, pour ce nostre amortissement, au regard de la somme de dixsept livres parisis monnoie dite, à quoy il monte plus que ne fist l'autre, iceulx religieux seront tenuz de paier à nostre receveur general de Flandres la somme de soixante livres parisis d'icelle nostre monnoye de Flandres, dont il sera tenu de faire recepte et rendre compte à nostre prouffit. Si donnons mandement à tous les justiciers et officiers qu'il peut ou pourra touchier, que par desheritement et adheritement ou autrement ainsi qu'il appertendra ilz procedent bien et deuement ou dit eschange, les solennitez qui y appertiennent en et par tout gardées, et de nostre grace et amortissement des terres dessus declairées tous noz justiciers, officiers subgez, leurs lieuxtenans et à chacun d'eulx, sicomme à lui appertendera, laissent, facent et seuffrent paysiblement et plainement joyr et user les dits supplians et leurs successeurs à perpetuité, sans leur faire ou donner ou souffrir estre fait ou donné aucun empeschement ou destourbier au contraire ores ne pour le temps avenir. Et affin que ce soit chose ferme et estable à tousjoursmais, nous avons fait mettre nostre seel à ces presentes, saulve en aultres choses nostre droit et l'autruy en toutes. Donné en nostre ville de Malines, ou mois de septembre, l'an de grace mil quatrecens et trente. Ainsi signé: Par monseigneur le duc, J. de Gand. »

En tesmoing de la quelle veue et visitation nous eschevins et consel dessus nommez avons à ces dites presentes, données en fourme de vidimus, fait mettre le seel aux causes de la dite ville de Gand, le vint et cincquisme jour de septembre, l'an de grace mil quatrecens et trente.

Registr. Nigrum, fol. 107.

—

810.

Littera sub sigillis scabinorum de aula, mensionem faciens de quadam laga facta inter ecclesiam nostram et Judocum Bride, ita quod ecclesia tenetur habere annuatim v. mensuras terre cum dimidia et lvij. virgas cum catallis, jacentes in parrochia sancti Petri extra portam, ipse autem Judocus xij. mensuras j. lin. et vj. virgas terre, jacentes in parrochia de Zelebeke.

1430. 30 Septem. Wij Jhan van der Veste, Olivier Biese, Henrijc Reubin, Jan de Hane ende Andries Angillis, sceipenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen lieden, dat voor ons commen zijn in propren personen eerwerdighe wijse ende voorzienighe heren mijn here de proost, deyken ende tghemeene convent van der kerke van sinte Martins tYpre, als over ende in de name van der zelver kerke of eene zide, ende Joos Bride Jacobs zone, poorter tYpre, of andre zide, ende hebben voor ons verkent ende verlijdt huers vryes dancx ende willen, dat zij onderlinghe gheordineirt ende ghemaect hebben eene vriendelike wisselinghe, die men heet laghe, van zeikeren partceelen van ervachticheiden hier naer verclaerst. Es te weitene dat voornoomde mijn here de proofst, deyken ende tghemeene convent van der kerke van sinte Martins vorseid, uter name van der zelver kerken, zullen hebben, possesseren ende houden eeuwelike ende ervelike, thueren bouf ende ter vorseider kerken bouf, van de vorseiden Joos Bride Jacobs zone vive ghemeite een half zeivene ende vichtich roeden lands, lettel meer of min, metgaders alle den cateilen diere up zijn ende toebehoren, rijpe ende groene, erdvast ende wertelvast, ligghende onder onzen gheduchten here van Vlaendren bin den Yperschen ambochte, in de prochie van sinte Michiels, tusschen de vornomde van sente Martins lande an de noordzide, ende an mer Galoys Belle leene an de zuudzide, hendende de westzide an de Templiers landen, ende doostzide an die van sinte Martins lande vorseid, belast de zelve vive ghemeite een half zevene ende vichtich roeden lands met sheren cheinse ende voord met tiene scele parisise van verhooghder erveliker renten elcx jaers uutgaende, toebehorende der kerke van sinte Pieters. Over de welke voornoomde vive ghemeite een half zeivene ende vichtich roeden lands de voornoomde Joos Bride Jacobs zuene zal hebben, possesseren ende houden eeuwelike ende ervelike, tzinen bouf, tzijns hoirs ende naercommers bouf, van den vornoomden minen here den proost, deyken ende ghemeene convent van der vorseider kerke van sinte Martins tYpre, als uter name van der zelver kerken, twalef ghemeiten eene line ende zesse roeden lands, litel meer of min, onder winnende land ende merschen, ligghende onder onzen voorseiden gheduchten here van Vlaendren binnen den Yperschen ambochte, in de vorseide prochie van Zeilbeike, al teenen sticke, an doostzide van der Meessinstrate over de nieuwe Leye bachten Croeselins hove, streckende an doostzide ende an de zuudzide tusschen Jacob Fagheels lande ende der weesen van her Loy Paeldings landen, ende an de west zide tote der niewer

Leye, item an de noordzide an svoorseids Joos Briden merschen, belast de zelve twaelve ghemeiten eene line ende vj. roeden lands met sheren cheinse jaerlijcs utegaende. Van welker vorseider laghe bede de voornoomde partien hebben hemlieden ghehouden ende houden tdeen van den anderen over content, te vullen vernoucht ende wel ghepaeyt, ende hebbens elc anderen verlaeght, upghedreghen, quite ghescolden, hallem ende ghifte ghegheiven wel ende wettelike, naer costumen ende usaigen van den Yperschen ambochte, ende hebbens elc anderen ghewedt ende gheloofl gherechtich inwaersceip zonder calaenge jeghen allen lieden quite land ende laghe omme quite gheld, behouden sheren cheins in der manieren dat boven gheseid es, jaerlijcx utegaende. Ende hier of zijn ghemaect twee lettren van eenzer voorme ende inhoudene, waer of elke partie ene te hemwaerts heift. In kennessen der waerheiden zo hebben wij sceipenen boven ghenoomdt deise presente lettren gheseighelt met onzen propren zeigelen uuthanghende. Dit was ghedaen den laetsten dagh van septembre, in tjaer ons Heren als men screef duust vierhondert ende dertich.

Registr. Nigrum, fol. 105.

811.

Littera sub sigillo Judoci Bride, et est littera certificationis littere predicte annexa.

Ic Joos Bride Jacobs zone doe te weitene allen lieden, ute dien dat ghelieft 1430.
heift eerwerdighen heren ende religieusen minen here den proost ende al tghemeene 30 Septem.
convent van sinte Martins tYpre te consenteirne in vriendelike wisselinghe, die men heet laghe, ghemaect ende ghepasscirt voor sceipenen van der zale van Ypre, tusschen hemlieden over eene zide, ende mi over andre, van zeikere parcheelen van erven die wij elc van anderen hebben, daen of dat de brieven der up ghemaect, an de welke deise lettre es gheannexeirt, te vullen inhouden ende verclaersen, ende omme dat de erve die ic in de vorseide hebbe van minen heren vorseid veile beiter es dan de erve met den cateilen, beede huusen, poorten, scueren, stallen ende alle andre, rijpe ende groene, erdvast, wertelvast ende naghevast, wilen toebehorende Jan van Provijn, de welke ic onlanx leiden ghecocht hebbe jeghen Adelem Minne, staende up neighene ende twintich ghemeiten lands toebehorende den cloostre van sente Martins voorseid, behooren gheheellike ende van al tal minen here den proost ende den convente vorseid, omme bi hemlieden ende haren naercommers der of te ghebrukene nu ende ten eeuweliken daghen, zonder daen of yet te heesschene bi mi of bi minen aeldinghen, nu noch naermaels iu gheenre manieren. In kennessen van deisen hebbic deise lettren gheseighelt met minen propren zeighele. Dit was ghedaen in tjaer M. CCCC. ende dertich, den laetsten dagh van der maend van septembre.

Registr. Nigrum, fol. 106.

812.

Littera sub sigillis scabinorum d'Elverdinghe, quod Jacobus Voet accepit in perpetuum censum ij. mensuras terre cum dimidia, jacentes in parrochia d'Elverdinghe, annuatim pro xx. sol. par.

1431. Wij Willem de Zeighelare, Jacob van den Brouke, Meeus Hielle, Braem van
4 Avril. Sperleke en Willem de Witte, cuerheers mer Roberechts van Vlaendren, van zinen heersceipe in Elverdinghe ende in Vlamertinghe, doen te weitene allen lieden, dat voor ons commen zijn in propren persone her Willem de Witte, canonec ende als nu ter tijd keilwaerdere van den cloostre van sinte Martins bin Ypre, over ende in de name van den zelven cloostre an deen zide, ende Jacob Voet an dandre zide, kennende ende lyende beede de zelve partien haerleider vrijs dancx ende willen, te weitene de vorseide her Willem de Witte, dat hi als keilwaerdere ghegheiven heift den vorseiden Jacob teenen eeuweliken ende erveliken cheinse twee ghemeiten ende een half lands, lettel min of meer, den voorseiden cloostre toebehorende, ligghende in de vorseide prochie van Elverdinghe bewesten hospitale, streckende met den zuudhende up Hughe Hiels kinderen land, ende met den noordhende up een eekehelst, die wilen was Brixis Metsuus, omme bi den vorseiden Jacob Voet, zinen hoirs ende naercommers tzelve land met den vierhoucken ende de middelwaert van nu voordan ghehouden te zine van den vorseiden cloostere teenen erveliken cheinse, te notene ende te plotene tharen proffite teeuwelijcheiden, ende dat omme de somme van twintich scellinghen parisisen vlaemschs payments zuvers ghelds, zulke munte als ghemeenlike cours hebben zal bin den lande ende graefsceipe van Vlaendren, die de vorseide Jacob Voet of de gone die tvorseide land hebben ende possesseren zal, goede cause der toe hebbende, alle jare ghehouden wert te gheldene ende te betaelne den vorseiden cloostre telken sinte Baefmesse, te dien hende mids dat daer an enigh ghebrec ware, dat men stappans van svorseids cloosters weighe hand der an slaen zal mughen naer rechten, wetten, costumen ende usaigen van ouden tijden ghecostumeirt. In kennessen der waerheiden hebben wij cuerheers boven genoomdt, ter nerenster beide ende verzoucke van beeden vorseiden partien, deise presente lettren gheseighelt elc van ons met zinen propren zeigle uuthanghende. Dit was ghedaen in tjaer XIIII^{c}. ende een ende dertich, den vierden dagh van april.

Registr. Nigrum, fol. 106.

—

813.

Littera confirmationis Ludovici, episcopi Morinensis, sub sigillo rotundo ejusdem, de quadam laga facta inter ecclesiam nostram et Philippum de Zijpe de curte jacente in parrochia de Brillo et alia curte jacente in parrochia de Zeilbeke.

LUDOVICUS de Luxemburgo, Dei et apostolice sedis gratia Morinensis episcopus et Francie cancellarius, universis tam presentibus quam futuris presentes litteras inspecturis salutem et sinceram in Domino caritatem. Nuper siquidem pro et ex parte nobis in Christo dilectorum prepositi, decani et conventus ecclesie seu monasterii sancti Martini Yprensis per prepositum soliti gubernari, ordinis sancti Augustini, nostre Morinensis dyocesis, porrecta supplicatio continebat, quod cum ipsi inter alios redditus, terras et proventus dicto monasterio pertinentes habeant et obtineant pacifice certos redditus, terras, proventus, homagia, expleta et alia bona, jacentes et se extendentes in parrochia de Dentreghem, Tornacensis dyocesis, et infra metas ejusdem, situatasque et inclavatas in jurisdictione et dominio quas habet ibidem ac tenet et possidet honestus juvenis Philippus de le Zijpe, filius defuncti Gerardi de le Zijpe minor annis, valentes annuatim communibus annis sexaginta libras monete Flandrensis vel circiter, idemque Phylippus habeat, teneat et justo possideat titulo etiam certas terras jacentes et situatas juxta villam dicti loci Yprensis, ac se extendentes satis prope principales terras, redditus et proventus dicti monasterii sancti Martini, valentes singulis annis septuaginta septem libras dicte monete Flandrensis vel eocirca; prefati vero prepositus, decanus et conventus jam diu est totis precordiorum affectibus desideraverint, prout adhuc de presenti desiderent, prelibatos redditus, terras, proventus, homagia, expleta et alia bona in predicta parrochia de Dentreghem jacentes et situatos, sibi ad causam dicti monasterii pertinentes, cum sepedicto Phylippo ad suas prenominatas terras cum juribus et pertinentiis earumdem universis, quas habet prope dictam villam Yprensem, cambire et permutare, et easdem causa cambii hujusmodi, permutationis aut alterius cujuscunque legitime translationis ad eorum monasterium juris forma in hiis semper observata applicare et appropiare, scientes veraciter ipsos et monasterium predictum exinde consequi posse et debere magnum profectum et utilitatem evidentem, ac ipsam permutationem, cambium sive translationem sibi et prefato monasterio fore valde utilem et proficuam, sepedicto Philippo etiam hujusmodi cambium instanter requirente; qua de re memorati prepositus, decanus et conventus nobis humiliter et devote supplicaverunt, ut cambio, permutationi sive translationi sepefate nostrum prebere dignaremur et vellemus consensum, eamque ratam habere et gratam ac nostra auctoritate ordinari confirmare; nos igitur primitus et ante omnia de et super premissis ac eorum circumstantiis certiorari et plenius informari volentes, informationem sive inquestam fieri fecimus diligentem, per quam et contenta in eadem nobis legitime constitit atque constat omnia et singula premissa veritate fulciri, cam-

1431. 24 Juillet.

biumque, permutationem sive translationem predictam fore et esse dicto monasterio utilem et proficuam; et ideo attenta hujusmodi supplicatione, dictorum prepositi, decani et conventus unanimi consensu nobis facta, ac litteris amortizationis et cambii terrarum ad predictum monasterium applicandarum ab illustrissimo principe domino Philippo, duce Burgondie, comite Flandrie et Arthesii, pretactis preposito, decano et conventui in debita forma concessis, nobis ostensis, quarum totus et verus tenor infra scribitur, aliisque circa hec necessariis et potissime, quod profectus et utilitas dicti monasterii in hiis augetur, mature et debite consideratis ac nostro in animo revolutis, hujusmodi permutationi, cambio sive translationi per prefatos prepositum, decanum et conventum fieri petite, necnon prout in predictis ipsius domini ducis litteris infra scripti tenoris seriosius exprimitur, tanquam dicto monasterio utili et proficue nostrum prebemus consensum pariter et assensum, eamdemque ratam habentes et gratam approbamus ac ut perpetue stabilitatis robur obtineat, nostra auctoritate ordinaria hiis in scriptis confirmamus. Tenor vero predictarum ipsius domini ducis litterarum talis est. « PHELIPPE, duc de Bourgoigne, conte de Flandres, d'Artoys et de Bourgoigne, palatin, et de Namur, seigneur de Salins et de Malines, savoir faisons à tous presens et avenir nous avoir receu l'umble supplication de noz bien amez en Dieu les prevost, doyen et convent de l'eglise saint Martin en nostre ville d'Yppre, contenant *et cetera sicut habetur in littera inmediate contingua precedente foliis* C°. VII°. C°. VIII°. C°. IX°. *usque* « *En tesmoing de la quelle* » (*ci-dessus*, n° 809). In quorum et omnium singulorum fidem et testimonium premissorum presentibus confirmationis litteris sigillum nostrum rotundum, quo utimur, in hac parte duximus apponendum. Datum et actum Morini, anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo primo, indictione nona, die vero martis mensis julii vicesima quarta, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Eugenii, divina providentia pape quinti (*lisez* quarti), anno primo.

Registr. Nigrum, fol. 109.

814.

Littera de quodam consensu et assensu prelati nostri et conventus, quod amodo dictus prelatus et omnes religiosi sui erunt burgenses.

1431. Den XXVI.sten dach van ouste, in tjaer M. CCCC. ende een ende dertich,
26 Août. de religieusen proofst, deyken ende convent van sinte Martins kerke binnen Ypre deiden toghen ende zegghen in de ghemeene camere voor vooghd, sceipenen, raden, hoofmans, xxvij. ende andere notabele van der vorseide steide doe daer vergadert weisende, hoe dat in tiden verleiden diversche questien ende ghedinghen gheweist hadden tusschen hemleiden over eene zide, ende der vorseider steide over andre, daer ute groot riguer, zware costen ende lasten ghespruut waren in groter beieghentheide ende enicheide die de zelve partien hier voormaels deen jeghen dandre ghehouden hadden. So omme in toecommenden tiden de

vorseide partien te bescermene van zulken groten quetsen ende grieven, ende omme alle minne ende vriendsceipe tusschen hemlieden tonderhoudene, de vorseide religieusen hadden hemleiden poorters ghekent van der vorseider steide, bi der toecomste cause ende reydenen te vullen begreipen in zeikere cedulle, die zij overleiden ende deiden leisen, daen of tinhouden van woorde te woorde hier naer volght. « Ute dien dat zeikere wijnen ghecocht bi her Anthonis van Belle, deyken ende wijnwaerdere van der kerke van sinte Martins, ten orbore ende nutsceipe van den ghemeenen convente van diere, onlanx ghehecht ende ghearesteirt waren bin der steide van der Nieupoort, ten verzouke van den toolnare, van daeromme trechte van der toolne der of te hebbene, ten welken arreeste de vorseide wijnwaerdere hem opposeirde, zegghende dat de vorseide religieusen vry, quite ende onghehouden waren enighe toolne te betaelne, mids dat zij sculdich waren te ghebrukene van al zulken vryheiden ende previlegen als de poorters van der steide van Ypre, die daen of onghehouden waren, ende bleven de vorseide wijnen in arreeste staende, zonder van der toolne zeikere ofte boortucht te stellene, overmids dat de vorseide wijnwaerdere deise zaken te kennene gheiven wilde, alzo hi deide, eerwerdighen here ende vader in Gode minen here den proost van der vorseide kerke, de welke mitgader den vorseiden deyken ende her Willem den Witte, keilwaerdere ende religieus van der zelver kerken, quamen tsamen in de ghemeene camere voor vooghd ende sceipenen up dhalle van der steide, ende gaven hemlieden te kennene tguend dat vorseid es, biddende ende verzoukende an hemlieden hulpe ende bistandicheid, aenghesien dat zij stonden ende waren onder haerlieder protectie ende bescermenesse; up twelke verzouc de vorseide vooghd ende sceipenen deiden andwoorden, dat zij bereed ende vulvaerdich waren hemlieden te doene in faveure van der vorseider kerke, die zij bezworen hadden, al de hulpe ende bistandicheide die zij zouden connen ende moghen, omme de vorseide wijnen ontsleighen thebbene, bi alzo dat de vorseide religieusen hemleiden ende haerlieder ghemeene convent kennen wilden poorters van der vorseide steide, daen of in tiden verleiden questie ende donkerheide gheweist hadde, zonder al noch de waerheide der of te weitene, in harde groter scade ende achterdeele beede van der voorseider kerke ende steide; so omme alle pays, minne ende ruste te voedene ende tonderhoudene tusschen den vorseiden religieusen over eene zide, ende den poorters ende inwonenden van der vorseide steide over andere, de vorseide religieusen, over hemleiden ende in de name van den ghemeenen convente, hebben gheconsenteirt dat zij ende de supposte van den zelven convente van nu voordan teeuwelijcheiden weisen zullen poorters van der steide, ende mids dien ghebruken alle de vryheiden van previlegen, costumen ende usaigen van der zelver steide, ghelijc den anderen poorters, behouden emmer dat haerlieder vryheiden van heersceipyen ende alle andere haerlieder previlegen, composicien ende appointementen hier voormaels ghemaect ende ghesloten tusschen die van der steide over eene zide, ende hemlieden ofte haren voorders of andre, niet der by ghequetst ofte vermindert en zijn in enigher manieren, nemaer zullen die bliven in hare cracht

ende virtuut, ende behouden ooc dat zij bi deisen niet en gaen jeghen der gheesteliker wet, daer in zij te voren verbonden staen, ende mids deisen bi den scrivene van den voorseiden vooghd ende sceipenen waren de voorseide wijnen gheteliverert costeloos ende scadeloos, als toebehorende haren poorters. » Naer twelke overleisen van der vorseide cedule, naer dien dat zij, uter name van der vorseide steide, als goede lieden beminnende de heileghe kerke ende kennende de vorseide religieusen huere gheestelike vaders gheadvoeirt ende gheloofl hadden wel ende ghetrauwelike tonderhoudene tinhouden van der zelver cedule, was ghesloten dat men die registreren zoude. — De collatie is ghemacct jeghen toriginale bi mij.

Registr. Nigrum, fol. 113.

Aux archives de la ville d'Ypres: transcription au *Wittenboek*, fol. 163, et au *Geluwenboek*, fol. 6.
Diegerick, *Inventaire*, t. III, p. 155 (analyse).

815.

Littera sub sigillo sancti Petri Insulensis cujusdam appunctuamenti et concordie inter dominos capituli sancti Petri Insulensis ex una parte, et dominos prepositum et conventum sancti Martini Yprensis et decanum et capitulum sancti Donatiani Brugensis ex altera, de decimis de Brillo.

1431. Universis presentes litteras inspecturis decanus et capitulum ecclesie sancti
26 Septem. Petri Insulensis, Romane ecclesie immediate subjecte, Tornacensis dyocesis, salutem in Domino. Ne gestarum rerum memoria processu temporis evanescat, expedit ut ea que a modernis ordinantur, scripto fideliter commendentur. Notum igitur facimus quod, cum nuper quedam questionis materia per et inter religiosos ac venerabiles et circumspectos viros prepositum et conventum monasterii seu ecclesie sancti Martini Yprensis, ordinis sancti Augustini, necnon decanum et capitulum ecclesie sancti Donatiani Brugensis, Morinensis et Tornacensis predicte dyocesum ex una parte, et nos decanum et capitulum predictos ex altera, occasione et ad causam juris decime crescentium et provenientium fructuum de et super certis terris et hereditagiis jacentibus in locis et terminis infra designatis, moveretur seu moveri dubitaretur et appareret, nos hinc inde per nostros ad hoc commissos in loco contentioso amicabiliter convenimus, et de meritis questionis hujusmodi, prout potuimus, nos fecimus informari, ac tantum in hac materia processimus, quod tandem habitis et auditis super hec nonnullorum antiquorum virorum in eadem materia magis sapientium, mediis suis juramentis, oppinionibus et advisamentis, ipsisque diligenter attentis cum ceteris circa hec attendendis, pro bono pacis et concordie inter nos mutuo fovendarum et nutriendarum, parcendoque laboribus et expensis, qui exinde oriri potuissent, ac evitando processus, quorum eventus dubii esse noscuntur, medio et prosecutione commissorum nostrorum predictorum condescendimus ad appunctuamentum et

concordiam hujusmodi. Videlicet quod movendo a quodam puteo stante supra fundum et hereditagium hospitalis ville Yprensis, adjacente vico Flamingice nuncupato *den ommeloop*, venienti a parte septentrionali et aboutanti itineri seu magne platee calcheate, qua itur de dicta villa Yprensi versus Popringie, et ab illo termino veniendo per et trans dictum hereditagium predicti hospitalis usque ad latus meridionale Flamingice *den zuudwesthouc*, et abinde usque ad quemdam puteum stantem versus partem occidentalem Flamingice *up den zuudoosthouc*, feudo Johannis Rugghevoets, civis Yprensis, contiguum et abordantem, et ab illo puteo eundo etiam versus dictam partem occidentalem usque ad fossata seu menia antiqua dicte ville Yprensis, de directo secundum quamdam hagam stantem supra feudum predicti Johannis Rugghevoets, nos decanus et capitulum ecclesie sancti Petri Insulensis predicte omnes et singulas decimas de et a terris et hereditagiis infra hujusmodi metas versus partem meridionalem et iter Yprense et Popringense supradictum jacentibus et situatis ad causam juris nostri decime de Crommenelst integre habebimus et levabimus ac percipiemus. Ipsi vero domini prepositus et conventus ac decanus et capitulum sancti Martini Yprensis et sancti Donatiani Brugensis ecclesiarum supradicti omnes et singulas decimas provenientes ex terris et hereditagiis jacentibus citra dictas methas a parte septentrionali integre habebunt et percipient, juxta et secundum signa circa hec per Guillelmum Buedin, parrochianum de Kemmele, dicte Morinensis dyocesis, juratum mensuratorem terrarum dicti loci Yprensis, posita, salvis in ceteris juribus, possessionibus et saisinis venerabilium dominorum prepositi et conventus sancti Martini ac decani et capituli sancti Donatiani predictorum atque nostrum. Quod quidem appunctuamentum et concordiam exinde laudavimus et approbavimus ratumque et gratum habuimus, ac quantum in nobis est, tenore presentium laudamus et approbamus et ratum habemus, promittentes ipsum appunctuamentum deinceps imperpetuum firmiter tenere et inviolabiliter observare, sub ypotheca et obligatione omnium nostrorum et ecclesie nostre predicte bonorum presentium et futurorum. In cujus rei testimonium sigillum nostrum duximus presentibus litteris apponendum. Datum in capitulo nostro, anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo primo, mensis septembris die vicesima sexta.

Registr. Nigrum, fol. 114.

816.

Littera sub sigillo ville Yprensis de quadam laga inter nos et Oliverum de Witte, ita quod ecclesia habebit xlix. sol. par. scilicet super quandam mansuram in parrochia sancti Nycholai in de Vleeschhauwerstrate xiv. sol. item xiij. sol. vj. den. in parrochia sancti Petri, item xxj. sol. vj. den. in parrochia sancti Petri.

Wij sceipenen van der steide van Ypre doen te weitene allen lieden, dat 1431.
voor ons commen zijn Olivier de Witte ende joncvrauwe Marie zijn wijf, poorters 31 Décemb.
tYpre, of eene zide, ende her Willem de Witte, canonec profes ende keilwaerdere

in deisen tijden. van der kerke ende cloostre van sinte Martins bin Ypre, als moghende ende soffisantelike ghefondeirt bi lettren van procuracien gheseighelt metten zeigle van minen here den proost ende zinen convente voorseid nu jeghenwordich, die zij daghelijcx useiren, zo ons bleken es, of andre zide, de welke jeghen mallic anderen ghemaect hebben eene vriendelike wisselinghe, die men heet laghe, van haerleider parceelen van ervelike rente jeghen erve van lande ligghende bin den sceipendomme van Ypre hier naer verclaerst, in deiser voorme ende condicie, dat de vorseide Olivier de Witte ende joncvrauwe Marie zijn wijf zullen hebben ende behouden ervelike, thaerlieder bouf, thaers hoirs ende naercommers bouf, bi der laghe vorseid, van den voornomden her Willem den Witte in den name als boven, vier ende twintich roeden lands, litel min of meer, ligghende up de Meessinstrate an de oostzide, tusschen den lande her France Belles an de zuudzide of eene zide, ende den lande van den vorseiden Olivier de Witte an de noordzide of ander zide, streckende achterwaert dherve van den vorseiden lande verlaeght toter erve svorseids Oliviers; ende de vorseide Olivier de Witte ende joncvrauwe Marie zijn wijf zullen noch hebben ende behouden ervelike, thaerlieder bouf, thaers hoirs ende nacommers bouf, bi der laghe vorseid, van den voornomden her Willem den Witte in de name als boven, hondert viere waerf twintich acht roeden lands, lettel min of meer, ligghende in de vorseide Meessinstrate an doostzide, tusschen svorseids Oliviers de Witte an de zuudzide of eene zide, ende den lande van den hoghen Zieken an de noordzide of ander zide, streckende achterwaert dherve van den vorseiden lande verlaeght toter herve svorseids Olivier, niet gaende jaerlijcx uten vorseid lande verlaeght. Over de welke parceelen van lande ende erve boven verlaeght de vorseide Willem de Witte in de name als boven ervelike zal hebben ende behouden, ter vorseide kerke ende convente bouf, bi der laghe vorseid, van den vornomden Olivier de Witte ende joncvrauwe Marie zinen wive, neighene ende viertich scelle parisise ervelike renten up drie husen ende erven hiernaer verclaerst: es te weitene viertiene scelle parisise ervelike rente up een huus ende erve toebehorende Pieter den Raed, up dherve der onder ende up al datter toebehoort, erdvast ende naghelvast, staende ende ligghende in de Vleeschhauwerstrate an de zuudzide, tusschen derve van den vorseiden Pietre an de westzide of eene zide, ende den huse ende erve der weidewe Jacob Inghels an de oostzide of ander zide; item noch dertiene scelle ende zes penne parisise ervelike renten up een huus ende erve wilen Boudins Vos, ende nu es France Martins trompere, staende ende ligghende tender Neiderstrate tsinte Pieters, alzo men gaet sGraven walle waert, in een cleene straetkin an de noordzide, tusschen den huse ende herve Jacobs van der Helst an de westzide of eene zide, ende der herve Maylin Paulin an doostzide of ander zide; item ende noch van gheliken een ende twintich scelle ende zes penne parisise ervelike rente up thuus her Jacobs sBroukers, up dherve der onder ende up al datter toebehoort, erdvast ende naghelvast, staende ende ligghende in de vorseide Neiderstrate tsinte Pieters, zo men gaet sGraven walle waert, in een clene straetkin an de

noordzide, tusschen den huuse ende herve Maylin Paulin an de westzide of eene zide, ende der herve her Jans Honds an de oostzide of ander zide, hebbende ende houdende zinen vryen uutganc tvorseide huus ten straetkine bachten huse gheheten Vriezeland, vallende alle deise voornomde parceelen van erveliken renten telken Bamesse van den jare. Van der welker vriendelike wisselinghe ende lage vorseid beede de voornomde partien hebben hemleiden van mallic anderen ghehouden over wel vernought ende te vullen ghepaeyt, ende hebbens elc anderen hallem ende ghifte ghegheiven wel ende wettelike, naer costume ende usaige van der vorseide steide van Ypre, ende zijnt elc anderen sculdich te warandeirne van allen calaengen jeghen elkerlike in der manieren voorscreiven, ende hebben beede de vorseide partien voor ons ghenomen bi haerleider trauwe ende heede, dat deise vorseide laghe goed ende loyael es zonder fraude of malengien, ende niet ghemaect om yement zine sculd tontsteikene. In der welker ghedinkenesse ende verzeikertheiden hebben wij hier of ghedaen maken ende zeighelen twee lettren van eenzer voorme ende inhoudene met den ervachtighen zeighele van der vorseide steide van Ypre, wanof elc van den vorseide partien den eenen themwaerts heift. In orcondsceipen van deisen sceipenen Lambrecht van Loo, Jan de Broukere, Pauwels Bourgoys ende Jan van der Poorte. Ghedaen in tjaer ons Heren duust vierhondert ende een ende dertich, den een ende dertichste dach van decembre.

Registr. Nigrum, fol. 112.

817.

Littera sub sigillo ville Yprensis de anniversario Andree de Douaco et de redditibus pro eodem anniversario, hoc est xlv. sol. in parrochia sancti Petri super mansuram quondam Lamberti de Vos in vico Meridionali, et xlix. sol. vj. den. par. in parrochia sancti Martini super mansuram quondam Ludovici de Juede, over de leed.

1431-32. 20 Mars.

Wij sceipenen van der steide van Ypre doen te weitene allen lieden, dat voor ons commen zijn in propren personen Andries van Douway ende joncvrauwe Jakemine zijn wijf, poorters van der zelver steide, de welke bi rechter devocie ende aelmoessene ter werdicheide van Gode van heimelrike, der maghed Marie, ziere ghebenedijdder moeder, ende ter zalicheid van der zielen van wijlen Andriese van Douway ende joncvrauwe Kerstinen zinen wive was, ende specialike omme zeikeren kerkeliken dienst van eenen ervachtighen jaerghetide over de zielen voorseid, hebben beede te gadere ende elc bi zonderen upghedraghen ende quite gescolden, draghen up ende scelden quite bi deisen presenten lettren den her Willem den Witte canonec, profes ende kelewaerdere in deisen tijden van der kerke ende cloostre van sinte Martins van Ypre, ende bi dien hebbende de administracie, tregement ende tgouvernement van al den incommenden goede der vorseide keilwaerderie, kerke ende cloostre toebehorende,

eeuwelike ende ervelike ter vorseide keilwaerderie, kerke ende cloostre bouf, soffisantelike ghefondeirt boven dien bi lettren van procuracien gheseighelt metten zeigle van minen here den proost ende zinen convente vorseid nu jeghenwordich, die zij daghelijcx useiren, zoo ons bleken es, de somme van viere ponden viertiene scellinghen ende zesse penninghen parisise ervelike rente, zulker ende gheliker munte als de steide voorseid jaerlijx ontfaen zal van haren anderen incommenden goede, ten value van elken paymente, de welke somme de voornomde wijlen Andries van Douway ende joncvrauwe Kerstine zijn wijf was jaerlijcx bezet hadden binnen der steide ende sceipendomme vorseid, up zeikere parceelen van husen ende erven hier naer verclaerst: te weitene eerst ende al voren viveuviertich scellinghen parisise ervelike rente vorseider munten, up een huus wijlen toebehorende Kerstoffels den Vroede ende nu toebehorende Lamsin den Boom, up dherve der onder ende up al datter toebehoort, erdvast ende naghelvast, staende ende ligghende in de Zuudstrate an de westzide, tusschen der herve zuudwaert van Jans de Grave cupere of eene zide, ende svorseids Lamsins den Boom noordwaerd of ander zide; item ende noch neighene ende viertich scellinghen ende zesse penninghen parisise erveliker renten vorseider munten, up een huus nu toebehorende Lodewijc de Jeude, gheheten de Gans, up dherve der onder ende up al datter toebehoort, erdvast ende naghelvast, staende ende ligghende in de Naelstrate over dYpre an de westzide, tusschen der herve Jans Wijns an de zuudzide of eene zide, ende der hervè Bouderijc Ritsaerds an de noordzide of ander zide, vallende alle deise voornoomde parceelen van erveliken renten boven upghedraghen telken Bamesse van den jare. VAN DER WELKER updraghinghe ende quitesceldinghe van der vorseide somme van viere ponden viertiene scellinghen ende zesse penninghen parisise ervelike rente vorseider munten, de voornoomde Andries van Douway ende joncvrauwe Jakemine zijn wijf hebben hemlieden ende elc bi zonderen voor ons ghehouden ende bi deisen presenten lettren houden over wel vernoughł ende te vullen ghepaeyt ende hebbens halm ende ghifte ghegheiven den voorseiden her Willem den Witte, in deisen tijden keilewaerdere van sinte Martins vorseid, als moghende ende soffisantelike ghefondeirt bi lettren van procuracien voorseid, over ende in de name van der vorseide keilewaerderie, kerke ende cloostre eeuwelike ende ervelike, ter vorseider keilwaerderie, kerke ende convente bouf, wel ende wettelike, naer costume ende usaige van der voorseider steide van Ypre, ende zijnt hem sculdich ter vorseider keilwaerderie, kerke ende cloostre vorseid te warandeirne van allen calaengen jeghen elkerlike ten eeuweliken daghen in der manieren boven verclaerst. DUER DE WELKE ghifte, updraghinghe ende quitesceldinghe van der vorseider somme van viere ponden viertiene scellinghen ende zes penninghen parisise ervelike rente vorseider munten, de welke de vorseide her Willem de Witte ontfaen heift, ter vorseide keilwaerderie, kerke ende cloostre bouf, van den vorseiden Andries van Douway ende joncvrauwe Jakemine zinen wive, hemleiden der of quite sceldende ende allen anderen wiens quitanche der of toebehoort metten rechte, ende het eerlijc es der name Gods, zire gebenedidere moeder, der zalicheid

der zielen metten werdeliken dienste ons Heren van heimelrike te ghedinkene, so eist dat, in recompensacien ende weiderlone van dien, es commen voor ons de vorseide heer Willem de Witte canonic, profes ende keilwaerdere vorseid, soffisantelike ghefondeirt bi lettren van procuracien in der maniere als boven, de welke heeft de vornomde keilewaerderie, kerke ende cloostre ende al haerlieder goed vooroghen ende toetecommene belast ende bezwaert, bi deisen presenten belast ende bezwaert van nu voordan eeuwelike ende ervelike gheduerende, in der manieren ende condicien, dat hi ende zine naercommers keilewaerders vorseid of de gone andersins administracie, tregement ende tgouvernement hebben zullen in toecommenden tijden van der voorseide keilwaerderie, kerke ende cloostre, zijn ende werden sculdich van nu voordan te doen doene een ervachtich jaerghetide over de zielen voorseid alle jare, telken elleivensten daghe van septembre, in de vorseide kerke van sinte Martins omtrent der achtster hueren in den hooftcoor, ende dat eerstwaerven begonnende nu den elleivensten dach van septembre eerst commende, ende alzo blivende doende alle jare telken elleivensten daghe deen den anderen altoos naestvolghende eeuwelike ende ervelike gheduerende, ende dat met al zulken diensten ende ghiften van aelmoessenen als hier naer verclaerst werd, over de zielen van wijlen Andriese van Douway ende joncvrauwe Kerstinen zinen wive was, ende dat ten propren costen ende lasten van den goede svorseids keilwaerderie, kerke ende cloostre van sinte Maertins. Eerst dat de voorseide her Willem de Witte in de name als boven ende zine naercommers keilewaerders, of de gone die danne tregement ende tgouvernement hebben zullen van der kerke ende cloostre voorseid, soffisantelike ghefondeirt in der manieren als boven, zijn ende werden sculdich te doen doene vigelie met neighene lessen, commendacien der toe horende sdaeghs der voren, over twelke tvorseide convent zal hebben ter collacie vier ende twintich scellinghen parisise vorseider munten. Item zo werdt de vorseide keilewaerdere, ghefondeirt in der maniere als boven, ende zine naercommers sculdich te doen doene eene zinghende messe van *Requiem* met dyaken, subdyaken ende eenen choriste, wanof de priestre, dyaken, subdyaken ende choriste hebben zullen neighene scellinghen parisise voorseider munte. Item noch zo werdt de voorseide keilwaerdere, ghefondeirt in der maniere als boven, ende zine naercommers sculdich te doen sconemaken tzaerc van haerleider sepulture up den vorseiden dach, daer up te stellene up elc van den vierhouken een stallicht, zulc als men ghewone es van stellen over de ziele van eenen prelaet. Over de lakinghe van der stallichten vorseid zal hebben de costerie van den cloostre voorseid twaelf scellinghen parisise vorseider munten. Item noch zo es ende werdt de vorseide keilwaerdere ghefondeirt in der maniere als boven, ende zine naercommers up den vorseiden dach ghehouden te leiverne twaelf penninghen parisise vorseider munten an brode, ende twee scellinghen parisise vorseider munten an wijne. Item noch zo werdt sculdich de vorseide keilwaerdere, ghefondeirt in der manieren als boven, ende zine naercommers te voorziene twee ponden offerkerssen van twaelven in tpond. Item zo werdt de voorseide keilwaerdere,

ghefondeirt als boven, ende zine naercommers ghehouden te stoffeirne eene tafele met achte provenden van eenen halven weidere ghesleighen in achte sticken, ten daghe, plaetse ende huere vorseid, voor elke provende ligghende een wit brood van twaelf penne parisise vorseider munten, als te gader werd zijnde vleesch ende brood in menichte van der provenden vorseid vierendetwintich scellinghen parisise vorseider munten. Item zo werdt de voorseide keilwaerdere, ghefondeirt in der maniere als boven, ende zine naercommers sculdich te voorziene ter vorseider tijd van der vigelie, messe ende commendacie achte weidewaers van der Nazarette, de welke ghehouden werden te bliven stane toten hende van der vigelie ende messe, den welken men gheiven zal de vorseide achte provenden, van den welken de vooghden van den heileghen Gheest tsinte Maertins, diet nu zijn ende naermaels weisen zullen, hebben zullen alleenlike de kennesse van den voorseiden achte weidewaers, weider zij daer commen zijn of ne zijn toten hende van den voorseiden dienste. In ghebreike van welken ghehouden werden te deelne de vorseide provenden thaeren ghelieften den aermen van der voorseide prochie over den gonen diere in ghebreike bevonden worden. Over den welken dienst de heileghe Gheest zal hebben viere scellinghen parisise vorseider munten. Item ende noch boven dien werdt sculdich de vorseide keilwaerdere, ghefondeirt in der maniere als boven, ende zine naercommers te voorziene van eenen bode, die te tafele vercleeden zal, den steen scone maken, bancken ende stallichten stellen, over twelke hij hebben zal viere scellinghen parisise voorseider munten. Twelke jaerghetide ende aelmoessene, alzoot boven verclaerst staet, de vorseide keilwaerdere van sinte Maertins ende zine naercommers, over ende in de name van der zelver keilwaerderie, kerke ende al tghemeene convent, heift belooft ter goeder trauwe bi deise vooroghene lettren al dat vorseid es te doene vulcommene, ten propren costen ende lasten van der vorseider kerke goeden vooroghen ende toetecommene, up de pene verbuerte van neighene ponden viertiene scellinghen twaelf penninghen parisise, ende dat ghelike sculd van daghe verleiden die te innene ende te distribueirne bi den voorseiden vooghden van den heileghen Gheest, of diet zijn zullen in toecommenden tijden; BEHOUDEN emmer up dat de steide vorseid stonde in orloghe, of datter in ghewoorpen ware ces van der heilegher kerke, dat danne de voorseide kerke onghehouden ware dien tijd te doene dit voorseide jaerghetide ende de heileghe Gheest van innene de vorseide verbuerte ende rente toter stond dat se ghere-queilliert ware, achter twelke elc danne ware ghehouden van doene ende van innene in der manieren als boven gheseid es, naer viertiene daghen der reconsiliacie volghende. In verzeikertheiden van deisen hebben wij hier of ghedaen zeiglen twee eenze brieven metten ervachtighen zeigle van der vorseider steide van Ypre, daen of de vorseide kerke ende cloostre den eenen heift, ende svorseids Andries vrienden den anderen. In orcondsceipen van deisen sceipenen Andries van Dixmude, Pauwels Bourgoys, Kerstoffels Croeselin, Jan de Meinere ende Cornelis van der Letuwe. Ghedaen in tjaer ons Heren dusentich vierhondert ende een ende dertich, den twintichsten dach van maerte.

Registr. Nigrum, fol. 110.

818.

Littera faciens mensionem de officio sanctissimi Sacramenti celebrando infra octavas ejusdem perpetuis temporibus in ecclesia sancti Nicholay Yprensis. — Originalis habetur in lada T.

Cond ende kenlijc zij allen lieden dat Jhane Lugghes, poorteghe tYpre, Paschine Dugghes ende Jhane Hiels hebben upghedraghen Jacob Tande, Ron Liebaerde, Olivier Coopmanne ende Lauwerse der Juede, als kercmeesters binnen zinter Niclaus kerke binnen Ypre in die tijd, ter vorseider kerke bouf, een huus met drien cameren staende int Aprilkin an de noordzijde, tuschen den huuze ende erve wijlen Jaex d'Olislaers over een zijde, ende den huuze ende erve wijlen Lamsin Lugghes over dander zijde; item een ghemet lands ende twee roeden, ligghende in de prochie van Vlamertijnghe, streckende oostwaert tote den lande der kijnderen van Metsijs den Puud, ende west toten Casseldreivekinne, item noordwaert tote Jhans Puuds de jonghe lande, item an de zuudzijde tote Lamsin Lievins lande; item vier linen ende vier ende dertich roeden, ligghende in de zelve prochie van Vlamertijnghe, tuschen der Bueterstrate ende der Muelenstrate, streckende an Daneel Metsuus lande an de noordzijde, ende an Lamsin Lievins lande an de zuudzide. Over welc huus, land ende ervelike rente de vorseide kercmeesters, over hemleiden ende hare naercommers kercmeesters zijnde van der vorseider kerke hebben verbonden ende verbijnden ewelike tallen daghen, van der voornoomder kerke weighe, hemleiden de voorseide kerke ende hare dienaers te betaelne deise naervolghende distribucie. Al voren minen here den prochipape, over den dienst van den achte daghen, de welke werd ghehouden hoofmesse te zijnghene alle de octave van den heileghen Sacramente gheduerende, veertich groten. Item den visenteire, de welke moet zijn drie waerven dyaken, es te weitene up den heileghen Sacrament dagh, item sondaegs der na ende ter octave van der feeste voornoomd, xvj. groten. Item de capelane moet zijn subdyaken ten drien voornoomden stonden ende zal hebben xij. groten. Item de costers, de welke ghehouden werden hare cappen an te hebbene ten vorseiden feesten, elc x. groten. Item de kijnderen, diere gherewen zullen sondaegs bin der octave voornoomd, ij. grote. Item den orghelare, die speilen zal de twee voornomde feesten messen ende vesperen, v. groten. Item den blazere, die up de voornomde tijd blazen zal, drie grooten. Item den dienaere van der kerke, die de ghetijden luuden zal, viij. groten. Over welke distribucie de vorseide dienaers zullen zijn ghehouden te zijnghene de zeven ghetiden van den daghe ende hoofmesse alle de octave van den heileghen Sacramente voornoomdt elcx jaers ewelike ghedurende. Voord zoo zullen de voorseide kercmeesters ende alle hare naercommers zijn ghehouden te doen beyaerdene hoofmesse, processie ende vesperen up den vorseiden zondagh ende octave van der feeste voornomdt. Item alle zondaghe ende solenne daghen van den jare, als de grauwe zusteren ende alle gheestelike lieden zullen gaen ten heileghen Sacramente,

1432. 14 Juin.

88

zoo moet de kerke hemleiden leiveren eene pijnte wijns, maer datter over blijft, dat zal bliven ter oorbore van der vorseide kerke. Item de voornomde kerke moet leiveren eene kerse van eenen ponde, ende die doen bernen alle zondaghe, de welke moet zijn van vier ledementen, ende deise moet men verniewen alle paeschedaghen, ende men zalse alle zondaghe huute doen ende legghense in behouder steide. Item de kerke zal doen bernen, up den zondagh bin der octave ende up den dagh van der octave voorseid, was ende licht geliker wijs alzoot up dobblen feesten es ghecostumeird. In kennessen der waerheiden van al deisen dijnghen voorseid, soo hebben wij kercmeesters voornoomd deise presente lettre ghezeghelt met onzen propren zeghelen. Ghedaen int jaer ons Heren duust vierhondert ende twee ende dertich, den viertiensten dagh van wendemaent.

Registr. Nigrum, fol. 128.

819.

Littera sub sigillis v. scabinorum territorii Yprensis, mensionem faciens de quadam laga facta inter nos et Franciscum Bliec, ita quod nos habebimus curtem continentem xv. mensuras terre, cum catallis ibidem pertinentibus, jacentes in parrochia de Brillo, et Franciscus habebit xv. mensuras terre, jacentes in parrochia de Vlamertinghe.

1452-33. Wij Jacob Staby, Andries Angillis, Jan Tand, Jan Sanders ende Jan de Hane,
8 Mars. sceipenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen lieden, dat voor ons commen es in propre personen eersame werde ende wijse here Willem de Witte priestre, in deisen tijden keilwaerdere van der kerke van sinte Martins tYpre, of eene zide, ende France Bliec of andre zijde, ende hebben voor ons verkendt ende verlyet huers vryes dancx ende willen, dat zij onderlinghe gheordineirt ende ghemaect hebben eene vriendelike wisselinghe, die men heet laghe, van zeikeren parcheelen van ervachticheiden hier naer verclaerst. Es te weitene dat de vorseide here Willem de Witte, over ende in de name van der vorseider kerke van sinte Martins tYpre, zal hebben, possesseren ende behouden, eeuwelike ende ervelike ter vorseider kerke behouf, van den voornomden France Bliec, eene hofsteide groot weisende, met den lande der in ende der ontrent ligghende, vichtiene ghemeiten lands, lettel meer of min, metgaders alle de cateilen diere up zijn ende toebehoren, te weitene huusen, scueren, stallen, boomen ende alle andre, rijpe, groene, erdvast, wertelvast ende naghelvast, staende ende ligghende onder onzen gheduchten here van Vlaendren binnen den Yperschen ambochte, in de prochie van den Briele, tusschen den Reningweighe an de oostzide of eene zide, ende der vorseider kerke van sinte Martins lande an de westzide of ander zijde, Jan Stacins lande an de zuudzide, ende Joris Luux lande an de noordzide, belast de zelve hofsteide ende lande voornomdt met sheren cheins jaerlijcx uutgaende. Over de welke hofsteide, landen ende catheilen boven ghenomt de vorseide France Bliec zal hebben, possesseren ende behouden eeuwelike

ende ervelike, tzinen behouf, tzijns hoirs ende naercommers behouf, van den voornomden here Willem de Witte, als keilwaerdere ende over ende uter name van der voornomder kerke van sinte Martins tYpre vorseid, vichtiene ghemeiten lands, lettel meer of min, ligghende onder theersceip mer Robrechts van Vlaendren binnen Veurnambacht, in de prochie van Vlamertinghe, ten vonnesse van sceipenen behorende, streckende oost ende west tusschen svoorseids France Bliecs hofsteide an de zuudzide of eene zide, ende mijns heren van Elverdinghe lande an de noordzide of ander zijde, met eerne erveliker lidinghe gaende tote in sGraven strate te Vlamertinghe waert, belast de voornomde vichtiene ghemeiten lands met sheren cheins jaerlijcx uutgaende. Van der welker voorseide laghe beede de voornomde partien hebben hemleiden ghehouden ende houden teen van den anderen over content, te vullen vernought ende wel ghepaeyt, ende hebbens elc anderen verlaeght, upghedraghen, quite ghescolden, halm ende ghifte ghegheiven wel ende wettelike, naer costume ende usaige van den Yperschen ambochte, ende hebbens elc anderen ghewedt ende gheloft goed gherechtich inwaersceip zonder calaenge jeghen allen lieden quite land ende laghe omme quite gheld, behouden sheren cheins jaerlijcx uutgaende. In kennessen der waerheiden zo hebben wij sceipenen boven genomdt deise presente lettren ghezeighelt met onzen propren zeighelen uuthanghende. Dit was ghedaen den achtsten dach van maerte, in tjaer ons Heren als men screef duust vierhondert twee ende dertich.

Registr. Nigrum, fol. 114.

820.

Quod omnes religiosi monasterii sancti Martini Yprensis sunt cives ejusdem ville, eidem monasterio compositionibus inter ipsam villam et prefatum monasterium initis et concordatis, ac aliis omnibus privilegiis papalibus seu a quocunque eisdem concessis, in omnibus semper salvis. — Originalis habetur in lada A.

Wij voochd, scepenen ende raed van der steide van Ypre doen te wetene allen lieden, dat uute dien dat de cloostere ende kerke van sinte Martins gheleighen ende ghestaen es binder voorseider steide van Ypre, ende dat de religieusen proofst, deken ende convent van der zelver kerke wonende zijn ende water ende weede nemen binder voorseider steide ende scependomme, ende dat hemleiden alleenlijc toebehoord te administreirne den poorters ende volcke van der zelver steide de sacramenten van der heilegher kerke, bij den welken zij ende wij sculdich zijn middele ende weighen te vindene omme onderlinghe paix, ruste, minne ende eendrachtichede te voedene ende onderhoudene, ende ooc scuwen alle materien ende zaken van rigeure ende discorde, daer toe de voorseide religieusen ende onze voorzaten in wette zeere gheneghen hebben gheweest, in zulker wijs dat zij ende wij deen den andren minne ende vriensceipe bewijst hebben, ende ondre dandre, na dien dat, int jaer duusentich vierhondert een

1434. 30 Juillet.

ende dertich, dher Anthonis van Belle, doe deiken ende wijnwaerdere van der zelver kerke, ten orboore ende proufite van diere zeikere wijnen ghecocht hadde, de welke ten versouke van den tolnare van der steide van der Nieuweport daer ghearesteert waren omme recht van tolne deraf te hebbene, de zelve wijnen ten scrivene van onsen vooerseiden voorsaten in wette, int voorseide jaer van eenenderteghen, ghetelivreert waren, overmids dat de zelve religieusen, in consideratien ende omme de causen boven ghenopt, kenden hemleiden ende haerleider ghemeene convent van doe teeuwelicheiden poorters van der voorseide steide, omme te ghebrukene van allen den previlegen, vrijheiden, costumen ende usaigen van der zelver steide, ghelic den andren porters, behoudcn emmer dat de vrijheiden van haren heerscepen ende alle andere previlegen, composicien ende appointementen hier vormaels ghemaect ende ghesloten tusschen der vorseider steide an deene zijde, ende hemleiden ofte haerleider voorders an dandre, niet derbij vermindert noch ghequest ne waren in eenegher maniere, nemaer dat die bleven in hare cracht ende moghentede, ende behouden ooc dat zij bij deisen niet ne gaen jeghen de gheestelike wet, daer jeghens zij te voren verbonden staen; ten welken poorterscepe up de condicien ende in der manieren vorscreven zij ontfanghen hadden gheweist, niet alleenlike bij onsen voorseiden voorsaten in wette voochd, scepenen ende rade van der voorseider stede, nemaer ooc bij den hofmannen, zevenentwintich, portrie ende andre notable, wien de zaken boven verhaelt aenbrocht gheweest hadden, daer in zij hem ghemeenlic gheconsenteerd hadden in consideracien ende omme tghuent dat boven gheseit es, ende hebben belooft an beeden zijden ditte wel ende duecdelike tondrehoudene zondre daer jeghens te ghane, te doene of te laten ghane in eenegher maniere, openbarlic noch bedectelic. Ende omme dat van desen ghedinckenesse ende memorie weisen moghe ende de voorseide eendrachticheid ende alliance te bet onderhouden, soo heeft vord gheconsenteerd gheweest, dat elc van andren lettren ende beseghelthede van desen hebben zoude. In kennessen van den welken wij dese presente lettren hebben ghedaen zeghelen metten zeghele van zaken van der vorseider steide van Ypre, den XXX.sten dagh in hoymaend, int jaer duust vierhondert vier ende dertich. WIELANT.

Registr. Nigrum, fol. 132 (revu sur l'original).

Aux archives de la ville d'Ypres: lettres originales analogues sous les sceaux du prévôt Nicolas et du couvent de Saint-Martin; transcription au *Geluwenboek*, fol. 7.
Diegerick, *Inventaire*, t. III, p. 165 (analyse).

821.

Sequens littera ex precedenti in gallico est translata.

1434. 30 Juillet. Nous advoé, eschevins et conseil de la ville d'Ypre faisons savoir à tous, que pour ce que l'abbeye et eglise de saint Martin [est] situé et assise dedens ladite ville d'Yppre et que les religieux prevost, doyen et convent de la

meisme eglise sont demourant et prenant eaue et pasture dedens ladite ville et eschevinage, et que à eux seulement appertiengne de aministrer les bourgoys et peuple de ladite ville les sacramens de sainte eglise, par quoi ilz et nous sommes tenus de trouver moyens et voyes pour ensemble soustenir paix, amour et accordance et l'entretenir, et aussi eschiver toutes manieres et causes de riguer et discort, auquel lesdits religieux et noz predecessuers en loy avoient esté enclin, en tele maniere que ilz et nous avons monstré amistié l'un à l'autre, et entre autres après ce que en l'an mil IIII^c. XXXI. sire Anthoine de Bailleul, lors doyen et chelenier de la meisme eglise, au proffit d'icelle avoit achetté certains vins, lesquelz à la requeste du fermier du tonlieu de la ville de Nuefpoort, furent illecq arrestez pour d'icellui avoir le droit du tonlieu, iceulx vins par lettres de nosdiz predecesseurs en loy oudit an XXXI. furent delivrez, pour ce que iceulx religieux, en consideracion et pour les causes dessus touchié, cognurent eulx et luer commun convent dès lors à tousjours bourgois en ladite ville, pour joir de tous previleges, franchises, costumes et usages de ladite ville, comme les autres bourgois, toutesvoyes reservé que les previleges de leur seignorie et tous autres previleges, composicions et appointemens cy devant fait et convenu dentre ladite ville d'un costé, et eulx ou leurs predecessuers d'autre, par ce ne soyent admenry ne corrumpu en aucune maniere, mais que iceulx demouront en leur forche et puissanche, saulf aussi que par ce ilz ne porront aler contre la loy esperituelle, contre laquelle paravant ilz sont obligié; auquel bourgoisie sur les condicions et manieres dessus esscriptes ilz avoient esté receuz, non seulement par nous diz predecesseurs en loy, advoé, eschevins et conseil de la dite ville, mais par les hoofmans, xxvij. conseilliers, bourgoisie et aultres notables, ausquelz les causes dessus touchiés avoit esté rapporté, ou quel ilz communalement se avoient accordé, en consideracion et pour che que dessus est dit, et avons promis d'ambedeux costez ce bien et deuement entretenir, sans aler alencontre, faire ou laissier aler en aucune maniere, publiquement ne ocultement. Et pour ce que de ce soit ramembrance et memoire de ladite accordance et aleance pour le mieulx entretenir, si a oultre esté consenti que chacun d'aultre aura lettres et seellé. En cognoissanche duquel noz avons ces presentes lettres fait seller du seel aux causes de ladite ville d'Yppre, le XXXe. jour de jullet, l'an mil IIII^c. XXXIIII. Ainsi signé

F. Wielant.

Registr. Nigrum, fol. 133.

822.

Littera per modum instrumenti confecta faciens mensionem de duabus mensuris terre jacentibus in parrochia de Pollynchove, quas ecclesie nostre contulerunt Balduinus Riboud et Margareta ejus uxor, quondam prebendarii ecclesie nostre.

In nomine Domini. Amen. Per hoc presens publicum instrumentum cunctis 1435.
pateat evidenter et sit notum, quod anno ejusdem Domini millesimo quadringentesimo 2 Juillet.

tricesimo quinto, indictione terciadecima, die vero secunda mensis julii, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Eugenii, divina providencia pape quarti, anno quinto, in mei notarii publici et testium subscriptorum ad hec specialiter vocatorum et rogatorum presencia personaliter comparentibus et constitutis discreto et religioso viro domino Guillelmo de Witte presbitero, canonico et cellerario monasterii sancti Martini Yprensis, ordinis sancti Augustini, Morinensis dyocesis, ac procuratore legitimo venerabilium et religiosorum virorum dominorum Nicolai prepositi et conventus dicti monasterii, per prepositum soliti gubernari, ex una, necnon Guillermo Lammerthijn et Elisabeth ejus uxore, parrochianis de Pollinchove, partibus ex altera, idem Guillelmus Lammertijn dixit et recitavit, quod, viginti quatuor annis vel circiter elapsis, emerat et sibi acquisierat justo emptionis titulo a Nicolao Coppin et ejus uxore duas mensuras terre vel circiter, ac eas solverat de pecuniis per eum receptis ex manibus Balduini Riboud et Margarete ejus uxoris, prebendariorum monasterii sancti Martini predicti, pertinentibus et spectantibus dicto monasterio, animo et intentione quod in commodum, profectum et utilitatem ejusdem monasterii converterentur, jacentibus predictis terris modo, serie et forma in quibusdam litteris patentibus, sigillis providorum virorum Philippi van Pollinchove, Galteri Snoukaert, Jacobi de Boye, Jacobi de Busschere et Johannis Manin, scabinorum et curariorum territorii Furnensis, in duplicibus caudis pergameni impendentibus sigillatis ac Flamingo idiomate confectis, infrascripti tenoris, seriosius et diffusius contentis et annotatis latiusque declaratis, quarum tenor talis est : « Wij Philips van Pollinchove, Wouter Snoukaert, Jacob de Boye, Jakemaert de Busschere ende Jhan Mannin, scepenen ende cuerheers van Veurnambacht (*suit la pièce donnée ci-dessus* n° 716). Ghedaen den twalefsten dach van ougstmaend, int jaer ons Heeren duust vierhondert ende ellevene. » Deinde vero Guillermus memoratus non coactus, non seductus, non vi, metu, dolo, fraude aut aliquo alio malo ingenio seu machinatione alicujus ad infrascripta comminatus, inductus sive circumventus, sed gratis, sua spontanea voluntate ac ex ejus certa sciencia omnibusque via, jure, modo, forma quibus potuit et [sibi] licuit melioribus, de expresso consensu dicte Elisabeth uxoris sue presentis et consentientis, dedit, donavit et concessit ex nunc donatione pura, mera, simplici et irrevocabili inter vivos, vim insinuationis habente et imperpetuum valitura, ac si coram magistratu ac quolibet ad hoc competenti judice esset insinuata, et ex causa donationis hujusmodi seu quasi prefato monasterio sancti Martini Yprensis, in recompensationem pecunie sue exposite in emptionem dictarum terrarum, prefato domino Guillermo procuratore prelibato presente, stipulante solenniter et recipiente pro dicto monasterio predesignatas terras et in preinsertis litteris seriatim declaratas; et insuper cessit, remisit, finivit et remisit in manibus dicti procuratoris, ad opus, utilitatem et commodum pretacti monasterii, presentis stipulantis solenniter et recipientis, omnia jura, rationes et actiones reales et personales, mixtas, utiles et directas, anormalas et rei persecutorias aliaque et alias quascumque que et quas ipse Guillermus donator habebat habereque poterat et debebat ac visus erat habere in terris, bonis et juribus predictis ut supra donatis et cessis, ac in jus dicti monasterii

transtulit irrevocabiter et transportavit seu quasi, ita videlicet quod nomine dicti monasterii poteri agi, experiri et defendi utiliter et directe dictarum terrarum occasione, prout nomine ipsius Guillermi et per ipsum, ante presentem donationem et cessionem, fieri potuisset; divestiens se idem Guillermus ac suos heredes seu quasi de suis dictis terris cessis et remissis ac juribus aliis seu quasi, investiensque seu quasi de eisdem dictum monasterium ad et in personam dicti domini Guillermi, procuratoris sepedicti presentis stipulantis solenniter et recipientis ad opus ejusdem. Quam quidem donationem fecit et factam esse voluit, intellexit et declaravit predictus Guillermus donator prefato monasterio in recompensationem predictam tot et tantis ac diversis donationibus diversis temporibus factis, quod neutra earum excedat seu dici possit excedere summam quingentorum vel trecentorum aureorum, nec eam revocabit pretextu immensitatis, nec ob causam ingratitudinis, nec pretextu supervenientium liberorum, nec ob causam alimentorum deficientium, nec pretextu ingressus religionis, nec ob aliam quamcumque causam de jure vel de facto, et nichil fecit vel dixit, faciet [vel dicet] in futurum, quominus presens donatio ac omnia et singula in ea contenta remaneant in sua perpetua et omnimoda firmitate. Et insuper renunciavit donator supradictus per pactum specialiter et expresse penitus in hoc facto juri dicenti donationem factam in immensum et ultra summam quingentorum et trecentorum aureorum sine insinuatione non valere, et juri dicenti donationem ob causam ingratitudinis revocari posse, et juri dicenti posse revocari donationem pretextu supervenientium liberorum, et juri dicenti posse revocari donationem propter alimentorum necessitatem, et demum omnis alii juris tam canonici quam civilis auxilio, beneficio et remedio. Preterea voluit dictus Guillermus quod casu quo ipse seu sui heredes sive liberi imposterum presentem donationem impugnare seu invalidare vellent, aut tantum facerent seu eorum alter aut fieri procurarent, quod predictum monasterium de hujusmodi terris minime gaudere quiete et pacifice fruique et uti posset ut de re propria, quod, tenerentur et essent efficaciter obligati erga dictum monasterium in sommam viginti quinque librarum grossorum monete Flandrensis, et eamdem sibi indilate solvere deberent, absque aliqua contradictione seu difficultate; quam vero sommam viginti quinque librarum grossorum monete prelibate ipse Guillermus sponte recognovit et confessus fuit a bonis ejusdem monasterii in pecunia numerata per manus Baldeuini Ribout Margareteque uxoris sue, prebendariorum sepedicti monasterii sancti Martini Yprensis, pertinentem dicto monasterio ad solvendum terras predictas cum effectu habuisse et recepisse, ipsamque in eventum impedimenti appositi, ne hujusmodi donatio suum valeat sortiri effectum, solvere per se aut suos heredes bona et integra fide prelibato monasterio, in presentia dicti domini Guillermi procuratoris stipulantis solenniter et recipientis, promisit et promittit, terras predictas specialiter et expresse ad hoc obligando et ypothecando, renuncians in premissis juri dicenti conventiones factas coram non suo judice competente ante litem contestatam posse penitere generalemque renunciationem non valere, nisi precesserit specialis, ac omnibus universis et singulis privilegiis, rescriptis papalibus, imperialibus, regalibus et aliis, impetratis et impetrandis, concessis et concedendis, inclusis in corpore

juris et non inclusis, et demum quibuscunque juris auxiliis, remediis, beneficiis et cautelis, quibus mediantibus contra predicta seu eorum aliqua venire posset aut se vel bona sua in aliquo defendere seu tueri; ea quoque omnia et singula supradicta tenere, attendere, complere et inviolabiliter observare et non contra facere vel venire per se vel alium seu alios, de jure vel de facto, aliqua ratione seu causa tacita vel expressa, excogitata vel excogitanda, imposterum per solennem stipulationem et validam promisit et in conventum habuit. De et super quibus premissis omnibus et singulis prefatus dominus Guillermus procurator, pro et ad opus dicti monasterii, sibi fieri peciit a me notario publico infrascripto publicum instrumentum unum vel plura testimonium asstantium invocando. Acta fuerunt hec Ypris, in domo habitationis mee, sita in vico Meridionali, sub anno, indictione, mense, die et pontificatu prescriptis, presentibus ibidem discretis viris magistro Johanne van Jongy et Johanne Mersiaen, clericis sepefate Morinensis diocesis, testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis.

Et quia ego Ludovicus de Dixmuda, Morinensis dyocesis, publicus apostolica et imperiali auctoritatibus notarius, premissis omnibus et singulis, dum prout supra scribuntur, fierent, dicerentur et agerentur, una cum pronominatis testibus presens fui et ea sic fieri vidi et audivi, idcirco presens instrumentum publicum exinde confectum, aliena manu, me aliis occupato negociis, scriptum, signo meo solito signavi, hic me propria manu subscribendo, in testimonium veritatis omnium et singulorum requisitus et rogatus.

Registr. Nigrum, fol. 121.

823.

De ix. mensuris terrarum jacentibus sub domino de Nova Capella, nobis per curarios ejusdem domini adjudicatis, quousque ecclesie nostre de arreyragiis butiri annorum preteritorum fieret plena solutio. (En écriture plus moderne:) Terre sunt nobis adjudicate, propter non solutionem.

1435. 24 Août.

Wij Heinrijc Anselin ende Jhan Peis, scepenen ende cueriers mijns heren van der Cappelle, doen te wetene allen lieden, dat Fransoys Scelewaert, als wettelike in de steide van mijn here den proofst ende van den convente van sijnte Martins van Ypre, es commen in ghebander vierscare mijns heren voorseid, ende deide tooghen ende leisen tassignement van der rente toebehorende mijn here den proofst ende den convente voorseid, die si hebben up neghen ghemeiten lands ende eene steide toebehorende Riquaert den Boyen, ligghende tal zulken plecken alzoo tassignement claerlike wel verclaerst, ende hi begherde te sine ghedaen ten assignemente, omme dat men hem tachter es van verledenen payementen, alzoo hi seicht; twelke assignement hem wel ende wettelike anghewijst was bi manijnghen van den heere ende bij vonnesse van der wet, omme dat te notene ende te plotene tamelike te zirer note ende niet daer buuten, toter tijd dat men daer of al

scadeloos sal hebben ghegheiven alle payementen ende achterstellen van verledene daghen van der rente, ende daer of de grondenaers goede, loyale rekenijnghe doen, wanneer dat mens an hem bегheren sal, behouden elcx rechte. In kennessen der waerheiden hebben wij scepenen ende cueriers mijns heren voorseid deise lettren gheseghelt met onsen seghelen uuthanghende. Dit was ghedaen den XXIIII.sten dach van oest, int jaer ons Heren als men screef M. IIIIe. ende XXXV.

Registr. Nigrum, fol. 120.

824.

De duabus mensuris terrarum jacentibus in Nova Capella, nobis per curarios ejusdem domini adjudicatis, quousque ecclesie nostre de arreyragiis certe quantitatis butiri fieret integra solucio.

Wij Heinrijc Anselin ende Jhan Peys, scepenen ende cueriers mijns heren van der Cappelle, doen te wetene alle lieden, dat Fransoys Scelewaert, als wettelike in de steide van minen here den proofst ende convente van sijnte Martins van Ypre, es commen in ghebanre vierscare mijns heren vorseid, ende deide toghen ende leisen tassignement van der rente toebehorende mijn here den proofst ende den convente voorseid, die sy hebben up twee ghemeiten lands, littel min of meer, toebehorende Jacob Foyen, ligghende tal sulker plecke als tassignement verclaerst, ende hi begherde te sine ghedaen ten assignemente, omme dat men hem tachter was van verleidene payementen, alzoo hi seit; twelke assignement hem wel ende wettelike anghewijst was by manijnghen van den here ende vonnesse van der wet, omme dat te notene ende te plotene tamelike te zirer rechter note ende niet der buuten, toter tijd dat men daer of al scadeloos sal hebben ghegheiven alle payementen ende achterstellen van verleidenen daghen van der rente, ende daer of den grondenaers goede ende loyale rekeninghe doen, wanneer dat mens an hem begheren zal, behouden elcx rechte. In kennessen der waerheiden hebben wij scepenen ende cueriers mijns heeren voorseid deise lettren gheseghelt met onsen seghelen uuthanghende. Dit was ghedaen den XXIIII.sten dach van oest, int jaer ons Heren als men screef M. IIII^c^. ende XXXV.

1435. 24 Août.

Registr. Nigrum, fol. 120.

825.

Quomodo nos constituimus procuratorem nostrum Franciscum Scelewart in Nova Capella.

Wij Clays de Voos ende Heinrijc Anselin, scepenen ende cueriers mijns heeren van der Cappelle, doen te weitene allen lieden, dat by manijnghen van den here ende bi vonnesse van der wet, mijn here de proofst ende tconvent van sijnte Martins van Ypre, uuten vullen betrauwene ende ter goeder loyaelheit hevet ghestelt al wettelike in zine stede Fransoys Scelewaerde, omme zine sculd te innene ende tontfanghene te sinen bouf, ende hem ghegheiven macht ende auctoriteit

1435. 24 Août.

ende speciael bevel omme over hem te dijnghene, te heeschene, te antwoordene ende al te doene ghelijc dat hij daer zelve present ende vooroghen ware, zonder hem tonthervene. In kennessen der waerheiden zoo hebben wij scepenen ende cueriers voorseid deise lettren gheseghelt elc onser met zijnen zeghele hier an ghehanghen. Dit was ghedaen den XXIIII.sten dach van oestmaend, int jaer ons Heren als men screef M. IIII^c. ende XXXV.

Registr. Nigrum, fol. 120.

826.

Littere sub sigillo scabinorum Yprensium, facientes mensionem de quadam laga facta inter nos et Walraven Belle, de lij. sol. par. puetevijn levandis ab ecclesia nostra super diversis domibus in parrochiis sancti Martini et Petri stantibus.

1435. Wij scepenen van der stede van Ypre doen te wetene allen lieden, dat voor
17 Novemb. ons commen zijn her Walrave Belle ende joncfrauwe Marie zijn wijf, poorters tYpre, of een zijde, ende her Willem den Witte, religieux ende profes van den cloostre van sinte Maertins bin Ypre, moghende ende soffisantelike ghefondeirt, bij zekere lettren van procuracien, over ende in de name van eerwerdeghen ende wijsen heere mijnen heere den proost ende sconvents van den zelven cloostre, zo ons bleken es, ooc poortre tYpre, of ander zijde, ende hebben verkent beede de voorseide partien elc haers vryes danx ende willen, dat zij jeghen anderen ende mallicanderen ghemaect hebben eene vriendelijke wisselinghe, die men heet laghe, van haerleder parceelen van ervelijker renten, die zij hebben ligghende binder voorseide stede, hier naer verclaerst, in deiser vorme, maniere ende condicie, dat de vorseide her Walrave Belle ende joncfrauwe Marie zijn wijf zullen hebben ende behouden ervelijke thaerleder bouf, thaerleider hoirs ende naercommers bouf, bij der laghe voorseid, van den voornomden her Willem den Witte ende in de name voorseid, omme zijn huus ende erve te quittene ende te ontlastene, daer hij nu ten tijden in wonende es, de somme van twee ende vichtich scellinghen parisise ervelijker renten, die de voorseide her Willem ende in de name voorseid ervelijke beset hadde up zijne erve, derve der ondere ende al datter toebehoort, erdvast ende naghelvast, staende ende ligghende in de Zuudstrate an de westzijde, tusschen den straetkinne ghenaemt mer Lauwereins straetkin an de zuudzijde of eene zijde, ende der erve wijlen Jans van der Helst backere an de noordzijde of ander zijde. Over de welke ervelijke rente verlaecht, de voorseide her Willem ende in de name voorseid zal hebben ende behouden eeuwelijke ende ervelijke, svoorseids cloosters ende sconvents bouf, bij der laghe voorseid, van den voornoomden her Walraven Bellen ende joncvrauwe Marien zijnen wive, de parceelen van ervelijker renten hier naer verclaerst: eerst neghentien scellinghen parisise ervelike rente elcx jaers, gaende uut eenen huuse toebehorende Jan Scoonverdrach, uut derve der ondere ende uut al datter toebehoort, erdvast ende naghelvast, staende ende ligghende bachten vleeschuuse,

an de noordzide van eenen straetkinne neffens sBuerchgraven walle, tusschen der erve svoorseids Jans of een zijde, ende der Belle erve of ander zijde; item drie ende twintich scellinghen parisise ervelijke rente jaerlijcx, gaende uuten huuse toebehorende Jan Ridsaerd, uute derve der ondere ende uut al datter toebehoort, erdvast ende naghelvast, staende ende ligghende in de Boesingstrate westwaert over dYpre, tusschen svorseids Jans erve of eene zijde, ende Jan Petijts erve of andre zijde; item noch tien scellinghen poitevijn parisise ervelijke renten elcx jaers, gaende uuten huuse toebehoorende Gillis van den Pitte, uute derve der ondere ende uut al datter toebehoort, erdvast ende naghelvast, staende ende ligghende an de zuudzijde van der Teighelstrate, tusschen svorseids Gillis erve an de westzide of eene zijde, ende der Ypre an de oostzijde of andre zijde. Van der welker vriendeliker wisselinghe ende laghe voorseid beede de voorseide partien hebben hemleiden van mallicandren ghehouden over wel vernoucht ende te vullen ghepaeyt, ende hebbens elc anderen hallem ende ghifte ghegheven wel ende wettelijke, naer costumen ende usaigen van der voorseider stede van Ypre, ende zind elc anderen sculdich te warandeirne van allen callaengen jeghen elkerlijke in der manieren voorscreven, ende hebben beede de voorseide partien voor ons ghenomen bij haerlieder trauwe ende eede, dat dese voorseide laghe goed ende loyael es sonder fraude of malengien ende niet ghemaect omme yement tsijne tontstekene. In der welker ghedinkenesse ende versekertheden hebben wij hierof ghedaen maken ende seighelen twee brieven van eenser voorme ende inhoudene metten ervachtichen zeighele van der voornomder steide van Ypre, waenof elc van den partien eenen themwaerts heift. In oorcondscepen van desen scepenen Pauwels Bourgois, Joris de Rijke, Kerstoffel Croeselin, Jan de Memere ende Joos Brijde de jonghe. Ghedaen int jaer duust vierhondert vijve ende dertich, den zeventiensten dach van novembre.

Registr. Nigrum, fol. 115.

827.

De assignatione xiiij. mensurarum terrarum jacentium in Zeilebeke, pro solutione curtis te Puudhelst, causa locationis ejusdem per relictam Judoci de Cootere, cum domibus, arboribus etc. item de duabus mensuris et dimidia in dicta parrochia jacentibus, ex causa predicta nobis facta.

Wij Joos Gheerbode, Jacob Staby, Roger van Massemene, Jan Tand ende Andries Angillis, scepenen van den Yperschen ambachte, doen te wetene allen lieden, dat uute dien dat voor ons commen es Beele wedewe van Joos den Cotere, poortre tYpre, kennende ende lyende dat wijlen Joos haer man ghenomen hadde in rechten loyalen pachte ende cheinse jeghen her Willem de Witte, doe ten tijden kelewaerdere van den cloostre van zinte Martins tYpre, eene hofsteide gheheeten Puudhelst metten huusen ende andre cateilen diere up zijn ende toebehoren, omme de somme van een ende dertich scellinghen parisise 1435. 20 Decemb.

vlaemscher munten elc ghemet, desen voorseiden pacht gheduerende ende ingaende, te houdene ende te betaelne tal zulken terminen ende payementen naer den inhoudene van der voorworde wijlen ghemaect tuschen den voornoomden wijlen Joos den Cotere of eene zijde, ende den voorseiden kelewaerdere, uuter name van den zelven cloostre van zinte Martins, of andre, alzoot claerlike blijken mach bij zeikeren lettren ende kennessen der of ghepassert ende ghezeghelt bij scepenen van der steide van Ypre, die ons scepenen boven ghenomt doe ter tijd ghetoocht ende gheleisen waren. Ende omme deise pacht wel ende loyalike alle jaerscaere vulcommen ende betaeld te zijne bij Beele de wedewe van den voornomden Joos de Cootere, in der zelver voorme ende maniere dat de voorwoorde ende kennesse inhout ende verclaerst, soo heift de zelve Beele, in versekertheiden van dien, assignement ende bezet ghedaen den kelewaerdere nu wesende van zinte Martins up eene hofsteide metten lande der omtrent ligghende, groot wesende onder al veertien ghemeten lands, littel meer of min, metgaders alle de cateilen diere up zijn ende toebehoren, te wetene huusen, boomen ende alle andre, rijpe, groene, erdvast, wertelvast ende naghelvast, staende ende ligghende onder onsen gheduchten here van Vlaendren binden Yperschen ambachte, in de prochie van Zeilebeke, an de zuudoostzijde van der justicie van Yppre. Item voord soo heift de zelve Beele assignement ghedaen den voornoomden kelewaerdere up twee ghemeten ende een half booschs, ligghende onder onsen voorseiden gheduchten prince binden Yperschen ambachte, in tween parceelen, in de prochie van Zelebeke, te wetene een ghemet an derve van den ghasthuuse tYpre of eene zijde, ende der erve van sher Lambrechts van Loo wive of andre, ende tander ghemet ende een alf ligghende an derve Gheraerd van Belle of eene zijde, ende der erve Joos van Blessy of andre, belast met sheren cheinse jaerlijcx huutgaende; in deiser manieren ende condicien, waerd zoo dat de voornoomde Beele faelgierde of in ghebreke ware wel ende souffisantelike alle jare te betaelne den voornoomden pacht, in der manieren dat de voornoomde voorwoorde ende kennesse mencioen maect, heift de zelve Beele gheconsenteird ende ghewillecuerd, dat danne stappans de voornoomde kelewaerdere, uuter name van den voornoomden cloostre van zinte Martins, of de bringhere deis briefs cause hebbende, handslaen zal moghen, zonder sy of condicie, an alle de voornoomde catelen staende ende ligghende up de hofsteide ende landen boven ghenoomdt, ende die houden over zijn proper vry eghen goed, ende voord de hofsteide metten lande houden, noten, ploten, heffen ende ontfaen alle de bladijnghen ende profiten der of commende, alzoo langhe ende toter tijd dat de voornoomde van zinte Martins, of bringher deiser lettren cause van hemleiden hebbende, uplech ende vulcommen payement ghedaen zal zijn van allen verleidenen payementen ende achterstellen onvergholden, metgaders allen costen, scaden, therijnghen ende verliesen, die omme tghebrec van den payemente of payementen van den pachte voornoomd ghedaen zullen weisen. In kennessen der waerheiden soo hebben wij scepenen boven ghenomdt deise presente lettren ghezeghelt met onsen propren zeghele uuthanghende. Dit was ghedaen int jaer duust vierhondert vijf ende dertich, den twijntichsten dach van decembre.

Registr. Nigrum, fol. 135.

828.

De perpetuis redditibus in Dickebusch vinitarie ecclesie pertinentibus. Primo de xiij. sol. iij. den. et ob. par. item de x. sol. par. item de viij. sol. x. den. et ob. par. assignatis super diversis peciis terrarum, prout infra. — Originalis habetur in lada T.

Wij Jacob Stabij, Roeger van Massemine, Jhan Tand, Andries Angillis ende Adriaen de Parmentier, scepenen van den Yperschen ambachte, doen te wetene allen lieden, dat uute dien dat voor onsleiden commen zijn in propren personnen meester Jhan Roene religieux, als kelewaerdere ende procureur van der kerke van zinte Martins tYppre, over ende in de name van der zelver kerke ende van den ghemeenen convente van diere, over een zijde, ende Clare Vorienzons, de wedewe Jhan Loosins, ende Clais van Slijpen, als vooghd van Marie huerer dochtere, Franse Bastiaen, Jan Pranseel, Jacob de Wijntere ende Pietere van den Keybussche, over hemleiden eivenverre dat elken angaen mach, an dander zijde. Ende al daer de voorseide meester Jhan, in de name dat hij procedeirt, toochde ende zeide hoe ende in wat manieren hij te wette ghenoopt hadde zekere grond van erven, ligghende in Yperambacht onder den prince, in diverschen plecken toebehorende den vorseiden persoonen, nut causen ende omme van dien theffene, thebbene ende tontfanghene al zulke rente als de voorseide personnen bescudders van den voorseiden gronde der voorseider kerke sculdich ende tachtere mochte weisen; seide voord dat bij vorzwimten van den wijnwaerdere, kelewaerdere ofte andere procureur of cause hebbende van der voorseider kerke van zinte Martins, de zelve rente verdonkert hadde gheweist zeikere tijd, ende omme van diere te vercouvereirne bij den loop rollen, vyvoise ende andre bewijse die hij daer af hadde van dat de zelve grond ende erfachticheide van oyts tijds der wijnwaerderie van der voorseide kerke rente ghegolden hadde, verzochte an hemleiden dat zij hueren voorseiden grond kenden ghelast in de voorseide rente, ende hem van dien huuter name van der voorseide kerke betaelden van allen verleidenen payementen ende achterstellen, ghelijc huere voorders bezitters van dien hier voortijds ghedaen hadden, oft anders hij zoude voord up den selven grond procedeiren te wette. Up twelke de voornomde personnen ende elc van hemleiden, eyvenverre dat zijnen gronde noopte, na vertrecke hebben hemleiden betvoord bevroed ende ghezien de loop rollen ende andre bewijzen, die de voorseide van der kerke van zinte Martins der of toochden, ende omme te scuwene triguer van ghedijnghe ende de costen die der uut spruuten mochten, nadien dat hemleiden bleken es dat zij ter cause van den voorseiden hueren lande, der of hieronder verclaers ghemaect es, ter voorseider kerke waert ghehouden zijn, ende bij dien voor cost ende scade willen hemleiden voughen te redene ende bescheede, so eist dat up den dagh van heiden date deiser lettren de voorseide Clare Voryenzons ende

1437. 11 Mai.

Clais van Slijpen, als vooghd van Marien huerer dochtere, hebben voor ons verkend haerleider vrys dancx ende willen, dat zij jaerlijcx sculdich ende ghehouden zijn ter wijnwaerderie van zinte Martins in dertien scellijnghen drie penninghen hallijnc parisise vlaemscher munten ervelike rente siaers, te betaelne te zulken payementen als de loop rollen ende andre bewijsen, die zij der of hebben, inhouden ende verclaersen, bezet up vier linen lands, ligghende onder onsen gheduchten here den grave van Vlaendren, in de prochie van Dickebusch, bezuuden der kerke van Dickebusch, streckende zuud ende noord tuschen Franse Bastiaens lande an de westzijde over een zijde, ende der voorseide wedewe erve an de oostzijde over andre, belast met sheren chense jaerlijcx uutgaende; ende de voorseide Franse Bastiaen, Jhan Pranseel ende Jacob de Wijntere ende elc van hemleiden hebben voor ons verkend insghelijcx sculdich ende ghehouden weisende in ervelike renten ter voorseider wijnwaerderie waert tien scellijnghen parisise voorseider munten siaers, bezet up vier linen lands gheleghen onder onsen voorseiden gheduchten here, in de voornoomde prochie van Diekebusch, bezuuden der kerke van daer, streckende zuud ende noord, tuschen Jhan van den Keybusche lande, Marie Losins ende den disch van Dickebusch lande an de westzijde of een zijde, ende der voorseide wedewe erve an de oostzijde over andre, belast met sheren chense jaerlijcx uutgaende; ende de voorseide Pietere van den Keybusche kende in der zelver wijs, dat hij sculdich was erveliker rente ter voorseider wijnwaerderie waerd achte scellinghen tien penninghen hallijnc parisise voorseider munten, bezet up een ghemet lands, ligghende in de voornoomde prochie onder onsen voorseiden gheduchten here, zuud ende noord an de hofsteide Jhans van der Zijpe, ende oostwaert ande hofsteide van Jhan van den Keybusche zijnen broedere, ende hendende zuudwaerd up de Dickebusch vivere, belast met sheren chense ooc jaerlijcx uutgaende; ende hebben de voornoomde personnen ende elc van hemleiden zonderlijnghe, eyvenverre dat zijnen gronde angaet, voord verkend, gheconsenteird, gheaccordeirt ende ghewillecuert, over hemleiden, haerleider hoirs ende naercommers, dat daer zij in ghebreke waren van betaelne telken payemente naer de voorseide loop rollen, dat de voorseide van zinte Martins ofte haerleider procureurs cause van hemleiden hebbende dat ghebrec halen, innen ende gherecken zoude moghen, na rechte, wette, costume ende usage van der zale ende castelrie van Ypre, ende in zulker manieren als men ervelike rente ghecostumeird es bij wette van ghebrecke van payemente te achtervolghene ende te afwinnen, na den wetten van der vorseider zale. Ende omme dies dat ons bij den voorseiden houden loop rollen van der voorseider kerke bleiken es, dat de voorseide parcheelen lands hier vooren verclaerst van ouds tijds ghehouden gheweist hebben ende ghegholden der voorseider wijnwaerderie van der voorseider kerke van zinte Martins, ende dat de voorseide partien dies te vullen gheinformeird zijn, soo hebben wij ten verzouke van beeden partien dese lettren gheseghelt elc van ons met zijnen propren zeighele uuthanghende. Dit was ghedaen den allevensten dagh van meye, int jaer ons Heren duusentich vierhondert ende zeven ende dertich.

Registr. Nigrum, fol. 129.

829.

De una pisa butiri, quam ecclesia nostra habet in parrochia de Loo, nobis in burgo Furnensi adjudicata super quatuor mensuris terrarum in dicta parrochia jacentibus, quondam domino Guidoni Piscis militi pertinentibus, assignata. — Originalis habetur in lada H.

Wij Charels van Polinchove ende Passchier de Muts, scepenen ende cueriers van Veurneambacht, doen te wetene allen lieden dat Jhan de Tappere, als wettelike in de stede van minen here den proofst van zinte Martins tYpre ende van zinen convente, es commen in ghebanre vierscare, ende dede toghen ende leisen houde bouken ende slapers van eener pijse bueteren siaers ervelike rente, beset ende gheassigneirt up vier ghemeten lands ligghende in de prochie van Loo te al zulker plaetse ende sticken als de voorseide houde bouken ende slapers claerlike wel verclaersen, ende bij begherde ghedaen te zijne ten assignemente, omme dat men daer of tachtere es, van verleidene payementen, zoo hij seit. Twelke assignement hem, als wettelijc in de steide voorseid, wel ende wettelike an ghewijst es, bij manijnghe van den here ende bij vonnesse van der wet, omme dat te notene ende te plotene tamelike ende weiselike te zirer rechter note ende niet der buuten, toter tijd dat men daer af al scadeloos zal hebben ghegheiven alle payementen ende achterstellen van verledenen daghen van der voorseider erveliker rente, ende daerof den gronders goede, loyale rekenijnghe doen, soo wanneer als ment an hem begheren zal, behouden elcxs recht. In kennessen van deisen hebben wij scepenen voorseid onse zeghelen ghehanghen an deise lettren. Ghedaen den laetsten dach van spoorkele, int jaer ons Heren duusentich vierhondert zevene ende dertich.

1437-38. 28 Février.

Stubbe (?).

Registr. Nigrum, fol. 138.

830.

Littera adjudicatoria xiiij. mensurarum terrarum domino Guillelmo de Witte, tunc curato sancti Petri nomine ecclesie legaliter ad aulam Yprensem adjudicatarum, et etiam de assignatione ij. mensurarum cum dimidia. — Originalis habetur in lada Q.

Ic Jhan van den Gavere, in deisen tijden bailliu, ende wij Joos Gheerbode, Roegeer van Massemine, Jhan Taud, Karel Bossuijt ende Jhan van Grooten, scepenen van den Yperschen ambachte, doen te wetene allen lieden, dat dher Willem de Witte priestre, als prochie pape van zinte Pieters tYpre, metgaders Clais van Eeken, zijnen leeken vooghd hem te wette ghegheiven, heift af ghewonnen in vuller vierscaere ter zale tYpre, in ghebreke van zeven ende twijntich ponden groten vlaemscher munte bezet up eene hofsteide metten lande der

1438. 16 Mai.

omtrent ligghende, te wetene huusen, boomen ende alrande, rijpe ende groene, erdvast, wertelvast ende naghelvast, staende ende ligghende onder onsen gheduchten here van Vlaendren binden Yperschen ambachte, in de prochie van Zeilebeke, an de zuudoostzijde van der justicie van Ypre. Item voord zoo heift de zelve Beele assignement ghedaen den voornomden prochipape up twe ghemeiten ende een half booschs ligghende onder onsen gheduchten here voorseid in de zelve prochie, in tween parcheelen, te wetene een ghemet an derve van den gasthuuse tYpre over een zijde, ende der erve sher Lambrechts van Loo wive of andre, ende tander ghemet ende een half ligghende an derve Gheraerd van Belle an deen zijde, ende der erve van Joos van Blessy of andre, belast met sheren cheinse jaerlijcx der utegaende, alzoo als ditte bet ende vulcommendelike blijken mach bij den originale chartre ende brieve van bezettijnghe ende coope, an de marge van der welker deise presente lettren gheanhexeird ende duersteken zijn (1). Ende es de voorseide dheer Willem de Witte metgaders zijnen voorseiden leeken vooghd ter voorseider hofsteide land ende bezette ghedaen metten roede, omme dat te houdene in der manieren ende voorme dat de voorseide originale chartre inhoud ende verclaerd, met allen den manijnghen van mi bailliu ende bij vonnesse van ons scepenen voorseid. In kennessen der waerheiden zoo hebbic bailliu ende wij scepenen bovenghenoemd deise lettren ghedaen zeghelen met onsen propren zeghelen huuthanghende, den zestiensten dagh in meye, int jaer duust IIII^{c}. ende XXXVIII.

Registr. Nigrum, fol. 134.

831.

Instrumentum de perpetuis redditibus vinitarie ecclesie pertinentibus Primo de sex solidis grossorum assignatis supra quamdam domum in villa de Dixmudis situatam in extremitate fori; item de quinque sol. par. assignatis supra certum locum jacentem retro domum predictam in dicta villa, recognitis per Petrum Magistri. — Originalis habetur in lada G.

In nomine Domini. Amen. Per hoc presens publicum instrumentum cunctis pateat evidenter et sit notum, quod anno ejusdem millesimo quadringentesimo
1438. tricesimo octavo, indictione prima, mensis vero junii die vicesima quinta, hora
25 Juin. quasi quarta post prandium meridianum, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Eugenii, divina providentia pape quarti, anno octavo, in mei notarii publici venerabiliumque testium subscriptorum ad hec specialiter vocatorum et rogatorum presencia propter hoc personaliter constitutis venerabilibus et providis viris domino Jacobo de Deckere presbitero, religioso professo, decano ecclesie sive monasterii sancti Martini opidi Yprensis, ordinis sancti Augustini, Morinensis dyocesis, tanquam procuratore et eo nomine procuratorio sive sindicali venerabilium religiosorum dominorum prepositi et conventus ecclesie

(1) Voir ci-dessus la pièce n° 827.

sive monasterii sancti Martini prelibati ex una, ac honorabili viro Petro Magistri, opidi de Dixmuda ex altera presentibus, idem Petrus Magistri sua spontanea voluntate non coactus, compulsus, inductus aut circumventus, ymmo absque pacto vel illicito contractu deliberatus dixit, recognovit ac confessus fuit hujus scripti serie, dicit, cognoscit et in veritate confitetur et esse vero addicens teneri et efficaciter obligari prefatis dominis preposito et conventui ecclesie sive monasterii sancti Martini jam dicti in sommam sex solidorum grossorum, duodecim grossis parvis monete Flandrie pro quolibet solido computatis, singulis annis perpetui et annui redditus, assignatam et capiendam de et supra certam domum situatam in dicto opido de Dixmuda, in extremitate fori dicti opidi, videlicet inter domum vulgariter dictam (1) oost de domo cujusdam Jacobi Goesellare ex una, et bewest de domo Johannis de Kindere ex altera partibus, singulis perpetuis annis a prefato Petro Magistri suisque successoribus heredibus seu dicte domus possessoribus jure fundi seu alio legitimo titulo. Item eisdem anno, indictione, mense, die, hora et pontificatu quibus supra, consimiliter idem Petrus Magistri recognovit teneri et efficaciter obligari eisdem dominis preposito et conventui ecclesie sive monasterii pretacti sancti Martini jure fundi et alias legitime in sommam quinque solidorum parisiensium monete usualis comitis Flandrie similis annui et perpetui redditus assignandam et capiendam singulis annis super certum locum contigue jacentem et situm retro dictam domum, usui et utilitati dicte domus servientem, spacium novem vel decem pedum terrarum seu quasi figura tamquam quadrangulari continentem, a prefato Petro Magistri suisque successoribus seu domus et loci predictorum dominii vel usus eorum utilis possessoribus. Quos quidem perpetuos et annuos sex solidorum grossorum et quinque solidorum parisiensium predeclaratorum redditus supra domum et locum pretactos, singulis annis perpetuis per se successores aut domus et loci predictorum dominos utiles possessores eisdem dominis preposito et conventui ecclesie sive monasterii sancti Martini supradicti persolvendos supra domum locumque pretactos, prelibatus Petrus Magistri sub suis fide, juramento et fidelitate coram me notario publico subscripto michique ipsi notario stipulanti et recipienti, vice et nomine omnium et singulorum quorum interest, interesse potest aut interesse poterit quomodolibet in futurum, alta et intelligibili voce recognovit et declaravit ac hujus autentice scripture tenore recognoscit et declarat, quodque dicti domus et locus, sicut jacent tam ante quam retro, prefatis dominis preposito et conventui ecclesie sive monasterii sancti Martini, aut eorum qui pro tempore vel temporibus fuerit receptori pro eis, singulis annis futuris imperpetuum tenentur et realiter legitime sunt obligati et ypothecati pro dictis sommis modo et forma predictis quot annis quibus supra dominis aut eorum deputato receptori persolvendis. De quibus omnibus et singulis prenominati dominus Jacobus de Deckere presbiter, religiosus professus, decanus, procurator aut sindicus et eo

(1) Le copiste doit avoir omis ici quelque chose.

nomine dominorum prepositi et conventus ecclesie sive monasterii sancti Martini, et Petrus Magistri, dictorum domus locique possessor aut dominus utilis, presentes, et eorum uterque pecierunt et peciit sibi fieri et tradi publicum instrumentum unum vel plura, partibus et eorum utrique etiam in alterius absentia expediendum vel expedienda per me notarium infrascriptum, sub astantium testimonio personarum. Acta fuerunt hec in Dixmuda, Morinensis predicte diocesis, in domo qua supra, in qua dictus Petrus Magistri omnia et singula premissa stando vere et fiducialiter recognovit, sub anno, indictione, mense, die, hora et pontificatu prescriptis, presentibus ad hec honorabilibus et providis viris Johanne Muushoorne layco, altero scabinorum opidi de Dixmuda, et Judoco Vroylof, testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis.

Et me Jacobo Ganellare, clerico Morinensis diocesis, publico sacra apostolica auctoritate notario, quia predictis recognitionibus ceterisque premissis omnibus et singulis, cum sic ut premittitur, agerentur et fierent coram me unacum prenominatis testibus interexcipiente omnia et singula, presens interfui, ea sic fieri vidi et audivi, ideoque presens publicum instrumentum manu mea propria fideliter scriptum exinde confeci et in hanc publicam formam redegi, signoque et nomine meis solitis et consuetis signavi, in fidem et validius testimonium veritatis premissorum, requisitus et rogatus.

Registr. Nigrum, fol. 131.

832.

Quinque sequentes littere faciunt mensionem de quadam domo stante in de Teighelstrate, in quodam parvo vico vocato Oudenbuerg, nobis in virscaria ville Yprensis adjudicata. — Originalis habetur in lada V.

1438. 12 Septem. A. Wij Michiel Paeldijng ende Brixis de Vos, scepenen van der steide van Ypre, doen te weitene allen lieden, dat Joos Vroylof, als machtich over de kerke van sente Martins omme cause van ervelike rente, heift ghedaen een eerste ghebod up een huus, derve der onder ende al datter toebehoord, toebehorende Andries den Scot, staende ende ligghende in de Teghelstrate an de zuudzijde, in een straetkin ghenaemt Oudenbuergh straetkin an de westzijde, tuschen den huus van Andries voorseid an de noordzijde over een zijde, ende den huus wijlen toebehorende den Beghinen ende nu Puetacx Poorte an de zuudzijde over andre; ende daer was Roeger Bollaerd als scoutete van Ypre. In kennessen van onzen zeghelen hier an ghedaen int jaer XIIII^c^. achteendertich, den XII.sten dach in septembre.

1438. 4 Octobre. B. Wij Wouter Gilloen ende Joos Minne, scepenen van der steide van Ypre, doen te wetene allen lieden, dat Joos Vroylof, als moghende van der kerke

van zinte Martins, omme cause van erveliker rente, heift ghedaen een tweede ghebod up een huus, derve der onder ende al datter toebehoord, toebehorende Andries den Scot, staende ende ligghende in de Teghelstrate an de zuudzijde, in een straetkin ghenaemt Oudenbuerg straetkin an de westzijde, tuschen den huus Andries voorseid an de noordzijde over een zijde, ende den huuse wijlen toebehorende den Beghinen ende nu Puetacx Poorte [an de zuudzijde] over was Roeger Bollaerd als scoutete van Ypre. In kennessen van onse zeghelen hier an ghedaen int jaer XIIII[c]. XXXVIII. den vierden dach van octobre.

C. Wij Jhan Dhond ende Pieter van der Temple, scepenen van der steide van Ypre, doen te weitene allen lieden, dat Hellin Gailhaert, als moghende over de kerke van sinte Martins, heift ghedaen een derde ghebod up een huus, derve der onder ende al datter toebehoord, toebehorende Andries den Scot, staende ende ligghende in de Teghelstrate an de zuudzijde, in een cleene straetkin ghenaemt Oudenbuergh straetkin an de westzijde, tuschen den huus Andries voorseid an de noordzijde of een zijde, en den huus wijlen toebehorende den Beghinen nu Putacx Poorte an de zuudzijde of andre; ende daer was Roeger Bollaerd als scoutete van Ypre. In kennessen van onsen zeghelen hier an ghedaen int jaer XIIII[c]. ende XXXVIII. den XII.sten dach in octobre. 1438. 12 Octobre.

D. Wij Dankaert Belle, Pauwels Bourgoys, Joris Paeldijng, Jhan Wijting ende Karels van Dixmude, scepenen van der steide van Ypre, doen te wetene allen lieden, dat her Jacob de Deckere, als moghende over de kerke van sente Martins, omme cause van erveliker rente, was ghedaen in de werre up een huus, derve der onder ende al datter toebehoort, toebehorende Andries de Scot, staende ende ligghende in de Teghelstrate an de zuudzijde, in een straetkin ghenaemt Oudenbuergh an de westzijde, tuschen den huus van Andries voorseid an de noordzijde over een zijde, ende der erve van wijlen was den Beghinen ende nu Puetacx Poorte an de zuudzijde over andre; ende daer was Roegeer Bollaerd, scoutete van Ypre, de welke dach maecte bij onsen vonnesse allen den ghoonen die ter voorseider weere yet spreiken of calengieren wilden, ten naesten dijnghedaghe, dat men dijnghen zal van svridaeghs ghedijnghe tYpre up dhalle. In kennessen van onsen zeghelen hier an ghedaen int jaer XIIII[c]. ende neghen ende dertich, den XIII.sten dagh in april naer paesschen. 1439. 13 Avril.

E. Wij Victor van Lichtervelde, Olivier van Dixmude, Andries Paeldijng, Dankaert Belle ende Jhan Witing, scepenen van der steide van Ypre, doen te wetene allen lieden, dat dher Jacob de Deckere, als moghende over de kerke van zente Martins omme cause van ervelike rente, heift vercreghen up de halle van Ypre wel ende wettelike in de vulle vierscaere bij onsen vonnesse, een huus, derve der onder ende al datter toebehoord, toebehorende Andries den Scot, staende ende ligghende in de Teghelstrate an de zuudzijde, in een cleene straetkin ghenaemt Oudenbuerg an de westzijde, tusschen den huus van Andries voorseid an de noordzijde over een zijde, ende der erve wijlen den Beghinen ende nu Pietacx 1439. 7 Août.

Poorte an de zuudzijde over andre, behouden de rente der uute gaende ende alle andre assignementen te vooren der up ghedaen. In welker ghedijnkenesse ende versekertheide hebben wij scepenen boven ghenoomt dese presente lettren ghedaen zeghelen metten ervachteghen zeghele, den zevensten dach van ougst, int jaer XIIII^{c}. ende neghenendertich.

Registr. Nigrum, fol. 130 et 131.

833.

Littere signate A. B. C. D. E. facientes mensionem de quinque lineis terrarum jacentibus in parrochia sancti Petri infra exteriora fossata, quas ecclesia acquisivit in plena vierscaria ville Yprensis a Judoco Minne seniore, pro certis debitis in quibus prefatus Judocus, tanquam fidejussor Johannis Ghibbins et ejus relicte, nobis extitit obligatus. — Copie habentur in lada V.

A. Kennesse.

1438. 11 Décemb. Wij Joos Minne de jonghe ende Jhan de Hond, scepenen van der steide van Ypre, doen te wetene allen lieden, dat her Brixis de Vos, stedehoudere van den vooght van der voorseide steide, heift voor ons verkent, dat dher Jacob de Deckere, als wijnwaerdere van zinte Martins, heift voor hem ghezekert ende ghezworen bij zinen eede, dat Joos Minne doudste, als boorghe over Katheline wedewe Jhan Gibbins, hem sculdich es zeven ende twijntich ponden groten tornoysen vlaemscher munte, te betaelne hem of zijnen zekeren bode deze letteren bringhende van daghe verleiden. Dese kennesse ne gheduerd maer een jaer. In kennessen van desen lettren ghezeghelt met onsen zeghelen, den ellevensten dach in decembre, int jaer XIIII^{c}. ende achte ende dertich.

B. Pandijnghe.

1438-39. 30 Janvier. Wij Jhan de Hond ende Pieter van der Temple, scepenen van der steide van Ypre, doen te wetene allen lieden, dat her Jacob de Deckere, als moghende over de kerke van zinte Martins, zochte te pandene Joos Minne doude, als boorghe over Katheline wedewe Jhan Gibbins, van zeven ende twijntich ponden groten ter goeder rekenijnghe te commene. Omme twelke wij wijsden te wetten hem ende tsine taresteirne, metten rechten arresteirren waer mend vind bin den scependomme; ende daer was Roeger Bollaerd als scoutete van Ypre. In kennessen van onsen zeghelen hier an ghedaen, int jaer XIIII^{c}. achteendertich, den XXX.sten dach in lauwe.

C. Ofwijnijnghe.

1439. 18 Décemb. Wij Victor van Lichtervelde, Olivier van Dixmude, Andries Paelding, Dankaert Belle ende Pauwels Bourgoys, scepenen van der steide van Ypre, doen te wetene allen lieden, dat Philips Blockeel, als moghende over meester Jhan Roene als kelewaerdere van zinte Martins, omme cause van sculden, heift vercreghen up de halle van Ypre in de vulle vierscare, wel ende wettelike bi

onsen vonnesse, vijf linen lands toebehorende Joos Minne doudste, ligghende buuten der Meessinporte an de de westzijde, tusschen den lande van der kelewaerderie over eene zijde, ende den lande van minen here den profst van zinte Martins over andre, behouden der rente der uutegaende ende alle andre assignementen te vooren der up ghedaen. In der welker ghedijnkenessen ende verzekertheiden soo hebben wij scepenen boven ghenoomt dese presente lettre ghedaen zeghelen metten ervachteghen zeghele van der voorseide steide van Ypre, int jaer XIIII^c. ende negheneendertich, den XVIII.sten dach van decembre.

D. Een houd hallem van den zelven vijf linen bi den voorseiden Joos overghegheiven.

Nous eschevin d'Ypre faisons savoir à tous que Pieres Celienzone, bourgoys dYpre, a achatet et aquis pour luy et ses hoirs hyritablement encontre Kerstine vesve Pieres Bertolf, item encontre Jehan le Vroede et Jaquemine se femme, item encontre Jehan de Snipgate et Kerstine se femme *(etc. la pièce est donnée en entier ci-dessus n° 561)*. Fait l'an M. CCC. et soixante et trois, le XIIIIe. jour de may.

E. Quitanche van den vorseiden lande.

Wij Willem van der Helst ende Joris Lippin, scepenen (*voir ci-après* n° 846). Ghedaen int jaer XIIII^c. ende een ende veertich, den twijntichsten dach van hoymaend.

Registr. Nigrum, fol. 126.

834.

De quadam curte vocata Olidam, videlicet de octo mensuris terrarum infra scabinatum ville Yprensis jacentibus, per quamdam permutationem acquisita. — Originalis habetur in lada S.

Wij scepenen van der steide van Ypre doen te wetene allen lieden, dat voor ons commen zijn in propren persoonen Jacob Gheerbode ende joncvrauwe Yzabeele zijn wijf, vreimde, over een zijde, ende meester Jhan Roene, canonec ende kelewaerdere van den clooster van zinte Martins binnen Ypre, als moghende ende souffisantelike ghefondeirt bij lettren van procuratien over ende in de name van eerwerdeghen ende wijzen heren mijne heeren den proofst ende convente van den zelven cloostere, zoo ons bleiken es, over ander zijde; ende hebben verkent beede de voorseide partien, dat zij onderlijnghe ghemaect hebben eene vriendelike wisselijnghe, die men heet laghe, van haerleider ervachticheiden hier naer verclaerst, in deiser manieren ende conditien dat de voorseide Jacob ende joncfrauwe Yzabelle zijn wijf zullen hebben ende behouden, omme hemleiden, haerleider hoirs ende naercommers, van den vornomden cloostere een huus, derve der ondere ende al datter toebehoort, erdvast ende naghelvast, staende ende ligghende in de Hondstrate an doostzide, in een straetkin gheheeten tMuelne straetkin, an de zuudzijde van den zelven straetkinne, tusschen den huuse ende erve Joris

1439. 5 Mai.

van der Muelne dit Wayere an doostzide over een zijde, ende den huuse ende erve van die van zinte Martins an de westzijde over ander zijde, tselve huus ende erve van te vooren niet belast zijnde noch ooc huutgaende ervelijc noch andersins. Over twelke de voornoomde meester Jhan Roene, als kelewaerdere ende in de name voorseid, zal hebben ende behouden ervelike, ter voorseider kerke bouf, ende werd sculdich thebbene ende te behoudene, bij virtute van der voorseider laghe van den voornoomde Jacob Gheerbode ende joncvrauwe Yzabelle zinen wive eene hofsteide groot zijnde achte ghemeiten lands, lettel min of meer, gheheeten Holydam, metgaders allen den cateilen, huusen, scueren, stallen, poorten, boomen ende alle andre, rijpe ende groene, erdvast, wertelvast ende naghelvast, diere upstaen ende toebehoren, ligghende ende staende buuten Elverdingpoorte binden sceipendomme van Ypre, west waert van den Augustinen up de uterste veste, tuschen eenen straetkinne gheheeten Olydam straetkin, dat loopt toten ommeloope an de zuudzijde, an tland van der costerie van zinte Martins an de noordzijde over een zijde, ende an tland van Lonis van Dixmude ende Joos Brijds an de westzijde over ander zijde, commende over de veste met eenen drie houke toten lande van Andriese van Dixmude ende den lande van dien van zinte Kerstienen ende Bardoncx ghasthuuse, streckende noordwaert toten lande van Andries Paeldijnghe neffens die van zinte Kerstienen ende Bardoncx ghasthuuse lande voorseid, metgaders eenre streipe van lande gaende over de beike, alzo verre alst scependom strect, niet gaende noch belast anders danne met neghene pennijnghen parisise uuten elken ghemeite jaerlijcxs over sheren cheins. Van der welker vriendeliker wisselijnghe ende laghe voorseid beede de voorseide partien houden hemleiden deen van den andren over wel vernoucht ende te vullen ghepayt, ende hebbens elc van zinen parcheele hallem ende ghifte ghegheiven wel ende wettelike, naer costumen ende usagen van der voorseider steide, ende zijn elc andren sculdich te warandeirne van allen calaengen jeghen elkerliker in der manieren voorscreiven, ende hebben beede de voornomde partien voor ons ghenomen bij haerleider trauwe ende eede, dat deise voorseide laghe goed, loyael es ende niet ghemaect omme yement tsine tontstekene. In der welker ghedijnkenesse ende verzeikertheide hebben wij deisen chartere ghedaen zeghelen metten ervachteghen zeghele van der voorseider steide van Ypre. In oordcondsceipen van deisen scepenen Andries Paelding, Dankaert Belle, Pauwels Bourgoys, Jhan Witing ende Karels van Dixmude. Ghedaen int jaer duust vierhondert negheneendertich, den vijfsten dach van meye.

Registr. Nigrum, fol. 142.

835.

Littera de redditibus tritici quod ecclesia sancti Martini habet in Boesigheem, ut patet inspicere volenti, per modum instrumenti confecta. — Originalis littera jacet in lada G. — (En écriture plus récente:) fol. 128 (voir n° 807).

1439. Allen den ghonnen die deise presente lettre zullen zien of hooren leisen,
5 Juin. Lyman, bider Gods ghenaden abdt, Jan Boudewijn prijor van der kerke van

zinter Niclaeus bi Veurne, Jacob Blomme meester in aerten ende Daneel Witing, priesters ende capellanen in de kerke van sinte Wouburgen binnen Veurne, saluut. Uute dien dat meester Jan Roene canonec, religieux ende procureur van eerwerdeghen heren religieusen proofst ende convent van der kerke van zinte Martins tYpre, hadde onlanx verleiden gheporret, betrocken, ghedachvaert of ghedaen dachvaerden voor ons Lyman, abdt van zinter Niclaeus voorseid, als juge ende conservateur apostolijc bij der sietge van Rome van den voorseiden religieusen van zinte Maertins tYpre gheordonneirt ende ghedeputeirdt, te zekeren betameliken daghe verleiden te compareirne in onse voorseiden cloostre voor ons eerbare ende wijze personnen Pieter Papegay, Maergriete Willemaers ende Willem Maertins, ende gheheescht den vornomden Pietere Papegay een halve rasiere een half quartier ende een vierendeel corens, beset ende gheassigneird up een ghemet lands ligghende in de prochie van Boesigheem, boosten an de Holebeike, bewesten an Tan Papegays lant, bezuden an de herstrate, ende benoorden an de Arye wech, der voorseide Maergriete Willemaers een half quartier corens up een half ghemet lants ligghende in de voorseide prochie van Boesigheem, benoorden ende bachten an Gillis Willemaers huus, ende bewesten an de Broucstrate, ende den vornomden Willem Maertins zevene vierendeel corens up drie quartier lants ligghende in Boesigheem, up de oostzijde van der beike, ende an de noordzijde van der kerke lande van Boesigheem, alle dese drie voorseide parceelen ervelike rente siaers Arye mate ende tachter van velen diverschen verledenen jaren; up den welken heesch voorseid de voorseide verwerers elc in tsine bi hem of bij zinen procureur voor ons abdt vorseid hebben verandwordt ghenouch, de voorseide rente kennende ende verlyende up den gront voorseid in der maniere alsoot gheheescht was, maer niet tachter van zo veile verleidene jaren als daer verclaerst waren, ende emmer bi tusschen sprekene van eeneghen goeden lieden omme alle costen, lemmeren ende moeynessen te scuwene, paeys, minne ende vriendsceipe te voedene, alle de vorseide partien ende elc bi zondere over hemleiden ende over hare naercommers zijn bleiven moets cuerts ende hemleiden ghesubmitteird hebben int zeggherscap ende ordonnance van ons abdt, prijor ende capellanen voorseid, te wetene de voorseide meester Jan Roene, als procureur over de voorseide proofst ende convent van zinte Martins tYpre, Pieter Papegay over hem zelven, Maercx Makereel, als procureur over ende in de name van Maergriete Willemaers voorseid, ende Willem Brohons, als procureur over ende in de name van Willem Martins, hemleiden dies staerc makende ende de voorseide Maergriete Willemaers ende Willem Maertins daerof vervanghende, te houdene goed vast ende ghestade onse sentencie arbiterale, die wij daerof wijzen, zegghen, ordonneren ende appointieren zullen, ter presencie van notaris ende orconden hier beneden ghescreiven; so eist dat wij abdt, prijor ende capellanen voorseid, overghesien ende ghemerct met rijpheiden de gheleghentheide van deiser zake ende van datter an cleiven mach, naer al tghont dat wij daerof ghehoort, ghesien ende verstaen hebben ende voor ons commen es, hebben ghewijst, gheappointeird ende gheseit, ende bij deisen onsen vonnesse

aerbiterael of zegghersceipe wijsen, appointieren ende zegghen, dat voor alle achterstellen ende van allen verledenen jaren de vorseide verwerers zullen betalen ende uplegghen den vorseiden religieusen van zinte Maertins tYpre of haren zekeren bode, elc up de pene van xx. riders te verbuerne, gaende na costumen van den lande, ende up de pene van verwatenesse, mids dat zij daerof in ghebreike waren, te wetene de voorseide Pieter Papegaey, noch heident desen daghe, over tjaer van achte ende dertich laetstverleiden, xij. stuivers parisise vlaemscher munten voor elc quaertier corens gheheescht ende beset up zinen gront, alsoot voorseid es, ende voort in tavenant van den anderen maten den zelven prijs, twelke voorseid jaer van XXXVIII. vulquam ende betaelde in onse presencie, ende noch betvoort also veile ende ten ghelike prijse voor de jaren van zevenendertich ende zessendertich daer te vooren naest verleden, ende noch betvoort van den anderen twaelef jaren daer te vooren naest verleden, voor elc quaertier corens ende in tavenant, alsoot voorseid es, acht stuivers parisise munten voorseid, te betaelne dese voorseid xiiij. jaren tusschen hier ende onser Vrauwen daghe ter lichtmesse naest commende, up de peine voorseid; der ghelijke der voorseide Maergrite Willemaers, tghuent dat haer gheheescht es ende up haren gront hier boven beset ende gheassigneirt staet van zevene jaren laetstverleden, ten ghelijken prijse ende in tavenant als boven, te wetene noch hedent deisen daghe, over tiaer van achtendertich, xij. stuivers parisise munte voorseid voor tquaertier, twelke zoe vulquam ende betaelde in onse presencie, ende also veile over de jaren zevenendertich laetst verleiden, ende noch van vier jaren te vooren verleiden, elc quaertier viij. stuivers parisise munte voorseide, te betaelne dese vj. jaren tusschen nu ende lichtmesse voorseid, up de zelve peine voorseid; ende noch int ghelijke de voorseide Willem Maertins, ooc tghuent dat hem gheheescht es ende up zinen gront hier boven bezet ende gheassigneirt staet, sal betalen van tween jaren, te wetene zevenendertich ende achteendertich laetstverleiden in tavenant voor elc quaertier corens twalef scellinghen parisise munten voorseit, te betaelne ten daghe van lichtmesse voorseid, up de ghelijke peine; ende voort dat elc van hemleiden van nu voordan dese voorseide rente van jare te jare betalen zullen, also langhe als zij of hare naercommers de voorseide erfgronden bezitten zullen, den voorseiden religieusen van zinte Maertins van Yppre of haren zekeren bode, in der manieren dat se boven gheheescht ende beset staet. Ende mids deisen onzen zegghersceipe ende ordonnance wel onderhoudende ende vulcommende, so wijzen wij, zegghen ende ordonneiren de vorseide verwerers vry, los ende quite te blivene teeuweliken daghen van allen anderen payementen ende jaerscaren verleiden, voor de jaren daer of dat bij ons gheappointierd es, ende voort van allen sommen van penninghen of van costen nu of hier voormaels omme dese zaken ghedaen bi eeneghen van den voorseiden partien of hemleiden an ghewijst, uute den occoysoene van der rente ende achterstellen voorseid, ende specialike van enen judicate van sestich ponden parisise, dat de voorseide religieusen hebben up de voorseide verwerers, mids dat zij betalen ter lichtmesse naest commende, alsoot gheseit es, ende anders niet. Twelke onse voorseide zegghersceip

de voorseide partien ende elc bi zondere in persoonen ende bi haren procureurs als boven an beeden zijden goed, vast, ghestadich ende dankelic hadden ende ontfanghen, ende beloveden dat duechdelike tonderhoudene ende gheheelike te vulcommene van pointe te pointe van nu voordan eeuwelike tallen daghen, up de peine voorscreiven. In oorcondsceipen van deisen dinghen zo hebben wij abdt, prijor ende capellanen voorscreiven, als jugen ende zegghers arbitrael, onse zeighele ghehanghen an dese lettre, metgaders der subscripcie ende tekene van den heere Brixis van den Pitte tabellion. Dit was ghedaen in den cloostre van zinter Niclaeus voorseid, int jaer ons Heeren duusentich vierhondert neghene ende dertich, den vijfsten dach van wendemaent. De Puteo.

Et quia ego Briccius de Puteo de Furnis, clericus Morinensis diocesis, in jure canonico bachallarius, publicus apostolica et imperiali auctoritatibus notarius, anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo nono, indictione secunda, mensis vero junii die quinta, pontificatus in Christo patris et domini nostri domini Eugenii, divina providentia pape quarti, anno nono, premissis omnibus et singulis, dum sic ut premittitur, agerentur et fierent, unacum religiosis et honestis viris fratribus Anthonio Oudegheerste et Petro Floor presbiteris, dicti monasterii sancti Nicholai Furnensis professis, ac Georgio Aerlebout, parrochiano de Leinseles, dicte Morinensis diocesis, testibus ad hoc vocatis specialiter et rogatis, presens et personaliter interfui, eaque sic fieri vidi et audivi ac in notam recepi, idcirco hiis presentibus litteris altera manu, me aliis legitime prepedito negociis, fideliter scriptis exinde confectis et in hanc publicam formam redactis signum meum solitum, hic me propria mea manu subscribens, unacum quatuor prenominatorum dominorum arbitratorum seu amicabilium compositorum appensione sigillorum in Dei nomine apposui requisitus et rogatus, in fidem et testimonium veritatis omnium et singulorum premissorum.

Registr. Nigrum, fol. 118.

836.

De xj. mensuris iiijxx. et duabus virgis terrarum jacentibus in parrochia de Brillo extra scabinatum, pertinentibus curti de Olidam. — Originalis habetur in lada S.

Wij Jacob Staby, Rogeer van Massemene, Karel Bossaert, Jan van Grooten ende Heine Coppin, scepenen van den Yperschen ambachte, doen te wetene allen lieden, dat meester Kerstoffels Paelding, poorter tYpre, heift ghecocht ende ghecreighen ervelike, tsinen bouf, tsijns hoirs bouf ende nacommers bouf, jeghen Gillis Gheerbode, ooc poorter tYpre, ellevene ghemeiten vierwaerven twijntich ende twee roeden lands, littel meer of min, ligghende onder onzen gheduchten here van Vlaendren bin den Yperschen ambachte, in de prochie van den Brielen 1439. 20 Juin.

bachten eenre hofsteide ghenaemt den Holydam, bewest huuten scepcndomme in diversche parcheelen: eerst een stic groot een ghemet lands an der Beghinen lande an beeden zijden; item noch een sticke lands benoordt hendende an der Beghinen lande, item bezuuden an onzer Vrauwen ghilde land ende Andries Paelding land; item twee sticx groot viere ghemeiten ende een half ende neghentien roeden in tween parcheelen, streckende met eere happe up twesthende van Brixis Vos lande; item noch een sticke lands groot achte linen ende vier waerven twijntich roeden lands bewest ende benoordt streckende an de oostzijde van onser Vrauwen ghilde lande, ende alzoo noordwaerd toten Beghinen lande, hendende up tnoordhende up der Beghinen land, zuudwaerd an Brixis Vos lande; item noch bewest der an in tween sticx achte linen ende drie ende dertich roeden lands bezuuden an der Beghinen land, streckende westwaert toten ommeloope. Van den welken coope de voorseide vercoopere hem ghehouden heift over wel vernoucht, lyet vulgolden ende wel betaelt, heivet upghedraghen, quite gescolden, hallem ende ghifte ghegheiven den voorseiden coopere wel ende wettelike, naer costumen ende usaigen van den Yperschen ambachte, ende heves hem ghelooft ende ghewerdt goed, gherechtich inwaerscap zonder calaenge jeghen allen lieden, quite land omme quite gheld, behouden sheeren cheins jaerlijcx der uute gaende. In kennessen van deisen hebben wij deise lettren gheseighelt met onzen zeghelen, den XX.sten dach in wendemaent, int jaer duust vierhondert neghenendertich.

Registr. Nigrum, fol. 143.

837.

Quod ecclesia sancti Martini Yprensis tenetur et obligatur de xxx. mensuris terrarum jacentibus in Zuudscoten, sub juridictione et dominio domine abbatisse Mesinensis, ponere et constituere unum hominem moriturum dictum laet, ponendum in libro receptionis dicte domine abbatisse. Pro cujus positione solvet xxx. sol. par. Istam litteram habet domina abbatissa, et nos copiam ut infra sequitur.

1439. Wij Claeis, bi der godlicker ghenaden proofst van der kerke van zinte Mar-
12 Juillet. tins in de steide van Ypre, ende al tconvent van der zelver kerke doen te wetene allen lieden, dat wij bi ghemeenen accorde ende overeendraghene van ons ende onsen convente, omme tproffijt van ons ende onser kerke, ghecocht ende gheconquesteirt hebben jeghen her Walraven Belle ende joncvrauwe Marie zinen wive, jeghen Marie van Lichtervelde, de wedewe her Franse van Dixmude, jeghen Sanders Belle ende Lodewijc Paelding, als vooghden van Karel, de weese Denijs van Dixmude, ende meer andere lieden, alle poorters van der vorseider steide van Ypre, eene behuusde steide met dertich ghemeten lands of der omtrent, ligghende binder heerlicheide van Scooten, toebehoorende der kerke ende mer vrauwen der abdesse van Meessene, ende hebben daerin ghedaen erven Kerstoffels de Vulre, ooc poorter van der voorseide steide van Ypre, zichtent der tijd van den welken coope wij ghenot, gheplot ende gheposses-

seirt hebben rustelike ende paisivelicke de voorseide behuusde steide ende land, ende de baten, proffiten ende emolumenten der of commende besteit int proffijt ende oorboor van onser kerke. Deisen niet jeghenstaende het heift onlanx leiden ghelieft Mathijs den Wankere, bailliu der voorseider vrauwen der abdesse van Meessene, van harer voorseide vierscaren van Noort ende Zuutscooten, verbot te doene, ter kennesse van scepenen, Mayelin van den Houte, onsen pachtere van onsen vorseiden goede, dat hij, up zulke boete alsoo toe staet, ons lieden noch onsen ontfanghers niet gheiven zoude van pachte noch andersins ter cause van onsen voorseiden ghecochten goede in eenigher manieren, voor anderstont dat wij jeghen mer voorseide vrauwen dabdesse van Meessene andersins vereenst of veraccordeirt zouden werden ter cause van den voorseiden conqueste, twelke, alsoo zoe mainteneerde, ghedaen was enichsins in verminderlheiden van haer ende van der heerlicheide van harer voorseider kerke, ende noch meer ghescepen ware te zijne in toecommenden tijden. Ende het zij also dat omme paix ende ruste te voedene tusschen mer voorseide dabdesse van Meessene ende harer kerke of eene zijde, ende ons lieden ende onse kerke over andre zijde, ende omme te scuwene alle rigeur van ghedinghen, zo zijn wij vereenst, vereffent ende gheaccordeirt ter cause voorseid, jeghen mer voorseide vrauwe dabdesse van Meessene ende harer kerke, in der manieren dat hier naer volghd. Alvooren dat onse meeninghe niet en was noch en es, dat wij up de voorseide kerke van Meessene noch up hare heerlicheide niet en meenen noch en meenden te conquesteirne bi possessien noch andersins in eenigher manieren, maer zouden die liever vermeersen dan verminderen, also verre als wij goedlijcx mochten; hebben voort gheconsenteirt ende ghewillekuert, consenteiren ende willekueren bij deisen onsen lettren vortan teeulicken daghen te betalen, ter cause van den voorseiden gheconquesteirden lande, zulc recht van renten ende andersins der voorseider kerke van Meessene, alst betaelt gheweist heift tot den daghe dat wij tvorseide land [cochten]; ende dat meer es, ende in meerder bewaernesse van der heerlicheide ende rechte van der zelver kerke van Meessene, consenteiren ende willekueren voortan teeuliken daghen te doen stelne ten ontfanboucke van der herlike rente van Scooten, van ons ende onser kerke weighe, eenen sterveliken laet in tijden ende in wijlen telken alst ghevallen sal dat de stervelicke laet ghevaren es van live ter doot ende up de boete diere toe staet van anderen laten, mids ooc betalende van verstelne den ontfanghere van Scooten zulken loon alser toebehoort van anderen ervachteghen laten, de welke stervelicke laet telken als hij ghestelt zal zijn van onsen weighe te boucke, ende andersins niet, ghehouden wert teeulicken daghen te betaelne ten proffite van der demaine van der kerke van Meessene de somme van dertich scellinghen parisise vlaemscher munte van verlieve; behoudende voort in allen zaken mer voorseide vrauwen dabdesse die nu es of naermaels wezen sal, ende harer kerk de heerlicheide, justicie ende vrijheide van allen zaken up onse vorseide gheconquesteirde land, ghelijc dat zoe ende hare voorsaten ghehadt hebben tot den daghe van heiden, ende ghelijc dat zoe die

heift alomme eldre binnen harer heersceipe van Scooten. Ende mids deisen heift ons ende onse kerke mijn voorseide vrauwe dabdesse gheconsenteird te latene paisivelijc ghebruken van onsen voorseiden gheconquesteirden goede nu ende teeulicken daghen, zonder ons hier in te doene eenich belet ter contrarie, also als dit vulcommeliker bliken mach bi haren openen lettren der of ghegheiven, die wij tonswaert hebben ghesegbelt met haren zeghele. Alle de welke zaken vooren verhaelt wij beloeft hebben ende beloven, over ons ende onse kerke, teeulicken daghen tonderhoudene ende te vulcommene, up tveu van onser ordenne ende religioene. Ende omme deise zaken bet ende vulcommelicker ghehouden te wezene, zo hebben wij in meerder verzekertheide dese lettren ghedaen zeghelen met den zeghels van ons proofst ende convent boven ghenomt. Ghegheiven in onse capitle tYpre, den twaelfsten dach van hoymaent, int jaer ons Heren duust vierhondert neghene ende dertich.

Registr. Nigrum, fol. 117.

Diegerick, *Inventaire des chartes de l'ancienne abbaye de Messines*, n° 261 (analyse).

838.

De xxx. mensuris terrarum jacentibus in Zuudscoten, sub juridictione et dominio abbatisse Mesinensis, nobis per eamdem perpetuis temporibus libere et pacifice gaudere concessis, salvo quod ecclesia perpetuo constituet unum hominem moriturum, post cujus decessum ecclesia pro novo instituendo solvet xxx. sol. par. pro relevio.

1439. 12 Juillet.

Wij Ysabeel, bi der godlicker ghenaden abdesse van Meessene, doen te wetene allen lieden, dat onlanghe verleiden tonser kennesse commen es, hoe dat mijn here de proofst ende convent van zinte Martins tYpre cochten ende vercreghen jeghen her Walraven Bellen ende joncvrauwe Marie zinen wive, jeghen Marie van Lichtervelde, de wedewe her Franse van Dixmude, jeghen Sanders Bellen ende Lodewijc Paelding, als voogbden van Karel, de weeze Denijs van Dixmude, ende mer andre lieden, alle poorters van der voorseider steide van Ypre, dertich ghemeten lands of daer omtrent, ligghende binnen onsen heerlicheide ende juridictie van Scooten, int welke land de zelve van zinte Maertins daden erven Kerstoffels de Vulre, ooc poorter van der voorseider steide van Ypre, onder tdexele van den welken coope of andersins de vorseide van sinte Martins hebben oyt zichtent den zelven coop paisiveleic ghenot, gheplot ende ghepossesseirt tvorseide gheconquesteirde ende ghecochte land, omme met desen te gherakene ter possessie ende prescripcie van tijden ende ter ghebruucsaemheide gheheellijke van den voorseiden lande, zonder daenof jeghen ons ghenouch ghedaen thebbene van zulken rechte, als ons toebehoort, twelke gheweist mochte hebben hier naermaels grootelijc in verminderthelden van ons ende der heerlicheide van onser kerke. Ende het zij also dat omme hier in vorsien tsine ende dat onse voorseide kerke bliven zoude in huere goede recht, heer-

licheide, possessie ende saisine, alzo zoe tot noch gheweist heift, ende waer dat Mathijs de Wankere, nu ter tijde bailliu van onser heerlicheide van Noort ende Zuudscoten, onlanx leiden verbot ghedaen heift, ter kennesse van scepenen, Mayelin van den Houte, hem draghende als pachter van den voorseiden van zinte Martins tYpre van den voorseiden goede, dat hij, up zulke boete als er toe stont, niet gheiven zoude van pachte noch andersins den voorseiden van sinte Martins in eenegher manieren, voor anderstont dat zij van desen ghenouch ghedaen zoude hebben jeghen ons, onse kerke ende heerlicheide, hanghende welc verbot ghedaen, also vooreid es, de vorseide mijn here de proofst ende convent van zinte Martins tYpre hebben an ons ghesonden eenich van hueren religieusen ende andere van hueren lieden, te kennene gheivende, dat zij up ons, onse kerke noch up onse heerlicheide niet en meenden noch en meenen noch zouden willen begripen te conquesteirne bij poossessien noch andersins in eenegher manieren, maer zouden die liever vermeersen dan verminderen, presenterende de zelve van zinte Maertins te betalen, ter cause van den voorseiden lande, zulc recht van renten ende andersins nu ende teeulicken daghen tonser kerke waert, alst betaelt gheweist heift tot den daghe dat zij tvorseide land cochten, ende dat meer es, presenteirden, in meerder bewaernesse van der heerlicheide van ons ende onser kerke, eenen sterveliken laet te doen stelne nu ende teeulicken daghen ten erveliken ontfancboucke van Scooten in tijden ende in wijlen, ende up de boete diere toe staet van andere laten, betalende ooc den ontfanghere, diet nu es of naermaels wezen zal, ter veranderinghe van den sterveliken laet, zulken loon als andere laten betalen van verstelne, de welke stervelike laet ghehouden zoude zij nu ende teeuliken daghen, telker doot van den ghonnen die ghestaen hadde te bouke over de vorseide van zinte Martins, te betaelne ter demaine van onser kerke waert telken dertich scellinghen parisise vlaemscher munte van verlieve, biddende ende verzoukende mids desen de hand ghelicht thebbene van hueren vorseiden lande, ende dat paisivelic te ghebrukene nu ende teeulicken daghen, behoudende voort in allen zaken up tvorseide land van zinte Martins ons ende onse naercommers abdessen van Meessene de heerlicheide, justicie ende vryheiden van allen zaken, ghelijc dat wijse hebben ghehad tot den daghe van heiden, ende ghelijc dat wijse hebben al de heerlicheide van Scooten duere; so eist dat wij ghehoort hebbende tverzouc ende begherte van den voorseiden mijnen heere den proofst ende convent van sinte Maertins tYpre, de presentacie bi hemleiden ghedaen doen in der manieren boven verclaerst, hebben bij deliberacien van rade van ons, onsen dienaers ende officiers, userende van onsen previlegen, dominacie ende moghentheide, gheconsenteirt ende ghewillecuert, consenteiren ende willekueren den voorseiden mijnen here den proofst ende convent van sinte Maertins bij deisen onsen lettren te latene ghebruken, up de condicien boven bi hemleiden ghepresenteird, van den voorseiden ghecochten lande nu ende teeulicken daghen, in der manieren dat zijt an ons hebben ghedaen verzouken, behoudende, alsoot vooren verhaelt staet, in allen zaken de heerlicheide ende vryheide van

onser voorseider kerke; ombieden ende bevelen mids desen onsen bailliu van Meessene ende van Scooten ende allen anderen baillius, officiers ende dienaers diet nu zijn of naermaels wezen zullen, dat zij den voorseiden van sinte Martins, hueren pachters ende ontfanghers laten paisivelic ghebruken van den vorseiden lande nu ende teenliken daghen, mids vulcommende tghuent dat zij hier boven ghepresenteird hebben, zonder hemleiden daer in te doene eenich belet ter contrarie. Ende omme dese zaken bet ende vulcommeliker ghehouden tsine, zo hebben wij in meerder verzekertheiden dese lettren ghedaen zeghelen met onsen zeighele. Ghegheiven te Meessene, den XII.sten dach van hoymaendt, int jaer XIIII^{c}. XXXIX.

Registr. Nigrum, fol. 116.

839.

Instrumentum faciens mensionem de sex mensuris terrarum jacentibus in Zeilebeke, applicatis curti acquisite per Balduinum Riboud in eadem parrochia jacentibus et de quibus fit mencio ante, fol. cxxxiiij. cxxxv. (voir n° 840) ut patet inspicere volenti. — Originale habetur in lada Q.

1439. 5 Octobre. IN NOMINE DOMINI. Amen. Per hoc presens publicum instrumentum cunctis pateat evidenter et sit notum, quod anno ejusdem Domini millesimo quadringentesimo tricesimo nono, indictione tercia, die vero mensis octobris quinta, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Eugenii, divina providencia pape quarti, anno nono, in mei notarii publici et testium subscriptorum ad hec specialiter vocatorum et rogatorum presencia personaliter comparentibus et constitutis religioso viro magistro Johanne Roene, canonico et cellerario monasterii sancti Martini Yprensis, ordinis sancti Augustini, Morinensis diocesis, ac procuratore legitimo venerabilium et religiosorum virorum dominorum Nicolay prepositi et conventus dicti monasterii, per prepositum soliti gubernari, ex una, necnon Gillina Lurpe relicta Lamberti van den Driessche, parrochiana de Zeilebeike, predicte Morinensis diocesis, partibus ex altera, eadem Gillina sponte recognovit et recognoscit se dedisse, contulisse, quitasse et guerpisse, datque et confert predicto Johanni, tanquam procuratori legitimo dicti monasterii et ad opus ejusdem, sex mensuras terrarum, paulo plus vel minus, cum omnibus catallis tam domibus, horreis, stabulis, quam arboribus viridibus et aliis quibuscunque, predictis terris pertinentibus, jacentes in parrochia de Zeilebeike, sub dominio et juridictione domini nostri domini Philippi, ducis Burgundie et comitis Flandrie, indivisas cum sex aliis mensuris terrarum heredi prefate Gilline pertinentibus, in diversis peciis situatas, scilicet unam mensuram in curte stante versus oost curtis hospitalis supra forum Yprense, zuud de patibulo Yprensi, jacentem cum occidentali parte ad terram dicti hospitalis, et cum orientali parte ad terram Maylin Luerpe; item zuud de curte dicti hospitalis duas mensuras jacentes cum parte occidentali ad terram dicti hospitalis, et cum orientali parte ad terram Willelmi

van den Driessche; item noordoost de curte empta, ultra parvum vicum, tres mensuras terre cum occidentali parte ad terram Jacobi van Beurewaert, et cum orientali parte ad nemus vel ad alnetum Willelmi van den Houte, tenendas, habendas et in perpetuum a dicto monasterio possidendas. Et quicquid juris in dictis terris habuit vel habere potuit ratione formature, excambii seu per contractum emptionis vel venditionis, seu alia quacunque ex causa, dedit, contulit, dat et confert prefato Johanni, procuratori dicti monasterii sancti Martini Yprensis, stipulanti solemniter et recipienti ad opus dicti monasterii, guerpivit et quitavit, guerpit et quitat, et se omnino de dictis terris devestivit et eas effestucavit et dominum Johannem, procuratorem legitimum dicti monasterii, investivit, posuit et ponit in possessionem corporalem propria et spontanea voluntate, in recompensationem duodecim librarum grossorum monete Flandrensis proinde solutarum, quas ipsa predicta Gillina recognovit et recognoscit horum occasione habuisse et recepisse in pecunia numerata a Johanne predicto. Et si forsitan terre predicte excederent in valore sommam per eam receptam, excrescentiam valoris terrarum ultra dictam sommam dat et confert pure dicto monasterio in elemosinam pro salute anime sue, ut ipsa in bonis spiritualibus que fient in dicta ecclesia, Domino inspirante, particeps imperpetuum effici mereatur; promittens sub fide et juramento corporaliter prestito, quod contra predicta per se vel per alium directe vel indirecte non veniet infuturum, nec molestabit nec permittet aut faciet molestari dictum Johannem, procuratorem dicti monasterii, aut aliquem suorum successorum, quominus de eis omnibus et singulis gaudere possit et disponere de cetero pacifice pro suo arbitrio voluntatis tanquam de re propria et admortizata, sed ea garandisabit et garandisare tenebitur dicto Johanni, tanquam procuratori prelibato, ejusque successoribus et monasterio deinceps erga omnes se in hac parte interesse putantes, se et suos successores, ac omnia et universa bona sua mobilia et immobilia presencia et futura, ubicumque consistant aut poterunt inveniri, quantum ad hoc erga dictos religiosos et eorum successores et monasterium obligando. Voluit insuper dicta Gillina et adjecit, quod si quis cujuscumque status vel conditionis existens, qui causam pro ipsa haberet seu diceret se habere, postquam ipsa Gillina viam universe carnis fuerit ingressa, dictos religiosos et eorum ecclesiam seu etiam successores de dictis terris vel in aliqua parte earum molestare voluerit, et in eis aliquod jus quacunque ex causa reclamaverit, teneretur et per presentem ordinationem, esset obligatus solvere et reddere dictis religiosis et eorum successoribus, ad opus dicti monasterii, ducentas libras parisiensium monete Flandrensis; de quibus ducentis libris parisiensium in casu dicte molestationis, si que esset, dictas terras precollatas oneravit et onerat dicta Gillina, sub modo, forma et nomine quibus supra, fructibus et proventibus qui perciperentur tempore medio de premissis, in solutionem ejusdem somme pecuniarum minime convertendis, ac si nunquam essent percepti; nam ipsos fructus et proventus tempore medio percipiendos occasione premissa ipsa Gillina pure et libere dat et confert predicto monasterio in elemosinam, renuncians quantum ad hec, sub fide et juramento prelibatis, exceptioni doli mali, fori, omni juris auxilio canonici

et civilis, omnibus litteris, gratiis, indulgentiis et munimentis quibuscunque, tam apostolicis quam regalibus, et aliis cujusvis tenoris impetratis et impetrandis, beneficio restitucionis in integrum, omnibus constitucionibus editis et edendis, et omnibus aliis exceptionibus et rationibus, que de jure vel de facto contra litteras presentes et contenta in eisdem objici possent vel opponi, et que dicte Gilline super premissis possent competere, et dictis religiosis seu eorum successoribus et monasterio obesse vel nocere, jurique dicenti conventiones factas coram non suo judice competenti ante litem contestatam posse penitere, generalemque renunciacionem non valere, nisi precesserit specialis. De et super quibus omnibus et singulis recognitis, dictis et concessis dictus Johannes procurator, pro et ad opus dicti monasterii, sibi fieri peciit atque tradi a me notario publico infrascripto publicum instrumentum unum vel plura testimonium astantium invocando. Acta fuerunt hec Ypris, in celleraria sancti Martini Yprensis, sub anno, indictione, mense, die et pontificatu prescriptis, presentibus ibidem discretis viris Georgio de Wayere layco, Hellino Galhaert, Egidio Wijds, Everardo Bailliu, clericis prefate Morinensis diocesis, testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis.

Et quia Oliverius de Beka, presbiter Morinensis diocesis, publicus apostolica et imperiali auctoritatibus notarius, quadam gravi infirmitate detentus, a qua universe carnis debitum persolvit, in ejus sana perfecta et valida memoria ut cunctis eum intuentibus, licet debilis corpore, liquide poterat apparere existens in mei Petri Tierin, presbiteri dicti loci et diocesis, publici predicta imperiali auctoritate notarii, religiosorumque et discretorum virorum magistri Johannis Roene, canonici et procuratoris legitimi monasteri sancti Martini Yprensis, Johannis Multoris et Andree Keitelaers clericorum, testium ad hec specialiter vocatorum et rogatorum presencia, anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo quarto, indictione octava, et die quinta mensis may, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Eugenii, divina providentia pape quarti, anno quartodecimo, dixit et in verbo sacerdotis et anime sue periculo asstruxit et affirmavit se de premissis notam sumpsisse, omnibusque et singulis, dum prout supra scribuntur, dicerentur, agerentur et fierent, unacum testibus in presenti instrumento inscriptis, presens interfuisse ac publicasse, et ex eadem nota presens instrumentum extraxisse, et in hanc publicam formam redactum per alium, legitime aliis prepeditus negociis, ingrossari fecisse, sed quia ejusdem membrorum debilitate impediente officioque manuum suarum penitus privatus presens publicum instrumentum minime signare nec subscribere valuit, ideo me Petrum Tierin notarium prefatum, quatenus ipsum instrumentum signo meo, quo in instrumentis utor, unacum appositione signi mei manualis meque manu propria subscribendo signarem, ad jurium utrarumque partium observationem, rogavit et requisivit. Quocirca ego Petrus Tirin sepedictus notarius ejus precibus

ut justicie et rationi consonis condescendens, hic me propria manu subscripsi, et signum meum, quo in publicis instrumentis utor, cum signo meo manuali presentibus apposui, in fidem et testimonium omnium et singulorum premissorum, requisitus et rogatus.

Registr. Nigrum, fol. 149.

840.

De sex mensuris terre jacentibus in Zelebeke, emptis per Balduinum Riboud, prebendarium ecclesie, ende dat bij naersheiden.

Wij Jacob Gheerbode, Jacob Staby, Maercx de Clerc, Jan van Groten ende Pieter Spilgaert, scepenen van den Yperschen ambachte, doen te wetene allen lieden, dat Willem de Man heift ghecocht ende ghecreghen ervelijc, tsinen bouf, tsins hoirs ende naercommers bouf, jeghen Willem van den Driesche ende Maercx Salemoen, als vooghden wesende van der weese Lammins van den Driesche, bij den consente van den uppervooghd van weesen van der steide van Ypre, zesse ghemeten lands, lettel meer of min, met al den catelen diere up zijn ende toebehoren, ligghende onder onsen gheduchten here van Vlaendren bin den Yperschen ambachte, in de prochie van Zelebeke, an de oostzijde streckende an tghasthuus land up de maercl, ende up de noortzijde streckende an tland wijlen was Joos Cooters. Van den welke coope de voorseide vercoopers, in de name van der voorseide weeze, hemleiden ghehouden hebben over vernoucht, lyen vulgholden ende wel betaelt, hebbent upghedreghen, quite ghescolden, halme ende ghifte ghegheiven den voorseiden coopere wel ende wettelike, na costumen ende uzagen van den Yperschen ambachte, ende hebbens hem ghewet ende gheloofl goet, gherechtich inwaerscip zonder calaenge jeghen allen lieden, quite land omme quite gheld, behouden sheren cheins, ende voord viere scellinghen verhoogder rente up tghemet jaerlijcx der uute gaende. Dit ghedaen zijnde, es voor ons commen Boudein Riboud, zegghende dat hij bestoet ten derden of naerdere den voorseiden vercoopers, in de name als boven, van wien deise grond es commen, ende dat bij dien hem de voorseide erve toecommen zoude moghen van den voorseiden coopere [1], mids welken hij versochte de naersheide als naercoopere, ende presenteerde daertoe al dat behoorde. De welke naersheide hem de voorseide vercoopers kenden, behouden haerleider uutgheleende gheld; twelke de voorseide Boudein Ribout hemleiden vulquam, in de name als boven, ende mids dien bedeech erfachtich in den voorseiden grond als naercoopere. In kennessen der waerheiden zoo hebben wij scepenen boven ghenoomd deze lettren ghezeghelt met onzen propren zeghelen uuthanghende. Dit was ghedaen int jaer XIIII^c. XXXIX. den VI.sten dagh in spoorkele. 1439-40. 6 Février.

Registr. Nigrum, fol. 134, et fol. 131 (dans une autre pièce).

(1) Une des copies porte *coope*.

841.

De una mensura terre et dimidia, jacentibus in Zeilebeke, emptis per Balduinum Riboud, quondam prebendarium. — Originalis habetur in lada Q.

1440. Wij Jacob Staby, Roegeer van Massemine, Karel Bossaert, Maercx de Clerc
13 Mai. ende Pieter Spilgaert, scepenen van den Yperschen ambachte, doen te wetene allen lieden, dat Boudein Riboud heift ghecocht ende ghecreighen ervelike, tsinen bouf, tsijns hoirs ende naercommers bouf, jeghen Jhan van den Houte ende Kathelinen Scooters zijn wijf, onder half ghemet lands, littel meer of min, metgaders alle de catheilen diere up zijn ende toebehoren erdvast, wortelvast ende naghelvast, staende ende ligghende onder onsen gheduchten here van Vlaendren bin den Yperschen ambachte, in de prochie van Zeilebeke, tuschen den lande van Jacob van Beerewaert ande oostzijde, ende int land van den voorseiden coopere an dander zijde. Van den welken coope de voorseide vercoopers hemleiden houden over vernoucht, lyen vulgholden ende wel betaelt, hebbent upghedreighen, quite ghescolden, hallem ende ghifte ghegheiven den voorseiden copre wel ende wettelike, naer costumen ende uzagen van den Yperschen ambachte, ende hebbens hem ghelooft ende ghewedt gherechtich inwaersceip zonder calaenghe jeghen allen lieden, quite land omme quite gheld, behouden sheren cheins jaerlijcx uutgaende. In kennessen der waerheiden soo hebben wij scepenen boven ghenoomdt deze lettren ghezeghelt met onzen propren zeghelen. Dit was ghedaen den dertiensten dagh in meye, int jaer duust vierhondert ende veertich.

Registr. Nigrum, fol. 135, et fol. 151 (dans une autre pièce).

842.

De novem rasariis avene, quas habemus in Vlamertinghe cum iiij. caponibus, assignatis supra vij. mensuras terrarum cum dimidia, que terre pro predictis redditibus nobis fuerunt adjudicate. — Cujus sequentis copie habemus duas originales in lada H.

1440. Wij Martin Buertsone, Fransc Meese, Jhan van den Broucke de zone Rogers
20 Mai. ende Julien van Noordovre de zone Jacops, scepenen joncker Cornelis van Bourgoigne in Elverdijnghe ende in Vlamertijnghe, doen te wetene allen den ghonen die deise lettre zullen zien of hooren leisen, dat der Jhan Roene, canonec ende kelewaerdere zijnde in dien tijden van den cloostere van zijnte Martins tYpre, cam an den wetteliken amman ende twee scepenen te Vlamertijnghe bin den leene, ende deide daer eene pandijnghe al wettelike up zeven ghemeiten ende een half lands, ligghende in de prochie van Vlamertijnghe, besuuden Liebarts pijtte, omme eene seiker somme van neghen rasieren evene tsiaers ende vier cappoenen van drien jaren tachter, of om eene somme van

ghelde groot zijnde vichtich ponden parisisen. Naer der paudijnghe cam Pieter Voet voorhooghen, ende kende daer den kelewaerder vooreeid v. pond ij. stuvers parisisen tsiaers in tgheheele up die zeven ghemeten ende een half lands; maer ware de kelewaerder daer meide niet ghepayt, beghaerde jeghen remenant eene wettelike rekenijnghe. Ende beede partien was dach ghemaect ende ghedaecht al wettelike bin zeven daghen te rekene teen jeghe den andren. Item ten zeven daghen camen beede partien vooroughen, ende Pieter Voet beghaerde verclaers van heesche thebbene. Ende daer [was] de kelewaerder vooroghen met eenen wettelikeu taelman, ende ghaf Pieter Voet voorseid over ghesien dat hij de plecke lands bescudden wilde, verclaers van heesche dat hi sculdich was thebbene siaers ix. rasieren evene vailgable goet Ypersche mate, vier avot voor de rasiere, ende vier capoenen ervelike rente, ende dat hieschem van drien jaren tachter. Tieghe twelke Pieter Voet begherde zine assignementen ende brieven gheleisen thebbene. De kelewaerder toogde ende zeide datse Pieter Voet voorseid sculdich was, prosenterde dat te doen blijken met slapers of met brieven of met sulke haele ende bereke alser recht, wet, costume ende usage van der vierscare es, te dien daghe of tsulken daghe alst scepenen ghelieven soude prouve ende oordcondsceipe te hoorne. Jeghen twelke Pieter Voet alyhierde ende zeide, al had mense gheploghen te gheldene, dat hise over veile jaren daer te vooren of gheloost hadde jeghen den kelewaerdere in dien tijden was, omme v. pond ij. stuvers parisise siaers int gheheele ewelike tallen daghen, prosenterde dat te doen blijken met prouven ende met oordconsceipen te dien daghe of tsulken daghe alst scepenen ghelieven zoude prouve ende oordconsceipe te hoorne. Ende beede partien begherden wet. De here maende de scepenen van den rechte; ende wij scepenen wijsden beede partien te harer prouve ende oordconscepe. Naer prouve ende oordconscepe ghehoord zijnde, zij heldem vernoucht an beeden zijden. De bailliu maende scepenen van den rechte; ende wij scepenen namens eene veurst toten naesten dijnghedaghe, eene ende eene andre, ende metter derder veurst ende beleet voor mijn heeren landhouders, scepenen ende cuerers van den lande van Veurnambacht thousen wettelikeu hoofde, daer me goede vonnessen wijst ende dat hooft vonnesse te haelne ten aysemente van den heere ende ter begherte van partien. Item partie camen an den heere ende an scepenen ende begherden over een recht dat hooftvonnesse ghehaelt thebbene. De bailliu en wij scepenen trocken te Veurne ende ghaven daer over tghedijnghe ende tsecreet, alzoo daer toe dient ende behoort. Item landhouders, scepenen ende cuerers voorseid de zaken ende tghedijnghe verhandelt hebbende, zij wijsden dat wij thuus trecken souden, daer wij mueghende waren van wijsene, ende ons maende die ons mueghende ware van manene, dat wij den kelewaerdere zijnen heesch an wijsen souden ende Pieter Voet zijne werre verlooren. Ende wij scepenen vulcamen tvonnesse ten naesten dijnghedaghe dat wettelike gheboden was. Item daer was Jacob van den Busche voorhooghen, als wettelike macht hebbende van den clooster van sijnte Martins voorseid, ende begherde voord wet ende ten gronde tsine ghedaen, ende dat van den achterstellen ende wette-

liken costen. Naer der begherte van hem de bailliu maende ons scepenen van den rechte; ende wij scepenen wijsden, dat men den kelewaerdere ten gronde doen soude ende dat bynden ghenachte, met den bailliu ende met scepenen ende met eenen ghezwooren landmeter, naer der costume van der vierscare. De bailliu vulcam tvonnesse ende trac ten gronde binden ghenachte, alsoot scepenen ghewijst hadden, ende deide daer ter leverijnghe dat hij sculdich was te doene ter kennesse van scepenen. In kennessen der waerheiden zoo hebben wij scepenen voornoomd deise lettre gheseghelt met onsen propren seghele huuthanghende. Dit was ghedaen int jaer duust vierhondert ende veertich, den twijntichsten dach in meye.

Registr. Nigrum, fol. 120.

843.

De anniversario Balduini Ribouds et Margarete ejus uxoris, quondam ecclesie nostre prebendariorum, et de duabus domibus ecclesie nostre per eosdem pro dicto anniversario collatis, situatis una in vico Meridionali, vocata de Zonnne, et alia in de Naelstraete, in fine septentrionali, et littera jacet in lada L.

1440. WIJ SCEPENEN van der steide van Ypre doen te wetene allen lieden, dat
19 Août. eerwerdich here ende vader in Gode mijn here de proofst van zijnte Martins, over hem ende over al zijn ghemene convent der omme vergadert in hare capitele, heift voor ons verkent, over hem ende over zijne naercommers die naermaels proofst ende convent zijn zullen van der kerke ende cloostere, dat hij over hem ende in recompensatien ende weiderloone van zeikeren ghiften ende updraghijnghen die Boudein Ribout ende Maergriete zijn wijf, poorters tYpre, eeuwelike ende ervelike ghegheiven, upghedraghen ende quite ghescolden hebben der voorseide kerke ende cloostere, alzoo hier naer verclaerst wert, hem ende zijne naercommers ende der voorseide kerke ende cloostere becommert ende belast ende bezwaert hebben ende becommeren, belasten ende bezwaren bij deisen presenten lettren ende al haer goed van nu voordan eeuwelike ende ervelike gheduerende, alle jare te doene een ervelijc jaerghetide over de zielen van den voorseiden Boudein Ribout ende Margriete zijnen wive, telken up den zeventiensten dach van spoorkele, ten propren costen ende lasten van der voorseide kerke ende cloostere, in de middewaert van den koore ter tijd ende huere van der middelmesse, snavens te vooren doende eene vigelie met neghene lessen, de commendacie up den dach van den voorseide jaerghetijde voor de messe. Ter welker messe alle de religieusen ende canoniken van der voorseider kerke beede die binnen den cloostere zijn ende der buuten wonen, ende ooc alle andre goede lieden, die begheren te offerne over de zielen van den voorseiden Boudein ende Margriete zijnen wive ende haerleider voorders, zal tofficie van der costerie van zinte Martins ghehouden zijn te leverne twee pond offerkersen, daermeide zij offeren zullen moghen, ende voord zal menre offeren brood ende wijn, te wetene te

brode twalef penninghen parisise, ende te wijne ooc twaellef penninghen parisise, stellende ten beghinsele van der messe viere wassine stallichten elc up enen kandelare, elc van vijf ponden was, ter plaetse daer de voorseide Boudein ende Mergriete zijn wijf bin der voorseider kerke van zinte Martins haerleider sepulture ghenomen hebben zullen, zijt in den herumestere of bin den ommeghanghe, bernende den tijd dat men de commendacie ende messe voorseid doen sal. Voord sal ghehouden zijn de voorseide costerie up den voorseiden dach van den jaerghetide te betaelne ende ghevene in ghelde mijn here den prelaet ende deiken van der voorseide kerke elken twalef scellijnghen parisise, ende elken van den andren religieusen priesters zijnde, alzoo wel van buuten als van binnen van der voorseider kerke, zes scellijnghen parisise, ende elken van den kijnderen van der ordine drie scellinghen parisise, ten hende dat zij ter voorseider messe werden sculdich te commen offerne. Ende metgaders ende toe al deisen zal men ghehouden zijn ten beghinsele van der voorseide commendacie ende jaerghetide te doen stelne eene tafle neffens der voorseide sepulture, becleet met dertiene provenden, elke provende zijnde een witte brood werd wezende zes pennijnghen parisise, ende up elc brood twee vlaemsche groten ligghende. De welke dertiene provenden men distribueren ende deelen zal, zoo wanneer de voorseide messe van den voorseiden jaerghetide ghedaen werd, te wetene den aermen ghevanghenen tYpre in de vanghenesse ter beide ligghende, der grauwen susteren in dElverdingstrate, den zwarten zusteren in de Neiderstrate zijnte Martins, en den grauwen broeders tsinte Pieters, elken drie van den voorseiden provenden, ende der cluseneghe tsinte Loys eene provende; ende dit eerstwaerf beghinnende up den zeventiensten dach van sporkele nu eerst commende ende alzoo voord alle jare eenpaerlijc continuerende ende achtervolghende eeuwelijc ende ervelike ghedurende. Den welken voorseiden mijnen here den proofst ende ghemene convent, over ende in de name van der voorseider kerke ende cloostere van sijnte Martins ende ten voorseider kerke ende clooster bouf, de voornoemde Bouden ende Margriete zijn wijf, in recompensacien ende weiderloone van al dies voorseid es, wel ende loyaelike te hebbene ghedaen ende vulcommen teeuwelijcheiden, hebben ghegheiven, upghedraghen ende quite ghescolden ende bij deisen presenten gheiven, draghen ende scelden quite, over hemleiden, haerleider naercommers, twee huusen, teen ghenaemt de Zonne, derve der onder ende al datter toebehoord, erdvast ende naghelvast, staende ende ligghende, te wetene tvoorseide huus gheheeten Zonne in de Zuudstrate an de westzijde, tuschen den huuze ende erve Oliviers van Dixmude an de noordzijde over eene zijde, ende den huuze wijlen meester Gillis Wueytiaens an de zuudzijde over ander zijde, streckende achterwaert toter erve svorseids Oliviers, belast zijnde tzelve huus met zevene ponden parisise ervelike renten elcx jaers der uutegaende, te wetene vierentwijntich scellinghen parisise den heleghen Gheest, twee ende dertich scellijnghen parisise zinte Katelinen ghasthuuse, achte scellinghen parisise den scamel weeken van zijnte Jacobs, twaellef scellinghen parisise zinter Niclaeus ghilde, vier ende twijntich scellijnghen parisise onser Vrauwen ghasthuuse up de maerct, ende veertich scellijnghen

parisise eenre kerke te Cassele, of den ghonen diere goede cause of betooghen zal; ende tander huus voorseit staet ende licht an tnoordhende van der Naelstraete over dYpre, tuschen den huuse Jacobs Buedins ande westzijde over een zijde, ende den huuse van Jhan den Veldere an doostzijde over ander zijde, tselve huus ende erve belast zijnde met negheneenvichtich scellinghen ende zes pennijnghen parisise erveliker renten elx jaers der uutegaende, te wetene de sesentwijntich scellinghen ende neghene pennijnghen parisise mer Janne van den Houte, ende dandre tweendertich scellinghen ende neghene pennijnghen parisise zinter Niclaeus ghilde; hebbende ende behoudende de voorseide twee huusen alle hare vryheiden ende onvryheiden van neccessarien, ghemeenen masieren, ghooten, hosydropen, waterloopen ende andersins, alzoo zij van houden tijden gheuseirt hebben ende noch daghelijcxs doen teeuwelijcheiden; ende hebbens den voorseiden mijn here den proofst, ter voorseider kerke ende clooster bouf, hallem ende ghifte ghegheiven wel ende wettelike, naer costumen ende usagen van der voorseider steide van Ypre, ende belooft te warandeirne in der maniere voorscreiven. Ende noch boven deisen ende omme dat den voorseiden Boudein ende Maergrieten zijnen wive bij consiencien wel dinct dat naer den laste van der erveliker renten, die jaerlijcx gaet uut den voorseiden huusen, ende ooc den groten costen ende lasten van den eerbaren dienste ende officie van den jaerghetide over hemleiden ghedaen thebbene in der maniere voorscreiven niet te vullen gherecompenseirt ende ghewederloond zoude weisen, zoo hebben zij der voorseider kerke ende cloostere ghekent sculdich wezende goeder, loyaelrer sculden de somme van veertich ponden groten tornoyse vlaemscher munten, te heffene ende tontfane bij den ghonen goede cause betoghende van der voorseider kerke ende cloostere, stappans ende alzoo varijng als de langstleivende van den voorseiden Boudein ende Mergriete zijnen wive commen ende ghevaren werd van live ter dood, ende dat van al den ghereedsten ende baerblikensten goede, dat achter hemleiden bleiven ende bevonden zal weisen, ende dat met al zulker munte als danne ghemeenlike cours ende loop hebben zal bin den lande van Vlaendren, emmer behouden de lettren van obligacien ende verbanden ende zekere lettren van testamenten die voortijds tusschen der voorseider kerke ende Boudeine ende Maergrieten zijnen wive ghemaect ende gheaccordeirt hebben ghezijn in hare cracht ende viguer blivende, zonder dat de zelve metten inhoudene van deiser jeghewoordigher lettren yet te vermijnderne in eenegher manieren. Ende mids deisen hebben de voorseide mijn here den proofst over hem ende over tvoorseide convent ende in de name van der voorseider kerke ende cloostre omme alle de voorseide zaken ende pointen wel te doene ende te vulcommene in der manieren boven verclaerst van jare te jare teeuwelijcheiden verbonden ende bij deisen presenten lettren verbindt, dat waert dat zij of die naermaels tregement vander voorseider kerke ende cloostere hebben zullen moghen, waert gheleighen zij of vonden mach weisen, omme daer up thaelne ende te vercrighene tvoorseide ghebrec eeuwelike ende ervelike ghedurende. Ende hebben beede de voornoomde partien voor ons ghenomen bi haerleider trauwe ende eede dat de voorseide ghifte ende updra-

ghinghe goed ende loyael es ende niet ghemaect omme yement tsine tontsteikene. Hier of zijn ghemaect twee brieven van eenser voorme ende inhoudene waennof de voorseide kerke ende cloostere den eenen heift ende de voornoomde Boudein ende Maergriete zijn wijf den anderen. In der welker ghedijnkenesse ende verzeikertheiden hebben wij deisen chaertre ghedaen zeghelen metten ervachteghen zeighele van der voorzeider steide van Ypre. In oordcondsceipe van deisen scepenen Jhan Belle, Wouter Gilloen, Jhan van der Poorte de jonghe, Huustin Ruussin ende Pieter van der Temple. Ghedaen int jaer dusentich vierhondert ende veertich, den neghentiensten dagh van oust.

Registr. Nigrum, fol. 123.

844.

De tribus mensuris cum dimidia terrarum, jacentibus in parrochia de Calona, emptis per cellerarium ecclesie nostre erga Johannem Herlay ejusque uxorem.

Sachent tout present et advenir que, pardevant Jaquemart du Gardin, mayeur 1440.
de la ville de Callonne sur le Lys, et en le nom de madamoisele de Crievecuer, 24 Août.
comme elle ayans le bail, gouvernement et admenistration d'Anthonne de Crievecuer son frere menre d'ans, seingneur de le dite ville de Callonne, et pardevant Jaquemart Dieudonnés, Jehan Eistel, Willaume Letart, Lanbert le Noir et Jehan Hadoul, eschevins de le dite ville, comparurent en leurs personnes Jehan Herlay, Marguerite Gustine sa femme, bien et souffisaument auctorisié de son dit mary, comme il appertient, et Cecille Gustine, suer à le dite Marguerite, lesquelz Jehan Herlay, sa dite femme et le dite Cecille tant conjointement emsamble comme devisement et chacun à part luy, pour tant qu'il leur touche, recongnurent que comme ilz fussent tenus en certaine grande somme de deniers envers le kelewarde et procureur de l'eglise saint Martin d'Ypre pour la tenue et ocupation de le censse, terres, rentes et deves que ont les prevostz et convent de le dite eglise saint Martin d'Ippre en la ville de Callonne sur le Lys, que avait tenu et occupé par grant tamps Jehan Gustin et Pironne sa femme, pere et mere aus dites femmes, et pour eulx delivrer et despeschier de toutes choses en quoy ilz porroyent estre tenus envers le dit receveur et kelewarde de la dite eglise, pour toutes les tenues des dites censses, rentes, deves, prestz et autres choses, ilz ont recongnues de leur bon gré et volleaté sans quelque constrainte, pour milleur marchié faire et pieur eschiever, comme ilz disoient, qu'il avoient vendu bien et loyalment sans y commettre quelque fraulde, barat ne mal engien aucun, au dit kelewarde receveur de le dite eglise trois mesures et demye de terres ou environ, seans en pluiseurs pieches, dont il en y a une mesure listans aux pastures et estrée de la dite censse, d'aval à Galois le Fevre, aboutant vers mer au mannoir Jehanne Surene, et devers solleil à le travasaine, tenu à rente de madamoiselle de Crievecuer, parmy vij. solz viij. deniers de rente et les deux pars de deux cappons; item trois quartiers listans d'aval au courant qui deseuvre Callonne et Menreville,

aboutant devers solleil à le terre Jehan le Prevostz, devers mer au Paradis tenu à rente de Pierre Dupon à un quartier de blé et le double d'avaine le mesure; item vj. quartiers tenu dudit Pierre Dupon à ung quartier de blé et le double d'avaine le mesure, listans d'aval à le terre dudit Jehan le Prevostz, d'amont à le terre qui fu Jehanne du Hamel, et aboutant devers mer aux pastures de le dite prevostrie, avoecq ung quartier de terre tenu de nostre dame à vij. deniers de rente, aboutant devers sollel à le travessaine, devers mer le prevostrie et listans d'amont au pré Colin du Hem. Se furent les dits heritaiges vendus et acatées par mesure, est assavoir que s'il y avoit plus d'eritaige que cy dessus n'est devisé, le dit kelewarde le doit amender à proporcion de vente, et aussy s'il y avoit mains, les dits vendeurs le doivent amender selon le defaulte de la dite vente, et aussy se les dits heritaiges devoient plus de rentes qu'il n'est devisé cy dessus, les dits vendeurs le doivent amender au dit acateur, selon le costume du pays. Parmi et moyennant que pour la vendicion de tous les dits heritaiges le dit kelewarde, recepveur et procureur de la dite eglise, quita et tint quite les dessus dits vendeurs et tous autres hoirs du dit Gustin et sa dite femme de toutes choses generalement et especialement que le dit Gustin et sa dite femme et leurs hoirs porroient estre tenus envers le dite eglise pour toutes les censses, prestz, rentes et deves que le dit Gustin et sa dite femme avoient eu et tenu de le dite eglise jusques au jour de la vendicion et transport de ces presens heritaiges dessus declairées et autrement, sauf et reservée que les dessus dits Jehan Herlay, sa dite femme et le dite Cecille vesve de feu Nazaire le Castelain, comme hoirs et heritiers du dit Jehan Gustin et sa dite femme, recongnurent encoires au deseure du plain payement de la vendicion des dites iij. mesures demie de terre, de debvoir et estre tenus envers le dit kelewarde, recepveur et procureur de le dite eglise, la somme de douze livres monnoye de Flandre de vingt groos de Flandre pour la livre, desquelz xij. livres dessus dites Jehan Castel en demoura plesge et principal debteur devers le dit kelewarde. Et après toutes les choses ainsy relatées et devisées, les dis Jehan Herlay et mesmement sa dite femme de l'auctorité et licensse de son dit mary, qui pour ce faire ly donna pooir, et elle le prinst et reçupt en elle agreablement, et le dite Cecile vesve dessus dites werpirent, reserverent et reporterent en la main du dit mayeur comme en le main de justice, present les dits eschevins, tous les dits heritaiges pour en aheritier le dit kelewarde, recepveur de le dite eglise, moiennant qu'il se tinrent pour contens et bien payés de tous les deniers que monterent la vente de tous les dits heritaiges, et avecq recongnurent au deseure de ce devoir et estre tenus envers le dit kelewarde, recepveur de la dite eglise, la dite somme de xij. livres monnoye dite, pour lesquelz le dit Jehan fu plesge et principal debteur de les avoir payet au dit kelewarde en dedens l'issue de mars qui serra l'an mil IIII$_c$. et quarante, et aussy moyennant la saisine des dits heritaiges le dit kelewarde, recepveur et procureur dessus dit, quita et tint quite, present les dits mayeur et eschevins, ledit Gustin, sa femme et tous leurs hoirs de toutes choses tant pour censses, prestz, rentes, deves et autrement que le dit Gustin, sa dite femme et leurs

hoirs avoient eu et tenu et occupé de la dite eglise. Et après ce fait, le dit mayeur par sa conjure et par le jugement des dits eschevins, en adjoustant à ce faire toutes les sollempnités de lois, conjures et jugement appertenant de faire en tel cas, selon le costume et usage de la dite ville, en bailla la saisine reelle, fonssiere et proprietaire au dit kelewarde, recepveur dessus dit, pour en goïr par luy, ses hoirs ou ayans cause à tous jours heritablement et perpetuellement, comme de sa bonne et loyalle acqueste, et salve tous drois, par condicion que le dit Jean Herlay et mesmement sa dite femme auctorisié comme dessus et le dite Cecile vesve dessus dite jurerent et creanterent par le foy et serment de leurs corps, que jamais ne queroient, trouveroient, querir ne trouver ferroient par eulx ne par aultruy jour, voye, art, engien ne cavillacion aucune, par quoy le dit kelewarde ou ses ayans cause n'en puissent goïr à tous jours, comme dit est cy dessus, mais le promirent de garandeir envers tous et contre tous et toutes, aussy avant que boins vendeurs poeent et doivent garandir en tel cas et salve tous drois. Che fu fait et passé et recongnut le XXIIIIe. jour du mois d'aoust, en l'an de grace mil IIII^{c}. et quarante.

Registr. Nigrum, fol. 163.

845.

De parva decima in parrochia de Zeilebeke assignata, vocata Scabaelge (1).

Wij Jacob Staby, Jacob Gheerbode, Jhan van Grooten, Pieter Spilgaert ende Maercx de Clerc, scepenen van den Yperschen ambachte, doen te weitene allen lieden dat voor ons commen zijn meester Jhan Roene als kelewaerdere van zinte Martins tYpre an deene zijde, ende Lodewijc Janezone filius Jhan an dandre, ende hebben voor ons verkend ende verliet dat zij haerleiders vrijs dancx ende willen ghemaect hebben eene vriendelike wisselijnghe, die men zeit laghe, van den parcheelen hier naer verclaerst. Eerst dat de voorseide meester Jhan, in de name als boven, ter kerke ende clooster bouf zal hebben, possesseren ende behouden euwelijc ende ervelijc van den voorseiden Lodewijc de twee deelen van eenen tiendekinne ghenaemt Scabaelge ende de prochipape van Zeilebeke terde, tvorseide tiendekin ligghende onder onsen gheduchten heere van Vlaendren binnen den Yperschen ambachte, in de prochie van Zeilebeke zuud van Beaurewaert, beghinnende up een sticke lands ghenaemt de Quade herberghe, streckende zuudwaerd duer den wal van den hove ghenaemt Droghe heyde, ende zoo zuudwaerd toten hove van Scabaelge ende al thof der binnen, ende van den hove van Scabaelge oostwaert up de beike tote den houvere van Beaurewaert ende al den rabeilc binder tiende bevanghen, streckende noordwaert neffens den houvere van Beurewaert toter voorseide strate van Beaurewaert. Over twelke

1441. 22 Avril.

(1) Voir ci-dessus, n° 713, une pièce avec laquelle celle-ci était liée.

de voorseide Lodewijc zal hebben ende possesseren tsinen bouf, tsins hoyrs ende naercommers bouf tiene quartieren taerwen Arye mate ligghende in Cassel ambacht onder minen here zinte Pieters te Ghent, in de prochie van Boesegheem, beset up tiene linen lands. Van der welker laghe de voorseide partien hemleiden hebben ghehouden ende houden in der manieren voorscreiven deen van den andren over te vullen vernoucht ende ghepayt, ende hebbens elc andren in de name als boven verlaecht, hallem ende ghifte ghegheiven na wetten, costumen ende usagen van den Yperschen ambachte, ende hebbent belooft elc anderen te warandeirne van allen calaengen jeghen elken, quite land ende laghe omme quite ghelt, behouden sheren cheins jaerlijcxs der uute gaende. In kennessen der waerheiden soo hebben wij scepenen boven ghenoomdt deise lettren ghezeighelt met onsen propren zeighelen uuthanghende. Dit was ghedaen int jaer duust vierhondert ende een ende veertich, den twee ende twijntichsten dach in april.

Registr. Nigrum, fol. 144.

846.

Quitancia de quinque lineis terrarum jacentibus in parrochia sancti Petri. — (Ci-dessus, n° 833, E.)

1441. 20 Juillet. Wij Willem van der Helst ende Joris Lippin, scepenen van der steide van Ypre, doen te wetene allen lieden, dat voor ons commen es Joos Minne doudste, poortre tYpre, ende heift quite ghescolden ende bij deisen presenten lettren scelt quite meester Jhan Roene, kelewaerdere van den cloostere van zijnte Martins tYpre, van allen sculden, heeschen, voorwoorden, beloften, coopmanscepen ende calaengen ende generalijc van allen andren zaken hoedanich dat zij zijn ghesciet ende ghevallen tusschen hem beeden van allen tijden verleiden toten daghe van heden. Ende omme dies dat de voorseide Joos Minne hier voortijds boorghe bedeech over eenen Jhan Gibbinne vreimde jeghen her Willem den Witte, doe ten tijden kelewaerdere van den vooseiden cloostere, van den huere van eenre tiende ligghende in de prochien van Teitigheem ende van Leffrinhouc, die de vorseide Jhan in hueren nam van den voorseiden cloostere, ende danof hi ten uutgane van der letster jaerscare den vorseiden cloostere sculdich ende tachter bleef de somme van zevene ende twijntich ponden groten tornoyse vlaemscher munten ghereikents ghelts, ende het zoo zij dat bi den ghebrecke van den voorseiden Jhan ende om innijnghe te ghecrighene van der voorseide somme meester Jan Roene, nu ten tijden kelewaerdere van den voorseiden cloostere, heift moeten volghen te wetten up den voorseiden Joos als boorghe ende principael, zoo voorseid es, ende zoo verre up hem gheprocedeirt, als dat hij ofghewonnen heift in de vulle vierscare tYpre up de halle vijf linen lands, litel meer of min, ligghende buuter Meessinporte binnen den huutersten vesten up de westzijde van der strate, die hem toebehoordeń; soo eist dat up den dach van heden, date deiser lettren, voor ons commen de voorseide meester Jhan Roene, ende heift verkent dat hij metgaders den voorseide lande bij hem

ofghewonnen, zoo voorseid es, ende anders metten ghereeden penninghen, die hi der of ontfaen heift, hem in de name als boven ghehouden heift ende al noch houd over wel vernoucht ende betaelt, ende scelter of quite den vorseiden Joos Minne ende voort allen andren wiens quitanche toedient teeuwelijcheiden, emmer behouden dat tvorseide afghewonnenne land sculdich es ende wert toe te behoorne den cloostere teeuwelijcheiden. In kennessen van onsen zeghelen hier an ghedaen int jaer XIIII^{c}. ende een ende veertich, den twijntichsten dach van hoymaend.

Registr. Nigrum, fol. 126.

847.

De vij. lineis terrarum jacentibus in Zeilebeke, emptis per Balduinum Riboud. — Originalis habetur in lada Q.

Wij Jacob Staby, Karel Bossaert, Maercx de Clerc, Boudin van der Haghe 1441.
ende Clais de Boutelgier, scepenen van den Yperschen ambachte, doen te 22 Octobre.
wetene allen lieden, dat Boudin Ribout heift ghecocht ende ghecreighen ervelike, tsinen bouf, tsijns hoirs ende naercommers bouf, jeghen Fierin Thomare ende Paschine zijn wijf, zeven linen lands, littel meer of min, metten cathelen diere up zijn ende toebehoren, staende ende ligghende onder onsen gheduchten here van Vlaendre binden Yperschen ambachte, in de prochie van Zelebeke, an derve van den ghasthuuse tYpre up de maerct an de westzijde, ende der erve Willem van den Houte an doostzijde. Van den welken coope de voorseide vercoopers hemleiden houden over vernoucht, lyen vulgholden ende wel betaelt, hebbent upghedreighen, quite ghescolden, hallem ende ghifte ghegheiven den voorseiden coopere wel ende wettelike, naer costumen ende usagen van den Yperschen ambachte, ende hebbens hem ghewedt ende ghelooft goed gherechtich inwaersceip zonder calaenge jeghen allen lieden, quite land omme quite gheld, behouden sheren cheins jaerlijcx der uute gaende. In kennessen der waerheiden zoo hebben wij scepenen boven ghenoomdt dese presente lettren ghezeghelt met onzen propren zeghelen uuthanghende. Dit was ghedaen den twe ende twijntichsten dach in octobre, int jaer duust vierhondert ende een ende veertich (1).

Registr. Nigrum, fol. 135, et fol. 151 (dans une autre pièce).

(*Au folio cxxxv. du Registr. Nigrum on lit la note suivante*)*:* Foliis clj^{o}. clij^{o}. et cliij^{o}. sequentibus in hoc libro habetur instrumentum donacionis et cessionis omnium terrarum et contentorum in istis tribus litteris incipientibus « Wij Jacob Gheerbode, Jacob Staby, Maercx de Clerc etc. Wij Jacob Staby, Roegeer van Massemine etc. et Wij Jacob Stabi ende Karel Bossaert etc. » per Balduinum Riboud et ejus uxorem quondam prebendarios ecclesie nobis factarum.

(*L'instrument de donation est ci-après,* 6 *juillet* 1443, *et les trois lettres indiquées sont reproduites sous les* n°s 840, 841 *et* 847.)

(1) Dans la copie du fol. 135, la pièce porte la date du 22 octobre 1440.

848.

Copia littere fundationis misse dormiencium in ecclesia sancti Martini Yprensis et ad altare ejusdem, per quondam Margaretam van der Muelne fundate, quam solvere tenetur hospitale de Bella. — Originalis habetur in lada L.

1441-42.
5 Février.

Wij Jacob Gheerbode, Jacob Staby, Maercx de Clerc, Oste Gabaut ende Clais de Boutelgier, scepenen van den Yperschen ambachte, doen te wetene allen lieden, uute dien dat Franke Belle ende Sanders Belle, als vooghden van den ghasthuuse van der Belle in Ypre, Marie Folkiers, als upperjoncvrauwe van den voorseiden ghasthuuse, metgaders Marie Pijcx, Alleene van der Lijnde ende Kerstine van Dixmude, ooc joncfrauwen int zelve ghasthuus, ende Boudein Hallois, als ontfanghere van den zelven ghasthuuse van daer, hebben ghekend ende gheliet, dat zij ontfaen hebben van den heer Colaerd van Dixmude, prochipape van zinte Martins tYpre, over ende in de name van] Mergriete van der Muelne, svoorseids ghasthuus bouf, de somme van twee ende dertich ponden groten tornoyse vlaemscher niewer munte, die zij ghekeert ende ghecontribueird hebben in den uppenbaren oorboore ende profite van den voorseiden ghasthuuze, van der welker somme zij hem hebben ghehouden van al tal over wel vernoucht ende te vullen ghepayet; over de welke voorseide somme zij kennen ende lyen, dat zij ghenomen hebben ende sculdich zijn van nu voordan, over hemleiden ende alle haerleider naercommers teuwelijcheiden, te gheldene ende te betaelne van weke te weeke den cappellaen van der capelrie ghenaemt Slapers messe, capelrie onlancx ghefondeirt ende ghesticht, bij ottroye ende consente van eerwerdeghen religieusen heeren mijn heeren den proofst ende capitele van sinte Martins tYpre, te wiens ghifte ende collacie de zelve capelrie staet, over den loon ende sallaris van tween messen de weke, die de capellaen van dien van nu voordan teuwelicheiden ghehouden ende sculdich werd van doene in zinte Martins kerke ende voor zinte Martins outaer, svrindaechs ende saterdaechs, die beghinnende te tien hueren ende een half, ende niet der vooren, ende emmer tuschen der voorseide halfverhuere ende den haleven hueren, de somme van zes scellijnghen parisise. Ende daer het gheviele dat zij of huere naercommers hier of in ghebreke waren, ende den voorseiden capelaen niet en betaelden of daden betalen zoo in tijds de voorseide zes scellinghen parisise de weeke, als dat de drie weken de vierde achterhaelde ombetaelt zijnde, dat zij verbueren zullen ende ghehouden zijn svoorseids capelaens waerd in de somme van twalef scellijnghen parisise, alzoo dickent als het ghesciede, ende niet te min werden ghehouden hem de achterstellen van dien wel te betaelne, ende alle de costen die hij der omme ghedaen zal hebben. Ne maer waerd zoo dat de zelve capelaen in fauten ware van den voorseiden tween messen alle weike ten daghe ende tijd voorseid te doene of te doen doene, soo zullen zij ende huere naercommers moghen ende sculdich zijn hem af te slane, voor elc van den messen die hij in ghebreike werd van doene, vier scellijnghen parisise;

maer dies werden zij ende huere naercommers sculdich tgheld van den ghebreike hem van dien ghemijnct, zoo voorseid es, te doen deelne den aermen bedderende zieken van den voorseiden ghasthuuze, ende dit niet te latene, up de voorseide peine van twalef scellijnghen parisisen die te verbuerne svoorseids capellaens waerd, alzoo dickent als zij dies in ghebreke zijn vonden. Soo eist dat deisen achtervolghenden de voorseide partien voor ons scepenen boven ghenoomd ghecompareird zijn in propren personnen, ende hebben huerleider vries dancs ende willen voor ons verkend tghuend dat hier boven ghescreiven es, ende omme verzeikertheiden van dien, ende omme alle de zaken ende elc bij sondere, alzoo zij verclaerst ende ghespecifiert staen, te vulcommene, te doene ende te doen doene ende tonderhoudene, zoo voorseid es, soo hebben de voorseide vooghden ende joncfrauwen ende ontfanghere, over ende in de name zoo voorseid es, assignement ende bezettijnghe ghedaen den voorseiden here Colaerd, in de name als boven, up hemleiden ende up al tgoed van den voorseiden ghasthuuse, ligghende onder onsen gheduchten here van Vlaendren bin den Yperschen ambachte, ende bij speciale up vichtiene ghemeiten lands ende een half, ghenaemt den Hooghen ackere, ligghende onder onsen gheduchten here van Vlaendren bin den Yperschen ambachte, in de prochie van Voormizeele, an derve van Franke Bellen an beeden zijden, de welke vichtiene ghemeiten ende een half zij ghewarandeirt hebben ombelast van allen commeren ende lasten, uutegaende alleenlike sheren cheins; te deisen hende waerd bij alzoo dat faulte of ghebrec ware an tghond dat gheseit es in enich point, soo hebben zij gheconsenteird, gheacoordeirt ende ghewillecuerd dat danne stappans de voorseide heer Colaerd, over ende in de name als boven, of de cause van hem of van der voorseider Mergriete van der Muelne hebbende, of hare hoirs ende naercommers, of de capelaen hier toeghestelt nu of namaels faulte of ghebrec hadde in enich point van der betalijnghe of andersins, zoo voorseid es, sullen of zal moghen hand slaen bij wetten ande voornoomde vichtiene ghemeiten lands ende een half, ende die houden, noten, ploten, heffen, ende ontfanghen alle de bladijnghen, baten ende profiten der of commende, zonder eeneghe restitucie of weiderkerijnghe of te doene in eeneghere manieren, tot an der stont dat men uplech ende payement ghedaen zal hebben van allen verleidenen payementen ende achterstellen onvermijndert tprincipaels in eeneghher manieren, ende ooc alle costen, scaden ende interesten, na der costume ende usage van den Yperschen ambachte. Ende van deisen zijn ghemaect drie brieven van eensen inboudene, der of dat eenen themwaerts hebben die van den ghasthuuze, eenen andren Mergriete van der Muelne, ende de derde de capelaen omme de innijnghe te beghinnene, eist nood. In kennessen van dat deise zaken aldus overleiden zijn voor ons, zoo hebben wij scepenen bovenghenoomdt ten versouke van beeden partien deise lettren ghezeghelt met onsen zeghelen, den vijfsten dach van spoorkele, int jaer duust vierhondert ende een ende veertich.

In dorso sive tergo habentur hec verba, que sequuntur in forma:
Boven den twee ende dertich ponden groten begrepen in deise lettren, soo

heift ghekend dontfanghere van der Belle tYpre van Maergrieten van der Muelne noch ontfaen hebbende svoorseids ghasthuus bouf twalef scellinghen groten, mids welken blijct dat de coop van den messen beloopt vijf ende twintich den pennijnc. In kennessen van minen handtekinne hier an ghemaect, den XVI.sten dagh in maerte, anno XLI°. Aldus ghetekend MOND.

Registr. Nigrum, fol. 135.

849.

Quod ecclesia nostra non tenetur solvere credita alicujus canonici, sine licentia et consensu prelati facta, demptis nonnullorum officiariorum, sicuti debita seu credita cellerarii, vinitoris, elemosinarii et custodis dictorum canonicorum, burgosia non obstante.

1442. Wij Wouter Gilloen ende Jhan van der Poorte de jonghe, scepenen van der
24 Avril. steide van Ypre, doen te wetene allen lieden, dat uute dien dat zekere questie in de ghemene camere van vooghd ende scepenen, daer wij present ende vooroghen waren, ghereesen ende ontghonnen was, tuschen Andries Dinijnc, poortere tYpre, heeschere of een zijde, ende dher Jacob de Deckere, als deiken, ende meester Jhan Roene, keylewaerdere, canonec ende procureur van eerwerdeghen heren mijn heren den prelaet, religieusen ende convent van den cloostre van zinte Martins tYpre, verwerers, of ander zijde, uut causen van dat de voorseide Andries deide tooghen ende zegghen dat hij dher Janne van der Croone, religieux van der vorseide kerke, tsiner grooter nood gheleend hadde de somme van tween ponden ende achte scellijnghen groten tornoyse vlaemscher munte, alzoo dat vulcommeliker blijken mochte bij zekere cedule ghescreiven metter hand van den zelven dher Janne, de welke de zelve Andries overleyde, ende mids deisen begherde van den voorseiden religieusen van der voorseider somme betaelt tzine, zonderlijnghe aenghezien dat hij om wel doens wille ende in grooter nood van den voorseiden dher Jhanne de zelve somme hem gheleend hadde, ende ooc ghemerct dat de voorseide religieusen hemleiden over poorters van Ypre hilden; up twelke de voorseide deiken ende kelewaerdere, in de name als boven, deiden conclusie nemen ter contrarie, dat de voorseide religieusen ende cloostre ghewijst zouden zijn los, leidich ende quite van den voorseiden heesche, ende onghehouden van der voorseide somme te betaelne; ende omme hier toe te commene dede zegghen ende tooghen dat de voorseide religieusen int anneimen van der ordene onder andre principale beloften onderdanicheid gheloven hueren prelaet, ende hueren eyghinen wille stellen zij in den zinen, belovende niet te doene noch antegane eeneghe zaken zonder zijnen orlof ende consent, ende ooc gheloven niet propers te bezittene; deden voord zegghen dat negheen van den voorseiden religieusen ghelooft waren eeneghe sculden te makene, om den cloostere daer mede te belastene, die sculd en worde ghemaect bij consente ende orlove van den voorseiden prelaet, uutghe-

daen alleenlike zekere religieusen hebbende administracie van den goede van der voorseider kerke, als van der kelewaerderie, wijnwaerderie, aelmoessenrie ende costerie; behouden dat de scultheeschers consten doen blijken, dat tghuend daer uute de scult ghespruut ware, commen waere in den oorboor van der voorseider kerke; ende dat van deisen de voorseide kerke gheprevilegiert was bij den stoele van Rome, ende haddens ooc gheuseirt van zoo houden ende langhen tijden, dat niement memorie hadde ter contrarie; nu waest zoo dat al hadde de voorseide dher Jhan yet ontleend van den voorseiden Andriese, dat en hadde niet gheweist bij consente ende orlove van den voorseiden prelaet, noch ooc de zelve dher Jhan en hadde gheene administracie van den goede van der voorseide kerke, ne maer was een simpel conventuael, ende ooc en was de voorseide somme niet commen in den oorbor van der voorseide kerke; deden ooc zegghen de voorseide deiken ende kelewaerdere, dat al waest dat de voorseide religieusen poorters waren van Ypre, dat en mochte hemleiden in dit stic niet bejeghenen, want bi den annemene van den zelven poorterscepe zij niet af ghegaen waren van hueren vryheiden, previlegen, composicien ende rechten, die zij van te vooren hadden; maer was gheseit dat die bliven zouden in huere crachte ende viguer, alzoo de brieven der up ghemaect te vullen inhouden ende verclaersen, ende mids deisen concludeirden als boven; met veile meer redenen bij elc van den voorseiden partien der toe ghezeit; soo in de voorseide camere, daer wij present ende vooroghen waren, naer dien dat de voorseide religieusen overgheleit hadden zulke privilegen als daer meide zij hem ghehelpen wilden, ende ooc dat de voorseide Andries ghekent hadde dat hij de voorseide somme gheleend hadde, zonder tconsent van den voorseiden prelaet, waren ghewijst bij scepenen de zelve religieusen los, leidich ende quite van den voorseiden heesche van den voorseiden Andriese. In oorcondscepen van deisen hebben wij onsen zeghelen hier anghedaen, den vier ende twijntichsten dagh van april, int jaer duusentich vierhondert ende twee ende veertich, na paesschen.

Dans la marge inférieure une autre main a écrit postérieurement: Collatione diligenti facta per me Guidonem de Cimiterio clericum, Morinensis diocesis, publicum apostolica auctoritate notarium, ad originales scabinales litteras sigillatas sigillis ipsorum Walteri Gilloen et Johannis de Porta, uti ex sculptura litterarum sigillorum legi in cera rubea impendentium, una cum reverendo patre domino Clemente preposito, Lamberto celerario et Jacobo curato sancti Martini Yprensis religiosis concordare repperi. Idcirco hanc copiam veram signo meo manuali proprio signavi, in validius robur premissorum specialiter requisitus, decima quarta junii, anno XCI°.

Ita S. G. de Cimiterio, not^us^. ap^cus^.

Registr. Nigrum, fol. 137.

850.

De curte jacenti ten Wielkinne cum suis dependenciis, empta primo per Egidium Wijts. — Originalis habetur in lada I.

1442. 19 Mai. Wij Jhan van Douvrijn, Maercx de Clerc, Oste Gabault, Clais de Boutelgier ende Boudein van der Haghe, scepenen van den Yperschen ambachte, doen te wetene allen lieden, dat Gillis Wijts, poorter tYpre, heift ghecocht ende ghecreighen ervelike, tsinen bouf, tsins hoirs ende naercommers bouf, jeghen Mergriete, wedewe Jans van Bommele gheseit van Pruuschen, Joris van Bommele gheseit van Pruuschen filius Jhan voorseid, Ogier Folkaert ende Marie zijn wijf, Jacob van Marasche ende Passchine zijn wijf, Jacob de Battier ende Joris van Bommele gheseit van Pruuschen, als vooghden van Annekin, de weeze Clais Caurade, poorter tYpre, ende dat bij den assente van Joris Paelding her Andries zone, uppervooghd van allen den weezen van der steide van Ypre, eene hofsteide ten Wielkinne, groot een ende dertich ghemeiten ende een half ende neghen roeden lands (1), lettel meer of min, metgaders allen den cateilen diere up zijn ende toebehoren, huusen, scueren, stallen, poorte, boomen ende alle andre, rijpe ende groene, erdvast, wortelvast ende naghelvast, staende ende ligghende onder onsen gheduchten here van Vlaendren bin den Yperschen ambachte, in de prochien van zinte Jacobs, van zinte Jhans ende van Langhemaerct, in diversche parcheelen hier naer verclaerst. Eerst de hofsteide met achtiene ghemeiten ende een half ende zes ende twintich roeden met den tween behuusden hovekinne, staende ende ligghende al teen an tandre an de zuudzijde van der Thoroudstrate in de prochie van zinte Jacobs, streckende westwaerd toten Wielstraetkinne, an de zuudzijde an Maylin Paulins lande ende Jacob Witincx lande, ende de oostzijde metter mersch jeghen Jacob Witincx mersch, ende van der mersch noord toter Torroudstrate jeghen den lande Willem van der Helst; ende in dit voorseid land hebben de hoghe zieken vier ghemeiten ende viertich roeden in drie parcheelen, es te wetene twee linen in de mersch, vijf linen viertich roeden int stic benoorden der mersch ende vijf linen int stic beoosten den hove voorseid, commende met tween sterten up de Thoroudstrate tote der plaetse van den Wielkinne ant een hende, ende tote den pitte staende oost van den hove up de Thoroudstrate an tander hende etc. Item in de prochie van zinte Jhans an de noordzijde van der Thoroudstrate jeghen over thof voorseid, vijf ghemeiten twee linen ende vive ende veertich roeden, ligghende boosten eenen cleenen straetkinne, streckende zuud ende noord, tzuud hende an een plecskin lands ligghende an de Thoroudstrate, ghezeit strate land, tnoordhende ende de oostzijde an de hoghe zieken land, ende de westzijde

(1) Ce total ne concorde qu'imparfaitement avec le détail qui suit.

an tcleene straetkin voorseid. Item in de prochie van Langhemaerct, bet oost den Droghen boome, zesse ghemeten preter twalef roeden an beeden zijden van der Roeselaerstrate, in diversche parcheelen: eerst an de noordzijde van der voorseide Roeselaerstrate twee linen xc. roeden, tusschen der voorseider strate over deen zijde, streckende noordwaerd toter hofsteide van den aeldijnghen wijlen Jacob van Vlaendre an dander zijde, hendende metten westhende up tland van zinte Martins tYpre, ende metten oosthende an de strate lopende zuud ende noord voor de hofsteide van den aeldijnghen van svoorseids Jacobs van Vlaendren; item bet oost der voorseider strate lopende zuud ende noord ande noordzijde van der Roeselaere strate vijf linen zes ende vichtich roeden, ligghende oost ende west, tusschen der Roeselaerstrate over een zijde, ende den lande van den aeldinghen van Jacob van Vlaendren over ander zijde; item an de zuudzijde van der Roeselaerstrate drie ghemeiten twee ende veertich roeden, tusschen der voorseide strate over een zide, ende den lande Loy Vorizuens over ander zijde, hendende metten westhende an Wouter Gilloens lande ende metten hoosthende an svoorseids Loys Vorizuens land, ende de strate lopende zuud ende noord gaet ende loopt duer dit voorseide parchelen van lande. Van den welken coope de voorseide vercoopers hemleiden houden vernoucht, lyen vulgolden ende wel betaelt, hebben up ghedreighen, quite ghescolden, hallem ende ghifte ghegheiven den voorseiden coopere wel ende wettelike, naer costumė ende usage van den Yperschen ambachte, ende hebbens hem ghewedt ende ghelooft goed gherechtich inwaersceip zonder calaenge jeghen allen lieden, quite land omme quite gheld, behouden sheren cheins ende voort van verhoogder rente huute elleiven linen ende drie ende veertich roeden lands drie ponden viere pene parisise Bardoncx ghasthuuse van zinte Kerstinen. In kennessen der waerheiden zoo hebben wij scepenen boven ghenoomt deise lettren ghezeghelt met onsen propren zeghelen huuthanghende. Dit was ghedaen den neghentiensten dagh van meye, int jaer duust vierhondert twee ende veertich.

Registr. Nigrum, fol. 144.

851.

De predicta curte jacenti ten Wielkinne empta per Willelmum Militis. — Originalis habetur in lada I.

Wij Jacob Gheerbode, Maercx de Clerc, Oste Gabaut, Boudein van der Haghe 1442.
ende Clais de Boutelgier, scepenen van den Yperschen ambachte, doen te we- 19 Juin.
tene allen lieden, dat Willem de Ruddere, poorter tYpre, heeft ghecocht ende ghecreighen ervelike, tsinen bouf, tsins hoirs ende naercommers bouf, jeghen Gillis Wijts, ooc poorter van der zelver steide, eene hofsteide ten Wielkinne, groot eene ende dertich ghemeiten twee linen achte ende vichtich roeden lands, lettel meer of min, metgaders allen den cateilen diere up zijn ende toebehoren, te wetene huusen, scueren, stallen, poorten, boomen ende alle andre, ripe ende

groene, erdvast, wortelvast ende naghelvast, staende ende ligghende onder onsen gheduchten heere van Vlandren binden Yperschen ambacht, in de prochie van zinte Jacobs, sinte Jhans ende van Langhemaerct, in diversche parcheelen hier naer verclaerst. Eerst in de prochie van zinte Jacobs, de hofsteide metten sticke bezuuden ende bewesten noord toter Thoroudstrate, west toten Wielstraetkinne, ende zuud tote an Maylin Paulins land, al teenen parcheele, achte ghemeiten ende een half ende achte ende dertich roeden; item bet oost der an zuud tote an Jacob Witings land ende noord tote an de behuusde hofsteide daer Wouter de Haghebeikere up woondt, ende noord tote eenre behuusder hofsteide toebehorende den hoghen zieken van Ypre, drie ghemeiten zesse ende veertich roeden; item betoost der an oost an de hoghe zieken land voorseid, metten zuudhende an svoorseids Jacobs Wijtings land, noord tote eenre behuusder hofsteide toebehorende in den zelven coop, drie ghemeiten eene line neghene ende twijntich roeden; item in de mersch boosten der an, an de zuudzijde van der voorseider mersch, oost ende zuud tote an Jacob Witings land, ende noord tote an hoghe zieken land, ant zuudhende van der voorseide mersch, een ghemet preter twee roeden; item betnoorden eenen sticke lands ghehenden benoorden an de hoghe zieken land, ende bezuuden an de Roeselaerstrate, tusschen Willem van der Helst lande an beede zijden, ende zijn twee sticxkinne vijf linen zeiven ende tsestich roeden; item an den zuudoost houc der an, bezuuden ende beoosten an Willems van der Helst lande, ende bewesten an Jacob Witings hofsteide ende metten zuudhende an Jacob Witings land, een ghemet viere ende vichtich roeden; item betoosten an de principale hofsteide ghecocht ende bezuuden an de plaetse ten Wielkinne tland daer Wouters Haghebekers huusen up staen, veertich roeden, ligghende tuschen der principaler hofsteide over een zijde, ende den hoghen zieken lande over andre zijde; item betoost eenen sticke lands ghehende noch eene behuusde hofsteide daer de waghenare [1] woondt, ligghende bezuuden an de Roeselaerstrate jeghen over tWielkin, tusschen den hoghen zieken lande over een zijde, ende Willem van der Helst lande over ander zijde, een half ghemet achte ende dertich roeden. Item in de prochie van zijnte Jhans, benoorden der Thoroutstrate, benoorden der plaetse ten Wielkinne, benoorden den huusen die up de strate land staen, bewesten ende bezuuden an de hoghe zieken land, drie ghemeiten viere ende zestich roeden; item bewest der an, west toten straetkinne, zuud tote an de voorseide strate land, ende noord tote an de hoghe zieken land, twee ghemeten ende een half ende zesse ende veertich roeden. Item betoost den Wielkinne, betoost den Droghen bome, in de prochie van Langhemaerct, zes ghemeiten preter twalef roeden, an beeden zijden van der Roeselaerstrate in diverschen parcheelen: eerst an de noordzijde van der Roeselaerstrate, twee lijnen neighenneighentich roeden, tusschen der vorseide strate over een zijde, ende noordwaert streckende toter hofsteide van den

(1) Variante: waghemaker.

aeldijnghen van Jacobs van Vlaendren wijlen was an dander zijde, hendende metten westhende up tland van zinte Martins tYpre, ende metten oosthende an de strate lopende zuud ende noord voor de hofsteide Jacobs van Vlaendren wijlen was; item betoost der vorseider strate loopende zuud ende noord an de noordzijde van der Roeselaerstrate, vijf linen zesse ende vichtich roeden, ligghende oost ende west tusschen der Roeselaerstrate over eene zijde, ende den aeldijnghen Jacobs van Vlaendren wijlen was over ander zijde; item an de zuudzijde van der Roeselaerstrate, drie ghemeiten twee ende veertich roeden, ligghende tusschen der vorseider Roeselaerstrate over eene zijde, ende den lande Loy Vorisoens [1] over ander zijde, hendende metten westhende an Wouter Gilloens land, ende metten oosthende an svoorseids Loy Vorizoens land, ende der strate lopende zuud ende noord gaet ende loopt duer dit parcheel van lande. Van den welken coope de voorseide vercoopere hem houd over vernoucht, lyet vulgolden ende wel betaelt, heivet upghedreighen ende quite ghescolden, hallem ende ghifte ghegheiven den voorseiden coopere wel ende wettelike, naer costumen ende usagen van den Yperschen ambachte, ende heives hem ghewedt ende ghelooft goed gherechtich inwaersceip zonder calaenge jeghen allen lieden, quite land omme quite gheld, behouden sheren cheins, ende voord van verhoochder rente uute elleiven lijnen ende drie ende vichtich roeden [2] drie ponden tien scellijnghen viere pennijghen parisisen Bardoncx ghasthuuse van zinte Kerstinen toebehorende jaerlijcx derute gaende. In kennessen der waerheit soo hebben wij scepenen boven ghenoomt deise lettren ghezeighelt met onsen propren zeighelen huuthanghende. Dit was ghedaen den neghentiensten dach van wendemaendt, int jaer ons Heren duust vierhondert twee ende veertich.

Registr. Nigrum, fol. 145, et fol. 147 (dans une autre pièce).

852.

Amortizatio certorum bonorum per nos acquisitorum in xl. annis, facta et generose concessa per illustrissimum principem Philippum, Burgondionum ducem, anno M°. CCCC°. XLII°. ut patet inspicere volenti.

PHELIPPE, par la grace de Dieu duc de Bourgoingne, de Lotharingie, de 1442.
Brabant et de Lembourg, conte de Flandres, d'Artoys, de Bourgoingne, palatin, 17 Septem.
de Haynau, de Hollande, de Zeelande et de Namur, marquis du saint Empire, seigneur de Frise, de Salins et de Malines, SAVOIR faisons à tous presens et avenir NOUS avoir receu l'umble supplication de nos biens amez religieux les provost et convent de l'eglise saint Martin en nostre ville d'Ypre, fondée par nous predecesseurs contes de Flandres, CONTENANT comme, tant par les divisions

(1) Variantes: Voryensons, Voryensoens.
(2) Var. elleiven lijnen ende veertich roeden.

et guerres de ce royaume et mesmement par les Engloys, ennemis de mon seigneur le roy et de nous, comme par les commotions, qui par cy devant ont estée en nostre pays de Flandres, la dite eglise a estée tresfort diminuée et appouvrie en ses ancienes rentes et revenues, et suffert plusuers grant pertes en diverses manieres, et combien que pour tousjours entretenir la dite eglise en son estat à luer povoir, pour y faire et continuer le divin service selon l'ordonnance et volenté de nous dit predecessuers fonduers d'icelle, les dit prevost et convens ayent, depuis quarante ans ença ou environ, acquis, tant par achat comme par donnacion à eulx faite et autrement, les rentes, terres, fruiz et heritages sans fief, justice et seignourie dont la declaracion cy ensuit : PREMIEREMENT les fruis de la tierce partie de treze mesures et demie et deux verges de terre, gisans en nostre terroir d'Yppre, en la parroche de saint Jaques, soubs nostre jurisdiction, appertenant jadiz à feu Jehan Dijning et ses hoirs, dont les ditz supplians nous paient chascun an nostre droit, et est estimée chascune des dites mesures à xx. ou xxiiij. solz parisis de nostre monnoye de Flandres par an; ITEM les fruiz de seze mesures deux lignes de terre, gisant en nostre dit terroir d'Yppre, en la parroiche de Holebeque, soubs la jurisdiction de Wulffaert de Holebeque escuier, lesquelles xvj. mesures deux lignes de terre jadiz appertiendrent à feu Jehan de Peckelaren et à ses hoirs, et pieça furent adjugiés par jugement aus dits supplians et à la dite eglise, pour certaines sommes de deniers lors deus à la dite eglise, et sont chargiés de çartains drois, qui se paient au dit Wulffaert de Holebeque, et est estimée chascune mesure de la dite terre xij. solz parisis dite monnoye par an; ITEM les fruiz de vint cinq mesures et demie et quarante nuef verges de terre, gisans en la parroiche de Boessinghe, en nostre jurisdiction, jadiz appertenant à maistre Sohier Snouc et à ses hoirs, et ont les dites terres semblablement estée adjugiés à la dite eglise comme ou second article cy devant, et sont chargiés de nostre droit et de xxxij. sols et ob. parisis monnoye dessus dite, qui se paient chascun an aux curé, coustre et à l'eglise et povres du dit lieu de Boessinghes, et est estimé chascune mesure de la dite terre à xx. sols parisis dite monnoye par an, et sont les dites xxv. mesures et demie et xlix. verges de terre encore chargiez de xx. sols parisis, qui se paient au chappelain de Loo; ITEM les fruiz de dix huit mesures une ligne et quarante verges de terre, gisans en nostre dit terroir d'Yppre, soubs nostre jurisdiction, en la dite parroiche de Boessinghes, appertenant jadiz à feu damoiselle Jehanne Haens et à ses hoirs, chargiés de nostre droit, et est estimée la mesure de le dite terre à xviij. sols parisis par an; ITEM les fruis d'une demie mesure de terre, gisant en la dite parroiche de Boessinghes, soubs nostre jurisdiction, [appertenant] jadiz à feu Nicolas de Werkene et ses hoirs, et est estimée la dite demie mesure x. sols parisis dite monnoye par an; ITEM les fruiz de trois mesures et soixante dix verges de terre, gisans en icelle parroiche de Boessinghes, soubs nostre jurisdiction, qui appartiendrent jadiz à George Lunes et à ses hoirs, chargiés de nostre droit, et est estimé la mesure d'icelle terre xviij. sols parisis par an; ITEM quatre lignes et deux verges de terre gisans en nostre dit terroir d'Yppre, en la parroiche de Zandvoorde, soubz la

jurisdiction de Wulffaert de Holebeque, la quelle jà pieça feu donnée à la dite eglise par feu maistre Pittagoras Brooddronken, pour la fondacion d'un anniversaire perpetuelment pour les ames de lui et de ses predecessuers, et est estimée la mesure de la dite terre xij. soulz parisis; ITEM les fruiz de huit lignes de terre, gisans en la dite parroiche de Zandvoorde, soubz la jurisdiction du dit Wulffaert, qui appertiendrent jadis à Jehan van den Ecke et à ses hoirs, et est icelle terre chargié de çartains drois, qui che paient chascun an au dit Wulfaert, et est estimé la mesure xij. solz parisis dite monnoye; ITEM les fruiz de dix huit mesures deux lignes et quatre verges de terre, gisans en la dite parroiche de Boessinghes, soubz nostre jurisdiction, appertenant jadiz à feu Jehan Drelijnc et à ses hoirs, chargiés de nostre droit et de iij. solz iiij. deniers parisis, qui che paient chascun an aux povres laddres du dit lieu d'Yppre, et est estimé la mesure à xviij. solz parisis par an; ITEM vingt sept mesures deux lignes et soixante onze verges de terre, gisans en nostre dit terroir d'Yppre, soubz nostre jurisdiction, en le parroiche de nostre Dame de Brielle, lesquelles terres frere Colaerd de Dixmude, channoine regulier profès de la dite eglise, donna et delaissa à icelle eglise à sa profession, comme son propre heritage, et est icelle terre chargié de nous drois, et estimée chascune mesure xij. solz parisis dite monnoye; ITEM dix nuef mesures et demie et soixante verges de terre, gisans en nostre terroir d'Yppre, soubz nostre jurisdiction, en la parroiche de saint Jaques, qui appertindrent jadiz à Jehan Acket et ses hoirs, et sont chargiés de nostre droit, et est estimée la mesure xx. sols parisis par an; ITEM les fruiz de demie mesure de pré, gisant en nostre dit terroir d'Yppre, soubs nostre jurisdiction, qui appertient jadiz à Christofre de Vulre, en la parroiche du dit Boesinghes, et est estimée à x. solz parisis dite monnoye chascun an; ITEM six mesures deux lignes et quatre vins verges de terre, gisans en nostre dit terroir d'Yppre, en la parroiche de nostre Dame de Brielles du dit lieu d'Yppre, jadiz appertenant à feu Jhan Janensone et à ses hoirs, lesquelles six mesures deux lignes et iiij[xx]. verges de terre ont pieça esté baiellez et delaissiez aus dis supplians et à la dite eglise, par change et permutacion faicte avec feu le dit Jehan Janensone pour certaines aultres terres à lui bailliés, et est icelle terre chargié de nostre droit et de xxiiij. solz parisis, qui se paient chascun an aux hoirs de feu messire Jaques Belles jadiz chevalier, et est estimée le mesure xxx. solz parisis monnoye que dessus; ITEM trente deux mesures de terre, gisans en nostre dit terroir d'Yppre, en la parroiche de Boessinghes, soubz nostre jurisdiction, lesquelles terres feu frere Adelhem Paeldijng, jadiz channoine profès de la dite eglise, donna et delaissa à icelle le jour de sa profession, comme son propre heritage, et est la dite terre chargié de nous drois et de sept solz parisis qui se paient au monastere de Nonnenbosche, et iiij. solz iiij. deniers parisis à l'autel de saint Esperit et à la dite eglise de Boessinghes, et est estimée la mesure d'icelle terre vint solz parisis par an; ITEM quinze mesures de terre, gisans en la parroiche de nostre Dame de Brielle du dit lieu d'Yppre, soubz nostre jurisdiction, lesquelles quinze mesures de terre ont esté bailliés et delaissiés à la dite

eglise de saint Martin par change et permutacion faite avec Fransoys le Bliec à çartaines aultres terres, et est estimé le mesure de la dite terre douze solz parisis par an; ITEM les fruiz de deux mesures de terre, gisans en nostre terroir de Fuernes, soubz nostre jurisdiction, en la parroiche de Polinchoven, jadiz appertenans à Baldeuvin Riboud, prebendier de la dite eglise, laquelle terre est chargié de nous droiz, et estimé la mesure à xxx. solz parisis par an; ITEM les fruis de quatorze mesures de terre, gisans en la parroiche de Zelebeque, jà pieça adjugiez à la dite eglise de saint Martin en vierscare de nostre salle d'Yppre, et est icelle terre chargié de certains noz droiz et de trois livres parisis dite mounoye, qui se paient chascun an à l'ospitael de nostre Dame d'Yppre, et est estimée chascune mesure xij. solz parisis; ITEM huit mesures de terre, gisans en nostre eschevinage d'Yppre, en la parroiche de nostre Dame de Brielles, appellez Olidam, jà pieça bailliés et delaissiés à la dite eglise de saint Martin par permutacion et change à certaines aultres terres jadiz appertenans à icelle eglise, lesquelles viij. mesures de terre nous doivent certain droit, et est estimée la mesure xxx. solz parisis dite monnoye par an; ITEM onze mesures quatre vins et deux verges de terre, gisans en la dite parroiche de Brielle, et huit mesures de terres, gisans en la parroiche de Zeilebeque, lesquelles terres a données et delaissiés à la dite eglise frere Christofre Paeldijng, religieux profès de la dite eglise, à sa profession, comme son propre heritage, et sont les dites terres de nostre jurisdiction et chargiez de noz droiz, et est estimée chascune mesure xxx. solz parisis par an; ITEM vingt mesures de terre, que Baldeuvin Riboud a données et delaissiés à la dite eglise heritablement, pour la fondacion de son anniversaire perpetuelment en icelle eglise, gisans en nostre terroir d'Yppre, en la parroiche de Zeilebeque, soubz nostre jurisdiction, et sont les dites terres chargiez de noz droiz et de xxxviij. solz vj. deniers parisis, qui se paient chascun an à la dite eglise de Zeilebeque, et est estimée chascune mesure xij. solz parisis par an; ITEM une petite dixme yssant de xxiiij. mesures de terres, gisans en la parroiche de Zelebeque, soubz nostre jurisdiction, pieça bailliée et delaissiée à la dite eglise en parmutacion et chainge de certains aultres biens, et est estimé la dite dixme trois livres parisis par an; ITEM trente ung mesures et deux verges de terre, gisans en nostre terroir d'Yppre, soubs nostre jurisdiction, ès parroiches de saint Jehan et de saint Jaques du dit lieu d'Yppre et de Langemaerct, jadiz appertenant à Guillaume le Ruddere, dont les dits supplians noz paient çartains droiz et iij. livres xj. solz parisis aux Beguines de nostre dite ville d'Yppre, et est estimée chascune mesure de terre à xxvij. solz parisis par an, monnoye dessus dite; ET que des dites terres, fruiz, rentes, revenues et heritages cy devant diz iceulx supplians ayent joy et usée, et les dits fruiz et rentes receues et tenues paisiblement sans aucun empeschement, toutevoye pour ce que les dites terres, heritages, fruiz, rentes et revenues ne sont et n'ont point par noz esté admorties, ilz se doubtent que ou temps avenir elles ne peusseut estre alienées de la dite eglise, et par ce le divin service diminué et amendri, qui seroit ou tresgrant prejudice et dommage de la

dite eglise, se par nous ne luer estoit sur ce pourveu de nostre grace et remede convenable, si comme ilz dient, en noz pour ce treshumblement suppliant que icelles terres, heritages, fruiz, rentes et revenues dessus declarés et chascune d'icelle voulsissons admortir et sur ce benignement extendre nostre gracieuse provision; POUR CE EST il que nous, eu regard et consideracion aux choses dessus dites, inclinans à la dite supplication, mesmement à fin que en la dite eglise le service divin y puise estre mieulx et plus devotement continué, et aussi que nous puissons estre participans aux bienfaiz, prieres, suffrages et orisons qui de jour en jour se y font, aus diz provost et convent de la dite eglise de saint Martin d'Yppre supplians et à leurs successuers provost et religieux d'icelle eglise avons de nostre certaine science et grace especial admorti et par la tenur de ces presentes admortissons perpetuellement et à tous jours mais pour la dite eglise toutes et singulieres les terres, heritages, fruiz, rentes et revenues cy dessus declairés, pourveu que elles soient sans fief, justice et seignourie, comme dit est, sans ce que jamais elles en puissent estre alienées ne mises hors, ne que nous ou noz successeurs y puissons ou temps avenir, par quelque maniere que ce soit ou puist estre, aucun droit reclamer, pourveu que les diz supplians seront tenus nous paier ou à nostre receveur general de toutes noz finances, pour noz et en nostre nom, finance raisonnable pour nostre droit du dit admortissement, à l'arbitrage de nous amez et feaulx les gens de noz comptes à Lille; de la quelle finance et des deniers qui en vendront, nostre dit receveur general sera tenu faire recepte et despense à nostre prouffit. SI DONNONS en mandement par ces mesmes presentes aus dits gens de noz comptes à Lille, à noz souverain bailly de Flandres, bailly d'Yppre et à tous noz receveurs et gens de finance et autres noz justiciers et officiers quelconques presens et avenir, leur lieuxtenans et chascun d'eulx, si comme à lui appertendra ou poura appertenir, que, nous ou nostre dit receveur general pour nous paié et contenté de la dite finance de nostre droit du dit admortissement à l'arbitrage d'iceulx gens de noz comptes, comme dit est, de nostre presente grace et admortissement ils faissent, seuffrent et laissent les dits provost et convent supplians ou nom de la dite eglise et leurs successeurs provost et convent et religieux d'icelle joyr et user plainement et paisiblement, perpetuelment et à tousjours, sans leur y mettre, faire mettre ne souffrir estre fait ou mis ores ne pour le temps avenir, en quelque maniere que soit, quelque destourbier ou empeschement au contraire, ains s'aucun empeschement mis leur estoit ès terres, heritages, fruiz, rentes ou revenues dessus dites ou en aucune d'icelle, qu'elles soient mises tantost et sans delay à plaine delivrance, car ainsi nous plaist il estre fait, pour consideration de ce que dit est, non obstant quelzconques usaiges, stilles, coustumes, ordonnances, mandemens ou deffenses faictes ou à faire à ce contraires. ET A FIN que ce soit ferme chose et estable à tousjours, nous avons fait mettre nostre seel à ces presentes lettres, saulf en aultres choses nostre droit et l'autruy en toutes. DONNÉ en nostre ville de Dijon, le XVIIme. jour du mois de septembre, l'an de grace mil quatrecens et quarante deux. *Sic signata:*

Par monseigneur le duc, visa J. TRONSON.

Ceste chartre a esté enregistrée en la chambre des comptes de mon seigneur le duc de Bourgoingne et de Brabant, conte de Flandres et d'Artois etc[a] à Lille en ung registre estant illec, commençant en aoust mil CCCC. XL. fol. lxij. lxiij. et lxiiij. et expediée et obtemperée par mes seigneurs des comptes illec, par virtu des lettres closes de icellui mon dit seigneur le duc et de ma dame la duchesse sa compaigne, et moiennant que les provost et convent de l'eglise saint Martin d'Yppre denommez en la dite chartre ont paié comptant, au prouffit de mon dit seigneur, la somme de douze cens livres parisis, monnoye de Flandre, ès mains de Piere Bladelin dit Leestemakere, consellier de mon dit seigneur et son receveur general de toutes ses finances, qui en a baillié sa lettre faite le XXVIe. jour de janvier M. CCCC. XLIII. enregistré ou dit registre, et aussy que le dit provost et religieux ont rendu toutes les lettres et enseignemens qu'ilz avoient des prestz et dons par eulx et leurs predecesseurs fais à mon dit seigneur et ses predecesseurs, et avec ce baillié quitanche generale de ce et de toutes aultres demandes quelzconques qu'ils pourroient faire à icellui mon dit seigneur jusques au dit jour. Tout enregistré ou dit registre après la dite chartere le IIII. jour de fevrier, l'an mil CCCC. quarante et trois dessus dit. YSEMBERGHE.

Je Pierre Bladelin dit Leestemakere, consellier et receveur generael de toutes les finances de mon seigneur le duc de Bourgoingne et de Brabant, confesse avoir eu et receu des religieux provost et convent de l'eglise saint Martin d'Yppre la somme de douze cens livres parisis, de vingt groz, monnoye de Flandre, la livre, en quoi ilz ont esté tauxez pour cause de certain admortissement par eulx obtenu de mon dit seigneur, donnée en sa ville de Dijon le XVII[e]. jour de septembre, l'an mil CCCC. quarante deux, en deniers paiez pour tourner et convertir ou fait de mon dit office; de laquelle somme de xij[c]. livres parisis, monnoye dite, je suy contens et d'icelle ay baillié ma cedule à Guillaume le Muet, conterroleur des dites finances, qui en cestes a mis son signe. Tesmoing mon saing manuel cy mis le XXVI[e]. jour de janvier, l'an mil CCCC. quarante et trois. P. BLADELIN. G. MUET.

Registr. Nigrum, fol. 156.

853.

Littera de una pisa butiri in parrochia de Loo, et eadem est cum alia precedenti. (Ci-dessus n° 829.)

1442.
28 Sept.

Wij Huustin Belle, Charels van Polinchove, Omaer de Crane, Jhan Colin ende Jhan Veyse, scepenen ende cueriers van Veurne ambacht, doen te wetene allen den ghonen die deise presente lettren zullen zien of hooren leisen, uute dien dat mijn here de proofst van zinte Martins in Ypre ende zijn convent van ouden tijden hebben ghehadt ende noch hebben eene pijse bueteren siaers

eeweliker renten, beset ende gheassigneirt up vier ghemeten lande, litel min of meer, ligghende in de prochie van Loo in tween sticken, danof tzuuderste stic strect oost ende west benoorden an sproosts van Loo land met eere crommer zijde benoorden ende bewesten an mer Wijd Vischs stede, daer Lodewijc de Tappere nu ten tijden in wonende es, ende boosten an mer Wijd Vischs vooorseid berente land, ende tander stic strect metten zuudhende ant voorseide eerste stic, metten noordhende an mer Wijd Vischs vooorseid land, bewesten an svoorseids mer Wijd sVischs boomgaerd ende boosten an zijn berente land, de welke voorseide rente heift bij negligencien ende sludericheiden van den ontfanghers van der rente van der voorseide kerke ghezijn up ghelaten loopen, dat men de voorseide pise bueteren van veile jaren tachter es, nu eist zoo dat Jhan de Tappere, die wettelijc in de steide es van minen here den proofst ende convente vooorseid, was onlancx es leiden al wettelike te Veurne in den buerich in ghebanre vierscare ghewijst tsinen assignemente van der voorseide bueter rente, naer de wetten, costumen ende usagen van der voorseide vierscare, ende achter naer bij den amman van der voorseide prochie van Loo, ter kennesse van tween cuerbroeders van Veurnambacht, tsinen assignemente ende voetstellijnghe ghedaen up de voorseide vier ghemeiten lands, als van der bueter rente vooren ghenoomdt. Jeghen welke voetstellijnghe Jacob Budsin, als wettelijc in de steide van minen here mer Wijd de Visch ruddere, es commen an den tafelhouden van Veurne ambacht, ende heift daer boortucht ghedaen, omme den voorseiden grond over zuver te behoudene van der voorseide pijse bueteren siaers. Ende achtervolghende de voorseide boortucht, soo was, ten eersten dijnghedaghe daer naer, als men dijnghede van der cuere in de voorseide prochie van Loo, beede partien al wettelike ghetaelmant weisende ende hebbende elc zine zaken ghedaen toghen, ter manijnghe van den crichoudere, ghewijst bij der wet, dat elc van der voorseide partien boortucht doen zoude ter tafle, omme de zaken te bedijnghene int scependome voor scepenen van Veurne ambacht. Twelke vonnesse zij vulcamen ende daden beede boortucht alzoo voorseid es. Daer naer ten eersten dijnghedaghe van scependomme was ghewijst den voorseiden partien, dat elc zine prove ende orcondscepe, daer meide hij hem ghehelpen wilde, overgheiven zoude der wet clerc bin zonneschine ende heesch ende werre in ghescriften ten eersten dinghedaghe van scependome daer naer volghende. Twelke naer den inhoudene van den vonnesse zij an beeden zijden vulcommen hebben. Daer de voorseide Jhan de Tappere, als wettelijc in de steide voorseid, deide tooghen ende zegghen in zinen heesch, dat hij al wettelike ghedaen was ten assignemente van eere pijse bueteren siaers eweliker renten, die mijn here de proofst van zinte Martins ende zijn convent voorseid hebben up vier ghemeiten lands ligghende in de prochie van Loo, toebehorende mer Wijte voorseid, omme dat men daer of tachter es van verledenen jaren ende payementen, ende was daer naer de zelve Jhan de Tappere al wettelijc in de steide ter voetstellijnghe ghedaen up den voorseiden grond bij den amman van der prochie, ter kennesse van tween cuerbroeders, naer den wetten, costumen ende usagen

van den lande van Veurne ambacht; jeghen twelke voetstellijnghe Jacob Butsin, als wettelijc in de steide van mer Wijde voorseid, bortucht deide, de welke bortucht hij deide met willen ende met onrechte, bij der redene dat de voorseide bueter rente heift van ouden tijden ghestaen ende noch doet up de vier ghemeten lands daer hij up ghedaen es ten assignemente ende voetstellijnghen, bij den welken het claerlike bliken mach, dat hij zine voetstellijnghe ende bortucht ghedaen hadde wel ende wettelike ende met zinen goeden rechte; ende deide voord toghen ende zegghen, wilde Jacob Budsin als wettelijc in de stede voorseid commen voor hooghen, kennen ende lyen dat hij zine boortucht ende weiderstandijnghe ghedaen hadde met willen ende met onrechte, ende dat Jhan de Tappere als wettelijc in de steide voorseid zine voetstellijnghe ende bortucht ghedaen hadde wel ende wettelike ende met zinen goeden rechte, hij zoude dies kennen recht ende lyen waer, wilde hijt keeren, loochenen of yet der ieghen zegghen, het en ware alzoo Jhan de Tappere als wettelijc in de stede voorseid zegghet, het es alzoo, ende vermeit hem dies in de goede waerheide ende emmer scepenen waerheide boven allen waerheiden. Daer jeghen Jacob Budsin als wettelijc in de stede voorseid, tooghde ende zeide in zine werre, dat al waert alzoo dat de voorseide grond belast metter voorseide pise bueteren, dat hi niet en es, dat Jhan de Tappere als wettelike in de steide voorseid onwettelike ter voetstellijnghe ghegaen es metten amman ende met cuerbroeders, want de grond es heernesland, gheleghen onder de heernesse sabts van zinte Bertins, mids welken hij sculdich hadde ghezijn ter voetstellijnghe te gane metten bailliu ende heerden van der voorseider heernesse, naer den costumen ende usagen van den lande, ende leide daer of wettelijc vermet in scepenen. Zeide voord de zelve Jacob als wettelijc in de steide, dat mijn here mer Wijd de Visch voorseid ende de voorders wien de voorseide grond toebehoord heift, den zelven grond hebben ghepossesserd paysivelike tien jaren ende tien daghen, twijntich jaer ende twijntich daghen ende tijds meer, zonder zinte Martins yet der of te gheivene, ende dat men nieuwer zal doen blijken de laeste betalijnghe van der voorseide bueter rente; mids welken Jacob Budsin als wettelijc in de steide voorseid tooghde ende zeide, dat de voorseide Jhan de Tappere als wettelijc in de steide onwettelike ter voetstellijnghe ghedaen was ende met willen ende met onrechte, ende dat Jacob Budsin als wettelijc in de steide voorseid zijne boortucht ende weiderstandijnghe wel ende wettelike ghedaen hadde ende met zinen goeden rechte, ende vermat hem dies in de goede waerheide ende emmer scepenen wareiden boven allen waerheiden. Up twelke naer heesch ende naer were, naer proeve ende oorcondscepe ende naer al tgond dat dan of voor scepenen van Veurne ambachte commen es, soo es ter manijnghe van den crichoudere up den dagh van heident, bij ons scepenen voorseid ende meer andere onse medeghezellen in wetten, te Veurne in den buerch in ghebanre vierscare ghewijst dat Jhan de Tappere als wettelijc in de steide voorseid zine voetstellijnghe ende boortucht voorseid ghedaen heift wel ende wettelike ende met zinen goeden rechte, ende Jacob Budsin zijne boortucht ende wederstan-

dijnghe met willen ende met onrechte. In oorcondscepen van waerheiden hebben wij scepenen ende cueriers voorseid onse zeghelen ghehanghen an deise lettren. Ghedaen den achte ende twijntichsten dagh van septembre, int jaer duusentich vierhondert twee ende veertich.

Registr. Nigrum, fol. 139.

854.

Quitancia emptionis curtis jacentis ten Wielkinne (ci-dessus, nos 850, 851).

Wij Jhan de Wale ende Pieter van der Temple, scepenen van der steide van Ypre, doen te wetene allen lieden, dat Joris van Bommele gheseit van Pruussen over hem, Ogier Folkaert over hem ende Jacob van den Marassche over hem, poorters t'Ypre, voor ons commen zijn ende hebben verkent, dat als van den coope van eenre hofsteide groot zijnde twee en dertich ghemeiten lands, lettel min of meer, mids gaders allen den cateilen diere upstaen ende toebehoren, ligghende ende staende in de prochien van zinte Jacobs, zinte Jhans ende van Langhemaerct, ten Wielkinne, die zij vercocht hebben mijn here den profst van zinte Martins ende der in gheheerft Gillis Wijds, ter kerken ende clooster bouf van zinte Martins, zij ontfaen hebben van der voorseider kerke de somme van vierwaerven twijntich zestiene ponden groten vlaemschs payements, over de gheheele ende vulle betalijnghe van der voorseider hofsteide met datter toebehoort, hemleiden der of houdende over te vullen vernoucht ende betaelt, ende hebbenre der of quite ghescolden den voorseiden mijn heere den proofst ende tconvent ende allen andren wien behoort, ten eeuwelijken daghen, ende voord van al dies zij ende elc van hemleiden zonderlijnghe der voorseider kerke andersins zouden moghen of weiten theesschene in wat manieren het ware, niet uutghesteiken. In kennessen van deisen lettren ghezeighelt met onsen zeighelen, ghedaen int jaer XIIII^c. ende twee en veertich, den zesten dach van octobre. PROYLOF.

1442. 6 Octobre.

Registr. Nigrum, fol. 146.

855.

De fructibus unius linee terre jacentis in Boesinghe, quondam Egidio van Belle pertinentis, lx.ta annis a data ejusdem littere computandis pro defectu perpetuorum reddituum recipiendis. — Originalis habetur in lada R.

Wij Jhan van den Gavere, bailliu, ende Jacob Gheerbode, Maercx de Clerc, Guyot Willins, Boudin Haghe ende Clais de Boutelgier, scepenen van den Yperschen ambachte, doen te wetene allen lieden, dat up den dach van heiden commen es in ghebanre vierscare tYpre ter zale Jacob van den Busche, als procureur ende moghende over den cloostere van zinte Martins tYpre, ende heift na der wettelijcheiden tandren tijden overleiden zoo verre te wette gheprocedeirt, alzoot

1442. 12 Octobre.

behoordt, als dat Franse van Noordhovere ende Monfrand Clarijs als prijsers ghecoren te wette ter voorseider vierscare, ten vervolghe van den voorseiden Jacob in de name als boven ende in tghebrec van erveliker rente bedraghende toter somme van xij. ponden parisisen vlaemscher munten, de voorseide prijsers metgaders den heere beleed heift al wettelike teenre line lands, ligghende onder onsen gheduchten here van Vlaendren in de prochie van Boesijnghe, an de heerlijcheide van jonchere Cornelis van Bourgoignen ende der erve van Lodewijc Braem, toebehorende Gillis van Belle ende zijne medepleighers, de bladijnghe van der welker line lands de voorseide prisers ghepreisen ende uutghegheiven hebben over de voorseide somme van vj. ponden xij. stuivers parisisen te wesene ghebruuct bij den voorseiden Jacob in de name als boven den termijn van zes ende tsestich jaer lanc ghedurende, ingaende naer der date deiser lettren, behouden emmer dat de erfachteghe thueren gronde zullen commen moghen, na den wetten, costumen ende usagen van den Yperschen ambachte. Ende in deiser manieren zoo was de voorseide Jacob als procureur voorseid dertoe ghedaen al wettelike, bi manijnghen van mi bailliu ende vonnessen van ons scepenen voornomd. In kennessen van deisen hebben wij deise presente lettren ghedaen zeghelen met onsen zeghelen, int jaer duust vierhondert ende twee ende veertich, den twalefsten dagh in octobre.

Registr. Nigrum, fol. 137.

856.

Quitancia de curte vocata Olidam, per quamdam permutationem acquisita (cidessus, n° 834).

1442. 16 Novemb. Wij Olivier van Dixmude ende Pauwels Bourgoys, scepenen van der steide van Ypre, doen te wetene allen lieden dat voor ons commen es Gillis Gheerbode, ende heift verkend ontfaen hebbende van meester Jhan Roene, canonec ende kelewaerdere in deisen tiden van zinte Martins tYpre, de somme van twee ende dertich ponden groten tornoysen vlaemscher munten, ende dat uut causen van eere laghe ghemaect bij den voorseiden meester Jhanne ende Jacob Gheerbode, zinen broedere en joncvrauwe Ysabele zinen wive, van eere hofsteide ghenaemt den Holydam, groot zijnde achte ghemeiten lands, met alle den cateilen der up staende ende wezende, ligghende buuter Elverdingpoorte, binnen den scependomme van Ypre, west van den Augustinen up de uterste veste, jeghen zeikere ervachticheide ligghende binnen der steide van Ypre, alzoo van deisen de wettelike bezeghelte bezeighelt metten ervachteghen zeighele van der steide van Ypre ende weizende van der date XIIII^c. neghene en dertich, den vijfsten dach van meye, te vullen mencioen maect. Van der welker somme de voorseide Gillis over hem, ende ooc vervanghende den zelven Jacob zinen broedere ende mer vorseide joncfrauwe zijnre ghezelneide, hem heift ghehouden ende houd bij deisen presenten lettren over wel vernoucht ende te vullen betaelt, der of quite sceldende den voorseiden meester Janne ende voor allen andren wienre

quitancie of toebehoren mach teeuwelijcheiden. In oordcondsceipen van onzen zeighelen hier an ghedaen int jaer XIIII^c. twee ende veertich, den zestiensten dach van novembre. Aldus ghetekent WIJTGANC.

Registr. Nigrum, fol. 142.

857.

Quitancia emptionis xj. mensurarum iiijxx. et duarum virgarum terre in parrochia de Brillo, curti de Olidam pertinentium (ci-dessus, n° 836).

Wij Ollivier van Dixmude ende Pauwels Bourgoys, scepenen van der steide van Ypre, doen te wetene allen lieden, dat voor ons commen es Gillis Gheerbode ende heift zijns vries dancs ende willen verkend ontfaen hebbende van meester Jhan Roene, canonec ende keilewaerdere in deisen tijden van zinte Martins tYpre, de somme van vive ende veertich ponden groten tornoysen munten van Vlaenderen, uut causen van den coope van elleiven ghemeiten ende vierwaerven twijntich twee roeden lands, ligghende buuten sceipendomme van Ypre, onder onsen gheduchten here van Vlaendren bin den Yperschen ambachte, in de prochie van den Brielen, bachter hofsteide ghenaemt Holidam, int welke land de voorseide meester Jhan Roene deide erven meester Kerstoffel Paelding, doe ten tijden werlijc, alzoo de zelve meester Jhan zeide ende ooc blijken mach bij den wettelijken chaertere der up ghemaeet, weizende van daten XIIII^c. neighene en dertich, den twijntichsten dach van wendemaand, al eist zoo dat hij sichtent der voorseider ervijnghe bedeighen es canonec ende profes in den zelven cloostere. Van der welker somme de vorseide Gillis hem ghehouden heift ende bi deisen presenten lettren houd van den zelven meester. Jhanne ende ooc meester Kerstoffels over wel vernoucht ende te vullen ghepayt, hemleiden ende elken zonderlijnghe der of quite sceldende ende voort allen andren wienre quitancie of toebehooren mach ten euweliken daghen. In kennessen van onsen zeghelen hier an ghedaen int jaer XIIII^c. ende twee ende veertich, den zestiensten dach van novembre.

1442, 16 Novemb.

Registr. Nigrum, fol. 143.

858.

Quod abbatissa et conventus monialium sancte Clare juxta Ypris possunt perpetuis temporibus colere seu coli facere xliiij^or. mensuras terrarum infra parrochiam sancti Jacobi jacentes, in qua et aliis parrochiis Yprensibus capitulum sancti Donatiani Brugensis et nos habemus decimas, solvendo annuatim jure decime quindecim garbas seminis et non plus, quod domini vel eorum censitores eligere maluerint de semine super dicta terra crescente, et hoc de gratia speciali eis facta. — Originalis habetur in lada I.

Universis et singulis presentes litteras inspecturis decanus et capitulum ecclesie sancti Donatiani Brugensis, Tornacensis diocesis, prepositus et conventus monas-

1443. 29 Avril.

terii sancti Martini Yprensis, ordinis sancti Augustini, abbatissa et conventus monasterii sancte Clare juxta Ypris, Morinensis diocesis, salutem in Domino sempiternam. Cum nuper inter nos decanum et capitulum, prepositum et conventum,. nostris ac ecclesie et monasteriorum nostrorum nominibus, ex una, et nos abbatissam et conventum prefatos, occasione decimarum de fructibus excrescentibus super terras ad ipsum monasterium sancte Clare spectantes, partibus ex altera, mota fuisset materia questionis et controversie non modica, et adhuc verisimiliter formidaretur major moveri et oriri posse in futurum, ad evitandum litium sumptus et anfractus discordiasque, que inter personas ecclesiasticas minime convenit, amputandum, super questionis et controversie materia hujusmodi inter nos mutuo concordavimus et convenimus amicabiliter, juxta et secundum formam cujusdam scedule, cujus tenor de verbo ad verbum sequitur et est talis:

AD SEDANDUM materiam questionis que est orta et major oriri verisimiliter formidatur, inter venerabiles dominos decanum et capitulum ecclesie sancti Donatiani Brugensis ac prepositum et conventum monasterii sancti Martini Yprensis ex una, et religiosas dominas abbatissam et conventum monasterii sancte Clare juxta Ypris, Tornacensis et Morinensis diocesum, occasione decimarum predialium, quas prefati domini decanus et capitulum, prepositus et conventus petunt sibi solvi et dicunt ad se pertinere, de fructibus excrescentibus supra terras dictis dominabus et earum monasterio pertinentes, infra limites parrochiarum Iprensium consistentes, etiam quas ipse domine propriis earum sumptibus per familiam suam et equos suos coli faciunt, cum dependentibus ex eisdem, partibus ex altera, pro bono pacis et concordie est conclusum et firmatum inter dictas partes, quod dicte domine sancte Clare presentes et future de quadraginta quatuor mensuris terrarum ad dictum earum monasterium pertinentibus, jacentibus in quadam contiguitate una secus alteram supra et juxta publicam viam qua itur de Ypris versus Zinnebeike, ad latus meridionale ipsius vie in diversis peciis confinitimis, ut infra declarabitur, sive dicte domine ipsas quadraginta quatuor mensuras terrarum aut aliquam earum partem suis propriis sumptibus per familiam et equos suos coli faciant, sive aliis tradiderint excolendas, dictis dominis de sancto Donatiano et de sancto Martino quindecim garbas frumenti, si aliquod ibidem creverit, alioquin totidem garbas siliginis, ordei, avene vel alterius seminis decimalis, quod ipsi domini vel eorum censitores de hiis frugibus, que supra easdem terras pro tempore creverint, eligere maluerint, videlicet dictis de sancto Donatiano decem, et ipsis de sancto Martino quinque garbas solvent quolibet anno pro jure decime et non plus, residuum vero de gratia eis facta nunc et imperpetuum duratura sine solutione decime sibi retinentes. De omnibus vero aliis terris, quas ipse domine infra dictas parrochias Iprenses et alias quascunque parrochias, in quibus predicti domini decanus et capitulum sancti Donatiani et prepositus et conventus sancti Martini decimas habere dinoscuntur, nunc possident et imposterum possidebunt, sive hujusmodi alias terras colant, sive non, prefati de sancto Donatiano et de sancto Martino

percipient ex integro decimas sicut de prediis et agris vicinis, sine contradictione quacumque. Verum si contigeret censitores ipsorum de sancto Donatiano et de sancto Martino petere aliquam recompensam pro decimis non solutis de fructibus aliarum terrarum suarum, exceptis dictis quadraginta quatuor mensuris, ipse domine contentabunt dictos censitores et tenebunt dictos de sancto Donatiano et de sancto Martino quitos et indempnes. Designationem vero dictarum quadraginta quatuor mensurarum terre cum suis confiniis per partes, prout per agrimensorem juratum mense fuerunt et palis distincte, contentam verbis vulgaribus in quadam cedula fecimus hiis presentibus inseri. Cujus cedule tenor sequitur et est talis.

DIT naervolghende zijn de xliiij. ghemeiten lands toebehorende der kerke van zinte Claren buuten Ypre, daer up dat de kerke van zinte Donaes binnen Brugghen ende de kerke van zinte Martins binnen Ypre hebben de tiende van xv. scoven. Eerst up de Zinnebeicstrate, bezuuden an de voorseide strate, ligghende west tot an sheilich Gheest land ende an wijlen Pauwels van den Nieuwenhuus land ende oost tote an sheilich Gheest land, streckende zuud ende noord, tiene linnen ende xx. roeden. Item betoost der an, bezuuden ende bewesten an sheilich Gheest ende an Jhan Bossaerts land, oost toter meersch toten drien palen ende zuid tote an Henrijc Fentins land, vijf ghemeiten ende xlv. roeden. Item bezuud der an ende bewesten ende benoorden an Heinrijc Fentins land, achte linen ende xxx. roeden. Item bezuud der an, oost ende noord an Heinrijc Fentins land, zuud toten tween palen, westwaerd streckende drie stics zuud tote an zinte Claren land, noord toten lande van Pauwels van den Nieuwenhuuze aeldijnghen, zes ghemeiten ende lxxxij. roeden. Item bewest der an drie stics west tot an die van der Nonnenbusche land, viere ghemeiten ende xv. roeden. Item bezuud der an, streckende zuud toter Kuertrijcstrate, tuschen den lande van die van der Nunnenbusche, ende zijn twee stics, achte linen ende lxxv. roeden. Item benoorden an de viere ghemeiten ende xv. roeden, streckende noord toter Zinnebeicstrate, oost tote an sheilich Gheest land ende Pauwels van den Nieuwenhuus aeldijnghen land, ende west tot an Loy Vorizuens hofsteide ende der kerke van der Nunnenbusche mersch ende land, als tiene ghemeiten ende twee linen ende lij. roeden, ende zijn twee stics. Item bezuud ende bewest, bewesten an der kerke van der Nunnenbusche land ende mersch, noord tot an Loy Vorizuens land ende zuud an der voorseider kerke van Nunnenbusche land, tiene linen ende xxx. roeden. Item int stic bewesten der an ande oostzijde van den voorseiden sticke, west toten drien palen, noord toten Ballijncweighe ende zuid endende tot an der kerke van zinte Claren lande, als int voorseide stic an de oostzijde, drie ghemeten ende een alf ende xiij. roeden. Somme vier ende viertich ghemeiten.

HANC si quidem concordiam sive convencionem nos decanus et capitulum ecclesie sancti Donatiani, prepositus et conventus monasterii sancti Martini, abbatissa et conventus monasterii sancte Clare supradicti pro nobis et successoribus nostris tenore presentium promittimus bona fide perpetuis futuris temporibus

firmiter et inviolabiliter observare, et contra eam nunquam ullo tempore facere, dicere vel venire, seu quicquam impetrare per nos vel alium seu alios publice vel occulte, in judicio aut extra, et contra eam per nos vel alium seu alios impetratis non uti, renunciantes pro nobis et successoribus nostris predictis in premissis omnibus juris et facti, ignorancie, doli mali, vis, metus, circumvencionis et fraudis exceptionibus infuturum, actioni, beneficio restitutionis in integrum omnibusque aliis auxiliis et defensionibus juris canonici et civilis, quibus contra premissa facere vel venire possemus, aut aliquis nostrum vel successorum nostrorum posset, et specialiter juri dicenti generalem renunciationem non valere, nisi precesserit specialis. Et ut premissa majoris roboris firmitate subsistant, nos decanus et capitulum ecclesie sancti Donatiani Brugensis et prepositus et conventus monasterii sancti Martini Yprensis reverendos in Christo patres dominos Tornacensem et Morinensem episcopos sive venerabiles eorum in spiritualibus vicarios generales, et nos abbatissa et conventus monasterii sancte Clare juxta Ypris venerandum patrem dominum ordinis fratrum minorum provincie Francie ministrum humiliter rogamus per presentes, quatenus eis confirmationis munimine adjicere sua auctoritate dignentur. In quorum fidem et testimonium presentes litteras nos decanus et capitulum sancti Donatiani magni sigilli ecclesie nostre, nos vero prepositus et conventus sancti Martini ac abbatissa et conventus sancte Clare nostrorum sigillorum appensione duximus roborandas. Datum et actum anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo tercio, mensis vero aprilis die vicesima nona.

Registr. Nigrum, fol. 140.

859.

Instrumentum cessionis, donationis et remissionis curtis jacentis ten Wielkinne, per Guillelmum Militis et ejus uxorem ecclesie nostre facte.

1443. 1er Juin. In nomine Domini. Amen. Per hoc presens publicum instrumentum cunctis luculenter patefiat et sit notum, quod anno ejusdem Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo tercio, indictione sexta, mensis junii die vero prima, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Eugenii, divina providentia pape quarti, anno tercio decimo, in mei notarii publici testiumque subscriptorum ad hec specialiter vocatorum et rogatorum presencia, personaliter comparentibus et constitutis religioso viro domino Johanne Roene presbitero, canonico et cellario monasterii sancti Martini Yprensis, ordinis sancti Augustini, Morinensis diocesis, ac procuratore legitimo venerabilium virorum dominorum Nicholai prepositi et conventus dicti monasterii per prepositum soliti gubernari, ex una, necnon Guillelmo Militis et Dionisia ejus uxore, parrochianis sancti Martini dicti loci Yprensis, partibus ex altera, idem Guillelmus dixit et recitavit, quod paucis evolutis diebus emerat et acquisierat justo emptionis titulo erga Egidium Wijts, parrochianum sancti Martini Yprensis predicti, certas terras

hereditarias seu hereditates, quas prefatus Egidius Wijts prius emerat erga heredes cujusdam Johannis van Pruusschen, parrochiani sancti Jacobi Yprensis, videlicet unum manerium sive curtem continentem triginta unam mensuras duas lineas cum quinquaginta et octo virgis terrarum, cum omnibus catallis, tam domibus, horreis, stabulis atque arboribus viridibus, quam etiam aquis, pratis et aliis quibuscunque infra dictam curtem et extra eamdem pertinentibus, quas terras idem Guillelmus Militis predicto Egidio Wijts solverat de pecuniis pertinentibus et spectantibus dicto monasterio, animo et intencione quod in commodum, profectum et utilitatem ejusdem monasterii converterentur, in diversis peciis jacentes, situatas modo, serie et forma in quibusdam litteris patentibus sigillis providorum virorum scabinorum territorii Yprensis in duplicibus caudis pargameni impendentibus sigillatis ac flamingo ydiomate confectis, infra scripti tenoris, seriosius et diffusius contentis et annotatis latiusque declaratis: « WIJ JACOB Gheerbode, Maercx de Clerc, Oste Gabaut (*voir le reste ci-dessus n° 851*). Dit was ghedaen den neghentiensten dach van wendemaendt, int jaer ons Heren duust vierhondert ende twee ende veertich. » DEINDE vero memoratus Guillelmus non coactus, non seductus, non vi, metu, dolo, fraude aut aliquo alio malo ingenio seu machinatione alicujus ad infra scripta comminatus, inductus seu circumventus, sed gratis et sua spontanea voluntate ac ex ejus certa scientia, omnibusque via, jure, modo et forma quibus potuit et sibi licuit melioribus, de expresso consensu dicte Dyonisie ejus uxoris presentis et consentientis, dedit, donavit et concessit, dat, donat et confert exnunc donatione pura, mera, simplici et irrevocabili inter vivos, vim insinuationis habente et imperpetuum valitura, ac si coram magistratu ac quolibet ad hoc competente judice esset insinuata, et ex causa donationis hujusmodi seu quasi, prefato monasterio sancti Martini Yprensis, in recompensationem pecunie sue exposite in emptionem dictarum terrarum, prefato religioso domino Johanne Roene, procuratore prelibato presente, stipulante, solenniter et recipiente pro dicto monasterio predesignatas terras et in prescriptis litteris seriatim declaratas, et insuper cessit et finivit et remisit in manibus dicti procuratoris, ad opus, utilitatem et commodum pretacti monasterii, presentis stipulantis solenniter et recipientis, omnia jura, rationes et actiones reales et personales, mixtas, utiles et directas, anormalas et rey prosecutorias aliaque et alias quascunque, que et quas ipse Guillelmus donator habet, habebat et habere poterat seu habere debebat ac visus erat habere in terris, bonis et juribus predictis ut supra donatis et cessis, ac in jus dicti monasterii transtulit irrevocabiliter et transportavit seu quasi, ita videlicet quod nomine dicti monasterii poterit agi, experiri et defendi utiliter et directe dictarum terrarum occasione, prout nomine ipsius Guillelmi et per ipsum ante presentem donationem et cessionem fieri potuisset, divestiens se idem Guillelmus, Dyonisiam uxorem suam presentem et consentientem ac suos heredes et successores seu quasi de suis terris dictis cessis et remissis ac juribus aliis seu quasi, investiensque seu quasi de eisdem dictum monasterium ad et in personam dicti Johannis, procuratoris sepe dicti presentis stipulantis solenniter et recipientis ad opus ejusdem

monasterii. Quam quidem donationem fecit et factam esse voluit, intellexit et declaravit predictus Guillelmus donator prefato monasterio, in recompensationem predictam tot et tantis ac diversis donationibus temporibus diversis factis, quod neutra earum excedat seu dici possit excedere sommam quingentorum vel trecentorum aureorum; nec eam revocabit pretextu immensitatis, nec ob causam ingratitudinis, nec pretextu supervenientium liberorum, nec ob causam alimentorum deficientium, nec pretextu ingressus religionis, nec ob aliam quamcunque causam de jure vel de facto, et nihil fecit vel dixit vel dicet infuturum, quominus presens donacio ac omnia et singula in ea contenta remaneant in sua perpetua et omnimoda firmitate; et insuper renunciavit donator supra dictus per pactum specialiter et expresse penitus in hoc facto juri dicenti donationem factam in immensum et ultra sommam quingentorum vel trecentorum aureorum sine insinuatione non valere, et juri dicenti donationem ob causam ingratitudinis revocari posse, et juri dicenti posse revocari donationem propter alimentorum necessitatem, et demum omni alii juris tam canonici quam civilis auxilio, beneficio et remedio. Preterea voluit supra dictus Guillelmus quod casu, quo ipse vel Dyonisia ejus uxor in hiis consentiens sive liberi seu sui heredes imposterum presentem donationem impugnare seu invalidare vellent seu voluerint, seu eorum alter fieri procuraret seu procuraverit quod predictum monasterium de hujusmodi terris minime gaudere quiete et pacifice fruique et uti posset ut de re propria, quod tenerentur et essent efficaciter obligati erga dictum monasterium in somma centum et quinquaginta librarum grossorum, monete Flandrensis, et eamdem sibi indilate solvere deberent sine contradictione quacunque seu difficultate. Quam vero sommam centum et quinquaginta librarum grossorum monete predicte ipse Guillelmus sponte recognovit et confessus fuit a bonis ejusdem monasterii habuisse et recepisse, ipsamque in eventum impedimenti appositi, ne hujusmodi donatio suum valeat sortiri effectum, solvere per se aut heredes et successores suos bona et integra fide prelibato monasterio, in presencia dicti religiosi Johannis, procuratoris presentis stipulantis solenniter et recipientis, promisit et promittit, predictas terras specialiter et expresse quantum ad hoc obligando et ypothecando; renuncians in premissis juri dicenti conventiones factas coram non suo judice competenti ante litem contestatam posse penitere, generalemque renunciationem non valere, nisi precesserit specialis, ac omnibus universis et singulis privilegiis, rescriptis papalibus, imperialibus, regalibus, et aliis impetratis et impetrandis, concessis et concedendis, inclusis in corpore juris et non inclusis, et demum quibuscumque juris auxiliis, remediis, beneficiis et cautelis, quibus mediantibus contra predicta seu eorum aliqua venire posset, aut se vel bona sua in aliquo defendere seu tueri quoquo modo; ea quoque omnia et singula supra dicta tenere, attendere, complere et inviolabiliter observare et non contra facere, dicere vel venire, per se vel alium vel alios de jure vel de facto, aliqua ratione vel causa tacita vel expressa, excogitata vel excogitanda, in posterum per solennem stipulationem et validam promisit et in conventum habuit. De et super quibus premissis omnibus et singulis

prefatus dominus Johannes Roene procurator, ut premittitur, pro et ad opus dicti monasterii petiit a me notario publico subscripto sibi fieri atque tradi publicum instrumentum aut publica instrumenta unum vel plura, astantium personarum testimonium invocando. Acta fuerunt hec Ypris, in domo habitationis domini prepositi sancti Martini, ut premittitur, sub anno, indictione, mense, die et pontificatu prescriptis, presentibus ibidem discretis et honestis viris domino et magistro Philippo Leuwerke, Philippo Blockeel, Andrea Palaert, Conrardo Vulcop, Johanne de Rensevael et Olivero Wijds, clericis, Morinensis, Trajectensis et Ambianensis diocesum, testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis.

Et quia ego Mailinus de Lomme presbiter, Morinensis dyocesis, publicus apostolica auctoritate notarius, premissis donacioni, cessioni, translacioni seu transportacioni, renunciacioni, promissioni, recognicioni ac omnibus aliis et singulis, dum sic ut premittitur agerentur et fierent, unacum prenominatis testibus presens interfui eaque sic fieri vidi et audivi, idcirco huic presenti publico instrumento manu mea propria scripto signum meum solitum hic me subscribendo apposui, requisitus et rogatus, in fidem et testimonium omnium et singulorum premissorum.

Registr. Nigrum, fol. 147.

860.

De quatuor mensuris et duabus virgis terrarum, jacentibus in parrochia de Zuudscote sub dominio abbatisse Messinensis, emptis per Jacobum van den Bussche erga Johannem Rugghevoet et Georgium Wagheman.

Wij Jhan Colpaert, Jacob van Provijn, Kerstiaen de Hane, Claeis Biese ende 1443.
Passchier de Boeye, scepenen mer vrauwe der abdesse van Meessine in Noordscoten 12 Juin.
ende in Zuudscoten in deizen tijden, doen te weitene allen lieden, dat Jacob van den Bussche heift ghecocht ende ghecreghen ervelike, te zijnen bouf ende te sijns hoirs bouf, ieghen Jhan Rugghevoet ende joncvrauwe Mertine zijn wijf, ende ieghen Jooris Wagheman ende Marie zijn wijf, vier ghemeiten ende twe roeden landts, litel min of meer, ligghende bin der vierscare mer vrauwe voorseid in de prochie van Zuudscoten, dan of ligghende twe linen ende xiiij. roeden oest waert over de Weststrate, tusschen der aldinghen van Ruebin Masins lande an de noort sijde, ende an der Belle van Yper lant an de zuut sijde; item bet oost daer tenden zeven linen ende lxxxviij. roeden, streckende van den voorseiden lande toten Yper weighe, besijden an der voorseide aeldinghen landt, ende benoorden an Pieter Bladelins lant, belaest met xv. scellinghen parisise jaers ervelike rente te gheldene den aldinghen van Vincent den Boeye; item bet noort twe linen streckende van den Ypre weighe toter Midderstrate (1), benoorden an der voorseide

(1) Variante: Milderstrate.

aldinghen lant, ende besijden an Claeys Masins lant. Van den welken voorseiden lande zij houden hemleiden wel vernoucht ende vul betaelt van Jacob voorseid, ende zij hebbens hem allem ende ghifte ghegheiven wel ende wettelike, naer costume ende usage van der voorseide vierscare, ende zij hebbens hem gheloft, ywet ywaert scepenen te warendeirne van allen calaengien ieghen allen lieden, behouden deizer vorseider erveliker rente ende mer vrauwe voorseid rechte landscoud, ende els nyet daer ute gaende. In kennessen der waerheiden zoo hebben wij scepenen voorseid onse zeighelen ghehanghen an deize lettere, ghedaen den XII.sten dach van wendemaent, int jaer ons Heren dusentich vierhondert ende drie ende veertich.

Registr. Nigrum, fol. 164, et fol 165 (dans une autre pièce).

861.

Instrumentum donationis et remissionis per Balduinum Riboud et ejus uxorem ecclesie nostre facte de sex mensuris, de una mensura et dimidia, et de septem lineis terrarum in Zeilebeke jacentibus, quarum terrarum empcionis littere habentur in presenti registro foliis cxxxiiij°. cxxxv°. (ci-dessus nos 841, 842 et 847) et in eisdem foliis de presenti fit eciam mencio in margine. — Originale habetur in lada Q.

1443. IN NOMINE DOMINI. AMEN. Presentis publici instrumenti tenore cunctis
6 Juillet. tam presentibus quam futuris pateﬁat, quod anno ejusdem Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo tercio, indictione septima et die sexta mensis julii, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Eugenii, divina providentia pape quarti, anno tercio decimo, in mei notarii publici et testium infra scriptorum ad hec specialiter vocatorum et rogatorum presentia personaliter constituto religioso et discreto viro magistro Johanne Roene, canonico et cellerario monasterii sancti Martini Yprensis, ordinis sancti Augustini, Morinensis diocesis, ac procuratore legitimo venerabilium et religiosorum virorum et dominorum Nicholai prepositi et conventus ejusdem monasterii per prepositum soliti gubernari ex una, et Balduino Riboud et Margareta ejus uxore, prebendariis jam dicti monasterii, partibus ex altera, idem Balduinus gratis et sponte, non vi, dolo, metu, fraude nec aliqua machinatione circumventus dixit, recitavit et in veritatis verbo ac juramenti sui infra scripti virtute fore et fuisse verum asstruxit et asseruit se, paucis effluxis annis, cum denariis et pecuniis ecclesie et ab eadem ecclesia seu religiosis ejusdem ad infra scriptas terras persolvendas receptis, emisse et justo emptionis titulo acquisivisse certas terras et hereditates cum catallis eisdem pertinentibus hic particulariter specificatas: primo erga Willelmum van den Driessche et Marcum Salomonis, tutores et curatores orphani Lamberti van den Driessche, sex mensuras terrarum, parum plus vel minus; item contra Johannem van den Hove et Katherinam Scoters ejus uxorem unam mensuram cum dimidia terre, paulo plus vel minus, et erga Oliverum Thomare

et Passchinam ejus uxorem septem lineas terrarum, parum plus vel minus, cum omnibus catallis in et super dictas terras existentibus et ad easdem pertinentibus, et hoc animo, proposito ac pura et integra intencione hujusmodi terras, hereditates et catalla dicto monasterio dandi, cedendi et remittendi, ac in utilitatem, commodum et profectum ejusdem convertendi, in diversis peciis jacentes, situatas in parrochia de Zeilebeike, modo, serie et forma contentis in quibusdam litteris patentibus, sigillis providorum virorum scabinorum territorii Yprensis in cera viridi in duplicibus caudis pargameni impendentibus sigillatis, ac flamingo ydiomate confectis, quarum litterarum tenores sequuntur de verbo ad verbum et sunt tales: « Wij Jacob Gheerbode, Jacob Staby, Maercx de Clerc, etc. *(le reste comme ci-dessus*, n° 840*)*. Dit was ghedaen int jaer XIIII^{c}. ende XXXIX. den VI.sten dagh in spoorkele. » « Wij Jacob Staby, Roegeer van Massemine, Karel Bossaerd *(le reste comme ci-dessus*, n° 841*)*. Dit was ghedaen den dertiensten dach in meye, int jaer duust vier hondert ende veertich. » « Wij Jacob Staby, Karel Bossaerd, Maercx de Clerc *(le reste comme ci-dessus*, n° 847*)*. Dit was ghedaen den XXII.sten dach in octobre, int jaer duust vier hondert ende een ende veertich. ». Et sic est finis dictarum litterarum. Et ibidem incontinenti, absque loci et temporis intervallo, memorati Balduinus Riboud et Margareta ejus uxor, prebendarii jam dicti monasterii sancti Martini Yprensis, ipsa tamen Margareta de licentia, consensu et auctoritate Balduini ejus mariti presentis, et eidem Margarete uxori sue sic fieri postulanti licentiam, consensum et auctoritatem ad omnia infra scripta peragenda dantis, prebentis et concedentis, bona fide, gratis et sponte ex eorum et cujuslibet ipsorum certa scientia et spontanea voluntate, non coacti nec seducti, nec ab aliquo vel aliquibus circumventi, et absque omni conditione et exceptione juris vel facti tacita vel expressa, omni dolo et fraude penitus cessantibus, per se et suos heredes et imposterum successores quoscunque, omnibus eis melioribus modo, via, causa, jure et forma quibus de jure potuerunt, sciverunt et debuerunt, in compensacionem pecuniarum in empcionem et acquisicionem dictarum terrarum expositarum, nolentesque quod monasterium predictum per ipsos imposterum in aliquo defraudetur, dederunt, donaverunt, cesserunt et remiserunt donatione, cessione et remissione pura, simplici, rata, grata et irrevocabili, que fit et fieri dicitur inter vivos, vim insinuacionis judicialis et alterius cujuslibet habente et perpetuo valitura, eamque insinuando cum hoc vero et publico instrumento, quod expresse voluerunt et concesserunt vim, vires et efficaciam explere et actorum ac alterius cujuslibet roboris obtinere, ac si a quocunque preside vel magistratu foret insinuata, videlicet predesignatas terras omnes et singulas in prescriptis et preinsertis litteris latius specificatas, et omnia catalla eisdem terris pertinentia, prefato magistro Johanni Roene, procuratori dicti monasterii presenti stipulanti solenniter et recipienti, ad opus, utilitatem et commodum dicti monasterii et successorum suorum in eodem, divestientes se iidem conjuges per se et suos antedictos de omnibus et singulis terris supradictis et predesignatis juribusque et pertinentiis earumdem, et de omnibus illis que in et super eisdem terris existunt plantata, radicata,

arborata, seminata, constructa et edificata, appareant vel non appareant, a celo usque in abyssum, et totum jus ipsorum et cujuslibet eorum eisdem donatoribus quoquo modo competens et competiturum, in prenominatum magistrum Johannem Roene, procuratorem quo supra nomine, ibidem presentem stipulantem ut supra et recipientem, irrevocabiliter transtulerunt et transportaverunt et eorum quilibet transtulit et transportavit, in eisdem terris eumdem procuratorem stipulatione predicta interposita per tactum manuum eorum et cujuslibet ipsorum, ut melius, tucius et efficacius sciverunt et potuerunt et quilibet eorum scivit et potuit, investientes; et insuper omnia jura omnesque actiones et rationes mixtas, utiles et directas reyque et fori prosequutorias et alias quascunque, que ipsis conjugibus ratione dictarum terrarum juriumque et pertinentium earumdem quovismodo competunt aut competere possunt, sepe dicto magistro Johanni Roene, canonico et procuratori predicto ut supra stipulanti et recipienti, dederunt, cesserunt et remiserunt, nil juris, rationis, actionis seu requisitionis in eisdem terris sibi nec suis retinentes, constituentes ulterius dicti conjuges et quilibet eorum insolidum, ipsa tamen Margareta de licentia et consensu supra dictis, prefatum magistrum Johannem Roene, procuratorem nomine sepe dicto stipulantem et ut supra recipientem, in et super dictis terris, juribus et pertinenciis earumdem verum dominum et procuratorem legitimum, ut in rem suam propriam, ita quod de illis possit et valeat suique in dicto monasterio successores, procuratores seu causam legitimam ab eodem monasterio habentes et habituri possint et valeant de et pro eisdem agere, defendere, petere, recuperare, uti et gaudere, in judicio stare utiliter et directe, et quecunque alia facere, que ipsi conjuges ante presentem donationem, cessionem et remissionem facere et exercere poterant quovismodo, dicentes etiam nullam aliam de premissis terris, juribus et pertinenciis earumdem donationem, venditionem seu alienationem alicui persone, collegio, ecclesie vel universitati minime fecisse; promiserunt insuper memorati Balduinus et Margareta ejus uxor, ipsa tamen de licentia et auctoritate predictis, bona fide eorum et juramentorum ipsorum et cujuslibet eorum infra scriptorum virtute, gratis et sponte ad et super sancta Dei evangelia corporaliter manibus eorum dexteris prestitis, presentem hujusmodi donationem, cessionem et remissionem vel aliqua de contentis in presenti publico instrumento nullo umquam tempore vel casu quocunque revocare seu retractare, revocari seu retractari facere propter aliquam ingratitudinem, alimentorum defectum, religionis ingressum aut immensitatem somme trecentorum vel quingentorum aureorum a jure taxate, aut propter inofficiositatem seu aliam causam quamcunque tacitam vel expressam; quibus juribus et beneficiis ac aliis omnibus et singulis ipsis et eorum utrique in hac parte competentibus expresse in forum renuntiaverunt et quilibet eorum renuntiavit. Quin ymo voluerunt et expresse consencierunt prenominati conjuges donatores, quod si et ubi presens hujusmodi donatio forsan excederet alteram ex sommis predictis, quod de eadem fiant et fieri debeant tot et tante donationes singulares et particulares, ac per tot et tanta temporum intervalla facte, quod neutra ipsarum excedere posset et valeat alteram ex sommis predictis, quam et quas exnunc faciunt et factas esse volunt et

voluerunt, nichilque fecisse vel dixisse inpreteritum, dicere quoque nec facere infuturum, quominus omnia et singula in presenti publico instrumento contenta minorem obtineant roboris firmitatem. Et casu quo sepe dicti Balduinus et Margareta conjuges seu eorum alter vel eorum heredes imposterum presentes donacionem, cessionem et remissionem aut aliqua de contentis in presenti publico instrumento impugnare, infringere seu annulare vellent seu voluerint, seu eorum aliquis fieri procuraret seu procuraverit, quod predictum monasterium, seu ejus causam legitimam habentes, de predesignatis terris minime gaudere quiete et pacifice fruique et uti posset ut de re propria, quod in eum casum et eventum memorati conjuges seu premissa infringere cupiens tenerentur et essent efficaciter obligati erga dictum monasterium in sommam triginta librarum grossorum monete communiter in comitatu Flandrensi currentis et eamdem sibi indilate solvere deberent, sine contradictione quacunque, oppositione seu difficultate. Quam vero sommam triginta librarum grossorum predicte monete predictus Balduinus Rijboud recognovit et confessus fuit a bonis ejusdem monasterii habuisse realiter et in numerata pecunia recepisse, et in emptione terrarum predesignatarum realiter, modo premisso, exposuisse, ipsamque in eventum impedimenti appositi, ne hujusmodi donatio suum valeat sortiri effectum, solvere per se et suos heredes et successores bona et integra fide prelibato monasterio, in presentia dicti magistri Johannis Roene, procuratoris presentis stipulantis solenniter et ut supra recipientis, promisit et convenit, et nichilominus omnes et singulas expensas, gravamina, disturbia et interesse propter non observantiam contentorum in presenti publico instrumento sustinenda et supportanda in judicio sive extra, quovismodo facta et habita, solvere et restituere integraliter promiserunt, judiciali vel arbitrali taxatione sublata penitus et remota. Pro quibus omnibus et singulis premissis melius et firmius tenendis et complendis, et pro non veniendo contra ea seu eorum aliqua de jure nec de facto, per se vel alium vel alios, ante dicti conjuges et quilibet eorum insolidum obligaverunt, supposuerunt et ypothecaverunt specialiter et expresse predesignatas terras omnes et singulas, catalla et jura eisdem quoquo modo pertinentia, necnon omnia universa et singula eorum et suorum bona mobilia et immobilia, presentia et futura quecunque, ubicunque locorum reperiri seu inveniri poterunt, juridictionibus, vigoribus et stilis curiarum episcopalium Morinensis, Tornacensis et Cameracensis necnon et omnium aliarum curiarum tam ecclesiasticarum quam secularium, in qua seu quibus presens instrumentum exhiberi contigerit seu produci, per quas curias et earum quamlibet per se et suos predictos voluerunt et expresse consencierunt se et suos predictos ac omnia et singula eorum et suorum bona presentia et futura quecunque posse, debere et velle cogi, compelli, moneri et alias, modis et formis, quibus fieri poterit fortioribus, conveniri et in judicium trahi, secundum vires, vigores et stilos curiarum predictarum et cujuslibet earum, usque ad plenariam observantiam omnium et singulorum in presenti instrumento contentorum, et ita omnia et singula tenere et inviolabiliter observare contraque minime facere, dicere vel venire promiserunt et convenerunt, ac ad et super sancta Dei evangelia manibus propriis eorum et cujuslibet ipsorum

corporaliter tacta juraverunt et eorum uterque juravit; sub cujus juramenti virtute memorati conjuges, ipsa tamen Margareta de licentia et assensu predictis, in premissis omnibus et singulis renunciaverunt exceptioni non sic celebrati contractus, reyque non sic geste, et aliter aut plus vel minus fuisse et esse scriptum, quam dictum seu recitatum et econverso, exceptioni doli mali, vis, metus, fraudis, lesionis seu deceptionis, forique privilegio et legi « Si convenerit de jurisdictione omnium judicum ff. » et juribus dicentibus confessionem factam extra judicium non valere conventumque coram non suo judice competenti posse forum declinare et ante litem contestatam penitere posse, et de loco ad locum remissionem fieri non debere, et juribus dicentibus donationem propter ingratitudinem, alimentorum defectum vel religionis ingressum, seu immensitatem somme predicte aut propter inofficiositatem, seu alium casum quemcumque sive causam revocari posse, et ipsa Margareta specialiter et expresse beneficio senatus consulti auctoritatis « Si qua mulier » et legi Julie de fundo dotali non alienando, et demum ambo simul et uterque ipsorum insolidum omni alii juri canonico et civili, novo et veteri, usui, ritui, consuetudini et statutis, ac omnibus rescriptis apostolicis, imperialibus, regalibus et libertatibus quorumcumque locorum seu principum concessis et concedendis, quibus mediantibus contra premissa vel eorum aliqua venire possent, seque vel suos in aliquo juvare, defendere vel tueri, et specialiter et expresse generalem renuntiationem non valere, nisi precesserit specialis. De quibus omnibus et singulis premissis sepe fatus magister Johannes Roene, procurator et nomine procuratorio quo supra, peciit sibi et dicto monasterio ipsique conjuges et uterque ipsorum eidem nomine sepe dicto concesserunt et fieri voluerunt unum et plura publicum et publica instrumentum et instrumenta per me notarium publicum subscriptum, testimonium astantium invocando. Acta fuerunt hec omnia in dicto monasterio et in aula prepositure ejusdem monasterii, sub anno, indictione, die, mense et pontificatu in principio presentis publici instrumenti annotatis, presentibus discretis viris Johanne den Peckelaere presbitero, Petro Baerd, Olivero Wijts clericis, Georgio van der Meulne alias Wayere et Johanne Stasin laicis, Morinensis diocesis, testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis. *(La souscription du notaire manque.)*

Registr. Nigrum, fol. 151.

862.

Littera quitantie Johannis van Leyackere, receptoris reddituum qui in festo sancti Johannis Baptiste supra aulam nostram ex parte metuendi principis nostri recipiuntur, de certis terris per nos acquisitis. — Originalis habetur in lada A.

1443. Ic Jhan van Leyackere, ervachtich ontfanghere van den brieven van Aertrike,
11 Juillet. kenne ende lye vernoucht zijnde van den mijn here den proofst ende convent van zinte Martins tYpre van zeekere parcheelen van lande onlancx ghecon-questeird bij den zelven proofst ende convente, ende scelde den zelven proofst

ende convente hier af quite van al tghuent dat ic daer an heeschen zoude moghen tote den daghe van heident, altoos behoudende de toecommende rente die tselve land gheldende es ten zelven brieve van Aertrijke. In oorcondscepen van deisen minen zeghele hier an ghehanghen, den XI.sten dach in hoymaend, int jaer XIIII^c^. drie ende veertich.

Registr. Nigrum, fol. 140.

863.

Due sequentes littere faciunt mensionem de quadam concordia inter ecclesiam nostram et Michaelem Damman, per pensionarios trium membrorum Flandrie, super processu duarum mensurarum terrarum cum dimidia in Brillo et Boesinghe jacentium, inter nos et prenominatum Michaelem agitato, facta prout infra. — Originalis habetur in lada S.

Wij Pieter Lancsaem ende Jooris Lippin, scepenen van der steide van Ypre, 1443.
doen te wetene allen lieden, dat als van der questie ende ghescille gheweist 26 Octobre.
hebbende van allen tijden verleiden toten daghe van hedent tusschen eerwerdeghen here ende vadre in Gode minen here den proofst van zinte Martins tYpre ende zinen convente over een zijde, ende Michiel Damman, poortere van der zelver steide van Ypre, over ander zijde, spruutende ter cause van tween ende een half ghemeten lands, lettel meer of min, ligghende in de prochie van Boesijnghe, daer omme de voorseide partien deen jeghen den andren commen zijn in questien ende ghedijnghe voor den bailliu ende scepenen van der zale van Ypre, daer naer voor mine heren van den rade ons gheduchts heren shertooghen van Bourgoingen, grave van Vlaendren, in zine camere te Ghend, ende ten leetsten int hof van den parlemente van onsen souverainen here den conijnc te Parijs, ende van al tgond dat daer an cleift oft cleiven mach, beede de voorseide partien ende zonderlijnghe de voorseide Michiel, omme te scuwene de groote costen van ghedijnghen ende andersins, hebben hemleiden ghesubmitteird int zegghen, wijsdom ende ordinanchen vulcommene van meesters Jhan Rijn, pensionaris van der steide van Ghent, Goossin van der Rijdt, pensionaris van der steide van Brugghen, ende Lodewijc de Quarembotere, pensionaris van den lande van den Vryen, als arbiters ende vriendelijke middelaers bij hemleiden daertoe ghenomen; ende al tgond dat bij den voorseiden arbiters gheseit, gheordineirt ende ghewijst zal werden, dat hebben beede de voorseide partien belooft te houdene goed, vast, zeikere, ghestade ende van werden ten euwelijken daghen, zonder enich beroup der of te doene in eenegher manieren; ende bij alzoo dat de voorseide Michiel in ghebreike ware van te vulcommene tgoend dat bij den voorseiden arbiters gheseit, ghewijst ende gheordineirdt zal werden, soo heift Jhan van den Houte, drapier ende poortere van der voorseide steide, over hem ende als boorghe van den zelven Michiel voor ons belooft ende werdt sculdich dat te vulcommene

up hem ende up al tzine voorhooghen ende toe te commene. In kennessen van onzen zeighelen hier an ghedaen, int jaer XIIIJc. ende drie ende veertich, den zesse ende twijntichsten dach van octobre.

1443. 26 Octobre. Wij Pieter Lancsaem ende Jooris Lippin, scepenen van der steide van Ypre, doen te wetene allen lieden, dat als van der questie ende ghescille dat voortijts ende toten daghe van heident gheweist hebben tusschen eerwerdeghen here ende vadre in Gode minen here den proofst van zinte Martins tYpre ende zinen convente over een zijde, ende Michiel Damman, poortere van der zelver steide van Ypre, over ander zijde, spruutende ter cause van tween ende een half ghemeten lands, ligghende in de prochie van onzer Vrauwen van den Brielen ende van Boesinghe, bin der castelrie van Ypre, zuud oost van den hove, huuze ende woonste van den voorseiden Michiel of bij den ghesteede van den voorseiden tween prochien, alzoo de lettren van sentencien mijns heeren van den rade te vullen verclaersen, wezende van der date duust vierhondert twee ende veertich, den eersten dach van spoorkele, daer omme de voorseide partien deen jeghen den andren commen zijn in questien ende ghedijnghe voor den bailliu ende scepenen van der zale van Ypre, voor mine heren van den rade ons gheduchts heren shertoghen van Bourgoingen, grave van Vlaendren, in zine camere te Ghend, ende int hof van den parlemente van onsen souverainen here den conijnc te Parijs, ende van al tgond dat daer an cleift oft cleiven mach, dannof hemleiden beede de voorseide partien haerleiden vryes dancx ende willen, ghesubmiteird hebben int zegghen, wijsdom vulcommen ende ordenanche van meesters Jhan Rijn, pensionaris van der steide van Ghent, Goossin van der Rijt, pensionaris van der steide van Brugghen, ende Lodewijc de Quarembotre, pensionaris van den lande van den Vryen, als arbiters ende vriendelijke middelaers bij hemlieden up tghescil ende questie voorseid ghenomen, in der manieren dat de submissie der up ghemaect, door de welke deise onze vooroghene lettren gheinfixeirt ende duersteiken zijn, meer ende bet te vullen uutwijst ende verclaerst, soo eist dat up den dach van heiden date deiser lettren voor ons commen zijn de voorseide arbiters eens zijnde beede de voorseide partien der over gheroupen ende vooroghen, de welke gheseit, gheordineirt ende ghewijst hebben in der manieren hier naervolghende. Eerst dat de voorseide Michiel, tusschen dit ende onzer Vrauwen daghe lichtmesse eerstcommende, tsinen costen ende zonder laste van minen voornomden here den proofst ende zinen convente, uute den hove van den paerlemente te Parijs voorseid trekken zal de processen aengaende den voorseiden ghescille; dies zal de voorseide mijn here de proofst ende zijn convent sculdich zijn te lastene zijnen procuruer int voorseide paerlement dat hij daer in gheen belet en doe maer daer toe helpen bij allen manieren die daer toe dienen moghen, zonder den cost van minen here den proofst ende zinen convente. Ende vaert zoo dat de voorseide Michiel in ghebreike ware, zoo zal hij sculdich ende ghehouden zijn binnen den eersten achte daghen naer onze Vrauwen dach lichtmesse eerst commende, in manieren van sequestere, te legghene in de handen

van den voorseiden arbiters de somme van vier hondert ponden parisisen, de welke somme daer bliven zal, tot anderstont dat hij de voorseiden processen ghetrocken zal hebben huuten hove van den parlemente, zoo voorseid es; ende zal ooc de voorseide Michiel minen voorseiden here den proofst ende zijnen convente sculdich zijn te houdene scadeloos van allen boeten, die men hemleiden ter cause van den voorseiden ghescille zoude moghen heesschen ter zale, in de camere van den rade te Ghent, int hof van den parlemente voorscreiven, ende voort alle de costen ghedaen bij den voorseiden Michiele ter cause van den voorseiden ghescille ten voorseiden plaetsen ende eldre houden an hem zelven. Item dat de voorseide Michiel sculdich zal zijn minen voorseiden here den proofst ende zijne convente van nu voortan teeuwelijken daghen te laten ghebrukene paysivel van den voorseiden twee ende een half ghemeten lands als over huerleider proper goed, zonder den zelven Michiel noch zijnen naercommers hem eenich recht der an te vermeitene of enich onghebruuc te doene, in wat manieren het ware. Item dat over al zulke costen als de voorseide mijn here de proofst ende zijn convent ghead hebben ter cause van den voorseiden ghescille, de voorseide Michiel dit ende den laesten daghe van maerte eerst commende te hemleider waert legghen zal de somme van twijntich ponden groten tornoysen vlaemscher munten, het en zij dat hem de voorseide mijn here daer of gracie doen wille in al ofte in zom. Item ende als van zeikeren lettren van mandemente commende uute den hove van den parlemente van Parijs, bij virtute van welken de voorseid Michiel verbooden es zijn goed te vercoopene, soo es tsegghen van den voorseiden arbiters, dat mijn voorseide here de proofst ende zijn convent over hemlieden, even verre dat hemleiden an gaet, den zelven Michiel gheen belet doen en zullen, hij en zal mueghen van nu voortan zijn voorseide goed vercoopen ende peneghen tsijnen ziensten. Ende mids desen wijsdomme ende ordennanche beide de voorseide partien verlijct zijn van huerlieden ghescille voorseid, dies reserveren de zelve arbiters themlieden waert, bij alzoo dat ter cause van deise segghersceipe ende datter an cleift eeneghe questien of ghescillen reisen tusschen den voorseiden partien, de macht omme te verclaerne ende te vereffene, alzoo dickent als zij ghevallen zullen. Ende naer al deisen, ter beide van den voorseiden Michiel Damman, diet metgaders Joos van den Walle, zijnen taelman, den voorseiden minen here de proofst omme gracie bad van der voorseide somme van twijntich ponden groten, ende de voorseide mijn here de proofst gheneghen tsijnre beide ende ooc ter beide van den voorseiden drien arbiters deide hem gracie ende scalt hem quite de somme van hondert veertich ponden parisisen munte voorseid. Ende hier of zijn ghemaect drie brieven van eenser voorme ende inhoudene, wannof de voorseide arbijters [eenen] themwaert hebben de voorseide mijn here de proofst ende zijn convent den anderen, ende de voorseide Michiel den derden, ten costen van beeden den voorseiden partien. In kennessen van onsen zeghelen hier an ghedaen, int jaer XIIIIc. ende drie ende veertich, den zesse ende twijntichsten dach van octobre.

Note du copiste : In eadem lada in qua due precedentes littere includuntur, habentur due prolixe littere per modum vidimus confecte, sub sigillo domini

prepositi Formizelensis, sentenciarum diffinitivarum in camera consilii Gaudensis in favorem ecclesie nostre prolatarum, precedentibus litteris annexate. Que quidem, propter earum prolixitatem, hic inserere omittuntur.

Registr. Nigrum, fol. 154 et suiv.

864.

Instrumentum recognitionis venditionis duodecim librarum par. perpetuorum redditnum, per Petrum den Broukere et ejus uxorem ecclesie nostre venditarum, quos redditus idem Petrus habuit super certa quantitate terrarum in Zeilebeke jacentium, partim ecclesie nostre et partim Jacobo Dijnghelsce pertinentium; et etiam cessionis et remissionis jurium et actionum predicto Petro et ejus uxori, occasione litterarum originalium huic instrumento insertarum, competentium. — Originale habetur in lada Q.

1445-46. 17 Mars.

In nomine Domini. Amen. Tenore presentis publici instrumenti cunctis tam presentibus quam futuris fiat notûm et manifestum, quod anno ejusdem Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo quinto, indictione nona more scribendi in civitate et diocesi Morinensi, die vero marcii decima septima, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Eugenii, divina providentia pape quarti, anno sexto decimo, in mei notarii publici et testium infra scriptorum ad hec specialiter vocatorum et rogatorum presentia personaliter constitutis honorabili et nobili viro Petro den Broukere et domicella Maria ejus uxore, filia quondam Pauli Bourgoys, civibus et incolis ville Yprensis, ex una, et venerabili et religioso viro magistro Johanne Roene canonico, professo et cellerario monasterii sancti Martini Yprensis dicte ville Yprensis, Morinensis diocesis, ac procuratore legitimo venerabilium et religiosorum virorum et dominorum dominorum prepositi et conventus dicti monasterii sancti Martini, partibus ex altera, iidem conjuges, ipsa tamen domicella Maria de licentia, auctoritate et expresso consensu predicti Petri ejus mariti, ibidem presentis et eidem uxori sue quo ad omnia infra scripta peragenda licentiam, auctoritatem et consensum dantis et concedentis, ambo simul et uterque ipsorum insolidum, ex eorum et cujuslibet ipsorum certa scientia et spontanea voluntate, non seducti nec circumventi, sed ipsorum et cujuslibet eorum deliberato et consulto proposito, ut asseruerunt, per se et suos et eorum cujuslibet heredes et imposterum successores quoscunque, confessi fuerunt et recognoverunt se paucis effluxis diebus vendidisse et justo emptionis titulo tradidisse seu quasi prenominato magistro Johanni Roene, et hoc ad opus et utilitatem dicti monasterii sancti Martini, sommam duodecim librarum parisiensium Flandrensis monete perpetuorum redditnum, quondam Paulo Bourgoys et ejus uxori, ipsius domicelle Marie parentibus, post quorum decessum ipsi conjuges in bonis, debitis et actionibus eorumdem successerunt et remanserunt, pertinentium, supra certa quantitate terrarum in parrochia de Zeilebeke juxta Ypris jacentium, assignatorum, pro majori parte dicto monasterio pertinentium, prout littere horum redditunm inferius ante

clausulam « De quibus omnibus universis et singulis etc. » de verbo ad verbum inserte plenius et [latius] dicuntur continere, et hoc certo, justo et competenti denariorum pretio, prout ipse partes dixerunt, inter ipsos inito et concordato, de quo quidem precio et ejusdem solutionibus jam dicti conjuges dixerunt se esse contentos et solutos realiter et de facto in numerata pecunia ac plenarie satisfactos, ita quod de ipso precio et solutionibus ejusdem eumdem magistrum Johannem Roene, ibidem et ut supra stipulantem et recipientem, penitus perpetuo quitaverunt et absolverunt, cum pacto expresso solenni et valido de aliquid occasione premissorum non petendo, omnibus exceptionibus in contrarium allegandis expresse renunciantes; et ulterius memorati conjuges et uterque ipsorum insolidum, ipsa vero domicella Maria de licentia et consensu predictis, pro majori securitate et cautela dicti monasterii, volentes futuris periculis et impedimentis receptionum hujusmodi reddituum obviare, et quod ipsum monasterium de predictis redditibus gaudeat et utatur eisdem, ex eorum certa scientia et spontanea voluntate, ut superius, in recompensationem denariorum a dicto monasterio seu ejus procuratore receptorum dederunt, donaverunt, cesserunt et perpetuo remiserunt seu quasi donatione, cessione et remissione pura, mera et libera, que fit et fieri debet inter vivos, vim insinuationis judicialis habente et perpetuo valitura, nullo umquam casu, causa ac tempore revocanda, prenominato magistro Johanni Roene, procuratori nomine sepe dicto presenti et una mecum notario publico subscripto, ut et tanquam communi et publica persona, pro dicto domino preposito et conventu ac monasterio stipulanti solenniter et recipienti, litteras assignationis predictorum reddituum inferius insertas et de quibus supra fit mentio, et contenta in eisdem ac omnem actionem, rationem, causam, potestatem et auctoritatem ipsis conjugibus occasione earumdem in et super hujusmodi redditibus perpetuis competentes et competituras; denudantes, exuentes penitus et divestientes se iidem conjuges et suos predictos de dictis perpetuis redditibus ac litteris et contentis in eisdem, omnibus actionibus et auctoritatibus ac illis omnibus et singulis superius datis, donatis, cessis et remissis, et tenore presentis publiei instrumenti de eisdem sepedictum magistrum Johannem Roene, procuratorem prefatum, stipulatione qua supra interposita, per traditionem litterarum originalium, de quibus supra et quarum tenores inferius ut premittitur inseruntur, ut melius, tutius et efficacius sciverunt, potuerunt et debuerunt, investiverunt, omnia jura omnesque actiones, rationes et requisitiones meras, mixtas, utiles et directas reyque prosequutorias, pretorias, civiles et anormalas, et alias quascunque, que et quas ipsi conjuges habent, habebant habereque poterunt, et que sibi competunt nunc et in futurum competere possent, in et super dictis redditibus juribusque et pertinentiis eorumdem universis, stipulatione sepedicta interposita, dando, finiendo, cedendo et remittendo, nil juris, actionis seu requisitionis sibi neque suis in eisdem aliqualiter retinendo, constituentes etiam memorati conjuges ipsum magistrum Johannem procuratorem quo supra nomine, in premissis cessis, donatis et remissis verum dominum et procuratorem legitimum justumque predicto nomine possessorem,

ut in rem suam propriam, ipsumque in nomen, locum et jus ipsorum conjugum et eorum cujuslibet ponendo et inducendo, ad petendum, exigendum et levandum perpetuo predictos redditus, utendumque litteris inferius insertis et contentis in eisdem, necnon et agendum, comparendum et defendendum ceteraque omnia alia et singula faciendum, procurandum et exercendum, que quisque verus dominus et possessor rey sue proprie facere, dicere et exercere potest et debet, et que ipsi conjuges ante presentem cessionem et remissionem facere potuissent pro premissis; dicentes ulterius et asserentes eorum bona fide memorati conjuges se ante presentem donationem, cessionem, vel remissionem de premissis redditibus seu eorum parte nullam aliam fecisse donationem, cessionem vel remissionem seu quamcunque aliam alienationem, nichilque fecisse vel dixisse in preteritum, dicere quoque nec facere infuturum, quominus premissa omnia et singula vel eorum aliqua valeant impugnari, infringi seu annullari, hasque donationem, cessionem, remissionem, solutionem et venditionem, recognitionem et confessionem, seu aliqua de premissis et in presenti instrumento contenta, minime revocare nec revocari facere, quavis ratione, titulo sive causa, eaque omnia et singula semper rata, grata et firma habere, tenere et inviolabiliter observare, contraque minime facere vel venire, et contra volentes premissa impugnare vel annullare se opponere, et lites exinde forsan orituras suis propriis sumptibus et expensis usque ad finem et decisionem earumdem ducere et prosequi, reddereque et restituere realiter et cum effectu omnia et singula dampna, gravamina et interesse per dictum procuratorem vel causam prefati monasterii habentem pro defectu premissorum supportanda promiserunt expresse et convenerunt. Et pro premissis omnibus et singulis melius et firmius tenendis et observandis, et pro non veniendo contra ea seu eorum aliqua, prenominati conjuges et quilibet eorum, ipsa tamen domicella Maria de licentia et consensu predictis, obligaverunt, ypothecaverunt, supposuerunt et submiserunt seipsos et suos ac omnia ipsorum et suorum et cujuslibet eorum bona mobilia et immobilia, presentia et futura quecunque, ubicunque reperibilia, viribus, juribus, stilis et compulsionibus curiarum episcopalium Morinensis et Tornacensis per pactum expressum cujuslibet alterius curie ecclesiastice et secularis, in qua seu quibus presens instrumentum ostendi contigerit, exhiberi seu produci; volentes et consentientes se et suos predictos per alteram dictarum curiarum, ad voluntatem eligentis eligendam, se posse et debere compelli, moneri et citari et alias, in judicium trahi et conveniri, juxta consuetudines curiarum ecclesiasticarum usque ad integram observantiam omnium et singulorum in presenti instrumento contentorum; renunciantes sepe dicti conjuges in premissis omnibus et singulis et quolibet premissorum juris et facti ignorantie ac exceptioni doli mali, vis, metus, fraudis, erroris, lesionis et deceptionis, exceptioni non sic celebrati contractus reyque non sic geste, et aliter aut plus vel minus fuisse et esse scriptum quam dictum seu recitatum et econverso, et juribus dicentibus confessionem factam extra judicium non valere conventumque coram non suo judice competente posse forum declinare et ante litem contestatam penitere, et de loco

ad locum remissionem fieri non debere, donationemque propter ingratitudinem, alimentorum defectum, religionis ingressum vel immensitatem somme a jure prohibite, seu alium casum quemcunque sive causam revocari posse, et ipsa domicella Maria specialiter et expresse, de licentia et consensu predictis, beneficio senatus consulti auctoritatis « Si qua mulier », et legi Julie de fundo dotali non alienando, et omni alii juri yppothecario in favorem mulierum introducto vel introducendo, et demum generaliter ambo simul et uterque eorum insolidum omni juri canonico et civili, usui, ritui, consuetudini et statuto, omnibus litteris, privilegiis et rescriptis quorumcunque dominorum sive locorum, quibus mediantibus contra premissa vel eorum aliqua venire possent seque vel suos in aliquo juvare, defendere vel tueri, et specialiter et expresse generalem renuntiationem non valere, nisi precesserit specialis. Quam tamen valere voluerunt, ac si omnes casus utriusque juris hic evenire possibiles hic essent inserti. Tenores dictarum litterarum, de quibus principio publici instrumenti fuit facta mentio, de verbo ad verbum sequuntur et sunt tales (1):

WIE Jhan de Colvenare, Clais van Ysemberghe, Jhan van den Brouke, Jhan van den Werven ende Lambrecht Queke, scepenen van den Yperschen ambachte, doen te wetene tallen den ghonen die deise lettren zullen zien of hooren leisen, dat Clais Biesebout sher Jhans zone ende joncfrauwe Adelise zijn wijf, poorters in Ypre, zijn commen voor ons ende hebben verkennet dat zij hebben ghenomen theenen ervelijken cheinse ende mallic over al jeghen Jacob van Dixmude sher Wouters zone ende joncfrauwe Clare zijnen wive, poorters in Ypre, ervelijke te houdene te haerleider bouf ende thars hooirs bouf van Jacoppe van Dixmude, van joncfrauwe Claren zinen wive ende van haerleider hoire een ende twijntich yemeten lands, lettel min of lettel meer, ligghende onder minen here van Vlaendre bin den Yperschen ambachte, in de prochie van Zeilebeke, in drien sticken: dats te wetene ellevene ymeiten, lettel min jof meer, ligghende voor thof dat was sher Jhans Bieseboats voorseid over de strate, tusschen den lande Jhan Biesebouts Clais broedere an deene zijde, ende Jehans Muelnaers lande an dander zijde; item vive ymeten lands, lettel min jof lettel meer, ligghende an de westzijde van den voorseiden hove, tusschen der gracht ende der hofsteide daer Jehan de Muelnare wond, ende vive ymeiten, lettel min of lettel meer, ligghende voor de dreive van den hove dat men heet ten Eeckhoute, tusschen den lande Clais Biesebouds voorseid an deene zijde, ende der strate an dander zijde; elkes jaers de voorseide een ende twijntich ymeiten lands omme twalef pont parisisen franc grote tournoyse te twalef pennijnghen parisisen jof andre goede munte ter werde, te gheldene den voorseiden Jacoppen van Dixmude, joncfrauwe Claren zinen wive jof haerleider hoire jof den ghonen die deise lettren te hem waert hebben zal, te tween payementen int jaer, dats te wetene sesse ponden parisisen te zinte Jhans messe mids zomers, deerste die comt, ende

1337. 5 Décemb.

(1) Ces deux lettres, qui nous ont d'abord échappé, auraient dû été placées comme les autres à leur ordre de date.

zesse ponden parisisen te zinte Bamesse daer na commende, ende alzoo voord van jare te jare, van termine te termine teuwelijcheiden, in condicien ende manieren dat, waert zoo dat de voorseide Clais Bieseboud, joncfrauwe Adelijse zijn wijf jof haerleider naercommers faelgierden van eeneghen payementen te gheldene, bij den welken dat teen payement tander achterhaelde onvergholden, zoo mochten de voorseide Jacob van Dixmude, joncfrauwe Clare zijn wijf jof haerleider hoir jof de ghone die deise lettren te hemwaerd hebben zoude, hand slaen an de voorseide xxj. ymeten lands ende haerleider profijt der meide doende ende ontsaisieren den voorseiden Clais Bieseboude, joncfrauwe Adelise zijnen wive ende haerleider hoire van den voorseiden cheinse. In oorcondsceipen van deisen dijnghen hebben wij scepenen voornoomdt deise lettre bezeghelt met onsen zeighelen huuthanghende. Dit was ghedaen int jaer ons Heren duusentich driehondert zeivene ende dertich, up zinte Niclaeus avent in den wijnter.

1407-08. WIJ Joris van den Hamme, Wouter 'Ternijnc, Jacob Pierin, Gillis de Kemel
12 Mars. ende Passchier de Monec, scepenen van den Yperschen ambachte, doen te weitene allen lieden, dat voor ons commen es in propre persone her Jacob van Dixmude, poortere tYpre, ende heift in onse presencie zijns vrys dancx ende wille upgedragen ende quite ghescolden ten euwelijken daghen Jhan Folkiere Pieters zone, ooc poorter tYpre, tsinen vryen eghindomme de lettren ende al thinhouden der of daer duere deise onse presente lettren zijn gesteiken, ende heift de zelve her Jacob den voorseiden Jhanne Folkiere tsinen bouf, tsijns hoirs ende naercommers bouf, ghegheiven ende gheift bij deze presente lettren alle de zelve macht, rechte, actie ende auctoriteit, die hij nu of naermaels hebben of heesschen mach an de voorseide lettren of an thinhouden van dien, in wat manieren het weisen mach; ende als van der voorseide updraghijnghe de voorseide her Jacob hilt hem, in onse presencie, van den voornoomden Jhan Folkiere ten euwelijken daghen over wel vernoucht ende te vullen ghepayt. In kennessen der waerheiden hebben wij scepenen voorseid deise presente lettren ghezeighelt met onsen propren zeighelen huuthangende. Ghedaen int jaer duust vierhondert ende zeivene, den twalefsten dach in maerte.

Et sic est finis dictarum litterarum, de quibus supra in presenti publico instrumento fuit facta mentio. De et supra quibus omnibus et singulis premissis prenominatus magister Johannes Roene, procurator et procuratorio nomine sepe dicto, sibi dari et tradi petiit et requisivit, sepe dicti vero Petrus de Broukere et domicella Maria ejus uxor eidem fieri et tradi concesserunt et voluerunt unum et plura publicum et publica instrumentum et instrumenta per me notarium publicum subscriptum, testimonium astantium invocando. Acta fuerunt hec omnia in dicta villa Yprensi et in ecclesia sancti Martini, loco dicto *den Hernmester*, presentibus discretis viris Willelmo den Bourleike, Johanne Stasin et Johanne van Beiselare, laicis, testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis.

Et quia ego Petrus Tierin presbiter, Morinensis diocesis, publicus imperiali auctoritate notarius, premissis omnibus et singulis, dum

prout supra scribuntur fierent, dicerentur et agerentur, una cum prenominatis testibus presens interfui, eaque omnia et singula sic fieri vidi, dici audivi et in notam sumpsi, idcirco presens publicum instrumentum exinde in hanc publicam formam redactum manu mea propria scriptum signo meo publico et consueto signavi, hic me eadem manu subscribendo, requisitus et rogatus in testimonium veritatis omnium et singulorum premissorum.

Quitancia predicte emptionis.

Wij Joris Paeldijng ende Jhan Belle, scepenen van der steide van Ypre, 1445.
doen te wetene allen lieden, dat voor ons commen es Pieter de Broukere, 18 Juillet.
poortere in Ypre, ende heift verkend ontfaen hebbende van meester Jhan Roene, in deisen tijden kanonec ende keilewaerdere van zinte Martins tYpre, de somme van twijntich ponden groten tournoyse vlaemscher munten, sprutende uute coope van twijntich scellijnghen groten ervelike rente, die de zelve Pieter als hoir ende aeldijng int goed bleiven achter de dood van Pauwels Bourgoys, hadde up zeikere goedijnghe toebehorende den cloostere van zinte Martins voorseid. Van der welker somme ic mi houde over wel vernoucht ende te vullen ghepayt, der of quite sceldende den voornoomden meester Jhan Roene, als keilevaerdere voorseid, den voorseiden cloostere van zinte Martins ende voord allen anderen wienre quitancie of toebehoren mach ten euwelijken daghen. In kennessen van onsen zeighelen hier an ghedaen, int jaer duust IIII^c. ende vive ende veertich, den achtiensten dach van hoymaent. WIJTGANC.

Registr. Nigrum, fol. 159.

865.

De xxxij. sol. par. perpetui redditus, assignatis super quoddam feodum xiiij. mensurarum terre jacentium in parrochia de Boescepe.

Allen den ghonen die dese presente lettren zullen zien ende hooren leisen 1446.
ic Ghonthier Absoloen, in deisen tijden bailliu van eydelen ende werden Cor- 20 Avril.
nelis van den Eechoute sciltcnape, van zijnen heersceipe, juridictie ende leengoede dat hij heift ligghende in de prochye van Bertinne ende Boesceipe, twelke hij houdende es van den hove van Morbeicque, doe te weitene tallen lieden, dat voor mi bailliu voorseid ende voor Bertelmeus van den Cornuse, Olivier de Bane, Franse Bossol ende Willem van den Cornuse filius Bertelmeus, erfvachteghe mannen van leene van den voorseiden Cornelis, van zijnen voorseiden heersceipe, ende voor Stevin Halewaerde, Jan de Peckere ende Willem van den Dale, ervachteghe mannen van leene van den voorseiden hove van Morbeique, als verleent, hem appareirden in ghemaecten hove in personen meester Jhan Roene priester, als kelewaerdre ende procureur van der kercke ende

convente van sijncte Martins in de steide van Ypre, toochde ende zeide dat de voorseide kercke ende convent hebben eene zeikere ende ervelike rente van twe ende dertich scellijnghen parisise vlaemscher munte sjaers ligghende, beset ende gheassigniert up een leen goed toe hoorende Jaex van Caestre jeseid Vastenavent, twelke hij houdende es van den voornoomden Cornelis van zijnen voorseiden heersceipe, zeide dat men der voorseider kercke ende convente tachter ende sculdich was ter cause van der zelver rente zeikere verleidene jaerscaren ende payementen, mits welken de zelve meester Jan, in de name als boven, versochte dies inninghe ende payement up tzelve leengoed. Ende aldaer zoo appareirden hemleiden in personen int zelve ghemaecte hof Denijs van Caestre jeseid Vastenavent, ende Jan Maes als wettelike voochden van den voorseiden Jaex van Caestre, zeiden hoe dat zij daer verstonden dat de voorseide meester Jan in de name als boven was versouckende inninghe ende verghelt up den leengrondt van den voorseiden Jaex, van zeiker verleiden jaerscaren ende payementen van eenre ervelike rente van twe ende dertich scellinghen parisise munte voorseid sjaers, de welke rente de voorseide kercke ende convent hadden recht te heesschen ende heffene jaerlicx up den leengrond van den zelven Jaex; zeiden dat zij wel gheloofden dat zelve leengoed belast was jaerlicx ieghen de voorseide kerke ende convent van der zelver rente, ende dat men ter cause van dijre tachter ende sculdich was zeiker achterstellen van verleidenen jaerscaren ende paeymenten, so verre dat overmits zij als voochden ne gheene ghereede pennijnghen ne hadden om dan of betalijnghe te doene, voor meer cost of scade, was zoo verre ghetrachteirt ende ghesproken bij den voornoomden mannen ende andre goede lieden daer present zijnde, dat de voorseide kercke ende convent zouden houden, ontbladen ende verhueren tselve leengoed, de vierhouken ende de middelwaert, te haerleider sijnguleiren profijten, den termijn van zes jaren naest commende gheduerende, dan of deerste jaerscare zijnde ende beghinnende in dit jaer van zes ende vertich, ende dit over de verleidene jaerscaren ende over de paeymenten van der zelver rente, die ghevallen zullen bin den zelven zes jaren, ende ten hende van den zes jaren, zoo zal de voorseide Jaex, zijne oirs of aeldijnghen of cause van hem hebbende, hand slaen an tzelve leengoed zuver van achterstellen van der zelver rente, ende zal de voorseide kercke ende convent bin den zelven zes jaren heffen ende hebben van den zelven leengoede eene taille, al zoo verre als haecx ende haumes sculdich es van loopene. In twelke appoyntement de voorseide meester Jan, in de name als boven, ende de voorseide twe vochden metgaders Jan Priem, als kerkelijc voocht van Theuse Maes, hemleiden wettelijke consenteirde. In oorcontsceipen van deizen zoo hebbe ic bailliu voorseid deize presente lettren ghezeighelt met mijnen zeighele huthanghende, ende wij mannen boven ghenaemt, om dies dat ghunt dat voorseid es voor ons es leiden ende ghepasseirt te wetten, zoo hebben wij elc zonderlijnghe in oorconsceipen ende approbatien van diere deize presente lettere ghezeighelt met onzen zeighelen metgaders den zeighel van onzen bailliu ende manhere voornoomd. Ghedaen

int jaer ons Heren duust vierhondert zes ende veertich, up den XX.sten dach in april, naer passchen.

Registr. Nigrum, fol. 168.

867.

Qualiter yssuwers parrochie sancti Jacobi Yprensis quitaverunt ecclesiam nostram de omni jure et exactione quas dicta parrochia potuit habere van den yssuwe de xx. mensuris et x. virgis terrarum jacentibus ten Wielkine, nobis pertinentibus.

Wij Joos van der Poorte bailliu, Roegier van Massemine ende Willem van Zandvoorde, mannen van leene ons gheduchts heren shertoghen van Bourgoignen, grave van Vlaendren, van zijner zale van Ypre, doen te weitene allen den gonen die deise presenten letteren zullen zien of horen leizen, dat voor ons commen zijn Heinrijc Sentin, Inghelram Haring, Willem de Grave gheseit Moenin, Jhan Herkenboud ende Lamsin de Veltere, prochianen ende wonachtich binder prochie sijnte Jacobs tYpre, de zelve personen ghelast zijnde van den ghemeenen prochianen ende inghezeitene van der zelver prochie, in al zoo verre als haer die bestrect binder castelrie van Ypre, kennen ende verclaersen dat eerwerdeghe here ende vadre in Gode mijn here de proofst ende tconvent van tsijnte Martins tYpre wel ende duechdelike veryssuit hebben eene hofstede groot een ende dertich ghemeten twe lijnen ende acht ende vichtich roeden lands behoorende ter zelver stede, dan of de xx. ghemeten ende x. roeden ligghen in de voorseide prochie van sijnte Jacobs ende voort in de prochie van sijnte Jhans ende Langhemaerct, te weitene in de prochie van sijnte Jhans vj. ghemeeten preter xl. roeden, ende in de prochie van Langhemaerct vj. ghemeeten preter xij. roeden, de welke voorseide landen ligghende in de voorseide prochien van sinte Jans ende Langhemaerct van onsen tijden behoort hebben ende ghegolden in alle commeren ende lasten, te weitene taeyllen, transpoorten ende subventien metter voorseide prochie van sinte Jacobs, ende es de voorseide hofstede ende landen boven verclaerst al gheleghen onder onsen voorseiden gheduchten here ende prijnce, in der manieren dat de letteren ende halmen dar of ghepasseirt voor scepenen van der voorseider sale inhouden ende verclaersen. Van der welker voorseider yssue, in al zoo verre alst ancleift der voorseide prochie van sinte Jacobs ende den inghezetenen van diere, de voornoomde personen hilden hemleiden over vernoucht ende te vullen ghepaeyt, ende beloven den vorseiden mijn here den profst ende zijn convent in de name als boven te quittene ende vri te houdene van allen subventien, transpoorten ende lasten voorseid, die men in toecommende tijden daer up halen of heesschen zoude moghen in eenegher maniere, midts eene zeikere somme van penninghen, die de voorseide personen in de name van der voorseider prochie kenden ten prouffijten van der zelver prochie ontfaen hebbende, daerof quitte sceldende mijn voorseiden here

1446-47. 7 Mars.

den profst ende convent ende allen andren wient behoort. In kennessen der waerheiden zoo hebben wij bailliu ende mannen boven ghenomt deize presente letteren ghedaen zeghelen met onzen properen zeighelen uuthanghende. Dit was ghedaen int jaer ons Heren duust vier hondert zes ende veertich, den zeivensten dach in marte.

Registr. Nigrum, fol. 170.

868.

De quadam laga facta inter nos et Willelmum den Boerleke, ita quod nos de cetero perpetue habebimus dimidiam mensuram et xxviij. virgas terrarum jacentes extra Boesincporte infra nova fossata in parrochia de Brillo, et predictus Willelmus deliberabitur de xl. sol. par. perpetui redditus, in quibus ab antea obligabatur.

1447. Wij sceipenen van der steide van Ypre doen te weitene allen lieden, dat
8 Mai. eerwerdich vader in Gode meester Lambrecht van der Woestine, proost, ende met hem dher Jacob de Deckere, deiken, dher Colaert van Dixmude, prochypape, ende meester Jan Roene, keilewaerdre ende canoniken van den clooster van sijnte Martins, over hemleiden ende over al tghemeene convent van daer, over een zijde, ende Willem de Boerleike ende Marie zijn wijf over dandre zijde, poorters van der voorseide steide, hebben voor ons verkent dat zij elc ieghen andre ghemaect hebben eene vriendlike wisselijnghe, die men heet laghe, van zeikere ervelike rente ende erfachticheide, die hier na up elken van hemleiden verclaerst staen. Eerst dat de voorseide van sijnte Martins, ten voorseiden cloostre bouf, zullen hebben ende behouden ende werden sculdich te hebbene ende te behoudene, om hemleiden ende haerleider naercommers, een alf ghemet ende acht ende twijntich roeden lants, lettel min of meer, ligghende buten Boesijnghe poorte bin den uutersten vesten, noord waert van der steen brigghe, up de dreive al zoo men gaet ten Augustinen waert, tusschen den lande van Michiel Barton an de oost zijde, den lande van joncvrauwe Marie de weidewe her Vrancke Belles ende Joris Belles an de west zijde, den lande van joncvrauwe Marie de weidewe Wouters van Dixmude an de noort zijde, ende der voorseide dreive an de zuut zijde, tzelve lant belast zijnde met eenre mite jaerlicx daer ute gaende over sheren chens ende anders nyet. Over twelke voorseid lant de voornoomde Willem de Boerleike ende Marie zijn wijf zullen hebben ende behouden ende werden sculdich te hebbene ende te behoudene van den voorseiden proofst ende canoniken van zijnte Martins, om hemleiden, haerleider hoirs ende naercommers, de somme van veertich scellinghen parisisen vlaemschs paeyments erveliker renten, die zij ter cause van den voorseiden clooster jaerlicx bezet hebben bin der voorseider stede ende scependomme van Ypre, up een hof met gaders eenen huuse daer up, ende voort allen den andren cateilen diere up zijn ende daer toe behooren, beede rijpe ende groene, erdvast, wortelvast ende naghelvast, alsoot omme gaende bethuunt

staet, ende was wijlen Claeis Cauwelins, dan of den voorseiden Willem ende zijnen wive tderdendeel toebehoort, ligghende ende staende in de Elverdijncstrate an de noort zijde, bachten in een straetkin gheheeten tPapen straetkin, an de west zijde van den zelven straetkinne, tusschen den veste van der steide an de noort zijde over een zijde, ende der erve wijlen Florentijns van den Berghe, Pieters van Pernem ende Jacob Dunaerts an de zuud zijde over andre zijde, ende wijlen Jane Los erve an de west zijde, ende der erve wijlen Brixis Vos an de oost zijde. Van der welker voorseide wisselinghe ende laghe beede de voorseide partien houden hemleiden elc van andren over wel te vullen vernoucht ende ghepaeyt, ende hebben elc andren van zijnen parceele hallem ende ghifte ghegheiven wel ende wettelijke, naer costumen ende usagen van der voorseide stede, ende zijnt elc andren sculdich van zijnen parceelen te warendeirne van allen callaengen jeghen elkerlike in der manieren voorscreiven, bede de voorseide partien voor ons vervaende bij ede dese voorseide wisselinghe ende laghe goed ende loyael wesende. Ende hier of zijn twe letteren ghemaect ende ghezeighelt van eenser voorme ende inhoudende, daer of de voorseide van sijnte Martins deene hebben, ende de voorseide Willem ende zijn wijf dandre. In der welker ghedijnkenesse ende verzeikertheiden hebben wij deisen carthre ghedaen zeighelen metten ervachteghen zeighele van der stede van Ypre voorseid. In oorcondsceipen van deizen scepenen Olivier van Dixmude, Jooris Paeldijnc Michiels zuene, Jooris Fagheel, Brixis de Paeu ende Victor van Beicscooten. Ghedaen den achtsten dach van meye, int jaer ons Heren duust vierhondert ende zeven ende vertich.

Registr. Nigrum, fol. 169.

869.

Qualiter yssuwers parrochie de Zelebeke quitaverunt ecclesiam nostram de omni jure et exactione quas dicta parrochia potuit habere van der yssuwe de xxxvij. mensuris terrarum, quondam Judoco Coters pertinentibus, et de octo mensuris quondam Andree Paeldinc, nunc ecclesie nostre pertinentibus.

Wij Joos van der Poorte bailliu, Michiel Paeldijnc doctor in loyen ende Joos Bride de jonghe, mannen van leene ons gheduchts heren shertoghen van Bourgoingen, grave van Vlaendren, van zijner zale van Ypre, doen te weitene allen den gonen die dese presente letteren zullen zien of horen lesen, dat voor ons commen zijn Kerstiaen de Vos, Jan van Belle ende Jan Martin, prochianen ende wonachtich bin der prochie van Zeilebeke, de zelve personen ghelast zijnde van den ghemeenen prochiaenen ende inghezetene van der zelver prochie, in al zoo verre als haer die bestrect bin der castelrie van Ypre, kennen ende verclaersen dat eerwerdich here ende vadre in Gode mijn here de proost ende convent van sinte Martins tYpre wel ende duechdelic veryssuwet hebben eene hofstede, met zeven ende dertich ghemeeten lands, wijlen eer toe behorende Andries Paeldijnc, de welke voorseide landen ligghen in de voorseide prochie van Zeelbeke, van

1447-48. 9 Février.

ouden tijden behoort hebben ende ghegolden in allen commeren ende lasten, te weitene taillen, transpoorten ende subventien metter voorseide prochie van Zeelbeke, ende es al de voorseide hofstede ende landen boven verclaerst al gheleghen onder onsen voorseiden gheduchten here ende prijnce, in der manieren dat de letteren ende halmen daer of ghepasseirt voor scepenen van der voorseider zale inhouden ende verclaersen. Van der welker voorseider yssue, in al zoo verre alst an cleift der voorseider prochie van Zeelbeke ende den inghezeetenen van dierer, de voornoomde personen hilden hemleiden over vernoucht ende te vullen ghepaeyt, ende beloven den vorseiden mijn here den proofst ende zijn convent, in de name als boven, te quittene ende vri te houdene van allen subventien, transpoorten ende commerén ende lasten voorseid, die men in toe commende tijden daer of halen of heesschen zoude moghen in eenegher manieren, mits eene zeikere somme van penninghen, die de voorseide personen in de name van der voorseide prochie ontfaen hebbende, daerof quite sceldende mijnen voorseiden here den profst ende convent ende allen andren wient behoort. In kennessen der waerheiden zoo hebben wij bailliu ende mannen boven ghenomt dese presente letteren ghedaen zeighelen met onsen propren zeighelen ute hanghende. Dit was ghedaen den IX.sten dagh in spoorkele, int jaer duusentich vierhondert zevene ende veertich.

Registr. Nigrum, fol. 171.

870.

Littera per modum instrumenti confecta, mensionem faciens de cessione et remissione quatuor mensurarum et duarum virgarum terre, jacentium in parrochia de Zuudscote, factis per viduam Jacobi van den Bussche.

1447-48. 28 Mars. In nomine Domini. Amen. Presentis publici instrumenti tenore cunctis patefiat, quod cum Jacobus van den Bussche, parochianus de Boesijnghe, Morinensis dyocesis, emisset et justo emptionis titulo acquisivisset erga honestas personas Johannem Rugghevoet et domicellam Martinam conjuges, jam dicti loci de Boesijnghe, et Georgium Wagheman ac Mariam ejus uxorem, cives et incolas ville Yprensis, predicte Morinensis dyocesis, quatuor mensuras et duas lineas terrarum, parum plus vel minus, jacentes in et sub dominio seu vierscaria venerabilis et religiose domine domine abbatisse Messinensis in parrochia de Zuudscoten, sepe dicte Morinensis dyocesis, ut littere sub hec confecte, sigillis scabinorum prelibate domine abbatisse in cera viridi in cauda pergameni duplici impendentibus sigillate, inferius ante clausulam « De quibus omnibus et singulis etc. » de verbo ad verbum inserte de data anni Domini millesimi quadringentesimi quadragesimi tercii, XII. die mensis junii, expresse faciunt mensionem, animo tamen, affectu et intentione, diversis justis et rationabilibus causis, ut asseritur, conscientiam suam moventibus, dictas terras et omnia jura sibi in et super eisdem terris competentia cedendi, remittendi et transportandi pure et libere monasterio sancti Martini Yprensis,

ordinis sancti Augustini, expresse Moriuensis dyocesis, et in utilitatem, usum ac commodum ejusdem convertendi, sed inopinate occulta Dei voluntate, cui nullatenus est resistendum, ab hac luce substractus, intentionem et desiderium suum complere et perficere nequivit, hinc siquidem fuit et est, quod anno ejusdem Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo septimo, indictione undecima, die vero marcii mensis vicesima octava, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Eugenii, divina providentia pape quarti, anno decimo septimo, in mei notarii publici et testium infra scriptorum ad hec specialiter vocatorum et rogatorum presentia personaliter constitute discrete persone Georgius Buedssone et Anna ejus uxor, relicta quondam prenominati Jacobi van den Bussche, sepe nominati loci de Boesijnghes, meditantes et solerti maturaque deliberatione considerantes prelibati defuncti desiderium salutare, nolentes quod ipsius defuncti anima ab hujusmodi cessionis, remissionis seu transportationis mora seu omissione detrimentum patiatur, sed potius volentes, ut boni christicole stimulo caritatis compuncti, quod ejus laudabile propositum, quantum in ipsis est, ad debitum perducatur effectum, plus, ut ratio dictat et quemadmodum asstrinxerunt, animam diligentes quam corpus, ex eorum et cujuslibet ipsorum certa scientia et spontanea voluntate, bona fide eorum, gratis et sponte quibuscumque dolo et fraude cessantibus non seducti nec circumventi, omnibus melioribus modo, via, causa et forma quibus potuerunt, ipsa tamen Anna de licentia et consensu ipsius Georgii, ejus mariti presentis et licentiam eidem uxori sue ad infra scripta peragenda dantis et concedentis, dederunt, donaverunt, concesserunt et perpetuo transtulerunt et eorum quilibet dedit, donavit, concessit et perpetuo transtulit donatione, cessione et remissione pura, mera, simplici et irrevocabili, que fit et fieri dicitur inter vivos, vim insinuationis habente et imperpetuum valitura, ac si coram magistratu ac quolibet ad hoc competenti judice esset insinuata et ex causa donationis hujusmodi seu quasi, honesto et religioso viro magistro Johanni Roene, cellerario ac procuratori legitimo pretacti monasterii sancti Martini Yprensis, nomine et vice dicti monasterii stipulanti et recipienti, supradictas quatuor mensuras et duas lineas terrarum, parum plus vel minus, inferius latius specificatas, ac omnia jura, rationes et actiones reales et personales, mixtas, utiles et directas, anormalas, rei prosequutorias, aliaque et alias quascunque, que et quas ipsi conjuges donatores habebant, habere poterant ac debebant ac visi erant habere in terris, bonis et juribus predictis, ut supra donatis et remissis in manibus jam dicti procuratoris, ad opus, utilitatem et commodum dicti monasterii stipulantis ut supra et recipientis, ac in jus et proprietatem sepe dicti monasterii irrevocabiliter transtulerunt et transportaverunt, ac eorum quilibet dedit, donavit, remisit, transtulit et transportavit seu quasi, ita videlicet quod nomine dicti monasterii poterit agi, experiri et defendi utiliter et directe dictarum terrarum occasione, totiens quotiens fuerit opportunum, prout nomine ipsorum donatorum et per ipsos ante presentem donationem et cessionem fieri potuisset, divestientes se iidem conjuges ac eorum heredes de predictis terris superius cessis et remissis juribus

que earumdem, investientesque seu quasi de eisdem et juribus earumdem dictum monasterium ad et in personam magistri Johannis Roene, procuratoris sepedicti, presentis stipulantis solenniter et recipientis ad opus ejusdem. Quam quidem donationem dicti conjuges fecerunt et factam esse voluerunt, declaraverunt et intellexerunt prefato monasterio, tot et tantis ac diversis donationibus diversis temporibus factis, quod neutra ipsarum excedat seu dici posset excedere sommam quingentorum vel tricentorum aureorum, nec eam revocare vel revocari facere, pretextu immensitatis, nec ob ingratitudinis causam vel ob alimentorum defectum, nec pretextu ingressus religionis, nec ob aliam quamcumque causam, de jure nec de facto, prenominati conjuges promiserunt, nichilque fecisse vel dixisse, facereque vel dicere in futurum, quominus donatio et omnia et singula in ea contenta remaneant in sua perpetua et omnimoda firmitate. Preterea voluerunt supra dicti conjuges donatores et eorum quilibet voluit, casu quo ipsi seu ipsorum heredes, liberi vel imposterum successores presentem donationem impugnare seu infringere vellent, aut tantum facerent seu eorum alter faceret aut fieri procuraret, quod dictum monasterium de hujusmodi terris minime gaudere quiete et pacifice frui et uti posset ut de re propria, quod tenerentur et essent efficaciter obligati erga dictum monasterium in sommam sexdecim librarum grossorum monete Flandrensis communiter currentis, et eamdem sibi indilate solvere deberent, absque aliqua contradictione seu difficultate; quam vero sommam sexdecim librarum grossorum ipsi donatores sponte recognoverunt et confessi fuerunt et eorum quilibet recognovit et confessus fuit prefatum quondam Jacobum de Busco a bonis pretacti monasterii in numerata pecunia, per manus dictorum prepositi et conventus pro tempore existentium, ad solvendas predictas terras cum effectu habuisse et recepisse, ipsamque in eventum impedimenti appositi, ne hujusmodi donatio suum valeat sortiri debitum effectum, solvere per se et suos heredes bona et integra fide predicto monasterio, in presentia prenominati magistri Johannis Roene, procuratoris presentis et ut supra stipulantis et recipientis, promiserunt et promittunt, et eorum quilibet promisit et promittit, terras predictas quantum ad hec specialiter et expresse obligando et ypotecando. Et ad premissa omnia et singula melius et firmius observanda, et non veniendum contra ea seu eorum aliqua de jure nec de facto, et ad premissorum majorem certitudinem, ipsi conjuges donatores per se et suos predictos obligaverunt, supposuerunt, submiserunt se et suos ac omnia et universa et singula sua et suorum et cujusvis ipsorum bona mobilia et immobilia, presentia et futura quecumque, ubicumque locorum reperiri poterunt, juridictioni, cohertioni venerabilis curie Morinensis seu alterius cujuscumque spiritualis vel temporalis, ubicumque habitare vel inveniri poterunt in futurum, renuntiantes in premissis ipsi donatores et eorum quilibet, ipsa tamen Anna de licentia et consensu premissis, per pactum specialiter et expresse in hoc facto juri dicenti donationem factam in immensum et ultra sommam quingentorum vel trecentorum aureorum sine insinuatione non valere, et juribus dicentibus donationem propter ingratitudinem, alimentorum defectum, religionis ingressum aliumque casum quemcunque sive causam revocare seu revocari posse,

et specialiter et expresse ipsa Anna, de licentia et consensu predictis, omnibus juribus in favorem mulierum introductis et introducendis, et demum uterque ipsorum conventionem factam coram non suo judice competenti ante litem contestatam penitere posse, omnique alii juri canonico et civili, generalemque renuntiationem non valere, nisi precesserit specialis, ac omnibus et singulis privilegiis, rescriptis papalibus, imperialibus et regalibus concessis et concedendis, et in corpore juris inclusis et non inclusis, que contra premissa vel eorum aliqua objici possent sive dici, et presens publicum instrumentum et contenta in eodem infringi in aliqua sui parte. Sequitur tenor dictarum litterarum, de quibus in principio hujus publici instrumenti fuit facta mensio et est talis: « Wij Jhan Colpaert, Jacob van Provijn, Kerstiaen de Hane (*le reste comme ci-dessus*, n° 860). Ghedaen den XII. dach in wendemaent, int jaer ons Heren dusentich vierhondert ende drie ende veertich. » Et sic est finis dictarum litterarum, de quibus supra. De et super quibus omnibus et singulis premissis et preexpressis magister Johannes Roene, procurator et eo nomine quo supra, sibi fieri et tradi peciit et requisivit, prelibati vero conjuges sibi nomine predicto confici et tradi voluerunt et concesserunt unum vel plura publicum et publica instrumentum et instrumenta per me notarium publicum subscriptum, astantium personarum testimonium invocando. Acta fuerunt hec omnia in dicto loco de Boesijnghes, ante locum habitationis dictorum conjugum, presentibus ibidem discretis viris Johanne Stasin, parrochiano beate Marie de Brillo, et Johanne Leonis, habitante opidi Yprensis, laycis, prenominate Morinensis dyocesis, testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis. Approbo rasuras in lineis decima et quartadecima, factas non vicio sed errore, manuque mei notarii subscripti propria rescriptis, certifico.

Et me Petro Tierin presbitero, Morinensis dyocesis, publico sacra imperiali auctoritate notario, qui premissis donationi, cessioni, remissioni omnibusque aliis et singulis, dum prout supra scribuntur agerentur et fierent, una cum prenominatis testibus presens interfui, eaque omnia et singula sic fieri vidi, audivi et in notam sumpsi, ex qua publicum presens instrumentum extraxi et in hanc publicam formam redegi, scripsi manu propria et grossavi hicque me subscripsi et signo meo anteposito solito et consueto signavi, in fidem et validius testimonium omnium et singulorum premissorum, requisitus et rogatus.

Registr. Nigrum, fol. 165.

—

871.

Qualiter magister Johannes Roene, cellerarius ecclesie nostre, emit erga Willelmum Loysier, procuratorem legitimum Johannis van den Briade ejusque uxoris, xxvj. sol. ix. den. par. perpetui redditus quondam exeuntes ex domo nostra stante in oppositum van der Craene.

1449. Wij scepenen van der stede van Ypre doen te weitenne allen lieden, dat
20 Mai. meester Jan Roene, canonic ende nu ter tijd kellewaerdre van sijncte Martins tYpre, omme thuus ende erve van die van zijnte Martins voorseid te zuuverne ende tontlastene, heift ghecocht ende ghecreighen ervelike, ter voorseider kercke bouf, jeghen Willem Loysier, als procuruer van Janne van den Breaerde ende joncvrauwe Adelice van den Houte zijnen wive, bij letteren van procuratien ghezeighelt metten zeighele van zaken van scepenen ons harde zere gheduchts heren tsertoghen van Bourgoingen, grave van Vlaenderen, van zijnre vierscare te Steenvoorde, weisende van daten duust vierhondert neghene ende veertich, den XXVI.sten dach van april, die wij ghezien ende ghelezen hebben, de somme van xxvj. scellinghen ix. penninghen parisisen erveliker rente, die zij jaerlicx adden bezet bin der voorseider stede ende scependomme van Ypre, up een huus der vorseider kercke toebehorende, derve daer onder ende al datter toebehoort, ervast ende naghelvast, staende ende ligghende in de Naelstrate over dYpre jeghen over de Crane, tusschen den huuse ende erve Cathoons van der Letewe an de oost zijde over een zijde, ende den huuse ende erve Jacob Buedin marscalc an de west zijde over dander zijde. Van den welken coope de voorseide vercoopere hem, in de name als boven, ghehouden heift over wel te vullen vernoucht ende ghepaeyt, ende heift gherenuntiert ende es afghegaen nu ende ten ewelicken daghen van al den rechte dat hij, in de name als boven, zoude moghen halen of heesschen in eenegher maniere an de voorseide rente, beede de voorseide partien voor ons vervaende bij eede desen coop goed ende loyael wesende. In der welker ghedijnkenesse ende verseikertheide hebben wij desen carthre ghedaen zeighelen metten erfvachteghen zeighele van der steide van Ypre voorseid. In oorcondscepen van desen scepenen Kerstoffels de Maets, Jooris Paeldijnc filius Michiels, Wouter Gilloen ende Lamsin van Loo, int jaer XIIII^{c}. neghene ende vertich, den XX.sten dach van meye.

Registr. Nigrum, fol. 173.

—

872.

Littera supplicatoria domino officiali Morinensi ex parte nostra porrecta, ne in ordinatione quarumdam missarum in ecclesia sancti Petri Yprensis celebrandarum ecclesiam nostram in aliquo gravaret.

Cum nuper ad venerabilium et religiosorum virorum dominorum prepositi et conventus monasterii sancti Martini Yprensis, ordinis sancti Augustini, Morinensis dyocesis, referentibus et publicantibus kerkemagistris sive matriculariis ecclesie parrochialis sancti Petri ejusdem loci Yprensis et desuper locum predictum rumore replentibus, devenerit noticia vos venerabilem et circumspectum virum dominum officialem Morinensem, judicem ordinarium, judicialiter ordinasse, quod ipsi kerkemagistri de sex missis, quas dici debere pretendunt qualibet ebdomada in eadem, ecclesia sancti Petri, quarum quatuor jam diu est et per longi temporis spacium dominus Georgius de Cuppere presbiter ad altare beate Marie situm in eadem per modum capellanie seu cantuarii sive officii perpetui, sibi per dominum prepositum ejusdem monasterii pro tempore exercentem collate sive collati, dixit et celebravit, exinde percipiendo annuatim triginta duas libras parisienses monete Flandrie, videntibus, scientibus et non contradicentibus kerkemagistris prelibatis, necnon in titulum super quo et eo mediante promotus fuit ad sacros ordines, tenuit atque tenet, eumdem Georgium requirerent et sommarent, ut ipsas sex missas singulis septimanis pro dicto celebraret precio, alioquin eas per alium presbiterum ab ipsis ad hoc deputandum dici et celebrari facerent, quod multi opinantur, si ita factum foret, posse cedere in maximum prejudicium dictorum prepositi et conventus, ac eorum monasterii jurium et libertatum lesionem, quia sua interest, cum ipsi tam per se quam suos predecessores, a tanto tempore de cujus inicio memoria hominum non existit, sint in possessione pacifica dictam capellaniam sive cantuarium conferendi, prout contulerunt, etiam licet tamen premissa in eorum venire nullatenus possint mentem, quod vos, venerande domine judex, prefatos religiosos, quos ab incommoditatibus et indebitis novitatibus posse tenus preservare debetis, attento etiam quod non erant ad hoc vocati nec desuper in causam tracti coram vobis per ordinationem hujusmodi, si que facta sit, voluissetis aut velletis gravare aut ipsis seu eorum monasterio in aliquo fecisse prejudicium aut quoquomodo prejudicasse, cum res inter alios acta aliis prejudicare non debeat, hinc est, venerande domine judex, quod prefati religiosi vestre dominationi venerande humiliter et devote supplicantur, quatenus ad obstruendum ora obloquentium, ac predictum murmur exortum sedandum, declarare placeat et velitis nunquam fuisse vestre intentionis per ordinationem predictam aut alium quemcumque modum in hiis observatum faciendi prejudicium aut gravamen eisdem religiosis aut monasterio, seu juri eorum derogandi, ymo intendebatis et intenditis quod jus eorum, si quod in premissis eis com-

1449. Août?

petebat seu competit, sibi salvum, illesum et integrum remaneat, ac si de ipsa ordinatione nulla unquam mensio facta extitisset.

Registr. Nigrum, fol. 174.

873.

Sententia diffinitiva per dominum officialem Morinensem judicialiter lata, quomodo et qualiter in ordinatione quarumdam missarum in ecclesia sancti Petri celebrandarum non erat intentionis sue neque mentis in aliquo derogare juri ecclesie nostre.

1449. Feria quinta post festum beati Mathei apostoli et evangeliste, die videlicet
25 Septem. jovis, mensis septembris vicesima quinta, anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo nono, hora prime sedis ejusdem diei, venerabilis et circumspectus vir dominus officialis Morinensis pro tribunali et ad jura reddenda sedens, post exhibitionem supplicationis, de qua in albo presentis cedule facta est mensio, per dominum Appollinarem Canin presbiterum, procuratorem legitime constitutum dominorum prepositi et conventus monasterii sancti Martini Yprensis, ordinis sancti Augustini, Morinensis dyocesis, ac ejusdem inspectionem per ipsum dominum officialem mature factam, dixit et declaravit, quod per ejus ordinationem, super qua non erant confecte littere auctentice, et unde in eadem supplicatione tactum est, non intendebat neque intendit nec voluit aut vult derogasse aut prejudicasse seu derogare aut prejudicare eisdem dominis preposito et conventui aut ipsorum juri, si quod habeant, sed principaliter ejus versabatur et erat, versatur et est intentio, ut numerus dictarum missarum secundum earumdem primevam fundationem et institutionem qualibet ebdomada dicendarum non diminuatur, sed legitime adimpleatur. Actum Morini, in consistorio publico curie Morinensis, presentibus ibidem Roberto de Monte, clerico publico, Johanne Vinne et Johanne Rennekin, ejusdem curie juratis notariis, una cum pluribus aliis testibus ac me Johanne Uberti, clerico publico, auctoritate apostolica et ejusdem curie Morinensis jurato notario et promotore.

Registr. Nigrum, fol. 175.

874.

De quadam amicabili compositione facta inter nos et Johannem Scerdau ac Gelinam Luerpe ejus uxorem, super certa contentione sex mensurarum terre, una cum omnibus catallis dictis terris pertinentibus, jacentium in parrochia de Zelebeke.

1449. Wij Kerstoffels de Maets ende Jooris Paeldijnc filius Michiel, scepenen van
8 Décembr. der stede van Ypre, doen te weitene allen lieden, dat als van dat zekere questie ende ghescil gherescepen was te rijsene tusschen eerwerdeghen religieusen mijn here den proofst, deiken ende tconvent van sijnte Martins tYpre over een zijde,

ende Jan Scerdau ende Gelijne Luerpe zijnen wive, wilen wedewe Lamsins van den Driessche, vremde over dandre zijde, uut cause van dat de voorseide religieusen proofst ende convent maintnerden der kerke toebehoorende zes ghemeeten lands, littel min of meer, metten huusinghen ende andre groene cateilen daer up staende, ligghende in de prochie van Zeelebeke, in de parceelen hier na verclaerst: te wetene een ghemet in de hofstede staende oost van der hofstede van den hospitale up de maerct van der vooseider stede, zuut van der galghe, ligghende metter west zijde ant land van den vorseiden hospitale ende metten noort hende ant land van Maeylin Luerpe; item zuut van der hofstede van den voorseiden hospitale twe ghemeeten, ligghende metter west zijde an tland van den voorseiden hospitale, ende metter oost zijde an tland van Willem van den Driessche; item noordoost van den eersten eenen ghemeete voorseid in de hofstede, streckende over eene cleene strate, drie ghemeeten metter west zijde andt land van Jacob van Beaurewaert, ende metter oost zijde an den busch of helst van Willem van den Houte; daer toe de voorseide Jhan ende zijn wijf zeiden de contrarie wat rechts daer an hebbende, ende om alle de voorseide questie ende rigueren te scuwene, soo hebben hemleiden beede de vorseide partien bij vriendelieken accoorden ghekeert ende ghesubmitteert int zegghen, wijsdom ende ordinance van Jhan Bossaert ende Jhan Stacin, de welke hebbende bij goeder deliberatie over ghezien ende ghehoort al tghuunt dat elc van de voorseide partien hebben ghewillen bewijsen, zegghen ende allegieren om zijn rechte te doen blikenne, beede bij letteren, instrumenten, ontfancbouken ende andersins, diere de voorseide religieusen of hebben, soo verre dat de voorseide arbijters beede eens ende van accoorde zijnde, hebben voetstaende haerleider zeggherscip ende vannesse tonser ieghenwoordicheid ghezeit, ghewijst ende gheappoynteirt, als omme eeuwelicken ende tallen daghen ghehouden ende vulcommen te zijne, in der maniere hier naer verclaerst. Te wettene dat de voorseide religieusen, ter kerke bouf, eeuwelicke ende ervelicke zijn ende werden sculdich te hebbene ende te ghebruckene van den voorseide zes ghemeiten lands metten cateilen daer up staende, als van haerleider propren vri eeghenne goede, behouden dat de voorseide Jan Scherdau ende zijn wijf zullen moghen bliven bewonende thofstedekin met eenen ghemeete lands, toten eersten daghe van meye eerst commende ende viertienacht daer achter, zonder begrijp of ooc zonder yet dan of te gheivene of te betalene in eenegher manieren; maar zullen de voorseide religieusen ghehouden zijn te betalene an ghereede penninghen de somme van twaelf ponden parisisen vlaemscher munte. Mits welken voorseide seggherscepe ende appoeyntemente elc van den voorseiden partien hilden hemleiden elc van andren over wel vernoucht ende te vullen ghepaeyt, ende belofden den vorseiden Jan ende zijn wijf over hemleiden ende hemleider naercommers der voorseide kercke van den voorseiden lande paysivelic te latene ghebruken nu ende ten eweliken daghen. In kennessen van onsen zeghelen hier an ghedaen, int jaer XIIII^c. neighene ende veertich, den VIII.sten dach van decembre.

Registr. Nigrum, fol. 175.

875.

Littera provisionis Nicolai pape quinti, super qualibet indebita molestatione nobis non inferenda a quibuscumque personis et in bonis vel juribus.

1451. 23 Décemb. Nicholaus episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis sancti Martini Tornacensis, et sancti Bartholomei de Eechoudt in Brugis, ac sancti Nicholay extra muros Furnenses, Tornacensis et Morinensis diocesium, monasteriorum abbatibus, salutem et apostolicam benedictionem. Militanti ecclesie licet immeriti disponente Domino presidentes, circa curam ecclesiarum et monasteriorum omnium solertia reddimur indefessa soliti, ut juxta debitum pastoralis officii eorum occurramus dispendiis, et profectibus divina cooperante clementia salubriter intendamus. Sane dilectorum filiorum prepositi et conventus monasterii sancti Martini Yprensis, per prepositum soliti gubernari, ordinis sancti Augustini, Morinensis diocesis, conquestionem percepimus, quod nonnulli archiepiscopi et episcopi aliique ecclesiarum prelati et clerici ac ecclesiastice persone, tam religiose quam seculares, necnon duces, marchiones, comites, barones, milites et layci, communia civitatum, universitates oppidorum, castrorum, villarum et aliorum locorum, et alie singulares persone civitatum et diocesium et aliarum partium diversarum occuparunt et occupari fecerunt castra, villas et alia loca, terras, domos, possessiones, jura et jurisdictiones, necnon fructus, census, redditus et proventus dicti monasterii, et nonnulla alia bona mobilia et immobilia, spiritualia et temporalia, ad prepositum et conventum ac monasterium predictos spectantia, et ea detinent occupata seu ea detinentibus prestant auxilium, consilium vel favorem ; nonnulli etiam civitatum, diocesium et partium predictarum, qui nomen divinum in vanum concipere non formidant, eisdem preposito et conventui super predictis castris, villis et locis aliis, terris, domibus, possessionibus, juribus et jurisdictionibus, fructibus, censibus et proventibus eorumdem et quibuscunque aliis bonis mobilibus et immobilibus, spiritualibus et temporalibus, et aliis rebus ad eosdem prepositum et conventum ac monasterium spectantibus, multiplices molestias et injurias inferunt et jacturas. Quare dicti prepositus et conventus nobis humiliter supplicarunt, ut cum eisdem valde reddatur difficile et singulis querelis ad apostolicam sedem habere recursum, providere ipsis super hoc paterna diligentia curaremus. Nos igitur adversus occupatores, detentores, presumptores, molestatores et injuriatores hujusmodi illo volentes eisdem preposito et conventui remedio subvenire, per quod ipsorum compescatur temeritas, et aliis aditus committendi similia precludatur, discretioni vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus vos vel duo, aut unus vestrum per vos seu alium vel alios etiam, si sint extra loca in quibus deputati estis conservatores et judices, prefatis preposito et conventui efficacis defensionis presidio assistentes, non permittatis eosdem super hiis et quibuslibet aliis bonis et juribus ad prepositum et conventum ac monasterium predictos spectantibus ab eisdem vel quibusvis aliis indebite molestari vel eis gravamina vel damna, vel

injurias irrogari fieri (?) dictis preposito et conventui, cum ab eis vel procuratoribus suis aut eorum aliquo fueritis requisiti de predictis et aliis personis quibuslibet, super restitutione hujusmodi castrorum, villarum, terrarum et aliorum locorum, jurisdictionum, jurium, bonorum mobilium et immobilium reddituumque et proventuum et aliorum quorumcunque bonorum de quibuscunque molestiis, injuriis et damnis presentibus et futuris, in illis videlicet que judicialem requirunt indaginem summarie, de plano, sine strepitu et figura judicii, in aliis vero prout qualitas eorum exegerit justicie complementum, occupatores seu detentores, presumptores, molestatores et injuriatores hujusmodi necnon contradictores quoslibet et rebelles, cujuscunque dignitatis, status, ordinis vel conditionis extiterint, quumcunque et quotienscunque expediverit, auctoritate nostra per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo, invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis, non obstantibus tam felicis recordationis Bonefacii, pape octavi predecessoris nostri, in quibus cavetur, ne aliquis extra suam civitatem et diocesin, nisi in certis exceptis casibus et in illis ultra unam dietam, a fine sue diocesis ad judicium evocetur, seu ne judices et conservatores a sede deputati predicta extra civitatem et diocesin, in quibus deputati fuerint, contra quoscunque procedere, sive alii vel aliis vices suas committere, aut aliquos ultra unam dietam a fine diocesis eorumdem trahere presumant, dummodo ultra duas dietas aliquis auctoritate presentium non trahatur, seu quod de aliis quam de manifestis injuriis et violenciis et aliis que judicialem requirunt indaginem, pejus in eos si secus egerint, et in id procurantes adjectis conservatoribus se nullatenus intromittant, quam aliis quibuscunque constitutionibus a predecessoribus nostris romanis pontificibus, tam de judicibus delegatis et conservatoribus, quam personis ultra certum numerum ad judicium non vocandis, aut aliis edictis, que vestre possent in hac parte jurisdictioni aut potestati ejusque libero exercitio quomodolibet obviare, seu si aliquibus communiter vel divisim a predicta sit sede indultum, quod excommunicari, suspendi vel interdici, seu extra vel ultra certa loca ad judicium evocari non possint, per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi et eorum personis, locis, ordinibus et nominibus propriis mensionem, et qualibet alia dicte sedis indulgentia generali vel speciali, cujuscunque tenoris existat, per quam presentibus non expressam vel totaliter non insertam vestre jurisdictionis explicatio in hac parte valeat quomodolibet impediri, et de qua cujusque toto tenore de verbo ad verbum in nostris litteris habenda sit mensio specialis. Ceterum volumus et apostolica auctoritate decernimus, quod quilibet vestrum prosequi valeat articulum etiam per alium inchoatum, quamvis idem inchoans nullo fuerit impedimento prepeditus, quodque a data presentium sit vobis et unicuique vestrum in premissis omnibus et eorum singulis, ceptis et non ceptis, presentibus et futuris, perpetuata potestas et jurisdictio attributa, ut eo vigore eaque firmitate possitis in premissis omnibus ceptis et non ceptis, presentibus et futuris, et pro predictis procedere, ac si dicta omnia et singula coram vobis cepta fuissent, et jurisdictio vestra et cujuslibet vestrum in predictis omnibus et singulis per citationem vel modum

alium perpetuata legitimum exstitissent, constitutione predicta super conservatoribus et alia qualibet in contrarium edita non obstante presentibus perpetuis futuris temporibus duraturis. Datum Rome apud sanctum Petrum, anno incarnationis dominice millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo, decimo kalendas januarii, pontificatus nostri anno quinto. Sic subsignatum: Pe. de Noxeto et subscriptum supra plicam: L. de Castiliono.

Registrum Nigrum, fol. 189 (dans une autre pièce).

876.

Sentencia diffinitiva lata per dominum abbatem sancti Nicholai Furnensis, judicem et conservatorem privilegiorum nostrorum, super tercia parte decime lanarum in parrochiis de Tetighem, Uxem et Leffrinhouke, contra quosdam parrochianos de Tetighem.

1451-52. 3 Février.

Noverint universi presentes litteras inspecturi, quod cum certus processus coram nobis abbate monasterii sancti Nicolay Furnensis, ordinis Premonstratensis, Morinensis dyocesis, judice et conservatore una cum non nullis aliis etiam jurium et privilegiorum venerabilibus et religiosis viris dominis preposito et conventui monasterii sancti Mertini Yprensis, ordinis sancti Augustini, dicte dyocesis, a sancta sede apostolica indultorum, ab eadem deputato et commisso, intentatus, incoatus atque aliquamdiu ventilatus fuerit per et inter prefatos dominos prepositum et conventum beati Martini Yprensis vel eorum procuratorem pro eis ex una, agentes, et discretos viros Petrum van den Bussche, alterum tutorum heredum quondam Theodorici Cants, et Thomam van den Torre, ad causam domicelle relicte ejusdem Theodorici Cants modo uxoris sue et eis nominibus reos et defensores partibus ex altera, super eo quod dicti actores petierunt a dictis reis sive defensoribus terciam partem decime lanarum sexcentum ovium in domo et pascuis prefati quondam Theodorici Cants temporibus retroactis nutritarum et tonsarum in parrochiis de Leffrinhouke, Teetegheem et Uxem, dicte dyocesis, in quibus parrochiis tercia pars decime lanarum eysdem dominis de Ypris ab antiquo spectare dinoscitur, aliis duabus partibus venerabilibus ac religiosis viris dominis abbati et conventui monasterii sancti Winnoci Bergensis, dicte Morinensis dyocesis, pertinentibus, ut dixerunt, pro qua tercia parte decime lanarum dictarum ovium dicti domini de Ypris aut eorum procurator petierunt aut petiit viginti vellera lanarum, vel duodecim solidos Flandrenses pro quolibet vellere, vel saltem tantum pro quolibet, quantum rationis esset et nobis consonum videretur, et pluribus prorogationibus terminorum et dietarum in dicto processu factis per prefatum Petrum van den Bussche, ad interim loquendum cum illis quorum interesse putabat, ut dixit, hodierna die dicte partes coram nobis pro tribunali ad jura reddenda et causas audiendas tempore et loco consuetis sedentibus personaliter comparuerunt bene avisate et ad plenum resolute in materia dicti processus, ut dixerunt, et nostram desuper ordinationem et

diffinitivam sententiam hinc inde seriose requisierunt, affirmantibus dictis defensoribus, quod ipsi nullatenus juri dicti monasterii de Ypris nec cujuscumque ecclesie, sicut et (1) boni catholici tenentur, vellent in aliquo derogare. Nos igitur Lymannus abbas, judex et commissarius prefatus, visis et diligenter consideratis meritis cause dicti processus cum aliis ad hoc de jure considerandis, solum Deum pre oculis habentes, dicimus et decernimus dictos defensores, nominibus quibus supra, in petitione dictorum actorum condempnandos fore, et eosdem ad solvendum dictis actoribus pro dicta tercia parte decime lanarum octodecim vellera, novem eorum ad quinque solidos et sex denarios, et aliis novem ad septem solidos et sex denarios parisienses monete Flandrensis per nos taxatis, una cum expensis in eodem processu factis, eisdem ad quinque libras et. viij. solidos parisienses ejusdem monete taxatis, hac nostra ordinatione et diffinitiva sententia sententialiter condempnavimus et condempnamus. In cujus rei testimonium presentes litteras sigilli nostri ad causas jussimus appensione muniri. Datum et actum in dicto nostro monasterio, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo, indictione quinta decima, mensis februarii die tercia, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri Nicolai, divina providentia pape quinti, anno quinto.

Registr. Nigrum, fol. 172.

877.

Littere quietanciarum Bartholomei van Trieren et Thome Vijnc, ratione partis seu portionis ipsis provenientis ex causa mortis Margarete Muergaleyts, olim prebendarie monasterii ecclesie nostre.

Wij Meeus van Trieren ende Thomaes de Vijnc doen te wetene allen lieden, 1453.
dat wij ende elc van onsleiden ons houden over wel vernoucht ende ghepayt 3 Mai.
van al zulken deele en portie als onsleiden zoude moghen verstoorven wezen bij der doot Mergriete Muergaleyts, wijlen provendiere van den cloostre van zijnte Maertins tYpre, van den zelven heren proofst ende religieusen van den voornoomden cloostre, de zelve heren quijte der of sceldende teuwicheiden, belovende over ons ende onze naercommers nemmermee yet de zelve proost ende religieusen yet der of te heesschene of te doen heesschene, na den inhoudene van zekeren lettren van condempnatien ghepasseert voor mijnen heren van den rade int jaer LII. den XX.sten in maerte. In kennessen van den zeighele van mi Meeus van Trieren ende mijn handteekene Thomaes de Vijnc, hier up gheplact ende ghestelt den derden dach in meye, int jaer duust vier hondert drie ende vichtich.

Registr. Nigrum, fol. 177.

---

(1) Ms. nec.

878.

Quietancia mille noningentorum et viginti librar. par. facta domino preposito et cantori Morinensi, ratione collectionum cujusdam subventionis ad instar trium decimarum integrarum domino duci Burgondie concessarum.

1455-56. 29 Février. Ego Galterus de Maudra, ecclesiarum beate Marie Brugensis et sancti Petri Casletensis prepositus, consiliariusque metuendissimi domini mei domini ducis Burgondie et Brabantie, et ab eodem cujusdam subventionis sibi per dominos prelatos et collegia ceterosque viros ecclesiasticos comitatus Flandrie in diocesibus Cameracensi, Morinensi, Tornacensi atque Trajectensi consistentes, ac bona et possessiones inibi habentes et possidentes, ad instar et valorem trium decimarum integrarum, juxta et secundum reductionem antiquam de semestri in semestre, pro relevamine onerum et expensarum per ipsum dominum nostrum ducem in et pro defensione fidei nostre christiane contra et adversus Teucros *(sic)* ejusdem fidei nostre inimicos et invasores sustinendorum concesse, receptor generalis commissus et deputatus, fateor me habuisse et recepisse a reverendo patre domino Lamberto, ecclesie sancti Martini Yprensis preposito, et venerabili viro magistro Johanne Volpe, cantore et canonico Morinensi, ejusdem subventionis sive trium decimarum in dicta Morinensi dyocesi collectoribus particularibus commissis et deputatis, super eo quod ratione subventionis aut trium decimarum hujusmodi ipsi debent ac debere poterunt, sommam mille noningentorum et viginti librarum parisiensium monete Flandrie, de qua quidem somma mille noningentorum et viginti librarum parisiensium monete predicte me teneo pro contento. Teste signo meo manuali hic apposito mense februarii die ultima, vicesima videlicet nona propter bissextum, anno Domini M°. CCCC°. quinquagesimo quinto.

Registr. Nigrum, fol. 176.

879.

Compositio facta ratione certorum bonorum olim spectantium ad Georgium de Wilde, filium Georgii, confiscatorum, inter nos et Georgium de Wilde, filium Francisci. Item quietancia vj. lib. xviij. sol. par.

1456. 5 Juin. Ic Jooris de Wilde, Franse zone, doe te weitene allen lieden, ute dien dat meester Lambrecht van der Woestene, proofst van den cloostre van zijnte Martins tYpre, zekere goedinghen wijlen toe behoorende Jooris de Wilde, Jooris zone, zijnde ende wezende onder zijn herscip in den handen van religieusen persoonen meester Jan Roene deken, dher Jan de Buc kellewaerder ende dher Thomaes de Riedere, canoneken van den zelven cloostre, gheanevaert ende ghearesteerd hadde te zijns voorseide cloosters bouf over gheconfisquiert bastaerde goed,

ghemerct dat de voorseide proofst tvoorseide goed bevonden hadde bin zinen heerscepe vermoghende hoghe, middele ende nedere, ende ghezien dat Marie Aletrue, zuster van den voorseiden Joris de Wilde, Joris zone, ter cause van huerer horie, ende ic Joris de Wilde, Franse zone, metghaders zijnter Niclaeus ghilde, als scultheeschers van den voorseide goede blevende achter de doot van Joris de Wilde, Jooris zone, hiesschen den vorseide here proofst zekere somme van ghelde naer der quantiteyt van den goede wezende onder theerscip, ende ter cause van dien begonste rijsen ghescil tusschen der voorseide partien, soo eist dat de voorseide here de proost ende ic Joris de Wilde, Franse zone, uuter name van mi, over Marie Aletrue ende zijnter Niclaeus ghilde, bij den tusschen sprekene van Joris Paelding, Michiels zone, ende Passchier van der Beke, gheappointiert zijn in deser manieren, dat meester Jan Roene, deken, uuter name van den cloostre ende religieusen voorseid, zal mi Joris de Wilde, Franse zone, voor mi, voor Marie Aletrue ende zijnter Niclaeus ghilde, wien ic Joris voorseid vervanghe, gheven de somme van zesse ponden achtien scellijnghen groten vlaemscher munten, de welke somme van vj. lib. xviij. scellijnghen groten ic Joris de Wilde, Franse zone, voorseid ten daghe van heident gheheven ende ontfaen hebbe, daen of ic mi houde wel over vernoucht ende betaelt van den voorseiden cloostre, quijte sceldende den voorseide religieusen, ende belove hemleiden bij deser presenter lettren te warandeerne jeghen der voorseide Marie, der ghilde ende allen anderen wien metten rechte quitanche toebehoort. In oordconscepen van mijnen zeghel hier an ghedaen den vijfsten dach van wedemaent, int jaer duust vierhondert zesse ende vichtich.

Registr. Nigrum, fol. 177.

880.

Concordia sive transactio facta inter nos et dominos tutorem seu advocatum, scabinos et concilium Yprense, de et super quatuor processus habitos inter nos et dictos dominos Yprenses, videlicet pro celebratione certarum missarum, item ratione venditionis vini, item ratione arrestationis seu confiscationis bonorum quondam Margarete Muergaleits bastarde, mortue in dicto monasterio, item ratione certarum arborum amputatarum per dominos Yprenses.

De raedslieden mijns heren shertoghen van Bourgoingen, van Brabant ende 1458.
van Limborch, grave van Vlaendren, van Artoys, van Bourgoingen, van Hene- 11 Décemb.
gauwe, van Hollant, van Zeelant ende van Namen, gheordeneert in Vlaendren, doen te wetene allen lieden, dat ute dien dat up den dach van heden voor ons commen ende ghecompareert zijn in persone meester Floreins Wielant ende Joos Vroylof, als procureurs van voocht, scepenen ende raed van der steide van Ypre, over ende uter name van der selver steide, soffisantelic ghefondeert bij lettren van procuracien onder den zeghel van zaken van der voorseide stede, in groenen wasse ende dobbelen steerte, gans ende gave zonder enighe vice of rasure, daer

of tinhouden hier naer volcht: « Allen den gonen die dese presente lettere zullen zien of horen lesen, vooghd, scepenen ende raed van der stede vau Ypre saluut. Doen te wetene dat wij, over ons, elkeu van ons ende uter name van al den ghemenen van der voorseide stede, hebben ghestelt, gheordeneert ende moghende ghemaect, ende bij desen presenten letteren stellen, ordeneren ende maken moghende onse procureurs generale ende speciale boden meesters Jacob de Mussen ende Floreins Wielant, Loy van den Rine ende Joos Vroylof, alle te gadere ende elken sonderlinghe togher deser lettren, omme, over ende in de name van ons, elken van ons ende uter name van den ghemeenen van der selver stede, te bewaerne al onse ende der voorseide stede zaken, rechten, questien, causen, clachten, ghedijnghen ende bederven, die gheporret of ontgonnen zijn of te porrene of tontgonnene, also wel in heeschene als in verwerene, die wij nu hebben of meenen thebbene ende hebbeu zullen jeghen alle personen, van wat state of condiçien dat zij zijn, in allen hoven, voor alle heren, rechters, wethouders, commissarissen ende allen anderen justiciers ende officiers of hueren stedehouders, also wel van der helegher kerke als van weerlicken hoven van zo wat moghenteden dat zij useren of ghefondeert zijn. Ende zonderlijnghe wij, over ons, elken van ons ende uter name van al den ghemeenen van der voornoomde stede, hebben ghegheven ende bi desen presenten lettren gheven onsen voornoomden procureurs ende elken van hemleden zonderlijnghe vulle macht ende special bevel omme met eerwerdeghen vadere in Gode mijnen here den proofst, religieusen ende convente van der kerke van sente Martins tYpre, uter name van der selver kerke, ofte met hueren ghedeputeerden ofte raedslieden accord, transactie ende appointement te makene van ende up al sulke questien, processen ende ghedijnghen als nu gheresen ende gheporret zijn, rijsen of porren zouden moghen tusschen ons, uter name van der voorseide stede, of een zijde, ende den voorseiden proofst, religieusen ende convente van der voorseide kerke van sente Martins of andere, ende alsulc accord, transactie of appointement als bi onsen voorseiden procureurs ofte raedslieden gheadvisert ende ghesloten wert metten voorseiden proofst, religieusen ende convente van der voornoemde kerke ofte met hueren ghedeputerden ofte raedslieden uter name van der voorseide kerke, die accorden ende appointementen bij onsen voornoomden procureurs of den eenen van hemleiden te verkennene voor hoghe ende moghende heren mijn heren van den rade ons gheduchs heren ende princhen gheordinert in Vlaendren, omme daerin bij hemleiden ghecondempnert tsine, ende generalike omme al te doene in tguent dat voorseid es, dat wij zelve zouden moghen doen, mids dat wijre present waren ende vooroghen. tWelke voorseid accord, appointement ende condempnacie wij in de name als boven belooft hebben ende bij desen presenten lettren beloven te houdene goed, vast ende ghestade, sonder enichsins der jeghen te gane in toecommende tijden, up tverbant ende obligacie van al onsen ende der vorseide stede goede vooroghen ende toecommende. In oorcontscepen van desen so hebben wij dese presente lettren ghedaen zeghelen metten zeghele van zaken van der voorseide stede van Ypre, den twijntichsten dach van novembre, int jaer duust

IIII^c. achte ende vichtich. » of een zijde ; ende meester Jan Roene deken metgaders her Jan den Buc keelwaerdere van der kerke van sente Martins tYpre, als procureurs van den proofst ende convente van der selver kerke, insghelijcx ghefondert bij lettren van procuracien onder de seghels van den voorseiden proofst ende convent, ooc in groenen wasse ende dobbele steerten, gave ende gheheel zonder enighe suspicie, danof insghelijcx tinhouden hier naer volcht: « Wij Clays, bi den goddelijcken ghedoghe proofst van der kerke ende cloostre van sente Martins bin der stede van Ypre, van der oordine van sente Augustine, int bisscobdom van Therenboorch, ende al ghemene convent van der selver kerke doen te wetene alle den ghonen die dese presente lettren zullen zien of horen lesen, dat wij, unter name van ons ende van der voorseide kerke, hebben ghestelt, gheordenert ende moghende ghemaect ende bij desen presenten lettren stellen, ordeneren ende maken moghende onse procureurs speciale ende generale boden meester Jan Roene deken, her Wouter Toenin prochipape, ende her Jan de Buc kelwaerdere van der voorseide kerke, alle drie religieusen in de selve kerke, alle te gadere ende elken sonderlinghe togher deser lettren, omme, over ende in de name van ons, elken van ons ende uter name van der voorseide kerke, te bewaerne al onse ende der kerken zaken voorseid, rechten, questien, causen, clachten, ghedinghen ende bederven, die gheporret of ontgonnen zijn of te porrene of tontgonnene, also wel in heescene als in verweerne, die wij nu hebben of meenen thebbene ende hebben zullen jeghens alle personen, van wat state of condicien dat zij zijn, in alle hoven, voor alle heren rechters, wethouders, commissarissen ende alle andre justiciers ende officiers ende hueren stedehouders, also wel van der helegher kerke als van werliken hoven, van wat moghenteden dat zij useren of ghefondeert zijn. Ende sonderlijnghe wij, over ons, elken van ons ende uuter name van der voorseide kerke, hebben ghegheiven ende bij desen presenten lettren gheven onse voorseide procureurs ende elken van hemleiden zonderlijnghe vulle macht ende special bevel omme met eersamen ende wijsen onsen lieven ende zere gheminden vrienden voocht, scepenen ende raed van der stede van Ypre, uuter name van der zelver stede, ofte met hueren ghedeputerden ofte raedslieden accoord, transactie ende appointement te makene van ende up al zulke questien, processen ende ghedijnghen als nu gheresen ende gheporret zijn, rijsen of porren zoude moghen tusschen ons, uuter name van der voorseide kerke, of een zijde, ende den voorseiden vooght, scepenen ende raed van der voorseide stede of andere, ende al sulc accord, transactie of appointement als bij onsen voorseide procureurs ofte raedslieden, gheadvisert ende ghesloten wert metten voorseiden vooght, scepenen ende raed van der voorseide stede van Ypre ofte met hueren ghedeputerden ofte raedslieden, uuter name van der voorseide stede, die accorden ende appointementen bij onsen voorseide procureurs of den eenen van hemleiden te verkennen voor hoghe moghende heren van den rade ons gheduchs heren ende princen gheordenert in Vlaenderen, omme daerin bij hemleiden ghecondempnert te sine, ende generalike omme al te doene int guent dat voorseid es, dat wij selve zouden moghen doen, mids dat wijre present waren ende voorhoghen.

tWelke voorseid accord, appointement ende condempnacie wij, in de name als boven, belooft hebben ende bi desen presenten lettren beloven te houdene goed, vast ende ghestade, zonder eenichsins der jeghen te gane in toecommende tijde, up tverbant ende obligacie van al onsen ende der voorseide kerken goede vooroghen ende toecommende. In orcondscepe van desen so hebben wij dese presente lettren ghedaen zeghelen metten zeghele van ons Clays proofst ende den zeghele van den voorseiden convente. Dit was ghedaen in onsen convent, daer de zaken verhaelt waren dan of wij gheappointiert ende verlijct zijn metter voorseide stede den zeven en twintichsten dach van novembre, int jaer ons Heren duust IIII^{c}. acht ende vichtich, den tweeden dach van decembre. » of andere; zegghende de voorseide procureurs, in de name als boven, dat van zekeren questien, processen ende ghedijnghen hier voortijds gheresen tusschen den voorseiden constituanten zij zonderlijnghe verleken, vereenst ende verappointiert waren ende zijn in der voorme ende maniere begrepen in zekere cedulle, die de voornoomde procureurs in der name als boven ons gheexibeert hebben, versoukende de zelve cedulle voor ons ghelesen thebbene, ende int onderhouden ende vulcomen van dien, elc evenverre dat zijnen meesters an gaen mach, bi ons ghecondempnert te sine, van welker cedulle tinhouden hier naer volght van woorde te woorde: « Omme « af te legghene zulke ghedijnghen, questien ende ghescillen als gheresen zijn « tusschen vooght, scepenen ende raed van der stede van Ypre, over ende uuter « name van der voorseide stede, of een zijde, ende den proofst, deken ende convent « van der kerke van sinte Martins binnen Ypre of andere, ter cause van vier pro- « cessen, teen hanghende int gheestelike hof van Therenborch, om ghebrec van « zeker ghetal van messen ervelijc beset elcxs daechs, die de voorseide kerke « ghehouden es te doen doene, ende daer of de voorseide religieusen tgoed besitten « zonder den dienst Gods te doene onderhouden, te wetene eene messe sdaeghs, « beset bij wilen Wouter metter Hand in de kerke van sinte Cruus; item een « messe sdaeghs, beset bij Margriete, de wedewe van wijlen Lambrecht Voet, int « hospitael van sinte Katelinen tYpre; item een messe de weke in der zieker lieder « ouder capelle; item ter Magdalene ten Hoghen zieken een messe sdaeghs beset « bi Aleit van Harijnghe; item een messe sdaeghs tonser Vrauwen ten Briele « snuchtens tijlic beset bij wijlen Kerstine, de wedewe van wijlen Lambrecht « Staliu; item een messe sdaeghs in de prochikerke van sinte Jans snuchtens « tijlic, beset bij wilen waren Lambrecht Bardonc ende Kerstine sinen wive; item « een messe sdaeghs int gasthuus up de marct, beset bi Jordaen Batelmeussone; « item een messe sdaeghs in de prochie kerke van sinte Jacobs, beset bi Jan « Bardonc; item een messe sdaeghs voor onser Vrauwen ten Briele, beset bi « den prochianen van der prochie; item een messe sdaeghs int gasthuus up de « marct, beset bi wijlen Pieter Broederlam ende Beatrice zijn wijf; item een messe « sdaeghs naer deerste messe tsinte Martins, ghenaemt de tweede messe; item « een messe sdaeghs tsinte Martins voor sinte Gandolf, ende zeven messen in « de vanghenesse van der stede van Ypre telken viertien daghen, also de « voorseide vooght, scepenen ende raed int voorseide proces Theerenbourch main-

« tenerden; dan of de voorseide religieusen sustineren ter contrarie, segghende « dat de fondacien ende assignementen van eneghen van den besetten van « den bescreiven godlijcken dienste ende messen van ouden tijden verdonkert, « ghedestruert ende verloren zijn bi den orloghen, die int land van Vlaendren « ghesijn hebben ende andersins, ende dat bin hondert jaren harwaert ende « tijds meer vele van der messen die de voorseide vooght, scepenen ende rade « begheren ghedaen thebbene, niet ghedaen ghesijn en hebben, ende dat zij ooc « diversche messen doen celebreren binnen der stede van Ypre svoorseids cloosters « coste, darof zij gheen goed en besitten; twe andre processen hanghende voor « mijne heren van den rade in Vlaendren, teen sprutende ter cause van der ma- « niere die de voorseide religieusen houden int peneghen ende uuten van den « wijnen die si in legghen moghen thuerer theere, ende ooc simperlijc vercopen « tot zekeren ghetale toe van vaten, naer uutwijsene van zekeren traitiete ende « accorde hier voortijts hier up ghemaect tusschen den voorseiden religieusen an « deen zijde, ende de voorseide stede an dandre, houdende zate, stekende up- « penbare teekin, uut doende crijeren hueren wijn ende andersins al tselve doende, « dat uppenbare taverniers gheploghen hebben te doene; daerof de voorseide « religieusen zegghen ter contrarie, ende dat sij niet anders in dit stic en doen, « dan zij ghecostumert zijn ende gheweest hebben van doene van ouden tijden; « ende tandere ter cause van den goede bleiven naer de doot van wylen was « Mergriete Muergaleits, wedewe van Boudin Ribout, bastarde, ghestorven int voor- « seide cloostere, poortesse van Ypre, daer of de voorseide religieusen tgoed an « hemleden ghetrocken hebben als bastarde goed, hoe wel dat, naer de previlegen, « vryheden, costumen ende usagen van der voorseide stede, de vrienden ende maghen « van huerer moeder zijde dat goed als portesse ghestorven van Ypre sculdich « sijn te deelne, ghelijc de voorseide vooght, scepenen ende raden sustineren; den « voornoomden religieusen zegghende ter contrarie, ende dat in ende onder huer « herscip binnen den voorseiden cloostre de voornoomde bastarde ghestorven « was, daer up zij vermoghen alle justicie hoghe, middele ende nedere, bastarde « goed ende andere herlicheden, ende also wel van poorters ende portessen van « Ypre als van anderen; ende twierde proces hanghende voor minen gheduchten « heere, ter cause van dat de voorseide vooght, scepenen ende raden hadden in « den tijd van der oorloghe lestleden, die was tusschen den zelven minen gheduchten « heere ende die van Ghent, ghedaen afhauwen up enighe goedijnghe vand en « voorseiden religieusen zekere ghetal van upgaende bomen, omme die te bekeerne « in de reparacien ende refectien van der fortificacie van der voorseider stede, also « de voorseide vooght, scepenen ende raden zeiden, hoe wel dat de vorseide reli- « gieusen onghehouden zijn yet daer in te contribuerne, also si sustineren; ende « om alle vrienscepe, jonst ende minne te voedene tussche beede den voorseide « partien, ende te scuwene alle rigueuren, costen ende moyenessen die meer daer « uut zouden moghen spruten ende toecommen, so zijn de zelve partien, bi tus- « schensprekene van enighen vrienden, vriendelic verleken ende verheffent in der « voorme ende maniere hier naer volghende. Eerst als van den voorseiden messen,

« dat de voorseide religieusen van nu voortan ewelic ende ervelic zullen doen en « celebreren of doen doen ende celebreren de messen ende godlicken dienst hier « naer volghende: te wetene int gasthuus van sente Katelinen tYpre alle daghe « eene messe, uutghedaen svrijndaeghs; item een messe sdaeghs ter Magdalenen « ten Hoghen zieken buten Ypre bi enen werlicken priestere; item int gasthuus « up de marct tYpre te doene den dienst Gods daghelijcx celebreren bij eenen « canonic van der voorseide kerke van sente Martins; item int selve gasthuus up « de maerct een messe sdaeghs bi enen weerlicken priestere, de welke priestere « ghehouden wert bi nachte te slapene int selve gasthuus, omme te biechtene « ende te visiterne de zieken ende hemleiden, alst van noden es, theleghe sacrament « van den outare te administrerne; item eene messe sdaeghs in de kerke van « sente Martins, ghenaemt de twede messe; item ende drie messen de weke in de « vanghenesse van der stede van Ypre; dese voorseide messen te doene of doen « doene te zulken uren, te zulken outaren ende in zulker manieren, als die ghedaen « ghesijn hebben over xl. jaer ende van xl. jaren nederwaert, zonder dat de « voorseide vooght, scepenen ende raed van der voorseide stede van Ypre noch « andere hemleiden boven desen meer moyten ter cause van den voorseiden messen « zullen moghen doen noch doen doen in enigher maniere. Item als van den tweesten « processe nopende der utijnghe van den wijne, dat de voorseide religieusen, naer « uutwijsene van zekeren accorde tanderen tijden ghemaect tusschen den voorseiden « religieusen of een zijde, ende de voorseide van Ypre of ander zijde, van der « date van den XIII.sten daghe van der maent van marte int jaer duust III^{c}. « XXXIIII. ende tselve accord blivende in zijne viguer, te huerleder slete ende « there in zullen moghen legghen vive ende dertich vaten wijns van iiij. mudden « elc vat, ende simperlic danof vercopen tguent dat hemleiden overscieten zal « huerleden voorseide there ghewert, also wel den poorters van Ypre als anderen, « zonder dien te crijerene noch doen crijeren, banieren noch andere tekin ute « te stekene noch te doen ute steken noch ooc zate te stelne, dan alleenlic van « eerbaren lieden, ende dat bi daghe, al zonder scemp ende arghelist. Item als « van den derden processe nopende den voorseiden bastarden goede, dat de voorseide « religieusen huere hand doen ende lichten zullen van den arreste ghedaen up « tselve bastarde goed, ende den hoirs ende aeldijnghen van der voorseide wijlen « Margriete Murgaleits danof laten ghebruken of huere ghemoede danof van hemleiden « hebben, up dat zijt al nu niet en hebben, ende dat van nu vortan de kennesse « ende tberecht van den sterfhuse van den poorter of portesse van der stede van « Ypre bastard, varende van live ter doot up therscip van den voorseiden religieusen, « streckende bin der selver stede van Ypre ende daer buten, toebehoren sal vooght « ende scepenen van der voorseide stede van Ypre, ende dat de vrienden ende « maghen van der moederlicker zijde van den poorter ende portesse van Ypre « bastard deelen ende hebben zullen tgoed naer hemleiden blivende, zonder dat « de voorseide religieusen nu noch in toecommende tijden daeran eenich recht « heesschen of hebben zullen moghen in eenigher manieren. Item ende als van « den vierden processe nopende den hauwene van den voorseiden bomen, tselve

« afhauwen ende wechdoen van den voorseiden bomen es gherekent zijnde als niet « ghesciet, ende zonder prejudicie van yemens rechte; nemaer over de scade ende « interest van den zelven bomen, zullen de voorseide religieusen hebben van den « voorseiden vooght, scepenen ende raed van der stede van Ypre de somme van « twehondert ponden parisise vlaemscher munte, die afslaende van der eerster « assise, die zij van tappene boven huerer voorseide porcie der zelver stede van « Ypre sculdich ende tachter werden. Ende mids desen voorseiden accorde, zo « zijn de voorseide viere processen te nieuten nu ende tewelicken daghen. Ende « als van den costen van den selven vier processen, die sullen de selve partien « elc houden an hem selven. Ende int onderhouden ende vulcommen van desen « accorde zo begheren beede de voornoomde partien ende elke zonderlijnghe bi « u, mine heren van den edelen rade, derin ghecondempnert te sine ende uwe « lettren danof thebbene. Aldus ghetekent: J. DE STEELANT. R. DE MOL. » soo eist dat wij, ghehoort de begherte ende tconsent van den voorseiden meester Floreins Wieland ende Joos Vroijlof, in de name als boven, of een zijde, ende van den voornoomden meester Jan Roene ende her Jan de Buc, in de name voorscreven, of andere, naer tlesen van der voorseide cedulle hier boven gheincorporert, hebben ghecondempnert ende condempneren bi desen onsen lettren de selve procureurs, in de name als boven, ende elken bi zondere int sine, evenverre dat zijnen voorseide meesters an gaen mach, int onderhouden ende vulcomen van der voorseide cedulle hier boven gheincorporeert, naer den voorme ende maniere derin verhaelt ende begrepen. In kennessen van desen zo hebben wij den zeghel van der camere van den rade in Vlaenderen hieran doen hanghen. Ghegheven tYpre, den XI.sten dach van decembre, int jaer ons Heren duust IIII^c. acht ende vichtich.

Au milieu de cette pièce (vis à vis notre page 799 en haut) un petit feuillet relié dans le volume porte en écriture de l'époque: Item eene lettre van proost ende convent van sinte Martins, inhoudende dat zij sculdich zijn te doen doen eene ervelijke messe in de capelle van onzer Vrauwen in de kercke van sinte Jacobs, achter deerste messe van der voorseide kercke, de welcke cappellaen moet vermanen tvolc te zegghene een *Pater noster* over J. Bardonc ende Folken zijnen wive, stichters van der voorseide messe, de welcke der kercke van sinte Martins gaven over de voorseide xx. ponden parisise ervelike rente te effene in den brouc van Mercheem, tusschen tCrommendijke ende Middendilf, ende waert dat de cappellaen ziec worde, zoo zoude men moeten sanderdaghes voorzien van eenen priester. Ghegheiven int jaer M. CC. LXIX^en.

Registr. Nigrum, fol. 178.

Aux archives de la ville d'Ypres: Original sur parchemin, auquel sont attachées trois autres pièces originales concernant ce même accord; transcription au *Geluwenboek*, fol. 36, et au *Willenboek*, fol. 276.

Diegerick, *Inventaire des chartes de la ville d'Ypres*, t. III, p. 240 (analyse détaillée), et t. VII, p. 159 (analyse des trois documents précités).

881.

Littere amortizationis certorum bonorum per nos acquisitorum, a serenissimo et invictissimo Philippo Burgundionum duce, Flandrorum comite, nobis concesse anno M. CCCC. LVIII.

1458. Décembre. Phelippe, par la grace de Dieu duc de Bourgoingne, de Lothier, de Brabant et de Lembourg, conte de Flandres, d'Artoys, de Bourgoingne, palatin, de Haynnau, de Hollande, de Zeelande et de Namur, marquis du saint Empire, seigneur de Frise, de Salins et de Malines, savoir faisons à tous presens et avenir, comme noz amez et feaulz conseilliers les commissaires par nous nagaires mis sus et ordonnez pour eulx informer sur le fait de l'alienation de nostre demainne et des faultes, abuz et mesuz que l'on disoit estre commis par noz officiers tant de justice comme de recepte et autres en nostre pays et conté de Flandres, aient en besoingnant en la charge à eulx baillée en ceste partie, selon le contenu de certaines noz lettres de commission à eulx adreçans sur ce, entre aultres choses trouvé par informacion que les prevost, doyen et chappittre de l'eglise de saint Martin en nostre ville d'Yppre avoient, sans nostre sceu, congié ou licence, acquis hors fief et justice tant par eschanges et achat comme autrement les maysons, terres, rentes et revenues en la maniere et ainsi qu'il sensuit: premierement deux maisons scituées et assises en nostre dite ville, c'est assavoir l'une en la Suutstrate, appellée le Soleil, avec ses appartenances, chargée de sept livres parisis par an de rente heritable, et l'autre maison emprès le pont Elverdincbrugghe, entre le mayson des hoirs de feu Jaques Buedin d'un costé, et le maison Cathon van de Letuwe d'autre, chargié icelle maison de trois livres parisis de rente heritable par an, lesquelles deux maisons sont chargées par dessus la dite rente d'un obit montant à la somme de treise livres parisis par an ou environ, le quel a esté donné par feu Boudin Ribout et sa femme; item une autre maison scituée et assise sur l'atre de saint Jaques, emprès le presbitrage de la dite parroisse, chargée de quarante soubz parisis de rente heritable par an, et vault en louage quatorze livres annuelement, et fu donnée à la dite eglise par la vefve de fu Thomas de Riedere, quant son filz fu rendu à la dite eglise; item en le parroisse de Pasquendale, en la chastelenie d'Ypre, ung lieu manoir de la grandeur de douze mesures et demie de terre ou environ, dont les deux mesures sont sobz nostre seignourie et sont chargées de dix solz parisis et quatre chappons de rente heritable par an, et les autres dix mesures et demie soubs la seignourie de Louis van der Kertstede, qu'il tient en fief de nous à cause de nostre salle d'Yppre, lequel manoir et heritage est chargié d'un obit par an, montant à la somme de six livres parisis ou environ; item ont acquis les dits prevost, doyen et chapitre, par eschange appellé laghe, de Josse Bride, assavoir cinq mesures et demie et cinquante sept verges de terre, gisans en la parroisse de saint Pierre emprès les vielz fossez de la dite

ville, tout avironné des terres des dits de saint Martin, chargié de dix solz parisis de rente heritable par an, pour la quelle terre icellui Josse a eu desdits de saint Martin douze mesures de terre gisans en la parroisse de Zelebecque, les quelles ont pieça esté admorti; item la dite eglise a obtenu par loy, devant les eschevins de nostre dite ville d'Yppre, pour cause de debte, cincq lines et cinquante verges de terre, gisans dedens l'escevinaige d'icelle nostre ville, en la dite parroisse de saint Pierre, emprès les terres dont mencion est faite cy dessus, et souloient appartenir à Josse Minne l'aisné; item ont acquis les dits prevost, doyen et chappitre, par eschange appellé lague, à feu Guillamme Sloc, assavoir deux lines et quarante verghes de terre ou environ, gisant en la dite parroisse de saint Jehan, les dites terres cy dessus declairées pour dixhuit solz parisis de rente heritable, lesquelles la dite eglise avoit sur une maison appertenant au dit Guillamme; item ont acquis iceulx prevost, doyen et chappitre, par achat à feu Pierre le Brouckere, douze livres parisis de rente heritable par an, lesquelles il avoyt sur vint et ung mesures de terre gisant en le parroisse de Zelebecque, dont appartenoient à la dite eglize les seize mesures qui pieça ont esté amorties, et les aultres cinq mesures à feu Jacques d'Inghelsche, et à present à Pierre le Biltre, ainsi sunt dechargiés les dites seize mesures appartenans à la dite eglise de neuf livres par an, et les dites cinq mesures demeurent chargées de trois livres au prouffit de la dite eglise; item ont encores acquis, par eschange appellé lague, à feu Guillaume le Boerleke, demi mesure et vinthuit verges de terre, gisant en le parroisse de Briele, dedens l'eschevinage d'Yppre, pour quarante solz parisis de rente heritable par an, lesquelz ils avoent sur une sienne maison et estoient admorties; et à ceste occasion nos dits commissaires aient calengié et trait en cause par devant eulx les dits prevost, doyen et chappitre, lesquelz après certaines communicacions par eulx eues avec iceulx commissaires, affin de eviter tous procès, calenges et questions, que à ceste cause ilz eussent peu on pouroient avoir alencontre de nous ou de nostre procureur, aient appointié avec nosdits commissaires en la maniere qui sensuit, assavoir qu'ilz noz paieroient pour une fois comptant la somme de cent lyons d'or, du pris de soixante gros de nostre monnoye de Flandres la piece, moiennant laquelle nous aurons pour aggreable lesdits eschanges, et au surplus les mettrons et ferons mettre hors de procès, et seront tenuz de admortir les parties des rentes, terres, maisons et revenues cy dessus declarées, pour ce est il que nous, les choses dessusdites considerées, ayans aggreable le traictié et appointement fait par nos dits commissaires avec les dits prevost, doyen et chappitre, et eu sur ce l'advis d'iceulx noz commissaires, et depuis de nous treschiers et feaulx les commis sur le fait de nous demmaine et finances, les acquestz et eschanges dessus declarées fais par lesdits prevost, doyen et chappitre avec les personnes et ainsi que dit est, dont noz tenons pour pleinement informés, avons consentis et accordez, consentons et accordons et avons pour aggreables de grâce especial par ces presentes, et aus dits prevost, doyen et chappitre avons quittié et pardonné, quittons et pardonnons tout ce qu'ilz peuent avoir mesprins envers nous à ceste cause, et

les en volons estre mis hors de procès et de calenge, et les procès et calenges desjà faites à ceste cause par nos dits commissaires avons mis et mettons au neant par ces dites presentes, en imposant, quant à ce, scilence perpetuel tant à nous dits commissaires, comme à nostre procureur et autres noz officiers quelcxconques; et enoultre avons toutes lesdites parties de rentes, terres, maisons et revenues, qui leur sont avenues tant par achat comme par lesdits eschanges et par dons à eulx fais par la maniere que dit est, ensemble aussi quinze mesures de terre cinq verges moins, chargées de neuf solz six deniers parisis de rente heritable, gisans et assises assavoir les dix mesures deux lines et quarante cinq verges en la parroisse de Boesinghes, et les autres quatre mesures et cinquante vergues en la parroisse de saint Jehan lez nostre dite ville dYppre, assavoir une partie dedens l'eschevinage, et l'autre en la chastelenie d'icelle, tout sobz nostre seignorie, lesquelles maistre Jehan Roene, doyen de la dite eglise, a entencion et voulenté d'acquirir et donner à icelle eglise, à la charge de certain obit, de nostre dite grace, certaine science, auctorité et plaine puissance, pour nous, noz hoirs, successeurs et ayans cause, admorties et admortissons par ces dites presentes, pour par les dits prevost, doyen et chappitre et leurs successeurs les avoir et tenir et en joyr et user perpetuelment et à tousjours comme de chose morte, donnée et dediée à Dieu et à l'eglise, sans ce qu'ilz doient jamais estre contrains à les vendre, aliener ne mettre ou transporter hors de leurs mains pour quelque cause ou occasion que ce soit; moennant et parmi ce que à ceste cause les dits prevost, doyen et chappitre seront tenus de nous paier pour une fois ou au commis de par nous à cueillier, recevoir et faire venir ens les deniers venans à cause de la reformacion en nostre dit païs de Flandres, qui sera tenu d'en faire recepte pour ceste fois, pour ce que ce sont deniers venans à cause d'icelle reformacion, la dite somme de cent lyons d'or du dit pris de soixante groz de nostre dite monnoye ou autre monnoye à la value. Si donnons en mandement à noz amez et feaulx les gens de noz comptes à Lille, que ils enregistrent ou facent enregistrer cestes ès livres et pappiers de la dite chambre à ce servans et ordonnez, mandons en oultre aux gens de la chambre de nostre conseil en Flandres residens en nostre dite ville d'Yppre, à noz bailliz de la salle et de nostre ville d'Yppre et à tous noz autres bailliz, justiciers et officiers de nostre dit pays et conté de Flandres, à leurs lieuxtenans et à chascun d'eulx endroit soy et si comme à lui appartiendra, que, la dite somme de cent lyons d'or des dits pris et monnoye paiée pour ceste fois et pour la cause dite au dit commis de par nous à cueillier et recevoir les dits deniers, ilz facent, sueffrent et laissent iceulx prevost, doyen et chappittre plainement, paisiblement, perpetuelment et à tousjours joyr et user de nostre presente grace, ottroy et admortissement, sans leur faire ou donner ne souffrir estre fait ou donné ores ne ou temps avenir quelconque destourbier ou empeschement ou contraire. Car ainsi nous plaist il. Et affin que ce soit chose ferme et estable à tousjours, nous avons fait mettre nostre seel à ces presentes, saulf en autres choses nostre droit et l'autruy en toutes. Donné en nostre ville de Mons, ou mois de decembre, l'an de grace mil quatrecens

cinquante huit. *Sic signata*: Par monseigneur le duc, à la relacion des commis sur le fait de ces demainnes et finances, visa F. de Lekerest.

Le XIXme. jour de mars, l'an mil CCCC. LVIII. ceste chartre fut enregistrée en la chambre des comptes de monseigneur le duc de Bourgoingne etc. à Lille, ou registre des chartres commencé en novembre CCCC. LI. fol. ix^{xx}. xix. et au surplus illec expediée par messeigneurs des dits comptes, moiennant la somme de cent lyons d'or de lx. gros monnoye de Flandre piece, que mon dit seigneur a ordonné estre paiée à Jehennin Desplanques, commis à recevoir les deniers venans de la reformacion de Flandres, qui sera tenu d'en baillier sa lettre et d'en faire recepte selon le contenu des ces dites lettres. J. Malet.

Registr. Nigrum, fol. 181.

882.

Quitancia de centum aureis leonibus, ratione amortisationis bonorum proxime predictorum.

Je Jehennin Desplanques, commis par mon tresredouté seigneur et prince monseigneur le duc de Bourgoingne à la recepte des deniers que font venir ens messeigneurs les commissaires ordonnez par mon dit seigneur à la reformacion de Flandres, confesse avoir eu et receu des prevost, doyen et chappitre de l'eglise et abbye de saint Martin en Ypre la somme de cent lyons d'or, du pris de lx. gros monnoye de Flandres la piece, et ce à cause de certain amortissement que mon dit seigneur leur a ottroyé, dont plus à plain est faite mencion ès lettres patentes de mon dit seigneur sur ce faites, donné en sa ville de Mons ou mois de decembre l'an mil CCCC. cinquante huit. De la quelle somme de cent lyons d'or au pris dessus dit je me tieng pour content et bien payé, et en quitte le dit prevost, doyen et chappitre et tous autres qu'il appartient. Tesmoing mon saing manuel cy mis le XXVe. jour du mois de fevrier, l'an mil CCCC. cinquante et huit. Desplanques.

1458-59. 25 Février.

Registr. Nigrum, fol. 182.

883.

Littere declarationis Pii pape, super privilegiis rectoribus, doctoribus etc. universitatum et studiorum concessis de non trahendo aliquo in causam ultra duas dietas a fine diocesis computandas.

Pius episcopus, servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam. Romanus pontifex salutaribus operibus libenter intendens, nonnunquam privilegia, que ab eo emanasse dicuntur, quociens illorum occasione prejudicium aut scandalum seu indignationis fomentum exurgere conspicit, negotiorum, personarum, locorum et temporum qualitate pensata, restringit, moderatur et limitat, ac ad rationis

1459. 1er Août.

tramitem reducit, ut si que in aliquorum favorem processerunt, in aliorum prejudicium non redundent, prout in Domino salubrius noverit expedire. Cum itaque, sicut ad apostolatus nostri de diversis mundi partibus pervenit auditum, plerumque judices et conservatores privilegiorum concessorum rectoribus, doctoribus, magistris et scolaribus universitatum et studiorum, per varia orbis climata dudum apostolica auctoritate erectorum, privilegiis super conservatoriis eisdem doctoribus, magistris et scolaribus per sedem apostolicam vel alias quomodolibet concessis, per se et eorum loca tenentes, abutentes illorum pretextu frequenter et indiscrete utriusque sexus personas tam ecclesiasticas quam seculares etiam ultra tres, quatuor, quinque aut plures dietas ab ipsorum universitatum et studiorum civitatibus et locis distantes, pro diversis civilibus, criminalibus et mixtis causis, etiam interdum pro minimis rebus, extra limites provinciarum seu nationum in quibus universitatum et studiorum civitates et loca hujusmodi consistunt, ad predicta civitates et loca trahere, et diversis litibus involvere, rejectisque exceptionibus legitimis etiam fori declinatoriis ac appellacionibus, etiam ad sedem apostolicam propterea et alias ex causis legitimis interpositis in hujusmodi causis procedere, et non comparentes personas hujusmodi precipitanter et ex arrupto, nullius etiam expectato dilacionis momento, excommunicationis aliisque formidabilibus sentenciis, censuris et penis in ejusdem sedis apostolice contemptum personarumque quoque predictarum dispendium et grave detrimentum, necnon perniciosum exemplum et scandalum plurimorum innodare non formidant, Nos igitur, ad quos spectat super hiis adhibere vigilancie nostre curas, attendentes quod felicis recordationis Nicolaus papa quintus, predecessor noster, omnes litteras conservatorias ab eo vel sede apostolica predicta seu qualitercunque emanatas ad formam que incipit « Militanti ecclesie, » et qua cavetur expresse, quod conservatores in dictis litteris deputati quempiam ultra duas dietas a fine sue diocesis trahere non presumant, eadem apostolica auctoritate reduxit, quodque littere conservatorie predicte nemini nisi actu in aliqua dictarum universitatum aliisve locis litterarum studio, ubi illud vigeat generale, vere et sine fraude studeat, merito debeant suffragari, ad obviandum scandalis, que premissorum occasione hactenus orta sunt et verisimiliter exoriri possunt tempore procedente, et ne scolares ipsi, quos a strepitu causarum quietos et liberos esse convenit, ut eo quietius ad acquirendas sciencie margaritas invigilantes aliis justiciam dictorumque previlegiorum obtentu, que alias illesa preservare intendimus, cuiquam injuriam, molestiam vel jacturam inferre valeant, personarum predictarum quieti et indempnitatibus consulere satagentes, motu proprio, non ad alicujus nobis super hoc oblate peticionis instanciam, sed ex certa nostra scientia et dicte sedis apostolice plenitudine, tenore presentium declaramus litteras conservatoriales rectoribus, doctoribus, magistris et scolaribus universitatum et locorum necnon civitatibus et locis hujusmodi hactenus quomodolibet concessas solum et dumtaxat ad scolares in aliqua universitatum et locorum predictorum actu vere et sine fraude inibi litterarum studio insudantes se extendere, et illarum pretextu quemquam ex personis prefatis ultra dietas duas a fine diocesis computandas ad civitates ac loca predicta quavis occasione vel

causa trahi non posse seu debere quoquomodo, decernentes ex nunc omnes et singulos processus, sententias et censuras et penas, quos et quas per eosdem judices, conservatores vel eorum subconservatores seu alios pretextu litterarum eorumdem contra declarationem nostram hujusmodi forsan haberi vel promulgari contigerit, irritos et inanes nulliusque existere firmitatis; et nichilominus, motu simili, dilectis filiis Averbodiensi et sancte Gertrudis Lovaniensis, Leodiensis diocesis, monasteriorum abbatibus, necnon Leodiensi et Trajectensi officialibus, per se vel alium seu alios, quotiens super hoc fuerint pro parte earumdem personarum aut alicujus earum requisiti, seu alter ipsorum fuerit requisitus, processus, sententias, censuras et penas hujusmodi de facto processisse ac nullius fuisse et esse roboris vel momenti auctoritate apostolica declarandi, necnon omnes et singulas personas supradictas, quas forsan contra declarationem hujusmodi excommunicari aut aliis penis involvi, mulctari vel precelli contigerit, eadem auctoritate absolvendi et interdictum relaxandi, ac eas et earum quamlibet in statum pristinum restituendi, reponendi et rehabilitandi plenam et liberam tenore presentium concedimus facultatem, non obstantibus litteris prefatis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon previlegiis in genere vel in specie universitatibus et civitatibus ac locis, rectoribus quoque, doctoribus, magistris et scolaribus predictis ab eadem sede apostolica aut alias quomodolibet concessis contrariis quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre declarationis, constitutionis et concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Mantue, anno incarnationis dominice M°.CCCC°. quinquagesimo nono, kalendas augusti, pontificatus nostri anno primo.

De curia duplicata, C. Fidelis.

Registr. Nigrum, fol. 144.

Aux archives de la ville d'Ypres: copie sur papier, écriture du temps.
Diegerick, *Inventaire des chartes*, t. III, p. 245 (analyse).

884.

Confessio satisfactionis ijc. lib. par. et quietancia earumdem nobis virtute certarum concordiarum inter nos et dominos Yprenses debitarum.

Wij Clays, bij den ghedoghe Gods proost van der kerke van zijnte Maertins tYpre, over ons ende tghemeene convent van der zelver kerke, kennen ende lyen ontfanghen hebbende van vooghd ende scepenen van der stede van Ypre, over de zelve stede, de somme van tween hondert ponden parisise vlaemscher munten, die ons ende der voorseide kerke de voorseide stede sculdich was, bij virtute van zekeren appointemente ende accoorde ghemaect bij meester Omaer de Zac, Roegier Stacin, Jacob van Steenlant ende Roegier de Mol, als arbiters van zekeren questien gheresen tusschen ons ende ons convent an deene zijde, ende der voor- 1461. 20 Août.

seide wet van Ypre an dandere, up diversche questien ende onder dandre up de recompensacie van zekeren boomen staende up tNoordhof buuter Boesijncpoorte, toebehoorende der voorseide kerke, die de wet van der voorseide stede, om de fortificatie van dien, dede hauwen in de tijt van den oorloghe die ons gheduchte here ende prince hadde jeghen die van Ghend, ende dit ter cause van den voorseiden boomen. Van der welker somme van ij^c. ponden parisise, die bij den voorseiden arbiters ons ghewijst waren te betaelne, up ende als wij booven onser poorcie meer wijns tappen zoude dan ons porcie bedraecht, alsoo wij ghedaen hebben, wij ons houden over wel vernoucht ende te vullen ghepayt, ende scelden quijte de voorseide stede, de wet van diere ende andere wien het an gaen mach. In oorsconscepen van dese hebben wij dese lettren ghedaen zeghelen met onsen zeghele, den twijntichsten dach van oest, int jaer duust vierhondert een ende sestich.

Registr. Nigrum, fol. 180.

885.

Quitancia v^c. et xvj. lib. par. ratione excisiarum vini pro duobus annis.

1461. 20 Août. Ic Boudein Wijtganc, in desen tijden clerc van der tresorie van der stede van Ypre, kenne ontfaen hebbende, uter name van tresoriers van der zelver stede, van eerwerdeghen ende discreten heren mijn heren den proost, deken ende convente van der kerke van zijnte Martins tYpre voorseid de somme van vijfhondert ende zestiene ponden parisisen vlaamscher munte uut cause van assisen, ende ditte over mids dat zij meer wijns ghetapt hebben binnen hueren twe jaren, de welke expirenden te sijnte Jansmesse laestleden, dan huere poorcie die zij tappen moghen zonder assise, alzoo van desen Jacob de Brievere, inscrivere van wijne, tresoriers voorseid de rekenijnghe overbrocht heift. Van der welker somme, upt overbrijnghen ende verclaers van den zelven Jacob, ic mi uter name van tresoriers houde over wel vernoucht, der of quijte sceldende den voornoomden mijnen heren ende allen anderen wient angaen mach teeuwelicheden. Oreonde van mijnen handteekinne hier up ghemaect den twijntichten dach van oestmaent, int jaer duust vierhondert een ende sestich.

Registr. Nigrum, fol. 180.

886.

Qualiter abbas Warnestoniensis obligat domum suam magnam, sitam in Gremmijncstrate retro domum de Nazareth, ad satisfaciendum nobis de xxxij. sol. par. perpetui redditus, quos camera prelati nostri annue levat.

1470. 10 Novemb. Universis presentes litteras inspecturis Jacobus, permissione divina humilis abbas monasterii beatorum Petri et Pauli apostolorum in Warneston, ordinis sancti Augustini, Morinensis dyocesis, totusque ipsius loci conventus salutem in

Domino. Notum facimus per presentes, quod anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo octavo, ad nostram seu monasterii nostri utilitatem, erga Jacobum de Smet, Ypris commorantem, rite et sine dolo unam domum cum toto fundo dicto Jacobo pertinentem, sitam in predicta villa Yprensi, in vico nuncupato de Gremmijncstrate comparavimus, super quam reverendus in Christo pater et dominus dominus prepositus sancti Martini Yprensis necnon conventus ejusdem vendicant et capiunt pro perpetuo reddita et hereditario annuatim xxxij. solidos parisienses monete Flandrie. Et quia prefata domus seu fundus propter ruinam necnon incuriam dicti Jacobi predicto domino ac ejus conventui videntur insufficientes ad predictam sommam annuo persolvendam, et exinde satisdatum a nobis requisiere, nos Jacobus et conventus supradicti per presentes litteras, ad satisdandum domino preposito et conventui prelibatis, nostram magnam domum a parte orientali in dicto vico juxta eamdem situatam ypothecamus, promittimusque bona fide domino et conventui sepedictis aut eorum procuratori fideliter de predicto reddita annuatim satisfacere. Et ut premissa a nobis nostrisque successoribus inviolabiliter observentur observarique valeant, presentes litteras in hanc publicam formam redactas prefatis dominis preposito et conventui tradidimus sigillorum nostrorum, quibus nos abbas et conventus de Warneston prefati utimur, munimine roboratas. Acta sunt hec in nostro monasterio supradicto, anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo, mensis novembris die decima.

Registr. Nigrum, fol. 192 et 224.

887.

De iij. mensuris et lv. virgis terre jacentibus in parrochia de Brillo in duabus peciis, datis Andree de Brievere ad censam perpetuam.

Wij Eustaz van Holbeke, Soyhier van Thune, Jan Kelgeweel, Joris van Provijn ende Roelant Maiufroit, scepenen van Yperschen ambochte, doen te wetene allen lieden, dat voor ons commen es Andries de Brievere, poorter tYpre, an deen zijde, ende meester Colaerd van Dixmude, als moghende van mijnen here den proofst ende ghemeene convent van den cloostere van sinte Martins tYpre, ghefondeert bij lettren van procuracien gheseghelt metten zeghele van der proofstie ende convent voorseid, an dander zijde. De welcke Andries de Brievere voor ons kende ende lijede, dat hij van den voorseiden meester Colaerd, over den ghemeenen cloostere, ghenomen heift tcenen erveliken loyalen cheinse, tzinen behouf, tzijns hoirs ende naercommers behouf, euwelike ende ervelike gheduerende, eene plecke van lande groot drie ghemeten ende vivenvichtich roeden lands, ligghende onder onsen gheduchten here van Vlaenderen binden Yperschen ambochte, in de prochye van den Briele, ontrent den goede ten Torre, in twee parcheelen, te wetene in een parcheel zeven linen ende vichtien roeden, ligghende an de westzijde van der Elverdijngstrate, streckende zuud ende noord, tusschen der Elverdijngstrate an doostzijde, ende tvoorseide andere land an dander drie zijden,

1471-72. 22 Février.

ende alzoo voort streckende an svoorseids Andries dreve van den voorseiden goede ten Torre, ende tander parcheel es groot twee lijnen veertich roeden, ende licht noord van den walle van den voorseiden goede ten Torre, ende daer licht tusschen de singhele ende eenen beilc die strect oost ende west, ende tvoorseide land strect zuud ende noord an svoorseids Andries land tusschen eenen platten walkine an de oostzijde, toebehorende den zelven Andries, ende der Lutsbeke an de westzijde, jeghen welcke land over de beke paelt sijnte Jans gasthuus land an de westzijde, ende dit omme de somme van veertich grooten vlaemscher munten elx jaers, elcken grooten voor vierentwijntich miten, euwelike ende ervelike ghedurende, te gheldene van nu voortan bij den voorseiden Andries den Brievere, zijnen hoirren ende naercommers, of bij den ghonen die naermaels cause van den voorseide drie ghemeten ende vivenvichtich roeden hebben zal, den voornoomden cloostere ende convent van sijnte Martins voorseid telcken Baefmesse, dan of den eersten Baefmesse van veertich grooten voorseider munte ervelic vallen zal te Baefmesse int jaer duust vierhondert twee ende tzeventich eerstcommende, ende alzoo voort van Baefmesse te Baefmesse, telcken veertich groten euwelijc ende ervelijc gheduerende; bij condicien, waert zoo dat de voornoemde Andries de Brievere failgierde ende in ghebreke ware te betalene de voornoomde xl. groten siaers, of andre die naer hem de cause hebben zullen van den voorseide drie ghemeten ende vivenvichtich roeden lands, soo heift hij over hem, zijne hoirs ende naercommers voor ons scepenen gheconsenteird dat danne stappands de voorseide meester Colaerd van Dixmude, of andere ghecommitteerd over den voorseiden cloostere ende ghemeene convent van sijnte Martins tYpre, zullen moghen commen te wetten ter zale tYpre met deisen presenten brieve, ende aldaer verzouken ende begheren in vierscaren den wettelijken amman dach ghedaen thebbene ende alle die de voornomden drie ghemeten vivenvichtich roeden lands bescudden willen, up eenen sondach voor den naersten dijnghedach in de prochiekerke van den Briele, daer tvoorseide land gheleghen es, omme ten naesten dinghedaghe ten voorseiden gheheelen gronde ghedaen te zijne metter roede, na den rechten, wetten, costumen ende usagen van Yperambocht, teuwelicheiden. Van deisen zijn ghemaect twee brieven van eenser inhoudene, wanof de voornomde meester Colaerd van Dixmude, over den voorseiden cloostere, den eenen themwaerts heift, omme inninghe te vercrighene, ende de voorseide Andries de Brievere, om hem ende zine nacommers, den anderen. In kennessen der waerheiden soo hebben wij scepenen boven ghenoomt, ter begheerte van beede den voorseiden partien, deise presente lettren ghedaen zeghelen met onsen zeghele uuthanghende. Dit was ghedaen int jaer duust vierhondert een ende tzeventich, den twee ende twintichsten dach van spoorkele.

Registr. Nigrum, fol. 184.

—

888.

Copia littere anniversarii magistri Johannis le Gros, sed nihil speciale continens.

Walterus, permissione divina humilis prepositus sancti Martini Yprensis, 1472.
ordinis sancti Augustini, Morinensis dyocesis, totusque conventus ejusdem loci, 14 Avril.
nobis in Christo dilecto, egregio et magnifico viro magistro Johanni le Gros, illustrissimi principis nostri et domini ducis Burgundie, Brabantie etc. comitis Flandrie, Arthesie etc. primo secretario ipsiusque sigilli domini audientiario, salutem in eo qui est omnium vera salus, et orationum humilium suffragium salutare. Meretur vestre devotionis affectus et pie intentionis fervor, quos ad nostrum monasterium geritis, prout ex multiplicibus et variis beneficiis subsidiisque et bonis gratuitis vos diu habuisse et adhuc habere cognovimus, magis atque magis apud Deum continuis adjuvari et attolli suffragiis. Ut quo largius et copiosius super vos divina gratia corussarit ac bonitas ac devotio vestra succrescat, ordinatione et consensu nostri capituli omnium missarum, orationum, horarum, vigiliarum jejuniorum, abstinentiarum, elemosinarum, disciplinarum ceterorumque exercitiorum spiritualium, que Domino auctore in nostro conventu fiunt et fient, in posterum participem vos facimus et consortem in vita pariter et in morte; addentes insuper et decernentes, quod cum obitus vester, quem Deus salutis faciet et letum et beatum, nobis nunciatus fuerit, pro anime vestre remedio orationes et devota suffragia fient, que pro nostris participibus fieri consueverunt, cum celebratione unius anniversarii perpetui feria 2ª. post diem commemorationis omnium animarum celebrandi in die precedenti cum vigiliis novem lectionum et in ipsa die cum commendationibus et missa, prout in nostro monasterio celebrare consuevimus et soliti sumus. In quo quidem anniversario sic celebrando erga vos reddimus nos perpetuo obligatos. In cujus rei testimonium sigilla nostra hiis presentibus duximus apponenda, anno Domini M°. CCCC°. LXXII°. die vero mensis aprilis XIIII. Subsignatum: Top.

Registr. Nigrum, fol. 184.

889.

Sententia quedam interlocutoria, super venditione vinorum nostrorum.

Bi ons de raedsliede mijns heeren shertoghen van Bourgoingnen, van Brabant, 1472.
van Limbourg ende van Lucembourg, grave van Vlaendren, gheordonneert in 12 Mai.
Vlaendren, was ghedaen in de camere van den rade ons vorseiden heren te Ghend den XIIen. dach van meye, in tjaer duust vierhondert twee ende tseventich, tghuent dat hier naer volcht. Ghesien de scrifturen tusschen de religieusen proost ende convent van sente Martins tYpre, heesschers over een zijde, ende vooghd, scepenen ende raed van der stede van Ypre, verweerers over andere, metgaders de

lettren ende munimenten overgheleijt bi den voornoomden religieusen proost ende convent, thof wijst de voorseide scrifturen ten principale in faite contrarie ende in besouke, ordonnerende, bi manieren van provisien ende zonder prejudicie van den rechte van eenich van den voorseiden partien, dat de voornomde religieusen, hanghende dit proces of tot bi den hove anders daerup gheordonneert wert, zullen moghen inlegghen, drinken, gheven, uuten ende vercopen hare wijnen naer den uutwijsene ende verclaersen van den appointemente tanderen tijden tusschen hemlieden ghemaect ende ghepasseert, up souffisanten zekere, die de voornomde religieusen doen zullen, te restituerene scaden ende interesten, up dat gheseit wert dat also sculdich zijnde te ghesciene, niet jeghenstaende den statute onlancx ghemaect bi den voornomden verweerers ende ghedaen uutroupen ende publieren in de voorseide stede, bi den welken zij verboden hebben den poorters ende inwonende van diere wijn te gaen drinkene, halen doen noch laten halene in tcloostre van sente Martins tYpre, up de verbuerte van drie pond parisise, ende zonder prejudicie van dien. Ghegheven in tjaer ende dach als boven.

Aldus gheteekent: VAERNEWIJC.

Registr. Nigrum, fol. 187.

890.

Littera faciens mentionem de appellatione male interposita per dominos Yprenses, in causa venditionis vini (1).

1472. 7 Août. Charles, par la grace de Dieu duc de Bourgoingne, de Lothier, de Brabant, de Lembourg et de Luxembourg, conte de Flandres, d'Artois, de Bourgoingne, palatin, de Haynnau, de Hollande, de Zellande et de Namur, marquis du saint Empire, seigneur de Frise, de Salins et de Malines, à tous ceulx qui ces presentes lettres verront, salut. Comme puis aucun temps ençà question et procès se soient meuz et pendans pardevant noz amez et feaulx les presidens et autres gens de nostre chambre de conseil en Flandres, entre noz bien amez en Dieu les prevost et convent de l'eglise et monastere de saint Martin en nostre ville d'Yppre, demandeurs en une instance et deffendeurs en une autre, d'une part, et les advoé, eschevins et conseil d'icelle ville, deffendeurs et aussi demandeurs, d'autre, mouvant à l'occasion de ce que lesdits religieux de saint Martin disoient et maintenoient que, en l'an mil trois cens et trente quatre, certain appointement avoit esté fait entre les religieux prevost et convent dudit monastere pour lors, d'une part, et les advoé, eschevins et conseil de nostre ville aussi pour lors, d'autre; par lequel appointement avoit esté entre autres choses ordonné et consenty, du commun accord desdites parties, que lesdits de saint Martin pourroient acheter, mettre ens, vendre, donner, boire et despenser trente cinq tonneaulx de vin l'an, assavoir soixante et dix tonneaulx en deux

(1) Ajouté en écriture plus récente: « Alienavit reverendus. »

ans l'un portant l'autre, saulf que, se ilz n'en vendoient ou despensoient autant en deux années, ilz ne le pourroient recouvrer en la troisiesme année, mais ce qu'ilz n'auroient beu, vendu ou dispensé en la premiere année desdits xxxv. tonneaulx, ilz le pourroient recouvrer en la seconde année, et se endedens lesdites deux années ilz vendoient, avoient ou dispensoient plus de soixante dix tonneaulx, ilz bailleroient assiz et maltote dudit plus, ainsi que faisoient les taverniers de nostre ville d'Yppre; depuis lequel appointement ainsi fait et longtemps après feuz de tresnoble memoire le duc Phelippe, filz du roi de France, nostre bisayeul, et dame Margrite de Flandres, sa compaigne nostre ante, eussent conformé par leurs lettres toutes les convencions, contracts et appointemens faiz entre lesdites parties, et après en l'an mil IIII^c. LVIII. nouvelle question feust meue entre icelles parties, pour diverses causes et meismement pour la vendicion et distribucion desdits trente cinq tonneaulx de vin par an, sur quoy eust tant esté procedé, que lesdits demandeurs eussent obtenu en leur intencion tout selon le contenu dudit premier traictié et accord; et combien que lesdits religieux eussent de toute ancienneté joy de ce que dit est, sans empeschement ou contredit, neantmoins lesdits de nostre ville d'Yppre, depuis aucun temps ençà, en allant directement contre lesdits appointemens et confirmation, s'estoient avanchez de fait et voulenté de faire et publier certain statut, en faisant deffence aux bourgois manans de nostre dite ville, que nul n'alast boire ne querre vin on pourpris de ladite eglise, sur peine de trois livres parisis [1], ce qu'ilz ne pouoient ou devoient faire, pour ce que d'eulx mesmes ilz ne povoient corriger ne changier lesdits appointemens; en concluant, affin qu'il feust dit que à bonne cause ilz s'estoient doluz desdits de nostre ville, seroient certaines lettres de condempnation desdits de nostre conseil en Flandres, dont ils s'estoient vantez, declairées executoires selon leur teneur alencontre desdits de nostre ville d'Yppre, si avant qu'elles faisoient mencion dudit vin et de la distribucion d'icellui, et seroit aussi ledit statut declairé attemptat mauvaisement et iniqnement avoir esté fait et publié et pour tel mis au neant, comme fait et publié au prejudice desdites lettres de condempnacion; et par maniere de provision, consideré les appointemens et autres choses dessus declairées, seroit ausdits religieux de saint Martin consenty de mettre vins ens, iceulx boire, donner et vendre selon ce que dit est, moiennant souffisant caution qu'ilz eussent offert de bailler, et en oultre seroit dit que l'impetracion desdits de nostre ville d'Yppre est subreptice et obreptice, et pour telle revocquée et rappellée et mise au neant, et consequamment que lesdits de nostre ville d'Yppre, comme demandeurs en ceste instance, ne feroient à recevoir, et se à recevoir faisoient que non, que à tort et à fin d'absolution de leur demande et conclusions et de despens; à quoy eust esté contrarié par lesdits de nostre ville d'Yppre, par pluiseurs raisons et

(1) Cette ordonnance a été publiée dans les Annales de la Société d'Émulation de Bruges, 2e série, t. VII, p. 231.

moyens de par eulx allegiez, disans entre aultres choses que, soubz umbre des appointemens dont se vantoient lesdits religieux, ilz s'estoient avancez de vendre vin à tous venans, et de tenir assiete en leur monastere, en recevant par jour et par nuyt hors heure toutes gens de quelque estat qu'ilz feussent comme buveurs, et autres gens de vie dissolute; quoy considerans lesdits de nostre ville d'Yppre eussent, en vertu de certain previlege qu'ilz avoient, fait statut et ordonnance que nulz bourgois n'alassent querrir vin ou boire ou dit monastere sur grant amende, concluans par ces raisons et autres de par eulx alleguées à fin de non recevoir des fins et conclusions desdits religieux, et se a recevoir faisoient que non, que à tort et à fin d'absolution de leurs dites fins et conclusions, et que l'estatut dont est question, sortiroit son plain effect, sans ce que aucune provision feust faite au contraire, pendant le procès; et d'aultre part qu'il feust dit que à bonne cause lesdits de nostre ville d'Yppre avoient obtenu certaines lettres de commission desdits de nostre conseil en Flandres, et en vertu d'icelles fait faire les commandemens y contenuz, que à tort lesdits religieux s'estoient opposez au contraire, en decherroient et seroient condempnez à eulx deporter de bailler empeschement alencontre de certain statut fait par certaines noz lettres patentes, ains le laisser sortir effect et à fin de despens; lesquelles parties oyes, et veues leurs escriptures sur ce, ensemble les lettres et tiltres exhibées par lesdits religieux de saint Martin eussent par lesdits de nostre conseil en Flandres esté appointées en faiz contraires et en enquestes, et au surplus eussent ordonné que, par maniere de provision et sans prejudice du droit desdites parties, lesdits religieux pourroient, durant et pendant ledit procès et jusques autrement seroit ordonné, mettre ens, boire, vendre, donner et user leurs dits vins en ensuivant lesdits appointemens et traictiez, moyennant caution, qu'ilz seroient tenuz de bailler, de restituer tous dommaiges et interestz, ou cas qu'il feust dit que ainsi faire se devroit, nonobstant ledit statut fait par lesdits de nostre ville d'Yppre et la publicacion d'icellui de non aler boire ou querrir ne souffrir aler querir vin ou dit cloistre et sans prejudice d'icellui et desdites amendes, duquel appointement lesdits de nostre ville d'Yppre eulx sentans grevez eussent appellé; et pour ce que de prime face ilz ne firent devoir de relever leur dit appel, lesdits religieux de saint Martin eussent obtenu nos lettres patentes, contenans forme d'anticipacion et aussi d'evocacion de ladite cause et matiere principale pardevant nous et noz treschiers et feaulx chancellier et gens de nostre grant conseil estans lez nous, et en vertu d'icelles eussent fait adjourner pardevant nous lesdits de nostre ville d'Yppre, pour proceder tant sur ledit appel comme sur ladite matiere principal, ainsi qu'il appertendroit; et au jour sur ce servant, comparans lesdites parties ou procureurs pour elles en nostre dit grant conseil, après ce que de la part desdits impetrans eust esté ramené à fait ce que dit est, en concluant afin que lesdits appellans feussent tenuz de monstrer et faire apparoir des dilligences par eulx faittes d'avoir relevé leur dit appel, et ou cas qu'ilz feussent trouvez estre endedens temps deu pour ce faire, qu'ilz feussent tenuz de proceder et aler avant en et sur lesdites matieres d'appel et

principal, selon les retroactes et derrains appointemens y renduz, et que de la part desdits appellans eust esté remonstré que ceste matiere touchoit principalment à noz bailli et escoutette dudit Yppre, qui estoient occupez en nostre service en nostre presente armée, requerans, pour ce, que ladite cause et matiere feust continuée et mise en estat jusques à leur retour de nostre dite armée; et par lesdits religieux de saint Martin eust esté contrarié, disans que aucun estat ne devoit estre baillié en ceste partie, attendu que nosdits bailli et escoutette, posé et non confessé qu'ilz feussent en nostre service, avoient laissé leurs lieuxtenans en nostre dite ville dYppre, ayans plain pouoir de faire en leur absence ce que eulx mesmes y feroient, et aussi que nos dits bailli et escoutette n'avoient jà besoing d'estre en personne pour ladite cause et procès, qui estoit procès par escript, et n'y restoit à faire si non à conclure sur icellui et le recevoir pour juger au *bene vel male*; en requerant par les dits religieux que les dits appellans feussent tenuz de conclure sur ledit procès, et que droit feust fait ausdites parties sur icellui; finablement icelles parties oyes eust esté ordonné que lesdits religieux mettroient par devers nostre court leurs dites lettres d'anticipacion et evocacion, ensemble la sentence ou appointement desdits de nostre conseil en Flandres, dont avoit esté appellé, et lesdits appellans certifficacion souffisant que nos dits bailli et escoutette dYppre estoient en nostre dite armée, pour le tout veu ensemble ledit procès appointier lesdites parties ainsi qu'il appartendroit, à quoy eust esté furny par lesdits religieux de saint Martin et non de la part desdits appellans, et eussent lesdits religieux tresinstamment requis droit leur estre fait sur ce que dit est; savoir faisons que, oyes en nostre dit grant conseil lesdites parties et veuz et visitez lesdits procès, lettres et autres enseignemens, et consideré ce que a fait à considerer, nous, à bonne et meure deliberacion, avons dit et declairé que, sans avoir regart à la requeste faite par lesdits appellans, à fin d'avoir estat de guerre pour nosdits bailli et escoutette dYppre, lesquelz ilz dient presentement estre empeschez en nostre service et armée, comme dit est, le procès desdites parties est et sera receu comme procès par escript pour le juger au *bene vel male*, et en faisant droit sur icellui; avons en oultre dit et jugié, disons et jugeons pour droit bien avoir esté jugé et appointié par lesdits de nostre conseil en Flandres, et mal appellé par lesdits appellans. Lesquelz avons pour ce condempnez en l'amende du fol appel et aux despens de la dite cause d'appel, la tauxation d'iceulx reservée ausdites gens de nostre grant conseil, et en oultre avons renvoyé et renvoyons lesdites parties pardevant lesdits de nostre conseil en Flandres, pour y proceder et aler avant en la matiere principale, selon et en ensuivant les retroactes et derrains appointemens y renduz. Et pour y comparoir leur avons assigné et assignons le premier jour de septembre prouchain venant. En tesmoing de ce nous avons fait mettre nostre seel à ces presentes. Donné en cité lez nostre ville d'Arras, le VIIe. jour d'aoust, l'an de grace mil CCCC. soixante douze. Ainsi signé: Par monseigneur le duc, à la relation du conseil, Ruter.

Registr. Nigrum, fol. 185.

891.

De emptione cujusdam domus et fundi, sitorum juxta vicum vulgariter den sack sancti Nicolai per Lambertum de Dixmuda facta erga Johannam, viduam Salini van Thielt, oneratis cum xv. sol. par. annui redditus provenientibus hospitali sancti Johannis.

1481-82. 6 Janvier. Wij scepenen van der stede van Ypre doen te weetene allen lieden, dat Lamsin van Dixmude, poortere van der voorseider steede, heeft ghecocht ervelicke rente om hem, zinen hoirs ende naercommers jeghens Janne, wedewe van Saliu van Thielt, poortresse van der zelver steede, een huus, derve derondere ende al datter toe behoert, erdvast ende naghelvast, staende ende ligghende an de westzijde van den zacke tsenter Niclaeux, tusschen den huuse ende erve van wijlen Joris de Thoor ande noordzijde, of een zijde, ende den huuse ende erve van Karels an de zuudzijde, of andere, streckende achter waert totter erve van den voorseiden wijlen Joris de Thoor. Van den welken cope de voorseide vercopeghe huer ghehouden heift ende houdt over wel vernoucht ende te vullen ghepayt, ende heves hallem ende ghifte ghegheven den zelven copere wel ende wettelijcke, naer costumen ende usagen van der voorseider steede, ende es hem den zelven coop sculdich te waranderene van allen calaengen jeghens allen lieden, mids vichtiene scellinghen parisise ervelijcker renten jaerlicx derute gaende sente Jans gasthuuse tYpre, beede de vorseide partien voor ons vervaende bij eede desen coop goet ende loyael wesende. In der welker ghedinkenesse ende verzekertheiden wij desen chartre hebben ghedaen zeghelen metten erfachteghen zeghele van der voorseider steede van Ypre. In orcondscepen van deesen scepenen Henric de Wulf, Kerstoffels Fagheel, Heinric Bateman, Melcior van den Pitte ende Joris Paelding. Dit was ghedaen den zesten dach van laumaendt, int jaer duust vierhondert een ende tachtentich.

Registr. Nigrum, fol. 226.

892.

Littera faciens mensionem quo nomine debeat ecclesia parrochialis intitulari seu nominari, videlicet sancti Martini.

1483-84. 19 Mars. De raedsliede mijns heeren sgraven van Vlaendren gheordonneert in Vlaendren doen te weitene allen lieden, dat, ghesien tproces hanghende in de camere van den rade ons vorseids heeren in Vlaendren tusschen den proost, deken ende convent van den cloostre van sente Maertin tYpre, heeschers in materien van nieuwicheiden van bevele ende attemptate, ende den procureur generael van Vlaendren met hemlieden ghevoucht, even verre dat elken aengaet, heeschers over een zijde, ende de kercmeesters van sente Andries kerke in de stede van Ypre metgaders

Jan Melcvliet, verweerers in de vorseide zake van nieuwicheden in eene instancie, de zelve kercmeesters metgaders voochd ende scepenen van der steide van Ypre ooc verwerers int cas van attemptate in eene andre instancie, over andre zijde, sprutende ter causen van dat de vornomde heeschers hebben doen tooghen ende zegghen, dat te goeden ende justen title, te verclaerene in tijden ende in wijlen, zij waren ende zijn in goeder ende paisiveler ende openbarer possessie ende saisine, dat de kercke ende prochie van sente Martin, staende in de steide van Ypre, daer of de proost van den vorseiden cloostre warachtich prochipape was ende es, ghenaemt, ghescreiven ende gheintituleert ghezijn hadde sente Maertins kerke ende prochie, zonder dat yemend bi openbaren pictueren, scriftueren noch andersins der zelver kercke ende prochie eenighen andren name ghegheiven hadde of gheiven mochte; van den welcken ende meer andren rechten ende possessien pertinent de vornomde heeschers gheuseert ende ghepossesseert hadden van zo ouden ende langhen tijden, dat ghenouch was ende es omme goede possessie ende saisine daer bi vercreghen thebbene, ende zonderlinghe bi der lester jaerscare ende exploicten, te rekene van der date van den lettren van complainten bi hemlieden vercreighen in dese zake, ende dat te ziene, hoorene ende wel weitene van den vorseide verweerers, diese zelve alzo ghenaemt, ghescreiven ende gheintituleert hadden, ende van allen andren diet hadde willen zien, hooren of weten; desen niet jeghenstaende ende den heeschers wesende in de possessien ende saisinen boven verclaert, het hadde nieuwelinghe ghelieft, ende emmer binnen jaere ende daghe haerwaert, te rekene van der date als voren, de vorseide kercmeesters ende Jan Melcvliet bi faite te metsene ende openbaerlijc te stellene of te doen stellene een motalen plate boven der duere van den zuutpoortale van der vorseide kercke, in de welcke ghescreven, ghehauwen ende gheprent was « Sente Andries prochie, » daer mede de vorseide heeschers perturberende, belet ende onghebruuc doende in hueren possessien ende saisine boven verclaert, realic ende bi faite tonrechte, zonder cause, onduechdelic ende van nieux, ende hemlieden scade doende ter somme van hondert ponde parisise vlaemscher munte, behouden juuste estimatie; om tjeghen twelcke voorsien te zijne bi weghen van justicien de heeschers vercreghen hadden opene letteren in voormen van complainten int cas van nieuwicheden, van der executie van den welcken de vorseide kercmeesters ende Jan Melcvliet gheappelleert hadden, ende te zekeeren daghe verleden afgaende van hueren appelle, heesch ghehoort, om up den welcken tandwoordene hemlieden diversche daghen ende delayen gheconsenteert hadden gheweest, ende hoewel hemlieden naer rechte ende stijle niet gheoorlooft en was tattempterene boven de vorseide executie ende litispendence, niet min zij hadden zichtent ghemaect ende ghepasseert of doen maken of passeren diversche quitancien ende andre lettren, daer in zij de vorseide kerke ende prochie ghenaemt ende gheintituleert hadden « Sente Andries kerke of prochie, gheseit sente Maertens, » haddense ooc alzoo ghenaemt ende doen naemen; dat meer was ende es, de voorseide voochd ende scepenen, in faveure van der vorseide kercmeesters ende in wedere wraken van zekeren processe, dat zij jeghen de heeschers verloren hadden eerst hier

int hof ende daer naer voor onsen vorseiden heere, hadden gheweest present daer de voorscreiven quitancien ende lettren in der voorscreiven manieren ghepasseert hadden gheweest; mids welcken de heeschers anderwaerf waren commen clachtich int vornoemde hof, ende bij crachte van opene letteren hadden de verweerers ghedachvaerd gheweest teenen competenten daghe, boven der welker daghinghe de vornoemde kercmeesters zo langhere zo meer attempterende, hadden eene vrauwe, die waslicht in de vornomde kerke vercochte, ende alle jaere ghecostumeert hadde huere rekenninghe te makene up de kercmeesters van sente Maertins kerke, wederzeit tonfaene ende te passerene de rekenninghe, die zoe in der manieren voorscreiven ende van ouden tijden ghecostumeert ghemaech hadde, haer die doende hermaken ende daer in scrijven « De kercmeesters van sente Andries, » als twelke de voornoemde heeschers den hove van hier binnen hadden doen te kennen gheiven; ende bij den redenen boven verclaert, nemen ende kiezen conclusie ten fijne eerst in de vornomde materie van niewicheiden, ten hende dat zij ghehouden ende ghemainteneert worden in de possessien ende saisinen boven verclaert, alle beletten hemlieden daerin ghedaen ter contrarien gheweert, ende de vornoemde kercmeesters ende Jan Melcvliet ghecondempneert tot wederroupene ende te nieuten te doene tfait ende tourble, dat zij den vornoemden heeschers in huere possessien ende saisinen boven verclaert ghedaen hebben, hemlieden verdraghende meer van ghelijken te doene, ende den heeschers daer of paisivelic te laten ghebruucken, ende voort den selven up te legghene over de vornomde scade hondert pond parisise, behouden juuste estimacie, den procuruer generael tenderende ten hende dat de vornoemde kercmeesters ende Jan Melcvliet ghecondempneert worden, tons vorseiden heeren proffijte, ter causen van den voorscreiven tourble ende faite, in drie pond parisise; ende in de vorseide zake van bevelen ende attemptate, ten fijne dat bi den hove gheseit ende verclaert worde, dat hemlieden de vornoemde heeschers met goeder causen becroont ende beclaecht hebben van den vornoemden verweerers, de vornoemde voochd ende scepenen ghecondempneert hemlieden te verdraghene, ten versoucke van den vornoemden kercmeesters ende alle andren, eenighe kennessen, quitancien ende andre lettren voor hemlieden te passerene ende te doen makene met intitulacien van der kerke van sente Andries, oft van den kercmeesters van sente Andries kerke, gheseyt sente Martens tYpre, in prejudice van den possessien ende saisinen van den heeschers boven verclaert, maer de zelve kennessen, quitancien ende andre lettren te intituleren ende doen intituleren van der kerke of van den kercmeesters van sente Martin; ende de vornoemde kercmeesters ende Jan Melcvliet, te wederroupene ende te nieuten te doene alle de intitulacien, die zij ter contrarien ghemaeck ende ghepasseert hebben of doen maken ende passeren, zindert der executie van den vornoemden lettren van conplainten; concluderende voort de vornoemde procuruer generael ten hende dat de vornoemde kercmeesters ende Jan Melcvliet ghecondempneert worden, ter causen van den voorscreven attemptate, up te legghene, ten oorboire van onsen vornoemden heere, elc hondert pond parisise, de welke conclusien den vornomden heeschers sculdich zijn anghewijst te zine, alzo zij mainteneren; den

verweerers sustinerende ter contrarien, ende zonderlinghe de voornoemde kercmeesters, dat daer complainte stede hebben zoude, daer moeste naer stile van den hove wesen fait, tourble ende scade, de welke drie pointen niet en waren in dese zake, bi den welken complainte gheen stede en hadde in de zelve zake van der zijde van den vornoemden heeschers; zegghende bet voort, dat te goeden ende juusten title, te verclarene in tijden ende in wijlen, zij recht hadden, waèren ende zijn in goeder possessien ende saisinen te regierene, reparerene, decorerene ende verchierene met beelden ende pictueren, sculpturen ende andren oorboorliken zaken de voornoemde kerke, ghefondeert ter eeren ende in den name van sent Andries; in possessien ende saisinen te houdene de dedicatie ende wiedinghe van der zelver kerke up haer zelven, up eenen competenten dach, in de eere ende werdicheit van den vornoemden sent Andries, ghelijc ende alzo de vornoemde heeschers huere dedicatie ende wiedinghe hilden in de eere van sente Martin up eenen andren dach; in possessien ende saisinen dat men de hoochmessen ende vesperen die hem deden in de vornomde kerke, ghedaen hadde ende dede ter eeren van sent Andries; in possessien ende saisinen dat thelich sacrament, dat men den prochianen communiquierde, rustede up den autaer van sent Andries; in possessien ende saisinen tonderhoudene ende continuerene den name van der vornomde kerke ende prochie, zulc als zise ende van ouden tijden ghenaemt hadden, te wetene de kerke ende prochie van sent Andries; van den welken ende andren ghelijken rechten pertinent de vornoemde kercmeesters, bi hemlieden ende hueren voorsaten kercmeesters van der voornoemde kerke, gheuseert ende ghepossesseert hadden van zo ouden ende langhen tijden, dat ghenouch was omme goede possessie vercreghen thebbene, ende zonderlinghe bi der laester jaerscare ende exploicten, ten ziene, hoorene ende wel wetene van allen de ghonen diet hadde willen zien, hooren of weten, ende bezondere van den vornoemden heeschers; achtervolghende den welken rechten ende possessien ende die onderhoudende, de vornoemde kercmeesters hadden onder tbeelde van sent Andries, staende voren int portael van der zelver kerke, ghestelt of doen stellen in motale « Sent Andries prochie, » ten hende dat niemand ignoreren mochte den name van der voorseide prochie ende kerke; daer mede zij den heeschers gheene scade, tourble noch fait ghedaen en hadden; ende aengaende der materie van attemptaten, hadden de vorseide kercmeesters doen zegghen, dat zij niet gheattempteert en hadden hemlieden intitulerende in de vorseide quitancie ende lettren van den kercmeesters van der kerke van sente Andries, want dat niet litigieux en was bi der voorseide complainte; en hadden ooc gheen attemptaet ghecommitteert de vorseide vooch ende scepenen, want hemlieden gheene bevelen noch verboden bi der vorseide complainte ghedaen en hadden gheweist, ende in de materie van nieuwicheden niet betrocken en waren; concluderende mids desen de vornomde verweerers, elc even verre dat hem angaet, ten ende dat zij gheabsolveert worden van den heesche ende conclusien van den vornoemden heesschers, ende voort de vorseide kercmeesters ten fijne dat zij bi den hove ghehouden ende ghemainteneert worden in de possessien ende

saisinen van hemlieden hier voren verclaert, de hand ons vorseid heeren ghestelt an de zake contencieux ghelicht thueren proffijte, ende trestablissement gheleyt te hove hemlieden gherestitueert ende wederghegheven, ende zegghende dat hemlieden de vorseide conclusien behoren anghewijst te zijne; elke van den vorseiden partien, bi den redenen breedre begrepen in huere scriftueren, persisterende in huere conclusien ende makende jeghen elc andren heesch van costen, uutghedaen de vornoemde procuruer generael, tbesouc daer up ghedaen, de reprochen ende salvacien over ghegheven ende al dat behoort overghezien ende ghemerct te zijne in dese zake met rijphede van rade, wij hebben gheseit ende ghewijst, ende bi desen onsen lettren zegghen ende wijsen ende over recht, dat hemlieden de vornoemde heeschers met goeder cause becroont ende verclaecht hebben van den voornoemden verweerers, houdende ende maintenerende de zelve heesschers in huere possessien ende saisinen boven verclaert, werende alle de beletten hemlieden daer in ghedaen ter contrarien, ordonnerende tguend datter te hove gherestablisseert es bi den vornoemden kercmeesters ende Jan Melcvliet, de vornoemde religieusen heeschers ghegheven ende gheteliverecrt te zijne, ende condempneren den zelve kercmeesters ende Jan Melcvliet, ter causen van den faite ende tourble dat zij den zelven heeschers ghedaen hebben in huere vornoemde possessien ende saisinen, up te legghene, tons vornoemden heeren proffijte, de boete van drie ponden parisise vlaemscher munte, ende voort hemlieden ende ooc de voorseide voochd ende scepenen van nu voort an te verdraghene meer eenighe kennessen, quitancien ende andre lettren der vorseide kerke aengaende te makene ende te passerene of doen makene ende passerene met intitulacien van der kerke van sente Andries of van den kercmeesters van sente Andries kerke, gheseit sente Martins, noch ooc anders in prejudicien van der possessien ende saisinen van der vorseide heesschers boven verclaert, maer die te intitulerene of doen intitulerene van der kerke van sente Martin; ende als van den kennessen, quitancien ende andre lettren, die de vornoemde kercmeesters, boven ende zichtent den instelle van der vorseide complainte, hebben doen intituleren contrarie den possessien ende saisinen van den vornoemde heesschers, die wederroupen wij ende doen te nieuten, also verre alst den vorseiden intitulacien aengaet; condempneren voort de zelve kercmeesters ende Jan Melcvliet in de tweedeel van den costen van desen ghedinghe, tonser taxacie, ende absolveren alle de voorscreven verweerers van allen andren heeschen ende conclusien ieghen hemlieden ghemaect ende ghenomen in dese zake bi den vorseiden heeschers, reserverende den vornoemden kercmeesters ende Jan Melcvliet huere actie ten petitoire in dese zake, up dat zij eenighe hebben, omme die te volghene in tijden ende in wijlen, daer ende alzo zij te rade vinden zullen. In kennessen van desen zo hebben wij den zeghele van der vornomder camere hier an doen hanghen. Ghegheven te Ghend, den neghentiensten dach van maerte, int jaer duust vierhondert drie ende tachtentich.

Registr. Nigrum, fol. 196.

893.

Qualiter prepositus sancti Martini concessit decano et capitulo ecclesie collegiate sancti Petri Casletensis, ut in ecclesia sancti Petri Yprensis divinum officium submissa et emissa voce celebrarent.

Universis presentes literas inspecturis DECANUS et capitulum ecclesie collegiate sancti Petri Casletensis, in diocesi Morinensi, Romane ecclesie immediate subjecte, salutem in Domino. Quia dudum guerris in his partibus vigentibus, prefata nostra ecclesia ac villa Casletensi destructis, nobis, ubi divinum officium more nostro celebrare possemus, conveniens nullus adfuit locus, et quia venerabilis pater dominus prepositus ecclesie sancti Martini Yprensis, ordinis sancti Augustini, dicte Morinensis diocesis, nobis pie compatiens ad nostrum rogatum ecclesiam parrochialem sancti Petri Yprensis nobis generose concessit, ut ibidem divinum officium secundum ritum et morem dicte nostre ecclesie submissa et emissa voce celebraremus, jure parrochiali in omnibus semper salvo, quare nos decanus et capitulum ante dicti eidem domino preposito de suo bono favore regratiantes, dicimus et recognoscimus per presentes, quod per hujusmodi concessionem per ipsum nobis sic factam in nullo volumus neque intendimus sibi in suo jure derogare, nec ipsi aliquod prejudicium exinde generari aut irrogari, ymo eidem in omnibus licitis et honestis, in quantum possumus, jure et exemptione nostris in omnibus semper salvis, complacere desideramus. In cujus rei testimonium sigillum nostre prefate ecclesie hiis presentibus duximus apponendum. Anno Domino M°. quadringentesimo octogesimo quarto, vicesima prima die mensis julii.

1484. 21 Juillet.

Registr. Nigrum, fol. 255.

894.

Qualiter kerkemagistri tenentur pulsare per se vel alium ad omnes horas nostras.

De raedsliede mijns heeren shertoghen van Bourgoingnen, van Brabant, van Limborch, ende van Luxemborch, grave van Vlaendren, van Henegauwe, van Hollant, van Zeelant, ende van Namen, gheordineirt in Vlaendren, doen te weitene allen lieden, dat ute dien dat de religieusen proofst ende convent van sente Maertins tYpre, den VIII.sten dach van meye int jaer duust vierhondert viere ende tachtentich, ons te kennen gaven bij supplicacien grievelic claghende ende al ten fijne van saisinen, hoe dat te goeden ende juusten title, te verclaersene in tijden ende in wijlen, zij impetranten hadden ende hebben recht, waren ende zijn in goeder paisivelre possessie ende saisine, dat de kercmeesters van der vorseide kerke ende prochie van sente Maertins ghehouden ende ghecostumeert waren ende zijn bij den clocludere te doen ludene, bij daghe ende bij nachte tallen hueren ghecostumeirt, de zeven ghetijden, alzoo wel up feestelicke daghen als tijden feriale; in

1484. 17 Août.

possessien ende saisinen dat, ten daghen van den wijdinghen van den core van sente Maertins, np sinte Augustijns ende andere solempnele daghen in den zomere ende in den wintre, de vorseide clocludere ghehouden was ende es te ludene, ter decoratie ende vermeersinghe van den dienst Gods, eenen zeekeren termijn ende spatie, ende ooc te cloppene metter clocke of scelle van der kerke, als men ter hoochmesse celebreirde ende tooghde thelich lichaem Gods, om elken te vermanene ende te verweckene te devocien; van den welcken ende andere rechten pertinent de vorseide impetranten paysivelic gheuseirt ende ghepossesseirt hadden van zo ouden ende langhen tijden, dat gheene memorie en was noch en es ter contrarien, ende zonderlinghe bij der lester jaerscare ende exploiten; desen niet jeghenstaende ende de impetranten wesende in huere rechten, possessie ende saisinen voorscreiven, het hadde nieuwelinghe ghelieft, ende emmer binnen jare ende daghe, te rekenene zindert den voorseiden achsten dach van meye, den kercmeesters ende ontfanghere van sinte Maertins kerke ende prochie voorseid zulc ende indien te hebbene den clocludere bij hueren verbode of andersins onduechdelic, als dat hij up den nach ende dach van sinte Maertin in den zomere, als men de solempnele mattenen ende sdaghs den dienst dede in den choor, niet en luudde metten clocken te mattene, noch ooc bij daghe met zulken ghelude ende also solempnelijc, als hij ghehouden ende ghecostumeirt was van doene; ooc mede de vorseide clocluudere was in ghebreike te cloppene metter scelle of clocke ter elevatie van den heleghen sacramente ons liefs Heeren in de hoochmestijt, daer menich persoon bij vermaent es ter devotie ende bedinghe; dat meer was ende es, up den heleghen kerstnacht laetsleden de voorseide kerkmeesters, ontfanghere ende clocluudere waren in ghebreke violentelic ende jeghen Gods recht te ludene, doen ludene of laten ludene eneghe scelle of clocke in de vorseide kerke van sente Maertins, die de upperste ende principaelste hooftkerke es van der vorseide steide, hier mede perturberende, belet ende onghebruuc doende den vorseiden impetranten in huere vorseide possessien ende saisine, realic ende bij faite, tonrechte zonder cause, onduechdelic ende van nieux, ende hemlieden scade doende inestimable. Up welc te kennen gheven de vorseide impetranten vercreghen onse opene lettren van commissien, inhoudende vorme van complainte int cas van nieuwicheden, bij virtute van den welken Jacob de But, duerwaerdere van deser camere, naer dat hem de premissen begrepen in de vorseide lettren duechdelic bleken waren bij informatien, die hij danof dede thove gheleit, trac bin der vorseide stede van Ypre, alzoo wel ten huusen ende woensten als ten persoonen van Joos de Brievere, Pauwels van der Crone, vortijts kercmeesters van sente Maertijns kerke vorseid, Jooris Slinghere, Franchois Vondelinc, Adaem van den Wijngaerde ende Pitre de Scildere, kercmeesters, her Michiel Laut, priestre, Andries Alloys, ontfanghere, ende Kerstiaen Roos, clocluudere van der vorseide kerke, de welcke hij dachvaerde te compareirne voor hem up sdonderdachs XIIII^en. dach van der vorseide maend van meye, ten tien hueren voor de noene, voor de choorduere van der voorseide kerke over alle andere plaetse contencieux. Ten welken daghe, stede ende huere quamen ende compareirden voor hem de vorseide impetranten of een zide, ende alle de ghe-

daeghde, uutgedaen de vorseide Joris Slinghere ende Pitre de Scildre, daer over zij last namen hemleider texploit te keunen te ghevene over andere. Al daer de vorseide executeur, naer lecture bij hem ghedaen van den vorseide lettren hooghe ende overluut, hilt ende mainteneirde van ons vorseide heeren weghe de vorseide impetranten in huere rechten, possessien ende saisinen boven verclaerst, weerende ende afdoende alle beletten hemleiden derin ghedaen ter contrarien bij den vorseiden perturbateurs, ende deide hemleiden bevel, van ons vorseide heeren weghe, dat zij hemlieden verdroughen den vorseiden impetranten meer zulcke of ghelike beletten te doene in huere vorseide rechten, possessie ende saisinen. Daer up de vorseide kercmeesters ende ontfanghere deden bij Triestraem Belle verandwoorden, dat zij noynt den impetranten belet ghedaen hadde in huere vorseide possessien ende saisinen, maer up datter yet ghedaen was, dat hadde gheweist bij vooghd ende scepenen van der vorseider steide, versouckende mids dien thebbene orlof van hove ende costen, hemlieden niet min opposerende ten vorseiden bevelen ende restablissierende bij tekene van eenen penninghe, belovende dat van weerden te makene ten daghe dienende tonser ordonnancie, ende de vorseide clocludere delayerde. Mids welken den vorseiden executuer werende de nieuwichede nam ende stelde de zake contencieux ins ons vorseide heeren handen als upperste om tghescil van partien, committeirde ten gouvernemente van diere eenen Gillis Loocxhooft, ende dachvaerde de vorseide opposanten ende delayanten te compareirne voor ons in de vorseide camere up sdisendaghes naer sacramentsdach, omme te tooghene de cause van huerleider oppositie ende delaye, den vorseiden impetranten ende den procueruer generael van Vlaendren te verandwoordene ter cause voorscreiven ende datter an cleiven mochte, te zien ordonneren up den vorseiden oorlof van hove ende costen ende ooc van der recreancie, ende voort te procedeerne alsoot behooren soude, ghelijc dese zaken vulcommeliker bliken moghen bij den vorseide onse lettren van commissien, ende der relacie van den vorseiden executeur daer up ghemaect. Ten welcken daghe de vorseide impetranten deden te faite leeden tinhouden van huerer impetracien, ter presencie van Michiel de Vroede, procureur van de vorseide verweerers, tenderende, bij den redenen ende middelen van huerer zijde voortghestelt, ten fijne dat zij bij den hove ghehouden ende ghemainteneirt worden in huere possessie ende saisinen boven verclaerst, tbelet hemlieden derin ghedaen bij den vorseiden verweerers gheweert, ende zij ghecondempneert, over de vorseide scade, in zulke somme als den hove redelijc dincken zoude, makende de vorseide impetranten heesch van costen; ende de procureur generael tendeirde ten fijne dat de vorseide verweerers bij den hove ghecondempneirt worden in drie pont parisise, ter cause van den faite ende trouble bij hemlieden ghedaen in rechten, possessien ende saisinen van den vorseide impetranten, ende voort, over de mesdaet, in twehondert leeuwen, al tons vorseiden heeren proffite. Omme up welken heesch ende conclusien te verandwordene, te restablissierne bij den verweerers twee scellinghen parisise, ende voort te procedeirne alzoo behooren zal, den vorseide verweerers dach betekent was up van dien daghe in veertien nachten eerst commende. Ten welcke daghe de vorseide clocludere uuten processe ghedaen was, bij consente

van den heeschers, ende de vorseide zake jeghen de vorseide kercmeesters ghecontinueirt, bij absentie van rade ghenomen bij hueren vorseiden procureur, tot up den dach van hedent, date van desen onsen lettren. Ten welcken daghe van hedent de vorseide Michiel de Vroede, in den name als boven, comparerende hier int hof, consenteirde aldaer dat de vorseide impetranten bij den hove ghehouden ende ghemainteneirt worden in hueren rechten, possessien ende saisinen boven verclaert, loochenende niet min dat zij verweerers hemlieden impetranten eenich belet ghedaen hadden. So eist dat wij, ghehoort tvoorseide consent, volghende de stile van den hove in gheliken zaken onderhouden, hilden ende mainteneirden, houden ende mainteneren bij desen onsen lettren de vorseide impetranten in huere rechten, possessien ende saisinen boven verclaert, werende ende afdoende alle beletten hemlieden daerin ghedaen ter contrarien, ende lichten de hand ons vorseide heeren ghestelt an de zake contentieux svorseider impetranten proffite, den verweerers niet min reserverende huere actie ten petitorie, up dat zij eneghe hebben, om die te volghene in tijden ende in wijlen, daer ende alzoot behoren zal. Ende aengaende den costen, scade ende boeten gheheescht bij den vorseiden impetranten metten vorseiden procureur generael ende weiderleit bij den vorseiden Michiel, in den name als boven, wij hilden die in ons advijs tonsen aysemente. In kennessen van desen hebben wij den zeghele van den vorseiden camere hieran doen hanghen. Ghegheiven te Ghend, den zeventiensten dach van oust, in tjaer duust vierhondert viere ende tachtentich.

Registr. Nigrum, fol. 194.

895.

Alia littera de xxxij. sol. in de Gimmyncstrate, innovata per abbatem Ysidorum et conventum ejus.

1486-87. Ysidorus, permissione divina humilis abbas, prior quoque ac totus conventus
3 Avril. monasterii beatorum Petri et Pauli apostolorum Warnestonii, Morinensis dyocesis, notum facimus per presentes, quod ab antiquissimis temporibus fuimus et adhuc sumus efficaciter obligati venerabilibus et religiosis viris ac dominis domino preposito, decano et conventui ecclesie seu monasterii sancti Martini Yprensis, prefate Morinensis dyocesis, in triginta duobus grossis monete Flandrie annue perpetuorum reddituum, applicatis specialiter camere prefati domini prelati prepositi Yprensis, assignatorum in et super certa domo una cum omnibus et singulis terris seu hereditate nobis et dicto nostro monasterio spectantibus, tunc et nunc jacentibus et sitis in opido Yprensi, in meridionali parte vici Ghimmijncstrate parrochie sancti Petri Yprensis, retro hospitale virorum de Nazareth, inter domum seu hereditatem ecclesie sancti Petri Yprensis ab orientali parte, et domicilium seu curtem Johannis Messiaen ab occidentali parte ejusdem vici et lateris. Quos quidem redditus triginta duorum grossorum monete Flandrie recognoscimus debitos eisdem dominis sancti Martini Yprensis super dicta domo, fundo seu curte ac hereditate prefatis in perpetuum, etiam ad quorumcunque

manus devenerint. Qua de re obligatos et ypothecatos fatemur et recognoscimus eisdem domum, curtem, fundum ac hereditates prefatas penes situationem prescriptam in prefatis annuis perpetuis redditibus triginta duorum grossorum monete Flandrie. In quorum innovationis testimonium omnium quoque et singulorum premissorum robur et fidem veritatis sigillà nostra tam abbatie quam conventus duximus apponenda. Datum in nostro monasterio Warnestonii, anno Domini M°. quadringentesimo octuagesimo sexto more gallicano, die vero mensis aprilis tercia.

Registr. Nigrum, fol. 192 et 223.

896.

De qualicunque indebita molestatione nobis non inferenda a quibuscunque personis etc. in bonis vel juribus etc. cum processu desuper fulminato per abbatem Furnensem, judicem et conservatorem jurium etc., cum quadam etiam diffinitiva sententia super jure patronatus presentandi seu instituendi custodes in ecclesia sancti Petri Yprensis, contra kerckemagistros ejusdem ecclesie jus pretendentes.

UNIVERSIS et singulis presentes litteras sive presens publicum instrumentum 1487.
inspecturis illique vel illis ad quem vel ad quos presentes nostre littere per- 30 Mai.
venerint, quosque infrascriptum tangit negotium seu tangere poterit quomodolibet in futurum, quibuscunque nominibus censeantur aut quacunque prefulgeant dignitate, Walterus, permissione divina humilis abbas sancti Nicholay monasterii extra muros oppidi Furnensis, ordinis Premonstratensis, Morinensis diocesis, judex et conservator jurium et privilegiorum venerabilibus et religiosis dominis dominis preposito et conventui monasterii sancti Martini Yprensis, ordinis sancti Augustini, dicte Morinensis diocesis, de sancta sede apostolica indultorum ab eadem sede, unacum nonnullis aliis in hac parte nostris collegis, cum illa clausula « Quatinus vos vel duo aut unus vestrum per vos vel alium etc. » specialiter commissus et deputatus, salutem in Domino et presentibus fidem indubiam adhibere. NOVERITIS quod, presentatis nobis dudum ac per nos, cum ea qua decuit reverentia, receptis litteris apostolicis sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Nicholay, divina providentia pape quinti, ejusdem sanctissimi domini nostri vera bulla plumbea cum cordula canapis more Romane curie inpendente bullatis, sanis si quidem et integris, non viciatis, non cancellatis nec in aliqua sui parte suspectis, sed omni prorsus vicio et suspicione carentibus, ut prima facie apparebat, hujus tenoris videlicet: « Nicholaus episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis sancti Martini Tornacensis *(donné ci-dessus* n° 875*)*. Datum Rome apud sanctum Petrum, anno incarnationis dominice millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo, decimo kalendas januarii, pontificatus nostri anno quinto. » NOBISQUE postmodum pro parte prefatorum dominorum prepositi et conventus sancti Martini monasterii Yprensis, principalium in eisdem litteris apostolicis principaliter nominatorum, querelanter exposito, quod licet a decem, viginti, triginta annis et ultra dictus dominus prepositus per se et suos canonicos religiosos per

eum commissos, a tanto tempore cujus hominum memoria in contrarium non extat, tam de jure, privilegio apostolico, usu, quam de more, stilo, observantia et consuetudine legitime prescriptis ac inconcusse et inviolabiliter per tempora predicta observatis, habuerit habeatque jus patronatus presentandi, nominandi, instituendi rectorem in ecclesia parrochiali sancti Petri Yprensis et custodem sive custodes in eadem, dum et quociens casus vacationis custodiarum seu alterius earumdem temporibus supradictis et per ipsa tempora imminebat et quando imminet, *idque jus* spectasset vel pertinuisset ac spectare et pertinere consuevisset, prout hodie spectat et pertinet, solum et in solidum ad dictum dominum prepositum et religiosos canonicos per eum ad hoc commissos et tanquam indubitatos patronos, cum expressa inhibitione apostolica per hec verba: « Inhibemus ne, contra longas consuetudines ipsius ecclesie et approbatas hucusque, licitum sit cuique infra castrum Yprense sine licentia vestra scolas regere, capellas de novo construere, altaria erigere, custodias ecclesiarum vestrarum concedere, nedum in dicta ecclesia sancti Petri, verum in omnibus ecclesiis infra dictum oppidum constitutis; » et quamvis etiam a temporibus supradictis et per ipsa tempora, de jure et privilegio, usu, more, stilo, observantia et consuetudine supradictis, fuissent in possessione seu quasi juris personas ydoneas vel personam ydoneam ad dictas custodias sive earum alteram, dum vacaverint seu vacaverit et quando vacant seu vacat, presentandi, nominandi et instituendi, sepeque et sepius personas idoneas ad easdem vel eandem presentassent, fuissentque presentationes hujusmodi per tempora predicta, ut premittitur, facte valide et efficaces suumque debitum sortite effectum, NICHILOMINUS tamen quidam Petrus Landsame filius Alardi, Johannes de Conte, Johannes de Corte filius Johannis et Martinus Valke, kerkmagistri seu rectores fabrice, pariter et parrochiani dicte parrochialis ecclesie sancti Petri Yprensis ausu temerario et de facto opposuerunt se et opponunt, impediverunt et impediunt ac fecerunt et faciunt, quominus presentatio, nominatio et institutio de dictis custodiis vel earum altera, facte per dictum dominum prepositum vel religiosum suum canonicum ad hoc commissum, suum debitum sortiantur effectum, et quominus presentet, nominet instituatque ad easdem, in grave prejudicium, damnum, interesse et gravamen juris patronatus, jurium, libertatum, privilegiorum dicte ecclesie et periculum animarum dictorum kerkmagistrorum, rectorum fabrice, et ceterorum parochianorum predictorum; ET DEMUM ad instantiam predictorum conquerentium, per nos de remedio oportuno sibi provideri postulantium, certis litteris monitorialibus in eventum citatoriis per nos decretis et concessis, ac in personas prenominatorum kerkmagistrorum necnon cujusdam Martini Lettin, per eos in dicta ecclesia instituti, ac alias executioni debite demandatis, et eisdem kerkmagistris tam conjunctim quam divisim dictis nostris litteris se opponentibus, petentibus et requirentibus per litterarum ipsarum executorem et notarium, certo termino ad ostendendum causas suarum oppositionum necnon ad respondendum eisdem dictis preposito et conventui coram nobis in nostro monasterio prefixo et assignato, terminoque citationis hujusmodi recurrente, religioso viro domino Persevaldo van den Busche, canonico

et religioso predicti monasterii sancti Martini Yprensis ac domini prepositi et totius conventus, actorum, ex una parte, et Judoco Gheraerdt, Petri Landsame filii Alardi, Johannis le Conte, Johannis de Corte filii Johannis et Martini Valke, kerkmagistrorum et rectorum fabrice ecclesie sancti Petri Yprensis, reorum, partium predictarum procuratoribus legitimis, de quorum hincinde procurationum mandatis legitimis apud acta cause hujusmodi constat documentis, partibus ex altera, coram nobis in judicio et dicto nostro monasterio comparentibus, et in nos tanquam judicem competentem nostramque jurisdictionem primitus expresse consentientibus, per prelibatum dominum Persevaldum procuratorem quo supra nomine procuratorio, in pretacti Judoci procuratoris presentia, quodam libello judicialiter facto et in scriptis oblato, quo conclusit et peciit per nos nostramque diffinitivam sententiam pronunciari, dici, decerni et declarari jus patronatus presentandi, nominandi, instituendi personas idoneas ad dictas custodias personamque idoneam ad earum alteram, plene, libere ac omni jure ad prefatum dominum prepositum monasterii sancti Martini Yprensis suosque canonicos per ipsum ad hoc commissos pertinuisse et ad presens pertinere; dictas presentationes, nominationes, institutiones de dictis custodiis seu earum altera, per eumdem dominum prepositum aut religiosum suum canonicum ad hoc commissum in dicta ecclesia sancti Petri rite factas, fuisse et esse canonicas suumque debuisse et debere sortiri effectum, dictisque kerkmagistris, rectoribus fabrice, ceterisque parochianis dicte ecclesie nullum jus institutionis competiisse neque competere; oppositiones, molestationes, vexationes, inquietationes, perturbationes et impedimenta quecunque, per dictos kerkmagistros et eorum occasione prestitas et prestita, fuisse et esse temerarias, illicitas, [injustas], temeraria, illicita et injusta ac de facto presumptas et presumpta, dictarumque custodiarum detentores et intrusos amovendos fore et per nos amoveri, ipsisque kerkmagistris et parochianis dicte ecclesie sancti Petri super dictis oppositionibus, molestationibus, vexationibus, perturbationibus et impedimentis universis ac jure patronatus presentandi, nominandi et instituendi dictos custodes ad dictas custodias sive custodem ad earum alteram perpetuum silentium imponendum fore et per nos imponi, eosque in expensis coram nobis in hujusmodi causa factis et passis, de fiendis protestando, condempnandos fore et finaliter condemnari, et alias sibi super premissis justicie complementum ministrari; ET ULTERIUS, alio per nos reis seu eorum procuratori per continuationem statuto termino, quadam responsione ad libellum hujusmodi etiam judicialiter facta, et in scriptis per nominatum Judocum Gheraerts procuratorem quo supra nomine procuratorio exhibita, qua etiam in effectu conclusit idem procurator per nos tanquam judicem delegatum seu conservatorem in hac parte nostramque sententiam diffinitivam pronunciari, dici, decerni et declarari jus et consuetudinem necnon observationem, approbationem, possessionem presentandi, nominandi et instituendi personas idoneas ad dictas custodias seu ad earum alteram personam idoneam, et cautionem sufficientem de eisdem et altero ipsorum recipiendi plene et libere omnique jure ad prefatos kercmagistros et parrochianos ecclesie sancti Petri pertinuisse et pertinere, easdemque nominationes, presentationes

et institutiones, cautiones et perceptiones, de dictis custodiis et a personis predictis seu altera earum factas et receptas, fuisse et esse canonicas suumque debuisse et debere sortiri effectum; dictis quoque dominis preposito et conventui sancti Martini seu deputatis per eosdem nullum unquam jus institutionis competiisse neque competere, seque ab eorum dominorum prepositi et conventus impetitione absolvi; oppositiones, molestationes, vexationes, inquietationes, perturbationes et impedimenta quecunque, desuper per eosdem prepositum et conventum et eorum occasione prestitas et prestita, fuisse temerarias, illicitas et injustas, temeraria, illicita et injusta et de facto presumptas et presumpta, necnon eisdem domino preposito et conventui ac deputatis supradictis super hiis perpetuum silencium imponendum fore, eosque in expensis coram nobis in hujusmodi causa legitime factis condempnandos fore et per nos condempnari, de fiendis protestando, aliasque super premissis sibi justicie complementum ministrari; ET SUCCESSIVE per honorabiles viros dominos et magistros Cornelium Cos canonicum, actorum, et Guillelmum de Borra presbyteros, capellanum ecclesie collegiate sancte Walburge Furnensis, Morinensis diocesis, reorum partium hincinde predictarum procuratores legitime constitutos, in successivis eis statutis terminis, replicationibus, duplicationibus, triplicationibus, quadruplicationibus ac positionibus et articulis hincinde factis et in scriptis judicialiter exhibitis atque productis, eisque positionibus et articulis per partes prenarratas seu earum procuratores respective responsis; CONSEQUENTER probationum termino pendente pro hincinde propositorum verificatione, nonnullis testibus pluribusque apostolicis diversorum summorum pontificum ac aliis litteris plurimorum principum fundationis ac privilegiorum et libertatum dicte ecclesie sancti Martini et aliis probationum generibus, quibus partes ipse se in hujusmodi causa tueri ac juvare volebant et intendebant, coram ad hoc a nobis deputato comissario etiam productis, receptis et admissis, testibus ipsis in forma juris juratis ac diligenter et debite juxta interrogatoria per easdem partes respective adhibita interrogatis ac examinatis, et eorum dictis et depositionibus in scriptis fideliter redactis et coram nobis more solito reportatis, ac aliis successivis per nos prescriptis terminis, contra alterutrius testes, dicta, depositiones et attestationes exceptionibus facto realiter et in scriptis exhibitis; DEMUM vero post diversas hincinde altercationes et protestationes, alio termino per prescriptos magistros Cornelium Cos et Guillelmum de Borra, procuratores quibus supra nominibus procuratoriis, judicialiter coram nobis comparentes, ulteriori deductioni et allegationi in hujusmodi causa fiendis expresse renunciato, et quantum in eis fuit pro se partibusque suis respective concluso, ac secum in causa et causis hujusmodi concludi et pro concluso haberi per nos instanter postulato, et ulterius concluso per nos in causis hujusmodi ceterisque judicialibus rite peractis, tandem die et hora infra scriptis, partibus ipsis ad audiendum jus et decretum nostrum sive diffinitivam pro parte justiciam fore ferendam super premissis, et in hac causa per nos in scriptis ferri et promulgari sententiam, per continuationem assignatis, comparentibus et personaliter constitutis coram nobis in dicto nostro monasterio, in judicio, loco et hora solitis ad jura reddenda et

causas audiendas, pro tribunali sedentibus, magistro Cornelio Cos, actorum, et Guillelmo de Borra, reorum partium hincinde procuratoribus sepe nominatis, ac diffinitivam sententiam, jus sive decretum quolibet pro se et pro parte sua et contra partem sibi in hujusmodi causa adversam ferri postulantibus, nos ubi supra pro tribunali sedentes et solum Deum pre oculis habentes, visis primitus et diligenter inspectis omnibus et singulis actis et actitatis, litteris, scripturis, privilegiis, juribus et munimentis in hujusmodi causa exhibitis atque productis, eisque ac testium dictis et depositionibus cum diligentia et maturitate recensitis, ad nostram diffinitivam in hujusmodi causa in scriptis ferendam et promulgandam sententiam procedendum duximus et processimus, denique eam per ea que vidimus et cognovimus, videmus et cognoscimus, de jurisperitorum consilio et assensu, quibus super hujusmodi cause meritis relationem plenariam fecimus et fidelem, in scriptis tulimus ac promulgavimus ac presentibus ferimus et promulgamus in hunc qui sequitur modum: CHRISTI NOMINE INVOCATO, per hanc nostram diffinitivam sententiam, quam de jurisperitorum consilio et assensu pro tribunali sedentes et solum Deum pre oculis habentes ferimus, in hiis scriptis pronunciamus, decernimus et declaramus jus presentandi, nominandi et instituendi personas idoneas ad custodias parochialis ecclesie sancti Petri Yprensis personamque idoneam ac earum alteram plene, libere ac omni jure ad dominum prepositum monasterii sancti Martini Yprensis suosque religiosos canonicos per ipsum ad hoc commissos spectasse, pertinuisse, spectare et pertinere de jure, ac presentationes, nominationes et institutiones de dictis custodiis seu earum altera, per eumdem prepositum ac religiosum suum canonicum ad id commissum in dicta ecclesia sancti Petri rite factas, fuisse et esse canonicas, suumque debuisse et debere sortiri effectum, necnon quibusdam Petro Lansame filio Alardi, Johanni den Conte, Johanni den Corte filio Johannis, et Martino Valke, kerckmagistris, ceterisque parochianis predicte ecclesie sancti Petri nullum jus institutionis competiisse neque competere; oppositiones, molestationes, vexationes, inquietationes, perturbationes et impedimenta quecunque, per dictos kerckmagistros et eorum occasione prestitas et prestita, fuisse et esse temerarias, illicitas et injustas, temeraria, illicita et injusta, de facto presumptas et presumpta, omnesque et singulos earumdem custodiarum detentores et intrusos ab occupatione et detentione custodiarum hujusmodi seu alterius earumdem tollendos et amovendos fore ac tollimus et amovemus; premissis kerckmagistris et parochianis dicte ecclesie sancti Petri super dictis oppositionibus, molestationibus, vexationibus, perturbationibus et impedimentis universis ac jure dicti patronatus presentandi, nominandi et instituendi dictos custodes ad dictas custodias sive custodem ad earum alteram perpetuum silentium imponendum fore et imponimus, ac eosdem in expensis in hujusmodi causa coram nobis propterea legitime factis condempnandos fore et condempnamus; quarum expensarum taxationem nobis in posterum reservamus. QUO CIRCA mandamus omnibus presbiteris, capellanis, notariis publicis quibuscunque, quatenus premissa omnia et singula legant, publicent, notificent, intiment et insinuent, ubi, quando et totiens quotiens opus fuerit et super hoc fuerint requisiti seu alter eorum fuerit requi-

situs. IN QUORUM omnium et singulorum fidem et testimonium premissorum presentes litteras sive presens publicum instrumentum hujusmodi nostram sententiam in se continentes sive continens exinde fieri et per notarium publicum nostrumque et hujusmodi cause coram nobis scribam infrascriptum subscribi et publicari mandavimus nostrique sigilli proprii, quo in talibus utimur, fecimus appensione communiri. LECTA, LATA et in scriptis promulgata fuit hec presens nostra diffinitiva sententia per nos Walterum abbatem, judicem et conservatorem prefatum, in monasterio nostro predicto, nobis inibi hora audiendarum causarum consueta ad jura reddenda pro tribunali sedentibus, sub anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo septimo, indictione quinta, die vero penultima mensis maii, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini domini Innocentii, divina providentia pape octavi, anno tercio, presentibus ibidem honestis viris domino Dominico Certani, Tulensis diocesis, et procuratoribus partium ac aliis testibus.

(A la suite de cette pièce le copiste a laissé en blanc une demi-page, destinée sans doute à recevoir la souscription et le signe manuel du notaire, qui font ici défaut.)

Registr. Nigrum, fol. 189.

897.

De donatione facta hospitali de Belle, ad solvendum singulis ebdomadis tribus clericis cantantibus Virgo cum Gloriosa sabbatis diebus in ecclesia sancti Martini xij. penne par.

1487. Wij scepenen van der steede van Ypre doen te weitene allen lieden, dat voor
5 Décembr. ons commen ende ghecompareert es Pauwels Moenin, als procureur van edelen ende voorsineghen Joos van der Zijpe, heere van Dentregheem, souffisantelijc ghefondeert bij zekeren lettren van procuracien ghegheven van scepenen ende raed van der steede van Rousselare, ende ghezeghelt metten zeghele van zaken van der zelver steede in groenen wasse ende dobbelen steerte van percheminen, van der date van der derden daghe van novembre lestleden, die wij ghezien hebben. Dewelke comparant, in de name als boven, uut duechdelijker gheneghentheit ende porringhen van devocien, ende omme eeuwelijc ende ervelijc alle saterdaghe betaelt te zijne twaelf penninghen parisise vlaemscher munten, alzoo hier ondere breedere ende al in tlanghe verclaerst wert, up den dach van hedent, zijns vrijes dancx ende willen, ghegheven, upghedreghen ende quijte ghescolden heift, ende bij deesen presenten lettren gheift, draeght up ende scelt quijte teeuwighen daghen Oliver Belle ende Jan de Wale filius Kerstiaens, als voogden van den godhuuse van der Belle, staende bin der voorseide steede van Ypre, ende tzelfs godshuus behouf, orbuere ende proffijte, de somme van viere ponden zestien scellinghen tiene penninghen parisise voorseider munten ervelijcker renten sjaers, die de voorseide Joos hadde bin der zelver steede van Ypre, vallende te diverschen

paymenten, te wetene [twee] ende deertich scellinghen parisise sjaers up de vornoomde stede van Ypre, vallende telken Baefmesse; item twintich scellinghen parisise sjaers up een huus ende erve staende ende ligghende an de zuudzijde van der Bueter strate, jeghen over senter Nicolaux kerchof, tusschen den huuse ende erve van Pieter Mose an de westzijde of eene zijde, ende den huuse ende erve Anceel sJoncheers ende van der weese Wouter Lugghes an doostzijde of andere, nu toe behoerende Lauwers Puetin beenhauwere; item zestiene scellinghen parisise sjaers up een huus ende erve toebehorende Mergrieten, wedewe Jans van der Brigghe, staende ende ligghende an de noordzijde van der Ledermaerct, tusschen den huuse ende erve van der weese svoorseids Jans van der Brigghe an doostzijde of een zijde, ende den huuse ende erve Jans Mauwers an de west zijde of andere; item zuevene scellinghen tiene penninghen parisise up een huus ende erve ghenaemt Ram, toebehorende Jacob Velghe, staende ende ligghende an doostzijde van der Hondstrate, tusschen den huuse ende erve Joos van der Crone an de noordzijde of een zijde, ende den huuse ende erve ghenaemt Cop, toebehorende Joos de Brievere an de zuudzijde of andere; item xxj. scellinghen parisise vallende telker halver maerte, beset es te wetene die zestiene scellinghen parisise up een huus ende erve wijlen toebehorende Pietren Eedewaert ende nu Pieteren Pranghe, staende ende ligghende an doostzijde van den duerganghe tsenter Nicolaux, tusschen den huuse ende erve van den vorseiden Pieter Eedewaert an de noordzijde of een zijde, ende der erve van den godshuuse van den heleghen Gheest tYpre an de zuudzijde of andere, ende dandre vijf scellinghen parisise up een huus ende erve toebehorende Jacob van den Oosthove, staende ende ligghende an doostzijde van der Clierstrate, up den zuudwesthouc van sinte Jacobs kerchove, tusschen den zelven kerchove an de noordzijde of een zijde, ende den huuse ende erve van Janen, wedewe Jacop Mieseghers, an de zuudzijde of andere. Van al den welken voorseiden parcheelen van renten de voorseide comparant in de name als boven hem ghehouden heift ende houdt van den vorseiden voogden in de name als voren over wel vernought ende te vullen ghepaijt; ende in recompensacie ende wederlone van der vorseider ghijfte, updracht ende quite sceldinghe, zo hebben de zelve voogden, over hemlieden, huerlieder hoirs ende nacommers in regimente, uuter name van den vornomden godhuuse, belooft ende beloven bij desen presenten lettren, wel ende ghetrauwelick, ten costen van den voorseiden godshuuse, zonder eenich ghebrec van nu voortan teeuweghen dághen, alle saterdaghe van den jare te betalene of doen betalene den drien clercxkins die ghegherwet werden, ende naer tzinghen van den salut in de prochie kerke tsente Martins tYpre ghezonghen zullen hebben *Virgo* ende *Gloriosa* naer der costumen, de somme van twaelf penneghen parisise vornomder munte; ende hebben de voorseide voogden in de name alzoo voorseid es, over hemlieden ende huere naercommers in regimente, in tonderhouden ende vulcommen van huerleder voorseider belofte, verbonden ende verbinden al tgoed, erve ende catheilen van den voornoomden godhuuse jeghenwordich ende toecommende, zo waer dat ghestaen ende gheleghen zij of vonden

zoude moghen weerden, gheen ghezondert noch uute ghesteiken, om daerup te moghene verhalene ende utecrighene al tghebrec datrin zij, ten occusoene boven verhaelt, bevonden zouden moghen werden in al of zom als scult van daghe verleden. Hier af zijn ghemaect twue ghelijcke brieven van eenser voorme ende inhoudene, danof de vornoemde constituant den eenen themwaerts heift, ende de vorseide voogden, in de name alzoo voorseid es, den anderen. In der welker ghedinkenesse hebben wij desen charte ghedaen zeghelen metten erfachteghen zeghele van der voorseide steede. In orcondscepen van desen scepenen Joos de Brievere, Jan de Wilde, Melcior van den Pitte, Clays Lansame ende Philips Beke. Dit was ghedaen den wijfsten dach van december, in tjaer vierhondert zevenenachtentich.

Registr. Nigrum, fol. 220.

898.

Permutatio de duabus domibus nostris, facta cum Petro van Coilgen et ejus uxore, pro septem mensuris cum dimidia terrarum, cum domibus desuper fundatis, arboribus et ceteris catallis ibidem existentibus, sitis in Dranoultre.

1488-89. 15 Mars.

Wij Colaert de Keuwere bailliu, Franse de Bac, Willem Mortier, Jan de Langhe, Willem Cortijl ende Jan Hazart, scepenen van eerwerdegher vrauwe in Gode miner vrauwe der abdesse, religieusen ende convente van den cloostre van Mesene, van hueren heerscepe in de prochie Dranoutre, ghenaemt ter Camere, doen te weetene allen lieden, dat voor ons commen ende ghecompareert zijn in personen Pieter van Coilgen ende Jane zijn wijf, poortre ende portesse van der steede van Ypre, de welke ende elc zonderlinghe, namendelijc de vorseide Jane bi den wille, weetene ende consente van den vorseiden Pietre hueren man ende als bij hem daertoe gheauthoriseert, huers vrijes dancx ende willen, bij manieren van laghen ende vriendelicker wisselinghe van twuen huusen, toebehoorende den religieusen prooste ende convente van den cloostere van sinte Martins tYpre, daer Joos Goetghebuer ende de vorseide comparanten nu wonen, upghedreghen ende quite ghescolden hebben ende bij deesen presenten letteren draghen up ende scelden quijte teeuweghen daghen eene behuusde hofstede met allen den huusen, bomen ende anderen cateilen, rijpe ende groene, derup staende ende toebehorende, groot zuevene ghemeten ende een half lands, lettel meer of min, ende emmer die vierhoucken ende de middelwart, alzo verre al de zelve hofstede met huere toebehoorten den zelven comparanten toebehoort heeft, staende ende ligghende in de vorseide prochie ende onder de voorseide heerlijcheede, streckende metter westzijde an de Abeelstrate, metter zuudzijde an Roeland Lodewicx of an derve van den kinderen van Traem Hesselin, metter noordzijde an tland mijns heeren van Moorbeke ende van Mahieu Pardieu, belast elke zesse hondert lands van den vorseiden hofsteede met eenen francaerden taerwen ervelicker renten sjaers miner vorseid vrauwen der abdesse, religieusen ende convente. Van welker vorseider hofstede met allen den toebehoorten, zo vorseid es, ende oc van der somme van ellevene scellinghen

parisise ervelic renten sjaers begrepen in eenen brief van achte ende veertich scellinghen parisise ghelijcker rente sjaers, daermede de vorseide hofsteede tot nu belast gheweist heift jeghens den vorseiden Pietre, de vornomde comparanten ende elc zonderlinghe, in de name als booven, bij virtute van der vorseide laghe ende wisselinghe hemlieden ghehouden hebben ende houden over vernought ende te vullen ghepaeijt dieder hallem, plock, quijtsceldinghe ende ghifte ghevende her Perchevael van den Bussche priestere, canuene ende keilwaerdere van den vorseiden cloostere, ten behouve, orbuere ende profijte van al, naer den rechten, wetten, costumen ende usaghen van der vornomde heerlijcheede, ende met zulken solempniteijten als daertoe van ouden tijden behoort hebben ende behoren. In orcondscepen der waerheden van al tghuuent dies vorseid es, so hebben wij bailliu ende scepenen boven ghenoomt dese vorseide presente lettren ghedaen zeghelen met onsen zeghele uuthanghende, den vichtiensten dach van marte, int jaer ons Heeren duust vierhondert achte ende tachtentich.

Registr. Nigrum, fol. 238.

899.

Littera de commissione inhibitionis faciende kerkemagistris sancti Nicolai, ut desistant a perturbatione seu molestatione illata super pacifica possessione exitus et introitus parve porte tendentis versus cemiterium.

De raedslieden mijns heeren serdshertoghen van Oostrijc, hertoghe van Bourgoingnen, van Brabant, van Limburgh, van Lucemburgh ende van Gheldre, grave van Vlaendren, van Henegauwe, van Hollant, van Zeelant, van Namen ende van Zuijtphen, geordonneert in Vlaendren, den eersten duerwaerdre van der camere van den rade ons vorseiden heeren in Vlaendren hierup versocht saluut. Wij hebben ontfaen de supplicatie van den religieusen proost, dekin ende convent van sente Martins binnen der stede van Ypre, grievelic claghende ende al ten fine van saisinen, inhoudende hoe dat te goeden, juusten title, te verclaersene in tijden ende in wijlen, up dats noot zij, de vorseide supplianten zijn in goeder possessie ende saisine, bij hemlieden of bij hueren religieusen of ghecommitteirde, die de cure van senter Nicolaux tYpre bedient, ende huerlieden huus staende an kerchof van der vorseide kerke bewoent, te hebbene een poortkin staende an een houten ghelent, tusschen den lochtinghe van den huuse van den vorseiden supplicanten ende den kerchove van der vorseide kerke; in possessie ende saisinen tselve poortkin open te doene, te slutene, hueren uutganc ende inganc van hueren huuse ende lochtinghe tot int voorseide kerchof daer deure te hebbene, tallen tijden, als hemlieden ghelieft; in possessie ende saisine de baten, proufijten ende emolumenten daer of commende thebbene, heffene ende ontfane, ende die te bestadene in hueren orboor ende proufijt alleene, ende over al hier of ende van meer anderen rechten pertinent zo hebben de voorseide supplicanten paisivelic gheuseert ende ghepossesseert van zulken tijde ende in zulker wijs, dat ghenouch

1489. 21 Juillet.

es om goede possessie ende saisine daer bij vercreghen thebbene, ende zonderlinghe bij der laetster jaerscare ende exploijten, ten ziene, hoorene ende wel wetene van Willem Bouderave, Jan Cabillau de langhe, Michiel Hamare, Ghijs Spranghe, kercmeesters van der voorseider kerke, ende van allen anderen dies hebben willen zien, hooren of weeten; nietmin het heeft, onlancx es leden, ghelieft ende emmer binnen jaere ende daghe haerwaerts, den voorseiden Willem Bouderave ende anderen boven ghenoomt faitelic te slane of doen slane, an de deure van den voorseiden poortkinne buuten ter zijde van den kerchove, eenen grendele of slot, ende daermede de deure te doen slutene, zo dat zij supplicanten noch hueren ghedeputeerde ter vorseider cure hueren uutganc ende inganc van hueren vorseiden huuse ende lochtinghe deur tvorseide poortkin niet hebben en moghen, alzo zij voormaels ghehad hebben, hemlieden supplianten also perturbeeren, belet ende onghebruuc doende in hueren voorseiden possessien ende saisinen, realic ende bij faite, onduechdelic ende van nieux, ende hemlieden scade doende ter somme van xij. ponden parisise, behouden juuste estimacie, alzo zij zegghen, versouckende onse voorsiennichede. WAAR OMME WIJ, anghesien de zaken voorseid, u ombieden ende bevelen, van ons voorseider heeren weghe, daertoe committerende bij desen onsen lettren, up daes noot zij, dat ghij, blijct u van dies voorseid es, dachvaert de voornomde perturbateurs ende anderen, eist noot, te compareirne voor u te zekeren daghe ende huere an tvorseide poortkin ter zijden van den kerchove, over alle andere plaetsen contentieus, ende al daer hout ende mainteneert de voorseide supplianten of hueren procureur uuter name van hemlieden in hueren rechten, possessien ende saisinen voorscreven, hemlieden danof doende paisivelic useren ende ghebruucken, weerende ende afdoende alle beletten hemlieden daerinne ghedaen ter contrarien, bevel doende, van ons voorseiden heeren weghe, den voorseiden perturbateurs ende anderen, eist noot, dat zij ende elc huerlieder hemlieden verdraghen den supplianten meer eenich tourble, belet of onghebruuc te doene in hueren voorseiden possessien ende saisinen, ende heurlieden uplegghen ende betalen, over de voorseide scade, de voorseide somme van xij. ponden parisise, behouden juuste estimacie, ende int cas van oppositien of delaie de nieuwichede gheweert de zake contentieux ghenomen ende ghestelt in ons voorseider heeren handen als upperste om tgheschil van partien ende restablissement ghedaen realic ende bij faite of anderssins duechdelic vooren ende alreweert eerst dachvaert dopposante ende delaiante te compareerne hier int hof teenen zekeren ende tamelicke daghe, om te toghene de cause van dien, den supplianten ende procureur general te verandwoordene ter cause voorschreven ende datter ancleven mach, bet ende te vullen te verclaersene in tijden ende in wijlen, up dats noot zij, te zien ordonneren van der recreancie, ende voort te procedeerne alsoot behooren zal, ons overscrivende wies ghij hier toe ghedaen zult hebben, overschrivende tblijcken, want wij u gheven vulle macht ende speciale bevel ombieden, van ons voorseider heeren weghe, zijnen officiers ende ondersaten versouckende allen anderen, wient angaen mach, dat zij te u dit doende neerenstelijc verstaen ende obedieren. Ghegheven

te Ghend onder den zeghel van der voorseider camere, den XXI.sten dach van hoymaend, int jaer duust vier hondert neghen ende tachtentich.

Registr. Nigrum, fol. 219.

900.

De libertate assisiarum vinorum xxxv. doliorum annue consumendorum (1).

De raedslieden mijns heeren sconijncx van den Roomschen rijcke ende zijns zoons ertshertoghe van Oostrijcke, hertoghe van Bourgoingnen, van Brabant, van Lembourg, van Lucembourg ende van Gheldre, graven van Vlaendren, van Artois, van Bourgoingnen, van Henegauwe, van Hollant, van Zeelant, van Namen ende van Zuytphen, gheordonneert in Vlaendren, doe te wetene allen lieden, dat ghesien tproces hanghende in de camere van den rade ons voorseiden heeren in Vlaendren, tusschen de religieusen proost ende convent van sente Martins tYpre, heesschers in een instancie ende verweerers in een andere, over een zijde, ende scouteete, voocht ende scepenen van der stede van Ypre, verweerers, ende de zelve metgaders den bailliu van Ypre, elc evenverre dat hem angaet, wederomme heesschers, over andere, sprutende uut causen van dat de voorseide religieusen proost ende convent hebben doen zegghen, dat int jaer duust drie hondert ende vier ende dertich, om af te legghene zeeker questien ende ghescillen doe upstaende tusschen hemlieden over een zijde, ende voocht ende scepenen ende raed van der stede van Ypre over hemlieden ende ghemeene inzetene van der stede over andere, ter causen van der assijsen van den wijne, die zij religieusen doe ten tijden vercochten, ende omme minne ende eendrachticheit te voedene tusschen hemlieden, een accoord, composicie ende transactie ghemaect hadde gheweest, omme in eeuwicheiden te gheduerene, in der manieren hier naer volghende: « Te weetene dat de voorseide religieusen ende huere naercommers allen jare zouden moghen hebben vijf ende dertich vaten wijns, vier mudde ghereekent voor elc vat, ende daer meede doen huere gheliefte, drijnckende, ghevende of simperlijc vercoopende, vry van maeltoten ende assijsen, wel verstaende dat ghevielt zo dat zij religieusen up deen jaer meer wijns useerden dan boven verclaert es, dat zij in dat cas tnaeste volghende jaer dat ghebrec zouden moghen hebben met ende boven den voorseiden xxxv. vaten; waert ooc dat zijs up deerste jaerscare meer useerden, dat zij dandre navolghende jaerscare ghehouden zouden zijn zoo vele min te hebbene, zoo dat zij thende van den twee jaerscaren niet meer en zouden moghen hebben noch useeren dan tzeventich vaten; ende worde bevonden dat zijs meer useirden, dat zij van dies zijs meer bevonden zouden werden ghehadt hebbende, assijse of maeltote betalen zouden, ghelijc den taverniers ende andere lieden wijn vercoopende binnen der voorseide stede. » welc accord bij elc van den partien voornoemd, over hemlieden ende huer naercommers, beloft hadde gheweest loyaellijc ende te goeder trauwe tonderhoudene,

1490. 25 Mai.

(1) En marge: « Reverendissimus cum aliquot canonicis religiosis alienavit. »

zonder bij hemlieden ofte ymende anders der jeghen te gane in eenegher manieren, alzoot blijcken mochte bij den lettren daerof ghewaghende, ghezeghelt metten zeghelen van den voornoemden heesschers ende van der voorseider stede van Ypre; dat meer was, int jaer duust driehondert vierwaertwijntich ende elleven, wijlen waren van zalegher memorië de hertoghe Phelips, sconijncx zoone van Vranckricke, ende vrauwe Mergriete, zinen ghezelnede, omme tgroote verlies dat de vorseide religieusen ghehadt hadden bij toedoene van der oorloghe ende anderssins in diverschen manieren, ende om meer andere zaken die hemlieden der toe porreden, zonderlijnghe ten hende dat zij deelachtich wezen mochten in den goddelijken dienst die men in cloostre van zijnte Martins doen zoude, hadden hemlieden gheconsenteirt ende gheconsenteerden, over hemlieden, hueren hoirs ende naercommers teeuweghen daghe vry ende quitte te moghen ghebruukene van alle hueren renten, incommende goede ende van allen anderen hueren possessien, hoedanich zij waren, die zij hilden of vercrighen mochten hebben in Vlaenderen, daer of zij gheusert ende ghebruuct hadden van over veertich jaer ende meer, hadden hemlieden ooc gheconfiermeert ende gheapprobeert alle de tractieten, accorden, contracten ende convencien ende elke zonderlijnghe, die daer te vooren ghemaect ende ghepasseirt ghezijn hadden tusschen hemlieden ende huere voorsaten over een zijde, ende den voocht ende scepenen over hemlieden ende den ghemeene van der voorseider stede over andere, bevelende elken diet angaen mochte, hemlieden daer of te laten ghebrukene niet ieghenstaende dat in de voorseide lettren van confirmacien van den zaken particulier gheen expresse mentie ghemaect en was; van den welken accorde, appointementen ende confirmacie zij religieusen proost ende convent heesschers bij hemlieden ende hueren voorsaten paisivelijc gheuseirt ende ghepossesseirt hadden oppenbaerlijc, ten ziene, hoorne ende wel wetene van den voornoemden van Ypre ende van allen andren, diet hadden willen zien, hooren of weeten, zonder enich belet, tot ontrent den jare XIIII^c. zevene ende vichtich, dat wedre questie tusschen hemlieden gheresen was om tpeneghen ende uuten van den vooseiden wijne, daer of zij met elc anderen wedre verleken waren, mids dat zij van sinte Maertins, naer tverclaers van den traictiete ende appointemente boven verclaert ende dat blivende in viguere, thuerer slete alle jare in zouden moghen legghen vijf ende dertich vaten wijns, van vier mudden elc vat, ende seimperlijc vercoopen tguent dat hemlieden boven huerer theere overschieten zoude poorters van Ypre ende andren, zonder emmer den wijn te cryernene, banieren noch andre teekenen uut te stekene noch uut te doen stekene, zonder ooc zate te stellene anders dan van eerbaren lieden, bij daghen, ende al zonder scemp of arghelist; welc leste accoord bij den procuruers van elc van den voorseiden paertien, ghefondeert bij soffisanten lettren van procuracien, ghepasseert ende verkent hadde gheweest hier int hof, ende bij den zelven hove hadden beede partien int onderhouden van dien ghecondempneert gheweest, den XI^en. van decembre int jaer achte ende vichtich, alzoot bij den lettren daerof ghewaghende blijken mochte; ende hoewel de voorseide van Ypre den voorscreven accoorden, confirmacien ende condempnacien alle leden in crachte van ghewijsder

dijne zonder appeel of reclamacie sculdich waren tonderhoudene, ende den voorseiden religieusen proost ende convent van den inhoudene van dien te laten ghebruukene, zonder hemlieden daer in enich belet of onghebruuc te doene, dien niet jeghen staende de zelve van Ypre gaende directelic jeghen de voorseide traictieten, confirmacien ende condempnacien hadden hemlieden vervoordert, swonsdaechs XXVIII^{en}. van decembre int jaer een ende tsestich, bij voorghebode uut te doen roupene ende opembaerlic te publierene metter clocke ter halle tYpre, dat van doe voortan gheen poortre noch inwonende van der stede en ghinghen drijncken, wijn halen noch doen halen int cloostre van sente Maertins tYpre, up de boete van iij. ponden, telken dat zij bevonden wesen zouden doende ter contrarien, hadden ooc eneghe persoonen ghecalengiert ende ghevexeert, hemlieden anzegghende dat zij wijn int voorseide cloostre ghedronken of ghehaelt zouden hebben, ende. dat meer es, voor hemlieden ontboden de vier ordinen van der stede, hemlieden versoukende af te laetene van meer wijn te haellene of te gaen drijnckene int voorseide cloostre, alzoo attempteerende boven ende contrarie den accoorden voorscreven ende hemlieden zelve berechtende, al ten grooten grieve, achterdeele van den voornoemden religieusen heesschers; die omme daer jeghen voorsien te wesene, commen zijn clachtich hier int hof, daer zij vercreghen hadden opene lettren, bij virtute van den welken de voornoemde van Ypre ghedachvert hebben gheweest, om de voorseide letteren van condempnacien te ziene wijsene, executeirne ende hemlieden provisie te zien doene up huer versouc; welc betrec verzwijghende de voornoemde van Ypre up huer smistre te kennen gheven, ende alle de voorscrevene accoorden, appointementen, confirmacien, condempnacien ende usance verzwijghende, vercreghen hadden opene letteren van onsen voorseiden heeren; ende hoewel de zelve lettren opposicie inhilden, nochtanne zonder de voorseide religieusen daer jeghen ghoort te zijne, hadden die doen publieren ende verbieden allen onderzaten van onsen voorseiden heere, poorters ende inwonende van der stede ende scependomme, te gaen drinckene of wijn te zenden halene int voorseide cloostere; ende mids dat hemlieden de voornoemde heesschers daer mede beseven hadden zoo langhere zoo meer ghegbreveert ende gheinterresseert, int tguent dat zij huere wijnen niet uuten en mochten noch andre inlegghen naer tuutwisen van den appointementen boven verclaert, zoo hadden zij hier int hof in beede de voorseide zaken doen procederen ende concluderen, te fine dat bij den hove gheseit ende verclaert worde hemlieden met goeder causen becroont ende beclaecht hebbende van den voornoemden van Ypre verweerers, heure voorseide lettren van condempnacie ghewijst executeire naer huere voorme ende inhoudene up ende jeghen de zelve van Ypre sonderlinghe, evenverre dat zij mencie maken van den voorseiden wijne ende den uutene van dien; tvoorseide voorghebod uutgeroupen ende ghepubliert bij den voornoemden van der wet van Ypre in der manieren boven verhaelt, verclaert attemptaet ende voort qualic ende ondeuchdelic ghemaect ende uutgheroupen zijnde, de zelve van Ypre ghecondempneert dat te wederroupene ende te. nienten te doene, als ghedaen zijnde contrarie den inhoudene van den voorseiden appointementen ende lettren van condempnacien ende

hemlieden zelve berechtende; ende ***uute dien dat*** (1) de voornoemde van Ypre impetranten zijn van den lettren van onsen ***voorseiden heeren, daerup*** hemlieden heesschers ***fondeeren,*** dat de impetracie ***van den voornoemden*** van Ypre verclaert worde subrepticelic ende obrepticelic vercreghen weesende, ende over zulc metter publicacie ende al datter naer ghevolcht was, bij den hove weederroupen ende te nieuten ghedaen, ende emmer dat zij van Ypre verclaert worden niet ontfanghelic, om ghemaect ende ghenomen thebbene hueren heesch ende conclusien, in der manieren dat zij die ghemaect ende ghenomen hebben in dese zake, ende, al mochten zij enichsins daertoe ontfanghelic verclaert worden, nochtans de zelve hueren heesch ende conclusien ghemaect ende ghenomen hebbende met quader cause, zouder af vervallen, ende de voornoemde religieusen daer of gheabsolveert ende ghewijst zijn los, ledich ende quite; de welke conclusien den zelven religieusen behooren aenghewijst te zijne, alzoo zij mainteneren; den voornoemden van der wet van Ypre sustineerende ter contrarien, dat de stede van Ypre was ende es eene notable stede, de derde van desen lande van Vlaendren, toebehoorende onsen voorseiden heere met aller justicie, officiers ende justiciers daertoe dienende, wel ende notabelic verghift van scoonen previlegen, rechten, vriheeden, costumen ende usaigen hemlieden gheconsenteert te userene ende ghebruukene van den edelen voorders van onsen voorseiden heere graven ende graefneden van Vlaendren, ten title van den welken previlegen ende andersins deuchdelic zij hadden recht, waren ende zijn in goeder, paisivelre possessie ende saisine, tallen tijden dats van noode was ende naer de disposicie van den tijden, nieuwe keuren, statuten ende ordinancien te makene, de oude te veranderene, te corrigierene of met alle nieuten te doene, die bij voorgheboden te doen publierene, up peine te doen onderhoudene ende de peine te doen executerene up de transgresseurs van den zelven oordinancien ende voorgheboden; ende van dies voorseid es, hadden de wethouders bij hemlieden ende hueren voorsaten in officien gheuseert ende ghepossesseert van zo ouden ende langhen tijden, dat gheen memorie en was te contrarie, ende dat ghenouch was om possessie ende prescriptie van tijden vercreghen thebbene ende te behoudene, ten ziene, hoorne ende wel wetene van den voornoemden religieusen ende van allen andren, diet hadden willen zien, hooren of weten; achtervolghende den welken de voornoemde van Ypre deuchdelic gheinformeert wesende dat vele ende diversche poorters ende inwonende van der voorseider stede ende scependomme ende ooc alle andren lieden van diverschen levene continueellic bij daghe ende bij nachte dronken ende wijn haelden int voorseide cloostre, ende dat de religieusen taverniewijs daer wijn vercochten, contrarie den ghemeenen oorboore van der voorseide stede, houdende de assijsen thueren singulieren prouffijte, hadden gheordineert ende ghestatueert onder andre, dat gheen poortre noch inzettene van der voorseide stede en ghinghe drincken noch wijn en zonde halen int

---

(1) Ici la surface du parchemin est enlevée avec l'écriture. Nous avons rempli les lacunes tant bien que mal en italiques.

voorseide cloostre, up zekere peinen ende verbuerten daertoe staende; daer mede de voornoemde religieusen niet ghequest en waren, anghesien dat wijn vercoopen poorters neringhe es, de welke allen religieusen expresselic verboden staet; ende omme dieswille dat naer de publicacie van den voorseiden statuute diversche persoonen woonende bij der voorseide stede ende scependomme ghegaen waren drijncken int voorseide cloostre, daer vele wijns slitende ende dispenserende, daer mede den ghemeenen oorboor van der stede int heffen van den assijsen ende anders zeere verachtert wart, so waren zij ghetrocken an onsen voorseiden heere, hem te kennen ghevende de aermoede van der stede ende tinterest dat zoe hadde bij den voorseiden manieren van doene, ende hadden van hem vercreghen zijn open mandement, bij crachte van den welke bij openbaren uutroupinghen bevolen hadde gheweest van zijnen halven alle zinen ondersaten, poorters ende andre wonachtich binnen der voorseider stede ende scependomme ende voort binnen der bailliage van der zelver stede, hemlieden te verdraghene ghelaghewijs te gane drijnckene of wijn te zendene halene int voorseide cloostre, up de peinen ende verbuerten int voorscreven statuut verclaert; ende hoewel de voorseide religieusen proost ende convent gheene bevelen ghedaen en hadden gheweest, nochtanne hadden hemlieden daer jeghen ghestelt ende gheopposeirt, om bij dien te blivene in den upheve van den assijse van den wijne, die zij vercoopen zouden thueren singulieren prouffijte, ende daer af te priverene de voorseide stede; up de welke oppositie hemlieden dach besceeden hadde ghezijn hier int hof; ten welken de voornomde van Ypre hadden doen contenderen ten fine dat de voorseide religieusen, in de materie daer zij heesschers waren, bij den hove verclaert worden niet ontfanghelic om ghemaect ende ghenomen thebbende hueren heesch ende conclusien in der voorme ende maniere dat zij die ghemaect ende ghenomen hadden in dese zaken, ende emmer die ghemaect ende ghenomen hebbende met quader cause, zouder af vervallen ende van allen hueren voorstellen, ende de voornoemde van de wet van Ypre daer af gheabsolveert ende ghewijst wesen los, ledich ende quite; tstatuut bij hemlieden ghemaect ende uutgheroupen sorteren vul effect, zonder enichsins ghecorrigiert, wederroupen ende te nieuten ghedaen te zijne, zonder ooc dat de lettren van accorde daer up de voorseide religieusen hemlieden fonderen, executoire ghewijst zouden werden, maer bij den hove ghewijst van onweerden ende over zulc te nieuten ghedaen, behouden den zelven religieusen in te moghene legghen wijn thueren slete ende despense, ende dien te drinckene, scinckene ende ghevene vry van assijsen, maer niet om vercoopen; ende in de materie daer voornoemd van der stede van Ypre zelve heesschers waren ende zijn, ten hende dat bij den hove gheseit ende verclaert worde hemlieden met goeder cause becroont ende beclaecht hebbende, met goeder cause de voorseide lettren van onsen voorseiden heere vercreghen ende de bevelen daerin begrepen ghedaen doen, den voornoemden religieusen daer jeghen met quader hemlieden ghestelt ende gheopposeert, zouden van huerer opposicie vervallen, ende ghecondempneert werden hemlieden te verdraghene yet te doene contrarie den voorgheboden ende bevelen begrepen in de zelve lettren, maer die te laten sor-

terene ende executerene up de transgresseurs van dien, ende emmer de voornoemde van Ypre heesschende ende verweerende zulke prouffijtelijke conclusien anghewijst, omme den ghemeene oorboor van der vorseider stede ende ter scade ende achterdeele van den voornoemden religieusen, als den hove redelic dunken zoude, de welke conclusien hemlieden van Ypre behooren anghewijst te zijne, alzoo zij zegghen; den voornoemden religieusen blivende bij hueren voorstelle, ende voort dat de voornoemde van Ypre niet en vermochten noch hemlieden gheoorloft en was keuren, statuten noch voorgheboden te makene, uut te roupene noch te publierene contrarie den appointementen, confirmacien van den prince ende condempnacien van den hove, ghepasseert bij consente ende ten versouke van partien alle leden in crachte van ghewijsder dinc; twelke zij in dese zaken ghedaen hebben, want naer tverclaers van den zelven appointemente den zelven religieusen ghepermitteert was zate te houdene, ende wijn te vercoopene alzoo wel poorters van Ypre als andren, assijsen betalende ter stede prouffijte van tguent dat zij meer dispenseren ende vercoopen dan tseventich vaten te twe jaren, dies zij hemlieden wel ghedraghen in de lettren van appointemente condempnacie van den hove boven verclaert, de welke zij niet gheexcedeert en hadden, alzoo de voornoemde van Ypre hebben doen zegghen; ende al hadden zij gheexcedeert, nochtan en was in de voorseide van Ypre niet hem zelven te berechtene met contrarie statuten te makene, ghelijc in dese zake zij ghedaen hebben, ende watter af was, moesten alle zaken van huerer zijde voortghestelt cesseren, anghezien dat de appointementen voorscreven bij hemlieden ende hueren voorsaten in officien gheaccepteert hadden gheweest over vele jaren, gheconfirmeert bij den prince ende ooc thueren versouke hier int hof verkent ende ghepasseirt; slutende mids dese voorseiden religieusen als boven, ende de voornoemde van Ypre verweerers zegghende dat appointement van den jare XIII^c. XXXIIII. daer of de voornoemde religieusen spraken, van gheender werde en was, eerst ghemerct dat niet in en hilt enighe speciale cause van den ghescille dat doe tusschen partien ghezijn zoude hebben; ten andren bij datter contradictie in was, int guent dat int beghinsele inhoudt dat de voornoemde religieusen, om al huere slete ende nootdurft, zouden moghen inlegghen vijf ende dertich vaten wijns ende niet meer, bij wat engiene of in wat manieren het ware, ende int hende hilt in dat, indien zij meer hadden dan xxxv. vaten of meer hebben wilden, zij in dat cas van den surpluse assijse betalen zouden ghelijc den taverniers van der steede; oocmede tvoorseide contract ende appointement ende sghelijcx tweeste ghepasseert hier int hof, daer up hemlieden de voorseide religieusen zeere fonderen, waren ghemaect jeghen gheestelic ende werlic recht, ende ooc jeghen de reghele van sijnte Augustijn, onder wiens oordene de voornoemde religieusen waren ende zijn, int guent dat zij inhouden wijn te moghen vercopene ende alzoo broot winnijnghe ende werlijke negocie te moghen doene, die hemlieden niet gheoorloft en es, en waren ooc daertoe niet ydoine, zonder dies auctoriteit ende dispensacie ghehad thebbene van onsen heleghen vadre den paeux of van andren prelaten dies machtich wesende, twelke neen; de voornoemde van der stede van Ypre en waren ooc niet ydoine

eneghe contracten te makene jeghen den ghemeenen oorboor, alzoo de voorscreven contracten ende appointementen ghemaect zijn, anghesien dat zij daertoe consent noch octroy ghehadt en hadden van den edelen voorders van onsen voorseiden heere, die rechte heeren ende proprietarissen waren van der voorseider stede; elke van den voornoemden partien bij den redenen omme hemlieden boven verclaert ende meer andre begrepen in hueren scriftueren, persisterende in huere finen ende makende heesch van costen jeghen elc andre, den procuruer general van Vlaendren protesterende te concluderene jeghen de voornoemde van Ypre, ter cause van den attemptaten ende excessen bij hemlieden ghecommitteert in dese zake, in tijden ende in wijlen, alzoo hij te rade vinden zal, besouc hier up ghedaen, de reprochen ende salvacien overghegheven metgaders de requeste civile vercreghen van onsen voorseiden heere bij den voorseiden van der stede van Ypre ende de welke zij bij den redenen begrepen in de zelve requeste civile ende in huere principale scriftueren ghesusteneren hebben hemlieden sculdich gheinterineert te zine, ende de vorseide van sinte Martins ter contrarien ooc bij den redenen boven verclaert in huere scriftueren; ghesien ooc dacte van den hove, daermede bleken es dat de voorseide procureur general ghecontendeert heeft jeghen elc van den voorseiden partien, te wetene jeghen de voornoemde van Ypre, ten fine dat zij bij den hove ghecondempneert worden in de boete van lx. ponden over tabuus, ende in hondert gulden leuwen over texces bij hemlieden ghecommitteert in deze zake, ende jeghen de voornoemde religieusen ooc van hondert leuwen ter causen van den excesse dat hij bij hemlieden zeecht ghecommitteert zinde transgresserende tvoorscreven accoord ende appointement; daer jeghen de vorseide partien hebben doen kiezen ende nemen den fin van niet ontfanghelic ende emmer van quader cause ende sculdich daeraf gheabsolveert te zine ende ghewijst los, ledich ende quite, elc van hemlieden persisterende in zinen fin bij den redenen begrepen int vorseide proces, ende al dat behoort overghesien ende ghemerct te zine in dese zake met rijpheden van rade, WIJ HEBBEN GHESEIT ende ghewijst, zegghen ende wijsen bij desen onsen lettren ende over recht, eerst in de vorseide zake van reformacien, dat hemlieden de voornoemde religieusen proost ende convent van sente Martins tYpre met goeder causen becroont ende verclaecht hebben van den vooseiden scouteete, voochd, scepenen ende raed van der stede van Ypre verweerers, verclarende tstatuut ende voorghebod van hemlieden ghemaect ende uutgheroupen, ende omme twelke zij hier int hof betrocken zijn int cas van reformacien, qualic ende ondeuchdelic ghemaect ende uutgheroupen zijnde, ende dat corrigierende ende de voorseide queste civile rejecterende, verclaren dat de voornoemde religieusen proost ende convent inlegghen moghen thuerer slete, theere ende despense alle jare vijf ende dertich vaten wijns van vier mudden elc vat ende niet meer, ende den wijn die hemlieden daer of overscieten zal boven huerer theere, simperlic vercopen of doen vercopen, alzoo wel den poorters ende inzetenen van der voorseider stede als andren, zonder emmer dien te cryerene of te doen cryerene, banieren noch andere tekenen uut te stekene of te doen stekene, zate van lieden te stellene,

te laten of doen stellene, het en ware van eerbaren notabelen liedeu, dies bij hemlieden ghebeden ende verzocht zinde, ende dat bij scoonen daghe ende niet bij nachte, naer den uutwijsene ende verclaerse van den accoorde hier int hof verkent ende ghepasseirt den ellefsten dach van decembre, int jaer veertienhondert achte ende vichtich; condempnerende de voorseide scouteete, voochd, scepenen ende raed, over tabuus bij hemlieden ghecommitteert in deze zake, up te legghene ende te betalene ten oorboore van onsen voorseiden heere tsestich pond parisise; ende in de tweeste zake daer de voornoemde hoochbailliu, scouteetene, voochd, scepenen ende raed van der voorseider stede heesschers ende impetranten zijn van ons voorseide heeren lettren, zegghen ende wijsen over recht, dat zij hueren heesch ende conclusien, in der voorme ende maniere dat zij die ghemaect ende ghenomen hebben in de zelve zake, ghenomen ende ghemaect hebben met quader causen, verclarende dat de voornoemde religieusen de wijnen die hemlieden boven huerer theere ende dispence alle jare overscieten zullen van der voorseider vijf ende dertich vaten, zullen moghen vercoopen onder de conditien ende voorme ende manieren hier boven ghespecifiert ende anders niet; ende absolveeren beede de voorseide partien van allen andren heesschen ende conclusien, alzo wel van den gonen die zij jeghen elc andren ghemaect ende ghenomen hebben, als van den gonen van den voorseiden procureur general in materien van excesse; compenserende de costen ghesustineert bij den voorseiden partien in dit proces deen jeghen dandre. In kennessen van desen zoo hebben wij den zeghele van der voorseider camere hieran doen hanghen. Ghegheven int huus van den kinderen van Jan uuten Hoove filius Jacops, bij den Chartreusen buuten Ghend, den XXVen. dach van meye int jaer duust vierhondert ende neghentich.

Registr. Nigrum, fol. 199.

901.

De constructione novi altaris sancti Eligii per tutores confratrum sancti Sebastiani de consensu nostro facta.

1491. Eerwerdighen vadere ende heere prelaet ende patroon mids zijnen religieusen
1er Mai. ende convent van den cloostere van sinte Martins tYpre ende anderen dien toehoordt, saluudt. Michiel van den Hende, Jan de Grawe, Bouden Rickewaert ende Jaquemaert Wittoc, als gouverneerers ende procurerers van der ghilde van sinte Sebastian in Ypre, certifieren ende laten weeten, om dies wille dat wij bij ghemeenen rade ende consente van onsen medebroders of ghewoorpen hebben ende te broken in de voorseide kerke tsinte Martins tYpre den outaer ghewiet in de eere ende name van sinte Loys, daer enighe erfachtighe messen ende diensten van oudts ghefondeirt waren ende zijn, ende dat bij specialen oorlof ende consent van uleiden heeren prelaet ende convent van sinte Martins tonzer begheerte, om vele chierlijcker te makene ende te stellene sinte Sebastian alzo twerc beghonnen was ende ooc sinte Loys hebbelic te dien outaer boven ter rechter zijde van

hem, ende te vermezene den dienst Gods boven den ghecostumeirden dienst van ouden tijden, wij ende tghemeene ghezelscip kennen, dat bij uwen consente wij dit werc ende outaer begonnen hebben ende meenen te vulcommene, eist dat Gode ghelieft; van der welker gracie ende oorlof dit te doene wij u ende uwer kercke bedancken, behouden altijts in al u recht noch nemeens yewers in te prejudicierne. Toorconde der waerheit wij gouveneerers bij laste als boven hebben dese lettren ghezeghelt metten zeghele van der ghilde vorseid, daer sinte Sebastian in staet, in roden wasse, dien wij eeren, int jaer duust vierhondert een ende tneghentich, den eersten dach in meije.

Registr. Nigrum, fol. 221.

902.

Quod retraximus judicialiter ex manibus Symonis le Telier manerium nostrum, quod ecclesia nostra habet extra muros civitatis Morinensis.

1497. 22 Mai.

Sacent tout chil qui cest present parti escript verront, que par devant justice et eschevins de la ville et cité de Theroenne cy après nommez, ès plais du lundy vingt deuxiesme jour de may l'an mil quatre cens quatre vingtz et dix sept, fu fait en jugement ce qui sensieult. Sur ce que maistre Mathieu de Fremantel, ou nom et comme procureur de venerables et discretz messeigneurs les religieulx prevost, prieur et convent de saint Martin dYppre, dès le vingt quatriesme jour de jenvier, l'an mil quatrecens quatre vingtz et seyse, s'estoit oudit nom clamés et fait mectre de fait en son about par ladite justice, pour ratraire au proufit desdits religieus prevost, prieur et convent sur et ens ung manoir non amaze, nommé le Mez dYppre, appartenant à Symon le Tellier, escuier, seans hors le porte saint Esprit, en le rue du petit Molin, listans d'un costé et d'un bout à le rivire de le Lis, et d'aultre costé à le faulse Rivire flevant entre ledit Més d'Yppre et les manoirs dudit Symon le Tellier, ainsi que le tout se comprend et estend, et ce par deffaulte de rente non payé pour la somme de quarante quatre livres parisis d'arrieraiges à ceulx deubz, pour ans escheux au jour saint Remy derrain passé oudit an mil IIII^{c}. IIII^{xx}. et seize, à cause de quarante quatre solz parisis de rente et sour cens annuel et perpetuel, qu'ilz ont droit de prendre et avoir par chascun an sur ledit manoir et Mez d'Yppre, et ce fait signifier et sçavoir audit Symon, comme proprietaire dudit manoir, par Guillaume Carite, sergent à verge de ceste dicte ville, comme par icelluy Guillame nous a esté rellatté en jugement, et après ce, le fait publier, crier et sçavoir par trois quinzaines et jour de dimences, en l'eglise parroissial de saint Nicolas en ceste dicte ville, à heure de grant messe, à tous ceulx et celles qui eussent à ce voullu contredire ou mettre aucun empescement, comme par le rescript et signature du coustre d'icelle eglise, fait sur le billet de le cryée, nous est apparu, et pareillement en nostre halle et audictore par devant nous par trois quinzaines et jours de plais, assavoir le

penultisme jour du moys de jenvier, le treizieme et vingt septieme jours de fevrier oudit an IIII^{xx}. et seize, ausquelles cryées et durant icelles se soit opposez tant seullement ledit Simon le Tellier, à quoy il fu receu; et tous aultres non oposans ne comparans, à l'instance et requeste du dit maistre Mathieu ou dit nom, furent ains en trois deffaulx contumelx et ensuivans l'un l'autre; et ce fait, fu appointié pour plus deuement et juridicquement proceder au parfait dudit retrait, que le quadrieme cryée d'abondant se feroit et publieroit en ladicte eglise et en nostre halle et audictore, à heure de noz plais, à la quinzaine ensivant, comme s'estoient faictes les aultres en maniere acostumée; laquelle cryée s'estoit faicte et parfaite en ycelle eglise par jour du dimenche à heure de grant messe, et semblablement en nostre halle et audictore par devant nous ès plais du treiziesme jour du mois de mars oudit an IIII^{xx}. et seize, à la quelle cryée nulz aultres que ledit Symon ne s'i est opposé ne comparu, qui eust voullu contredire, debatre ne donner empeschement aucun à icelle retraicte; et pour ce contre tous non opposans ny comparans, à la requeste dudit maistre Mathieu ou dit nom, fu donné et octroyé deffault quatriesme et d'abondant, en requirant oultre que en vertu d'iceulx quatre deffaulx continuelz et ensievans l'un l'autre, ainsi obtenus en ensievant l'usaige et stil anchien dudit baillage et siege, ad ce introduit notorement gardé et observé, nous eschevins, à la conjure de monseigneur le bailly, avons icelluy manoir et heritage, nommé le Mez dYppre, comme bien et deuement retrait, adjugié et adjugons ausdits religieulx prevost, prieur et convent de saint Martin dYppre, en tant qu'il touche et puelt touchier tous non opposans audit retrait. Et quant audit Symon oposant, lui fu donné et assigné jour, pour dire les causes de son opposision, à la quinzaine ensievant. A la quelle quinzaine ou aultre entretenue jusques audit jour d'hui vingt deuxiesme jour de may, oudit an mil quatre cens quatre ving et dix sept, aprez les delais de advis et absence requis par icelluy Simon opposant, et que ledit Simon après lesdits delais ainsi requis s'est laissié couller en deffault, comme ès explois et actes de ce faisans mension estoit et est plus à plain contenu, audit jour d'huy, apprez ladite cause et parties appellées pour delivrer, sur la requeste faicte par ledit maistre Mathieu oudit nom, qui estoit telle que en vertu desdis quatre deffaulx et du quind d'abondant contre ledit Simon, obtenu sur l'opposition par lui baillié, que icellui Simon fusist privé d'opposition, et par ce ledit manoir et heritaige adjugié ausdis religieulx prevost, prieur et convent de saint Martin d'Yppre ses maistres, comme bien et deuement retrait, nous eschevins, à le conjure de mon dit seigneur le bailli comme dessus, en ensievant, comme dit est, l'usaige et stil dudit siege ou fait de retrait d'heritaiges, avons dit et appointié, disons et appointons par jugement et pour droit icelluy Simon estre privé d'opposition, veu les delais par lui commis et le deffault contre lui obtenu sur ladite opposition, et en tant que en nous et pour justice le avons privé, fourcloz et debouté et par le teneur de ces presentes le privons, fourcloons et deboutons de oudit manoir et heritage, nommé le Mez d'Yppre, aucune chose claimer ou demander du jour d'huy en avant,

en ordonnant au surplus au dit maistre Mathieu oudit nom de apporter et metre à court ses titles pour verifier le droit de la rente de xliiij. sols parisis par sesdis maistres pretendue sur ledit manoir et heritaige, et ce en dedens quinzaine pour, ce fait, proceder au parfait dudit retrait et à l'adjudication et decret dudit manoir et heritaige au proufit desdits religieux provost, prieur et convent, selon et ainsi qu'il appartiendra par rason. Ce fu fait et appointié en nostre halle et audictoire dudit Theroenne, èsdits plais du lundi vingt deuxiesme jour de may oudit an mil quatre centz quatre vingtz et dix sept, en la presence et à la oonjure de noble homme Adrien Daveluys, seigneur de Lembourg, bailly de ladicte ville et cité de Theroenne, par nous Hues des Aunois, Jehan de Fremantel, Pierre de Cassiers, Nicolas Cappellier, Mathieu Feullet et Jehan Dyce, eschevins d'icelle ville et cité.

Registr. Nigrum, fol. 193.

903.

De certis bonis datis confratribus sancti Nicolai per Ancelmum de Brievere, doctorem in legibus. Item de institutione quinque missarum cum aliis latius expressis in litteris, expensis dictorum confratrum perpetuis futuris temporibus celebrandarum. — (En marge:) Dictis de Slapers messen.

Wij scepenen van der stede van Ypre doen te weitene allen lieden, dat voor ons commen ende ghecompareirt es in persoone Pauwels Moenin, als procureur van Andries van der Woestine sciltcnape, heere van Boiselare, ende joncvrauwe Magdaleene van Croix ziner gheselneide, van meester Anceel de Brievere filius Joos, docteur in loyen, de zelve meester Anceel cause ende actie hebbende bij lettren van updrachten van joncvrauwe Kathelijnen, vrauwe van Holbeike, wedewe wijlen van Jan dAlesnes, ende ooc van den voornoemden meester Anceel in zijne name, souffisantelic ghefondeirt bij zeikeren lettren van procuratien ghegheven van voochd ende scepenen van der voorseider steide, ende ghezeighelt metten zeighele van der voochdie der voornoemde steide in groenen wasse ende dobbelen sterte van parchemine, van der date van den zeven ende twintichsten daghe van maerte, int jaer duust vierhondert zeven ende neghentich, gheteekent J. STEELANT, die wij ghezien hebben, Jacob Lansaem filius Pieters ende Pauwels Moenin, als voochden van den weesen wijlen Joos Brievers ende rechte hoirs ende aeldijnghen van wijlen Anceel de Brievere filius Anceels, alle poorters van der voorseider stede, of een zijde, Jacob van Holbeike ende Jacob de Brouckere als voochden, dher Joos Brehaert dekene, dher Ghizelbrecht van den Ackere, dher Mailin Lettin ende dher Pieter Fondeofele, alle priesters ende procureurs van sinter Niclaeus ghilde binder zelver steide, of andre. De welke comparanten ende elc zonderlijnghe verkent hebben ende verkennen, bi den wille, weitene ende consente van minen voorseiden heeren voochd ende sceipenen van der voorseide steide in huere ghemeene camere ghedaen, daer wij meide ende voor ooghen

1497-98. 31 Mars.

waren, even verre dat de voorseide weesen angaen mach ende der voornoemder ghilde, in vulcomminghen van den testamente ende uutersten wille van den voorseiden wijlen Anceel, ende in quitenessen ende ontlastijnghen van Jooris de Brievere ende Pauwels Bueden, zijne testamenteurs ende executeurs van den zelven zijnen testamente, upghedreighen, ghetransporteirt ende quite ghescolden hebben ende bij deisen presenten letteren draghen up, transporteiren ende scelden quite eeuwelijc ende ervelijc den voorseiden tween voochden, dekene ende procureurs van der zelver ghilde ende ter voornoemde ghilden behouf, orbuer ende prouffijte, es te weitene de voorseide Pauwels, als procureur van den voorseiden Andries van der Woestine ende zijner ghezelneide, tvierde, de zelve, over meester Anceel de Brievere, als cause hebbende van der voorseide joncvrauwe Kathelijnen vrauwe van Holbeke, ooc tvierde, ende de voornoemde Pauwels, over den selven meester Anceel metgaders den tween voochden van den weesen wijlen svorseids Joos Brievers zijn broeders ende zusters, de heilfsceide van twijntich ghemeiten vichtich roeden lants, lutel min of meere, ligghende in vier parceelen bin den scependomme van der voorseider steide in sint Jacobs prochie, danof de thiene ghemeiten twee lijnen ende zevenenvichtich roeden ghenaemt zijn Widdaukin, strekkende van der zuudzijde van der Zinnebeicstrate buten der uterster veste, zuudwaert hendende an tlandt van den Godshuuse van der Belle, metter westzijde an tland van zijnte Katelijnen gasthuuse, ende metter oostzijde an tland van Olivier de Bane; item betoost van daer twee ghemeiten eene lyne viere ende dertich roeden, streckende zuud ende noord, metten noordhende up de voorseide Zinnebeicstrate, metten zuudhende ant tland van den voorseiden godshuuse van der Belle, metter oostzijde an tland van den godshuuse van den heileghen Gheest van Ypre, ende metter westzijde an de landen van den dissche van sint Jacobs prochie ende van wijlen den voorseiden Anceel; item bin der uuterste vesten vijf ghemeiten landts, streckende zuud ende noort, metten noordhende up de Curtrijcstrate, metten zuudhende up een straetkin dat comt van den Zieken lieden ten Diependale ende ten Hemeldalewaerts, tusschen den lande Jans van Dixmude an doostzijde, ende den lande van joncvrauwe Isabeelen van Halewijn, vrauwe van Zweveghem, an de westzijde; item ende vijf lijnen ende negheuvichtich roeden landts ooc bin der uterster vesten teenen viercanten sticke, an de noordzijde van der voorseide Curtrijcstrate, metter zuudzijde an de zelve strate, metter noordzijde an der Beghijnen landt, metter oostzijde an tlandt van den cloostere ter Nonnenbussche, ende metter westzijde an tlandt van den handtboghescotters van Ypre; ende emmer van alle de voorseide sticken de vier houcken ende de middelwaerts, alzoo zij die ghedeelt hebben van den voorseiden Anceel, zonder breeder leveringhe der of te doene, belast met sheeren voedermont jaerlicx der ute gaende ende anders niet; ende hebbens hallem ende ghifte ghegheiven den voorseiden voochden, dekene ende procureurs, ten oorbuere, proufijte ende soustenance van der selver ghilde, naer den rechten, wetten, costumen ende usagen van der voorseider steide van Ypre, ende dit in rechter fundatien ende verzeikertheiden van den goddelijcken dienste van messen gheoordoneirt bij den voorseiden wijlen Anceele ghedaen

te zijne, in de manieren hier naer ghespecifieirt ende verclaerst, ende daer of de voorseide voochden, dekene ende procureurs van der voornoemder ghilde, in recompensacien ende weiderloone van der voorseider ghifte ende updracht, verkent hebben ende verkennen tlast ghenomen hebbende. Te weitene bij eenen capelaen, zulc als de voorseide hoirs ende aeldinghen oft andere vrienden ende maghen van den voornoemden wijlen Anceel stellen zullen, ghepresenteirt zijnde mijnen heere den prelaet van den cloostere sinte Maertins tYpre, van den gheslachte van den voorseiden fondateur, ydone daer toe wesende ende subgect den bisscop van Therenburgh, te doen lesene vijf messen de weike, te weitene deerste sondaechs, de tweede smaendaechs, de derde sdijsendaechs, de vierde swondaechs, ende de vijfste sdonderdaechs, ten thiene hueren ende een half te beghinnene, ende wert ghenaemt Slapers messe, ten outare van sinte Maertin, daer dander twee messen de weike ghefondeirt zijn, of emmer ten naesten outare, daer hij Anceel ende zijne voorders begraven ligghen tsinte Maertins in de voorkerke, ende naer de messe, eer hij hem ontgherweu zal, te gane ter sepulture van den voorseiden fondateur, ende daer te lesene de zalme van *De profundis* metten oracien ende collecten daer toe dienende, spaerswatere ghevende, alzoot behoort, ende den zelven capelaen daer vooren te betaelne twee ende vichtich ponden parisise vlaemscher munten sjaers, bij quaertiere of ten halve jare, alzoot den voorseiden capelaen ghelieven zal tontfanghene; danof de voorseide van sinte Niclaeus ghilde betalen zullen huer eerste quaertier, ten laste van der voornoemde ghilde, hendende den laesten dach van decembre, int tjaer duust vierhondert achte ende neghentich eerstcommende. Item werden ghehouden de voorseide voochden, dekene ende procureurs, ten coste ende laste van der voornoemde ghilde, jaerlijcx te betalene den bedel van der voornoemde ghilde de somme van vijf ponden parisise vlaemscher munten, dies wert hij sculdich ende ghehouden alle daghe den outaer te deckene ter voorseider huere ende van al ghereet te makene, de voorseide messen te dienene ende bewarene, ofte bij eenen persoon daer toe souffizant wezende te doen dienene ende bewarene, zonder daer of te zijne in ghebreke, up de verbuerte van twee schellijnghen parisise, alzoo dickent alst men bevijnt, ten prouffijte van der voorseide kerke, ende hem die te mijnkene ende af te treckene thenden jare van zijnen voorseiden pencioene. Item werden ooc ghehouden den ontfanghere van der voornoemde ghilde te betalene drie ponden parisise sjaers, over zijnen aerbeit ende salaris van der huere van den voorseiden lande van de pachters tontfanghene, tvoedermont, de voorseide diensten ende datter ancleift te betalene; item insghelijcx sinte Maertins kercke, voor den wijn ende licht ten zelve messe, alle jare twijntich scellinghen parisise. Ende es besprec ende voorwaerde, tusschen den voorseiden hoirs ende aeldijnghen ende den voochden ende dekene ende procureurs van der zelver ghilde, dat de voornoemde van der ghilde hand sullen slaen an de jaerscare van den hueringhen van den voorseide ghetransporteirden parcheelen, die vallen zal te Bamesse int jaer duust vierhondert achte ende neghentich eerstcommende. Dies werden zij ghehouden van te voren daer of te verscietene ende te betalene de renten van den voedermonde jaerlijcx

gaende uten voorseiden lande, eene jaerscare vallende tsint Jans messe midszomers eerstcommende int zelve jare achte ende neghentich, ende voort daer op te doene tander last van vijf messen de weke ende datter an cleift, twelke beghinnen zal ten laste ende coste van der voornoemde ghilde ten voorseiden Bamesse achte ende neghentich. Voort es besprec ende voorwaerde, in dien de capelaen van den voorseide messe achterliete ende in ghebreike ware van eener messe of meer te doene of te doen doene, ter huere ende in der manieren dat besproken ende voorseid es, dat de zelve capelaen verbueren zal van elker messe, alzoo dickent als tghevalt, dobbel gagen, te wetene achte scellinghen parisise van elker reyse dat hij dies in ghebreike vonden wordt, af te slane up zijn quartier ende naeste betalijnghen, die men hem doen zal van den zelven dienste; van der welker verbuerte de voorseide kerke van sinte Maertins hebben zal deene helft, ende de voorseide ghilde dandre helft. Ende omme al tghuent dat voorseid es ende elc int sijne wel te vulcommene, houdene ende onderhoudene ende te doen vulcommene, houdene ende onderhoudene, ten coste ende laste van der voornoemde ghilde, de voorseide voochden, dekene ende procureurs, over hemlieden ende hueren naercommers int zelve regiment, verbonden hebben ende bij desen presenten lettren verbijnden al tgoed, erve, cateilen, renten ende incommen van der voornoemde ghilde, voorooghen ende toecommende, zoo waer datghe staen of gheleighen zij of vonden zoude moghen werden, om daer up, bij den voorseiden hoirs ende aeldijnghen ende andere vrienden ende maghen van den voorseiden wijlen Anceel als fondateur ende ghevere van den voorseiden goede ende dienste, te halene ende vereekene al zulke ghebreiken als zij daer in zouden connen bevinden van der weghe van der voorseide ghilde, metgaders allen den costen die zij te wette daerom doen zouden. Hier of zijn ghemaect drie brieven van eener voorme ende inhoudene, dan of de voorseide voochden, dekene ende procureurs van der zelver ghilde den eenen themwaerts hebben, de vrienden ende maghen van den voornoemden fondateur den anderen, ende den derden teeuwigher ghedijnckenessen gheleit tsine in de tresorie. In der welker ghedijnckenesse ende verzeikertheiden wij desen chaertere hebben ghedaen zeghelen metten erfachteghen zeighele van der voorseide steide van Ypre. In oorcondscepen van desen scepenen Joos Lansaem filius Pieters, Willem de Boerleke, Jacop Vanin, Michiel Aelmare ende Jan Cabelliau filius Jans. Dit was ghedaen den laesten dach van maerte, int jaer duust vierhondert zevene ende neghentich.

Registr. Nigrum, fol. 209.

904.

Donatio duarum linearum terre in Niewer Capelle, facta nobis per Adrianum van Hecke pro xij lib. par. et non solutione xxvj. librarum butyri annui redditus in pluribus annis non solutis.

1498. 14 Octobre. Wij Jacob Bulfier ende Merghelen van der Zwene, mannen mijns gheduchte heere shertoghen van Oostrijcke, grave van Vlaendre etc. van zijnder beurcht

te Veurne, doen te wetene, dat commen es voor ons Adriaen van den Hecke, den welken heift wel ende duechdelijcke up ghedreghen voor ons mannen voorseid Jorijse Clays, als procureur van den clooster van sinte Maertins tYpre, ij. line lands, luttel mijn of meer, ende dat voor de somme van xij. pond parijsise, metgaders al den achterstellen die de voorseide twe line sculdich es tot up den dach van hedent, ende dat ter cause van xxvj. pond bueteren, die de voorseide cloostere heift sjaers up de voorseide ij. line lands, ligghende dat voorseide lande in de prochie van der Niewer Cappelle, ter stede daer Pieter Meese nu wonende es, ghemene metten kinderen van Jacob Rijcke. Ende ic Adrian van den Hecke kennen mij wel te vullen veroroghet van der voorseide somme als boven ghenoemt, ende belove al te warenderen den voorseiden Jorijs Claij als procureurs van al tghont datter an cleven mach, up dat noot zij. In kennessen der waerheide zoe hebben wij mannen boven ghenoemt elc onsen zeghele hier an ghehangen; den XIIII. dach van october, in tjaer ons Heeren duusentich vierhondert ende achtentneghentich.

Registr. Nigrum, fol. 234.

905.

Quod Johannes le Provost, dictus Marissal, emit vij. mensuras et xxj. virgas terrarum in Calona jacentes, erga quemdam Egidium le Fevre, cum quitancia solutionis integre somme.

SACENT tous presens et advenir que par devant Simon Baudelet, maieur 1498-99.
de Callonne sur le Liz, pour et au nom de mon treshonnouré seigneur mon- 18 Mars.
seigneur Franchois de Crevecuer, seigneur dudit Callonne, et en le presence de Roberd Ploucquin, Hellin le Secq, Pierre Dupont, Gabri le Roy et Betremieu le Louchier, eschevins d'icelle ville, COMPARUT en sa personne Gilles le Fevre, demourant audit Callonne, et recognut que parmy et moiennant la somme de six deniers au denier à Dieu, six solz de carité et dix sept livres de gros frans deniers de principael marchiet, qu'il a cognut avoir eu et receu de Jehan le Provost, dit Marissal, quictant de che ledit Jehan et tous aultres, il avoit et a vendu audit Jehan le Provost, dit Marissal, sept mesures et vingt et une vergues de terre seans audit Callonne, en deux pieches et tenant enssemble, lequelle terre se nomme le long Pré, aboutant vers mer au quemin nommé le Travessaine, quy maisne à le Pierre Garet, listant d'amont à le terre Jehan de Lannoy, et d'aval en partye à le terre de le provosté; tout lequel heritage, ensy qu'il se comprend et estend, ledit comparant a rapporté, resiné et werpy par vergue de justiche en le main dudit maieur comme en la main du seigneur, present lesdits eschevins, accordans que le saisine et possession en soit donnée audit Jehan le Provost, pour en joyr par luy, ses hoirs et aians cause heritablement et à tousjours. Et après ledit rappord ainsy fait en la maniere acoustumée, aprez que le recepveur dudit seigneur a esté contens des droix seignouraux pour

che à luy deuz, ledit maieur et eschevins de leurs salaires pour che à eux appertenant, ledit maieur, par le jugement desdits eschevins, quy pour che fere les avoit conjurez, se dessaisy desdits heritages et les resina, transporta, mis et werpit par vergue de justice en le main dudit Jehan le Prevost, et lui en bailla la possession reelle, fonsiere et proprietaire, pour en joyr par lui, ses hoirs et aians cause heritablement, perpetuellement et à tousjours, comme de son propre et lealle acqueste. Et tant en fut fait, qu'il fut dit par le jugement desdits eschevins, à le conjure dudit maieur, en adjoustant à che fere touttes les solempnitez de justice en tel cas requises et acoustumées, que ledit recognoissant s'estoit bien deuement et par loy dessaisy desdits heritages, et que ledit Jehan le Provost, dit Marissal, en estoit bien deuement et par loy saisis et adheritez, pour en joyr par luy et ses hoirs heritablement et à tousjours, sauve les droix, justice et seignorie de mondit seigneur et l'autrui en tout. Et che fait, ledit recognoissant a juré et creanté par sa foy et serment, soubz et par l'obligation de tous ses biens et heritages et de ceux de ses hoirs presens et advenir, que jamais ne querra, ne trouvera, querir ne trouver fera tour, ard, voie engien, ne cavillation aulcune pour aller, dire, ne fere dire ne aller au contraire du contenu en ces presentes, mais a promis garandir et fere garandir ledit acheteur desdits heritages, aussy avant que bon et leal vendeur peult et doit garandir en tel cas, renonchant par ledit recognoissement à touttes choses generalement et especiallement que aidier ou valloir luy porroient et audit acheteur grever ou nuire. Et fut fait, passé et recognut le XVIIIe. jour de mars, l'an mil IIII^c^. IIII^xx^. dix wyt.

Registr. Nigrum, fol. 245.

906.

Littera in qua per nos conceditur cognationi Ancelmi de Briever licentia nominandi seu presentandi personam idoneam de eadem cognatione ad quinque missas dictas Slapers messen celebrandas, de quibus in precedenti littera fit mensio, reservata tamen nobis collatione cum juribus consuetis.

1499. CLEMENT, bij der ghedoochsame Gods oodmoedich proost, ende al tghemeene
10 Mai. convent van den clooster van sinte Maertin tYpre, van der oordene van sinte Augustijn, des bisscopdoms van Theerenburch, doen te wetene allen lieden, dat overghemerct dat Anceel de Brievere Anceels zoone, poortere tYpre, in zijne uuterste wille ende testament ordineirde eeuwelijcke ende ervelicke ghedaen thebbene in zijne prochiekerke tsinte Maertins tYpere, daer hij begraven licht mids vadere, moedere ende andre vrienden, vijf erfachteghe messen elke weike jaers, dat es zondaghes, maendaghes, dicendaghes, wondaghes ende donderdaghes, ende die suffisantelic te bezettene ende funderene met zijne goede achter hem blijvende, welke ordinancie ende testament hebben vulcommen zijne hoirs, aeldijnghen ende executeurs van zijnen testamente, ende die vijf messen de welke

ervelijcke deuchdelicke ghefundeirt ende gheypotekeirt hebben up twintich ghemeten ende vichtich roeden lants, in de originalen lettren ghespecifieert bij parchelen, welke zij hoirs van Anceel deelden, voor de welke landen ende erfgront de voochden, deken, procureurs ende ghemeene ghildebroeders van sinte Niclaeus ghilde ende gasthuus van sinte Thomaes tYpre in de Boesingstrate hemleden ende al tgoet van der voorseide ghilde ende godshuus vooroghen ende toecommende voor de wet van Ypre hemleden verbonden hebben int betalen van desen vijf messen elke weke ervelijc, mitds datter breeder ancleift naer tverclaers van den originale lettren van den updracht van den erfgronde ende verbande van de voorseide messen ghefundeirt te betalene, deur de welke dese onse lettren duersteken zijn; ende de voorseide hoirs wetende dat dese fundacie van capelrien ende messen es in onse kerke ende patronatscap, dat ooc de collacie ende institucie van diere ende allen capelrien van Ypre ons toebehoordt, zoo hebben zij ons vriendelijc ghebeiden consent thebbene te nomene ende presenteirne ons einen ydoonen clerc van hueren gheslachte, die wij ter nominacie ende presentacie van den ousten ende naerstbestaenden hoir zouden gheven de collacie, HIEROMME eist dat wij gheneghen zijnde omme tvermeersen van den dienste ende messen dat ooc andere te liever funderen zouden ende ter duecht verwect zijn, willende den voorseiden aeldinghen ende tgheslachte ghelieven ende speciale gracie doen, wij bij ghemeenen accorde hebben bij gracien gheottroijert ende consenteiren, voor ons ende onse naercommers patroonen, dat thoudste ende tnaerste hoir ende naercommer van den voorseiden Anceel ende zijn gheslachte zal hebben de nominacie ende moghen ons presenteiren in ghescrifte eenen clerc van zijner gheslachte van den Brievers tYpere ydoone zijnde dese capelrie tontfaene, zoo wanneer dat se vaceirt naer rechte, den welken wij zullen gheven de collacie in ghescrifte, naer costumen, behouden ons ende elkerlijcx recht, ende dat hij zij subject onsen heere ende den hove van Theerenburch. IN KENNESSEN der waerheidt zoo hebben wij desen onse lettren deursteken deur de voorseide lettren van fundatien ende ghezeighelt met onsen seighelen uuthanghende, ende midts den zeghele van der steide van Ypere, in breedere verzeikertheiden, int jaer ons Heeren duust vierhondert neghen ende neghentich, den tiensten dach in meye.

Registr. Nigrum, fol. 212.

Aux archives de la ville d'Ypres: copie sur papier, écriture de l'époque.
Diegerick, *Inventaire des chartes*, t. IV, p. 280 (analyse).

—

907.

Littera per modum instrumenti confecta, qualiter Johannes le Provost dictus Marissal cum uxore cesserunt et transportaverunt ad utilitatem ecclesie nostre ix. mensuras iij. quartas et xxj. virgas terrarum, jacentes in Calona.

1499. IN NOMINE DOMINI AMEN. Tenore presentis publici instrumenti cunctis
22 Décemb. pateat evidenter et sit notum, quod anno ejusdem Domini millesimo quingentesimo
1509. nono, indictione duodecima, mensis vero julii die decima quinta, pontificatus
15 Juillet. sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Julii, divina providentia pape secundi, anno sexto, in mei notarii publici testiumque infrascriptorum ad hoc vocatorum et specialiter rogatorum presentia personaliter constitutus reverendus ac venerabilis in Christo pater et dominus dominus Clemens, divina permissione prepositus et prelatus ecclesie sive monasterii sancti Martini Yprensis, Morinensis diocesis, ordinis sancti Augustini, per prepositum gubernari soliti, omnibus melioribus modo, via, jure, causa et forma quibus melius et efficatius potuit et debuit, petiit et instanter requisivit a me notario subscripto sibi confici, conscribi, tradi et ex certo prothocollo seu manuali quondam magistri Jacobi de Palude, dum viveret, sacris apostolica et imperiali auctoritatibus notarii publici et jurati, extrahi atque exemplari sive in publicam formam redigi publicum instrumentum aut plura instrumenta publica, de et ex certa nota minutata et descripta propria manu, ut asseruit prelibatus reverendus dominus prepositus sancti Martini, ipsius magistri Jacobi de Palude, notarii jam dicti, dicto in suo prothocollo seu manuali extensa, ampliata ac dilatata fere usque ad perfectam et integram instrumenti formam, michi notario ob hoc instrumentum exinde conficiendum, exemplandum et extrahendum, ut dictum est, per eumdem reverendum dictum dominum prepositum sancti Martini Yprensis oblato et exhibito, cujus quidem note sive prothocolli scripture tenor talis est et sequitur, nichil omisso aut addito aut amoto, seu quomodolibet variato vel mutato.

IN NOMINE DOMINI AMEN. Universis et singulis hoc presens publicum instrumentum visuris, lecturis ac audituris luculenter innotescat, quod anno ejusdem Domini M°. quadringentesimo nonagesimo nono, indictione tertia, mensis decembris XXII[a]. pontificatus sanctissimi in Christo patris ac domini nostri domini Alexandri, divina providentia pape sexti, anno suo octavo, in mei notarii publici ac testium infrascriptorum et ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum presentia personaliter constitutus reverendus pater in Christo et dominus Clemens, prepositus ac prelatus sancti Martini Yprensis, Morinensis diocesis, unacum dominis Guillermo Hermare decano, Perchevaldo van den Bussche curato sancti Martini, Christiano van Meessene cellerario, Arnoldo Vailliant visitatore et Johanne Spordonck capellano, religiosis et concanonicis suis, ex una, et Johannes le Provost dictus Marissal, censitor magne cense de Callonna supra Lisam, una cum Maria seu Maroye Cauweliers, ejus ultima conjuge, partibus ex altera; qui quidem Johannes et Maroye sua

sponte et libere dixerunt, recognoverunt et certificarunt se diversis temporibus jam elapsis emisse ac emptionis titulo acquisivisse a diversis personis subscriptis diversas petias seu loca terrarum. Primo a quodam Galloys de Lannoy duas mensuras terrarum jacentes in duobus locis, scilicet primo tres quartas mensure, sitas oost et noort juxta terras sancti Martini Yprensis, que quidem tres quarte obligantur domino temporali de Calona, quelibet scilicet mensura unum quarterium bladi et duo quarteria avene. Item ab eodem Galloys adhuc quinque quartas mensure terrarum, jacentes juxta septem mensuras terrarum dicte ecclesie sancti Martini Yprensis, spectantes et pertinentes zuudtnoort contra terras Colardi du Hem, oost juxta terras dicti Galloys et west juxta terras Katherine Larme, et iste quinque quarte terrarum non obligantur domino temporali, nisi forte in una mita pro qualibet mensura. Item secundo emit a quodam Egidio le Fevre alias Wydelot septem mensuras cum xxj. virgis terrarum, sitas in dicta parrochia de Calona, a parte meridionali ecclesie de Calona, stratas zuudt et noordt, cum occidentali latere juxta terras Johannis de Lanoy et Colardi du Hem, cum orientali vero latere seu termino meridionali juxta terras sancti Martini Yprensis predicti, et cum septentrionali termino supra vicum protendentem a Bethunia à la Pierre Garet, et dicte septem mensure cum xxj. virgis terrarum nuncupantur Long Pré, et fundus iste solvit annue dicto domino temporali de Calona in toto sex grossos Flandrie cum semis. Item tercio emit a quodam Willelmo du Pont tres quartas mensure terrarum, jacentes a parte meridionali dicte ecclesie de Calona, circumquaque conclusas in una petia trium mensurarum terre ecclesie seu monasterio sancti Martini pertinentium, et premisse tres quarte sic empte solvunt annue domino temporali de Calona, pro qualibet mensura terre, unum quarterium bladi et duo quarteria avene. In quibus quidem terris sic prenarratis idem Johannes le Provost dictus Marissal dicit se et conjugem suam investitos ac stipulatos esse penes loci consuetudinem, prout liquidius constat per litteras auctenticas super hiis confectas, omnibus adhibitis solempnitatibus ac solutis juribus consuetis. Sed quia prefatus Johannes confitetur premissam emptionem seu emptiones fecisse de denariis dicti domini prepositi ac monasterii sancti Martini Yprensis sibi ad hoc datis et ab eis receptis, et idem Johannes in prescriptis terris, ut premittitur, secundum consuetudinem loci est inheredatus et stipulatus cum omnibus cathallis et arboribus in eisdem terris consistentibus, nolens prefatos dominum prelatum ac monasterium sancti Martini Yprensis defraudare, cum pro eis et cum eorumdem denariis eas emerit, bonam fidem agnoscentes pure et libere exnunc inter vivos cesserunt, dederunt ac transportarunt, presenti publico instrumento cedunt, tradunt ac transportant ac eorum quilibet tradit atque transportat cessione, transportatione libera, grata et irrevocabili vim insinuationis judicialis habente in manibus prelati antefati, nomine monasterii sui una mecum stipulantis et recipientis, prefatas novem mensuras tres quartas mensure cum xxj. virgis terrarum, testibus Johanne le Caulier, fratre Marie seu Maroye prefate, magistro Georgio Buedin, Jacobo Denijs, Johanne Weunvoet. De et super quibus omnibus et singulis prelibatus reverendus dominus prepositus petens et requirens, nomine ac vice

supradicti monasterii, petiit sibi fieri ac tradi a me notario subscripto, sub astantium personarum testimonio, unum vel plura publica instrumentum seu instrumenta. Actum Ypris, Morinensis diocesis, in domo prepositurali, anno, die, mense, indictione et pontificatu premissis, presentibus ibidem honestis viris et magistris in artibus Egidio van de Stalle, Tornacensis, et Judoco de Brouckere, Morinensis diocesis, clericis clericantibus, testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis.

Et ego Georgius Steenackere clericus, Tornacensis diocesis, sacris apostolica imperialique auctoritatibus notarius juratus, quia premissis petitioni et requisioni conficiendi, exemplandi, conscribendi, extrahendi necnon in hanc publicam formam redigendi presentis publici instrumenti, prout supra scriptum existit, una cum prenominatis testibus presens fui, omniaque et singula in et ex prothocollo sic acta, facta et dicta scivi, vidi et audivi, idcirco presens publicum instrumentum propria manu descriptum ex eodem confeci, extraxi, in hanc publicam formam redegi signoque et nomine meis solitis et consuetis, in fidem et robur omnium et singulorum in ipso contentorum, sic subscribendo et signando ea duxi, requisitus tamen specialiter et rogatus.

Registr. Nigrum, fol. 246.

908.

Littera missiva parrochianorum de Calona directa prelato nostro, pro receptione fructuum unius anni provenientium de magna censa de Calona, super novo choro edificando.

1500. 27 Avril.

Reverend pere, nous noz recommandons treshumblement en vostre bonne grace, et rescrivons vers vous, pour che que madame de Crevecoer et monseigneur Franchois son filz, dame et seigneur de ceste ville, vous ont requis nous voilloir donner la revenue de toute vostre cense pour une anée, que avez en ceste ville de Callonne sur le Lyz, affin de nous aidier à fere ung nouveau coer à nostre eglise, pour che que celluy quy y est à present, est fort anchien et dehonneste. Et sur le contenu des dictes lettres vous nous avés respondu que, moiennant que nous fuissons contens de vous, pour toutte le fachon du dit coer, de la dicte revenue d'une anée et que vous en vaulsissons baillier lettres signées, vous nous contenteriés de la requeste que ont fait madicte dame et son filz, ou vous nous assigneriés tellement, que deveriesmes estre contens. Et pour che que desirons fort la refection du dit coer et y vollons bien competer avec vous, tant pour vostre honneur comme pour le nostre, pour la tresgrand et excellend dignitté quy s'y fait journellement du serviche divin, nous sommes contens,

et pouroffrons, moiennant que vous nous fachiés avoir la dicte revenue d'une anée, de parfere le residu, tant que le dit coer sera tout paracomply, sans à vous ne à vous religieux aultre chose demander pour le fachon du dit coer, se plus grand chose ne y vollez aumousner. Et avec che nous avez dit que se vous vivés sy longement que le dit coer soit fait jusques à y mettre les verrieres, que à cause que en estes fondateur, vous y vollez donner une verriere; et de che nous noz en attendons bien en vostre bonne grace et de messeigneurs vos religieux. Et en approbacion de veritté nous parrochiens du dit Calonne avons fait signer ces presentes par le maieur, deux eschevins, le recepveur du dit Calonne et le recepveur de l'eglise, vous porteur priant humblement avoir la response de vostre bonne volunté, affin que puissons incontinent vostre response venue besongnier pour avoir de materes pour le dit ouvrage. A Calonne, le XXVIIe. jour d'apvril mil V. cens.

SY. BAUDELET.	*Eschevin.*	*Echevin.*
G. LE FEVRE.	PLOUCQUIN.	P[e]. DU PONT.
	ROUSSEL.	

Et je Mahieu d Esquire, prestre curé de Calonne, certiffie avoir esté present où les parrochiens du dit lieu se sont accordé à le fachon du coer, comme cy dessus est escript. Tesmoing mon signe cy mis le dit XXVIIe. d'april, en mil V. cens. M. d'ESQUIRE.

Registr. Nigrum, fol. 248.

909.

Compositio horarum ecclesie sancti Petri inter prelatum, decanum et conventum sancti Martini, et kerkmagistros et parochianos parochie sancti Petri.

WIJ CLEMENT, BIJ DEN GHEDOGHE GODS omoedich proost van der kerke ende cloostre van sinte Martins bin der stede van Ypre, van der ordene van sint Augustijn, in tbisscopdom van Therrenbuerch, ende tghemeene convent van den zelven cloostere doen te wetene, dat om dies wille dat eerbare ende wijse Michiel de Corte filius Jans, Clays Ymmeloot, Jacob Vanijn doude ende Arnoud van den Pitte, als kercmeesters, Claeys Heynszuene, Willem Rigault ende Jan van den Casteele, als ghetijdemeesters in desen tijden van sinte Pieters kerke bin der vorseide stede, metgaders eenige van den notabelen prochianen, te wetene meester Jan Maes priestre, Jan van Dixmude, Fransoys van der Woestene, Pieter Quaetjonc, Gheraert de Kniel, Michiel de Corte filius Kerstiaens, Walram Baelde, Jacob de Scildere, Joris van der Helst, Jan van der Donc, Jan Lievin, Franse 1500. 2 Mai.

(1) Chacune des signatures de cette lettre est accompagnée d'un paraphe, que le copiste a reproduit d'après l'original.

Storein, Claeys Valke, Jacob Gilloen, Jan Willems ende Vincent Vanin, ons te kennen ghegheven hebben, hoe dat zij zichtent den vertreckene van den college van sinte Pieters van Cassele, up de gracie, ghifte ende aelmoesene commende van den goedwilleghen prochianen van der vorseider prochie onderhouden, gheachtervolcht ende ghecontinueert hebben metten prochiepape, visiterere, capellaen gheseit derdevoet, costers ende andere, die zij kercmeesters ende ghetijdemeesters daertoe ghenomen, onthouden ende ghesallarijeert hebben, de zevene ghetijden metten godlijcken dienste ende zanghe daertoe dienende in de voorseide kerke, ende dat zij vele ende diversche goede lieden bin der zelver prochie ende der buten zo verwect ende gheneghen vinden, dat zij van hueren tijdelijcke goede hiertoe gheven ende distribueren zouden, indien zij remonstranten an ons vercrighen ende middel vinden consten om de zelve ghetijden ende goddelijcken dienst daer te moghen fonderene in euwicheiden, zeere oetmoedelic ende met aller neerenst dat an ons als hebbende tpatronaetscip in dese stede biddende ende verzoukende; so eist dat naer vele ende diversche handelinghen ende communicacien bij ons ende onzen convente ter eener zijde, ende den vorseiden remonstranten ter ander zijden daer up ghehadt, wij aenziende ende considererende, dat den goddelijken dienst ende lof te vermeersen ende augmenterene zeere zalich ende vruchbaer es allen devoten creaturen, gheconsenteert, gheaccordeert ende gheottroeyeert hebben den vorseide remonstranten de zevene ghetijden ende goddelijcken dienst, alzo zij daer beghinnen ende onderhouden zijn, te moghen funderene, besettene, ende ypothequierene in eeuwicheden, behouden zulke compositien, condicien, contracten ende bespreken als hier naer volghen. Eerst dat de prochiepape van sinte Pieters, die wij daer ghestelt hebben ende stellen zullen, wert altijts thooft van den andren priesters ende cotidianisten ontfanghen in den vorseiden dienst ende distributien, hebbende tregaerd ende bevel up hemlieden om te houdene ende zinghene in den choor ons orduun, dies zal hij hebben te pencioene zesse ponden grooten tsjaers, daer up hij ghehouden wert in alle de messen te zinghene up alle de zondaghen, mesdaghen ende andre daghen, alzo hij die in laste heift ter cause van zijnder cure al eer daer eeneghe ghetijden bij den vorseiden van Cassele ende andersijns ghehouden waeren, ende voort den choor tallen ghetijden tantierene met diligencien, alzo hij ghedaen heift; wel verstaende indien hij ofte andere prochiepapen naer hem commende merkelicke in ghebreke waren van ten ghetijden ende dienst in choor te commene ende thelpene zinghene, het ware bij zijnen quaden wille of bij andren toevallen of belette die biblivende waren, ende dat de kercmeesters ons die te kenneue gaven ende daer of adverteerden, zo beloven wij hemlieden daer in te vorziene ende remedierene, alzo dickent ende menichwaerf alst ghebueren zal, wel verstaende dat biechten ende administracien van den anderen sacramenten of ghelijcke occupacien hem voor gheene ghebreken ghenoteert werden. Voort es gheseit ende ghesproken, dat de vorseide kercmeesters, ghetijdemeesters, of de ghone die tlast hebben zullen van der inninghe ende betalinghe van den ghetijden ende dienst, daertoe ghehouden werden tontfanghene ende onderhoudene zevene ghezellen zonder den prochiepape ende niet

min noch deronder in tghetal, ende tot eene ende twijntich ende niet meer noch derboven, ende zullen de vorseide zevene moeten priesters zijn, in de welke zevene de viere dienaers bij ons ende onsen convente daer ghestelt van ouden tijden, te wetene de visiterere, capellaen, die men zeit derdevoet, ende de twee costers altijdts ontfanghen ende onthouden werden om ten ghetijden ende dienst te commene ende zijnghen, ten loone ende loode van twee ponden vijf scellinghen grooten sjaers, de zelve costers priesters zijnde of clerken ende alle viere ydone ende capable in voyse ende consten van simplen zanghe, zo dat den choor ende dienst met hemlieden verchiert ende bewaert worde. Ende indien de vorseide costers of deen van hemlieden ten priesterlijcken state noch niet commen en ware, nochtans werden zij ghehouden in de wekemesse ghelijc dander priesters, ende men zalse hemlieden doen betalen of afslaen ten profijte van den ghone diese voor hemlieden zijnghen zullen; wel behouden al es hier vooren ghezeit maer van zevene ghezellen zonder den prochiepape, ende dat zij zullen ghehouden zijn van doene elc de neghenste messe, zo hebben de ghetijdemeesters tot noch toe ghedaen thueren laste de twee messen ende doen zullen, tot tghetal van neghene ghesellen vul zijn zal. Ende up datter naermaels tot neghene ontfanghen worden, zo zal elc van den gesellen maer ghehouden zijn in de neghenste messe, als voorseid es, ende al worder meer ontfanghen dan neghene, dat wert huerlieden bate in de zelve messen. Es ooc wel ghescit angaende de vorseide viere dienaers, dat indien zij in ghebreke waren ten ghetijden te commene, dat de faultuer hemlieden huerlieder lood onthouden zal, wel verstaende gheoccupeert zijnde in de kerke of prochie om tadministrerene van eeneghen van den sacramenten van der kerke, dat en zoude hemlieden niet voor absencie gherekent zijn. Nemaer in dien de vorseide vier dienaers of enich van hemlieden niet dienen en wilde in de vorseide ghetijden thelpen zijnghene ende houdene up den vorseiden loon, ende ghedoen wilden up de wedden ende vlieghende aventueren, die zij andersins hebben of verbeiden zouden, zo willen wij ende beloven daer in te voorziene, ende hemlieden daertoe te bedwijnghene ofte andere in huerlieden stede te stellene, daer in ydone ende souffijsant zijnde in consten, in voyse, als voorseid es. Item zullen de vorseide kercmeesters of die tlast hebben zullen van den vorseide ghetijden, om tvorseide ghetal van zevenen of van meer te vuldoene, moghen nemen ende ontfanghen zulke andre ghezellen priesters zijnde van binnen of van buuten, te zulken loone ende loode als hemlieden ghelieven zal, ende zij met hemlieden zullen connen overcommen ende verlijken; behouden dat die ons of den prochiepape van sinte Pieters ghepresenteert wert of werden, al eer wij of de zelve prochiepape hem of hemlieden thabijt ende plecke consenteren zullen, twelke wij hemlieden in dat caes niet weigheren noch ontzegghen zullen, alle gheestelijke ghebreken ende beletten gheweirt ende uute ghenomen. Item alle de vorseide priesters ende cotidianisten werden ghehouden subject ende onderdanich te zijne den prochiepape nopende ende aenghaende den zinghene ende houdene van den vorseiden ghetijden ende den dienst daer an clevende; ende indien yement van hemlieden hem rebel viele in zaken voorscreven in

bevelene of verbiedene, bij zalne moghen doen onthouden zijn lood twe, drie of viere daghen. Ende up dat een zulc obstinaet niet en quame ter kennesse ende obedience, de prochiepape communiquierende met drie of viere van den vorseiden werlijke regierés van den vorseiden ghetijden zullen dien ghesaemder hand moghen gheheelic priveren van der plecke ende van den habijte. Item es gheseit ende besproken, dat alle de vorseide cotidianisten distribucie winnende, in allen processien daer dandere prochiepapen van Ypre met hueren dienaers commen zullen, werden ghehouden te commene, met hueren prochiepape van sinte Pieters, int abijt van den choore, tot sinte Martins, in zulker ordene als zij onder hemlieden onderhouden, ende in tsghelycx weder inkeeren, ende ooc in den generaelen ommeganc van elcker van den zelven processien, daer de costers ende dienaers van den viere andre prochien te wetene sinte Jacobs, sinter Niclaeux, onser Vrauwe ten Brielen ende sint Jans bij ons ghestelt, priesters wesende ende] hebbende thabijt ,van den choore naer den tijt van den jare ofte in choorcappen naer de solemnijtheit van den daghe heesschen zal elc in tsine zulke ordonance van gane ende volghene houden, als zij van ouden tijden ghedaen hebben, wel verstaende dat zij ende elc huerer in de processien van den sacramentsdaghe ende tuundaghe zullen moghen gaen met zulken ghilden, neeringhen ende gheselscepe als zij dienen in tparticuliere, behouden altijts tuutgaen ende tincommen met hueren prochiepape, als boven gheseit es. Item es voort-wel besproken ende gheaccordeert, dat in alle memorien, ghedinckenesse ende jaerghetijden, die de goede lieden hier namaels zullen moghen ende willen ordoneren, maken ende funderen, zij groot zij cleene, daer of de vorseide cotidianisten vorzien werden van distributien, dat de vorseide prochiepape hebben zal dobbel distributie. Item ende mids al desen zo zullen de vorseide remonstranten, bij rade ende advise van hueren prochiepape, moghen maken eenen ordinaris reghele, ordonnance ende besnijt, zulke als hemlieden zal duncken, dienende ter onderhoude van den vorseiden ghetijden ende goddelijcken dienste daer aen clevende. Item ende wat goede de vorseide kercmeesters of bezoorghers hier toe conquesteren of vercrighen zullen, dat beloven wij hemliedene te latene eeuwelic, ten onderhouden van den vorseiden ghetijden ende goddelijken ende lovelijken dienste, zonder daer of yet tonswaert te treckene of appliquierene bi eenighe engiene. Ende al waert zo dat de vorseide van sinte Pieters an eenich goed ende incommen gherocht zijnde om daer up te doene ende onderhoudene de vorseide ghetijden, tzelve goed ende incommen van dien bij valle van neeringhen, sterften, orloghen ofte andren inconvenienten zo verminderde, dat men daer mede niet zoude moghen vulstringhen de paeye ende onderhoud van den priesters ende dienaers van den vorseiden ghetijden, zo ne zoude men dat ghebrec niet moghen recouvreren noch verreeken up huerlieder goed, noch up tgoed dat de kerke van te voren heift, behouden altijds te minsten eens jaers goede souffisante rekenijnghe ende bewijs van den ontfanghe ende uutghevene van den vorseiden ghetijden ende datter ancleift, daertoe vermanende ons of den prochiepape van der vorseide kerke, in onse name ende niet derzondere.

De welke vorseide composicie, contracten ende bespreken wij, over ons ende ons vorseide convent ende kerke, ter eener zijde, ende insghelijcx de vorseide kercmeesters, ghetijdemeesters ende notabele prochianen, elc evenverre dat hem an gaen mach, ter ander zijde, belooft hebben ende beloven elc bij ziner trauwe ende eere te houdene ende tonderhoudene, zonder nemmermeer daer jeghen te gane in al noch in zom in enegher manieren. In der welker ghedijnkenessen ende verzekertheiden zo zijn hier of ghemaect twee brieven van eenser voorme ende inhoudene, deene om ons ende ons convent, ende dandre om de vorseide ghetijdemeesters, beede ghelijc ghezeghelt metten zeghelen van ons ende van onsen convente, van eerwerdeghen heere mijn heere de abdt van der kerke ende cloostere van Zinnebeke, van den prooste ende convente van Voormizeele, ende den zeghele van zaken der stede van Ypre, ter neerenster bede van den vorseide van sinte Pieters, hier an ghedaen den anderen dach van meye, int jaer ons Heeren vichtienhondert.

Registr. Nigrum, fol. 205.

910.

De amicabili compositione inter nos et fratres griseos de penitentia tercii ordinis beati Francisci nuncupatos, inita super ecclesia edificanda et campanili et aliis in litteris latius expressis.

Universis presentes litteras inspecturis Clemens, permissione divina humilis prepositus, totusque conventus monasterii sancti Martini oppidi Yprensis et omnium sex curarum ejusdem patroni occasione nostre ecclesie, diocesis Morinensis, ordinis canonicorum regularium beati Augustini, perpetuis futuris temporibus notum facimus, quod cum nuper fratres minister, procurator et alii fratres grisei de penitentia tercii ordinis beati Francisci nuncupati, hic subtus latius nominati, in oppido Yprensi apud parrochialem ecclesiam sancti Petri nostri patronatus degentes et mendicantes, ut ceteri quatuor ordines Ypris, nos instanter rogarunt atque petierunt, ut eis dignaremur impartiri licentiam et consensum edificandi seu edificari faciendi ecclesiam seu capellam certe magnitudinis cum cimiterio, campanili, campana, altaribus, sacramentis eucharistie et extreme unctionis, divinorum celebratione cum notis alta voce, publice, campana pulsata et ostiis apertis populo, scolas etiam tenendo et scolares ac conducticios magistros ac alios commensales cum exemptionibus certis a sua parochiali ecclesia sancti Petri, cui valde vicini sunt, et a curato ejusdem ac contra jura dicte parochialis ecclesie et curati, cui ab antiquo et multis retroactis annis subfuerunt ut parochiani illius, asserentes et pretendentes se habere certas prerogativas atque se comprehêndi sub privilegiis, libertatibus et exceptionibus fratribus primi ordinis ymmo toti ordini minorum beati Francisci a summis pontificibus concessis, seque desuper declaratorias habere novissime a domino Sixto papa quarto, quibus respondimus hec petere et fore contra antiquissimas libertates, consuetudines et possessiones

1500-01. 12 Février.

nostras centum, ducentorum, trecentorum annorum plus minusve usque in presens; nos eciam privilegiatos fore antiquitus, per sanctam sedem apostolicam et quamplures summos pontifices, ne quis, quicunque foret, edificet, fundet vel erigat, edificent, fundentve seu erigant oratorium, ecclesiam seu capellam in nostris patronatu et curis Yprensibus, sine nostra speciali licentia, auctoritate et consensu prehabitis; ne quis eciam altare erigat, scolas teneat, sacramenta habeat, et alia ipsis fratribus declarata; verum quia ipsi fratres domus Yprensis in aliquibus contra dictas laudabiles antiquas consuetudines, possessiones, jura, libertates et previlegia nostra egerant seu usurpaverant, nos eos insuper in possessorio in causam traximus, placitantes super diversis articulis et in diversis instanciis; quia tamen hec odii fomitem, erarii et bursarum evacuationem, devotionis quoque et divini cultus forsan diminutionem efficiunt, servos etiam Dei litigiosos fore non debere, quodque fratres recommendatoriales seu requisitoriales litteras illustrissimi principis nostri domini Philippi, archiducis Austrie, Burgondie, Brabancie etc. comitisque Flandrie, Arthesie etc. nobis obtulerunt, cum rogatibus et requestis egregiorum dominorum presidentium Flandrie, scilicet domini Pauli de Baenst pie memorie et domini Johannis Sauvage moderni et aliorum, mite et gratiose cum ipsis fratribus agere volentes, eisdem graciose concessimus et cum eis concordati sumus et ipsi nobiscum in hanc amicabilem compositionem per articulos sequentes declaratam. Nos quidem patroni, in favorem et augmentum divini cultus, cunctis processibus inter nos patronos de sancto Martino et ipsos fratres pendentibus jam extractis, annulatis et emologatis, concedimus gratiose eisdem fratribus, quod edificari faciant in solo seu loco quo jam morantur, retro parochialem ecclesiam sancti Petri oppidi Yprensis, capellam seu eccelsiam longitudinis centum et quatuordecim pedum, latitudinis triginta pedum scilicet carpentatorum Yprensium, cum tribus altaribus unico in choro et duobus aliis extra chorum in ecclesia, salvo quod murus occidentalis seu finis ecclesie sive capelle distet a vico communi sexaginta pedibus carpentatorum Yprensium. Concedimus insuper ipsis fratribus erigere et habere parvum campanile extra tectum ad modum lucerne coopertorio, altitudinis dumtaxat quindecim pedum, et in campanili campanulam ponderis centum et decem aut duodecim librarum, unicam tamen. Poterunt quoque fratres capellam seu ecclesiam facere dedicari, cum tribus dictis altaribus, et campanulam suam benedici, si velint. Insuper concedimus ipsis fratribus, ut in sua futura ecclesia sive capella et in cimiterio benedictis seu consecratis poterunt sepelire suos confratres correligiosos professos et novicios publice ac solempniter coram altari vel in capitulo, indutos, ne fraus fiat, et similes servitores habitum deferentes et alios ibidem suam sepulturam eligentes, salvo jure parochialis ecclesie, curati et officiariorum ac servitorum, quibus ad plenum jura visitationum, mortuariorum, exequiarum, testamentorum et aliorum consuetudinariorum quorumcunque satisfieri et persolvi debet, veluti si in ecclesia parrochiali seu ejus cimiterio talis sepeliretur vel sepultus foret, juxta facultatem, statum et consuetudinem parrochie ac personarum sepulturam eligentium. Poterunt insuper sepedicti fratres diebus feriatis seu non festivis legere bassa voce horas canonicas

et, si velint, cantare summam missam, vesperas et completorium, dummodo vespere non incipiantur ante horam quartam in estate, et in hyeme ante horam terciam cum semis, post finitas vesperas et completorium in sancto Petro, etiam januis apertis. Diebus quoque dominicis, festivis ac etiam indutionum, professionum poterunt solempniter cantare horas canonicas, etiam januis apertis, hoc salvo, quod officium eorum sit finitum hora octava, quo tempore inchoatur sermo in ecclesia parrochiali ad populum, demptis diebus nativitatis Domini et dominica palmarum, in quibus propter prolixitatem officii poterunt officium perficere antequam incipiatur summa missa in sancto Petro, et die dedicationis ecclesie sue et festo sancti Francisci, cum pulsu, tempore fratribus competenti. Poterunt etiam in quadragesima suas vesperas ante prandium cantare, et quo ad missas privatas, poterunt celebrare, dum devotionem habuerint, ab octava usque ad decimam, sine pulsu, diebus dominicis et festivis; sed in feriis, quando sermo fit in sancto Petro hora octava, non pulsabunt ab hora octava usque post nonam ad predictas missas. Decentissime quoque habebunt et collocabunt fratres in choro seu capella sua sacramenta eucharistie et extreme unctionis sive olei infirmorum, que duo tantum poterunt administrare suis religiosis professis, noviciis et eorum servitoribus ut supra habitum deferentibus, dummodo tamen numerus dictorum servitorum non excedat numerum duodenarium. Magistri vero et scolares commensales, conductitii et alii exteri manebunt in omnibus, uti sunt, parrochiani sancti Petri. Confessiones eciam suorum religiosorum professorum, noviciorum et servitorum habitum suum utique deferentium dumtaxat audire poterunt, sed non aliorum sub sex curis nostris predicti oppidi degentium. Poterunt insuper fratres predicare verbum Dei in capella sua januis apertis, per se vel per aliquem fratrem quatuor ordinum Yprensium et hoc post prandium hora prima, his octo diebus dumtaxat sequentibus, videlicet dominica prima post festum epiphanie, dominica secunda quadragesime, prima die maii, dominica post festum Petri et Pauli apostolorum, dominica post octavas assumptionis beate Marie, die beati Francisci, dominica post Martini hyemalis et in dedicatione ecclesie sue, ac etiam in diebus induitionum, professionum fratrum sui conventus et alias non, seu non pluries in anno, nisi de licentia petita et obtenta a domino preposito et, in ejus absentia, a decano monasterii. Valebunt tamen ipsi fratres januis clausis in domo sua suis fratribus predicare, tantum exteris non admissis. Concedimus quoque eis, ut professi fratres sui ordinis et loci in sua capella celebrent suas primas missas, dummodo finita missa fratres personaliter presentent ipsi domino preposito patrono totiens quotiens oblationes sibi factas, sicut ceteri presbiteri et religiosi Ypris faciunt, recognoscentes oblationes patrono prelato pertinere. Non poterunt fratres, veluti expresse promiserunt et convenerunt, aliquem recipere ad professionem per habitum sui ordinis, nisi ipse professurus prius debite suum testamentum condiderit penes statum suum, ut decet, absque fraude, cum piis legatis ecclesie, curato et ceteris donandis. Et quia nos Clemens prelatus totusque conventus hec conclusive capitulariter fratribus graciose concessimus, et sic concordati sumus adinvicem, salvis subscriptis, fratres pro se et tota domo sua seu conventu suo Yprensi suisque successoribus

in futurum spoponderunt et obligarunt, spondentque et obligant se perpetuis futuris temporibus, annue et omni anno, per duos ex fratribus sue domus professis, dare, mittere et deferre nobis, ad majus altare chori nostri monasterii, unum novum cereum seu candelam ponderis duarum librarum, in festo patroni nostri beati Martini yemalis, inter octavam et decimam horas, et dare thesaurario sacristie nostre, et hoc pro jure altilagii et superioritatis; solventque perpetuo singulis annis futuris curato nostre parochie sancti Petri tres libras parisienses Flandrie, pro omni jure in ipsos fratres curato pertinente, atque adhuc pro quolibet scolare commensali, magistro et aliis non habituatis tres denarios parisienses in ebdomada pasche. Obligaruntque se fratres et tenentur, per se et sue domus seu conventus fratres, perpetuis futuris temporibus, in sua capella seu ecclesia celebrare exequias et funeralia pro dominis prepositis Yprensibus moderno et successoribus ejus, atque eciam pro quolibet canonicorum regularium professorum, in dicto monasterio sancti Martini decedente, cum vigiliis novem lectionum et solemni missa semper cum notis; fratres vero layci legent vigilias novem lectionum, sed eas nescientes quinquaginta *Pater noster*, singulis adjiciendo versum *Requiem eternam*, prestolantes tamen honestam pitanciam ad libitum dominorum sancti Martini ipsis fratribus seu domui distribuendam. Que omnia et singula perpetuis futuris temporibus promisimus et promittimus fratribus intertenere, et in signum veritatis, nostre prepositure sigilla et conventus nostri monasterii presentibus duximus apponenda, una cum sigillis visitatoris et ministri superioris fratrum tocius congregationis tercii ordinis et conventus Yprensis. Et nos Judocus Wilhase, ordinis minorum de observancia, visitator fratrum tercii ordinis beati Francisci et tocius csngregationis predicte, Gommarus van Leefdale, minister superior predicte congregationis, et eciam frater Balduinus de Mota, minister conventualis conventus seu domus Yprensis, eciam nos fratres ejusdem conventus, Thomas Boutri, Guillermus Vitse, Petrus Heynoudt, Jacobus Petri, Johannes de Beer, Jacobus de Vos, Ricardus Stevens, Georgius Ghuus, presbiteri, Nicholaus de Quercu diaconus, Jaspar Basin subdiaconus, Petrus Crillaert procurator, Christianus Valke, Dionisius de Mota, Karolus Dierijc, Franciscus de Wa, Gerardus de Monte et Johannes Willaeys, laici, fratres professi domus seu conventus fratrum tercii ordinis oppidi Yprensis, hec omnia et singula, ut supra scripta sunt, promisimus et presentibus promittimus tenere et inviolabiliter observare perpetuis futuris temporibus, per nos et omnes successores nostros ac eciam pro successoribus nostris et conventu seu domo nostra, de puncto in punctum fide media, loco juramenti stipulatione solemni interveniente, sub obligatione et ypotheca omnium et singularum personarum nostrarum presentium et futurarum, ceterorum fratrum domus seu conventus nostri, et specialiter omnium et singulorum bonorum, domorum, terrarum et aliorum quorumcunque nostre domus seu conventus Yprensis, sub pena duarum marcarum argenti incurrenda, et tociens committendo et solvendo, quotiens in aliquo premissorum articulorum seu clausularum contigerit nos deficere aut contravenire seu ea non complere et intertenere, directe vel indirecte, quocunque modo aut quovis quesito colore, que quidem pena duarum marcarum argenti,

quotiens commissa fuerit, dividetur mediatim inter reverendum in Christo patrem et dominum dominum episcopum Morinensem et dominos patronos sancti Martini. Pro quorum omnium et singulorum punctorum et clausularum [observantia], cum emergentibus et dependentibus ex eis seu ob id, nos omnes et singuli fratres prenominati, pro nobis et successoribus ac conventu nostro, post capitularem congregationem et concordem conclusionem, consentimus ex nostris consensu et deliberata voluntate, et eligimus in judices nostros et executores penarum reverendum dominum patrem dominum abbatem sancti Nicholai Furnensis, dominum officialem Morinensem et decanum sancti Donaciani Brugensis et eorum quemlibet in solidum, per quos et quem volumus condemnari, compelli et constringi per omnes vias et modos juris, per omnes censuras ecclesiasticas, captiones etiam bonorum domorum nostrarum, mobilium et immobilium quorumcunque, presentium et futurorum, in perpetuum ad integre et plenarie omnia et singula prescripta intertenendum et observandum perpetuis futuris temporibus; et ob hoc certiorati de privilegiis et juribus nostris deliberate renunciavimus et renunciamus, quo ad omnia et singula prescripta, specialiter privilegio quo dicimur et sumus exempti a diocesano, et aliis ordinariis ceterisque privilegiis, indultis et concessionibus tam fratribus et conventibus tercii ordinis beati Francisci de penitentia nuncupatis quam eciam toti ordini et religioni fratrum minorum a sede apostolica, summis eciam pontificibus, ordinariis locorum et aliorum quorumcunque eciam regum et principum, concessis et obtentis, et specialiter gracie et indultis per dominum Sixtum quartum pie memorie, quod nuncupatur Mare magnum, concessis cum suis extensionibus et declarationibus et sequacium suorum, ceterisque omnibus concessis et concedendis in perpetuum; spondemus eciam fide media, loco juramenti, nos presentes fratres et successores nostros nunc atque futuris temporibus non juvare, defendere seu tueri per quascunque bullas, gratias apostolicas, litteras, indulta, concessiones eciam legatorum, regum, principum, generalium, provincialium, visitatorum, ministrorum, episcoporum et aliorum quoquomodo, nec impetrare vel impetrari facere per nos, alium vel alios directe vel indirecte, quovis quesito colore dispensationes a juramentis ac promissionibus seu obligationibus, absolutiones a censuris, relaxationes a penis seu remissiones quaslibet, contra et in prejudicium prefatorum dominorum patronorum de sancto Martino Yprensi, in et super premissis et quolibet eorum, eciam ab eis dependentibus et emergentibus; quin eciam si nobis in genere vel in specie tales dispensationes, absolutiones, relaxationes aut remissiones concederentur aut darentur, non eis uti in aliquo premissorum contra ipsos patronos. Et renunciamus etiam certis indultis, indulgentiis, gratiis et concessionibus nobis et ordini in genere vel in specie concessis et concedendis a quibuscunque, ac aliis omnibus statutis, compositionibus, promissionibus, privilegiis, consuetudinibus et juramentis, quibus contra premissa dicere, agere, facere aut venire possemus, aut nos aut successores nostros seu fratres nostre domus vel conventus contra aliquorum articulorum et punctorum supra notatorum quemlibet in aliquo nos juvare, defendere seu tueri, et specialiter juri dicenti generalem renunciationem non valere, nisi precesserit specialis. Et has obligationes, sponsiones, promissiones, ypothecas sub-

missiones et renunciationes speciales et generales fecimus deliberate et conclusimus de consensu, concilio et auctoritate prescriptorum dominorum fratrum ordinis, visitatoris, ministri generalis prefate congregationis et domus Yprensis, et omnium fratrum ejusdem conventus. In quorum omnium et singulorum articulorum fidem et veritatis testimonium has presentes litteras, post et ultra sigilla prefatorum dominorum prelati et conventus sancti Martini patronorum, sigillis nostri visitatoris, ministri generalis ac domus Yprensis sigillavimus, anno Domini M°. quingentesimo, duodecima die februarii.

Registr. Nigrum, fol. 206.

911.

Qualiter fratres tertii ordinis beati Francisci conventus Yprensis obligant se ad dandum ecclesie nostre missale; item ad impetrandum a sede apostolica et a reverendo Morinensi episcopo, suis expensis, confirmationem compositionis inter nos et ipsos facte.

1500-01. 13 Février. Nos fratres Gommarus van Leifdale, superior minister totius congregationis fratrum tercii ordinis beati Francisci de penitentia nunçupati, Balduinus de Mota, minister conventualis fratrum ejusdem ordinis oppidi Yprensis, Petrus Crillaert, procurator totius conventus ejusdem loci in oppido Yprensi, Morinensis dyocesis, obligamus nos effectualiter dare dominis preposito et canonicis ecclesie sancti Martini Yprensis missale completum et perfectum, secundum usum et ordinarium ecclesie sancti Martini Yprensis, ante festum beati Johannis Baptiste proxime venturum, sicut in compositione inter ipsos prefatos dominos et nos facta obligamur et tandem compositionem expensis et sollicitationibus nostris confirmari facere per venerabilem patrem et dominum dominum episcopum Morinensem, ordinarium dicti monasterii sancti Martini, ac etiam per sanctam sedem apostolicam, per veram bullam plumbatam, infra annum a data presentis obligationis; et casu quo negligentes in predictis perficiendis fuerimus aut remissi, volumus et concedimus ex nunc nos teneri et obligari et compelli posse per quamcunque potestatem, auctoritatem, superiorem spiritualem sive temporalem ad realiter et de facto cessandum ab omni ulteriori edificatione dicti operis nostri jam incepti, donec et quousque omnia et singula supradicta, tam in compositione quam in presenti obligatione contenta, adimpleta fuerint, omni fraude, dolo, excusatione et subterfugiis seclusis. In quorum testimonium et fidem omnium et singulorum premissorum sigilla prefati ministri superioris nostrique conventus Yprensis presentibus duximus appendenda. Anno Domini millesimo quingentesimo, decima tercia die februarii.

Registr. Nigrum, fol. 234.

—

912.

Confirmatio compositionis seu concordie inter nos et fratres tertii ordinis beati Francisci super ecclesia et aliis edificandis inite, per Alexandrum papam interposita.

Alexander, servus servorum Dei, dilectis filiis preposito et conventui monasterii 1501.
sancti Martini, per prepositum gubernari soliti, ordinis sancti Augustini, ac ministro 29 Octobre.
et fratribus domus tertii ordinis beati Francisci de penitentia nuncupati, opidi Yprensis, Morinensis diocesis, salutem et apostolicam benedictionem. Ea que judicio vel concordia terminata sunt, ut firma et illibata persistant, apostolico nos decet presidio communire. Sane pro parte vestra nobis nuper exhibita petitio continebat, quod orta dudum inter vos, super eo quod vos, preposite et conventus, vobis ministro et fratribus certam domum dicti ordinis, quam vos, minister et fratres, in dicto oppido construi et edificari inceperatis, perficere, ac eucharistie et extreme unctionis necnon alia sacramenta ecclesiastica ministrare et decedentium corpora sepeliri facere, absque prepositi pro tempore existentis dicti monasterii et conventus predictorum necnon rectoris pro tempore existentis parochialis ecclesie sancti Petri ejusdem oppidi consensu et licentia, non licere, vos vero, ministri et fratres, domum ipsam perficere ac sacramenta hujusmodi libere ministrare posse inter alia pretendebatis, materia questionis, invicem super hiis inter vos, nonnullis probis viris intervenientibus, amicabilis compositio et concordia intervenit, prout in instrumento publico desuper confecto dicitur plenius contineri, quam a nobis petistis apostolico munimine roborari. Nos igitur vestris in hac parte supplicationibus inclinati, compositionem et concordiam hujusmodi, sicuti rite et sine pravitate ac provide facte sunt et ab utraque parte sponte recepte hactenusque pacifice observate et in alterius prejudicium non redundant, auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis et communionis infringere vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Rome apud sanctum Petrum, anno incarnationis dominice millesimo quingentesimo primo, quarto kalendas novembris, pontificatus nostri anno decimo.

Registr. Nigrum, fol. 225.

913.

De acquisitione seu vendicatione juridica certarum terrarum in Passchendaele, ob non solutionem iij. libr. par. annui redditus in xiij. annis non solutarum.

Ic Pieter van der Bouverie, in desen tijden baliu, ende wij Joris van Provijn, 1501.
Eulaert van Langhemeersch, Jacob Liebaert, Karels de Russchen ende Lonis 10 Décem.

Scoonejans, scepenen van den Yperschen ambachte, doen te weetene allen lieden, dat Jan Bone, over ende in de name van den cloostere van sinte Martins tYpre, commen es up den dach van hedent tYpre ter zale in ghebanre vierscare, ende heift af ghewonnen al wettelijcke, over tghebrec van drie ponden parisise ervelic rente sjaers vallende telken XI.sten daghe van hoijmaent, tachtere van dertiene jaren, bedraghene neghene ende dertich ponden parisise tlaste paymente ende jaerscare der of ghevallen den XI.sten dach van hoijmaent laetsleden, zekere quantiteit van lande toebehorende diversche personen, ligghende onder den prinche binden Yperschen ambachte, in de prochie van Passchendale, bij der Water muelene, alzoot al bet ende te vullen blijken mach bij den originale rente brieven, duer de welke dese presenten letteren gheanexeert ende duersteken zijn, ende de vorseide Jan Boone, in de name als vooren, wasser al wettelicke toeghedaen metter roede, met alle de maninghen, vonnessen ende voortheesschen ende andere solempnitheiden van wetten asser toe dienen ende behoren, tzelve landt te notene ende te plootene, tot anderstont dat men hemlieden up lecht alle achterstellen voorseid ende wettelicke costen der omme ghedaen. In kennessen der waerheiden zo hebbe ic bailliu ende wij scepenen boven ghenoomt desen presenten lettren ghedaen zeghelen elc met onsen zeghelen uuthanghende. Dit was ghedaen in tjaer duust vijfhondert ende een, den tiensten dach van decembre.

Registr. Nigrum, fol. 225.

914.

Littera officialis Morinensis faciens mensionem de jure patronatus scolarum instituendarum nobis competenti, contra quemdam Pascasium Senguin aliter presumentem.

1501-02. UNIVERSIS presentes litteras inspecturis OFFICIALIS Morinensis salutem in
22 Mars. Domino. Cum venerabiles et religiosi viri domini prepositus et conventus ecclesie seu monasterii sancti Martini oppidi Yprensis, vigore et pretextu certarum litterarum nostrarum monitoriarum cum clausula « Nisi causam » a nobis obtentarum, moneri fecerint dominum Pascasium Senguin presbiterum, ut indilate post monicionem hujusmodi sibi factam scolas infra ecclesias parrochiales in dicto oppido et in illius suburbiis, infra antiqua menia, quarum dicti domini patroni existunt, situatas, sine licentia ac consensu eorumdem regere seu scolares tenere et illos ad ecclesiam ducere desisteret, nec de premissis et aliis in dictis litteris monitoriis latius declaratis amplius se ingereret, ymo per dictos dominos suis jure et possessione de instituendo rectorem scolarum infra dictum patronatum uti et gaudere permitteret, sub pena suspensionis a divinis et excommunicationis incurrenda; cui quidem monitioni sibi facte dictus dominus Pascasius se opposuerit, quapropter dies sibi assignata fuerit Morini coram nobis ad certam diem preteritam contra dictos dominos causas sue oppositionis allegaturo et eisdem dominis super premissis, quod justum fuerit, responsuro et juri parituro; cujus quidem diei assignate

expeditione adveniente dominus Johannes de Quarmont presbiter, in curia Morinensi notarius juratus, ut et tanquam procurator seu sindicus ipsorum dominorum prepositi et conventus predictorum, per litteras patentes eorum sigillis sigillatas sufficienter fundatus, nostras litteras monitorias hujusmodi contra dictum dominum Pascasium monitum et opponentem, per procuratorem etiam sufficienter fundatum, comparentem, verbo ad effectum, et postmodum termino assignato sibi satisfaciente in scriptis libellum porrexerit et proposuerit hujusmodi sub tenore: « REDUCENDO ad effectum quasdam monitorias litteras a vobis venerabili et circumspecto viro domino officiali Morinensi, pro parte venerabilis patris et religiosorum virorum dominorum prepositi et conventus ecclesie seu monasterii sancti Martini opidi Yprensis, adversus dominum Pascasium Senghin presbiterum in dicto opido residentem, obtentas, impetratas et executioni demandatas, dicit et in jure proponit discretus vir Johannes Quarmont presbiter, publicus auctoritate apostolica necnon specialiter curie Morinensis notarius, ut et tanquam procurator seu sindicus dictorum ecclesie et monasterii sancti Martini Yprensis, in hac presenti causa actor, contra et adversus eumdem dominum Pascasium reum, quod ex primeva fundatione, dotatione dicte ecclesie et ex privilegio apostolico ad ipsos dominum prepositum et conventum plura spectant jura cum auctoritatibus et preeminentiis, et inter cetera, quod ipsi, tanquam patroni, et ecclesiam possidentes, principale totius dicti oppidi ac suburbiorum ejusdem, totiens quotiens opus fuerit, jus habent solum et insolidum instituendi et committendi magistrum scolarum unum vel plures, qui solemnes scolas et publicas unicas vel plures tam in latino quam cantu infra limites opidi predicti teneat, et juvenes studentes cum supplicio in giro consueto ad processionem et ad dictam ecclesiam cum solemnitate solita conducat, ita quod ad nullum alium hoc jus spectare dinoscitur; item et quod ipsi domini prepositus et conventus sunt in possessione de dictis scolis solemnibus et magistris disponendi absque ulla contradictione saltem valida, a tali et tanto tempore, de cujus exordio non extat hominum memoria; item et quod hiis jure et possessione non obstantibus, predictus reus novissime et contra jus et auctoritatem predictorum dominorum de facto, cum de jure non posset, absque consensu, auctoritate, licentia et ordinatione eorumdem dominorum, infra limites predicti patronatus et infra parrochiam sancti Petri ipsius opidi Yprensis, preter et contra voluntatem ipsorum dominorum, solemnes scolas cum latino, cantu tenere et cum solemnitate et, ac si essent in ecclesia cathedrali vel collegiata ecclesia patrona, juvenes supplicio indutos et in giro binos et binos ad dictam ecclesiam sancti Petri et alibi perducere non erubuit, in non modicum pretacti juris prefatorum dominorum prepositi et conventus prejudicium et jacturam; suntque premissa omnia et singula vera, publica, notoria et manifesta, et ea reus talia fore fuisse et esse iteratis vicibus confessus fuit et recognovit, ac etiam super hiis laborant fama publica et vox communis; et licet ex parte dictorum dominorum reus diversis vicibus ad sufficientiam fuerit sommatus, ad finem quod ab hujusmodi impedimento, disturbio et inquietate prestitis, cessaret et desisteret, et eosdem dominos in suis juribus et possessione pacificos et quietos redderet, ipse tamen

semper fuit in mora et adhuc hec omnia facere differt, contradicit et recusat, indebite tamen et sine causa rationabili, cum ad hoc teneatur non solum de jure verum etiam de usu et consuetudine patrie et curie Morinensis. Quare concludendo petit et requirit prelibatus actor, eo nomine quo experitur, per vos dominum judicem vestramque sententiam diffinitivam dici et pronuntiari jus disponendi et instituendi scolas solemnes seu publicas et magistros earumdem ad ipsos dominos prepositum et conventum sancti Martini,. tanquam patronos et principales, solum et non ad alios spectasse, spectare et pertinere debere, dictumque reum condemnandum fore, prout et eum condemnare debetis, etiam censuris in dictis litteris monitoriis contentis, ad hoc quod a predictis impedimentis et disturbiis prestitis cesset penitus et desistat, nec de cetero has solemnes regat scolas, nisi per eosdem dominos fuerit institutus et commissus, atque propter contradictiones det et exsolvat omnes custus et expensas hucusque factas, de fiendis in posterum protestando. Super quibus omnibus vestrum, domine judex, benignum imploratur officium, salvo jure corrigendi, mutandi etc[a]. offerens probare etc[a]. non tamen se astringens ad superfluam probationem, et petit admitti. Sic signatum de advocato per N. reg. licen. » QUO QUIDEM libello sic per ipsum sindicum exhibito et de parte rei recepto, litisque contestatione per eumdem reum desuper minime facta, comparentibus in judicio die date presentium coram nobis pro tribunali et ad jura reddenda sedentibus discretis viris prelibato domino Johanne de Quarmont, dictorum dominorum, ut prefertur, procuratore seu sindico, ex una, necnon Jacobo de Valle clerico, in curia Morinensi notariis juratis, ut et tanquam procuratore et eo nomine prelibati rei, per instrumentum publicum signo et subscriptione Anthonii de Fossatis clerici, Morinensis diocesis, auctoritate apostolica [notarii] publici, signatum et subscriptum specialiter ad infrascripta constituto, sufficienter fundatis partibus ex altera, ipsis siquidem coram nobis constitutis, dictus Jacobus de Valle, procuratorio nomine quo supra, oppositioni per dictum reum super procuratis facte renunciavit, et per presentes renunciat omni juri per eum pretenso litique et cause occasione prescripta intentatis suisque scolaribus ab eo et coram eo discentibus prescriptum cantum Gregorianum mixtum sive discantum. Declaravit insuper dictum reum suum magistrum indebite et injuste se litteris monitoriis prefatis per predictos dominos obtentis opposuisse, recognoscens et confitens predictos dominos prepositum et conventum, ut dictarum ecclesiarum patronos, jus habere et habuisse instituendi rectorem scolarum Yprensium, neminique licere infra dictum patronatum scolas erigere seu regere sine ipsorum dominorum licentia, institutione et consensu, ac consentiens hujusmodi litteras monitorias suum sortiri debere effectum per nos declarari, conclusionesque libelli contra eum exhibiti adjudicari ac litteras necessarias eis fieri et concedi. Quibus renunciatione, recognitione et consensu sic factis, instante et requirente predicto actore, nomine quo experitur, nos officialis prefatus, premissis omnibus et singulis consideratis et attentis, conclusiones presentis libelli secundum ejus formam et tenorem eisdem preposito et conventui adjudicavimus et per presentes adjudicamus, eidem nichilominus reo ut de premissis se amplius non ingeret interdicendo. QUOCIRCA presbiteris

omnibus, curatis et capellanis Morinensis diocesis ac notariis nostris et eorum singulis, ad quem seu quos nostre presentes littere pervenerint, harum serie mandamus, quatenus premissa legant, publicent, intiment, insinuent, notificent et manifestent, ubi, dum, quando et quibus fuerit oportunum, ac alias totiens quotiens a latore presentium fuerint requisiti seu eorum alter fuerit requisitus. In quorum omnium et singulorum fidem, robur et testimonium premissorum sigillum curie Morinensis una cum signeto nostro presentibus litteris duximus apponendum. Datum, ipsarum partium procuratoribus presentibus, anno Domini millesimo quingentesimo primo, feria 3ª. post dominicam in ramis palmarum.

Registr. Nigrum, fol. 215.

915.

Qualiter Clemens, prelatus noster, emit perpetuos redditus de quinque libris par. annuis redimibiles, erga quemdam Johannem Boye, assignatos super quinque mensuras terrarum jacentes in noort vierschare in Reninghelst.

Kennelijc zij alle lieden den ghonen die deise presente letteren zullen zien 1502-03.
of hooren leesen, dat voor ons Abel Gheraerdijn, in desen tijden bailliu, Lamsin 31 Janvier.
Andries, Willem de Worin, Renault de Bane, Jacob Lammoot ende Karels de Hane, scepenen van eijdelin ende weerden heere mijn heere van Vaulx van Vileirs van Capij ende Renijnghelst, ter cause van joncvrauwe Anne Cortevilles, zijne wettelijke gheselneide, als erfvachdich van zijner noort vierscare in Renijnghelst voorseid, zijn ghecompareert al wettelijc in behouvelijker steide heere Clement Beudin, prelaet van sinte Martins tYpre, over een zijde, ende Jan Boije filius Phelips, wonachtich onder de vorseide noort vierschare, over dander zijde. Al daer de voorseide Jan toghede ende zeide, dat hij duechdelijc vercocht hadde den voorseiden heere Clement, prelaet voorseid, eene ervelijc losrente van vijf ponden parisisen sjaers vlaemsche munte, voor elc pond twijntich groote munte voorseid ende voor elken grote vierentwijntich mijten, ende dat omme de somme van honderd twijntich pond parisisen munte voorseid, belopende den pennijnck vierentwijntich, ter condicie up dat de voorseide Jan of zijn hoirs of naercommers zullen mueghen lossen tallen tijden, alst hemlieden ghelieven zal, de gheheele rente, de helt, tvierendeel of twijfte deel, altoos overlegghende ende betalende ten avenante van den principale cope voor elcken pennijnc vierentwijntich, alzoot voorseid es, metgaders den verlope totten laetsten daghe naer lope ende bate van tijden; de zelve rente te betalene alle jare teenen paymente te Bamesse, daer of teerste jaer ende payment vervallen zal te Bamesse int jaer vichtienhondert ende drie, ende alzo voort van jare te jare, van Bamesse te Bamesse, telker Bamesse vijf pond parisise munte voorseid, eewelijke ende ervelijc de voorseide rente alzoo loop ende cours hebbende, of emmer totter lossijnghe van der zelver rente ghedaen in behouvelijker manire, alzoot vooren verhaelt staet; van den welken lossinghe me zal stellen de lossinghe bij ghescrifte up den ric van deesen tee-

ghenwoordighen brieve zulc ende van alzoo veile als de zelve lossinghe zijn zal in minderijnghe totter vulle ende gheheele lossinghe. Item om de voorseide rente wel ende souffisantelic te besethene ende typotekierene zo heeft de voorseide Jan metgaders Jane van den Eechoutte, zijne wettelijcke ghezelneide, verzoecht te obligieren ende wel ende wettelijc typotekierene in de zelve rente vijf ghemeite erven of daer omtrent, ligghende onder de voorseide noord vierscare, te weetene de erve van der steede daer hij nu woent, zuver van allen anderen renten zonder sheeren cheins, gheheeten slietscout ende voermont, ligghende de vorseide erve al teen an tandre, metten oost aboute jeghen derve Zanders Mortiers, metter zuudzijde jeghen een straetkin dat loopt uter Meesen straet west wart te Renijnghelst wart, met westzijde an de presbiterie van Renijnghelst, ende metten noortende an derve der kinderen van wijlent Willem Boije; aldaer de voorseide Jan metgaders zijnen voorseiden wijve de vorseide vijf ghemeiten erven den voorseiden heere Clement prelaet vorseid wel ende wettelijc up ghedraghen hebben met halme ende met plocke, hemlieden dies ontuut ende onterft met hant te slane an de roede van justicie, naer recht, wet ende costumen van der voorseide heirlijchede, hem kennende wel ende te vullen content ende duechdelijc betaelt van eersten ende laetsten pennijnghe van den voorseide hondert xx. ponden parisise voor den gheheelen coop van der voorseide rente. Dat aldus al wettelijc ghedaen zijnde, ter zelve steide ende ter zelver tijt zoo heeft de voorseide copere heer Clement voorseid de zelve vijf ghemeiten erven, metten laste van der voorseide rente, den zelven Jan om hem ende hoirs ende nacommers weedere wettelijc up ghedraghen met halme ende met plocke, hem dies ontuut ende onterft met hant te slane an de roede van justicie, den zelven Jan weider in gheerft om hem ende om zijne nacommers, ende dat metten laste van der voorseide rente van vijf pond sjaers munte voorseid der meide belast blivende ten proffijte van den voorseiden heer Clement, also hij procedeirt, hem de zelve rente ende zijne naercommers alle jare te betalen teewijghen daghen, ter condicie voren verhaelt. Item ende up dat de vorseide Jan of zijne naercommer woorden hier naermaels in ghebreike van der zelve rente te betalene van zoo veele, als datter twee gheheele jaren ghevallen waren onvergholden ende ontbetaelt, zo mach de vorseide heere of zijne naercommers, of zenden hueren procurere bringhere des briefs, cause hebbende an de vorseide rente, commen an den bailliu ende wet ende doen wettelijc up roepen, van zondaechs up den derden dach den vorseiden Jan of emmer hem alle die assignementen van der voorseider rente bescudden willen, of verantwoorden willen de zelve heere, zijn boode of zijne naercommers comparerende ten zelven daghe voort claghende; zo heift de zelve Jan Boije voor hem ende zijne naercommers ghewillecuert ende te wetten ghekent ende gheconsenteirt tassignement van der voorseide rente bij der wet te wijsene in den handen van den heesscheere van der rente voorseid, ende dat ten zelven daghe ende zonder meer vervolchs of wettelijcheide daer omme te doene, ende dat tassignement also houden, noten ende ploten, de baten ende profijten der of theffene ende te behoudene te zijnen proffijte, ghelijke van zijn properen goede, zonder yement der of rekenijnghe ende bewijs of keeringhe daer

of te doene. Nemaer hij zal dat alzo houden voor de rente, tote dat yement cause hebbende hem overlegghen ende betalen zalle alle achterstellen ende wettelijcke costen daer omme dies in zijne handen ghewijst was. In kennessen der waerheiden dat alle deese voorscreven kennessen ende verbanden aldus voor ons bailliu ende scepenen boven ghenoemt aldus wel ende wettelijc ghedaen ende leijden zijn, met allen verzouken, manijnghen, kennessen ende vonnessen diere toen dienden ende behoorden, naer recht, wet, costumen ende usagen van der voorseide heerlijcheide, zo hebben wij deijse lettren goet ghewijst te wetten sorteirende uiter effect, ende de zelve ghezeighelt elc met onsen properen zeighele. Ghedaen den laesten dach in lauwe, anno XV^c^. ende twue.

Registr. Nigrum, fol. 240.

916.

Ratificatio seu confirmatio compositionis inter nos et fratres griseos, per vicarios generales reverendissimi cardinalis de Luxemburgo absentis facta.

Vicarii generales in spiritualibus et temporalibus reverendissimi in Christo 1503-04.
patris et domini nostri domini Philippi, miseratione divina tituli sanctorum 15 Janvier.
Petri et Marcellini socrosancte Romane ecclesie presbiteri cardinalis de Luxemburgo, Morinensis et Cenomanensis ecclesiarum episcopi a suis nunc civitate et diocesi Morinensi notorie absentis, UNIVERSIS et singulis presentibus et futuris nostras presentes litteras inspecturis, salutem in Domino. Quoniam precedentium traditione institutum reperitur, ut quicquid imposterum memorie commendari necesse est, litteris reservandum inseratur, notum igitur facimus, quod visis per nos et diligenter inspectis litteris religiosorum virorum nobis in Christo dilectorum prepositi et conventus monasterii sancti Martini Yprensis et omnium sex curarum patronatus dicti monasterii, Morinensis diocesis, ordinis canonicorum regularium beati Augustini, certas conventiones et promissiones inter supradictum prepositum et conventum sancti Martini, necnon videlicet inter tercii ordinis fratres de penitentia beati Francisci, in dicto oppido Yprensi apud ecclesiam parrochialem sancti Petri degentes, continentibus, sigillisque omnium eorum, ut prima facie apparebat, sigillatis, quibus hee nostre presentes annectuntur, ea omnia et singula in ipsis litteris contenta ac dictorum religiosorum humilem supplicationem laudavimus et approbavimus et ratificavimus, ac dicti reverendissimi domini auctoritate ordinaria, qua nunc fungimur, in quantum de jure possumus, confirmavimus et tenore presentium laudamus, approbamus, ratificamus et confirmamus. In quorum omnium et singulorum fidem et robur ac testimonium premissorum presentibus litteris sigillum nostri vicariatus officii duximus apponendum. Anno Domini millesimo quingentesimo tercio, mensis januarii die decima quinta.

Registr. Nigrum, fol. 209.

—

917.

Littera qua manutenemur in possessione celebrandi officium, quod superabundans dicitur, in exequiis celebrari solitum, contra confratres nostre Domine.

1504.
4 Octobre.

DE RAEDSLIEDEN MIJNS SHEEREN SHEERTSHERTOOGHEN van Oostrijcke, hertooghe van Bourgoingnen, van Lothier, van Brabant, van Stiere, van Carinte, van Carniole, van Lemburg, van Lucembourg ende van Gheldre, grave van Habsbourg, van Vlaenderen, van Tyrol, van Artoys, van Bourgoingnen, van Henegauwe, lantgrave van Elsate, marcgrave van Bourgauw ende des helich Rijcxs, grave van Hollant, van Zeelant, van Ferrette, van Kiburg, van Namen ende van Zuitphen, heere van Vrieslant, up de maerche van Slavonien, van Portenauw, van Salins ende van Mechelen, gheordonneirt in Vlaendren, doen te weitene allen lieden, dat ghesien tghedijnghe hanghende in de camere van den rade in Vlaenderen, tusschen de religieusen proost, deken ende convent van sinte Maertins tYpre, meester Jan Spoordonc, religieux ende jeghenwoordelijc prochiepape van sinte Martins kerke in de voorseide stede, heesschers over een zijde, ende meester Jooris de Graeuwe deken, Jan van der Stichele, Jacob de Corte, heer Willem de Hurtere ende heer Jan Ackerman, priesters ende procureurs van onser Vrauwen ghilde van de scolieren van Parijs binnen de vorseide steide, verweerers over andre, ter causen van dat de heesschers hebben doen zegghen, dat zij te goede ende juusten titele, te verclarene in tijden ende in wijlen, up dats noot zij, trecht hebben ende in goeder possessien ende saisinen zijn bij den prochiepape van sente Maertins kercke of zinen ghecommitteirden te doen doene de uutvaerden ende diensten van alle de persoonen die binnen der prochie overlijden ende binnen der voorseide kerke begraven willen zijn; in possessien ende saisinen toverofficie dienende over zulke overleidene persoonen bij den zelven prochiepape of zijnen ghecommitteirden te doene, zonder bij yemende anders ghedaen te zijne, het en ware bij expressen consente van den heesschers of van den voorseiden prochiepape; in possessien ende saisinen de vruchten, baten ende prouffijten ende emolumenten daer of commende thebbene, heffene ende tontfane, omme die te besteidene in hueren oorboor ende prouffijt alleene ende over al; van den welken ende meer anderen rechten pertinent de heesschers ende de prochiepapen of huere ghecommitteirden in alle de prochiekerken van Ypre paisivelic gheuseirt ende ghepossesseirt hebben van zulken tijde ende in zulker wijs, dat ghenouch es omme goede possessie ende saisine daerbij vercreghen thebbene ende te behoudene, ende zonderlinghe bij der lester jaerscare ende exploiten, ten ziene, hoorene ende wel wetene van den voorseiden ghildebroeders van onser Vrauwen, ende van allen anderen diet hebben zien, hooren of weiten. Deisen nietjegenstaende, naer dat meester Jan Spoordonc, prochiepape van sinte Maertins kercke, de uutvaert ende dienst ghedaen hadde over wijlen Colijne Diericx, ende de vrienden ghevraecht of zij tooverofficie ghedaen wilden hebben, die daer up gheen andwoorde ghegheven en hadden, het hadde

ghelieft eenighen persoonen, hemlieden draghende als deken ende procureurs van onser Vrauwe ghilde binnen der vorseider steide, bij meester Pieter de Wilde te doen doene toverofficie, zonder dies last of consent thebbene van den voornoemden heesschers, hemlieden alzoo perturbeirende, belet ende onghebruuc doende in huere voorseide possessien ende saisinen, realic ende bij faite, onduechdelic ende van nieux, ende hemlieden scade doende ter somme van xxiiij. ponden parisisen, behouden juuste estimacie. Omme up twelke voorsien te zijne, de heesschers commen zijn clachtich hier int hof, ende hebben vercreighen oopene lettren in voorme van complaincten int cas van nieuwicheiden, de welke zij hebben doen legghen ter execucie up de verweerers ende ten daghe hier int hof dienende jeghen hemlieden doen, tenden ten fijne dat gheseit wordt bij den hove hemlieden met goeder causen beclaecht hebbende van den zelven verweerers, ende dat zij heesschers ghehouden ende mainteneirt worden in huere possessien ende saisinen boven verclaert, de hand ons voorseide heeren ghestelt an de zake contencieux ende andere beletten hemlieden daer in ghedaen gheweert, ende de voorseide verweerers ghecondempneirt hemlieden up te legghene, over de voorseide scade, xxiiij. ponden parisisen, behouden juuste estimacie; den procureur generael tendeirende jeghen de zelve verweerers ten hende dat zij ghecondempneirt worden in de boete van iij. ponden parisisen ten oorboore van onsen voorseiden heere, over tfait ende trouble bij hemlieden ghedaen in de possessien ende saisinen van den voornoemde heesschers. De welke conclusien zij mainteneiren hemlieden sculdich anghewijst te zijne; den verweerers sustineirende ter contrarien, daer complainte int cas van nieuwicheiden steide hebben zal, daer moet zijn possessie annuele trouble ende scade, ende daer die niet en zijn, daer en heift complainte gheen steide; segghende voort dat de verweerers, alzoo zij procedeiren, in possessien ende saisinen zijn, naer dien dat bij den prochiepape de uutvaert ghedaen es, te doene tooverofficie of commendacien van hueren overleiden gheestelijken guldebroeders of guldezusters; in possessien ende saisinen de baten, prouffijten ende emolumenten daer of commende, te weitene den besten capproen of iij. pond parisisen, daervooren thebbene ende tontfane thueren oorboore ende prouffijtte; daermeide nochtans de prochiepape niet vermindert noch bescadicht en es ter cause van zijnen dienste niet te min en heift; mids welken de verweerers sluten ende concludeiren complainte in dese zaken van der zijde van den voornoemde heesschers gheen steide hebbende, ende emmer de heesschers niet ontfanghelic thueren heessche ende conclusien, ten minsten die ghemaect ende ghenomen hebbende met quader cause, ende de verweerers daerof gheabsolveirt, ende zij zelve, up dats noot zij, ghehouden ende ghemainteneirt in de possessien ende saisinen bij hemlieden boven verhaelt. Elke van de vorseide partien bij den reidenen voorscreiven persisteirende in huere conclusie ende makende heesch van costen, ghesien ooc de enquesten hier up ghedaen van beeden zijden, metgaders de reprochen ende salvacien, de acten van den hove ende al dat behoort overghesien ende ghemerct te zijne in deise zake, WIJ HEBBEN GHEZEIT ende ghewijst, zegghen ende wijsen bij deise onse lettren ende over recht, dat de voorseide heesschers hemlieden met

goeder cause beclaecht hebben van den verweerers in deiser zake, ende houden ende mainteneiren de zelve heesschers in de possessien ende saisinen bij hemlieden booven verclaert, weerende ende afdoende alle beletten hemlieden daer in ghedaen ter contrarien, ende lichtende de hand ons voorseide heeren ghestelt an de zake contencieux thueren oorboore ende prouffijte; condempneirende de verweerers up te legghene den voornoemden heesschers, over de scade hemlieden in dit stic ghedaen, drie pond parisisen, ende boven dien up te legghene ten oorboore van onsen voorseiden heere, over tfait ende trouble bij hemlieden ghedaen, in svoorseids heesschers possessie ende saisinen, de boete van iij. pond, ende den zelven heesschers te betalene de costen van desen ghedinghe tonser taxacie, reserverende niet te min hemlieden verweerers heure actie ten petitoire, omme dit te volghene in tijden ende in wijlen, daer ende alzoo zij te raede vinden zullen. In kennessen van deisen hebben wij den zeighele van der voorseide camere doen hanghen. Ghegheven te Ghend den IIIIen. dach van octobre, int jaer duust vijf hondert viere.

Registr. Nigrum, fol. 212.

918.

Qualiter Johannes Baert emit erga magistrum Michaelem van sinte Martins et ejus uxorem quinque lineas et xx. virgas terrarum, jacentes in Zeilebeke.

1504. 22 Novem. Wij Joris van Provin, Franchois de Vinc, Kaerls de Ruusschen, Roeland Bossart ende Phelips de Wanghenare, scepenen van den Yperschen ambachte, doen te weetene alle lieden, dat Jan Baerd, poortere tYpere, heeft ghecocht ende ghecreghen ervelijc, tsijnen behouf, tzijns hoirs ende naercommers behouf, jeghen meester Michiel van sinte Martins ende Maije Mokens zijn wijf, ooc porters tYpere, vijf linen ende twintich roede lands of daer ontrent, ligghende onder onser gheduchten heere ende prinche bin den Yperschen ambachte, in de prochie van Zeilbeke, tusschen den Coninc beilc ande noordzijde, een straetkin ghenaemt Brugghestraetkin an de oostzijde, tland van der keilwaerderie van sinte Martins tYpre an de zuudzijde, ende de weese Willem Melcwiets land an de westzijde. Van den welken de vorseide vercoopers hebben hemlieden ghehouden over wel vernoucht, lijen vulgolden ende wel betaelt, hebbent up ghedreghen, quitte scolden, halm ende ghifte ghegheven den vorseiden coopere wel ende wettelike, naer wette, costume ende usage van den vorseiden Yperschen ambachte, ende hebbens hem ghewedt ende ghelooft goet, gherechtich, warandscip zonder caelaenge jeghen allen lieden quitte ghelt, behouden sheeren cheins jaerlicx der uute gaende ende anders niet. In kennessen der waerheiden zo hebben wij scepenen boven ghenomt deesen presente lettren ghedaen zeghelen met onsen zeghelen uuthanghende. Dit was ghedaen den XXIIten. dach van novembre, int jaer XVc. viere.

Registr. Nigrum, fol. 239.

919.

Littera sub sigillo officialis Morinensis mensionem faciens de solutione jurium natalium seu paschalium, contra quemdam Johannem Spranghe recusantem seu opponentem.

UNIVERSIS presentes litteras inspecturis OFFICIALIS Morinensis salutem in Domino. Cum curati et custodes ecclesie parrochialis sancti Petri Yprensis, actores, in causam traxerint citarique fecerint et evocari Morini coram nobis ad certam diem preteritam Johannem Spranghe alias Melchin, reum, quod justum foret responsurum et juri pariturum, dictique actores libellum contra et adversus dictum reum in scriptis porrexerint et formaverint hujusmodi sub tenore: « CORAM VOBIS venerabili et circumspecto viro domino officiali Morinensi dicunt et in jure proponunt discreti viri magister Egidius Volkeraven, presbiter curatusque ecclesie parrochialis sancti Petri Yprensis, domini Petrus Fondeofele et Johannes Ackerman, etiam presbiteri, custodes dicte ecclesie, in hac presenti causa actores, contra et adversus Johannem Spranghe alias Melchin, dicti loci parochianum, in eadem causa reum, quod dicti actores, videlicet curatus, ad causam dicte sue parrochialis ecclesie, anno quolibet in festo pasche a quolibet communicante in sua ecclesia infra dictam suam parrochiam jus habet percipiendi et dicti communicantes, ex laudabili et antiqua consuetudine, curato solvere tenentur tres obolos parisienses monete Flandrie, unde quatuor faciunt grossum ejusdem monete, et dicti custodes etiam a quolibet menagio infra dictam parrochiam situato in dicto festo pasche saltem paulo post jus habent percipiendi, ex dicta laudabili et approbata consuetudine, quatuor denarios cum obolo monete Arthesiensis, que omnia jura anno quolibet ostiatim persolvuntur et a dictis custodibus recipiuntur; et de sic percipiendo dicta jura natalia seu verius pascalia pro toto anno sunt ipsi actores et quilibet eorum respective cum suis predecessoribus curatis et custodibus in bona possessione tanta et tali, de cujus initio non extat memoria hominum, non solum in dicta parrochia sed et in omnibus aliis parrochiis totius opidi Yprensis etiam, absque ulla contradictione, dempta re de qua infra; item et quod dictus reus, qui pro se et sua uxore communicantibus curato solvere tenebatur in pascha ultimo sex denarios monete Flandrie, et custodibus alios novem denarios ejusdem monete, dum custodes ostiatim more solito dicta jura peterent, eis illa solvere recusavit et, quod deterius fuit, verbis utens diffamatoriis dixit se et alios ad hoc non teneri; suntque premissa omnia et singula vera, publica, notoria et manifesta, ac ea omnia et singula dictus reus bene scivit et scit, atque sepius talia fore, fuisse et esse recognovit et confessus fuit, et licet ad sufficientiam ex parte actorum sommatus fuerit, ad finem quod dicta jura solvi consueta ipsis exsolveret, ipse tamen semper fuit in mora et adhuc est, solvere expresse contradicit et recusat, indebite tamen et sine causa rationabili, cum ad hoc teneatur non solum de jure verum etiam de usu et consuetudine patrie et curie Mori-

1504-1505. 30 Janvier.

nensis. Quare concludendo petunt et requirunt prelibati actores per vos venerandum dominum judicem dici et pronunciari ipsos et eorum quemlibet respective jus habuisse et habere percipiendi videlicet per curatum a quolibet communicante in pascate tres obolos Flandrie, et per custodes a quolibet menagio quatuor denarios cum obolo Arthesiensi, reumque condemnandum fore, prout et eum condemnare debetis, ad hoc quod actoribus solvat pro se, sua uxore et menagio et pro anno finito in paschate ultimo septem denarios cum obolo antedicte monete Arthesiensis, una cum expensis factis, de fiendis protestando. Super quibus omnibus vestrum, domine judex, benignum imploratur officium, salvo jure corrigendi, mutandi etc. offerens probare etc. non tamen se astringens ad superfluam probationem, et petit admitti. Datum anno Domini millesimo quingentesimo quarto, feria quarta post penthecosten. Sic signatum: M. regis licentia. » LITE igitur de parte ipsius rei super prescripto libello coram commissariis nostris ad hoc deputatis contestata, dictus reus juramento decisorio dicti curati se rettulerit, super eo quod ante libelli exhibitionem eidem curato de tribus denariis petitis satisfecerat, et etiam juramentis dictorum custodum, an videlicet ante hujusmodi libelli exhibitionem quatuor denarios cum obolo Arthesiensi eidem reo seu ad ejus domum, uti tenebantur, petierant, quibus juramentis prestitis et super premissis examinatis, post plures inter partium procuratores habitas altercationes super juramento dicti curati, pro causis tunc per actorum procuratorem allegatis noviter audiendis, in hoc contradicente rei procuratore et terminum ad probandam dictam suam exceptionem acceptare nolente, nos instante ipsorum procuratore in presenti causa concluserimus partibus ipsis ad personas suorum procuratorum diem sive terminum ad certam diem tunc futuram ad audiendum jus sive sententiam nostram diffinitivam super dicto toto processu dici, ferri et pronuntiari assignaverimus, prout hec alia per litteras et acta desuper confectas et confecta latius constare possunt et apparere: NOTUM IGITUR facimus, quod processu pro nostra desuper proferenda sententia reportato contentisque in eodem visis a nobis et diligenter inspectis, consideratisque circa premissa considerandis, juris ordine in omnibus et per omnia observando, nos die date presentium pro tribunali et ad jura reddenda sedentes nostram in scriptis protulimus sententiam diffinitivam et pronunciamus per presentes in hunc modum: CHRISTI NOMINE INVOCATO in causa juris natalis seu pascalis, que vertitur per et inter magistrum Egidium Volkeraven presbiterum, curatum ecclesie parrochialis sancti Petri Yprensis, dominum Petrum Fondoffle, dominum Johannem Ackerman presbiteros, custodes dicte ecclesie sancti Petri, actores ex una, et Johannem Spranghe alias Melchin, dicti loci parrochianum in eadem reum, partibus ex altera, viso toto processu cum matura et diligenti deliberatione, nos pro tribunali et ad jura reddenda sedentes ac solum et verum Deum pre oculis habentes dicimus et decernimus curatum prelibatum habere jus percipiendi a quolibet communicante, prout libellatur, in pascate tres obulos Flandrie, unde quatuor faciunt grossum prefate monete, et custodes a quolibet menagio quatuor denarios cum obulo similis monete, reumque condemnamus ad hoc, ut solvat actoribus prefatis respective pro se, sua uxore et menagio pro anno libellato

et tempore septem denarios cum obulo antefate monete Flandrie, una cum expensis presentis litis, taxatione nobis in posterum reservata. QUOCIRCA presbiteris omnibus, curatis et capellanis Morinensis diocesis ac notariis nostris et eorum singulis, ad quem seu quos nostre presentes littere pervenerint, harum serie mandamus, quatenus premissa legant, publicent, intiment, insinuent, notificent et manifestent ubi, dum, quando et quibus fuerit oportunum, ac alias totiens quotiens a latore presentium fuerint requisiti seu eorum alter fuerit requisitus. In quorum omnium et singulorum fidem, robur et testimonium premissorum sigillum curie Morinensis una cum signeto nostro presentibus litteris duximus apponendum. Datum anno Domini millesimo quingentesimo quarto, feria quinta post conversionem sancti Pauli apostoli.

Registr. Nigrum, fol. 217.

920.

Qualiter domina Loysa van Saillant, burgraefnede van Ypre, instituit anniversarium perpetuum in choro nostro.

Wij scepenen van der steide van Ypre doen te weetene allen lieden, dat up 1505.
den dach van heden voor ons commen ende ghecompareert es in persone hoghe 10 Décemb.
ende moghende vrauwe Loyse van Saillant, burchgraefnede douagiere van der steede van Ypre, die ter eeren, weerdicheden ende love van Gode van hemelrijcke onsen sceppere ende behoudere, van zuver glorieuser moeder der weerdich maeghd Marien, van alle Gods heleghen ende ten succourse ende lavenesse van diverschen armen personen gheestelic ende weerlic, uut dueghdelicker gheneghentheit ende porringhen van innegher devocien, ende om een eervelic jaerghetijde ghedaen thebbene alle jare eeuwelic ende ervelic gheduerende in de prochiekerke van sinte Martins, in de choor ten hoofhoutare, over de zielen van huer ende van hueren voorders, alzo al in tlanghe hier onder verclaerst werdt, huers vryes dancx ende willen ghegheeven, upghedreghen ende quite ghescolden heift, ende bij deesen presenten lettren gheift, draecht up ende scelt quite teeuweghen daghen religieuse persone meesters Jan Spoordonc prochiepape, Michiel van Houte visiterere ende tresorier ende dher Christiaen van Mesene keilwaerdere, priesters representerende den persoen herweerdeghen vadere in Gode Clement Buedijn, in desen tijden proost van den cloestere ende convente van sinte Martins bijn der vorseide steede, ende zelfs cloosters behouf, orbuere ende proffite, de somme van vichtiene ponden tien scellinghen parisisen vlaemsche munte ervelike rente sjaers eeuwelic gheduerende zonder lossen. In recompensacien ende wederboode van den vorseide ghifte, updracht ende quitsceldinghe, de vorseide prooste over hem ende den ghemeene convente over hemlieden ende hueren naercommers belooft hebben ende bij deesen presenten lettren beloven teeuweghen daghen, ten costen ende laste van den vorseiden cloostere ende convente van sinte Martins, een eervelic jaerghetijde te doen doene ende onderhoudene in den choor van der vorseide sinte Martins kerke,

te zulken daghe als de voorseide vrauwe Loyse deser weereld overlijden zal, ofte emmer te al zulken daghe als bij der vorseide vrauwe ende den vorseiden van sinte Martins gheordineert werdt, ja up dat te dien daghe gheen feestelic dach en zij, ende daer ja zo zal men tvorseide jaerghetijde doen sdaechs te voren, in deeser manieren, dat de vorseide proost ende tghemene convent ghehouden weerden eeuwelijc ende ervelic gheduerende alle jare, ten costen ende lasten van dien, bi den clinkere van der vorseide sinte Martins kerke te doen clinkene tvorseide jaerghetijde bin der vorseide ten platsen ghecostumeert, daervoren zij betalen zullen achte scellinghen parisisen. Werden insghelijcx ghehouden ten vorseiden daghe savonds ende sdaechs der over te doen ludene tvorseide jaerghetide met zulken lude ende ter zulker huere als men jaerlicx luudt ten jaerghetijde van wijlen Jan de Vroede, ende daer vooren betalen twijntich scellinghen parisisen. Item werden de vorseide proosten ende convent ghehouden van jare te jare, zo vorseid es, te bezorghene ten vorseiden jaerghetijde vier grote candelaers, ende daer viere grote kersen omtrent der sepulture van der vorseide vrauwe, ende die te doen bernene den goddelicken dienst gheduerende, ende toe dien viere ponden offer was, om daer mede tofferne, ende daer voren te betalen vijf ponden parisisen. Item werden ooc ghehouden ten daghe van den vorseiden jaerghetijde alle jare den chor te doen zuuverne ende de bancken te doen stellene, ende daer voren betalen viere scellingen parisisen. Item voor wijn ende brood mede tofferne, dat de canthere van den vorseiden cloostere ghehouden werdt tofferne, ja up dat de vorseide vrauwe Loyse gheen vrauwe en hebbe van hueren gheslachte ten vorseiden jaerghetijde, ende daer voren betalen achte scellinghen parisisen. Item werden de voorseide van sinte Martins ghehouden sdaechs voor tvorseide jaerghetijde te zijnghene in den vorseiden choor vigilien met neghene lessen, ende sdaechs daer naer eene messe van *Requiem* met dyake ende subdyake, ghelijc men zoude voor een prelaet van den voorseiden cloostere, ende daer vooren betalen den ghemeenen gheselscepe van den vorseide convente viere ponden parisise. Item werden insghelijcx ghehouden ten daghe van den vorseiden jaerghetijde bi den tresorier van den vorseiden cloostre te doen bezorghene in den vorseiden choor dertich brooden van twaelf penninghen parisise tstic, ende up elc van de vorseide brooden twue scellinghen parisise in ghelde, die men, tvorseide jaerghetijde ghedaen zijnde, distribueren zal in deser manieren: te weetene den viere ordenen elker ordenen viere provenden, dies werden ghehouden uut elc van den vorseide vier ordenen te commene ten vorseide jaerghetijde twue personen, ende bi den eenen van hemlieden ten oultare van sinte Denijs in den vorseiden choor te doene ende celebreerene een messe van *Requiem*, ende naer die vorseide messe te lesene ter sepulture den zalme van *De profundis*, metten collecten daertoe dienende, spaerswatere ghevende, alzoot behoort; den graeuwen ende zwarten zusteren elcken college eene provende; den ghevangheenen tYpere ter bede ligghende viere provenden; den disch van sinte Martins ooc viere provenden; om minen heere den burchgrave ofte zinen scoutheeten ooc viere provenden, om die te deelene ende distribuerene zulken aermen personen als hemleden goet dijncken zal. Ende

omme den vorseiden van sinte Martins wel te verzeekerne van den vorseiden vichtien ponden tien scellingen parisise sjaers, zo vorseid es, so heift de vorseide vrauwe Loyse, bij den consente, wille, wetene ende bewesene van jonchere Willemine Hughonnet hueren zoene, sciltcnape, heere van Middelburch ende burchgrave van der vorseide steede van Ypre, assignement ende bezettinghe ghedaen up zekere huus ende erve met al datter toe behoort, erdvast ende naghelvast, ghenoemt sBurchgraven huus, staende oost van der Zuudstrate bin der vorseide steede, up huus ende erve ghenoemt de Buerse, ende up thuus der naest de vanghenesse van der voorseide steede wesende, ende toe dien up zekere huus ende erve ghenaemd tWallekin, staende van den boomende bachten vleesch huuse, belast van te voren tvorseide Burchgraven huus met tiene ponden parisise ervelic sjaers den cloostere van den Jacopinen. Ende es besprec ende voorwarde, dat de vorseide vrauwe Loyse ofte huere hoirs ende naercommers, cause hebbende van den vorseiden bezette, de vornoemde ervelicke rente van vichtien ponden tien scellinghen parisise sjaers zullen moghen aflossen, ende, der of zuveren ende ontlasten de vorseide bezette parcheelen, wel verstaende dat zij ghehouden werden den vorseiden van sinte Martins ghelijke renten van vichtien ponden ende tien scellinghen parisise sjaers te bezettene up goet assignement bin der voorseider steede ende scependomme, ofte emmer bin den ommeloope van dien. Ende hebben de voorseide prooste ende tghemeene convent van den vorseiden cloostere, over hemleden ende hueren naercommers in officien ende regimente van den vorseiden cloostere, in tonderhouden ende vulcommen van al dies vorseid verbonden ende verbinden al tgoet, erve ende incommen van vorseide cloostere vooroghen ende toecommende, zo waer dat ghestaen ofte gheleghen zij ofte naermaels zoude moghen werden bevonden, niet ghesondert noch uutghesteken, om daer up te moghen halene of ghecrighene al tghebrec daerin zij bevonden zouden moghen werden, als sculd van daghen verleden. Hier of zijn ghemaect twue brieven van eenser voorme ende inhoudene, danof de vorseide van sinte Martins den eenen, ende de vorseide vrauwe Loyse den anderen themwaerts hebben. In der welker ghedinkenesse ende verzekerthede wij dese charten hebben ghedaen zeghelen metten erfachteghen zeghele der vorseider stede van Ypre. In orcondscepen van desen scepenen Lodewijc Poyte, Fransoijs Vondeling, Olivier Banneroot, Adriaen Boudins ende Henric Clenkemure. Dit was ghedaen den tiensten dach van december, in tjaer duust vijfhondert ende vive.

Registr. Nigrum, fol. 235.

Aux archives de la ville d'Ypres: *Vidimus* original donné en 1508 sous le sceau des échevins d'Ypres.
Diegerick, *Inventaire des chartes*, t. V, p. 26 (analyse détaillée).

—

921.

Littera Ludovici, regis Francie, qua declaratur male fuisse appellatum a confratribus nostre Domine in causa officii, quod superabundans dicitur, celebrandi, adjudicata nobis per consiliarios ducis Burgundie.

1505. 23 Décemb.

LUDOVICUS, Dei gratia Francorum rex, UNIVERSIS presentes litteras inspecturis salutem. NOTUM facimus, quod cum in certa causa mota et pendente coram gentibus consilium in Flandria pro carissimo consanguineo nostro comite Flandrie tenentibus, inter religiosos prepositum et conventum ecclesie beatissimi Martini ville Yprensis, actores et conquerentes in casu novitatis et saisine ex una parte, et decanum et procuratores confraternitatis beate Marie scolarium Parisiensium in dicta villa Yprensi, defensores et opponentes in dicto casu ex altera, pro parte dictorum actorum plura facta et rationes proposite extitissent, ad finem seu fines quod mediis et causis in processu declaratis prefati actores in possessione et saisina exequias et servitia omnium personarum in parrochia beatissimi Martini dicte ville Yprensis decedentium et in jam dicta beatissimi Martini parrochiali ecclesia inhumari volentium per curatum dicte parrochialis ecclesie celebrari faciendi, fructusque, proficua et emolumenta exinde obvenientia levandi et percipiendi et in eorum utilitatem convertendi, in possessione et saisina juris officium, quod superhabundans appellatur, faciendi, ac quod nullus alius, absque consensu predicti nominate parrochialis ecclesie curati, dictum officium facere potest aut debet, manutenerentur et conservarentur, dictique defensores erga prefatos actores, pro damnis et interesse per eosdem actores pretensis, in viginti quatuor librarum parisiensium summa ac in dicti processus expensis, erga vero dictum consanguineum nostrum, in summa trium librarum parisiensium condemnarentur; pro parte vero dictorum defensorum plura in contrarium facta et rationes proposite extitissent, ad finem seu fines quod mediis et causis in dicto processu declaratis dicti defensores in possessione et saisina dictum officium superhabundans celebrandi, fructusque, proficua et emolumenta ratione dicti servitii obvenientia, videlicet de quolibet confratre spirituali dicte confraternitatis melius caputium, aut tres libras parisienses, absque eo quod dictus curatus aliquid in ipsius utilitatem applicare possit, levandi et percipiendi manutenerentur et conservarentur, dictique actores in eorum expensis condemnarentur, tantum processum extitisset, ut dictis partibus auditis et in factis contrariis et inquesta, ipsaque postmodum hincinde facta et ad judicandum recepta, litteris, titulis et munimentis, reprobationibus et salvationibus dictarum partium traditis et productis, et tandem in jure appunctatis, supradicte gentes per earum sententiam dictos actores in possessionibus et saisinis per eosdem actores superius declaratis, manum dicti consanguinei nostri et omnia alia impedimenta in dictis rebus contentiosis appositam seu apposita ad dictorum actorum utilitatem tollendo et amovendo, manutenuissent et conservassent, dictosque defensores erga prelibatos actores, pro damnis et interesse ad causam

dicti processus per jam dictos actores factis, in trium librarum parisiensium summa ac in expensis dicti processus, erga vero dictum consanguineum nostrum, ratione facti et turbationis per ipsos in prefatis possessionibus dictorum actorum commissi, in emenda trium librarum parisiensium, prelibatis defensoribus suas actiones in petitorio reservando, condemnassent, FUERIT a dicta sententia pro parte dictorum defensorum ad nostram parlamenti curiam appellatum; auditis igitur in dicta curia nostra partibus antedictis in causa appellationis predicte, processuque an bene vel male fuerit appellatum ad judicandum recepto, eoque una cum nova productione dictorum appellantium viso et diligenter examinato, PER JUDICIUM prefate curie nostre dictum fuit supradictas gentes bene judicasse, et emendabunt dicti appellantes ipsos in expensis dictorum intimatorum condemnando, taxatione earumdem prefate curie nostre reservata. In cujus rei testimonium nostrum presentibus litteris jussimus apponi sigillum. Datum Parisius in parlamento nostro, vicesima tertia die decembris, anno Domini millesimo quingentesimo quinto et regni nostri octavo.

Registr. Nigrum, fol. 214.

922.

Littera qua mandatur per predictum regem dari executioni littera prescripta.

LUDOVICUS, Dei gratia Francorum rex, baillivo Tornacensi et Tornacosii pri- 1505.
moque parlamenti nostri hostiario vel servienti nostro, qui super hoc requiretur, 23 Decemb.
salutem. Ad supplicationem religiosorum prepositi et conventus beatissimi Martini ville Yprensis vobis et vestrum cuilibet tenore presentium committimus et mandamus, quatenus viso certo nostre parlamenti curie arresto sive judicato, inter dictos supplicantes ex una, et decanum et procuratores confraternitatis beate Marie scolarium Parisiensium in dicta villa Yprensi ex altera partibus, die date presentium dato seu prolato, illud juxta sui formam et tenorem in hiis que exequutionem requirunt, executioni debite demandetis. Ab omnibus autem justiciariis et subditis nostris vobis et vestrum cuilibet ac a vobis baillivo deputandis in hac parte pareri volumus et jubemus. Datum Parisius in parlamento nostro, vicesima tercia die decembris, anno Domini millesimo quingentesimo quinto et regni nostri octavo.

Registr. Nigrum. fol. 215.

923.

Commissio regis Ludovici ad compellendum decanum et priorem confratrum scolarium beate Marie ad solutionem xxxix. lib. xiij. sol. et viij. den. ratione certarum expensarum taxatarum.

Ludovicus, Dei gratia Francorum rex, primo parlamenti nostri hostiario 1505-06.
vel servienti nostro super hoc requirendo, salutem. Ad supplicationem religi- 6 Mars.

osorum prepositi et conventus sancti Martini de Ypra, tibi tenore presentium committimus et mandamus, quatenus decanum et priorem confratrie scolarium beate Marie Parisius. in villa de Ypra, ad reddendum et solvendum dictis supplicantibus aut eorum certo mandato summam triginta novem librarum tredecim solidorum octo denariorum parisiensium, ratione certarum expensarum ad eandem summam in presentia procuratorum dictarum partium taxatarum, in quibus per certum nostre parlamenti curie arrestum sive appunctamentum, vicesima tercia die decembris ultimo lapsi datum, idem decanus et prior erga ipsos supplicantes extiterunt condemnati, viriliter et debite compellas. Ab omnibus autem justiciariis et subditis nostris tibi in hac parte pareri volumus et jubemus. Datum Parisius in parlamento nostro, sexta die marcii, anno Domini millesimo quingentesimo quinto et regni nostri octavo.

Registr. Nigrum, fol. 224.

924.

Littera venditionis van een vierendeel erven geleghen in de prochie van Reninghelst, waervan Malin Gherardijn filius Kerstians de vercooper, ende Pauwels de Coene wonende tYpre de cooper.

1506-07. 23 Janvier. Wij Willem Lamoot filius Henderijcs, in desen tijden bailliu, Jacob Melve, Jan Melve, Kerstiaen Haelfmaerte, Jan de Grave ende France Losin, als verleent bailliu ende scepenen van mijnen heere Lodewijc van Kestergate rudder, heere van Zantvoorde, van zijner heerlijchede in de de prochie van Renijnghelst, doen te wetene allen lieden die dezen halmbrief zullen zien of hooren leesen, dat voor ons commen zijn in behouvelijker plecken Malin Gherardijn filius Kerstiaens over een zijde, ende Pauwels de Coene wonende tYpere over ander zijde. Daer kende de voorseide Malin vercocht hebbende den voorseiden Pauwels een vierendel erven, letter meer of min, bestaen met eeken, ligghende in de voorseide prochie ende in de voorseide eerlijchede, streckende zuut ende noordt, metter oostzijde an der wese Heinric van den Brouckerne, metter westzijde an Jans Brunen leen ghehouden van den heer Willem van den Eechoute, met noordt ende an Jans Haven hofsteide, ende metten zuut ende jeghen een stratkin, dat men gaet ende rijdt van Jans Gueerix te Belle waert; ende es ghegheven voor den principaelen coop, erve ende cateelen xxiiij. ponden, twee groete te godspennijnc ende vj. ponden parisise te lijfcoope. Daer of dat hem de voorseide Malin heift ghehouden ende houdt over wel vernoucht ende vulbetaelt van den voorseiden Pauwels, ende doe verzochte al wettelijc gheerft te zijne in de voorseide erve, ende de voorseide Malin presenteirde hem tontervene ten versoucke van den voorseiden Pauwels als copere, ende den vorseiden Malin als vercoopere presenteirde hem ten verzoucke van den voorseiden Pauwels, ende presentatie van den voorseiden Malin de bailliu maende scepenen van den rechte; scepenen wijsden, dat de voorseide Malin zijn voorseide erve zoude draeghen an de

roede met plocke ende met halme copers bouf. tVannesse vulcommen, de roede gheerft zijnde de bailliu vraechte den voorseiden Malin of hij vernoucht was van zijnen penninghen van den voorseiden Pauwels, hij zeide ja hij. De bailliu maende scepenen voort van den rechte; scepenen wijsden, dat de bailliu de voorseide erve ende catelen draghen zoude met plocken ende met halme metter roede in de handen van den voorseiden Pauwels. tVannesse vulcommen, de voorseide Pauwels was gheerft in de voorseide erve wel ende wettelijcke, naer rechten ende costumen van der voorseide heerlijcheede. In orconschepen der waerheit zo hebben wij bailliu ende scepenen boven ghenoemt dezen halm brief ghezeighelt elck met zijnen zeghele huut hanghende, int jaer ons Heeren XV^{c}. ende VI. den XXIII^{ten}. dach in lauwe.

Registr. Nigrum, fol. 253.

925.

De licentia concessa Danieli Andries ad edificandum parietem lapideum vulgariter een ghevel cum camino super murum nostrum, in parte meridionali fori Lacticiniorum.

Wij Pieter van Nieuwenhuus ende Hendrijc Clenckemuere, scepenen van der stede van Ypre, doen te weetene alle lieden, uute dien dat bij mijnen heere proost ende convente van der kerke ende clostere van sinte Martins bin der vornoemde stede uut minlicker ghenouchsaemheit gheconsenteert es gheweist Dannele Andries, poortere der vornoemde steede, in tmaken ende rechten van eenen huuze an de zuud zijde van der grooter Zuvelmarct, te mueghene metsene de westghevele van den vornoemden huuse up den muer van den vornoemden cloostere upwaert uute met eender kemeneije, alzoo dher Kerstiaen van Meessene, priestere ende kelewaerdere, uuter name van der voornoemde kerke ons dat te kennen ghegheven heift, so eist dat voor ons ghecompareirt es de vornoemde Danneel Andries, hem kennende verbonden ende bij deesen presenten lettren verbint hem ende zijne naercommers, cause hebbende van den voornoemden huuze, tonderhouden ghehaefdich ende te reffectionerene den vornoemden muer ende ghevele zonder den cost van der vorseider cloostere, noch gheensins nu noch in toecommende tijden te mueghen makene noch doen makene, in tvornoemde huus noch ghevele, eeneghe gaten, veinsteren noch cassinen ter erve waert uute van die van sinte Martins vornoemd; ende indien tselve huus te nieuten ghinghe bij ouden, bij afbrekene, bij messchiene, dat God verde, of anders hoet ware, niet te mueghen metsene noch themmerene up, noch an den vornoemden muer in gheender manieren, ten ware bij nieuwe consente van den vornoemden heeren van sinte Martins of huere naercommers. In kennessen van onsen zeghelen hier an ghedaen den XI. dach van wedemaent, in tjaer vichtienhondert ende zuevene.

1507. 11 Juin.

Registr. Nigrum, fol. 219.

926.

Confirmatio seu ratificatio anniversarii domine Loyse van Saillant per dominum Hugonet, ejus filium, facta et sigillo suo roborata.

1507. 17 Août. Ic Willem Hughonet sciltcnape, heere van Midelburch in Vlaendren ende burchgrave van der steede van Ypre, in quitenesse ende ter ontlastinghe van der zielen van wilen salegher ghedachten me vrauwe moedere vrauwe Loyse de Laije, in haren levene vrauwe van Saillant, burchgraefnede douuagiere van der vorseide steede van Ypre, ende uut consideracien dat zij de selve burchgravie voor haer overliden ontlast ende ghequijt heeft van diversche partien van renten, die van ouden tijden up de huusen ende ervachticheden van diere bezet ende gheijpothequert waren, haude over goed, danckelic ende van werden de fundatie van haren jaerghetijde binnen haren levene in mine presentie ende bij minen consente als ervachtich ghemaect, ghepassert ende bezet up de vorseide burchgravie, naer den uutwijsene van den lettren daer of ghemaect onder den erfachteghen zeghele van vorseide steede van Ypre, duer deene van den welken dese mijne presente lettren gheaffixeert ende duersteken zij. Ende mids dat de vornoemde me vrauwe deser werelt overleet den zevensten dach van octobre, int jaer vichtien hondert ende zesse, naer tpasseren van den lettren van den vorseiden jaerghetijde, daer gheenen prefixen dach ghestelt machte weesen dat men tvorseide jaerghetijde doen zoude noch, van den tijde dat de renten daar toe bezet vallen zouden, so eist dat ic bij deesen ratifierende dat vorseid es, consentere, wille ende begherre, dat de selve renten vallen ende verschienen zullen telcken sinte Bavs daghe, daer of deerste jaerscare vallen zal int jaer vichtien hondert ende zuevene, ende dat den dienst ende distributie van den zelven jaerghetijde bij den conventualen van den cloostere van sinte Martins ghedaen zal werden alle jaere, naer den uutwijsene van den vorseiden lettren, up den zevensten dach van der vorseide maendt van octobre, dat de vornoemde me vrauwe overleet. In orcondscepen van mijnen zeghele hier an ghehanghen, den zeventiensten dach van ougst, int jaer vichtien hondert zuevene.

Registr. Nigrum, fol. 237.

927.

Qualiter ecclesia nostra emit annuos redditus de sex lib. monete Arthesie erga Jacobum Guerard et ejus uxorem, assignatos supra ix. mensuras terre jacentes in Calona.

1509. 14 Novemb. SACENT TOUS presens et advenir qui cheste chartre partye verront, que par devant Pierre du Pont, maieur de Callonne sur le Lyz pour mon treshonnouré et puissant signeur monseigneur Jacques de Bourbon, bastart de Vendosme,

seigneur de Bonneval, Ligny et Forte, mari et bail de madame Jehenne de Reubempré, et à ceste cause aiant le bail et gouvernement de madamoiselle Loise de Crevecoer sa fille, qu'elle a eu de feu monseigneur Franchois, en son vivant seigneur de Crevecoer, de Thiennes, de Thois et dudit Callonne, chevallier, qui fut son premier mari, et en le presenche de Helias le Secq, Gabri le Roy, Mahieu de le Flye, Sanson le Talle et Isembart le Fer, eschevins dudit Callonne, COMPARURENT en leurs personnes Jacques Guerard, Maroie Caullier sa femme, sire Guillaume le Provost dit Marissal prestre, Jehennet le Provost dit Marissal et Jehan le Caullier, baille, tutteur et avoué de Guiot le Provost dit Marissal, filz menre d'ans de la dite comparante et frere ausdis sire Guillaume et Jennet le Provost, enfans de feu Jehan le Provost dit Marissal et de la dite Maroie Caullier, et le dit sire Guillaume aiant une procuration, le teneur sensieut : « A tous cheux qui ces presentes lettres verront ou orront, advoé, eschevins et conseil de la ville d'Ypre salut. Scavoir faisons que par devant nous sont venus et comparus sire Guillaume Provost prestre, Gilles Provost et Mahieu Provost, dit Marissal, comme hoirs et heritiers de feu Jehan Marissal leur pere, lesquels et chacun d'eulx ont fait, mis, ordonné, constitué et estably et par ces presentes font, mettent, ordonnent, constituent et establissent l'un l'autre et l'un pour le tout et oultre leurs procureurs especiaux et inrevocables de sire Mahieu d'Esquire, Helias le Secq, Jehan Caullier et Gillis le Fevre dit Widelot, en leur donnant et à chacun d'eulx et l'un pour le tout portant ces lettres plain pooir, auctoritté et mandement especial pour et au nom d'eulx comparoir par devant baillieux et eschevins de la seigneurie de monseigneur de Crevecoer à Callonne sur le Lyz, et illecq consentir, desheriter et baillier, au pourfit du provost, cloistre et convent de saint Martin en la ville d'Ypre, la servitude et droit d'une franche voie et chemin de aller, passer, venir et rapasser à piet, à cheval et à chariot, mener et ramener bestes et bestiailles et aultrement, estant ledit chemin, voie et ruelle du largeur de vingt quatre piés, allant et passant parmy et au loncq de nuef mesures et trois quartiers de terre scituées desoubz ladite seigneurie, assavoir les sept mesures et vingt et une vergues seans en deux pieches et tenans enssemble, nommé ladicte terre le Loncq Pré, que ledit feu Jehan le Provost dit Marissal par chy devant a acquesté à Gilles le Fevre, aboutant vers mer au quemin nommé le Travessaine, qui maisne à le Pierre Garot, listant d'amont à le terre Jehan de Lannoy et d'aval en partye à le terre de la prevosté, et les deux aultres mesures et trois quartiers de terre ou environ aboutant au Loncq Pré du costé midy; et enoultre par devant ladicte loy de Callonne cognoistre, passer et yppottecquier sur lesdictes neuf mesures et trois quartiers de terre la rente de douse livres parisis heritablement, au racat du denier vingt chincq, au pourfit dudit provost et convent ou à telz qu'il leur plaira, pour par eulx joyr et possesser heritablement et à tousjours le dessusdicte voie et chemin, et aussy par especial ladicte rente, ou jusques à che qu'elle sera rachetée, comme dit est, de eulx en tenir contens, du receu baillier quittanche, de promettre conduire et garander envers et contre tous et à tousjours de tous empechemens quelzconcques, et

generallement et especiallement de faire tout che que lesdits constituans ou l'un d'eulx feroient, faire ou dire porroient, se presens en leurs personnes y estoient, promettans lesdits constituans et chacun d'eulx, sur l'obligation de tous leurs biens presens et advenir, tenir ferme et estable à tousjours tout che que par leursdits procureurs ou l'un d'eulx en cheste chose sera fait et besogniet, sans faire ou contredire en aulcune maniere. En tesmoing de che nous avons ces presentes lettres fait seeller du seel de l'advorie de la dicte ville d'Ipre, le dousime jour de novembre, l'an mil V. cens et neuf. Ainsi signé sur le ploy: J. STEELANT. » Et recognurent ladicte femme auctorisyé de sondit mari bien et souffisaument, comme il appartient quant à che, laquelle auctoritté elle print en elle agreablement, que pour mieulx faire que laissier, et que parmy et moiennant la somme de vingt chincq livres de gros, qui vallent sept vingtz dix livres de monnoye courans en Arthois, de quarante gros de Flandres la livre, qu'ilz ont cognut avoir eu et receu de messeigneurs le provost et convent de sainct Martin en la ville d'Ypre, et dont ilz se sont tenus et tiennent pour contens, et en ont quictiet et quictent lesdits provost et convent, ils avoient et ont vendu bien, justement, leallement et sans fraude, et à ceste cause ont promis, sont et seront tenus paier ausdits provost et convent de sainct Martin par chacun an la somme de six livres dicte monnoie courans en Arthois de franche rente heritable et perpetuelle, à paier icelle rente à deux termes et paiemens en l'an, telz que aux dousimes jours des mois de may et novembre, à chacun desdits termes le moityé de ladicte somme, le premier terme de paiement escheant au dousime jour de may proïmes venant, qui sera en l'an mil chincq cens et dix, et le second paiement parfait dudit premier an, le dousime jour de novembre au dit an mil cincq cens et dix, et ainsi en poursievant d'an en an et de terme en terme heritablement et à tousjours, pourveu que lesdits recognoissans, leurs hoirs ou aians cause porront racheter ladicte rente touttes et quantesfois qu'il leur plaira, en paiant et remboursant ausdit provost et convent, leurs successeurs ou aians cause tout à une fois ladicte somme de sept vingtz dix livres, de telle et aussy bonne monnoie comme chy dessus est devise, avec tous arrierages deulx et escheux jusques au jour dudit racat, et le terme entammé à porcion et reste de temps. Et pour icelle rente estre bien et deuement payé à mesdits seigneurs provost et convent de sainct Martin d'an en an aux termes dessusdits, ont iceulx recognoissans et chacun endroit soy, ladicte femme auctorisyé comme dessus, obligiet tous leurs biens meubles, catelz et heritages et cheulx de leurs hoirs presens et avenir, et mesmes leurs corps à tenir en prison frumée, se mestier est, et à leurs despens, jusques à plain paiement et furnissement d'icelle rente non avoir esté payé. Et en plus grant sceureté, vraie ypotecque et especial abont ont iceulx recognoissans, ladicte femme auctorisyé comme dessus, rapporté, resiné et werpy par vergue de justiche en la main dudit maieur, comme en la main du seigneur, present lesdits eschevins, neuf mesures trois quartiers et vingt deux vergues de terre ou environ, qu'ilz ont audit Callonne, scituées en trois pieches et touttes tenans ensemble, dont les deux pieches se

nommeñt le Loncq Pré, aboutant et listant comme il est chy dessus declairiet au loncq en le copye de ladicte procuration, avec les deux aultres mesures et trois quartiers, qui tiennent audit Loncq Pré, et sy s'en sont dessaisis et desheritez, accordans la saisine et possession en estre baillyé ausdits provost et convent de saint Martin, pour le sceureté des paiemens d'icelle rente. Et après ledit rapport ainsi fait en la maniere accostumée, aprez que Gilles le Fevre, recepveur dudit seigneur, a esté content des droix seigneuraux pour che à luy deux, lesdits maieur et eschevins de leurs sallaires pour che à eulx appartenans, ledit maieur, par le jugement desdits eschevins, qui pour che faire les avoit conjurez, se dessaisy desdits heritages, et les resina, transporta, mis et werpit par vergue de justiche en la main de sire Christian de Messines prestre, religieux et kellewarde dudit convent de saint Martin en la ville d'Ipre, pour et au nom desdits provost et convent, pour le sceureté des paiemens d'icelle rente, à condicion que se il y avoit deffaulte ès dits recognoissans, leurs hoirs ou aians cause, que ladicte rente ne fust bien et deuement payé de terme en terme en la maniere dicte, ledit provost, convent ou porteur de cestes se porra ou porront retraire devers ledit maieur ou celluy qui pour lors avera la justiche ou mairrie dudit Callonne à exercer, et s'en complaindre de la deffaulte et courtresse des paiemens d'icelle rente non estre payé. Ladicte complainte faicte, ledit maieur ou celluy qui pour lors auera ladicte justiche à exercer, devera lors, à sa conjure et par le jugement des eschevins lors jugans en icelle ville, mettre et assir la main ès dit heritages, et iceulx vendre à celluy ou celle qui le plus en vouldra donner, en baillant et assignant jour ausdits recognoissans, leurs hoirs ou aians cause par trois quinsaines et par trois cris d'eglise au jour de dimenche, audit lieu de Callonne, à heure de grant messe, ensievans l'un l'autre; et se en dedans lesdictes trois quinsaines et criées ledits recognoissans, leurs hoirs, aians cause ou procureur pour eulx ne viennent eulx opposer ou deuement monstrer paiement, respit ou quittanche, ledit maieur ou celluy qui pour lors auera ladicte justiche à exercer, devera lors, à sa conjure et par le jugement des eschevins lors jugans en icelle ville, baillier et delivrer la possession et saisine de tous lesdits heritages à celluy ou celle qui le plus en vouldra donner, à le charge d'icelle rente, et les deniers d'icelle vendue estre mys et convertis aux paiemens et courtresse d'icelle rente non avoir esté payé, pour avec paier tous coustz, frais, interest et despens pour che mys et encourus; et se relicqua d'argent y a, c'est et doit estre au pourfit desdits recognoissans, leurs hoirs ou aians cause. Sy ont iceulx recognoissans, tant pour eulx comme pour leur hoirs ou aians cause, prins et esleu leur domicille à la plache et cense de le provosté dudit saint Martin, tenant à l'atre de l'eglise dudit Callonne, où lesdits Jacques Guerart et Maroie Caullier sa femme demeurent à present, accordans que touttes setacions, sommassions, adjournemens et aultres exploix de justicie, qui pour ceste cause y pourroient estre fais, soient d'autel forche et valleur, comme se fais estoient à leurs propres personnes ou vraie domicille, et sans porter prejudiche l'obligation generale à l'especialle, ne l'especialle à le generalle, mais soufrir estre poursievy par lequelle qu'il

plaira audit provost, convent ou porteur de cestes les poursievir. Et sy ont iceulx recognoissans, ladicte femme auctorisyé comme dessùs, pour tout che paier, garandir et non aller au contraire, promis et juré par leur foy et serment, soubz et par l'obligacion de tous lehrs biens et heritages et de ceulx de leurs hoirs presens et advenir, renonchans lesdits recognoissans, ladicte femme auctorisyé comme dessus, à touttes choses generallement et especiallement, que aidier ou valloir leur porroient et que ausdits provost, convent ou porteur de cestes porroient grever ou nuire. Et fut fait, passé et recognut le quatorsime jour de novembre, l'an de grace mil chincq cens et neuf.

Registr. Nigrum. fol. 243.

928.

De amicabili compositione seu transactione facta inter nos et religiosos de Zunnebeke, super certis pecuniarum summis invicem annue solvendis, cum obligatione de solvendo vinitori nostro xvij. sol. par. superexcrecentes.

1511.
14 Sept.

Quoniam certa quedam amicabilis compositionis deliberatio habita est per et inter reverendum in Christo patrem Johannem, abbatem et dominum de Zunnebeke, de consensu sui conventus ex una, et Clementem, prepositum ecclesie ceu monasterii sancti Martini Yprensis, per prepositum gubernari soliti, de consensu conventus partibus ex altera, ex eo videlicet proveniens, quod ecclesia seu monasterium de Zunnebeke quotannis solvere tenebatur dicte ecclesie sancti Martini tres libras xiij. solidos parisenses monete Flandrie irredimibiles, et elemosinarius prefate ecclesie sancti Martini, ex causa sui officii, solvere annue obligabatur ecclesie de Zunnebeke lvj. solidos parisienses itidem irredimibiles, et cum summa quam persolvere quotannis tenebatur ecclesia de Zunnebeke monasterio Yprensi, in xvij. solidis paris. ascendit eam quam recipere ab ecclesia sancti Martini, quotannis solvet ecclesia de Zunnebeke vinario sancti Martini, ratione sui officii, predictos xvij. solidos paris. absque ulteriori admonitione ceu juris pretentione ad dictos redditus; comparuit coram nobis personaliter et de consensu sui conventus prenominatus Johannes, abbas et dominus de Zunnebeke, qui recognovit et per presentes litteras recognoscit obligatum se solvere annuatim prefato vinario ex causa qua supra xvij. solidos parisienses monete Flandrie irredimibiles; cujus redditus summam tenebitur solvere adveniente proxima XVI^a^. martii anno XVe. XI°. et sic in futurum quotannis qualibet XVI^a^. martii. Et ut jam dictum monasterium ceu ecclesia sancti Martini hac summa non frustretur, utque in jure suo tutetur, obligavit dictus Johannes, nomine quo supra, tres domos invicem contiguas, sitas ad occidentem vici vulgariter nuncupati Bollincstrate, quarum media domus vulgariter nominatur de Crootse, sitas inter domum et fundum Egidii de Donckere versus boream, et fundum et portam relicte Theodorici van Halewijn versus austrum, quarum etiam hortus contiguus est fundo vidue Michaelis van Gheeschen et Roberti Moenijn, hoc etiam attento, quod ratione

domus vulgariter appellate Scaepshoeft, dantur ecclesie sancti Jacobi xvj. solidi paris. perpetui redditus, reliquis duabus ab omni onere immunibus. Actum Ypris, XIIII^a^. septembris anno XV^c^. XI°. presentibus Ludovico Poijte, Petro van Nieuwenhuus, Olivero Lammoot, Adriano Boudins et Jacobo Quaetjonc, scabinis tunc civitatis Yprensis. In cujus rei testimonium nos Johannes abbas et conventus predicti sigilla nostra duximus apponenda. Datum in nostro monasterio de Zunnebeke, anno XV^c^. XI°., XXVI^a^. septembris.

Registr. Nigrum, fol. 222.

929.

Littera scabinatus Yprensis concordans cum proxime precedenti, de compositione inter nos et religiosos de Zunnebeke.

Wij scepenen van der stede van Ypre doen te weetene allen lieden, dat uute dien dat zekere aboutement ende accordt bij manieren van wisselinghen ende laghe int vriendelicke ghemaect ende gheaccordeert es tusschen eerwerdeghen vadre in Gode Jan, abt ende heere van Zunnebeke, over hem ende zijn convent, ende Clement, proost van der kerke ende clostere van sinte Martins binder voorseide stede, spruutende uut causen dat de kerke van Zunnebeke jaerlicx gheldende was den vorseiden clostere van sinte Martins in diversche parcheelen van oude ervelicke rente de somme van drie ponden dertien scellinghen parisise vlaemscher munte, ende tofficie van der almoesenrije svoorseids clooster van sinte Martins ghelt jaerlicx den voorseiden cloostere ende convente van Zunnebeke de somme van zessenvichtich scellinghen parisise ooc oude ervelicke rente, bij den welken tvoornoemde cloostre van Zunnebeke jaerlicx meer gheldende was der voornoemde kerke van sinte Martins dan ontfijnc de somme van zeventiene scellinghen parisise, noch jaerlicx die betalen zal der wijnwaerderie van sinte Martins de voornoemde somme van zeventien scellinghen parisisen, zonder meer van eeneghen andren renten te vermanen ofte recht te pretenderene; soo eist dat voor ons commen ende ghecompareert es in persoon de vornoemde Jan, abt ende heere van Zunnebeke, over hem ende zijn convent, de welke verkent heift ende bij deesen presenten lettren kende de vornoemde wijnwaerderie van sinte Martins de vornoemde somme van zeventien scellingen parisisen vlaemscher munte vrije zuver ervelijke rente sjaers zonder lossen, te betalene alle jare de vornoemde wijnwaerderie telker halfmarte, wanof deerste jaerscare vallen zal thalfmarte in dit jaer XV^c^. ende ellevene eerstcommende, ende alzoo voort telcker halfmarte zeventien scellingen parisisen eeuwelick ende ervelic ghedurende, in zulker munten als ten vallen van elken paymente bin den lande van Vlaenderen cours ende loop hebben zal. Ende om de vornoemde rente van jaer te jaere wel ende duechdelic te betaelene, ende de vornoemde cloostere ende kercke van sinte Martins der of wel te verzekerne ende bewaerne, soo heift de vornoemde abt ende heere van Zunnebeke, in de name als boven, assignement ende bezet ghedaen up huerlie-

1511.
14 Sept.

der drie huusen, derve derondre met al datter toebehoert, erdvast ende naghelvast, staende ende ligghende deen neffens den andren an de westzijde van der Bollijncstrate, dan of tmiddelste ghenaemt es de Crootse, tusschen den huuse ende erve van Gillis de Donkere an de noordzijde, ende der erve ende poorte van der wedewe van Dierijc van Halewijn an de zuudzijde of andere, streckende achterwaert an derve van der vornoemde wedewe van Michiel Gheeschen ende van Robert Moenijn, belast van te voren tzuuderste huus ghenoemd Scaepshooft met xvj. scellinghen parisise ervelic rente sjaers de kercke van sint Jacobs, ende anders niet, ende dandre twee huusen zijn zuvere ende onbelast. In der welker ghedinckenesse ende verzekertheiden wij desen charte hebben ghedaen zeghelen metten erfachteghen zeghele der voorseide steede van Ypre. In orcondscepen van desen scepenen Lodewijc Poijte, Pieter van Nieuwenhuus, Olivier Lamoot, Adrian Boudins ende Jacob Quatjonc. Dit was ghedaen den XIIII. dach van septembre, int jaer duust vijfhondert ende ellevene.

Registr. Nigrum, fol. 223.

930.

De emptione redditus xviij. lib. par. bezet up een huus te Ypre in de Zuudstrate.

1513. 30 Sept. Wij scepenen van der stede van Ypere doen te weitene allen lieden, dat voor ons commen ende ghecompareirt es in persone Jan Vierloos, poortere van der voorseide stede, de welcke zijns vryes dancx ende wille verkent heeft wel ende duegdelijc vercocht hebbende der Willem van den Pitte priestere, oock poortere van der zelver stede, de somme van xviij. ponden parisisen vlaemscher munte ervelijcke rente sjaers, te lossene den penninc achtiene, te betaelene alle jaere den vorseiden dher Willem of zijn zekeren bode deze letteren brengende te tween payementen in elck jaer, te wetene telcken eersten daghen van april ende octobre, waof teerste payement vallen zal den eersten dach van april eerst commende, ende tandere payement den eersten dach van octobre int jaer M. V^{c}. ende veertiene, ende alzo voort alle jare deen den anderen naest achtervolghende, telcken eersten daghen van april ende octobre neghen ponden parisisen, in alzulker munte als ghemeenelic cours ende ganc hebben zal bin den lande van Vlaenderen, ende de voorseide steede van Ypere zal doen ontfaen van hueren assysen ende anderen incommende goede, ten tijden dat de payementen vallen zullen, euwelijc ende ervelijc gheduerende, oft emmer totten lossene van der voorseide rente. Ende omme de zelve rente van payemente te payemente ende van jaere te jaere wel te betaelene, zoo voorseid es, soo heeft de voorseide Jan Vierloos den voorseide dher Willem assignement ende besettinghe ghedaen up zijn huus, derve derondre met al datter toebehoort, erdvast ende naghelvast, staende ende ligghende an de west zijde van der Zuudstrate, tusschen den huuse ende erve van de aeldinghen van Martin de Keuwere an de zuud zijde, ende eenen straetkin ligghende tusschen den huuse Ghelein Cauwe ende den huuse belast an de noord zijde, streckende

achterwaert totter . erve van Phelips Velle, belast met tevooren vij. ponden vj. scellinghen parisisen ervelicke rente sjaers ende anders niet. Ende es voorwaerde ende besprek dat de voorseide Jan Vierloos of zijne naercommers cause van hem of van den voorseiden besette hebbende de voorseide rente zal of zullen mueghen lossen tallen tijden dat hem of hemlieden believen zal, mids overlegghende ende betaelende de voorseide dher Willem of de cause van der zelver rente hebbende, teender waerf, de somme van ccc. vieren ende xx. ponden parisisen, of ten drien stoenden telckent met c. viij. ponden parisisen voorseider munte, in andries gulden te achtenvichtich scellinghen, gouden leuwen te iiij. ponden viij. scellinghen, nieuwe phelips guldene al van ghewichten te l. scellinghen, dobbelen metten toysoene te vj. scellinghen, andren dobbelen metten nieuwen slaghe te iiij. scellinghen, eenckele van dien te ij. scellinghen per stic, of met andere gancwisen gelde ten advenante van den voorseiden andries guldene, metgaeders allen voorleiden payementen, ende ooc rate ende advenante van tijden dat de voorseide rente geloopen zal hebben totten daghe van den lossene, beede de vorseide partien voor ons vervaende bi eede desen coop goedt ende loyael wesende. In der welcker ghedinckenesse ende versekertheden wij desen chartere hebben ghedaen zeghelen metten erfachteghen zeghele der vorseider stede van Ypere. In orcondscepen van desen scepenen Pieter van Houtte, Lodewijc Poyte, Olivier Lamoot, Jacob Botuut ende Pieter Ammeloot. Dat was ghedaen den laetsten dach van septembre, int jaer M. V^{o}. ende XIII.

Registr. Nigrum, fol. 254.

931.

De permutatione sive laga facta inter nos et Egidium Bierman de media mensura terre jacente in parrochia sancti Johannis pro vij. lineis buschlandt in Langhemarct.

Wij Roelandt Bossart, Pietre de Clerc, Phelips de Waghenare, Jan van Stavele 1514.
ende Jan de Grendele, scepenen van den Yperschen ambachte, doen te wetene 7 Mai.
alle lieden, dat voor ons commen zijn dher Jacob van der Beke priestere, kelewaerder van sinte Martins tYpre, als procureur ghefondeert over tselve cloostere, ter eender zijde, ende Gillis Bierman over andere, de welke partien kenden ende verclaersden, dat zij onderlinghe ghemaect hebben eene vriendelijcke wisselinghe, die men zeicht laghe, in deeser maniere, te weetene dat de vorseide dher Jacob, als kelewaerdere over tvornoemde cloostere, hebben ende behouden zal, ten proffijte van den zelven cloostre, van den vornoemden Gillis Bierman, teeuwicheden zueven lijnen lands busch, de vier houcken ende middelwart, metten cateilen derup staende, ertvast ende wortelvast, staende ende ligghende onder onsen gheduchten heere ende prinche bin den Yperschen ambachte, in de prochie van Langhemarct, streckende zuud ende noordt, metten zuudhende up wijlen Franchois Vondelincx landt, gheseijt de Brune berne, metten noordhende up Tram van Nieukerke ende de kinderen Jans

van Mersaelghen lande, metter west zijde an die van sinte Martins tYpre lande ende svornoemd Tram landt, metter oost zijde an Joos Meester landt, belast met sheeren cheins ende toedien den zelven cloostere drie scellinghen viere penninghen parisise ervelijcke rente jaerlicx der uutte gaende ende anders niet. Voor twelcke den vornomdc Gillis Bierman hebben ende behouden zal van den voornoemden keilwaerdere van tvorseide cloostere, om hem, zijn hoirs ende naercommers, een half ghemet lands, de vier houcken ende middelwart, bloot ligghende onder onsen gheduchten heere ende prinche bin der Yperschen ambachte, in de prochie van sinte Jans, up de zuud zijde van der Thoroudstrate, op den ommeloop an allen zijden an den lande van den vornomden Gillis, zuvere ende ontlast. Ende mids dien hebben ghegheven beede de vornoemde partijen elc anderen halm ende ghifte, ghewet ende ghelooft goedt warandscip zonder calaenge jeghen allen lieden, ende dit landt omme lande, laghe om laghe ende veure om veure, zonder heffens of gheven behoudens tlast vorseid. In kennesse der waerhede so hebben wij scepenen boven ghenoomt deese presenten lettren ghedaen zeghelen met onsen zeghelen uuthanghende. Dit was ghedaen int jaer duust vijfhondert ende veertiene, den zevensten dach van meije.

Registr. Nigrum, fol. 240.

932.

De permutatione sive laga iiij. mensurarum terre jacentium in Zeilebeke, facta per dominum Wilhelmum van den Pitte, pro loco quodam parvo, juxta confines ut in litteris habetur confinato, et annuo redditu xiij. sol vj. penn. par.

1514. Wij Roeland Bossart, Johannes de Waghenare, Woutre van Thomen, Jan van
3 Juin. Stavele ende Jan de Crooc, scepenen van den Yperschen ambachte, doen te weetene alle lieden, dat voor ons commen es meester Jacob van der Becke priestere, kelewardere van sinte Martins tYpre, als procureur ghefundeirt over tselve cloostere, over een zijde, ende dher Willem van den Pitte, priestere ende poortere tYpre, over andere, de welke partien kenden ende verclaersden dat zij onderlinghe ghemaecht hebben eene vriendelijcke wisselinghe, die men zeicht laghe, in deser manieren, te weetene dat de vornoemde dher Jacob, als kelewaerder over tvornoemde cloostere, hebben ende behouden zal, ten proffijte van den selven cloostere, van den voornoemden dher Willem teeuwicheiden, viere ghemeite lands, bloot ligghende onder onsen gheduchten heere ende princhc binden Yperschen ambachte, in de prochie van Zeilebeke, up de zuud zijde van der Cuertrijcstrate, ende es tland daer thuus van Joris de Smet up staet, belast met sheeren cheins jaerlijcx der uute gaende ende anders niet. Voor twelke de voornoemde dher Willem van den Pitte priestre hebben ende behouden zal van den voorseiden kelewardere over tvoornoemde cloostere om hem, zijn hoirs ende naercommers een plecxkin erve, ligghende binder steide van Ypere, bachten de huusen van den zelven dher Willem in sinte Pieter prochie, noordt van der Neirstrate ende eenen

cleenen straetkin, zuudt ende west an de erve van Naueil Regaut, zuver ende ontbelast, ende noch toe dien een ervelijcke rente van dertien scellinghen zes penninghen parisise sjaers up de erve van Joris van Kemmele ende up die erve van den voorseiden Naueil Regaut, na den uutwijsene van den rentebrieve. Ende mids dien hebben ghegheven beede de voorseide partijen elc anderen halm ende ghifte ende ghewet ende ghelooft goed warandscip zonder calaenge jeghen allen lieden, ende dit landt omme landt, laghe om laghe ende veure om veure, zonder hef-feins of gheven behoudens tlast voorseid. In kennesse der waarheijde so hebben wij scepenen boven ghenoomt deese presente lettren ghedaen zeghelen met onsen zeghelen uuthanghende. Dit was gedaen in tjaer duust vijf hondert ende veertiene, den derden dach van wedemaent.

Registr. Nigrum, fol. 227.

933.

Quietancia de amortizatione bonorum per nos acquisitorum.

Je Nicaise Hanneron, commis par mon tresredoubté seigneur monseigneur le prince d'Espaigne, archiduc d'Austrice, duc de Bourgoingne, conte de Flandres etc. à la recepte de deniers venans et procedans des appointemens et finances tauxées au prouffit de mon dit tresredoubté seigneur par les commissaires par lui ordonnez, à cause des acquestz fais par les gens d'eglise, charitez, hospitaulx, bonnes maisons et autres, non admorties depuis xl. ans ença, confesse avoir receu des religieulx prevost et convent de saint Martin en la ville d'Ypre la somme de deux cens quatre livres quatre solz parisis, du pris de vingt gros monnoie de Flandres la livre, à cause de semblable somme en quoy ilz estoient tauxé par les dits commissaires, pour les acquestes par eulx fais durrant le dit temps, dont ils n'ont lettres de admortissement, lesquelles toutes voies ils seront tenu de obtenir d'icellui seigneur, et en faire apparoir à messeigneurs des comptes à Lille endedens deux mois prouchain venans. De laquelle somme de ij^c. iiij. livres iiij. sols parisis je suis content. Tesmoing mes seel et saing manuel cy mis le XVIIe. jour de fevrier, l'an mil cincq cens et quinze.

1515-16.
17 Février.

N. Hanneron.

Et pour la quitance xij. sols par.

Registr. Nigrum, fol. 248.

934.

Littera sub forma instrumenti, mentionem faciens de una mensura terre cum dimidia in Nieuwe Capelle, pertinente Ludovico Tack, quam cedit nostre ecclesie pro quodam redditu non soluto per spatium xx. annorum.

IN NOMINE DOMINI AMEN. Per hoc presens publicum instrumentum cunctis pateat evidenter et notum sit, quod anno Domini ejusdem millesimo quingentesimo

1516.
10 Juin.

decimo sexto, indictione 2_a, die decima junii, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri Leonis, divina providentia pape decimi, anno *quarto* [1], in mei notarii publici et testium subscriptorum ad hec vocatorum presentia, honestus et probus vir Lodovicus Tack, in Nova Capella habitans, confessus est et cognovit, quod hactenus habuit unam mensuram terre cum dimidia, super quam perpetuum et certum annue habuit redditum ecclesia divi Martini Yprensis, quem a spacio viginti annorum legitimi possessores non solverunt, ecclesiam suo jure fallentes. Unde prefati cenobii honorandi et circumspecti domini animadvertentes grave damnum jam acceptum ob tantorum annorum solutionis postergationem, superaddentes et adhuc Lodovico dantes pro integra et consummata terrarum persolutione valoris predicte terre summam trigiuta et unam librarum parisiensium monete Flandrie, de qua summa plene sibi satisfactum confessus est et cognovit prefatus Lodovicus; quocirca jam modernus possessor Lodovicus predictus spontanea voluntate animoque deliberato, causis predictis animum ad hoc (ut dixit) suum moventibus, omnibus modo, via, jure, causa, forma melioribus quibus de jure ac patrie consuetudine potuit, scivit et valuit, pro se suisque in parte successoribus ac heredibus cessit ac donavit omnino pure et libere, transportavit cessione, donatione pura, mera, libera et irrevocabili ac perpetuo valitura sine spe repetendi (eciam quantumcumque occasione urgente) predictam mensuram terre cum dimidia, que jacet et contigua est a parte occidentali terris Jacobi Quaedjonc, ubi pons est, qui vulgo dicitur de Paerdebrigghe, a parte vero orientali adjacet terris Jacob Rijcx, a parte septentrionali terris Guilielmi Mees et suorum coheredum, denique a parte meridionali etiam terminatur ad terras Jacobi Quaedjonc. Hec vero omnia et singula preallegata pro se suisque heredibus et successoribus Lodovicus rata, grata et accepta habuit ac inviolabiliter observare promisit, sub obligatione et hypotheca omnium suorum bonorum mobilium ac immobilium, presentium et futurorum, renunciando expresse, in mei notarii publici et testium subscriptorum manibus, juribus et actionibus quibuscunque directis, realibus et personalibus, quas ipse prefatus Lodovicus in prescriptis terris habuit vel habere potuit. De et super quibus omnibus uterque peciit sibi fieri et tradi instrumentum in utilitatem et evidentius testimonium premissorum, sub inibi astantium personarum testimonium invocando. Acta fuerunt hec in cenobio divi Martini in penorum vinario, sub anno, indictione mense, die, pontificatu prescriptis, presentibus ibidem venerabilibus viris magistro Egidio Valkerave, domino Theodorico de Vettere, Johanne de Haze, Petro Joncheere, clericis, Morinensis diocesis, ad premissa specialiter requisitis et rogatis.

(La souscription et le signe manuel du notaire manquent.)

Registr. Nigrum, fol. 252.

---

(1) Au lieu de *quarto* le cartulaire porte *ejus*. De plus le chiffre de l'indiction ne concorde pas avec celui de la date.

935.

Rentebrief van xviij. pond par. beset up een huus te Ypre in de Zuudstrate.

Kennelic zij allen lieden, dat ic heer Willem van den Pitte priestere kenne vercocht hebbende meester Jacob van der Beike, priestere ende prochiepape van sinte Martins tYpere, eenen rente brief eervelijcke rente, die ic heer Willem voorseid wijlent ghecoecht hebbe jeghen eenen Jan Vierloos, bedraghende jaerlicx xviij. ponden parisisen, beset up een huus staende in de Zuudstrate west, alzo den brief wel mensioen maect, daer hij Jan Vierloos als nu in woent, voor welcken brief ic ontfaen hebbe xvj. ponden grooten vlaemscher muente, te weitene de philippus guldens voor vichtich grooten, andriesen voor achtenvichtich, rijders te iij. ponden xviij. scellinghen, leewen te iiij. ponden viij. scellinghen, dobbel stuvers te iiij. scellinghen ende alzo voort, omme met dien brieve te moghen heffene ende innene te zijnnen profijte de voornomde rente alle jaere, naer den inhoudene van den zelven brieve, ende met dien assignemente te gane, up dat nood waere. Oock eist besprek ende voorwaerde dat ic heer Willem mach wederomme lossen mijnnen brief ende dat te twee diversche payementen, te weetene als ic bringhen zal den copere xiij. ponden grooten in al zulcker munte als boven verclaerst es ende gheene andere, sal daer meide lossen ix. pond parisise, ende anderwaerf met noch xiij. pond grooten dandere ix. ponden parisise, met al zulcken gelde als nu verclaerst es. In tekene van deesen hebbic heer Willem als boven desen brief van vercope ghehandtekent ende ghezeghelt met minen zeghele, den XXII^sten^. dach van oestmaendt, anno XV^c^. ende zestiene (1).

1516. 22 Août.

Registr. Nigrum, fol. 254.

936.

De lite agitata inter reverendum patrem dominum prelatum nostrum et magistram hospitalis sancte Catherine pro punitione, correctione et relaxatione cujusdam religiose graviter delinquentis, cum sententia diffinitiva domini officialis Morinensis declarantis qualiter omnimoda spiritualis preeminentia dicti hospitalis spectat ad dominum sancti Martini (2).

UNIVERSIS presentes litteras inspecturis, officialis Morinensis salutem in Domino. Cum religiosa mulier Clara de Coursellis, suprema sororum hospitalis dive Katherine opidi Yprensis, Morinensis diocesis, appellans, pretextu certarum litterarum citatoriarum a nobis et curia Morinensi citari procuraverit coram nobis ad certam diem preteritam reverendum patrem Oliverum, prepositum ecclesie seu monasterii

1516. 20 Sept.

(1) Cette pièce est bâtonnée dans le cartulaire.

(2) La copie de cette pièce est fort mauvaise, et le texte parfois difficile à rétablir.

sancti Martini Yprensis, ordinis sancti Augustini, dicte dyocesis, appellatum, sibi in causa appellationis responsurum; qua die adveniente, comparentibus prelibatarum partium procuratoribus et consiliariis debite fundatis et instructis, Mauritius de Balliolo, curie nostre notarius, ut et tanquam prefate Clare procurator, suum in scriptis porrexerit libellum tenoris subsequentis: « Ut vobis apprime litterato viro domino officiali Morinensi, in sancto Audomaro residenti, in hac appellationis causa indicio immediato constet et legitime appareat de bonis jure et justicia, rectaque appellatione Deo devote religiose mulieris domicelle Clare van Coursellis, hospitalis dive Katherine oppidi Yprensis, ordinis sancti Augustini, magistre supreme, a certis sibi gravaminibus per reverendum patrem dominum Oliverum, prepositum ecclesie ceu monasterii sancti Martini Yprensis, illatis inferiusque specificatis, ab eodem preposito ad venerandum in Christo patrem et dominum episcopum Morinensem appellantis, et de non jure, justitia et perversa relaxatione seu expeditione Josine Heckebaers, pretacti hospitalis religiose professe, pro suis forefactis per appellantem carceribus mancipate; et ut per vos et vestram diffinitivam sententiam dicta appellans in suis juribus, usibus et possessionibus suas religiosas puniendi, relaxandi et expediendi manuteatur et conservetur, ac predicta Jossina ad carceres retrudatur ceu reducatur; coram vobis proponit et dicit appellans adversus pretactum prepositum reum, quod licet ad pretactam appellantem omni jure punitio, correctio, relaxatio et a carceribus expeditio suarum religiosarum hospitalis beate Katherine Yprensis spectet et pertineat, prout ab omni retroacto tempore spectavit et pertinuit, fueritque Jossina Heckebaers, pretacti hospitalis religiosa expresse professa, vita comite (?) reverendi in Christo patris domini Clementis, dum viveret prepositi antelati monasterii sancti Martini Yprensis, ob voti castitatis transgressionem et prolis iterativam procreationem vitamque alias irregularem et scandalosam, de ipsius appellantis consensu et jussu carceribus mancipata, ad quos tenendos quo ad prolium suarum procreationem, ex cujus persone qualitate facti gravitas perpendi valeret, et consortium ejusdem per eam et alias ejusdem hospitalis moniales vitari posset, ob cujus pertinacem denegationem condempnata foret; idem tamen dominus Oliverus, prepositus antelati monasterii, a pauco tempore circa visitationem ad causam juris patronatus in dicto hospitali solum pretendere valens, pro libito voluntatis, appellante non audita, eidem appellanti districte precipere non erubuit, quatinus indilate eandem Jossinam a carceribus relaxaret et priori gradui et libertati quoad gradum standi, incedendi, vocem eligendi et alia quecunque jura faciendi restitueret, delicti gravitatem perpendere non curans, licet appellans eidem causas et rationes, quare id minime fieri debebat, habere paratas diceret, de quibus promptam fidem facere obtulit, minas tamen rigori preferre semper offerens. Verumtamen prelibata domicella Clara per hoc se gravatam sentiens audiri ab eo recusata et a pretacto mandato tanquam iniquo et injusto necnon a denegatione predicta ad reverendum in Christo patrem dominum episcopum Morinensem appellavit, appostolosque sibi dari petiit et repetiit; post cujus appellationem modico temporis intervallo idem appellatus, de meritis cause non cognito, curatum sancti Petri Yprensis cum quodam alio sacerdote ad ipsam

appellantem misit, qui juris ordine pretermisso eidem precepit, quatinus pretactam Jossinam a carceribus expediret et pristino statui suo restitueret, quodque appellatus de sua appellatione non curabat. Et hiis non contentus, gravamina pretacta multiplicando, idem appellatus, Dei timore postposito, de facto, cum jam de jure facere non posset, in contemptum pretacte appellationis attemptando, diebus tribus aut quatuor post, in conventum appellantis et aliarum suarum monialium venit, et preter appellantis consensum, ceteris monialibus causam delinquendi prebens, ipsam Jossinam via facti relaxavit et expedivit, ac pristino suo statui, honori et libertati contra appellantis consensum restituit. A qua quidem facti via, iterato sue prime appellationi adherendo, ad pretactum dominum episcopum Morinensem appellavit, de attemptatis protestando, et sua appellatione coram vobis relevata, a vobis domino judice citationem obtinuit, quam citationem adversus pretactum appellatum executioni demandari fecit. Suntque premissa omnia vera, publica et notoria et manifesta, et super quibus est et fuit publica vox et fama. Quare concludendo petit et requirit prelibata appellans, nomine quo supra, per vos dominum judicem antedictum in hac parte superiorem vestramque diffinitivam sententiam pronunciari, decerni et declarari preceptum, denegationem, relaxationem et a carceribus expeditionem pretacte Jossine et pristino suo statui restitutionem pretacte, fuisse et esse illicitas, injustas et de facto presumptas et prescriptas, predictoque preposito appellato premissa facere minime licuisse nec licere, preter appellantis consensum et voluntatem, sed perperam male et injuste processisse dictamque domicellam Claram a mandato relaxari, denegationem et restitutionem predictas cassari et revocari debere ac nullas declarari, necnon ipsum appellatum ad Jossinam pretactam in carceribus restituendam et revocandam condempnandum et compellendum fore, ac cogi et compelli debere viis juris et remediis opportunis, ipsum in omnibus expensis condempnando, et alias in, de et super premissis omnibus et singulis sibi per vos justicie complementum fieri petit appellans. Super quibus omnibus vestrum, venerande domine judex, benignum implorat officium, salvo arbitrio addendi, mutandi etc^a^. offerens de premissis etc^a^/ non tamen etc^a^. et petit admitti. Sic signatum de advocato : De Lespon, reg. licent. » et lite pro parte dicti appellati rei super contentis in prescripto appellantis actricis libello scripto contestata, et ab ipsarum partium procuratoribus de malicia vitanda deque veritate dicenda jurato, appellans, ut ab onere probandi per testes relevaretur, nonnullos formaverit et exhibuerit positiones ex suo libello extractos, quibus dictus appellatus reus suo calumnie juramento medio in propria responderit ; videns autem prelibata appellans suam intentionem per hujusmodi responsionem rei ad actricis positiones factam minime fuisse fundatam, nonnullos articulos ex quodam libello extractos necnon testes numero decem, item certas litteras pergameneas ac certe procurationis mandatum per appellantem coram justiciariis oppidi Yprensis passatum produxerit, renuntiatoque appellantem de plus producendo; idem dominus Oliverus appellatus reus ante apperturam testium per prefatam appellantem actricem productorum factum contrarium subsequentis tenoris porrexerit : « CONTRARIE ET PER MODUM alterius cujuslibet legitime defensionis excipiendo coram vobis venerabili et circumspecto viro domino

officiali Morinensi, in sancto Audomaro residenti, dicit et in facto proponit reverendus pater et dominus dominus Oliverus, ecclesie ceu monasterii sancti Martini Yprensis prepositus, appellatus, contra et adversus sororem Claram de Coursellis, religiosam hospitalis sancte Katherine ejusdem oppidi Yprensis, appellantem, quod, esto non inde concesso, quod ipsa appellans suam intentionem probasset, attamen dicit idem appellatus, quod ipsa appellans tantam in dicto hospitali non habet authoritatem, regimen et administrationem sicut proposuit. Nam dum pristinis temporibus dictum hospitale ibidem constructum, erectum et dotatum fuit pro fratribus, sororibus et pauperibus, quondam bone memorie dominus Petrus, tunc Morinensis episcopus, per suas patentes litteras voluit et ordinavit, quod ejusdem hospitalis (quoad ea que concernunt spiritualia) administratio imperpetuum preposito tunc superstiti et suis successoribus spectaret et pertineret, et quod haberet sibi subditos fratres et sorores, sibique obedire tenerentur in punitionibus, correctionibus et aliis omnibus eandem spiritualitatem concernentibus, ita quod magistra dicti hospitalis eidem domino preposito quo ad ea omnia subjicitur, sicut et alie sorores, nec habet ipsa ibidem ullam administrationem aut respectum, nisi in parvis et modicis cerimoniis, que ibidem servari debent; quod si ipsa magistra delinquat, sicut et alie sorores per eumdem dominum prepositum corrigenda venit et punienda. Et ea non solum patent aut de hiis non solum constabit per litteras ipsius domini Petri, episcopi Morinensis, verum etiam per litteras confirmatorias domini Urbani pape, per litteras prepositi, capituli et scabinorum dicti oppidi Yprensis, ita quod soror, que vocatur magistra, nisi ab eo domino preposito expressum habeat mandatum seu suum consensum, solum habet respectum circa regimen domesticum et circa ea que obedientiam familiorum *(sic)* concernunt. Nec (in signum premissorum) sive sit ipsa que vocatur magistra, sive alie sorores oppidum exire vel in eodem extra hospitale cenare possunt absque per eumdem prepositum concessa licentia, ut hec et alia per articulos latius continentur in quodam parvo libro ceu codice, quem habent penes se dicte magistra et sorores et quem vulgariter vocant *pointbouckin*, cujus principium statuit, quod in easdem religiosas habet appellatus authoritatem in spiritualibus, prout in religiosos sancti Martini Yprensis, et in fine illius codicis cavetur, quod omnes puncti in eodem contenti stabiliter servari debent absque infractione, taliter tamen quod ipse dominus prepositus, ut magister ac prelatus ipsarum sororum, omnia in dicto codice emendare, mutare, augere et diminuere potest, et non ipsa soror magistra, presertim in hiis omnibus que statum anime concernunt. Quem quidem libellum sive parvum librum ipsa appellans in productione suorum testium in modum probationis exhibuit, et ex illo nonnullos articulos seu capitula extrahi fecit. Item, et quod amplius est, ipsa soror magistra appellans (sicut et precedentes magistre fecerunt et facere consueverunt) tenetur annis singulis dare et declarare statum suum, prout ipsamet appellans fecit in anno millesimo quingentesimo duodecimo et aliis precedentibus annis; sic quod ipse appellatus et sui predecessores prepositi in omnium premissorum pacifica possessione remanserunt, donec et quousque ipsa appellans novissime malo freta consilio nisa est et quesivit

media, ut se et dictum hospitale ab obedientia ipsius appellati et suorum successorum et etiam ab hujusmodi correctione eximeret. Ex quibus omnibus, que vera sunt, publica, notoria et manifesta, luce clarioribus causis et rationibus patet, quod appellatus pro suo jure utendo nullum appellanti gravamen intulit. Quare concludendo petit et requirit ipse dictus appellatus dici, pronunciari et declarari per vos et vestram sententiam diffinitivam per appellantem male fuisse et esse appellatum, et per eumdem appellatum bene fuisse absque ullo gravamine ordinatum, eamdem appellantem in omnibus expensis factis et fiendis condempnando, salvo jure corrigendi etc^a^. offerens probare etc^a^. Datum anno Domini millesimo quingentesimo decimo quarto, feria quinta post festum penthecostes. Sic signatum de advocato: per M. regis licentia. » super quo prefata appellans litem contestaverit scripto, responsioneque sic facta prefato facto ac positionibus ex eodem elicitis, idem appellatus pro verificatione sui facti contrarii duas notulas signatas per dominum Walterum Doomeniet, et quandam missivam, uti pretendebat idem appellatus, scriptam manu appellantis, insuper tres testes, demum munimenta et scripturas subtus breviter declarandas, scilicet tres litteras pergameneas seu bullas, videlicet primam et majorem apostolicam incipientem: « URBANUS EPISCOPUS, servus servorum Dei, dilectis filiis preposito et capitulo ecclesie sancti Martini Yprensis etc^a^. » munitam plombo filis sericeis rubei et glauci colorum ad duplicem caudam impendente, cui plombo in una parte URBANUS PAPA QUARTUS, et in altera parte super imagines capitum scribitur S. PA. S. PE (1); secundam vero inchoantem: « Universis Christi fidelibus tam futuris quam presentibus etc^a^. » roboratam duobus sigillis ex cera satis integris, quorum primo figure oblonge imprimitur imago quedam mitrata ad instar pontificis; a capitis sinistro latere incipiendo scriptura conspicitur talis SIGILLUM S. MA et buto seu ore inferiori ad pedes ymaginis aliqualiter fractis, et ultra rupturam in latere dextro ascendendo RENSIS ECCLESIE (2), et pro contrasigillo cum capitis impressione circum scribitur CUSTOS SECRETI; pro secundo autem istius bulle sigillo grandi et rotondo effigiatur grandis crux duplex, duabus parvis crucibus in connectione majorum crucium impositis, et legitur in circumferentia S. INORUM ET BU, et aliqua parte ex circumferentia rapta habetur ulterius DE YPRA (3), et in dorso circum crucem in contrasigillo habetur SECRETUM YPRENSE; et hec duo sigilla impendent filis rubeis; tertiam vero bullam incipientem « P. Dei gratia Morinensis episcopus, dilecto in Christo H. preposito beati Martini Yprensis etc^a^. » cum cauda duplici ad cordulam quadruplicem viridis coloris, cui impendet sigillum oblongum in cera glauca cum ymagine episcopi, cujus circumferentie inscribitur SIGILLUM PETRI MORINENSIS et post rupturam COPI (4), et pro contrasigillo retroponitur ymago capitis et circum scribitur YMAGO PETRI DE DOY; et super hujusmodi bullarum seu litterarum agnitione Mauricius de Balliolo prefate appellantis per nostros commissarios interrogate, ita de eisdem agnoscere dicentis et

(1) S. Paulus, S. Petrus. Voir cette bulle au supplément, 25 septembre 1261.

(2) Sigillum S. Martini Iprensis ecclesie. — (3) Sigillum scabinorum et burgensium de ypra. La charte est ci-dessus, n° 114. — (4) Sigillum Petri Morinensis episcopi, voir ci-dessus, n° 115.

producentis procurator, tam super earumdem litterarum auctoritate et approbatione quam super contentis in isto facto contrario, necnon super certo libello in pergamento descripto ac certa hospitalis statuta continenti, in modum probationis per vim compulsorie e manibus ipsius appellantis habito, porrecto et exhibito decem alios testes produxerit, renunciatoque per sepefatum reum appellatum ulteriori productioni, depositionibusque hujusmodi testium hincinde productorum de consensu partium procuratorum per nos publicatis, assignaverimus ipsis partibus uni contra alteram diem sive terminum ad certam diem preteritam, ad dicendum et in scriptis proponendum quicquid ac si quid contra personas, dicta et depositiones testium per partem adversam productorum aliaque sue partis adverse exhibita excipiendo dicere, proponere et allegare voluerint; factis quoque tam reprobatoriis quam sanatoriis per utrasque partes exhibitis, cum replicis et responsivis hincinde sequutis, scripto redactis penes nos ad nostram sententiam interlocutoriam proferendam reportatis, illam pronuntiaverimus prout de verbo ad verbum continetur hic: « IN NOMINE DOMINI. AMEN. In causa appellationis coram nobis inter domicellam Claram de Coursellis, appellantem ex una parte, et dominum prepositum Iprensem, appellatum ex alia, quia facta partium satis per se nota sunt, ordinamus ulterius in causa esse procedendum, expensas in diffinitiva reservantes. » qua quidem sententia interlocutoria sic per nos, ut premittitur, lata, de unanimi consensu ipsarum partium procuratorum, in hujusmodi causa, processu et toto negotio sic coram nobis inter partes ipsas agitato concluserimus et pro concluso habuerimus et tenuerimus, partibus ipsis diem sive terminum ad certam diem tunc futuram ad audiendum jus sive sententiam diffinitivam nostram super eodem dici, ferri et pronunciari assignantes, prout hec et alia per litteras et acta processus desuper confectas latius constare possunt simul et apparere, NOTUM igitur facimus, quod processu hujusmodi penes nos propterea reportato, contentisque in eodem a nobis visis et diligenter inspectis, ac consideratis considerandis, nos die date presentium pro tribunali et ad jura reddenda sedentes nostram in scriptis protulimus sententiam diffinitivam et per presentes pronunciamus in hunc modum: CHRISTI NOMINE INVOCATO, in causa appellationis coram nobis mota inter domicellam Claram de Coursellis, supremam sororum hospitalis dive Katherine oppidi Yprensis, Morinensis dyocesis, appellantem ex una, et reverendum patrem dominum Oliverum, prepositum ecclesie ceu monasterii sancti Martini Yprensis, ordinis sancti Augustini, dicte dyocesis, appellatum ex altera partibus, viso processu ac meritis cause diligenter perscrutatis, nos pro tribunali ad jura reddenda sedentes, solius Dei judicio innixi hac nostra sententia diffinitiva dicimus ad appellatum monialium pretacti hospitalis sancte Katherine correctionem, punitionem, relaxationem, absolutionem et omnimodam spiritualium preeminentiam et aucthoritatem spectare, valentem moniales delinquentes ipsamque etiam appellantem punire suo arbitrio, punitasque, cum ei visum fuerit expediens, a penis relaxare, non petita magistre licentia seu consensu, que aliarum instar subest domuique preficitur religiosarum habitura curam, tantum dum prepositus abest aut commode interesse nequit, relicta etiam appelanti in minoribus offensis levi punitione aut castigatione; hac proinde

causa injustam fuisse appellationem in relaxatione Jossine Heckebaers interjectam declaramus, quam potuit appellatus, post peractam suo judicio sufficientem demeritorum penitentiam, relaxare ac pristino statui restituere, super attentata aucthoritate appellanti silentium indicentes perpetuum, eamdem appellantem in expensis cause, taxatione nobis imposterum reservata, condempnando. QUOCIRCA presbiteris omnibus, curatis et capellanis Morinensis dyocesis ac notariis juratis et eorum singulis harum serie mandamus, quatinus premissa legant, insinuent, publicent, notificent et manifestent, ubi, dum, quando et quibus fuerit opportunum, et alias totiens quotiens a latore presentium fuerint requisiti seu alter eorum fuerit requisitus. In quorum omnium et singulorum fidem, robur et testimonium premissorum sigillum curie Morinensis una cum signeto nostro presentibus duximus apponendum. Datum anno Domini millesimo quingentesimo decimo sexto, sabbato post Lamberti.

Registr. Nigrum, fol. 231.

937.

De xxxiiij. pond butyri perpetui redditus super ij. mensuras terre, necnon lvij. pond butyri super ij. mensuras terre in Nieuwer Capelle.

Wij Passchier Huerleboudt, Lodewijc Tac, scepenen ende kuerrijers van der 1516.
Nieuwer Capelle, doen te wetene allen lieden, dat Willem van der Woestijne, 30 Sept.
als procureur over het cloestere van sinte Martins tYpere, es ghecommen voor ons in ghebander vierscare al wettelijc talende, toeghende ende zegghende hoe dat men tselve cloestere tachtere was van xxxiiij. pont bueters sjaers, die bezet staen up twee imeiten lands in de prochie van der Nieuwer Capelle, in de weste Boys houc, west van der stede daer Macke Ogier nu wont, streckende oost ende west, bewest ende benoerden an der kinderen Jacobs Masijns landt, ende dit landt behoort toe de kinderen Jacobs Masijns, Jan Colijns, Lodewijc Tack, Kerstiaens de Coninc, Macke Ogier ende huerleder medeplegers, ende de zelve Willem vorseid aldus ghetoecht hebbende van deze voorseide rente, versoecht ghedaen te zijnne ter assignemente. Ende den bayliu daer up maennende, zoo was de zelve Willem voorseit ghewijst bij vonnesse van der wet ghedaen te zijnne ter crijcke, behoudens elcs recht.

Item noch ten zelven daghe heift noch de zelve Willem, als procuruer voor tzelve cloestere, ghetaelt al twettelijcke ende ghetoecht, hoe dat men noch tzelve cloostere tachter was van lvij. ponden bueters, bezet up twee imeiten l. roeden lands, toebehoorende Lodewijc Tack ende Jan Valkout ter cause van zijnen wijve, ligghende in de prochie van der Nieuwer Cappelle, in de west Boys houc, es te wetene dat de onder half imeite nu toe behoerende Lodewijc Tack, ligghende west an Jackes Quajonchs landt, daer de Paerde brigghe an ligghet, benorden an Willem Meze met zijn medeplegers landt, beoosten an Jacob Rijchs landt ende bezuuden an Jacob Quajonchs landt, dander twee lijnen benoordt west daer an, ende behooren toe Jan Valkout, ter cause van sijnen wijve de dochtere van

Zeghers de Grave, streckende zuut ende noordt betoosten an Jacobs Rijchs landt, benoorden an Lodewijc Tacks, onder half ghemet voorseid bewesten an Jacobs Quajonchs landt, bezuut an Willem van Bambake kinderen landt; ende den zelven Willem, als procuruer voor tselve cloestere, aldus betoecht hebbende van dese vorseide rente versoechte ghedaen te zijnne ter assignemente. Ende den baliu daer up maennende, zo was de zelve Willem voorseide ghewijst bij vonnesse van der wet ghedaen te zijnne ter crijcke, behoudens elcxs recht. In kennesse van desen zo hebben wij scepenen ende cuerriers voorseid onsen zeghelen hier an ghehanghen. Ghedaen int jaer ons Heeren M. V^{c}. XVIe. den XXX^{sten}. in septembre.

Registr. Nigrum, fol. 251.

938.

Amortizatio bonorum per nos acquisitorum a xl. annis preteritis usque ad annum M. V^{c}. XVI. facta per serenissimum Carolum Castilie regem

1516-17. Février. Kaerle, bij der gratie Gods conijnck van Castillen, van Lijon van Grenaden, van Arragoen, van Navarre, van beede Sicilien, van Jherusalem, van Valence, van Maiorque, van Sardaijne, van Corsicken, eertshertoghe van Oisterijck, van Burgoingnen, van Lothier, van Brabant, van Steijr, van Karinten, van Craniole, van Limborch, van Luxemburch, van Ghelre, grave van Vlaendren, van Habsborch, van Tijrol, van Artois, van Burgoingnen, palsgrave ende van Henegauwe, lantgrave van Elsaten, prince van Zwaven, marcgrave van Burgauw ende des heilichs Rijcxs, grave van Hollant, van Zeelant, van Phire, van Kiburch, van Namen ende van Zuijtphen, heere van Vrieslant, van der Wyndismarck, van Portenauw, van Salins ende van Mechelen, doen te weetene allen lieden jeghenwoirdich ende toecommende, dat wij ontfanghen hebben die oetmoedeghe supplicatie van den proost, deken ende convente van den cloostere van sinte Martins binnen onser steede van Ypre, inhoudende hoe zij binnen veertich jaren herwaerts vercreghen hebben de parcheelen van landen, renten ende ander goedinghe daer of die declaratie hiernaer volcht: eerst xij. ponden parisise tsjaers ervelicker renten, ghegheven bij wijlen Loonis van Dixmude, bezet up een hofsteede met xxxvij. ghemeeten lants, luttel mijn of meer, metgaders alle die catheilen diere up staen ende toebehoren, te weetene huusen, schueren, stallen, boome, rijpe ende groene, eerdvast, wortelvast ende naghelvast, staende ende ligghende onder die vierschare wijlen Jans van Slijps, in de prochie van Roosebeke ende Paesschendale, in diverschen parcheelen hier naer ghenoemt: te weetene ter voirseide hofsteede een ghemet lxxj. roeden lants; item die claverhil vijf ghemeeten ende lxxj. roeden; item bet west twue ghemeten ende lxxxj. roeden; item tuinelenstic land, mersch ende elst, vijf ghemeeten twe lijnen ende lxx. roeden lands; item bet ost an tleen van wijlen Pauwels Bouteilgier twee lijnen ende lxviij. roeden; item bet oost daer an twe lijnen vijf roede lands; item bet zuud daer an een ghemet ende thien

roede lands; item bet noort een lijne ende xvij. roeden lands; item bet noorden voor den hofdam vijf lijnen lxxvj. roeden lands; item beoosten an thof, beoosten an de strate, een half ghemet ende xlj. roeden lands; item bewesten der an een lijne lands; item betzuuderan, an Kaerls hof, twe ghemeten ende xxv. roeden lands; item betwest deran drie ghemeten lands; item bezuuden an den claversbil twe ghemeten xlvj. roeden lands; item betwesten an den Leemart achte lijnen lands; item betoost bewesten an der kerker land een half ghemet; item an de vijf Boomen vijf lijnen ende vijf roeden lands; item in den Cruussebeilc een ghemet ende xxv. roeden lands; item Juliane Wittaers tusschen Hannekin Wittars aeldinghen land an beeden zijden een lijne ende xxx. roede merschen; item in den Beerstin ligghende in drie parcheelen vier lijnen merschen, ende noch in den zelven Beerstin in drie parcheelen vijf lijnen elsten; item der vorseide wijlen Loonis van Dixmude heift noch der kerke ghegheven zesse ghemeten busch, ligghende in de prochie van sinte Jans ter waerde, metten zuud ende westzijden an de Wijngaert strate, metter oostzijde an tbusch van den zelven van sinte Martins, al gheleghen onder ons; item vier ghemete ende een half lands, die her Pieter Willems religieux met hem brochte int selve cloostere, ligghende in de prochie van sinte Jans, in een hofstede groot xxiiij. ghemeten lands ghemeijne ende onverdeelt, toebehorende Jan de Coene ende zijnen medeplegbers, in huusen, schuuren, stallen ende boomen; item zeven lijnen lands busch vercreghen bij laghe jeghen Gillis Bierman, die vier houcken ende die middelwaert, ligghende onder ons bin den Yperschen ambachte, in de prochie van Langhemaerct, streckende zuud ende noort, metten zuudhende up wijlen Jacobs Vondelings lands ghezeit de Brunebrouc, metten noorthende up Tram van Nieukerke ende de kinderen van Jans van Mersaillen lande, metter westzijde an die van sinte Martins lande ende svorseids Trams land, metter oostzijde an Joos Meestere land; item viere ghemete lands bloot ligghende onder ons, insghelijcx bij laghe vercreghen jeghen dher Willem van den Pitte, in de prochie van Zeilbeke, up die zuudzijde van der Curtrijck strate, ende es tland daer de huusen van Joris de Smet up staen. Item de zelve kerke heift noch vercreghen bij laghe jeghen Pieter van Coillien ende zijnen wijve eene behuusde hofstede groot zeven ghemeten ende een half lands, staende ende ligghende in de prochie van Dranoultre, onder de heerlijchede van der vrauwe van Meessene, ghenaemt ter Camere, streckende metter westzijde an de Abeel strate, metter zuudzijde an Roeland Lodewijcx, of an derve van den kinderen van Tram Hesselins, metter noortzijde an tland van den heere van Moerbeke ende van Mahieu Pardieu; item noch vijf ponden parisise ervelicke losrente tsjaers, bezet up vijf ghemeeten lands of daer omtrent, ligghende onder de noort vierschare, in de prochie van Renijnghelst, toebehorende Jan Boije filius Phelips, te wetene derve van der steide daer hij nu woent, ligghende al tdeen an andere metten oost aboute jeghen derve Sanders Morliers, metten zuudcante jeghen een straetkin, dat loopt uuter Meesen strate westwart ter Renijnghelst wart, metter westzijde an de presbiterie van Renijnghelst, ende metten noorthende an derve den kinderen van wijlen Willem Boije; item xv. ponden x. scellinghe parisise ervelijc

tsjaers up thuus ghenaemt den Burchgrave, an de oostzijde van der Zuudstrate bin der steide van Ypere, up thuus ende erve ghenaemt de Buerse, ende up thuus daer naest de vanghenesse wesende, ende toe dien up zekere huus ende erve ghenaemt tWallekin, staende bachten vleeschuuse; ende inghebrocht bij Hannekin Kengnaert filius meester Fransoys vijf lijnen ende xx. roeden lands, ligghende in de prochie van Zeilbeke onder ons, metter noordzijde an tBrugghe straetkin, metter zuudzijde an Pieters van der Stechele busch, metter oostzijde ende westzijde an tland van den selve van sinte Martins tYpre; ende hoewel zichtent den acquesten bij den voorseide supplianten aldus ghedaen binnen den tijden voorscreven, zij van den voirseide partien van landen, renten ende andere goedinghe boven verclaert vredelick ende zonder belet tot nu toe ghebruijct hebben, nietmin overmidts dat zij van den zelven partien van ons ofte onsen voirders gheen brieven van octroije ende admortissemente vercreghen en hebben, zij beduchten dat men hen hiernamaels int ghebruijck van dien belet zoude moghen doen, bij ghebrecke van den zelven brieven van octroije ende admortissemente, twelck hemlieden commen zoude tot groote scade ende achterdeele, indien onse gracie ende goetwillicheit hemlieden hierop niet verleent en woorde; daeromme zij ons zeer oetmoedelick ghebeden ende versocht hebben; soe eijst dat wij, de saken voorschreven overghemerct, ende dat wij hopen ende meenen den almoghende God bequame dienst te doene, als wij verstaen tot zaken angaende de welvaert, vermeerderinghe, augmentacie ende onderhoudenesse van den fundacien van den kerken ende goddelijcken dienste, ende up dat onse voirders, wij ende onse naercommers deelachtich moghen wesen in de devote bedinghe ende weldaen die men doen ende continueren zal in de voirseide cloostere van sinte Martins, ende daer up ghehadt tadvijs van onsen lieven ende ghetrouwen de hoofden ende tresorier generael ghecommitteert up tstuck van onsen demeijnen ende financien, wij hebben den voirseiden supplianten, gheneghen wesende tot huere voirseide bede ende begheerte, bij goede en rijpe deliberacie van rade, uuijt onsen rechter wetentheit, authoriteijt ende vulcommen macht, voor ons, onsen erven ende nacommelinghen, gheadmortiseert ende admortiseren uuijt zonderlinghe gracie, mids deesen onsen brieve, de partijen van lande, renten ende andere goedinghe hier voeren ghespecificeert ende verclaert ende elcke van dien, willende, ordonnerende, octroijerende ende accorderende den zelven supplianten, dat zij alle de voirseide partijen van landen, renten ende elcke van dien bijzondere zullen moghen houden, besitten ende ghebruijcken vredelijck, volcommelic ende tot eeuwighen daghen als gheadmortiseert goet, ghegheven ende gheordonneert goede ende der heijlegher kerken, zonder dat zij oft huere nacommelinghen zullen moghen bewoughen worden de selve goeden te moeten habandonneren, vercoopen, transporteren, alieneren oft anderssins uuijt hueren handen te stellen bij ghebreke van admortisacie; behoudelijck dat zij ter causen van desen onsen octroije ende admortissemente ghehouden zullen weesen te betalen, in handen van onsen beminden Nicasis Hanneron, bij ons ghecommitteert tot ontfanghe van den penninghen commende ende procedeirende van zulke ende ghelijcke admortissementen in onsen landen

ende graefscepe van Vlaendren, de somme van twe hondert viere ponden viere scellingen parisise van twintich groten vlaems tpont eens, ter welcke somme die commissarijsen bij ons gheordineert op tstick van den acquesten ghedaen binnen de voirseiden veertich jaeren herwaerts bij den supplianten ende andere gheestelijcke lieden in onsen voirseiden landen ende graefscepe van Vlaendren, die financen van deesen octroije ende admortissemente ghetaxeert hebben, ende van welcker somme de selve ontfangher oick ghehouden zal weesen ontfanck te maken, rekeninghe bewijs ende reliqua te doene tot onsen proffijte, metten anderen penninghen van zijnen ontfanghe; up condicie nochtans dat in dien de losrenten ende andere partien boven ghespecificeert, die men zoude moghen quijten, oft enighe van dien hier naermals ghequeten oft ghelost worden, de voorseide supplianten ende huere naercommers zullen moghen remploijeren ende beleggheu de penninghen die daer of comen zullen, in coope van ghelijcke losrenten of erven, totter somme toe van der lossinghe van zulcke parcheelen, uuijtghescheeden leengoet, heerlijcheit ende justicie; welke renten ofte erven wij al nu voir dan ende dan voir nu in den ghevalle als boven gheadmortiseert hebben ende admortiseren mids desen, wel verstaende dat zij oft hueren nacommelinghe ghehouden zullen weesen te doen blijken binnen een jare van der voirseide lossinghe ende remploije, ende de partien, die zij daer mede ghecocht ende vercreghen zullen hebben, over te gheven in onser camere van den rekeninghe te Rijssel, ende dat wij, up die partien van erven ende anderen, die zij namaels zullen moghen vercrighen bij remploije, hebben ende behouden zullen voor ons onse voirseide erven ende nacommelinghen, te weetene up de parcheelen van ons ghehouden zonder middele, alle justicie ende heerlijcheit, ende up de ghene van ons ghehouden bij middele, die hooghe justicie metgaders oick ons recht up den gront van erven gheypotekeert voir die voirseide renten, indien de zelve erven hiernaermals af ghewonnen worden ter causen van den zelven renten, ende dat tland ende erve zal blijven contribuable ende ghelast in de pointinghe, zettinghe ende beden, die in toecommende tijde ghepoint, gheset ende gheheven zullen worden in onsen voirseiden landen ende graefscepe van Vlaendren, in alder manieren als zij waren voor dese onse gracie ende admortissemente. Ontbieden daer omme ende bevelen onsen lieven ende getrouwen die lieden van onsen voirseide rekeninghe te Rijssele, dat, die voirseide somme van ij^c^. iiij. ponden iiij. scellinghen parisisen munte voirseid betaelt ende uuijtghereect zijnde den voirnoemden Nicasis Hanneron, onsen ontfanghere voirscreiven, zij registreren ofte doen registreren desen onsen brief in de registers van der selver camere daer toe dienende ende behorende, procederende voorts wel ende duechdelijc ter verificatie ende interinemente van deesen naer huere voerme ende inhouden, ende dat ghedaen zijnde onse president ende lieden van onser camere van den rade in Vlaendren, de voirseide hoofden ende tresorier generael van onsen demeijnen ende financien ende alle andere onse rechters, justiciers ende officiers, wijen dit angaen ofte an roeren mach, hueren steedehouders jeghenwoirdich ende toecommende ende eeniegheliick van hem bij sonder, zoe hem toebehoren zal, doen,

laten ende ghedoeghen de voirseide supplianten ende hueren naercommers van dese onse gracie, octroije, admortisacie ende van allen inhouden van deesen, in der voughe ende manieren vooren verhaelt, rustelijck, vredelijck, volcommelijck ende eeuwelijck ghenieten ende ghebruijcken, sonder hemlieden te doene ofte te laten geschien nu noch in toecommenden tijden eenich hinder, letsel ofte moyenesse ter contrarien, want ons alsoe ghelieft, niet jeghenstaende eenighe ordonnancien, restrinctien, gheboden ofte verboden ter contrarien. Ende ten eijnde dat dit goed vast ende ghestadijch blijve tot eeuwighen daghen, zo hebben wij onsen zeghel hier aen doen hanghen, behoudelijck in anderen saken ons rechts ende een ieghelijck zijns rechts in allen. Ghegheven in onsen stadt van Bruessel, in de maent van februarij, int jaer ons Heeren duust vijfhondert ende zestiene, ende van onsen rijcke deerste. Bij de conijnck die heere van Montignij, heer Nichasius Hanneron, hoofden, meester Jan Ruffanti, tresorier generael van financien, ende anderen jeghenwoirdich. Die hoofden ende tresorier generael ghecommitteert up tstijck van den demeijnen ende financien van den conijnck van Castillen, van Leon, van Grenade, van Arragoen etc. eerdshertoghe van Oistenrijcke etc. consenteren, alsoo verre alst in hem es, dat dinhout int witte van deesen volcommen ende in der manieren als mijn voirnoemde ghenadighen heere dat wilt ende beveelt ghedaen te zijne, bij deesen gheschreven over die handteijckens van den voorseide hoofden ende tresorier generael, den XVI[en]. dach in april, int jaer duusent vijfhondert ende seventhiene naer paesschen.

Registr. Nigrum, fol. 227.

939.

De xviij. libr. par. redditus] collatis monasterio nostro per Johannem de Snic, religiosum ejusdem monasterii.

1521. 31 Mai. Wij Jacob de Brievere ende Andries Cosin, scepenen van der stede van Ypere, doen te wetene allen lieden, dat dher Willem van den Pitte priestere, poortere van de voorseide stede, heift voor ons verkent, achtervolghende zekere lettren van contracte tanderen tijden ghemaect tuschen hem ende mester Jacob van der Beke, in zijn leevene priestere ende religieux int cloestere van sinte Martins binder zelver stede, upghedreeghen ende ghetransporteirt hebbende ende bij desen presente lettren draecht up ende transporteirt dher Jan de Snic, priestere ende religieux in tzelve cloostere, ende ten orbore ende profijte van dienen, den rentbrief van xviij. ponden parisisen eervelijcke renten sjaers beset up thuus van Jan Vierloos, staende an de westzijde [van der Zuudstrate], metgaeders inhouden van dienen daertoe dach stellen ende ghevallen payementen, om van al bij den vornoemden cloostere te ghebruuckene ende possesserene ghelijc van hueren anderen goede, behoudens den vornoemden dher Willem, gheel volghende den bespreken begrepen in de zelve letteren van contracte, duer de welcke sghelijcx duer den voorseiden rentebrief dese presente infixeert ende duerghezeghelt zijn; wanof hem de zelve

dher Willem ghehouden heift over vernoucht, mids welken hij den voorseiden Jan, in de name als boven, ghegheven heift al zulck recht, cause ende actie als hij an den voorseide rentbrief ende achterstellen hadde of naermaels halen, heesschen of ghecrijghen zoude moeghen in enegher manieren, instituerende den zelven der Jan, procuruer in dese zake, om de voorseide rente bij hem ofte andere procuruers van den vornoemden cloostere tinnene ende tontfanghene, ghelijc tander goed van den vornoemden cloestere, altijds blijvende in viguere de vornoemde lettren van contracte, beede de voorseide partien voor ons vermaende bij behoorelijken eede dese updrachte goed ende loyal wesende, ende niet ghemaect om yement tzijne tontstekene. In kennessen van onsen zeghele hier an ghedaen den laesten dach van meye, anno XV^{c}. XXI.

Registr. Nigrum, fol. 255.

940.

De difficultatibus ortis inter confratres sancti Nicolai Yprensis circa distributiones confratribus dari solitas, et de obedientia debita domino preposito sancti Martini ejusve curatis.

Officialis Morinensis Ipris residens presbiteris omnibus ac notariis nobis subditis 1524.
et eorum singulis, ad quos seu quem nostre presentes litere pervenerint, in 27 Oct.
Domino salutem. De parte dominorum Balduini Cosin, domestici reverendi domini prepositi sancti Martini Yprensis, Joannis Coci, Guillelmi Provost, procuratorum confraternitatis sancti Nicolaii ejusdem oppidi Yprensis, et Mauricii de Balliolo, dicti prepositi et conventus sancti Martini sindici, et eo nomine se dictis procuratoribus injungentis, nobis est gravi cum querela delatum, quod, licet omnes visitatores, custodes, beneficiati totius oppidi Yprensis et domestici monasterii sancti Martini obedientiam, reverentiam et honorem dicto reverendo patri, patrono totius oppidi, ejusve curatis exhibere teneantur et in licitis parere, non liceatque in vim previlegiorum et statutorum dicte confraternitatis sancti Nicolaii decano, nisi prius vocatis omnibus confratribus, presertim quatuor procuratoribus et quatuor senioribus, aliquem confratrem, etiam cum causa, distributionibus confratribus dari solitis privare, prout hactenus et a tempore erectionis dicte confraternitatis inter eosdem confratres usum extitit, nichilominus tamen hujus in contemptum, quod, ut juris et rationis erat, dictus Balduinus Cosin, dicti reverendi patris domesticus, a curato sancti Martini oppidi Yprensis vocatus, et ejus vocationi seu requisitioni parens et annuens in exequiis quondam Gauwini de Vinea cum aliis vocatis comparuerat, et in eisdem exequiis decantaverat, quidam dominus Joannes de Monte, se pro decano dicte confraternitatis gerens, malo fretus consilio, cum consensu aliquorum confratrum, sine culpa ipsum dominum Balduinum distributionibus dari solitis privavit, et privatum fere trimestri tenuit; et de hiis non contentus, mala accumulans malis, quia pretacti Joannes Coci et Guillelmus Provoost presbiteri, dicte confraternitatis procura-

tores, benigne dicto de Monte remonstrationes fecerant, et quod contra equitatem et morem solitum pro tali causa dictum eorum confratrem tanto tempore privatum tenuerat, illum ad distributiones cum ceteris confratribus, de aliorum confratrum consensu, ad evitandas lites oriri propter hujusmodi privationem inter dictos reverendum patrem et confratres dicte confraternitatis apparentes, admittendum, illos dominos Joannem et Guillelmum, nulla tamen causa subsistente, cum consensu trium confratrum, similiter distributionibus confratribus dari solitis, contra antiquum morem et consuetudinem confraternitatis, privavit, nitens ipsos sic distributionibus privatos preter equitatem detinere, in dicti reverendi patris auctoritatis, preeminentie et jurisdictionis, ac ipsorum conquerentium jacturam et gravamen; requirentes sibi ea propter per nos de remedio provideri oportuno. Hinc est quod vobis et vestrum cuilibet insolidum districte precipiendo mandamus, ita quod in hiis exequendis alter vestrum alterum non expectet, nec unus per alium se excuset, quatenus ex parte nostra moneatis pretactum dominum Joannem de Monte omnesque alios et quoscunque sibi adherentes, de quibus requisiti fueritis, quos tenore presentium monemus, ut indilate post monitionem hujusmodi eis factam, dictam privationem revocent, saltem pro invalida teneant, necnon conquerentes cum ceteris distributiones confratribus dari solitas percipere libere sinant et permittant, ac ipsos ad quecunque alia solita admittant, necnon jus, auctoritatem et preeminentiam dicti reverendi patris recognoscant, et expensas presentium litterarum solvant, ac distributiones a tempore privationis levatas ipsis conquerentibus effectualiter restituant, sub pena suspensionis a divinis incurrenda, alioquin ipsos omnes et singulos sic debite monitos et monitioni hujusmodi non parentes sed rebelles, quos ob hoc hiis in scriptis a divinis suspendimus, a divinis suspensos palam et publice nuncietis, nisi tamen causam contra hec pretenderint efficacem; quam si pretenderint, vel premissa negaverint, aut alias se opposuerint, citetis ipsos omnes et singulos sic se opponentes et causam allegare volentes Ipris coram nobis ad diem competentem, dicturos causam hujusmodi suarum oppositionum, necnon super premissis dictis conquerentibus quod justum fuerit responsuros, inhibentes ex parte nostra eisdem sic monitis et citatis, ne die, lite, citatione et causa hujusmodi coram nobis pendentibus, aliquid in prejudicium conquerentium et dictorum suorum jurium moliri presumant, sub eadem suspensionis a divinis pena et viginti marcharum argenti mense pauperum oppidi Yprensis applicandarum incurrenda, et quid inde feceritis nobis fideliter et liquide rescribatis. Datum Ypris sub sigillo curie Morinensis una cum signeto nostro in testimonium premissorum, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo quarto, feria quinta, vigelia Simonis et Jude apostolorum.

Registr. Nigrum, fol. 249.

—

941.

De patronatu prepositi sancti Martini Yprensis et de obedientia ei et ejus curatis debita per totum oppidum Yprense.

Officialis Morinensis Ipris residens presbiteris omnibus ac notariis curie Morinensis et eorum singulis, ad quem seu quos nostre presentes littere pervenerint, in Domino salutem. De parte probi viri Mauricii de Balliolo, insignis curie Morinensis notarii, reverendi patris domini prepositi sancti Martini Yprensis et ejus conventus procuratoris seu sindici, nobis est eo nomine gravi cum querela delatum, quod licet monasterium sancti Martini Yprensis multis sit previlegiis, libertatibus et preeminenciis dotatum et notabiliter fundatum, itaque ut illius prepositus dicatur et sit totius oppidi Yprensis patronus, habens preeminentiam, jus et auctoritatem curatos in et per totum oppidum ad nutum revocabiles ponendi et instituendi, quibus ac ipsi preposito omnes visitatores, custodes, beneficiati totius oppidi Yprensis et domestici ejusdem monasterii sancti Martini obedientiam, reverentiam et honorem exhibere teneantur et in licitis parere, et presertim decanus et confratres confraternitatis sancti Nicolai oppidi Yprensis, NICHILOMINUS TAMEN quidam dominus Joannes de Monte, se pro decano dicte confraternitatis gerens, malo fretus consilio, cum nonnullis sibi adherentibus, hujus in contemptum, quod, ut juris et rationis erat, dominus Balduinus Cosin presbiter, dicti reverendi patris domesticus, a curato sancti Martini Yprensis vocatus in exequiis cujusdam Gaudeweni de Vinea cum aliis vocatis comparuerat, et in eisdem exequiis decantaverat, ipsum dominum Balduinum distributionibus confratribus dari solitis privavit, et privatum fere per trimestre tenuit, et quia Joannes Coci et Guillermus Provoost presbiteri, dicte confraternitatis procuratores, id non equum, quodque contra juramentum per confratres prestitum asseruerat, requirentes illum de Monte talem privationem annullare et ipsum Cosijn ad distributiones recipiendas cum aliis confratribus admittere, ipsos dominos Joannem et Guillermum, cum nonnullis etiam sibi adherentibus similiter distributionibus confratribus solitis dari, contra antiquum ritum et consuetudinem confraternitatis, privavit, nitens preeminentiam, auctoritatem et previlegia dicti reverendi patris diminuere, quando quidem de facto statutum a laicis postmodum super non paricione simili, ut prefertur, sub pena unius solidi arthesiensis pro qualibet vice editum et factum, in quos, ut fertur, idem de Monte et nonnulli confratres viri ecclesiastici contra jus compromiserant, dictus de Monte cum suis adherentibus ad unguem observare nititur et intendit, in ipsius conquerentis, nomine quo supra, et dictorum previlegiorum, preeminentie et auctoritatis jacturam et prejudicium, requirentes sibi ea propter per nos de remedio provideri oportuno. Hinc est quod vobis et vestrum cuilibet insolidum districte precipiendo mandamus, ita quod in hiis exequendis alter vestrum alterum non expectet, nec unus per alium se excuset, quatenus diligenter ex parte nostra moneatis pretactum dominum Joannem de Monte omnesque sibi adherentes,

1524. 10 Novemb.

de quibus fueritis requisiti, quos tenore presentium monemus, ut indilate post hujusmodi monitionem eis factam dictum statutum ac privationes revocent, saltem pro invalidis teneant, obedientiam, reverentiam et honorem dicto reverendo patri preposito sancti Martini Yprensis suisque successoribus adhibere debere recognoscant, et in licitis eorumve curatis parere teneri, et vocati comparere obligari, absque aliquo forefacto incursuro in celebratione exequiarum defunctorum incolarum oppidi, et expensas presentium litterarum solvant, sub pena suspensionis a divinis incurrenda, nisi tamen causam contra hec pretenderint efficacem; quam si pretenderint, premissa negaverint, aut alias se opposuerint, citetis ipsos omnes et singulos sic se opponentes et causam allegare volentes Ipris coram nobis ad diem competentem, dicturos causas hujusmodi suarum oppositionum nec non super premissis eidem impetranti, quo supra nomine, quod justum fuerit responsuros, inhibentes ex parte nostra eisdem sic monitis et citatis, ne die, lite, citatione et causa hujusmodi coram nobis pendentibus judicibus, aliquid in prejudicium conquerentis, ut supra nomine, moliri presumant, sub eadem suspensionis a divinis pena et viginti marcharum argenti curie Morinensi applicandarum, et quid inde feceritis nobis rescribatis. Datum Ypris, sub sigillo curie Morinensis una cum signeto nostro in testimonium premissorum, anno Domini millesimo quingentesimo vicesimo quarto, vigilia beati Martini hyemalis.

Registr. Nigrum, fol. 250.

942.

Littera circa eamdem predictam materiam, in qua jus, auctoritas et superioritas recognoscitur domini prepositi sancti Martini Yprensis.

1524. UNIVERSIS presentes literas inspecturis officialis Morinensis Ypris residens
16 Nov. in domino salutem. Notum facimus, quod die date presentium in judicio coram nobis comparentibus et personaliter constitutis Mauritio de Balliolo, insignis curie Morinensis notario, reverendi patris domini prepositi sancti Martini Yprensis et ejus conventus procuratore seu sindico et eo nomine, cum magistro Stephano de Lespinoy, advocato, ex una, et domino Joanne de Monte, confraternitatis sancti Nicolai oppidi Yprensis decano, domino Jodoco de Brievere, domino Guilhelmo Provoost et magistro Joanne Croes, ut et tanquam procuratore dominorum ac magistrorum Balduini Cosin, Joannis Coci, Joannis Ramaut, Thome Coudemelc, Clementis Bleci, Livini Gomare, Andree Mormentin, Francisci van Kemmele, Anthonii Morielle, Tristramdi de Becelare, presbiterorum, majorem partem dicte gilde confratrum representantium, legitime constituto et fidem de procuratorio faciente, partibus ex altera, necnon monitione per dictum sindicum in decanum et confratres dicte confraternitatis sancti Nicolai a nobis impetrata verbo per dictum Stephanum magistrum de Lespinoy enarrata, conclusoque per eumdem, ut premissi decanus et confratres condemnarentur et condempnati compellarentur preeminentiam, jus et auctoritatem ac superioritatem domini prepositi sancti Martini Yprensis, totius

oppidi patroni, et suorum successorum recognoscerent, et inter alia quod ejus preceptis licitis et rectoribus in et per totum oppidum ad nutum suum revocabilibus per eum institutis etiam vocati in exequiis defunctorum et in visitationibus parochianorum totius oppidi parere absque incursione pene tenerentur, revocarentque statutum penale per eos aut nonnullos eorum in contrarium editum, prenominati decanus et confratres, matura, ut dicebant, deliberatione inter eos prehabita, sponte et ex certis eorum scientiis dixerunt inter se conclusisse litem contra eumdem reverendum patrem subire minime velle, quin imo coram nobis comparere causa recognoscendi jus, preeminentiam, auctoritatem et superioritatem predictas. Quare propterea comparentes per nos interrogati, an eas preeminentias recognoscere vellent, dixerunt et recognoverunt, modo et forma in eadem monitione contenta, teneri et obligari dicto reverendo patri suisque successoribus obedientiam, reverentiam et honorem exhibere, et vocati sibi ejusve curatis totius oppidi Yprensis in exequiarum defunctorum celebratione incolarumque visitatione absque incursione pene comparere et in aliis licitis parere, revocantes et pro nullo tenentes statuta quecumque per eos aut eorum aliquos penalia in contrarium et edita et facta, promittentes de cetero ab editione similium cessare expensasque litis et cause exsolvere, necnon recognitionem in forma expedita de premissis recognitis eorum expensis responderi facere et dicto domino preposito in forma scripto redactam tradere. De et super quibus omnibus et singulis pro parte dictarum partium a nobis petitum fuit actum judiciale, quod ipsis fieri concessimus et per presentes concedimus. In cujus rei testimonium sigillum curie Morinensis una cum nostro presentibus literis duximus apponendum, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo quarto, feria quarta post festum Martini hyemalis.

Registr. Nigrum, fol. 250.

943.

Littera qua Thomas van de Velde declarat se contra legem processisse bona arrestando conventus sancti Martini propter pecuniam sibi debitam a quodam religioso.

Wij Colaert Truwaert ende Lauwerens van der Muelene, scepenen van der stede van Ypere, doen te wetene allen lieden, dat voor ons commen ende ghecompareirt es in properen persone Thomaes van den Velde, poortere der voirnoemde stede, te kennen ghevende hoe dat hij seker vervolghe ghedaen ende proces ghehadt heift hanghende onghedecideirt voor vooghd ende scepenen der selver steide, spruutende huut causen van eenen arreste, dat hij ghedaen hadde onder Pieter de Smet, ontfanghere van den Beghinnen, up zulcke penninghen ofte schult als hij Pieter ofte ontfanghere sculdich mochte zijn ofte ghehouden in heer Roelandt de Corte priestere, religieulx van den cloestere van sinte Maertins, ende tzelve arrest inghesteken ende vervolght in smaendaechs ghedinghe als een

1529. 11 Mai.

vremdt arrest; jeghens welck arrest mijn heere den proost van sinte Martins, als de zake over zinen religieulx an nemende, deder jeghens opposeren ende zegghen dat niement gheoorloft was eeneghen poorters goedt onbeweetticht zonder kennesse, pandinghe te arresterene, zonder dies ghecorrigiert te zijnne, dat oock de religieusen van cloostere poorters zijn, daer of wilde hij daeren an ghenoughen, ende bij dien zo haddij Thomaes onbehoorelic gheprocedeirt; ende omme zelve questie ende gheschil of te legghene ende adnicheleirene zonder breedere cost daer of te doene, soo heift hij Thomas voor ons verkent ende kent bij desen, dat hij onbehoirelic gheprocedert heift in zijn vervolghe van arreste upt goedt van den voornoemden cloostere, verclaersende dat hij daer of scheet ende es te vreeden dat de zake huut wetten valt, als bij hem onbehoirlic vervolght ende gheprocedeirt. In kennessen van den welcken zo hebben wij onsen zeghele hier an ghedaen den XI. dach van meye int jaer ons Heren XV^c. ende XXIX^tich.

Registr. Nigrum, fol. 253.

944.

Qualiter Jacob van Passchendale recognoscit se debere preposito et conventui sancti Martini v. lib. par. assignatas supra duas domos in Zuudstrate.

1531-32. 26 Février.

Wij scepenen van der stede van Ypre doen te wetene allen lieden, dat voor ons commen ende ghecompareirt es in persoone Jacob van Passchendale, poortre van der voorseide stede, de welcke heift zijns vryes dancx ende willen verkent wel ende duechdelic schuldich zijnde eerweerdeghen heere ende vader in Gode meester Jan Bave, bij der ghenadicheit Gods proofst van den cloostere van sinte Martins tYpere, over hem ende zijnen gheheelen convente, de somme van vijf ponden groten vlaemscher munten eervelicke rente sjaers, te lossene den penninc vijf ende twijntich, te gheldene ende te betalene den voornoemden prelaet of zijnen zekeren bode deser letteren brijnghende ten tween paeymenten ende termijnen in elc jaer, te wetene telcken tweeden daghe van ougst ende van spoorkele, dan of teerste paeyment ende half jaer, beloopende twee ponden thien scellinghen grooten, vallen ende verschijnen zal den tweeden dach van ougst int jaer duust vijfhondert ende twee en dertich eerstcommende, ende tander paeyment ende half jaer, beloopende ghelijck twee ponden thien scellinghen groten, vallen ende verschijnen zal den tweeden dach van spoorkele, int voorseide jaer duust vijfhondert ende twee en dertich daer naer, ende alzoo voort van half jare te half jare, van paeymente te paeymente, deen den anderen naerstvolghende telken tweeden daghe van ougst ende van spoorkele, telckent twee ponden thien schellingen groten voorseid, in al zulcker munten als ghemeene cours ende ganc hebben zal binnen den lande van Vlaenderen, ende de voornoemde stede van Ypere zal doen ontfaen van hueren assijssen ende incommende goede ten tijden dat de paeymenten vallen ende verschijnen zullen, eeuwelic ende ervelic gheduerende, of emmer toten lossene van der zelver rente. Ende omme de zelve

rente van jare te jare wel te betalene, zoo vorseid es, zoo heift den voornoemden Jacob van Passchendale den voorseiden prelaet, over hem ende in de name van zijnen convente voorseid, assignement ende bezettijnghe ghedaen up twee huusen, teene ghenaemt de Zunne, twelcke hij onlancx jeghens hemlieden ghecocht heift, de eerve der ondere ende al datter toebehoort erdvast ende naghelvast, staende ende ligghende deen neffens den anderen an de westzijde van der Zuudstrate, tusschen den huuze ende eerve van Loy Dieric an de zuudzijde, ende den huuse ende erve van Sebastiaen de Vijnc an de noordzijde, streckende achterwaert met eender poorte ten Boomgaerdt strate bachten vleeschuuse uutcomende, belast van te vooren tvoornoemde huus ende erve ghenaemt Zonne met zeven ponden parisisen oude ervelicke rente sjaers ende anders niet. Ende es voorwaerde ende bespreck, dat de voornoemde Jacob van Passchendale, of zijne naecommers cause van hem of van den voorseiden bezette hebbende, de zelve rente zal of zullen mueghen lossen tallen tijden, alst hem of hemlieden believen zal, mids overlegghende ende betalende den voornoemden prelaet, in de name als boven, of de cause van der zelver rente hebbende teenderwaerf de somme van hondert vijf ende twijntich ponden groten, ofte ten tween stonden telkent met twee ende sestich ponden thien scellinghen groten, ofte ten drien stonden telkent met een ende veertich ponden derthien scellijnghen vier pennijnghen grooten voorseider munte, in halve realen te vijf scellijnghen groten, philippus guldenen te vier schellijnghen ij. pennijnghen groten, ende carolus guldenen te drie scellijnghen vier pennijnghen groten tstick, of met anderen ghelde ten avenante van den voorseiden halve realen, medsgaders alle voorledenen paeyementen, ende ooc rate ende avenante van tijden dat dezelve rente gheloopen zal hebben toten daghe van den voorseide lossene, beede de voornoemde partien voor ons vervaende bij eede desen coop goed ende loyal wesende, ende niet ghedaen omme yement tzijne tontstekene. In der welcker ghedijnckenessen ende verzekertheden wij desen chartre hebben doen zeghelen metten eerfvachteghen zeghele der voornoemde stede van Ypre. In oorcondscepen van desen scepenen Pietere Ymeloot, meester Gheeraerdt Frutier, Colaert Trauwaert, Jan Wouterman ende Mahieu Thibault. Dit was ghedaen den zessentwijntichsten dach van spoorkele, int jaer duust vijfhondert ende eenendertich. Sic subsignatum: J. Colen.

Registr. Nigrum, fol. 257.

945.

Copia literarum capellanie in Beginnario.

Cunctis presentes litteras inspecturis ac audituris innotescat, quod anno Domini millesimo quingentesimo XXXII°. mensis octobris penultima, nobilis ac cultus divini fautrix non exigua domicella Maria Bellis, quondam uxor, nunc vidua domini temporalis, dum viveret, de Hardoye, Huyshove etc. haudt ignobilis romani de Clerout divino quodam mota ac zelo incensa in honorem divinique sacrificii

1532. 30 Octobre.

augmentum, cunctis diebus idque perpetue, missam unam per aliquem ordinis Carmelitarum, conventus tamen Yprensis, in domo vel ecclesia Baguttarum dicendam fundavit, eosdemque premio huic oneri condigno dotavit ac satisfecit, ut ea perlucide pleneque originales ac ypothecarias litteras inde confectas inspicientibus patefit evidenter. Nichilominus, ne reverendus ac imprimis honorandus in Christo pater dominus et magister magister Johannes Bave, divi Martini Yprensis prepositus non immeritus, ejusque successores, quibus in spiritualibus cuncta patronatus ac colationis jura competunt, suo frustrarentur, privarenturque superioratu vel preheminentia, neque reverendus pater prior ac conventus Carmelitarum, quorum est mendicare, gravi in posterum colationis persolutione juris sarcina graventur, inter utrasque partes, perpetui amoris fovendi gratia, mutuo consensu ac matura hinc inde deliberatione prehabita hec, que sequuntur, contracta sunt. Scilicet imprimis erit nunc et in posterum predicti prioris vel ejus successoris, nutu etiam dicte domicelle vel ejus heredis, denominare ac presentare, quotienscunque vacare contigerit hoc beneficium, aliquem suorum religiosorum ejus in conventu residentium et non alium (ne eo munitus ad exemptionem tendere queat) dicto reverendo in Christo patri preposito, decano et capitulo, quibus juramento debito et ut moris est consueto capitulariter sedentibus prestito, erit domini et capituli tali religioso tanquam eis grato et acceptabili aggreationis confirmationisve indicia ac signa litteris sive alias conferre, salvo tamen quod in obedientie ac patronatus juris recognitionem idem prior eumdem suum denominandum religiosum de unius libre cere pondere sive in massa sive in candela providebit, eritque prepositi, decani ac capituli de ea pro libito disponere. Quo religioso hoc beneficio proviso apostatante (quod Deus avertat), e vita discedente, vel totalem residentiam alibi agente sive mutante, totiens quotiens etiam contigerit, erit prioris et conventus alium quem voluerit predictis tamen onere ac servitute munitum denominare, eumdemque predicto domino ac capitulo presentare, quatenus idem novum, pro ut moris est, valeat juramentum prestare; salvo etiam nihilominus, quod tales annui denarii, scilicet sex libre grossorum, qui pro predicte misse onere persolventur, nullo quovis pacto in beneficiati sed totaliter in conventus commodum et usum convertentur. In cujus rei testimonium sigilla nostre prepositure et conventus apposuimus, anno et die quibus supra.

Registr. Nigrum, fol. 259.

946.

Rentebrief van iiij. pond gr. sjaers, welcke Robert Navegeer, poorter van Ypere, verkent sculdich te zijn aen sinte Maertins cloostre, ende bezet up thuus ghenaempt de Drake, hiervortits Cruninghe.

1532. 29 Décemb. Wij scepenen van der stede van Ypere doen te wetene alle lieden, dat voor ons commen ende ghecompareirt es in persoone Robeert Navegheer, poortere van der voorseider steide, de welcke heift zijns vryes dancs ende willen verkent

wel ende duechdelic schuldich zijnde eerweerdeghen heere ende vadere in Gods meester Jan Bave, bij der gracie Gods proofst van sinte Maertins cloostere tYpere, over hem ende alle zijne ghemeene convente, de somme van vier ponden grooten vlaemscher munte ervelicke rente sjaers, te lossene den pennijnck viventwijntich, beloopende over de gheheele somme ter somme van hondert ponden grooten voorseider munte, te gheldene ende betalene alle jare de voornoemde rente den voornoemden prelaet, in de name als boven, of huerlieder zekeren bode dese lettren brijnghende telcken middewijntere, dan of deeste jaer vallen ende verscinnen zal te middewijntere, int jaer duust vijfhondert ende tweendertich eestcommende, ende alzoe voort alle jare deen den anderen naest achtervolghende, telcken middewijntere, telcken vier ponden grooten voorseid, in al zulcker munten als ghemeenlick cours ende ganc hebben zal binnen den lande van Vlaenderen, ende de voorseide stede van Yperen zal doen ontfaen van hueren assijsen ende anderen incommen ghoede, ten tijden dat de paijmenten vallen ende verscinnen zullen, eeuwelicke ende ervelicke gheduerende, ofte emmer totter lossene van de zelve rente. Ende omme de voornoemde rente van jare te jare wel te betalene, zoe voorseid es, soe heeft den voornoemden Robeert Navegheer den zelven proost, in de name van hem ende van zijnen vooseiden convente, assignement ende bezettijnghe ghedaen up een huijs, derve daer ondere ende al datter toebehoort erdvast ende naghelvast, ghenaemt Crunijnghe, twelcke hij onlanx jeghen hem ghecocht heeft, staende ende ligghende an de zuudtzijde van de mart van der voorseide stede, tusschen den huijse ende erve van meester Jan van der Tumbe ghenoemd Pauchier an de oostzijde, ende den huijse ende erve van Andries de Keuwere ghenoemd Veronijcke an de westzijde, streckende achterwaert met een ghemeene plaetse van erven totten muere van den huijse van Pieter van den Walle, van te vooren zuuver ende niet belast wesende ervelick noch andersins. Ende es voorwaerde ende bespreck, dat den voornoemden Robeert Navegheer ende zijne naercommers, cause van hem ofte van den voorseide bezette hebbende de zelve rente, zal ofte zullen mueghen lossen tallen tijden, alst hem ofte hemlieden believen zal, midts overlegghende ende betalende den voornoemden proost, in de name van den voorseiden convente die nu es ofte naemaels wesen zal, ofde cause van der zelver rente hebbende, teenderwaerf de voornoemde somme van hondert ponden grooten, ofte ten vier stonden telcken met viventwijntich ponden grooten voorseider munte, in philippus guldens te vier schellingen ij. penninghen grooten, carolus guldenen te drie schellinghen iiij. pennijnghen grooten stick, oft met anderen gouden ofte zelveren ghelde, te advenante van de voorseide philippus ghuldenen, metsgaders allen voorleden paymenten, ende ooc rate ende avenant van tijden dat de zelve rente gheloopen zal hebben totter daghe van de vorseide lossijnghe, beede de voornoemde partien voor ons vervaende bij eede dese rente ghoet ende loijael wesende, ende niet ghedaen omme yemant tzijne tontstekene. In der welker ghedijnckenesse ende verzekertheden wij desen chaertere hebben ghedaen zeghelen met den erfachteghen zeghele der voornoemde stede van Yperen. In oorconscepen van desen schepenen Andries Terlinck, Jan Inghelveert, meester Gheeraert Frutier,

Jan Wouterman ende Mahieu Thibaut. Dit was ghedaen den neghenentwijntichsten dach van decembre, int jaer duust vijf hondert ende tweeendertich.

In V littera habentur littere originales.

Registr. Nigrum, fol. 258.

947.

De amicabili compositione inter tutores hospitii sancti Spiritus et capellanum ejusdem hospitii, quoad fundationem unius misse cum De profundis, per reductionem circa eandem missam.

1532-33. Ute dien zekere questie, proces ende ghedijnghe gheresen es ende apparent
27 Janvier. was noch meerder te rijzene, tusschen eerweerdeghen heere meester Jan Bave, oodmoedich proofst van sinte Maertins tYpere, metgaders den dekene, religieusen ende convente van den selven cloostere ter eendre, ende meester Joos Lancsame ende Nicolaes de Corte voochden, meester Victoor de Cupere, Jan van der Camere, Daneel Hoonis ende Morant Heybuuck, gouverneurs van den godshuuse van den heleghen Gheeste, midsgaders mijn heeren voochd ende scepenen van der zelver stede van Ypre, als uppervoochden van den zelven godshuuse mede ghevoucht, ter andere zijden, ter causen dat tzelve godshuus ghehouden ende ghelast es te doen celebreirene in de capelle van den heleghen Gheest een daghelicxse messe metten *De profundis* ende collecten daer toe dienende, ghefondeirt bij wijlen zalegher memorie dher Jan Passcharis, ende daer toe ghestelt den sallaris van zekere somme van penninghen, volghende den inhoudene van der lettren van fondacien dies ghewaghende, in daten duust driehondert ende zessendertich, ende dat den capellaen te dien bij mijnen vorseiden heere den proost ghestelt ende ghecommitteirt in faute ende ghebreike bevonden es de zelve daghelicxsche messe metten *De profundis* naer de fundacie vulcommelic te doene ende celebreirene, achterlatende zekere messen de weke, contrarie der meenijnghe ende intentie van den fundateur, zonder ooc ter zelver messen *De profundis* te lesene, onder tdecxsele dat den ouden salaris naer den jeghenwoordeghen tijt hem te cleene ende niet ghenouch dochte, omme de zelve daghelicxsche messe met datter toe dient ghedaen te wezene, zoo eist dat, omme de voorseide querelen ende gheschillen af te legghene ende sopierene, paeys, minne ende eendrachtichede te voedene ende onderhoudene, beede de voornoemde partien verrappointeirt ende gheleicken zijn int vriendelijcke in der naervolghender maniere. Te wetene de voorseide mijn heere den proofst, deken, religieusen ende convent hebben belooft ende bij desen presente letteren beloven van nu voordan te doen celebrerene de voorseide daghelicxse messe teeuwicheden elcker dach van der weicke, tusschen den zevenen ende achte hueren, ende emmere tzondaechs, smesdaechs ende tijden van jaerghetijden zonder eeneghe infractie altijts ten zeven hueren toe te ghane, ten fijne dat de provengiers ende andere, die ter messe commen, ten sermoene zouden mueghen gheraken, telcker voorseider messe een *De pro-*

fundis te lezene, volghende die voorseide fundacie. Boven al dies voorseid es, bij tusschen sprekene van lieden van eeren, zoo belooft minen voorseiden heere den proofst, midsgaders dekene ende convent, tzondaechs teeuwicheden tspaers-watere te doen wiedene binder voorseider capelle ter voorseider messe, ende dat den volcke naer de messe te dispenserene. Voor al welcken dienst ende daghelicxscher messe de voorseide voochden ende gouverneurs van den heleghen Gheeste beloven ende verbijnden den capellaen jaerlicx te betalene de somme van eenenvichtich ponden parisise, twintich groten vlaemscher munten voor elc pond parisise, ofte telcken quartiere twaelf ponden vichtien scellinghen parisise, met expresse condicie ende bespreke, indien den zelven capellaen in faulte ofte ghebreke bevonden ware van der voorseider messe ende dienst elcx daechs, zoo voorseid es, te doen ende vulcommene, zoo zullen de zelve voochden ende gouverneurs inhouden ende hem afslaen voor elcke messe die hij achter laten zal, drie scellinghen parisisen, welcke verachterde messen niet min den zelven capellaen zal moghen bin den naestvolghenden quartiere doen celebreren bin der voorseider capelle bij eenen anderen priestere, zulc alst hem believen zal, naer de ordinaire messe, ende heffen voor elcke messe zulc als men ter cause van dien afghehouden zal hebben. Ende daer den zelven capellaen in ghebreke bevonden ware de zelve verachterde messen ten zelven quartiere te doen doene, zullen de vorseide voochden ende gouverneurs zulcke verachterde messen zelve mueghen doen suppleren ende celebreren thuerlieder gheliefte, ten anderen naervolghenden quartiere, ter vulcommijnghe van der meenijnghe ende intencie van den voorseiden fundateur. Welc appoinctement ende vriendelic accoordt beede de voorseide partien beloven te houdene ende onderhoudene in allen poincten teeuwicheden, ende al ditte zonder prejudicie noch verminderthede van den voorseide lettren van fundacien des voornoemden wijlen heer Jan Pascaris in anderen zaken, maer die blijvende geheel in huer forche ende viguer, renunchierende mids dien van allen exceptien, vrijheden, rechten ende anderszins, daermede zij of eenighe van hemlieden in toecommenden tijden hem zouden willen of moghen behelpen in eenegher manieren. In approbacie, ghedijnckenesse ende verzekerthede van desen ende van al dies voorseid es, zoo hebben de voornoemde proofst, deken ende convent over hemlieden, ende voocht ende scepenen der voornoemde stede van Ypere, als uppervoochden van den voorseiden godshuuse, dit present accoordt ende appoinctement ghezeghelt elc met hueren zeghelen, den zeven en twijntichsten dach van lauwe, int jaer ons Heeren duust vijfhondert ende twee ende dertich. — Habetur in lada B.

Ghesubsigneert: C. de Wulf.

Registr. Nigrum, fol. 236.

—

948.

Rentebrief van xxiiij. pond. par. sjaers up Olivier van Houcke huusen, staende up de zuudzijde van der Bueterstrate.

1534. 10 Juillet.

Wij scepenen van der stede van Ypre doen te wetene alle lieden, dat voor ons ghecompareert es in persone Olivier van Houcke, portere van der vorseide stede, de welcke heeft zijns vries danex ende wille verkendt wel ende duechdelijc sculdich zijnde eerwerdeghe heere ende vadere in Gode meester Jan Bave, bij der gratie Gods proost van der cloostere van sinte Martins tYpre, over hem ende zijnen gheheele convente, de somme van xxiiij. ponden parisisen vlaemscher munte ervelicke rente sjaers, te lossene den penninghe twijntich, te gheldene ende betalene de voornoemde rente den voorseiden prelaet, in den name als boven, of zijnen zekeren bode dese letteren bringhende teenen paymente sjaers, te wetene telcker halfmarte, daer of de eerste jaerschare vallen ende verscinen zal te halfmarte duust V^{c}. viere ende dertich eerst commende, ende alzoo voort alle jaere deen den anderen naerst achter volghende, telcker halfmarte telcken xxiiij. ponden parisisen voorseid, in al zulcker munte als ghemeene cours ende ganc hebbende bijnnen den lande van Vlaenderen, ende der voornoemde steede van Ypre zal doen ontfanghen van hueren assijsen ende andere incommende goede, ten tijden dat de paymenten vallen ende verscinen zullen, eeuwelic ende ervelijc gheduurende, of immers totten lossene van der zelver rente. Ende omme de voornoemde rente van jaere te jaere wel te betalene, zoot voorseit es, zoo heift de voornoemde Olivier van Houcke den zelven prelaet, in den name van der voornoemde cloostere ende convente, assignement ende besettinghe ghedaen up twee huusen, de erve der ondere ende al datter toebehoort erdvast ende naghelvast, de welcke hij onlancx jeghen den voorseiden prelaet, in de name van den voorseiden cloostere, ghecocht heift, staende ende ligghende deen neffens den andere an de zuudzijde van der Bueterstrate, tusschen den huuse ende erve van Joos Stoop an de oostzijde, ende den huuse ende erve van Joos van der Haghe an de westzijde, streckende achterwaert zuudwaert totter erve van den voorseiden Joos Stoop ende der wedewe van Michiel Havere, belast van te vooren met xlvij. scellinghen ende ix. den. parisise eeuwelijke ende ervelicke rente sjaers ende anders niet. Ende es voorwaerde ende besprec dat de voornoemde Olivier van Houcke, of zijne naercommers cause van hem of van de voorseide besette hebbende, de zelve rente zal of zullen mueghen lossen tallen tijden, alst hem of hemlieden believen zal, mits overlegghene ende betalene den voorseiden prelaet, over hem ende zijnen voorseiden convente, of de cause van der zelver rente hebbende teenderwaerf de somme van iiij^{c}. iiij^{xx}. ponden parisisen, ofte te tween stonden telcken met twee hondert xl. ponden parisisen voorseider munte, in philipsche guldenen te l. scellinghen parisise, carolsche guldenen te xl. scellinghen parisise, zelver vliesen te vj. scellinghen,

dobbel stuvers te iiij. scellinghen parisise, ende de inckelle van diere te ij. scellinghen parisise tstick, of met andere goude ofte zelvere ghelde, ten avenant van den voorseide philips guldenen, metgaders alle verleiden paymente, ende ooc rate ende avenant van tijden dat de zelve rente gheloopen zal hebben totten daghen van den lossen, beede voornoemde partien voor ons vervaende bij eede dese coop goed ende loyael wesende, ende niet ghedaen om yemant tzijne te ontstekene. In der welcker ghedinckenesse ende versekertheyde wij desen chartere hebben ghedaen beseghelen metten erfachteghen zeghele der voorseide stede van Ypre. In orcondscepe van desen scepenen Michiel de Corte, Jan van der Camere, Franchoys van Dixmude, Jan de Vreve ende Daneel Lust (?). Dit was ghedaen den X^{sten}. dach van hoymaend, int jaer duust V^{c}. XXXIIII.

Regist. Nigrum, fol, 264.

949.

Sententie voor ons narrerende dat wij gheen punctinghen ende settinghen gheven en moeten van de landen die wij selve houdende zijn buter cruce.

Sententie jeghen de pointers in Zelebeke.

Wij Roelandt Bossaert, Jan van Langhemersch, Alexanders Sproncholf, Phelips van Steelandt, Jan Weijnssone, schepenen van der zale ende casselrie van Ypre, doen te weitene allen lieden, dat van alzulcken processe, questie ende gheschille als voor ons ende onsen medeghesellen in wette gheresen es in wettelicker ghebannert vierschaeren, tusschen den proost, deken ende convente van sinte Martins tYpre, heesschers over een zijde, ende Franchois van der Mersch, Loy Desmet, Paesschier Bollaert ende Jooris van den Berghe, als pointers van der prochie van Zeilbeke, van den paymente van kerstmesse vichtien hondert veertich, verweerers over andere, spruutende ter causen dat de heesschers hemlieden becroonden ende beclaechden van den verweerers, zegghende hoe dat, naer de dispositie van den ghemeenen rechten, de voornomde heesschers vrij ende exempt zijn van allen pointinghen ende zettinghen, zoo oic vrij ende exempt zijn hemlieder goeden ende landen, ende zonderlinghe die zij thuerlieder selfs slete houdende, ghebruuckende ende possesseerende zijn; tzelve ghepresupponeirt, es waer, hoe dat den voorseiden cloostere een pacht goedekin toe behoort, ligghende in de prochien van Zeilbeke ende Voormiseele, groot achtien ghemeten lands, die zij heesschers houden theurlieder slete ende theire, waerup de verweerers hemlieden vervoordert hebben de heesschers te pointene te kersmesse XV^{c}. XL. zessentwintich schellinghen parisise, welcke pointinghe tonghelijcke ende met quaeder causen ghedaen es, contrarie den voorseiden rechten; omme daer jeghens ghehoort te zijne hebben de voorseide heesschers ghemoeten namptieren de voorseide xxvj. schellinghen parisise, zoo zij heesschers zeiden, conclusie nemende, dat bij ons gheseit ende verclaerst worde, dat zij hemlieden met goeder cause becroont ende beclaegt hebben van den verweerers, volghende dien zal de voorseide pointinghe verclaerst werden tonghe-

1543. 7 Septemb.

lijcke ghedaen zijnde ende alzo nul, negheen ende van onweerden; ende werden de heesschers de voorseide ghenamptierde penninghen gherestituert costeloos ende schadeloos, wijtterlic zullen de heesschers zulcke andere conclusie anghewijst werden als redene ende rechte bewijsen zal, hemlieden zegghende te dien fijne ontfanghelic. Waer jeghens de verweerers sustineirden ter contrarie, zegghende dat bij den laetsten vernieuwene van den transporte gheseit was dat alle de landen, hoedanich die zijn, pointinghe ende zettinghe gheven zouden, ghereserveirt de landen die als doen bij expressen verclaersse vrij ende exempt ghedenomeirt waren, zijn oic de zelve verweerers ende hemlieder voorzaten in possessien van zo wel de landen in questien te pointene ende zettene, ende de penninghen van der zelver pointinghe teinnene ende ontfaene, als van anderen landen in de zelve prochie gheleghen, ne zullen oick de heesschers niet betooghen connen dat de landen in questien voor tvernieuwen van den transporte ofte int vernieuwen van dien vrij ende exempt verclaerst zijn, twelcke zij behoorden van doene, indie zij van eenigher vrijheijt gauderen wilden, ende bij desen es claerlick betoocht, dat de heesschers hemlieden met quaeder causen beclaecht hebben van den verweerers, midswelcken de pointinghe bij den verweerers ghedaen sorteren zal als behoorlic ende te rechte ghedaen zijnde, zo zij verweerers zeiden, conclusie nemende dat bij ons ghezeit ende verclaerst werdt, dat de pointinghe bij den verweerers ghedaen up de landen dies questie es, sorteren ende valideren zal, als te rechte ghedaen zijnde, hemlieden zegghende te dien fijne ontfanghelic. Elck van den voorseiden partien, bij den redenen ende middelen voorscreven ende meer andere te vullen begrepen in de replicque ende duplicque van den zelven partien, persisterende bij huere voorseide fijnnen ende conclusien, maintenerende daer inne schuldich zijnde te obtinerene, met presentatie van preuve ende elckanderen heesch makende van costen. De welcke al int langhe ghesien metgaeders toorcontschip ende productie ghedaen ende beleedt bij beede partien oic met hueren reprochen ende salvacien ende up al ghelet met goeder deliberatie ende rijpheide van rade, naer dat beede partien gheconcludeert hadden int rechte ende bij elck verzocht sentencie ende recht, de zake gherouppen ten tenore van der rolle, so was ende es, ter maninghe van den bailliu, onsen rechten maenheere, bij ons gheseit, ghewijst ende verclaerst ende bij desen zegghen, wijsen ende verclaerssen over recht, de heesschers wel ontfanghelic in hueren heesch, fijnen ende conclusien, ende dien volghende condempneren de verweerers te restituerene de voorseide zessentwintich scelle parisisen bij den heesschers ghenamptiert, costeloos ende scadeloos, als de pointinghe tonghelijck ende met quaeder causen ghedaen hebbende, condempnerene voorts de zelve verweerers in de costen van desen, tonser taxatie. In kennessen van onzen zeghelen hier anne ghedaen, den zevensten dach van septembre vichtien hondert drie ende viertich.

Registr. Nigrum, fol. 260.

—

950.

Sententie jeghens de pointers van Brielen.

Wij Roelandt Bossaert, Jan van Langhemersch, Alexanders Spronchoff, Phelips van Steeland ende Jan Weijnssone, schepenen van der zale ende casselrie van Ypre, doen te weitene allen lieden, dat van al zulcken processe, questie ende gheschille als voor, ons ende onsen medegheselIen in wette gheresen es in wettelicker ghebanner vierschaeren, tuschen den proost, dekene ende convent van den cloostere van sinte Martins tYpre, heesschers over een zijde, ende Jan van den Broucke, Toussain de Puudt ende Heijndrick de Wintere, pointers van de prochie van den Brielen, verweerers over andere, spruutende uuijt causen dat de heesschers hemlieden becroonden ende beclaegden van den verweerers, zegghende dat zij ende hueren goedinghen, alzoe wel busschen als andere landen, naer de dispositie van den ghemeenen rechte, vrij ende exempt zijn van allen pointinghen ende zettinghen, ende zonderlinghe die zij theurlieder selfs slete houdende ende possesserende zijn, toedien dat zij als proprietarissen de zelve huerlieder busschen moghen ghebruucken ende vercoopen dat ende diet hemlieder believen zal, zonder ter causen van dien eenighe pointinghe ofte zettinghe te ghevene; ook tselve ghepresupponeert, es waer hoe dat de heesschers onder andere goedinghen toebehooren vier ghemeten busch, ghenaempt den Paerdebilck, der voornoemde prochie, twelcke zij heesschers houden thuerlieder sustentacie ende slete, zo zij oit doen, viertien ghemeten landts vette weede, die zij belieijt hebben met beesten, twelcke nu verhuert staet, up al welcke landen de verweerers hemlieden vervoordert hebben de heesschers te pointene, te wetene tsint Jansmesse XV^c. veertich, xxix. scellinghe parisise, ende te kersmesse daer naer xij. scellinghe parisise, zegghende de zelve pointinghe met quaeder causen ghedaen hebbende, ende omme daer jeghens ghehoort te zijne, hebben ghenamptiert eeneuveertich scellinghe parisise, zoo zij heesschers zeiden, conclusie nemende dat bij ons gheseit ende verclaerst zij dezelve pointinghe tonghelijcke ende met quaeder causen ghedaen zijnde, ende werden de verweerers ghecondempneert den heesschers te restitueerne de voornoemde ghenamptierde penninghen costeloos ende scadeloos, ofte uuijtterlick zullen dezelve heesschers zulkandere conclusien anghewijst werden, als redene ende recht bewijsen zal, hemlieden zegghende te dien fijne ontfanghelick. Waer jeghens de verweerers sustineerden ter contrarie, zegghende dat int vernieuwen van den transpoort laest ghepublijeert te Denremonde, alle landen in Vlaendren ghelast zijn in alle pointinghe ende zettinghe, ghereserveert de landen die alsdoen bij expressen verclaersse vrij, exempt ghehouden waren; dien volghende zijn dezelve verweerers ende huerlieder voorsaten in paijsivele possessie van zo wel de landen in questie te pointene ende zettene, de penninghen van den zelven zettinghen te innene ende ontfaene, als van anderen landen binnen der zelver prochie gheleghen, zonder dat zij gheloven de landen die zij heesschers houden thuer- 1543. 7 Septembr.

lieder slete ende theere, vrij ende exempt te wesene van pointinghe ende zettinghe, bij dat zij van der ghepretendeerder vrijheit gheen betooch en doen noch ghedaen en hebben; ende en zullen zij heesschers gheenssins connen betooghen, dat de landen in questien voort verranderen van den transpoort vrij ende exempt van pointinghe ende settinghe ghestelt ende verclaerst waren, twelcke zij ten minsten schuldich waren ende behoorden van doenne, indien zij van eenigher vrijheit gauderen wilden; bijden welcken claerlick betoocht es, dat de heesschers hemlieden met quaeder cause beclaghen van den verweerers, ende zal de pointinghe ende zettinghe bij den verweerers up de twee partien van landen ghedaen sorteren als behoorlick ende te rechte ghedaen zijnde, zoo zij verweerers zeiden, conclusie nemende dat bij onsen vonnesse ende over recht gheseit, ghewijst ende verclaerst werd, dat de heesschers hemlieden met quaeder cause becroont ende beclaegt hebben van den verweerers, ende dien volghende niet ontfanghelick in huerlieder heesch, fijnen ende conclusien, zal oic de pointinghe bij den verweerers ghedaen sorteren ende valideren als te rechte ghedaen, ofte uuijtterlicke in zulcke andere conclusien als recht ende redene bewijsen zal, hemlieden zegghende te dien fijne ontfanghelick. Elck van den voorseiden partien, bij den redenen ende middelen voorscreven ende meer andere te vullen begrepen in de replicque ende duplicque van den zelven partien, persisterende bij huere voorseide fijnnen ende conclusien, maintenerende daer inne sculdich zijnde tobtineerene ende elckanderen heesch makende van costen. De welcke al int langhe ghezien metgaders toorcondschip ende productie ghedaen ende beleedt bij beede partien oic mede heure reprochen ende salvacien ende up al gheledt met goeder deliberacie ende rijphede van rade, naer dat beede partien gheconcludeert hadden int rechte ende verzocht sentencie ende recht, de zulcke gheroupen ten toure van der rolle, so was ende es, ter maninghe van den bailliu, onsen maenheere, bij ons gheseit, ghewijst ende verclaerst ende bij desen zegghen, wijsen ende verclaerssen over recht den heesschers wel ontfanghelick in hueren heesch, fijnen ende conclusien, ende dien volghende condempneren de verweerrers te restitueerne de een ende veertich scellinghen parisise bij den heesschers ghenamptiert, als de zelve pointinghe tonghelijcke ende met quaeder causen ghedaen hebbende, condempnerende de zelve verweerers in de costen van desen, tonser tauxacie. In kennessen der waerheiden zo hebben wij onsen zeghelen hier anne ghedaen hanghen, svrindaegs den zevensten in septembre XV^{c}. XLIII.

Registr. Nigrum, fol. 261.

951.

Sententie jeghen de pointers in Voormiseele.

1543. Wij Roelandt Bossaert, Jan van Langhemersch, Alexanders Sproncholf, Phelips
7 Septemb. van Steeland ende Jan Weijnssone, scepenen van der zale ende casselrie van Ypre, doen te wetene allen lieden, dat van al zulcken processe, questie ende ghescille

als voor ons ende onsen medeghesellen in wette gheresen es in wettelicker ghebanner vierscare, tusschen de proost, dekene ende convente van sinte Martins, heesschers over een zijde, ende Stevenin de Sobrijs, Willem Casier, Adriaen Spillaert, Jan Bollaert, Kerstiaen Mauwers, Kaerle de Capmakere, Alaert Schoonjans ende Jan Huussone met huerlieder medeghesellen, pointers gheweest hebbende van der prochie van Voormiseele, van den paijmenten van kersmesse neghenendertich, sint Jansmesse ende kerstmesse XV^{c}. veertich, tsamen verweerers over andere, spruutende ter causen dat de heesschers hemlieden becroonden ende beclaegden van den verweerers, zegghende dat naer rechte gheestelicke personen ende zonderlinghe religieusen als de heesschers, met hueren ondersaten ende supposten, zijn vrij ende exempt zijn van allen pointinghen ende zettinghen van den landen die zij theurlieder slete ende theere houden ende possesserende zijn; tzelve ghepresupponeert, es waer hoe dat de heesschers ten onderhoude, theere ende slete van hemlieden ende huere dienaers possesseerende zijn xxiiij. ghemeten lands oft daer ontrent gheleghen binder prochie van Voormiseele, onder de heerlichede van hemlieden heesschers, belegghen de gherslanden met hueren scapen ende beesten, ende de zailanden met hueren peerden ende broodlaten laborerende ende bezaijende; ende hoewel de verweerers tzelve wel wetende niet en behoorden de heesschers ghepoint thebbene, hebben dies niet teghenstaende hemlieden daer uppe ghepoint, de voorseide drie paijmenten tsamen bedraghende vijf ponden neghentien scellinghen parisise; niet min omme daer jeghens ghehoort te zijne hebben de heesschers ghenamptiert de voornoemde v. ponden xix. scellinghen parisise; ende omme breeder te betooghene dat de voorseide pointinghen tonrechte ghedaen zijn, de heesschers onlanx harwaerts ghepoint zijnde bij den pointers van Zeilbeke up zekere landen die zij thuerlieder theere ende slete houdende waren, hebben daer af voor onse voorsaten in wette betreck ghedaen, waer inne zo verde gheprocedeert es gheweest, als dat de pointinghe van dien ghedaen bij sententie diffinitive ghewijst zijn gheweest van onwerden, blijckende bij acte hier onder gheleijt; van ghelijcken hebben processen gheweist tusschen diversche gheestelicke persoonen ende pointers van eenighen prochien in diverschen hoven, ter causen van pointinghen up hemlieden ghedaen, nopende de landen die zij goijenden thuerlieder slete ende theere, de welcke pointinghen van onweerden ghewijst hebben gheweest, waer bij claerlic betoocht es, dat de pointinghe dies questie es, ooc schuldich zijn van onweerden ghewijst te zijne, zo zij heesschers zeiden; conclusie nemende, dat zij heesschers verclaerst werden hemlieden met goeder cause becroont ende beclaegt hebbende, volghende dien zullen de voorseide pointinghen verclaerst werden tonghelijcke ghedaen zijnde ende alzo van onwerden, ende bij consequente zullen de voorseide ghenamptierde penninghen costeloos ende schadeloos gherestitueert werden, ende de verwerrers gheinterdiceirt meer van ghelijcken te doen, hemlieden zegghende te dien fijne ontfanghelick. Waer jeghens de verwerrers sustineerden ter contrarie, zegghende dat dlandt dies questie es, niet vrij noch exempt gheweist es van pointinghe ende zettinghe, maer es ghepoint gheweist jaerlix ghelijck andere landen; ende en es van gheenen

noode dat de heesschers tvoornoemde land in Vormiseele ligghende houden zouden theurlieder theere, omme bij dien de scamele upzittene van der prochie in laste te bringhene, want de heesschers hebben binnen sinte Pieters prochie ende elders binnen den cruucen wel acht oft x. hondert ghemeten lands, die hemlieden veele convenabelder zijn eeneghe partien van die te houdene voor hemlieder theere, dan lant dies questie es; dient ooc hier ghenoteert ter destructie van den heesschers, hoe dat dlant dies questie es, in den laesten transpoort int jaer XVc. XVII. ghebrocht was in zulcken laste, scot penninghe ende zettinghe te betaelene metter voorseider prochie van Voormiseele ghelijck andere, ende aldus ne mach tselve nu niet exempt weizen pointinghe te betalene, maer zouden ten alderminsten de heesschers metter prochie overcommen, om hemlieden te recompenseerene ende vuldoene, ende veele te meer midts dat de verweerers in possessie zijn tvoorseide landt te pointene den termijn van x. xx. xxx. xl. jaeren ende tijts meer; ende es min dan suffisant bij den heesschers te zegghene, dat zij proces ghewonnen hebben jeghens die van Zeilebeke, want tzelve proces met deisen gheen ghemeens en heeft, ofte het was quaelick ghedebateert, ende en waren die van Zeilbeke in gheen zulcke oude possessie van pointen, als dese verweerers zijn; ten anderen de questie van die van Zeilbeke was van busschen, die exempt zijn van pointinghe ende zettinghe, zo zij verweerrers zeiden; conclusie nemende, al zij hier vooren ghedaen hebben, dat de heesschers ghewijst werden niet ontfanghelick in hueren heesch ende conclusien, ende niet min verclaerst de pointinghe bij den verweerers ghedaen wel ende te rechte ghedaen zijnde, hemlieden zegghende te dien fijne ontfanghelick. Elck van den voorseiden partien, bij den redenen ende middelen voorscreven ende meer andere te vullen begrepen in de replicque ende duplicque van den zelven partien, persisterende bij huere voorseide fijnen ende conclusien, maintenerende daer inne schuldich zijnde tobtineerene met presentatie van preuve ende elcanderen heesch makende van costen. Dewelcke al int langhe ghesien metgaeders toorconscep ende productie ghedaen ende beleed bij beeden partien, ooc mede huere reprochen ende salvatien, ende up al gheledt met goeder deliberatie ende rijpheide van rade, naer dat beede partien gheconcludeert hadden int rechte ende verzocht sentencie ende recht, de zake gheroupen ten tenore van der rolle, so was ende es, ter maninghe van den bailliu, onsen maenheere, bij ons gheseit, ghewijst ende verclaerst ende bij desen zegghen, wijsen ende verclaerssen over recht de heesschers wel ontfanghelic in hueren heesch ende conclusien, dien volghende condempneren de verweerers te restitueerne de penninghen bij hemlieden ghenamptiert, costeloos ende scadeloos, als de pointinghe tonghelicke ende met quaeder causen ghedaen hebbende, interdicerende de zelve pointers meer van ghelijcken te doene, condempnerende de zelve verweerers in de costen van desen, tonser taxatie. In kennessen van onsen zeghelen hier anne ghedaen, den VII. dach van septembre XVc. XLIII.

Registr. Nigrum, fol. 262.

SUPPLÉMENT.

952.

De participatione omnium beneficiorum et orationum tocius ordinis Cysterciensis.

Venerabilibus et in Christo dilectis H. preposito totique capitulo Yprensi, frater G. dictus abbas Cisterciensis et generalis Albin. conventus, salutem et quas possunt orationes in Domino. Ad petitionem vestram laudabilem et honestam grato concurrentes assensu, beneficiorum et orationum tocius ordinis partem vobis liberaliter annuimus, et nomen abbatie vestre scribi fecimus inter reliquos familiares, quibus annuatim per universum ordinem officium speciale debemus. Rogamus itaque dilectionem vestram et jure fraternitatis et societatis exigimus, ut, quoniam vos ordini devotos audivimus, sicut dilectus noster et vester abbas de Dunis et alii per vos transeuntes testantur, devotiores deinceps existatis, et ita vos in redibitionem vicissitudinis habeatis, ut per hujusmodi communionem in Christo mutue caritatis eterne mercedis fructum pariter recipiamus in celis. Fin du XIIe siècle.

Registr. Rubrum, fol. 68.

Le prévôt désigné par H. ne peut être que Hilfrid, Helmar, Hélisée ou Hugues. Nous pensons qu'il s'agit d'Hélisée. Ce prévôt était en relation avec les religieux des Dunes, car il est cité parmi les bienfaiteurs de leur monastère.

953.

Hec littera nullius est valoris apud nos.

Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris, quod domus hospitalis ad sanctum Petrum versus Mecine habet in mansura in qua Egidius Tac manet et heredes sui post eum manebunt, hereditarie et perpetuo xxxij. solidos Flandrensis monete annuatim solvendos. Testes scabini Johannes Auriga, Terricus de Agro, Lambertus Plotekinus, Lambertus Pes, Walterus Timbom, Willelmus Baldricus, Willelmus Falaisa, Michael Baldraven, Michael Scinkel Dodeletus, Lambertus Medem. Vers 1211.

Registr. Novum, fol. 166.

Pièce dont la teneur est encore dans le numéro suivant, mais sans les noms des échevins.

954.

[Acta per scabinos Yprenses.]

Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris, quod domus hospitalis ad sanctum Petrum versus Mesine habet in mansura in qua Egidius Tac manet xxxij. sol.

Item quod Terricus Hardun habet hereditarie a W^a^. Boem et ejus uxore mansuram que fuit Hugeloti Pedis in Prato jacentem, cum dimidio firtoné quem habebant annuatim supra mansuram Hugonis Scorbote, que jacet proxima Ypre, pro una marca et duobus caponibus annuatim solvendis.

1238. Item quod W^a^. Gime habet ad censam, ad xxj. annos, xvj. mensuras terre pro c. solidis annuatim. Postea nec uxor, nec filii, nec alius jus habebit. Datum M°. CC°. XXX°. VIII°.

Registr. Rubrum, fol. 100.

955.

Confirmatio pape super hospitali Lamberti Pedis.

1261.
25 Sept. Urbanus episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis preposito et capitulo ecclesie sancti Martini Yprensis, ordinis sancti Augustini, Morinensis dyocesis, salutem et apostolicam benedictionem. Cum a nobis petitur quod justum est et honestum, tam vigor equitatis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Sane petitio vestra nobis exhibita continebat, quod cum quondam Margareta, relicta Lamberti Pedis, in quadam ejus domo, quam habebat in villa Yprensi, ad opus infirmorum et pauperum, pro anime sue remedio, quoddam construxisset hospitale de bonis propriis et dotasset, bone memorie P[etrus], Morinensis episcopus loci dyocesanus, ad ipsius Margarete instantiam, quod fratres et sorores dicti hospitalis sub certa regulari formula vivere, ac de manibus ecclesie vestre prepositi habitum religionis assumere, et in ejus manibus renuntiare proprio, ac manualem profiteri obedientiam, necnon et ei respondere de omnibus spiritualibus teneantur, duxit deliberatione provida statuendum, prout in litteris ipsius episcopi confectis exinde suo sigillatis sigillo dicitur plenius contineri, Nos itaque vestris supplicationibus inclinati, quod super hoc provide factum est, ratum habentes et firmum, id auctoritate apostolica confirmamus, et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli, apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Viterbii, VII°. kalendas octobris, pontificatus nostri anno primo.

Registr. Rubrum, fol. 16.

956.

Littera confirmationis domine comitisse de decima de Rininghels.

Nos Margareta, Flandrie et Haynonie comitissa, notum facimus universis, quod cum religiosi viri prepositus et capitulum sancti Martini Yprensis ad opus ecclesie sue titulo venditionis acquisierint a Waltero dicto le Bareteur quandam decimam jacentem in parrochia de Rininghels, quam idem Walterus tenebat in feodum a Johanne de Rininghels milite, et quam idem Johannes tenebat a Mathilde, uxore dilecti et fidelis consanguinei nostri Roberti, senescalli Flandrie, ratione feodi de Muelenbeke, a quo dicta decima feodaliter descendebat, ipsaque Mathildis ulterius eandem decimam tenebat a dilecto et fideli nepote nostro Roberto, primogenito karissimi filii nostri G[uidonis], comitis, domino de Tenremonde, et Robertus ipse a nobis tanquam domina superiore, in cujus etiam possessionem decime corporalem nomine ecclesie sue inducti sunt prepositus et capitulum memorati, nos ob anime nostre remedium, acquisitionem dicte decime laudamus et approbamus, et ipsis preposito et capitulo ad opus sue ecclesie memoratam decimam et acquisitionem ejusdem tanquam domina superior confirmamus, et faciemus tanquam terre domina inviolabiliter observari, reservata tamen nobis omni justicia in dicta decima et que occasione ipsius nobis et nostris successoribus comitibus Flandrie competit vel competere poterit in futurum. In cujus rei testimonium et munimen dictis preposito et capitulo presentes litteras tradidimus sigilli nostri munimine confirmatas. Datum anno Domini M°. CC°. LX°. quarto, mense decembri.

1264. Décembre.

Registr. Rubrum, fol. 72.

957.

Quod Johannes de Vroede emit pro se et heredibus suis erga Johannem van der Scipleet et uxorem ejus ij. mensuras terre cum catallis, jacentes in parrochia sancti Jacobi.

Wij Jacob van den Werve, Casin van den Walle, Jehan Maelfort, Jhan Hauweel ende Jhan Bitevox, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene tallen den gonen die dese lettren zullen zien iof horen leisen, dat der Jehan de Vroede, poortre in Ypre, heift ycocht ende ycreghen hervelijc, te sinen bouf ende te zijns hoirs bouf, jeghen Jehan van der Scipleet ende joncvrauwe Lyzabette, zinen wive, twee ymeite lands, lettel min iof lettel meer, metten catelen diere up zijn ende toebehoren, ligghende ende staende onder minen here van Vlaendren binden Yperschen ambochte, in de prochie van sint Jacobs, ligghende an de noordzide van der Zinnebeicstrate, streckende up scaustraetkin alzo men gaet ten

1342. 15 Nov.

Zieken lieden waerd; van den welken cope dat hem de voorseide vercoopers kennen ende lyen wel vulgolden, ende hebben quite ghescolden den voorseiden copere ende halm ende ghifte ywoorpen wel ende wettelike nader usaige ende costume van den Yperschen ambochte, ende hebbens hem ywedt ende belooft ywaersceip zonder calaenge jeghen allen lieden, quite land omme quite gheld, behouden sheren cheins van den lande diere utegaet. In orconscepe van deisen dinghen hebben wij scepene voorseid deise lettren beseghelt met onzen zeghelen ute hanghende. Dit was ydaen in tjaer ons Heeren M. CCC. twee ende viertigh, svridaeghs naer sinte Brixis dagh.

Registr. Novum, fol. 49.

958.

[De iiij. lineis et viij. virgis prati in Elverdinghe datis ad censam a domino Sigero Voghel pro xlviij. solidis.] (1)

1346. 17 Juin. Wij Lauwers Haeu ende Clays Everaerd, scepene van Elverdinghe ende van Vlamertinghe, doen te weitene alle den gonen die deisen chaerter zullen zien iof horen leisen, dat Jehan de Vos, Clays zone, heift ghehuert te zinen live jeghen Zeigher den Voghel, capellaen, viere linen viij. roeden min merschen, littel min jof littel meer, ligghende beweste der Waghenbrigghe in de prochie van Elverdinghe binne den sceipendomme ende onder minen heere van Vlaendre, de welke was Lammin Mees, omme achte ende viertigh scellinghen parisisen elkes jaers, te gheldene te tween payementen in tjaer, dat es te weitene teerste payement te sint Jans daghe te mids zomers, dat es te weitene xxiiij. scellinghen parisisen, ende de andere xxiiij. scellingen parisisen te sinte Baefsdaghe daer na volghende, ende alzo van jare te jare, van terminen te terminen, alzo langhe als de voorseide Jhan leiven zal. Ende es te weitene dat Jehan voorseid es sculdich de landsculd te gheldene ende quite tland te houdene van allen calaengen, ende voord es Jehan voorseid sculdigh de kale te vulne ende te slichtene up zinen cost, ende alzo verre os hiet breiken zal omme te slichtene, zo ne zal hi niet ghelden van den eersten jare, ende waert zo dat tghers iof thoy worde ghenomen ute der mersch bi oorloghe iof bi here crachten binne der hoymaend, van alzo veile lands als verloren ware ne zoude hi niet ghelden van dien jare, ende voord al thout dat staet ende staen zal up tvoorseide land es Jehan voorseid ende wert ende zal zijn zire aeldinghen achter zijn lijf. In orcondsceipen van deiser dinc hebben wij scepene voornoomd deise lettre gheseigheld met onzen zeighelen ute hanghende, in tjaer van gracien M. CCC. XLVI. up den zaterdagh voor sint Jans dagh te mids zomers.

Registr. Novum, fol. 20.

---

(1) Cette pièce ne porte pas de titre. On lit en marge: *Ista littera expiravit.*

959.

De vj. libris perpetui redditus nobis assignatis supra vj. mensuras terre jacentes in parrochia sancti Jacobi Yprensis.

Wij Jehan van der Beke, Jehan Belleweel, Hughe de Broukere, Jehan de Kemel ende Wouter Crabbe, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te wetene allen den gonen die dese lettren zullen zien of horen leisen, dat Clays de Vos, Berthelmeeus zone, poorter in Ypre, heift ycocht ende ycreghen ervelijc, tsinen bouf ende te zijns hoirs bouf, jeghen Passchier van der Haghe, ende jongvrauwe Grielen, zinen wive, poorters in Ypre, zesse ymeiten lands, litel min iof meer, metten catelen diere up zijn ende toebehorende, ligghende ende staende onder minen heere van Vlaendren binnen den Yperschen ambochte, in de prochie van sint Jacobs, tusschen Pieters van Rondeville lande of eene zide, ende Jhan sDauwers lande of andre zide, streckende tote an Clays sVos leene, van den welken cope dat hem de vorseide vercopers kennen ende lyen wel vulgolden, ende hebbent quite ghescolden den voorseiden copere, ende halm ende ghifte ghewoorpen wel ende wettelike na der usaige ende costume van den Yperschen ambochte, ende hevets hem ywedt ende belooft ywaersceip van allen calaengen jeghen allen lieden quite land omme quite gheld, behouden sheeren chens utegaende ende behouden zes ponde parisis siaers verhoghende renten ervelike, diere mijn heere de prost van sint Martins van Ypre up heift. In orcondsceip van desen dinghen hebben wij scepenen voorseid dese lettren gheseigheld met onzen zeghelen uuthanghende, ydaen in tjaer ons heren M. CCC. achte ende zeiventich, den laetsten dagh van meye.

1378. 31 Mai.

Registr. Novum, fol. 49.

960.

[Quod Johannes Dining, nomine ecclesie nostre, pro xij. raseriis avene per spacium xij. annorum non solutis, acquisivit bene et legaliter fructus et emolumenta xx. annis percipienda ij. mensurarum terre jacentium in parrochia de Brielo.] (1)

Wij Pieters van Penen, Michiel Queke, Maes Coppin, Willem Weuts ende Jan Stalpaert, scepenen van den Yperschen ambochte, doen te weitene allen lieden, dat Jan Dining, als ontfangher ende in de name van den cloostere van sinte Martins tYpre, heift afghewonnen in vulre vierscare ter Zale tYpre, bij maninghen van Jan Slipe, onsen baliu, ende bij vonnesse van ons scepenen voornoomt, midts dat

1389. 12 Nov.

(1) En tête de cette pièce, en guise de titre, le cartulaire porte: *Hec littera nullius valoris est et firmitatis, quod exspiravit.*

Clays Boddaert ende Willem Tanke, prisers wettelike daer toe ghenomen, ter vierscare voor ons overbrochten de bladen, baten, proffiten ende revenuen commende ende descendeirende van twee ymeiten lands, litel min of meer, die toebehoren den aeldinghen Jans Caerdevaghers, met al den groenen cateilen up tvorseide land wesende erdvast ende wertelvast, staende ende ligghende onder minen heere van Vlaendren bin den Yperschen ambochte, in de prochie van den Briele, bezude den hove sher Niclays Beren, tusschen den lande sher Niclaeus vorseid of ene zide, ende den lande Michiels Vroeden of andre, thoudene twintich jaer lanc ghedurende over twalef rasieren eyvenen, die tvorseide land of de gonen diet toebehoort den voorseiden cloostre sculdigh ende tachter es van twalef jaren, dats te weitene ene rasiere eyvenen gaende alle jare uten lande, vorseid erveliker rente, ende esser de voorseide Jan Dining ten vorseiden catheilen ende bladen van den lande voornomd ghedaen metter roede, met alle den wettelijcheiden, maninghen, vonnessen, voordheesschen, kercyboden diere toebehoren ende niet min naer wetten, costumen ende usaigen van der vierscare. In orcondsceipen van deisen dinghen zo hebben wij scepenen vorseid dese presente lettre gheseighelt met onzen propren zeighelen, in tjaer M. CCC. IIII[xx]. ende neghene, den XII.sten dagh van novembre.

Registr. Novum, fol. 176.

961.

Littera per modum instrumenti confecta, mensionem faciens de compositione inter prepositum ex una, et conventum partibus ex altera, de consensu omnium et singulorum facta.

(*Ce titre est resté à la table des matières; mais le feuillet* 162, *auquel la table renvioe, a été coupé. La charte qui précède immédiatement dans le cartulaire est notre numéro* 864; *celle qui suit, notre numéro* 757. *Il reste au feuillet* 163 *ces quelques lignes de la fin:*)

Vers 1419? apostolica auctoritate notarius curieque juratus, premissis omnibus et singulis, dum prout supra scribuntur fierent et agerentur, presens fui et ea sic fieri vidi et audivi, idcirco presens instrumentum publicum exinde confectum manu alterius fideliter, me aliis occupato negociis, scriptum signo meo solito signavi, hic me propria manu subscribendo, requisitus et rogatus in testimonium premissorum.

Registr. Nigrum, fol. 162.

Ce fragment écrit de la même main que le n° 757, qui suit immédiatement et qui est du 3 février 1420, doit être antérieur à celui-ci.

—

962.

[Prior Carmelitarum jurat observare compositionem factam cum ecclesia sancti Martini.] (1)

22 Januarii anno (14)78 magister Michael van der Haghe, doctor in theologia, effectus prior Carmelitarum, juravit in capitulo nostro observare compositionem istam, presente prelato, magistro Johanne de Curia, decano ecclesie, fratre Jacobo de Smet, carmelita, Wulfardo van den Forreeste, laico, Johanne van der Lende, alias Bitze. 1479.

Item 5 junii anno (14)80 frater Johannes Andree, alias Hazebrouc, fecit juramentum presentibus domino Clemente Buedin, celerario, fratre Johanne Blazere, carmelita, Johanne van der Lende, laico.

Registr. Rubrum, fol. 26.

963.

[Capellanus et custos de Bella jurant observare jura ecclesie sancti Martini.] (2)

Dominus Jacobus Bellekin, capellanus de Bella, fecit juramentum prout decet. 1479-80.

Item 6a februarii (14)78 Georgius Clarijs, custos de Bella, fecit juramentum, et requisivi a magistro Guidone notam.

Item 25 julii anno (14)80 Lucas van Huwen, custos de Bella, fecit juramentum observare jura ecclesie nostre, et precipue in oblationibus, presentibus domino prelato nostro, domino Judoco Bave, magistro Jacobo Sapiente, curato, domino Persevaldo de Busco, et me Clemente Buedin, et quesivit dominus exinde notam a magistro Guidone de Cimiterio.

Registr. Rubrum, fol. 6.

964.

[Prior Augustinorum prestat juramentum prout decet.] (3)

. . . . . . (14)80 frater Johannes de Moor, alias van Borre, fecit juramentum suum in presentia dominorum fratris Gomeri ... prepositi, decani et domini Clementis Buedin, celerarii, et domini Georgii de Hane, presbyteri. 1480-98.

---

(1) Cette note, écrite de même que les deux suivantes sur une étroite bande de parchemin rattachée par un bout à la marge du cartulaire, concerne les relations existant entre l'église de Saint-Martin et les Carmes. Elle se trouve vis-à-vis de l'accord fait entre eux le 27 avril 1265. Ci-dessus, n° 239.

(2) Cette note, qui se rapporte à l'accord conclu avec l'église de Saint-Martin touchant l'hospice Belle, est placée vis-à-vis de la composition du 8 août 1276. Ci-dessus, n° 274.

(3) Cette note, relative au serment à prêter par le prieur des Augustins dans le chapitre de Saint-Martin, est attachée vis-à-vis de la convention du 21 mars 1264. Ci-dessus, n° 231.

3ª Die decembris (14)98° frater Monfrandus Clarijs, effectus prior, prestitit juramentum in presentia fratris Malini de Vos, C(lementis), prepositi, domini Willelmi, decani, magistri Johannis Spoordonc, magistri Georgii Buedin et magistri Georgii van Halewin.

. . . . . . junii frater Paulus de Buzere prestitit juramentum tanquam prior, presentibus domino Judoco . . . . . fratre Gayfrido de Wale, magistris Egidio de Stabulo et Clemente van Blessy atque me Clemente, preposito. De quo magister Anthonius de Fossatis ut notarius scripsit notam. ***En dessous est le signe manuel du notaire avec cette mention:*** Ita est de Fossatis, notarius publicus.

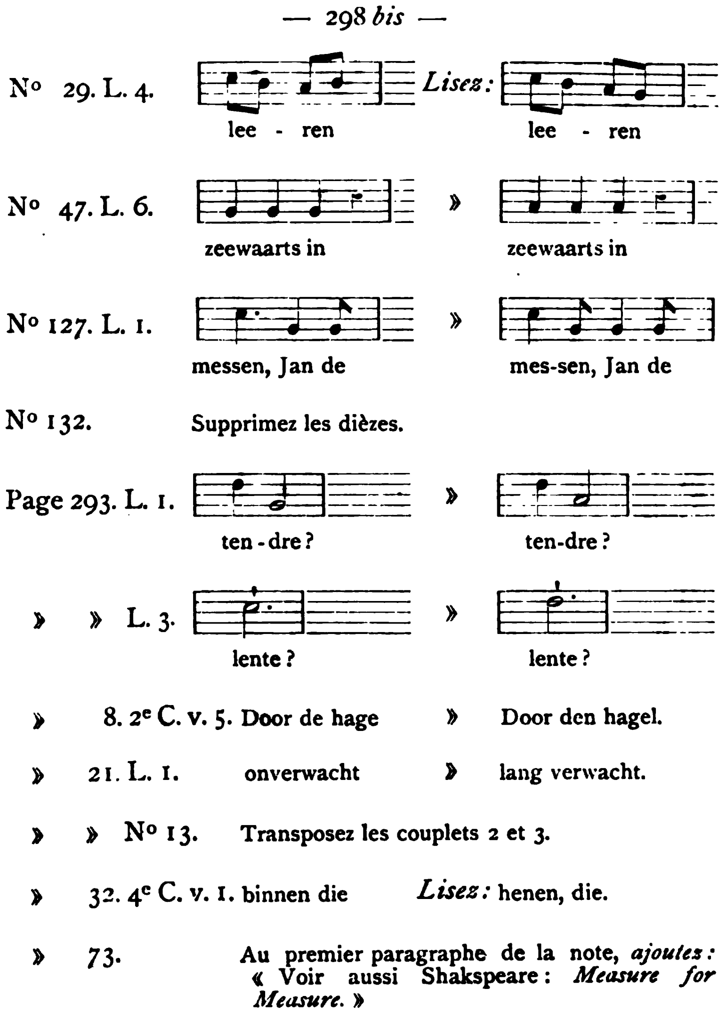
Registr. Rubrum, fol. 28.

Dans ces dernières notes plusieurs mots sont devenus illisibles, surtout à cause de la mauvaise qualité de l'encre. Nous les avons remplacés par des points.

FIN DES CARTULAIRES.

Annales de la Société d'Émulation. 4e série, tome II. LOOTENS et FEYS. *Chants populaires flamands.* Voir page 298.

N° 29. L. 4. lee - ren *Lisez:* lee - ren

N° 47. L. 6. zeewaarts in » zeewaarts in

N° 127. L. 1. messen, Jan de » mes-sen, Jan de

N° 132. Supprimez les dièzes.

Page 293. L. 1. ten - dre ? » ten-dre ?

» » L. 3. lente ? » lente ?

» 8. 2e C. v. 5. Door de hage » Door den hagel.

» 21. L. 1. onverwacht » lang verwacht.

» » N° 13. Transposez les couplets 2 et 3.

» 32. 4e C. v. 1. binnen die *Lisez:* henen, die.

» 73. Au premier paragraphe de la note, *ajoutez:* « Voir aussi Shakspeare: *Measure for Measure.* »

» 296. A la note sur le N° 50, *ajoutez:* « La chanson d'Hélène reproduit en partie, dans son début, l'histoire de sainte Dymphne. »

